دۇنياۋى مەشھۇر گەسەر

ئەلۋىدا، قورال

ھېمىنگۇاي (ئامېرىكا)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

هېمىڭۇاي (ئامېرىكا)

ئەلۋىدا، قورال

تەرجىمە قىلغۇچى: نەسرۇللا ئابلەت

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

永别了，武器：维吾尔文 /（美）海明威(Hemingway,E.)著；纳斯如拉·阿不来提译. — 乌鲁木齐：新疆人民出版社，2011.9
ISBN 978-7-228-14548-5

Ⅰ.①永… Ⅱ.①海… ②纳… Ⅲ.① 长篇小说 — 美国 — 现代 — 维吾尔语（中国少数民族语言）Ⅳ.①I712.45

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2011)第183154号

责任编辑	伊丽达娜·阿不都热依木
责任校对	热娜古丽·阿布里米提
封面设计	穆卡达斯·迪力夏提
出版发行	新疆人民出版社
电　　话	0991-2827472
地　　址	乌鲁木齐市解放南路348号
邮　　编	830001
印　　刷	北京盛通印刷股份有限公司
经　　销	新疆维吾尔自治区新华书店
开　　本	880×1230毫米 32开本
印　　张	15
版　　次	2011年9月第1版
印　　次	2012年2月第1次印刷
印　　数	1-3000
定　　价	42.00 元

كىرىش سۆز

ئېرنېست ھېمىڭۋاي (1899 ــ 1961) ئامېرىكىلىق داڭلىق يازغۇچى. ئۇ ئامېرىكىنىڭ چېكاگو شەھەر ئەتراپىدا دوختۇر ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن، 1917 ـ يىلى ئوتتۇرا مەكتەپنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن ئاخبارات خىزمىتى بىلەن شۇغۇللانغان. بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشى پارتلىغاندا ئۇرۇش ئالدىنقى سېپىگە بارغان. 1918 ـ يىلى ئۇ ئىتالىيە ئالدىنقى سېپىدە يارىلانغان، يارىسى ساقايغاندىن كېيىن فرانسىيەنىڭ پارىژ شەھىرىدە ئولتۇراقلىشىپ قالغان ھەم ئىجادىيەت ھاياتىنى باشلىغان. 1954 ـ يىلى ئۇ «بوۋاي ۋە دېڭىز» ناملىق ئەسىرى بىلەن «نوبېل ئەدەبىيات مۇكاپاتى»غا ئېرىشكەن. ئۇنىڭ ئەسەرلىرى 20 ـ ئەسىر ئامېرىكا ئەدەبىياتىغا چوڭقۇر تەسىر كۆرسەتكەن.

بۇ ئەسەردە ئامېرىكىلىق فرېدېرىك ھېنرى بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشىنىڭ ئاخىرقى مەزگىلىدە ئىتالىيە ئارمىيەسى قىزىل كىرېست جەمئىيىتىگە پىدائىي بولۇپ قاتنىشىپ، قۇتقۇزۇش ئاپتومۇبىلى ئەترىتىدە ئىتالىيەنىڭ شىمالىدىكى ئۇرۇش سېپىدە يارىدارلارنى قۇتۇلدۇرىدۇ. بىر قېتىم ۋەزىپە ئىجرا قىلىۋاتقاندا ئوق تېگىپ يارىلىنىدۇ. مىلان دوختۇرخانىسىدا داۋالىنىۋاتقان مەزگىلدە، ئەنگلىيەلىك سېستىرا كاتېرىن باركلېينىڭ كۆڭۈل قويۇپ داۋالىشىغا مۇيەسسەر بولىدۇ ھەمدە ئىككىسى مۇھەببەت قاينىمىغا كىرىپ كېتىدۇ. كاتېرىن ھامىلدار بولۇپ قالىدۇ. ھېنرى يارىسى ساقىيىپ ئالدىنقى سەپكە قايتقاندىن كېيىن،

ئىتالىيە ئارمىيەسىدىكىلەر بىلەن چېكىنىۋاتقاندا، ئۇرۇش جەريانىدىكى تۈرلۈك ئېچىنىشلىق ئەھۋاللارنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ، قوشۇندىن يۈز ئۆرۈپ قېچىپ كېلىپ، كاتېرىن بىلەن بىرلىكتە شۋېيتسارىيەگە قېچىپ كېتىدۇ، كاتېرىن تۇغۇتتا ئۆلۈپ كېتىدۇ.

A FAREWELL TO ARMS

برنچی قسسم

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

بىرىنچى باب

شۇ يىلى باش كۈزدە بىز يېزىدىكى بىر ئۆيدە تۇرۇۋاتاتتۇق، ئۆيدىن دەريا ۋە تۈزلەڭلىكتىن ئايرىلىپ تۇرغان ئېگىز تاغلارنى كۆرگىلى بولاتتى. دەريا قىرىدىكى شېغىل تاش ۋە چوڭ يۇمىلاق تاشلار قۇياش نۇرىدا قۇرۇپ ئاقىرىپ كەتكەندى. سۇپسۈزۈك دەريا سۈيى مەۋج ئۇرۇپ ئاقاتتى، دەريا قىنى كۆپكۆك كۆرۈنەتتى. قىسسم ئۆينىڭ يېنىدىكى يولدىن ئۆتۈۋاتاتتى، ئۇلار تۈزۈتقان توپا ـ چاڭلار دەل ـ دەرەخلەرنىڭ شاخ ـ يوپۇرماقلىرىنى توپىغا پۈركۈۋەتكەنىدى. شۇ يىلى يوپۇرماقلار بالدۇر تۆكۈلدى. بىز يولدا كېتىۋاتقان قىسمغا قاراپ تۇرۇدۇق، ئۇلارنىڭ ئايىغى ئاستىدىن چاڭ ـ تۈزان كۆتۈرۈلەتتى، يوپۇرماقلار سەلكىن شامالدا بەس ـ بەستە تۆكۈلەتتى. ئەسكەرلەر ئۆتۈپ بولغاندىن كېيىن يول قۇيقۇرۇق بولۇپ قالدى، يەردە پەقەت غازاڭلارلا قالغانىدى.

تۈزلەڭلىكتە مول ھوسۇللۇق زىرائەتلەر، مېۋىلىك دەرەخلەر بار ئىدى، تۇتاش كەتكەن بېغىر رەڭ قاقاس تاغلار تۈزلەڭلىكنى بويلاپ سوزۇلۇپ ياتاتتى. تاغ تۆپىسىدە جەڭ بولۇۋاتاتتى. كېچىسى ئېتىلۋاتقان زەمبىرەكلەر گويا چاقماق چېقىۋاتقاندەك كۆرۈنەتتى. بۇ يەرنىڭ كېچىلىك ھاۋاسى ئىنتايىن سالقىن ئىدى.

بەزى كېچىلىرى قىسمىنىڭ دېرىزە يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ئاياغ تىۋىشىنى، يەنە بەزىدە زەمبىرەك سۆرەپ كېتىۋاتقان ئاپتوموبىللارنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالاتتۇق. كېچىسى قاتناش بەكمۇ ئاۋاتلىشىپ كېتەتتى، يولدىن ئوق ـ دورا

يۇيۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ساندۇقلىرى ئارتىلغان قېچىرلار، ئەسكەرلەرنى توشۇۋاتقان كۇل رەڭ ئاپتوموبىللار ئۆتۈپ تۇراتتى. بىرىزىنت بىلەن يېپىلغان بەزى ئاپتوموبىللار ئاستىراق ماڭاتتى. كۈندۈزدە ئۈستى دەرەخ شاخلىرى بىلەن يېپىلغان، ئېغىر تېپتىكى زەمبىرەك سۆرىگەن ئاپتوموبىللار ئۆتەتتى. باشقا ئاپتوموبىللارمۇ دەرەخ شاخلىرى ۋە ئۈزۈم تاللىرى بىلەن ئوراپ قويۇلغانىدى. شىمال تەرەپتىكى تاغنىڭ كەينىدە كاشتان دەرەخلىكى بار ئىدى، دەرەخلىكنىڭ كەينىدە، يەنى دەريانىڭ بۇ تەرىپىدە يەنە بىر ئېگىز تاغ بار ئىدى. بۇ تاغنىڭ تۆپىسىدىمۇ جىددىي جەڭ بولۇۋاتاتتى. بىراق، ئىشلار ئۈڭۈشلۇق بولمىدى. كۈز كىرىشى بىلەن ئۈدا يامغۇر ياغقاچقا، كاشتان دەرىخىنىڭ يوپۇرماقلىرى تۆكۈلۈپ كېتىپ، قىپيالىڭاچ دەرەخ شېخى ۋە يامغۇردا قارىداپ كەتكەن دەرەخ غوللىرىلا قالغانىدى.

ئۈزۈمزارلىقى يوپۇرماقلار شالاڭلاپ، قۇپقۇرۇق بولۇپ قالغان، يېزا ـ قىشلاقلاردىكى ھەممە نەرسە نەملىشىپ، بېغىر رەڭ تۈس ئالغانىدى. شۇتاپتا كۆرۈمسىز كۈز مەنزىرىسى كۆزگە تاشلىنىپ تۇراتتى. دەريالارنى تۇمان، تاغلارنى بۇلۇت قاپلىغانىدى. ئاپتوموبىللار يولدا لايلارنى چاچرىتىپ ماڭماقتا. ئەسكەرلەرنىڭ پىلاشلىرى ھۆل ھەم لاي بولۇپ كەتكەن، يېنىغا ئېسىۋالغان تاللىق مىلتىقلىرىمۇ ھۆل بولۇپ كەتكەنىدى. ھەربىر ئەسكەرنىڭ تاسمىسىغا رەت ـ رەت ئوق ئۆتكۈزۈلگەن ئىككىدىن ئوقدان ئېسىلغانىدى. ئوقدانلارنىڭ پىلاش ئىچىدىن ئالدىغا تومپىيىپ تۇرغان ھالىتى ئەسكەرلەرنى گويا ئالتە ئايلىق ھامىلدار ئاياللارغا ئوخشىتىپ قويغانىدى. كۇل رەڭ پىكاپلار يولدىن ئۇچقاندەك ئۆتۈپ تۇراتتى. شوپۇرلارنىڭ يېنىدىكى ئورۇندۇقتا بىردىن ئوفىتسېر ئولتۇراتتى. پىكاپنىڭ ئارقا ئورۇندۇقىدىمۇ بىرنەچچە ئوفىتسېر ئولتۇراتتى. بۇ پىكاپلار يولدىن ئۆتكەندە چوڭ ئاپتوموبىللاردىن بەكرەك لاي چاچرىتاتتى. پىكاپنىڭ كەينى ئورۇندۇقىدىكى ئىككى

ئوفتسېرنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئولتۇرغان پاكار ئادەمنىڭ يۈزىنى كۆرگىلى بولمايتتى، پەقەت ھەربىي شەپكىسىنىڭ ئۈستى ۋە ۋىجىك تېنىنى غىل - پال كۆرگىلى بولاتتى. ناۋادا پىكاپ ئادەتتىن تاشقىرى تېز ماڭسا، ئۇ ھالدا بۇ ۋىجىك ئادەمنى پادىشاھ دېيىش مۇمكىن. ئۇ ئۇدىنى[1]دا تۇرۇپ كۇندە دېگۈدەك جەڭ ئەھۋالىنى كۆزىتىپ، ناچار جەڭ ۋەزىيىتىگە ئامال قىلالمىغانىدى.

قىش پەسلى كېلىشى بىلەن، يامغۇر توختىماي يېغىشقا باشلىدى. ھالبۇكى، خولپرا كېسىلى يامغۇرغا ئەگىشىپ يېتىپ كەلدى، كېسەللىك ۋاقتىدا تىزگىنلەنگەچكە، قىسمدا پەقەت يەتتە مىڭ ئادەم ئۆلدى.

---

① ئۇدىنى — ئىتالىيەنىڭ شەرقىي شىمالىدا، ئۆز ۋاقتىدا ئىتالىيە ئارمىيەسىنىڭ باش ئىشتابى شۇ جايدا تۇراتتى.

يۇقۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ئىككىنچى باب

ئىككىنچى يىلى بىرنەچچە مەيدان جەڭ قىلىپ، جىلغىنىڭ نېرىسىدىكى ئېگىز تاغ ۋە تاغ باغرىدىكى كاشتان دەرەخلىكىنى غەلىبىلىك ئىشغال قىلىۋالدۇق. جەنۇب تەرەپتىكى تۈزلەڭلىكنىڭ نېرىسىدىكى تۆپىلىكتىمۇ غەلىبىلىك جەڭ قىلدۇق. شۇنىڭ بىلەن ئاۋغۇستتا دەريادىن ئۆتۈپ گورىزىيە[1]دىكى بىر ئۆيگە ماكانلاشتۇق. هويلىدا فونتانلىق كۆلچەك، يەنە گۈللۈك بار ئىدى. هويلىغا بۇك ـ باراقسان دەرەخلەر تىكىلگەن، ئۆينىڭ يېنىدا ئۆسكەن بىر توپ ۋىستېريە چاتقىلى شىددەتلىك جەڭ، بىنەپشە رەڭگە كىرگەنىدى.

هازىر بىرنەچچە ئېگىز تاغنىڭ نېرىسىدا ئۇرۇش بولۇۋاتاتتى، جەڭگاه ئانچە يېقىنمۇ ئەمەس ئىدى. بىز تۇرغان بۇ بازار ناهايىتى ياخشى، ئۆيىمىزمۇ هەم بەك ياخشى ئىدى. كىچىك بازارنىڭ ئارقا تەرىپىده دەريا بار ئىدى. ئالدىدىكى ئېگىز تاغلارنى ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى ئىشغال قىلىپ تۇراتتى. بۇ بازار ناهايىتى ئەپچىللىك بىلەن ئىشغال قىلىنغانىدى. ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى ئۇرۇشتىن كېيىن يەنە مۇشۇ بازارغا قايتىپ كېلىپ ئورۇنلىشىش ئارزۇسىدا ئىدى. شۇڭا، هازىر تاغ ئۇستىدىن زەمبىرەك ئېتىش كىچىك كۆلەمدىكى هەربىي رەسمىيەتچىلىك هەرىكىتى بولۇپ، ئانچە قالايمىقان بومبارداىمان قىلىنمايتتى. بۇ ئەهۋالدىن بەكمۇ خۇشال ئىدىم. بازاردا بۇرۇنقىدەكلا ئادەملەر ئولتۇراقلاشقان، دوختۇرخانا ۋە قەهۋەخانىلار بار ئىدى.

---

① گورىزىيە ـــ ئىتالىيە ـ ئاۋستىرىيە چېگراسىدىكى جاي، بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشىدىن بۇرۇن ئاۋستىرىيە ـ ۋېنگىرىيە ئىمپېرىيەسىگە قارايتتى. 1916 ـ يىلى ئاۋغۇستا ئىتالىيە ئارمىيەسى ئىشغال قىلىۋالغان.

زەمبىرەكچىلەر ئەترىتى جايلاشقان تار كوچىدا بىرى ئەسكەرلەرگە، يەنە بىرى ئوفىتسېرلارغا مۇلازىمەت قىلىدىغان ئىككى پاھىشىخانا بار ئىدى. ياز ئاخىرلاشقاندىن كېيىنكى سوغۇق كېچىلەرگە جور بولغان جەڭ بازارنىڭ سىرتىدىكى تاغ قاپتاللىرىدا ئۇزۇلمەي داۋاملاشماقتا ئىدى. ئوقلار ئۆتمىتۆشۈك قىلىۋەتكەن تۆمۈرىيول كۆۋرۈكى، دەريا بويىدىكى ۋەيران قىلىۋېتىلگەن يەر ئاستى يوللىرىدىن بۇ يەردە ئۇرۇش بولغانلىقى مانا مەن دەپ چىقىپ تۇراتتى.

مەيدان ئەتراپى دەل ـ دەرەخلىك، مەيدانغا ئۆتىدىغان يولنىڭ ئىككى قاسنىقىدىمۇ رەت ـ رەت دەل ـ دەرەخلەر بار ئىدى. ئۇنىڭدىن باشقا، بۇ بازاردا يەنە قىزلارمۇ بار ئىدى.

پادىشاھ پىكاپ بىلەن ئۆتكەندە ئۇنىڭ چىرايى، ئۇزۇن بويىنى، ۋۇجۇك گەۋدىسى، ئۆچكىنىڭكىدەك بىر تۇتام كۆل رەڭ ساقىلىنى كۆرگىلى بولاتتى. بازاردىكى بەزى ئۆيلەر زەمبىرەك ئوقلىرىنىڭ زەربىسىدىن گۇمۇرۇلۇپ كەتكەنىدى. گۇللۇكتە دۆۋىلىنىپ تۇرغان سۇۋاق پارچىلىرى، شېغىل قاتارلىقلار كۆرۈنۈپلا تۇراتتى. زەمبىرەك ئوقى زەربىسىدە تاملار يوللارغىمۇ گۇمۇ-رۇلۇپ چۈشكەنىدى. كارسۇ① ئالدىنقى سېپىدە ھەممە ئىشلار ئوڭۇشلۇق كېتىۋاتاتتى، ئۇرۇش ۋەزىيىتىدىمۇ ياخشىلىنىش بولۇۋاتاتتى.

بازارنىڭ نېرىسىدىكى ئېگىز تاغدىكى كاۋچۇكزارلىق ھازىر كۆرۈنمەيتتى. بىز بۇ بازارغا تۇنجى كېلگەندە ھەممە يەر يېشىل-لىققا پۈركەنگەن ياز كۈنلىرى ئىدى، لېكىن ھازىر دەرەخ شاخلىرى سۇنۇپ، غوللىرىلا قالغانىدى. زەمبىرەك ئوقلىرى يەرنى چاك ـ چېكىدىن يېرىۋەتكەنىدى. شۇ يىلى كۈز پەسلىنىڭ ئاخىرقى بىر كۈنى مەن دەرەخلىكتە ئايلىنىپ يۈرەتتىم. بۇ چاغدا بىر توپ بۇلۇت تاغ چوققىسىغا قاراپ يوپۇرۇلۇپ كەلدى.

---

① كارسۇ ئېگىزلىكى ــ ئىتالىيەنىڭ شەرقىي شىمال قىسمىغا جايلاشقان. 1917 ـ يىلى مۇھىم جەڭ بولغان. گورىزىيە كارسۇ ئېگىزلىكىگە جايلاشقان.

كۆزنى يۇمۇپ ـ ئاچقۇچە ئارىلىقتا ھاۋا تۇتۇلۇپ، يەر ـ جاھاننى قاراڭغۇلۇق قاپلىدى. بىردىنلا قار لەپىلدەپ چۈشۈپ، ياپيالىڭاچ كەڭ دالانى ئاپاق قار قاپلىدى. ئاكوپنىڭ كەينى تەرىپىدىكى قارلىق دالادا كىشىلەر قار كېچىپ يول ئاچتى.

مەن كىچىك بازارغا قايتىپ كېلىپ، بىر ئاغىنەم بىلەن ئوفتوسېرلار پاھىشخانىسىغا باردىم. بىز ئاستى[1] ئىچكەچ دېرىزىدىن لەپىلدەپ چۈشۈۋاتقان قارنى تاماشا قىلىپ ئولتۇردۇق. بۇ يىللىق ئۇرۇشنىڭ ئاخىرلىشىدىغانلىقى ھەممىمىزگە ئايان ئىدى. دەريا يېنىدىكى ئېگىز تاغلار ۋە دەريانىڭ قارشى تەرىپىدىكى تاغ چوققىلىرىنىڭ بىرەرىمۇ ئىشغال قىلىنمىغانىدى. بۇ تاغلار كېلەر يىلى بىر تەرەپ بولار، دەپ قارايتتۇق. ئاغىنەم بىز بىلەن بىللە تاماق يەيدىغان پوپنى كۆرۈپ قالدى. پوپ يەرگە چۈشۈپلا ئېرىۋاتقان قارنى ئاۋايلاپ دەسسەپ كوچىدىن ئۆتۈۋاتاتتى.

ئاغىنەم دېرىزىنى چېكىپ پوپنىڭ دىققىتىنى تارتتى، پوپ بىزنى كۆرۈپ كۈلۈپ قويدى.

ئاغىنەم قول ئىشارىتى قىلىپ، پوپنى كىرىشكە تەكلىپ قىلدى. پوپ بېشىنى لىڭشىتىپ قويۇپ كېتىپ قالدى. ئاشۇ كۈنى كەچتە ئاشخانىدا ھەممەيلەن تاماققا ئىشتىھا بىلەن تېگىش قىلدۇق. چۆپنى ۋىلكا بىلەن يۆگەپ يېيىشتۇق. تەخسىدىكى ئەڭ ئاخىرقى چۆپ قالدۇقلىرىمۇ يېيىلىپ بولدى. بىز يەنە قۇرۇق ئوت ـ چۆپ بىلەن ئاغزى يېپىپ قويۇلغان يوغان گاللون بوتۇلكىسىدىن ھاراق قۇيۇپ ئىچىشتۇق.

ھاراق بوتۇلكىسى تۆمۈر جازىغا ئېسىپ قويۇلغانىدى. ھاراق بوتۇلكىسىنىڭ بوينىنى بىگىز بارماق بىلەن باسسىلا رومكىغا سۈزۈك ھەم قىزىل، چۈچۈمەل ئېسىل ھاراق قۇيۇلاتتى.

---

① ئاستى ـــ ئىتالىيەنىڭ غەربىي شىمالىدىكى بىر قەدىمكى شەھەرنىڭ ئىسمى. بۇ يەردە شۇ جايدا ئىشلەپچىقىرىلغان يەرلىك ئاق ئۈزۈم ھارىقىنى كۆرسىتىدۇ.

تاماقتىن كېيىن كاپىتان پوپنى تېپىپ، ئۇنىڭ بىلەن چېقىشىپ قىزىقچىلىق قىلدى.

پوپنىڭ يېشى كىچىك ئىدى، يۈزى ئاسان قىزىرىپ كېتەتتى. ئۇ بىز بىلەن ئوخشاش كۈل رەڭ فورما كىيەتتى، پەقەت فورمىسىنىڭ سول مەيدىسىدە توق قىزىل يىپەكتىن كەشتىلەنگەن كىرېست بار ئىدى. باشقىلارنىڭ ئېيتىشىچە، كاپىتان ماڭا كۆڭۈل بۆلۈپ، مېنى چۈشەنمەي قالمىسۇن دەپ، چالا تەلەپپۇزدا بولسىمۇ ئىتالىيان تىلىدا سۆزلەيدىكەن.

— بۇگۈن پوپ قىزلار بىلەن ئوينىدى، — دەپ چېقىشاتتى كاپىتان پوپ ئىككىمىزنىڭ كۆزىمىزگە قاراپ. پوپ كۈلۈپ قويۇپ، ۋىللىدە قىزىرىپ كېتەتتى ـ دە، بېشىنى يېنىك چايقاپ قوياتتى.

كاپىتان دائىم ئۇنىڭغا چاقچاق قىلاتتى.

— تېنىۋالماقچىمۇسىز؟ مەن بۇگۈن ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرۈپ قالدىم، — دېدى كاپىتان.

— بۇنداق ئىش يوق، — دېدى پوپ، باشقا ئوفىتسېرلارمۇ كۈلۈپ كېتىشتى.

— پوپ قىزلار بىلەن ئوينىمايدۇ، ئەزەلدىن قىزلار بىلەن باردى ـ كەلدى قىلىپ باقمىغان، — دېدى كاپىتان ماڭا چۈشەندۈرۈپ. ئۇ ماڭا بىر رومكا هاراق قۇيۇپ بەردى، ئۇ ماڭا قاراپ تۇرۇپ گەپ قىلغان بىلەن، پات ـ پات پوپقا كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قاراپ قوياتتى، — پوپ هەر كۈنى كەچتە بەش قىز بىلەن ئوينايدۇ، — شىرە ئالدىدا ئولتۇرغانلارنىڭ هەممىسى پاراقلىدە كۈلۈپ كېتىشتى، — بىلەمسىز، پوپ هەر كۈنى كەچتە بەشكە قارشى بىر بولۇپ ئوينايدۇ، — كاپىتان قول ئىشارىتى قىلىۋىدى، هەممەيلەن قاقاهلاپ كۈلۈپ كەتتى.

پوپ ئۇندىمىدى، بۇنى چاقچاق دەپ بىلدى.

— پاپا ئاۋستىرىيە ئارمىيەسىنىڭ غەلىبىلىك جەڭ قىلىشىنى ئۈمىد قىلىدۇ، — دېدى مايور، — چۈنكى ئۇنىڭ سۆيىدىغىنى

فرانسس يوسۇف①. پاپانىڭ ئاقچىسىنى دۇشمەنلەر ئىئانە قىلغان. مەن ئاتىئىزمچى.

— سىز «قارا چوشقا» دېگەن كىتابنى كۆرگەنمۇ؟ — دەپ سوردى لېيتېنانت مەندىن، — كۆرمىگەن بولسىڭىز سىزگە بىرنى تېپىپ بېرەي. شۇ كىتاب مېنىڭ ئېتىقادىمنى تەۋرىتىپ قويدى.

— ئۇ بىر ئىپلاس، پاسكىنا كىتاب، — دېدى پوپ، — ئەمەلىيەتتە سىز ئۇ كىتابنى ياخشى كۆرمەيسىز.

— ئۇ راستلا ناھايىتى قىممەتلىك بار كىتاب، — دېدى لېيتېنانت، — كىتابتا پوپلارنىڭ قارا چۇمپەردىسىنى ئېچىپ تاشلايدۇ. سىز چوقۇم ياخشى كۆرۈپ قالىسىز، — ئۇ ماڭا قاردى، مەن پوپقا قاراپ كۈلۈپ قويدۇم. پوپمۇ شام يورۇقىدا ماڭا قارا كۈلۈپ قويۇپ:

— سىز ئۇنى كۆرمەيلا قويۇڭ، — دېدى.

— سىزگە بىرنى تېپىپ بېرىمەن، — دېدى لېيتېنانت.

— پىكىرلىك ئادەملەرنىڭ ھەممىسى ئاتىئىزمچىلاردىندۇر، — دېدى مايور، — بىراق، مەن ئۆزئارا ياردەم بېرىش (ئىقتىسادىي جەھەتتە) جەمئىيىتى② دېگەنلەرگىمۇ ئىشەنمەيمەن.

— مەن بۇ جەمئىيەتكە ئىشىنىمەن، — دېدى لېيتېنانت، — ئۇ دېگەن ئالىيجاناب تەشكىلات.

بىرى ئىشىكتىن كىرىپ كەلدى، مەن يوچۇقتىن سىرتتا قار يېغىۋاتقانلىقىنى كۆردۇم.

— قار يېغىپ كەتسىلا، ھۇجۇم قىلىشقا بولمايدۇ، — دېدىم مەن.

---

① فرانسىس يوسۇف — ئۆز ۋاقتىدىكى ئاۋسترو - ۋېنگىرىيە ئىمپېرىيەسىنىڭ پادىشاھى، پاپا دېگىنى كاتولىك دىنىنىڭ پاپاسىنى كۆرسىتىدۇ. ئۆز ۋاقتىدا ئاۋسترىيەلىك ئاقسۆڭەكلەر كاتولىك دىنىغا كۆپرەك ئېتىقاد قىلاتتى.

② ئۆزئارا ياردەم بېرىش جەمئىيىتى — مەخپىي تەشكىلات، ئۇنىڭ دەسلەپتە ئوتتۇرا ئەسىردىكى تاشچىلار بىر - بىرىنى قوتقۇزىدىغان تەشكىلات بولغان بولۇشى مۇمكىن. كاتولىك دىنىدا مۇرتلارنىڭ بۇنداق تەشكىلاتلارغا قاتنىشىشى قاتتىق مەنئى قىلىنىدۇ.

— ئەلۋەتتە شۇنداق بولىدۇ، — دېدى مايور، — سىز دەم ئېلىش ئېلىپ تازا بىر ئويىنىۋېلىڭ، رىم، ناپلېس، سىتسىلىيەگە بېرىپ ئويناپ كېلىڭ.

— ئۇ ئامالىغا بارسۇن، — دېدى لېيتېنانت، — مەن سىزگە تونۇشتۇرۇش خېتى يېزىپ بېرەي، ئۇنى ئېلىپ بىزنىڭ ئۆيدىكىلەرنى ئىزدەڭ، ئۇلار چوقۇم سىزنى ئۆز ئوغلىدەك كۈتۈۋالىدۇ.

— ئۇ پالېرموغا بېرىشى كېرەك.

— ئۇ كاپرىغا بېرىشى كېرەك.

— مەن سىزنىڭ ئابرۇززى[1] غا بېرىپ زىيارەت قىلىپ كېلىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن. مېنىڭ كاپراكوتتادىكى تۇغقانلىرىمنى يوقلىغاچ كېلەرسىز، — دېدى پوپ.

— ئاڭلاڭلار، پوپ ئۇنى ئابرۇززىغا بېرىڭ دەۋاتىدۇ. ئۇ يەردە قار بۇ يەردىكىدىن قېلىن ياغىدۇ. ئۇ دېھقانلارنى كۆرگىلى بارمىسا يا. ئۇ مەدەنىيەت مەركىزىگە بارسۇن.

— ئۇ چوكانلار بىلەن ئويىنىۋالسۇن. مەن ئۇنىڭغا ناپلېستىكىلەرنىڭ ئادرېسىنى بېرەي، ئۇ گۈزەل ياش چوكانلار ئۇنىڭغا ھەم ئانىلىق مېھرىمۇ بېرەلەيدۇ. ھا، ھا، ھا... — كاپىتان قولىنى چىقىرىپ، باش بارمىقىنى يۇقىرىغا قارىتىپ باشقا بارماقلىرىنى ئاچتى، ئۇ گويا چىراغ يورۇقىدا تامغا سايە چۈشۈرۈش ئويۇنى ئويناۋاتقاندەك بىر ھەرىكەتلەرنى قىلاتتى. تامغا ئۇنىڭ قولىنىڭ سايىسى چۈشتى. ئۇ يەنە چالا ئىتالىيان تىلىدا سۆزلەشكە باشلىدى، — سىز بارغان چاغدا مۇنداق مېڭىڭ، — دېدى ئۇ باش بارمىقىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ، — قايتقان چاغدا مۇنداق مېڭىڭ، — دېدى ئۇ يەنە چىمچىلىقىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ. كۆپچىلىكىنىڭ ھەممىسى قاقاھلاپ كۈلۈپ كەتتى، — قاراڭلار، — دېدى كاپىتان يەنە قولىنى چىقىرىپ، ئۇ

---

① ئابرۇززى — ئىتالىيەنىڭ ئوتتۇرا شەرقىي قىسمىغا جايلاشقان بىر قەدىمكى جاينىڭ نامى.

شام يورۇقدا قولىنىڭ سايىسىنى يەنە تامغا چۇشۇردى. ئۇ باش بارماقتىن باشلاپ ئۇلارنىڭ نامىنى ئاتاشقا باشلىدى، — سوتوتېنېنتې (باش بارماق)، تېنېنتې (بىگىز بارماق)، كاپىتانو (ئوتتۇرا بارماق)، ماگنىئور (نامسىز بارماق)، تېنېنتې كولونېللو (چىمچىلاق)①، سىز بارغان چاغدا سوتوتېنېنتېدىن، قايتقان چاغدا تېنېنتې كولونېللودىن ماڭسىز! — ھەممەيلەن قاقاھلاپ كۈلەتتى. كاپىتاننىڭ بارماق ئويۇنى ناھايىتى مۇۋەپپەقىيەتلىك بولدى. ئۇ پوپقا قاراپ توۋلىدى، — پوپ ھەر كەچتە بەشكە بىر.

كۆچىلىك يەنە بىر قېتىم قاتتىق كۈلۈشۈپ كەتتى.

— سىز دەرھال دەم ئېلىش ئېلىڭ، — دېدى مايور.

— مەن سىزگە يول باشلىغۇچى بولۇپ بېرىشنى خالايمەن، — دېدى لېيتېنانت.

— قايتىپ كېلىدىغان چاغدا پاتېفون ئالغاچ كېلىڭ!

— يەنە ياخشىراق دىراما ناخشا پىلاستىنكىلىرىنى ئالغاچ كېلىڭ.

— كارۇسو②نىڭ پىلاستىنكىلىرىدىن ئالغاچ كېلىڭ.

— ئۇنىڭ پىلاستىنكىسىنىڭ لازىمى يوق، ئۇ ناخشىنى قۇلاقنى يېرىۋەتكۈدەك ۋارقىراپ ـ جارقىراپ ئېيتىدۇ.

— سىز ئۇنىڭچىلىك ناخشا ئېيتالامسىز؟

— ئۇ ۋارقىراپ ـ جارقىراپ ئېيتسىمۇ، مېنىڭچە يەنىلا ئۇنىڭ ياخشى.

— سىز يەنىلا ئابرۇزىڭغا بېرىڭ، — دېدى پوپ.

باشقىلار يەنىلا چۇرقىرىشىپ گەپ تالاشماقتا ئىدى:

— ئۇ يەر ئوۋ ئوۋلاشقا ئەڭ ياخشى. ئۇ يەردىكى كىشىلەرنى

---

① ئۇ ئىتالىيانچە بۇ ھەربىي ئۇنۋانلارنى ئاتىدى: «سوتوتېنېنتې» دېگىنى ئىككىنچى لېيتېنانت، «تېنېنتې» دېگىنى بىرىنچى لېيتېنانت، «كاپىتانو» دېگىنى كاپىتان، «ماگنىئور» دېگىنى مايور، «تېنېنتې كولونېللو» دېگىنى پود پولكوۋنىك.

② كارۇسو (1873 — 1921) — ئىتالىيەلىك مەشھۇر يۇقىرى ئاۋازلىق ئەر ناخشىچى.

چوقۇم ياخشى كۆرۈپ قالىسىز. ھاۋا كىلىماتى سوغۇق بولسىمۇ، پاكىز، قۇرغاق جاي. سىز بىزنىڭ ئۆيده تۇرسىڭىز بولىدۇ. دادام داڭلىق ئوۋچى.

— يۇرۇڭلار، — دېدى كاپىتان، — بىز بالدۇرراق پاھىشخانىغا بارايلى، بولمىسا خەق ئىشىكنى تاقىۋالىدۇ.

— خەيرلىك كەچ! — دېدىم مەن پوپقا.

— خەيرلىك كەچ! — دېدى پوپ جاۋابەن.

ئۇچىنچى باب

مەن ئالدىنقى سەپكە قايتىپ كەلگەندە قىسمەمىز يەنىلا ھېلىقى كىچىك بازاردا تۇرۇۋاتقانىكەن. بازار ئەتراپىدىكى يېزىدا زەمبىرەكلەر ئىلگىرىكىگە قارىغاندا بىرئاز كۆپەيىپ قاپتۇ. باھار پەسلى كىرگەچكە، دالالار يېشىللىققا پۇركەنگەنىدى. ئۇزۇم شاخلىرىغا يېشىللىق يۈگۈرۈپ، يول بويلىرىدىكى دەل - دەرەخلەر يوپۇرماق چىقىرىشقا باشلىغانىدى. دېڭىز[1] تەرەپتىن سەلكىن شامال ئۇرۇلماقتا. كىچىك بازار ۋە ئۇنىڭ يۇقىرى تەرىپىدىكى تۆپىلىكلەر، قەدىمىي قەلئە ۋە تۆت ئەتراپنى ئوراپ تۇرغان تاغلار گويا رومكىدەكلا كۆرۈنەتتى. ئارقا تەرەپتىكى بېغىر رەڭ ئېگىز چوققىلارنى ۋە تاغ باغرىنى ئاندا - ساندا يېشىللىق قاپلىغانىدى. كىچىك بازاردا زەمبىرەكلەر ئاۋۇپ قالغان، يەنە بىرنەچچە يېڭى دوختۇرخانىلار سېلىنغانىدى. كوچىلاردا ئەنگلىيە ئەسكەرلىرى ۋە يەنە ئەنگلىيەلىك ئاياللارنىمۇ ئۇچرىتىپ قالدىم. ئۇنىڭدىن باشقا توپ - زەمبىرەك ئوقى ۋەيران قىلغان ئۆيلەرمۇ كۆپىيىپ قالغانىدى. ھاۋا ئىللىپ قالغان، مەن دەرەخلەر سايە تاشلاپ تۇرغان تار كوچىدا كېتىۋاتاتتىم. قۇياشنىڭ تام قايتۇرغان تەپتىدە ئىسسىپ كەتتىم. بىز يەنە شۇ كونا ئۆيدە تۇرارمىز، دەپ ئويلىغانىدۇق. بۇ ئۆينىڭ بىز ئايرىلغان چاغدىكىدىن ھېچقانداق پەرقى يوقتەك، دەرۋازىسى ئوچۇق ئىدى. بىر ئەسكەر سىرتتىكى ئۇزۇن ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ ئاپتاپسىنىۋاتاتتى. دەرۋازا يېنىدا

---

① بۇ يەردە ئادىرىياتىك دېڭىزىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇ ئىتالىيەنىڭ شەرقىدە، ئوتتۇرا دېڭىزنىڭ بىر قىسمى.

قوتقوزوش ئاپتوموبىلى تۇراتتى. مەن ئىشكتىن كىرىشىمگە مەرمەر پول ۋە دوختۇرخانىنىڭ ھىدى دىمىقىمغا ئۇرۇلدى، باھار كەلگەننى ھېسابقا ئالمىغاندا، ھەممە نەرسە ئۆز پېتى تۇرۇپتۇ.

مەن چوڭ ئۆينىڭ ئىشىكىدىن قارىسام مايور ئىش بېجىرىۋېتىپتۇ. دېرىزە ئوچۇق، قۇياش نۇرى ئۆيگە چۈشۈپ تۇراتتى، مايور مېنى كۆرمىدى. مەن ئاۋۋال كەلگەنلىكىمنى خەۋەر قىلايمۇ ياكى ئۇستىگە چىقىپ يۇيۇنۇۋالايمۇ، دەپ ئويلىدىم. ئاخىر ئاۋۋال يۇيۇنۇۋېلىش نىيىتىگە كەلدىم.

لېيتېنانت رىنالدى ئىككىمىز تۇرىدىغان ئۆينىڭ دېرىزىسى ھويلىغا قارايتتى. دېرىزە ئوچۇق ئىدى. كارىۋىتىمغا ئەدىيال سېلىپ، نەرسە ـ كېرەكلىرىمنى تامغا ئېسىپ قويۇشۇپتۇ. زەھەردىن مۇداپىئەلىنىش ئەسۋابلىرىمنى تېك تۆت بۇلۇڭلۇق تۆمۇر كومزەككە سېلىپ قويۇپتۇ. پولات قالپىقىم يەنىلا قوزۇقتا ئېسىقلىق، چامادانىم كارىۋاتنىڭ ئاستىدا تۇرۇپتۇ. ئۆتۈكۈمنى مايلاپ پارقىرىتىپ چامادانىنىڭ ئۇستىگە قويۇپ قويۇپتۇ. مېنىڭ ئاۋستىرىيە ئارمىيەسىنىڭ يوشۇرۇن زەربە بېرىش ئەترىتىدىكى ئەسكەرلەردىن قولغا چۈشۈرگەن مىلتىقىم ئىككى كارىۋاتنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئېسىپ قويۇلۇپتۇ. كۆك رەڭلىك مىلتىق ئىستوۋۇلى سەككىز قىرلىق ئىدى، قارا ياڭاق ياغىچىدىن ياسالغان پاينىكىنى مەڭزىگە يېقىپ تۇرۇپ قارىغا ئالغىلى بولاتتى.

ئېسىمدە قېلىشىچە، دۇربۇنۇم چامادانىمدا ئىدى. لېيتېنانت رىنالدى كارىۋىتىدا ئۇخلاۋېتىپتىكەن، مېنىڭ ئاۋازىمنى ئاڭلاپ ئويغىنىپ كەتتى. ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ:

ـــ ياخشىمۇسىز، كۆڭۈللۈك ئويناپ كەلدىڭىزمۇ؟ ـــ دېدى.

ـــ بەك ياخشى ئويناندىم، ـــ دېدىم مەن.

بىز قول ئېلىشىپ كۆرۈشتۇق. ئۇ مېنى بوينۇمدىن قۇچاقلاپ تۇرۇپ سۆيۈپ قويدى.

ـــ ئاپلا، ـــ دېدىم مەن.

ئۇيغۇرچە كىتاب ئون يىلىغىچە www.uyghurkitap.com

ــ ئۇستىبېشىڭىز مەينەت بولۇپ كېتىپتۇ، ئاۋۋال يۇيۇنۇۋېلىڭ، ــ دېدى ئۇ، ــ نەلەرگە باردىڭىز، نېمە ئىشلارنى قىلدىڭىز، ماڭا بىر ـ بىرلەپ دەپ بېرىڭ!

ــ مەن ھەممە يەرگە باردىم. مىلان، فىلورېنسىيە، رىم، ناپلېس، ۋىللا سان جوۋاننى، مېسسىنا، تائورمىنا...

ــ پويىزنىڭ ۋاقىت جەدۋىلىنى يادلىۋالغانمىدىڭ يادلىۋاپسىز! ئىشق ـ مۇھەببەتكە دائىر كەچۈرمىشلىرىڭىز بارمۇ؟

ــ بار.

ــ قەيەردە؟

ــ مىلان، فىلورېنسىيە، رىم، ناپلېسلاردا.

ــ بەس، يېتەرلىك بولدى. كىشىنى ئەڭ خۇشال قىلىدىغانلىرىنى سەممىيلىك بىلەن ئېيتىپ بېرىڭ.

ــ مىلانىدىكىسىنى دەپ بېرەي.

ــ چۈنكى ئۇ سىز دەسلەپ بارغان جاي ـ دە! سىز ئۇ قىزنى قەيەردە ئۇچراتتىڭىز، كوۋا[1] دېمۇ؟ سىلەر قەيەرلەردە ئوينىدىڭلار؟ قانداق ھېسسىياتتا بولدىڭىز؟ ماڭا دەرھال ئېيتىپ بېرىڭ. سىلەر بىرەر كېچە بىللە بولدۇڭلارمۇ؟

ــ شۇنداق، بىر كېچە بىللە بولدۇق.

ــ ھېچقىسى يوق، بىزنىڭ بۇ يەرمۇ گۈزەل چوكانلارغا توشۇپ كەتتى. يېڭى كەلگەن چوكانلار ئەزەلدىن ئالدىنقى سەپكە كېلىپ باقمىغان.

ــ ئۇنداقتا بەك ياخشى بوپتۇ.

ــ ئىشەنمەمسىز؟ بىز چۈشتىن كېيىن بېرىپ كۆرۈپ كېلەيلى. بازاردا يەنە چىرايلىق ئەنگلىيە قىزلىرىمۇ بار. مەن ھازىر بارىدىغان جايىمنى ياخشى كۆرۈپ قالدىم. بىز بىللە بېرىپ ئۇنى كۆرۈپ كېلەيلى. مەن بارىدىغان جايىم بىلەن توي قىلىپ قالامدىم تېخى!

---

① كوۋا ــ مىلان ئوپېرا ئۆمىكى يېنىدىكى مەشھۇر قەھۋەخانا. «كوۋا» ئىتالىيانچە «دەم ئالىدىغان جاي» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

— مەن يۇيۇنۇپ بولۇپلا يېنىڭىزغا چىقاي، ھازىر بۇ يەردە ئىش يوقمۇ؟

— سىز كەتكەندىن كېيىن ئېغىر كېسەل، ئېغىر يارىدارلار يوق دېيەرلىك، پەقەت بەزى ئۇششۇك يارىسى، ئۇششۇك ھال كېسىلى، سۆزنەك، ئۆزى پەيدا قىلغان يارا، ئۆپكە يالۇغى، يۇمشاق سانكىر ۋە قاتتىق سانكىر قاتارلىق كېسەللەر بار. ھەر ھەپتىدە دېگۈدەك تاش پارچىلىرىدا يارىلانغانلار چىقىپ تۇرىدۇ. ھەقىقىي يارىدارلاردىن بىرنەچچىسى بار ئەلۋەتتە، ئۇرۇش كېلەر ھەپتە يەنە باشلىنىدىغاندەك تۇرىدۇ. بۇ كەمگىچە باشلىنىپ كەتتىمۇ تېخى. باشقىلار شۇنداق دەۋاتىدۇ. ئېيتىڭە، مەن بارىكلىي خېنىم بىلەن توي قىلسام بولامدۇ؟ توي ۋاقتىنى ئەلۋەتتە ئۇرۇش توختىغاندىن كېيىن بېكىتىمىز.

— تامامەن بولىدۇ، — دېدىم مەن جاۋۇرغا سۇ قۇيغاچ.

— بۇگۈن كەچتە سىز ماڭا ھەممىنى دەپ بېرىڭ، — دېدى رىنالدى، — ھازىر قانغۇدەك ئۇخلىۋالاي، سەل سەگىدىۋېلىپ، چىرايلىق ياسىنىپ بارىكلىي خېنىمنى كۆرۈپ كېلەي.

مەن كىيىملىرىمنى سېلىپ جاۋۇردىكى سوغۇق سۇ بىلەن بەدىنىمنى سۈرتكەچ، ئۆي ئىچىگە كۆز يۇگۈرتۈپ چىقتىم، دېرىزىدىن سىرتقا قارىدىم، يەنە كۆزىنى چىڭ يۇمۇپ ئۇخلاۋاتقان رىنالدىغا قارىدىم، بۇ كېلىشكەن ئادەم ئامالفى① لىق بولۇپ، مەن قۇراملىق ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ھەربىي دوختۇر بولغىنىدىن بەكمۇ خۇشال ئىدى. بىز ياخشى دوستلاردىن ئىدۇق. ئۇ كۆزىنى ئاچتى.

— يېنىڭىزدا پۇل بارمۇ؟

— بار.

— ماڭا ئەللىك لىرا بېرىپ تۇرۇڭ.

مەن تامغا ئېسىقلىق كىيىمىنىڭ يانچۇقىدىن مەردلىك بىلەن ھەمىيىنىمنى چىقاردىم. رىنالدى پۇلنى ئېلىپ قاتلاپ

① ئامالفى — ئىتالىيەنىڭ غەربىي جەنۇب تەرىپىدە.

ئىشتان يانچۇقىغا سالغاندىن كېيىن قايتىدىن كارىۋاتتا سۇنايلىنىپ ياتتى. ئۇ كۈلۈپ تۇرۇپ:

ــ مەن باركلېي خېنىمنىڭ يېنىدا بايۋەچچىدەك تۇراي، سىز مېنىڭ ياخشى دوستۇم، خەج ـ خىراجىتىمنىڭ كېپىلى.

ــ شەيتان ئالغۇر، ــ دېدىم مەن.

شۇ كۈنى كەچتە مەن ئاشخانىدا پوپنىڭ يېنىدا ئولتۇردۇم. پوپ مېنىڭ ئۇنىڭ يۇرتى ئابرۇززىغا بارمىغانلىقىمدىن كۆڭلى يېرىم بولۇپ بەكمۇ ئۇمىدسىزلەندى. ئۇ دادىسىغا مېنىڭ باردىغانلىقىم ھەققىدە خەت يېزىپتىكەن. ئۇلارمۇ تەييارلىق قىلىپ يولۇمغا كۆپ قاراپتۇ. مەن بەك ئوڭايسىزلاندىم، نېمە سەۋەبتىن بارمىغانلىقىمنى ئېيتمىغە ئالالمىدىم. مەن ئەسلىدە بارماقچى بولغانلىقىم ھەققىدە ئۇنىڭغا چۈشەنچە بەردىم، ئەسلىدىغۇ بارماقچى بولغانىدىم، كېيىن ئالدىراش بولۇپ كېتىپ بارالماي قالدىم، دېدىم ئۇنىڭغا. ئۇ ئاخىر مېنىڭ راستلا بارماقچى بولغانلىقىمغا ئىشەندى بولغاي، كەيپىياتى خېلىلا ياخشىلىنىپ قالدى. مەن ھاراقنى كۆپ ئىچتىم، ئارقىدىن يەنە قەھۋە ۋە ستربگا[1] ئىچتىم. مەن مەستخۇش ھالدا رومكىنى تۇتۇپ تۇرۇپ: «بىز ئۆزىمىز قىلماقچى بولغان ئىشىمىزنى قىلدۇق، بىز ئەزەلدىن بۇنداق قىلىپ باقمىغان»[2] دېدىم.

بىز پاراڭلىشىۋاتقاندا، باشقىلار مۇنازىرە قىلىشىۋاتاتتى. مېنىڭ ئەسلىدە ئابرۇززىغا بېرىش ئويۇم بار ئىدى. بىراق، يوللىرى چوڭۇندەك مۇز تۇتۇپ كەتكەن، ھاۋاسى ئوچۇق بولغىنى بىلەن، سوغۇق ھەم قۇرغاق بولغان شۇ يەرلەرگە بارالمىدىم. ئۇ يەرنىڭ قارلىرى شۇنچىلىك ئاق، قار ئۈستىدە توشقانلارنىڭ ئىزلىرىنى ئۇچراتقىلى بولاتتى، دېھقانلار سېنى كۆرسە باش كىيىمىنى قولىغا ئېلىپ، «غوجام» دەپ چاقىرىشاتتى. ئەپسۇسلىنارلىقى، مەن بارغانلىكى يەردە ئىس ـ تۈتەككە تولغان

---

① ستربگا ــ بىر خىل ئاپپىلسىن تەملىك، تاتلىق، سېرىق رەڭلىك ھاراق.

② «ئىنجىل . رۇقلۇقلارغا مەكتۇپ» 7 ـ جىلد 15 ـ ئايەت.

قەھۋەخانىلار بار ئىدى، كەچ كىرىش بىلەنلا ئۆيلەر پىرقىراۋاتقاندەك بىلىنەتتى، پەقەت بىر نۇقتىغا تىكىلىپ تۇرۇۋالغاندىلا ئاندىن ئۆي پىرقىراشتىن توختىغاندەك قىلاتتى. كېچىسى كارىۋاتتا مەست ـ ئەلەس يېتىپ ئۇخلاپ قالاتتۇق. قاراڭغۇلۇق ئىچىدە كىم بىلەن بىر كارىۋاتتا يېتىۋاتقىنىمىز بىلەن كارىمىز يوق ئىدى. ھايات دېگەن شۇنداقمىدۇ؟ ئويغانغاندا ئۆزىمىزنى ئاجايىپ روھلۇق ھېس قىلمىمىز. بەزىدە سەن توساتتىنلا ئىنتايىن سەگەكلىشىپ كېتىسەن، مۇشۇنداق ھېسسىيات بىلەن غەپلەتتىن ئويغىنىپ كېتىسەن. تاڭ ئاتسىلا ھەممە يوقلىپ، كەسكىن، شەپقەتسىز رېئاللىققا دۇچ كېلىسەن. بەزىدە ھەتتا پۈلنىڭ ھەممىدىن ئەۋزەللىكى ھەققىدە تالاش ـ تارتىش قىلىپ كېتىمىز. بەزىدە ئەتىگەندە ئورنىمىزدىن تۇرۇپ، خۇشال ـ خۇرام، مۇلايىم، ئىللىق چىراي بولۇپ كېتىمىز، بىرلىكتە ناشتا قىلمىمىز ۋە چۈشلۈك تاماق يەيمىز. بەزىدە ئىچىمىز سقىلىپ قالاتتى ـ دە، كوچا ـ كويلارغا تېزرەك چىقىپ كېتىشكە ئالدىرايتتۇق. لېكىن، يېڭى تاڭ ئېتىشى بىلەن يەنە بىر كېچە يېتىپ كېلىدۇ ـ دە. مېنىڭ پوپقا كېچە ھەققىدە، شۇنىڭدەك كېچە بىلەن كۈندۈزنىڭ پەرقى ھەققىدە سۆزلىگۈم، نېمىشقا كۈندۈزى يورۇق، سوغۇق بولغىنى بىلەن، يەنىلا كېچىنىڭ گۈزەل بولىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرگۈم كېلەتتى. ئەمما، مەن دېمەكچى بولغىنىمنى گويا ئاغزىم گەپكە كەلمەيۋاتقاندەك دېيەلمەيمەن. ناۋادا ئۇنىڭدا مۇشۇنداق تۇرمۇش تەجرىبىسى بولغان بولسىدى، ئۇ بۇنى چۈشەنگەن بولاتتى. ئەمما، ئۇنىڭدا بۇنداق تەجرىبە يوق ئىدى، لېكىن ئۇ مېنىڭ ئەسلىدە ئۇنىڭ يۇرتىغا بېرىش نىيىتىم بارلىقىنى بىلەتتى. گەرچە بارالمىغان بولساممۇ، بىز يەنىلا ياخشى دوستلاردىن ئىدۇق، ھەۋەس ـ ھېسىلىرىمىز ئوخشاش ئىدى. يەنە بەزى ئىختىلاپلىرىمىزمۇ بار ئىدى. مەن چۈشىنەلمەيدىغان ئىشلارنى ئۇ كۆپ ھاللاردا مەندىن بۇرۇن بىلۈۋالاتتى، كېيىن بۇلارنى

مەنمۇ چۈشىنىپ يېتەتتىم ھەم يەنە ئۇنتۇپ كېتەتتىم، خالاس.

مەن ئۆز ۋاقتىدا بۇ جەھەتتىكى ئىشلارنى بىلمەيدىكەنمەن، كېيىن چۈشىنىپ يەتتىم. شۇ چاغدا بىز ھەممىمىز ئاشخانىدا بولۇپ، كەچلىك غىزانى يەپ بولغانىدۇق. يېنىمىزدىكى كىشىلەر يەنىلا مۇنازىرىگە چۈشكەنىدى. بىز جىمىپ قېلىۋىدۇق، كاپىتان ۋارقىراپ:

— پوپ ئانچە خۇشال كۆرۈنمەيدۇغۇ، پوپقا بىرەر خىنىم بولمىسا كۆڭلى ئېچىلمىغۇدەك، — دېدى.

— مەن خۇشال، — دېدى پوپ.

— پوپنىڭ كۆڭلى ئېچىلمايدۇ. پوپ ئاۋستىرىيەنىڭ ئۇرۇشتا غەلبە قىلىشىنى ئۈمىد قىلىدۇ، — دېدى كاپىتان.

— توغرا بولمىدى، — دېدى پوپ بېشىنى چايقاپ.

— پوپ، سىز بىزنى مەڭگۈ ھۇجۇمغا ئۆتمىسەكەن دەۋاتىسىز، شۇنداقمۇ؟

— يوقسۇ، ئۇرۇش بولىدىكەن، بىز ھامان ھۇجۇم قىلىمىز، ھۇجۇم قىلىش كېرەك! — پوپ بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى.

— ئۇ بارسۇن، بۇ بولىدىغان ئادەم، — دېدى مايور.

— ئۇ ئويلاشقىمۇ ئۇلگۈرەلمىدى، — دېدى كاپىتان. شۇنىڭ بىلەن ھەممىمىز ئاشخانىدىن چىقىپ كەتتۇق.

تۆتىنچى باب

بۈگۈن سەھەردە قوشنا ھويلىدىكى زەمبىرەكچىلەر ئەترىتى ئاتقان زەمبىرەك ئاۋازىدىن ئويغىنىپ كەتتىم. قۇياشنىڭ كۆتۈرۈلگەنلىكىنى كۆرۈپ ئورنۇمدىن تۇردۇم، ئاستا دېرىزە يېنىغا بېرىپ سىرتقا قارىدىم. گۈللۈك ھويلىدىكى تاشلىق چىغىر يول نەم تۇراتتى، چىملىقنىمۇ شەبنەم قاپلاپتۇ. زەمبىرەكچىلەر ئەترىتى ئىككى قېتىم زەمبىرەك ئاتتى. ھەر قېتىم ئېتىلغاندا دېرىزە جالاقلاپ كېتەتتى، ھەتتا مېنىڭ كېچىلىك كىيىمىمۇ مىدىرلاپ كېتەتتى. زەمبىرەكلەرنى كۆرەلمىسەممۇ، لېكىن ئۇنىڭ ئاۋازىدىن بىزنىڭ زەمبىرىكىمىز ئىكەنلىكىنى بىلگىلى بولاتتى. زەمبىرەكچىلەر ئەترىتى شۇنچە يېقىن جايدا بولغاچقا، ئۇلاردىن جاق تويغانىدۇق. ھېلىمۇ ياخشى، زەمبىرەك ئىستوۋۇلى ئانچە يوغان ئەمەس ئىدى. مەن دېرىزىدىن گۈللۈك ھويلىغا قاراپ تۇراتتىم، بىر ئاپتوموبىلنىڭ يولدا كېتىۋاتقان ئاۋازى ئاڭلاندى. مەن كىيىمىمنى كىيىپ بىنادىن چۈشتۈم. ئاشخانىدا ئازراق قەھۋە ئىچتىم، ئاندىن ئاپتوموبىل ئۆيىگە قاراپ ماڭدىم.

ئون نەچچە ئاپتوموبىل ئۇزۇن لاپاسنىڭ ئاستىغا قاتار توختىتىپ قويۇلغانىدى، ھەممىسىلا قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىللىرى ئىدى، كۈل رەڭ سىرلانغان بۇ ئاپتوموبىللار بىر قارىماقتا فىرونت يۆتكەلگەندە ئىشلىتىلىدىغان ئاپتوموبىللارغا ئوخشايتتى. تېخنىكلار ئاپتوموبىل رېمونت قىلىۋاتاتتى. تاغ قاپتىلىدىكى يارىدارلارنى قۇتقۇزۇش پونكىتىدا يەنە ئۈچ ئاپتوموبىل توختىتىپ قويۇلغانىدى.

— دوشمەنلەر بىزگە قارىتىپ توپ ئاتتىمۇ؟ — دەپ سورىدىم بىر تېخنىكتىن.

— ئاتمىدى، لېيتېنانت ئەپەندى، ئاۋۇ تۆپىلىك توسۇپ تۇرۇۋاتامدۇ.

— بۇ يەرنىڭ ئەھۋالى قانداقراق؟

— يامان ئەمەس. ماۋۇ ئاپتوموبىلدىن باشقىسىنى ھەيدىگىلى بولىدىكەن، — ئۇ ئىشىنى توختىتىپ كۈلۈپ قويدى.

— سىز دەم ئېلىشتىن ئەمدىلا قايتىپ كەلگەن ئوخشىمامسىز؟

— شۇنداق، — ئۇ كىيىمىگە قولىنى سۈرتۈۋېتىپ كۈلۈپ قويدى.

— پۈخادىن چىققۇدەك ئويناپ كەلگەنسىز؟ — دېدى باشقا تېخنىكلارمۇ كۈلۈپ تۇرۇپ.

— بولىدۇ، بۇ ئاپتوموبىلغا نېمە بولدى؟ — دېدىم مەن.

— بۇزۇلۇپ قالدى، بىردەم بىرى، بىردەم يەنە بىرى بۇزۇلۇپلا تۇرغان.

— بۇنىڭ نەرى بۇزۇلۇپتۇ؟

— پولات ھالقىسىنى ئالماشتۇرمىسا بولمىغۇدەك.

— ئەمىسە ئۇنى داۋاملىق ياساڭلار، — دېدىم مەن.

ئاپتوموبىل دېتاللىرى ئىش سۈپىسىدا چېچىلىپ تۇراتتى. مەن لاپاسقا بىرىپ ھەربىر ئاپتوموبىلنى ئىنچىكە تەكشۈردۈم، بىرنەچچە ئاپتوموبىل پاكىز يۇيۇپ قويۇلۇپتۇ، قالغانلىرىنى چاڭ - توزان بېسىپ تۇرۇپتۇ. مەن ئاپتوموبىل بالونلىرىنىڭ يېرىلغان ياكى تاش يېرىۋەتكەن يەرلىرى بارمۇ - يوق، ئىنچىكىلىك بىلەن تەكشۈرۈپ، ھەممىسىنىڭ نورمال ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ مەمنۇن بولدۇم. مەن بۇ يەردە بولسام - بولمىسام چوڭ چاتاق چىقمايتتى. مەن دائىم ئۆزۈمنى قالتىس چاغلايتتىم، ئاپتوموبىللارنى ئاسراش، ماددىي ئەشيالارنى يۆتكەش، تاغ قاپتىلىغا جايلاشقان يارىدارلار پونكىتىدىن يارىدارلارنى قايتۇرۇپ

كېلىپ داۋالىغاندىن كېيىن قۇتقۇزۇش پونكىتىغا ئاپىرىپ قويۇش، ئاندىن ياردارلارنىڭ كېسەل ئارخىپىغا ئاساسەن دوختۇرخانىغا ئورۇنلاشتۇرۇش قاتارلىق بىر قاتار ئىشلارنىڭ ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىشى مەن بىر ئادەمگىلا قاراشلىقتەك ھېس قىلاتتىم. ھازىر بىلىپ يەتتىمكى، مەن بولسام - بولمىسام كارايىتى چاغلىق ئىكەن.

— سەپلەيدىغان دېتال - زاپچاسلارنى تېپىشتا قىينىچىلىق بارمۇ؟ — مەن ھېلىقى تېخنىكىتىن سورىدىم.

— يوق، لېيتېنانت ئەپەندى.

— ھازىر ماي ئىسكىلاتى قەيەردە؟

— بۇرۇنقى ئورنىدا.

— ياخشى، — مەن ياتاقتا قايتىپ كىردىم، ئاندىن ئاشخانىغا بېرىپ بىر ئىستاكان سۇت ئارىلاشتۇرۇلغان قەھۋە ئىچتىم. ئەتراپ باھارنىڭ ئەتىگەنلىك ھاۋاسىدا تولىمۇ سۆيۈملۈك كۆرۈنەتتى. دىمىقمىغا قۇرغاق ھاۋا ئۇرۇلدى، بۇ بۇگۈن ھاۋانىڭ بەك ئىسسىق بولىدىغانلىقىنىڭ بېشارىتى ئىدى. شۇ كۈنى تاغ چوققىسىغا چىقىپ ئاپتوموبىل بېكىتىنى كۆرۈپ كەلدىم. بازارغا قايتىپ كەلگىنىمدە، تۈن پەردىسى تارتىلغانىدى.

ھەممە ئىشلار جايىدا يۇرۇشۇۋاتىپتۇ. مەن بۇ يەردە بولمىسامۇ ئىشلار ئۆز يولىدا يۇرۇشۇۋېرىدىكەن. ئومۇمىيۈزلۈك ھۇجۇم يەنە باشلىنىدىغانلىقىنى باشقىلاردىن ئاڭلىدىم. بىزنىڭ دىۋىزىيە دەريانىڭ يۇقىرى ئېقىنىدىكى تارماق ئېقىن تەرەپتىن ھۇجۇم قىلىدىكەن. مايور مېنىڭ ھۇجۇم مەزگىلىدە ھەرقايسى قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىل پونكىتلىرىغا مەسئۇل بولۇشۇمنى ئېيتتى. ھۇجۇمغا ئۆتىدىغان قىسىملار دەريانىڭ يۇقىرى ئېقىنىدىكى بىر تار يەردىن ئۆتىدىكەن، ئاندىن تاغ باغرىدا بازىنى كېڭەيتىدىكەن. قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىل بېكىتى ئىمكانقەدەر دەريادا يېقىن بولۇشى، شۇنىڭ بىلەن بىللە يەنە تەبىئىي مۇھىتنىڭ كېپىللىكى بولۇشى كېرەك ئىدى. قۇتقۇزۇش

ئاپتوموبىل بېكىتىنىڭ ئورنىنى پىيادە ئەسكەرلەر قىسمى بېكىتكىنى بىلەن، پىلاننى ئەمەلىي ئىجرا قىلىشتا يەنىلا بىزگە تايىنىش كېرەك ئىدى، ئەلۋەتتە. مۇشۇنداق ئويلىغاچقا، مەندىمۇ بارگاھ تىكىپ ئۇرۇش قىلىدىغان خاتا چۈشەنچە پەيدا بولۇپ قالغانىدى.

ئۈستىبېشىم توپا - توزان بولۇپ كەتكەنىدى. ياتاقتا قايتىپ كېلىپ يۇيۇنۇۋالماقچى بولدۇم. ياتاقتا كەلسەم، رىنالدى كارۋاتتا ئولتۇرۇپ «ھيوگو جەمەتى ئىنگلىز تىلى گىراماتىكىسى»[1]نى كۆرۈۋېتىپتۇ. ئۇ چىرايلىق ياسىنۋاپتۇ، ئۆتۈكى ۋە چېچى پارقىراپ تۇراتتى.

— بەك ياخشى بولدى، — دېدى ئۇ مېنى كۆرۈپ، — ئىككىمىز بىللە بارىدىغان خېنىمنى كۆرۈپ كېلىدىغان بولدۇق.

— مەن بارمايمەن.

— بارمىسىڭىز بولمايدۇ، ئۇنىڭدا ياخشى تەسىر قالدۇرۇشۇمغا ياردەم قىلىڭ.

— بوپتۇ ئەمسە، ئۈستىبېشىمنى تۈزەشتۈرۈۋالاي.

— يۇيۇنۇۋېلىڭ، كىيىمىڭىزنى ئالماشتۇرمىسىڭىزمۇ بولغۇدەك.

مەن يۇيۇنۇپ - تارىنىپ بولۇپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە مېڭىشقا تەرەددۇتلەندىم.

— توختاپ تۇرۇڭ، ئاۋۋال ئازراق ئىچىۋالايلى، — دېدى ئۇ ساندۇقتىن بىر بوتۇلكا ھاراق چىقىرىپ.

— ئىچمەيلى، — دېدىم مەن.

— ياق، بۇ دېگەن گىراپپا[2].

---

① ھيوگو تىل ئىنستىتۇتى لوندوندا تەسىس قىلىنغان. بۇ مەكتەپتە كۆپ خىل چەت ئەل تىلى تېز ئۆگىنىش گىراماتىكىسى مەجمۇئەسى تۈزۈلەتتى. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە چەت ئەل تىلىنى ماتېرىيال ئارقىلىق ئوقۇش سىنىپلىرىمۇ تەسىس قىلىنغان.

② گىراپپا — ئىتالىيەنىڭ بىر خىل بىراندىسى.

— بولىدۇ.

ئۇ ئىككى رومكىغا ھاراق قۇيدى. ئىككىمىز رومكىمىزنى سوقۇشتۇردۇق. بۇ بەك كۆچلۈك ھاراق ئىكەن.

— يەنە بىر رومكىدىن ئىچەيلى.

— بولىدۇ، — دېدىم مەن. بىز يەنە گۈپپىدە ئىچىۋەتتۇق، ئاندىن بىنادىن چۈشۈپ كوچىغا چىقىپ بازار ئايلىنىپ ماڭدۇق. ھاۋا ئىسسىق ئىدى، ھېلىمۇ ياخشى قۇياش تاغنىڭ كەينىگە ئولتۇرۇپ بولغانىدى. پىيادە ماڭغاچ كۆڭلىمىز كۆتۈرۈلۈپ قالدى.

ئەنگلىيەلىكلەر ئۇرۇشتىن ئىلگىرى گېرمانىيەلىكلەر سالغان چوڭ بىر داچىدا دوختۇرخانا تەسىس قىلغانىدى. باركلېي خېنىم گۈللۈك ھويلىدا يەنە بىر سېسترا قىز بىلەن بىللە تۇرىدىكەن. بىز دەرەخ ئاستىدىن ئۇلارنىڭ ئاق خالاتلىرىنى كۆرۈپ، ئۇلار تەرەپكە ماڭدۇق. رىنالدى سالام بەردى، مەنمۇ ئەگىشىپ سالام بەردىم، ئەمما مەن رىنالدىدەك سۈلكەت قىلىپ كەتمىدىم.

— ياخشىمۇسىز، سىز ئىتالىيەلىك ئەمەسقۇ دەيمەن؟ — دېدى باركلېي خېنىم.

— ھەئە، ئەمەس.

رىنالدى يەنە بىر سېسترا قىز بىلەن پاراڭلاشتى. ئۇلار كۈلۈشمەكتە ئىدى.

— نېمىشقا ئىتالىيە ئارمىيەسىگە قاتناشتىڭىز؟

— ئۇ رەسمىي ھەربىي قوشۇن ئەمەس، ئۇ دېگەن قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىل ئەترىتى.

— توۋا دەيمەن، نېمىشقا مۇشۇنداق قىلدىڭىز؟

— مەنمۇ بىلمەيمەن، — دېدىم مەن، — ھەممە ئىشنى چۈشەندۈرۈشنىڭ ھاجىتى يوق.

— ھە، چۈشەندۈرمەمسىز؟ مەن سەۋەبىنى چۈشەندۈرۈپ قويامدىكىن، دەپتىكەنمەن.

— ئاشۇنداق ئويلاشمۇ بىر كۆڭۈللۈك ئىش.

— بۇنداق تالاشمىساق بولمامدۇ؟

— بولمىدۇ، — دېدىم.

— مۇنداق بولسا ئادەم خېلى ئازادە بولۇپ قالمىدىكەن.

— قولىڭىزدىكى نېمە ئۇ؟ — سورىدىم مەن. باركلېي خېنىم ئېگىز بوي، سېستىرالار خالىتى كىيگەن، سېرىق چاچ، تېرىسى ئاپتاپتا كۆيۈپ سارغۇچ بېغىر رەڭگە كېلىپ قالغان، كۆك كۆز قىز ئىدى. ئۇ ماڭا بەكمۇ چىرايلىق كۆرۈنۈپ كەتتى. ئۇنىڭ قولىدا سىرتىنى ئورىۋالغان بىر تال ئىنچىكە پېلەك، بىر قاراشتا كىچىك بالىلار ئويناىدىغان قامچىدەك كۆرۈنەتتى.

— بۇ نەرسىنىڭ ئېگىسى ئۆتكەن يىلى ئۆلۈپ كەتتى.

— ئەپسۇس.

— ئۇ ئىنتايىن ياخشى يىگىت ئىدى. ئۇ ئەسلىدە مەن بىلەن توي قىلماقچى بولغان، لېكىن ئۇ سوممې[1] جېڭىدە قۇربان بولدى.

— ئۇ تازىمۇ قورقۇنچلۇق ۋەھشىي جەڭ بولغانىدى.

— سىز شۇ جەڭدە بارمىدىڭىز؟

— ياق.

— مەنمۇ باشقىلاردىن ئاڭلىغان، — دېدى باركلېي، — بۇ يەردە ئۇنداق رەزىل جەڭ بولماس، ئۇنىڭ ئانىسى بۇ نەرسىنى ماڭا ئەۋەتىپتۇ. باشقىلار ئۇنىڭ نەرسە ـ كېرەكلىرىنى ئائىلىسىگە ئەۋەتىپ بېرىپتىكەن.

— سىلەر پۈتۈشكىلى قانچە ئۇزاق بولغان؟

— سەككىز يىل، بىز بىللە چوڭ بولغان.

— ئۇنداق بولسا نېمىشقا توي قىلمىغان؟

---

① سوممې — فىرانسىيەنىڭ شىمالىدىكى دەريانىڭ نامى. 1916 ـ يىلى ۋە 1918 ـ يىلى ئۇ يەردە كەسكىن جەڭ بولغان، بۇ يەردە 1916 ـ يىلىدىكى جەڭنى كۆرسىتىدۇ. ئەنگلىيە ـ فىرانسىيە بىرلەشمە ئارمىيەسى يېڭى قورال — تانكىنى ئىشلىتىپ گېرمانىيە ئارمىيەسىگە ھۇجۇم قىلغان، گېرمانىيە ئارمىيەسىنىڭ ۋېردۇنغا قورشاپ ھۇجۇم قىلىشىنى تارمار قىلغان.

— نېمە ئۇچۇن توي قىلمىغانلىقىمىزنى مەنمۇ بىلمەيمەن، مەن شۇ چاغدا توي قىلماي ساراڭلىق قىپتىكەنمەن. مەن ھامان ئۇنىڭغا تېگەتتىم. بىراق، ئۇ چاغدا ئۇنىڭغا تەگسەم ياخشى بولماسمىكىن، دەپ ئويلاپتىمەن.

— ئەسلىدە مۇنداق ئىكەن - دە.

— سىز بىرەرىنى ياخشى كۆرۈپ قالغانمۇ؟ — سورىدى قىز.

— ياق، — دېدىم مەن.

بىز بىر ئۇزۇن ئورۇندۇقتا ئولتۇردۇق، مەن ئۇنىڭغا قارىدىم:

— چېچىڭىز بەك چىرايلىق ئىكەن.

— ياقتۇردىڭىزمۇ؟

— بەكلا ياقتۇرۇپ قالدىم.

— ئۇ ئۆلگەندىن كېيىن ئەسلىدە چېچىمنى كېسىۋەتمەكچى بولغانىدىم.

— ئۇنىڭ نېمە ھاجىتى؟

— مەن شۇ چاغدا ئۇنىڭ ئۇچۇن بىرەر ئىش قىلىشنى ئويلىغان، مەن ئەسلىدە ئۇ ئىشقا پەرۋاسىز قاراپتىمەن، ئەگەر بۇنداق بولارىنى بالدۇرراق بىلگەن بولسام، ئۇنىڭ ھەرقانداق ھاجىتىدىن چىققان بولاتتىم. بۇلارنى ئەمدى چۈشىنىۋاتىمەن. لېكىن، ئۇ شۇ چاغدا ۋەتەن ئۇچۇن ئۇرۇشقا بارىمەن، دېدى. مەن بولسام ھېچنېمىنى چۈشەنمەپتىمەن.

مەن بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدىم.

— ئۇ چاغدا مەن ھېچنېمىنى بىلمەيتتىم. مەن ئۇنىڭغا مەيلىمنى بېرىپ قويسام، ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلغان بولمەن، ئۇ چىدىيالماي قالىدۇ، دەپ ئويلاپ قاپتىمەن. ئۇ كېيىن ئۆلۈپ كېتىۋىدى، ھەممە ئىش تۈگىدى.

— مەن بىلمەيمەن.

— تۈگىدى، ھەممىسى تۈگىدى، — دېدى ئۇ ئېغىر ئۇھسىنىپ.

بىز رىنالدىغا قارىدۇق. ئۇ تېخىچە ھېلىقى سېستىرا بىلەن

پاراڭلىشىۋاتاتتى.

— ئۇنىڭ ئىسمى نېمە؟

— فېرگۈسون، خېلىپن فېرگۈسون، سىزنىڭ ئاغىنىڭىز دوختۇرغۇ دەيمەن؟ — سورىدى ئۇ.

— شۇنداق، ئۇ بەك ياخشى ئادەم.

— بەك ياخشى بوپتۇ. ئالدىنقى سەپكە بۇنچە يېقىن جايدا ياخشى ئادەمنى تاپماق بەك تەس، بىز ئالدىنقى سەپكە يېقىن يەردە تۇرۇۋاتىمىزغۇ دەيمەن.

— خېلىلا يېقىن.

— بۇ بىر مالىمانچىلىققا تولغان ئالدىنقى سەپ، — دېدى ئۇ، — لېكىن مەنزىرىسى ئىنتايىن گۈزەل. ئۇلار ئومۇميۈزلۈك ھۇجۇم باشلىماقچىمۇ؟

— شۇنداق.

— ئۇنداق بولسا بىزگە ئىش چىقىدىكەن - دە، بىزنىڭ ئىشىمىز يوق ئىدى.

— سىز سېستىرا بولغىلى قانچە ئۇزاق بولدى؟

— 1915 - يىلىنىڭ ئاخىرىدىن باشلاپ، ئۇ ئارمىيەگە قاتناشقاندا مەن سېستىرا بولغان. ئېسىمدە قېلىشچە، شۇ چاغدا مەن ئەخمىقانە خىيالدا بولغانىكەنمەن، كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۇ بىزنىڭ دوختۇرخانىغا كېلىدۇ، دەپ ئويلاپتىمەن. مەن ئۇنى بىر كۈلكىلىك ھالەتتە — يا يارىلىنىپ، باش - كۆزى تېڭىلغان ھالەتتە، يا مىلتىق كۆتۈرگەن ھالەتتە قايتىپ كېلەر، دەپ ئويلاپتىكەنمەن.

— بۇ كىشىنىڭ ھەۋىسىنى كەلتۈرىدىغان ئالدىنقى سەپ جۇمۇ ! — دېدىم مەن.

— تۇغرا ئېيتتىڭىز، — دېدى ئۇ، — كىشىلەر فىرانسىيەنىڭ قانداقلىقىنى بىلمەيدۇ. بىلىپ قالسىلا ئېھتىمال ئۇرۇش قىلغۇسى كەلمەس. ئۇ ئەسكەرلەرنىڭ قىلىچىدا يارىلانمىدى، بەلكى باشقىلار ئۇنى بومبارىدىمان قىلىپ پارە -

پاره قىلىۋەتتى.

مەن ئۇندىمىدىم.

— سىز چە بولغاندا، ئۇرۇش مەڭگۈ ئاخىرلاشماسمۇ؟

— ياق.

— ئۇنى نېمە توختىتالار؟

— بىز توختىتالايمىز، بىز فىرانسىيەدە توختىتىۋالالمىدۇق. سوممېدىكىگە ئوخشاش بىرنەچچە قېتىم جەڭ قىلىشىق دۇشمەنلىرىمىزنى چوقۇم غۇلىتىۋېتەلەيمىز.

— بۇ يەردە غۇلاتقىلى بولماس.

— سىز شۇنداق ئويلايسىز.

— شۇنداق. ئۇلار بۇ يىل يازدا خېلى قالتىس ئۇرۇش قىلدى.

— ئۇلار مەغلۇپ بولدۇ. ھەرقانداق ئادەم مەغلۇپ بولدۇ، — دېدى ئۇ.

— گېرمانلار شۇنداق بولمىدىمۇ؟

— ياق، مەن ئۇنداق ئويلىمايمەن، — دېدى ئۇ.

بىز رېنالدى ۋە فېرگۈسون خېنىملار تەرەپكە ماڭدۇق.

— سىز ئىتالىيەنى ياخشى كۆرەمسىز؟ — رېنالدى فېرگۈسون خېنىمدىن ئىنگلىز تىلىدا سورىدى.

— بەك ياخشى كۆرىمەن.

— چۈشەندىم، — رېنالدى بېشىنى چايقاپ قويدى.

مەن «بەك ياخشى كۆرىمەن» دېگەن سۆزنى ئىتالىيانچە تەرجىمە قىلىپ بەردىم. ئۇ يەنىلا بېشىنى چايقاپ قويدى.

— بۇ بولمىدى، سىز ئەنگلىيەنى ياخشى كۆرەمسىز؟

— ئانچە ياخشى كۆرمەيمەن. سىزمۇ بىلمىسىز، مەن شوتلاندىيەلىك.

رېنالدى ھاڭ ـ تاڭ بولغىنىچە ماڭا قارىدى.

— ئۇ شوتلاندىيەلىك، شۇڭلاشقا شوتلاندىيەنى ئەنگلىيەگە قارىغاندا تېخىمۇ ياخشى كۆرىدۇ، — دېدىم ئىتالىيان تىلىدا.

— لېكىن، شوتلاندىيە بىلەن ئەنگلىيە بىرغۇ؟

مەن بۇ گەپنى فېرگۇسون خېنىمغا تەرجىمە قىلىپ بەردىم.

ــ ئۇنداق دېگىلىمۇ بولماس، ــ دېدى فېرگۇسون خېنىم.

ــ راستمۇ؟

ــ ئەزەلدىن شۇنداق، بىز ئەنگلىيەلىكلەرنى ياخشى كۆرمەيمىز.①

ــ ئەنگلىيەنى ياخشى كۆرمەمسىز؟ باركلېي خېنىمنى ياخشى كۆرمەمسىز؟

ــ ھەي، بۇ ئىككىسى ئىككى گەپ. سىز بۇنى ئارىلاشتۇرۇۋەتمەڭ.

بىز بىردەمدىن كېيىن خوشلاشتۇق. يولدا كېتىۋېتىپ، رىنالدى سۆز ئالدى:

ــ باركلېي خېنىم مەندىن بەكرەك سىزنى ياخشى كۆرىدىكەن. بۇ ناھايىتى ئېنىق، ھېلىقى شوتلاندىيەلىك قىزمۇ چىرايلىق ئىكەن.

ــ چىرايلىق قىز ئىكەن، ــ دېدىم مەن. ئەمەلىيەتتە، مەن ئۇنىڭ چىرايىغا زەنمۇ سالمىغانىدىم.

ــ سىز ئۇنى ياخشى كۆرەمسىز؟

ــ ياق، ــ دېدى رىنالدى.

---

① شوتلاندىيەلىك بىلەن ئىرېلاندىيەلىكلەرنى ئەنگلىيەلىكلەر يۇتۇۋالغان ۋە ئەزگەنلىكتىن، ھېسسىيات جەھەتتە باشتىن - ئاخىر مۇئەييەن ئارىلىق مەۋجۇت.

بەشنچى باب

ئەتسى چۈشتىن كېيىن مەن يەنە بارىكلىپ خېنىمنى يوقلاپ باردىم. ئۇ گۈللۈكتە كۆرۈنمەيتتى. شۇنىڭ بىلەن مەن قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلى توختىتىپ قويۇلغان داچىنىڭ يان ئىشىكىدىن كىردىم. داچىنىڭ ئىچىدە سېستىرالار باشلىقىنى كۆردۈم.

— بارىكلىپ خېنىم ھازىر ئىشلەۋاتىدۇ، بۇ دېگەن ئۇرۇش مەزگىلى، بۇنى بىلمەمسىز؟ — دېدى سېستىرالار باشلىقى.

— بىلمەن، خېنىم.

— سىز ھېلىقى ئىتالىيە ئارمىيەسىگە قاتناشقان ئامېرىكىلىققۇ دەيمەن؟

— شۇنداق، خېنىم.

— سىز نېمىشقا بۇنداق قىلىسىز؟ نېمىشقا بىزنىڭ قىسمىمىزغا قاتناشمايسىز؟

— بىلمەيدىكەنمەن، ھازىر قاتناشسام بولامدۇ؟ — دېدىم.

— ھازىر بولماسمىكىن. ئېيتىڭە، سىز نېمىشقا ئىتالىيە ئارمىيەسىگە قاتناشتىڭىز؟

— مەن شۇ چاغدا ئىتالىيەدە ئىدىم، ئىتالىيان تىلىنى بىلەتتىم، — دېدىم.

— ھە، شۇنداقمۇ؟ مەنمۇ ئۆگىنىۋاتىمەن، بۇ ناھايىتى گۈزەل بىر تىل، — دېدى ئۇ.

— بەزىلەر ئىككى ھەپتىدە ئۆگىنىۋالغىلى بولىدۇ، دەيدۇغۇ؟

— شۇنداقمۇ، مەن ئۆگىنەلمەيدىكەنمەن. بىرنەچچە ئاي ئۆگەندىم شۇ. ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشمەكچى بولسىڭىز، سائەت يەتتىدىن كېيىن كېلىڭ. ئۇ شۇ چاغدا ئىشتىن چۈشىدۇ.

لېكىن، ھەرگىز بىرمۇنچە ئىتالىيەلىكنى باشلاپ كەلمەك.

— گۇزەل ئىتالىيان تىلىنى ئاڭلىغىلى كەلسەكمۇ بولامدۇ؟

— بولمايدۇ. چىرايلىق ھەربىي فورما كىيىپ كەلسىڭىزمۇ بولمايدۇ.

— خەيرلىك كەچ، — دېدىم.

— كېيىن كۆرۈشەيلى، لېيتېنانت.

— كېيىن كۆرۈشەيلى، — مەن چاس بېرىپ چىقىپ كەتتىم. چەت ئەللىككە ئىتالىيە ئەسكەرلىرىدەك سالام بېرىش راستلا تەس ئىكەن. ئىتالىيەلىكلەرنىڭ چاس بېرىشىنى چەت ئەللىككە ئېھتىمال مەڭگۈ ئۆگەتكىلى بولماس.

مۇشۇ كۈنلەردە ھاۋا بەك ئىسسىپ كەتكەنىدى. مەن يۇقىرى ئېقىن ① دىكى پلاۋا كۆۋرۈكى بېشىدىكى ئىستىھكامغا بېرىپ كەلدىم. ئومۇمىي ھۇجۇم شۇ يەردىن باشلىناتتى. ئۆتكەن يىلى دەريانىڭ قارشى قىرغىقىغا ئىچكىرىلەپ كىرىشكە ئامال بولمىدى، چۈنكى تاغنىڭ خەتەرلىك يېرىدىن لەيلىمە كۆۋرۈككىچە بىرلا يول بار ئىدى. يولدا دۈشمەننىڭ پىلىموت ۋە زەمبىرەك ئوقلىرىغا ئۇچراپ قالاتتۇق. بۇ يەر بىر ئىنگلىز چاقىرىم كېلەتتى، ئەمما يول تار بولغاچقا، ھۇجۇمغا ئۆتىدىغان بارلىق قىسمىنى يۆتكىگىلى بولمايتتى. ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى ئۇ يەرنى قۇشخانىغا ئايلاندۇرۇۋېتەلەيتتى. ئەمما، ھازىر ئىتالىيە ئارمىيەسى دەريادىن ئۆتۈپ قارشى قىرغاقتىكى دۈشمەننىڭ بىر يېرىم ئىنگلىز چاقىرىم كېلىدىغان يېرىنى ئىشغال قىلىۋالغانىدى. بۇ ئادەمنى بىزار قىلىدىغان جاي ئىدى، ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى ئەسلىدە ئىتالىيە ئارمىيەسىگە ئالدۇرۇپ قويماسلىقى كېرەك ئىدى. پەرەز قىلىشىمچە، ئۇلار ئۆزئارا يول قويۇشقان ئوخشايدۇ. چۈنكى، بىز بۇ يەردىكى دەريانى ئىگىلەپ تۇراتتۇق. ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى تۆۋەن ئېقىندىكى كۆۋرۈكنىڭ

---

① ئىزۇنزو دەرياسىنى كۆرسىتىدۇ، بۇ دەريا ئىتالىيە ـ ئاۋستىرىيە چېگراسىدا، ئۇزۇنلۇقى تەخمىنەن يەتتە يۈز ئەللىك ئىنگلىز مىلى كېلىدۇ.

ئۇستىدە بىر پوتەينى ساقلىماقتا ئىدى. ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى تاغ باغرىغا ئاكوپ كولىغانىدى. بۇ يەر ئىتالىيە ئارمىيەسىنىڭ بازىسىغا بىرنەچچە يارد كېلەتتى، ئۇ يەردە ئەسلىدە بىر كىچىك بازار بار ئىدى، ھازىر خارابلىككە ئايلىنىپ كەتتى، پەقەت ۋەيران قىلىۋېتىلگەن پويىز ئىستانسىسى ۋە پارتلىتىۋېتىلگەن بىر تۆمۈرىيول كۆۋرۈكى قالغانىدى. ھازىر بۇ كۆۋرۈكنى ياساش مۇمكىن ئەمەس، چۈنكى ئۇ دۇشمەنگە كۆرۈنۈپلا تۇراتتى.

مەن تار يولنى بويلاپ دەريا بويىغا باردىم. ئاپتوموبىلنى تاغ باغرىدىكى يارىدارلارنىڭ يارىسىنى تېڭىش پونكىتىدا توختىتىپ قويدۇم. مەن تاغنىڭ دالدىسىدىكى لەيلىمە كۆۋرۈكتىن پىيادە ئۆتۈپ ھېلىقى خارابلىككە ئايلانغان بازار ۋە تاغ باغرىدىكى ئاكوپقا باردىم. كىشىلەرنىڭ ھەممىسى ئاكوپقا كىرىۋاپتۇ. ئۇ يەردە رەت ـ رەت راكېتا تۇراتتى. ناۋادا تېلېفون سىمىنى كېسىۋېتىپ قالسا، بۇ راكېتالار زەمبىرەكچىلەردىن يارىدەم تەلەپ قىلىش ياكى سىگنال بېرىش ئۈچۈن خالىغان چاغدا قويۇپ بېرىلەتتى. ئۇ يەر ھەم تىنچ، ھەم ئىسسىق، ھەم مەينەت ئىدى. مەن سىم توسۇقنىڭ يېنىدا تۇرۇپ ئاۋستىرىيە ئارمىيەسىنىڭ بازىسىغا قارىدىم. ئۇ يەردە بىرمۇ ئادەم كۆرۈنمەيتتى. مەن تونۇشىدىغان بىر كاپىتان بىلەن ئاكوپنىڭ ئىچىدە بىر رومكىدىن ھاراق ئىچتىم، ئاندىن كەلگەن يول بىلەن قايتتىم. تاغنى ئايلىنىپ ئۆتىدىغان بىر كەڭرى يېڭى يول ياسىلىۋاتاتتى، يىلان باغرى سوزۇلغان بۇ يول دەريادىكى كۆۋرۈككە تۇتىشاتتى. بۇ يول ياسىلىپ پۈتسىلا ئۇمۇمىي ھۇجۇم باشلىناتتى. يېڭى يول تاغدىن چۈشكەندە ئورمانىنى كېسىپ ئۆتەتتى. شۇ چاغدىكى ئورۇنلاشتۇرۇش مۇنداق بولغانىدى: ھۇجۇم قىلىدىغان قىسىم بۇ يېڭى يولدىن تولۇق پايدىلىنىش، قايتىپ كېتىدىغان قۇرۇق ئاپتوموبىللار، ھارۋىلار ۋە يارىدارلارنى توشۇيدىغان قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىللىرى ھېلىقى تار كونا يولدا مېڭىش، يارىدارلارنىڭ يارىسىنى تېڭىش پونكىتىنى دۇشمەن ئارمىيەسى تەرەپتىكى

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

دەريا بويىغا يېقىن توپىلىكنىڭ يېنىغا تەسىس قىلىش، نوسىلكا كۆتۈرگۈچىلەر يارىدارلارنى لەيلىمە كۆۋرۈكتىن ئۆتكۈزۈش ... ئومۇمىي ھۇجۇم باشلانغاندا بىز مانا مۇشۇنداق ھەربىكەت قىلماقچى بولدۇق. ھازىر كۆزىتىشىمچە، يېڭى يولنىڭ ئاخىرقى بىر ئىنگلىز چاقىرىم كېلىدىغان يېرى ئېگىز تاغدىن ئايلىنىپ چۈشۈپ تۈزلەڭلىككە تۇتىشىدىغان بولۇپ، ئۇ يەردە دۇشمەننىڭ قاتتىق بومبارداىمان قىلىشىغا ئۇچراپ قېلىشىمىز تۇرغانلا گەپ ئىدى. ئېھتىمال ئېچىنىشلىق ھالغا چۈشۈپ قېلىشىمىزمۇ مۇمكىن. بەختكە يارىشا مەن ئاپتوموبىللارنى يوشۇرۇپ قويىدىغان جاينى تاپتىم. ئاپتوموبىل خەتەرلىك يول بۆلىكىدىن ئۆتۈۋالغاندىن كېيىن، ئۇ يەردە ھاردۇقمىزنى چىقىرىۋالغاچ يارىدارلارنى لەيلىمە كۆۋرۈكتىن ئۆتكۈزۈپ بولغۇچە كۈتۈپ تۇرساق بولىدۇ. مېنىڭ يېڭى يولدا ئاپتوموبىلنى ھەيدەپ سىناپ باققۇم كەلدى. بىراق، يول تېخى ياسىلىپ بولمىغاچقا، ئۇ يەردىن ماڭغىلى بولمايتتى. يېڭى ياسىلىۋاتقان يول خېلىلا كەڭ ئىدى، يانتۇلۇق دەرىجىسىمۇ ئانچە تىك ئەمەس، يەنە ھېلىقىدەك ئەگمىلىرىمۇ بار ئىدى. ئېگىز تاغدىن ئورمانىنىڭ بوش يەرلىرى كۆرۈنۈپ تۇراتتى، بۇ كىشىنى ھاياجانلاندۇراتتى. قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلىنىڭ تورمۇزى ياخشى بولسىمۇ، ھەر ئېھتىمالغا قارشى ھادىسە يۈز بېرىپ قالماسلىق ئۈچۈن تاغدىن چۈشىدىغان چاغدا ئادەم ئېلىپ مېڭىشقا بولمايتتى. مەن ئاپتوموبىل بىلەن تار يولنى بويلاپ قايتىپ كەلدىم.

ئىككى ژاندارما ئاپتوموبىلىمىزنى توسۇۋالدى، ئەسلىدە بىر تال زەمبىرەك ئوقى ئەمدىلا چۈشۈپ تۇرۇپتىكەن. بىز كۈتۈپ تۇرغاندا يولغا يەنە ئۈچ دانە زەمبىرەك ئوقى چۈشتى - دە، دەھشەتلىك پارتلاپ چاڭ - توزان كۆتۈرۈلدى. ژاندارمىلار بىزنى مېڭىۋېرىشكە قول ئىشارىتى قىلدى. زەمبىرەك ئوقى چۈشكەن يەرگە كەلگەندە ئاپتوموبىلنى كاتاڭدىن قاچۇرۇپ ھەيدىدىم. بۇرنۇمغا كۈچلۈك ئوق - دورا ھىدى ۋە تاش - توپىلارنىڭ

بەتبۇي ھىدى پۇرىدى. مەن ئاپتوموبىل بىلەن گورىزىيەدىكى بىز تۇرۇۋاتقان داچىغا قايتىپ كەلدىم. كېيىن بارىكلىپي خېنىمنى ئىزدەپ باردىم، ئۇ ئىشلەۋاتقاچقا يۇز كۆرۈشۈش يەنە نېسىپ بولمىدى.

مەن كەچلىك تاماقنى تېز - تېز يەپ، ئەنگلىيە ئارمىيەسىنىڭ دوختۇرخانىسى تۇرۇشلۇق داچىغا باردىم. داچا چوڭ ھەم چىرايلىق ئىدى. بارىكلىپي خېنىم گۈلزارلىقتىكى ئۇزۇن ئورۇندۇقتا ئولتۇراتتى. فېرگۈسون خېنىم ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىكەن. ئۇلار مېنىڭ كەلگەنلىكىمدىن خۇش بولغانىدەك قىلاتتى. بىر دەمدىن كېيىن فېرگۈسون خېنىم باھانە تېپىپ كەتمەكچى بولدى.

— ئىككىڭلار پاراڭلىشىڭلار، مەن بولمىسام تېخىمۇ ئەركىن پاراڭلىشالايسىلەر، — دېدى ئۇ.

— كەتمەڭ، فېرگۈسون خېنىم، — دېدى بارىكلىپي خېنىم.

— مەن ماڭاي، بىرنەچچە پارچە سالام خەت يازماقچىدىم.

— كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، — دېدىم.

— كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، ھېنرى ئەپەندى.

— تەكشۈرگۈچىلەرگە ئاۋارىچىلىك تېپىپ بەرمەي دېسىڭىز، خەت يازمىسىڭىز بولاتتى.

— خاتىرجەم بولۇڭ، مەن بىز تۇرۇۋاتقان يەرنىڭ شۇقەدەر گۈزەللىكىنى يازمەن شۇ. ئىتالىيەلىكلەر نېمىدېگەن باتۇر - ھە!

— مۇشۇنداق يازسىڭىز مۇكاپاتلىنىسىز.

— ئىتالىيەگە مۇھەببىتىڭىز چوڭقۇر ئىكەن. كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، فېرگۈسون خېنىم.

— مەن ھايال بولمايلا قايتىمەن، — دېدى بارىكلىپي خېنىم.

فېرگۈسون خېنىم قاراڭغۇدا يۇرۇپ كەتتى.

— ئۇ بەك ياخشى ئىكەن.

— شۇنداق، ئۇ بەك ياخشى، ئۇ سېستىرا.

ئۇيغۇرچە كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ سىز سېستىرا ئەمەسمۇ؟

ـــ ئەمەس. مەن ئاتالمىش قۇتقۇزۇش پىدائىيلار ئەترىتىنىڭ ئەزاسى. بىز جان تىكىپ ئىشلىسەكمۇ خەق بىزگە ئىشەنمەيدۇ.

ـــ نېمىدەپ ئەمدى؟

ـــ ئىش يوق چاغدا ئۇلار بىزگە ئىشەنمەيدۇ. ئىش چىقىپ ئىشلەيدىغان چاغدا ئاندىن بىزگە ئىشىنىدۇ.

ـــ زادى قانداق پەرقى بار؟

ـــ سېستىرالار دوختۇرلارغا ئوخشاش ئۇزاق مۇددەتلىك ئەمەلىيەتنى باشتىن كەچۈرۈشى كېرەك. پىدائىيلار ئەترىتى بولسا قىسقا مۇددەتلىك ئەترەت، خالاس.

ـــ ئەسلىدە مۇنداق ئىكەن ـ دە.

ـــ ئىتالىيەلىكلەرنىڭ ئاياللارنى ئالدىنقى سەپكە يېقىنلاشتۇرغۇسى كەلمەيدۇ. شۇڭا، بىزنىڭ بۇ يەردىكى ھەربىكىتىمىز ئالاھىدە تەكشۈرۈلىدۇ. بىز دەرۋازىدىن چىقمايمىز.

ـــ لېكىن، بىز كىرسەك بولىۋېرىدىكەنغۇ؟

ـــ شۇنداق بولىدۇ ـ دە، يا بىز راھىبە بولمىساق.

ـــ بىز ئۇرۇش ھەققىدە پاراڭ قىلمىساق قانداق؟

ـــ بۇ تېمىدىن چەتلەش تەس، چۈنكى ئۇ خۇددى سايىدەكلا بىزگە ئەگىشىپ يۈرسە.

ـــ بولدى، ئۇ ھەقتە پاراڭلاشمايلى.

ـــ بولىدۇ.

بىز قاراڭغۇلۇقتا بىر ـ بىرىمىزگە قارىشىپ ئولتۇرىدۇق. ئۇ كۆزۈمگە شۇنداق چىرايلىق كۆرۈنۈپ كەتتى. ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇپ ئۆزۈمگە تارتتىم.

ـــ ئۇنداق قىلماڭ، ـــ دېدى ئۇ. مەن ئۇنى قويۇۋەتتىم.

ـــ نېمىشقا ئەمدى؟

ـــ ياق، ئۇنداق قىلماڭ.

ـــ رەت قىلماڭچۇ، ـــ دېدىم مەن ئۇنىڭغا يېلىنىپ.

مەن قاراڭغۇدا ئۇنى سۆيدۈم، ئۇ ئاچچىقى كېلىپ يۈزۈمگە بىر شاپىلاق سالدى، كۆزلىرىمدىن ياش چىقىپ كەتتى.

— كەچۈرۈڭ، — دېدى ئۇ. مەن مەلۇم ئەۋزەل شارائىتتا تۇرغاندەك بولدۇم.

— سىز توغرا قىلدىڭىز.

— راستلا كەچۈرۈڭ، — دېدى ئۇ، — راستلا چىدىمىدىم، سېستىرا بولغان بولساممۇ مۇنداق خورلۇقلارغا قالماس ئىدىم. سىزگە بۇنداق قوپاللىق قىلارمەن دەپ ئويلىمىغانىدىم، ئاغرىمىغاندۇ - ھە؟

ئۇ قاراڭغۇدا ماڭا باقماقتا ئىدى. مېنىڭ ئاچچىقىم كەلدى. بىراق، ئۆزۈمدە خېلى ئىشەنچ بار ئىدى. مەن گويا شاھمات تاختىسى ئالدىدا ئىدىم، بارلىق مېڭىش يوللىرىنى ناھايىتى ئېنىق كۆرۈپ يەتكەنىدىم.

— سىز ئۇرۇپ توغرا قىلدىڭىز، ھېچقىسى يوق، — دېدىم.

— بىچارە يىگىت.

— سىز بىلمىسىز، مەن بۇ يەردە بىر خىل غەلىتە ھايات كەچۈرۈۋاتىمەن، ھەتتا ئۆز تىلىمدىمۇ سۆزلىمەيمەن. ئەمما، سىز بەك چىرايلىق ئىكەنسىز، — مەن ئۇنىڭغا تىكىلىپ تۇرۇپ شۇنداق دېدىم.

— مەززىسىز گەپلەرنى ئاز قىلىشايلى. مەن سىزدىن كەچۈرۈم سورىدىم، ئىككىمىز ئارىلىشىپ ئۆتەلىگۈدەكمىز.

— ماۋۇ گېپىڭىز جايىدا بولدى، — دېدىم مەن، — بىز ئۇرۇش توغرۇلۇق سۆزلەشمەيلى دېيىشكەنىدۇققۇ.

ئۇ كۈلۈپ كەتتى. ئۇنىڭ كۈلگىنىنى تۇنجى قېتىم كۆردۈم. ئۇنىڭ يۈزلىرىگە سىنچىلاپ قارىدىم.

— سىز ئادەمنى مەستخۇش قىلىدىكەنسىز، — دېدى ئۇ.

— ئۇنداق ئەمەستۇ؟

— راست، سىز بەك سۆيۈملۈك ئىكەنسىز. ئەگەر كۆڭلىڭىزگە ئالمىسىڭىز، سىزنى سۆيۈپ قويايى.

مەن ئۇنىڭ كۆزىگە تىكىلىپ تۇرۇپ، ئۇنى بايامقىدەك قۇچاقلاپ سۆيدۇم، ئاچ كۆزلەرچە سۆيدۇم. بىراق، ئۇ ئاغزىنى چىڭ يۇمۇۋالغانىدى، ئاچچىقىم تېخى يانمىغانىدى. مەن ئۇنى مۇشۇنداق چىڭ قۇچاقلاپ تۇرغىنىمدا، ئۇنىڭ پۇتۇن بەدىنىنىڭ توساتتىن تىترەپ كېتىشىنى ئويلىماپتىمەن. مەن ئۇنى باغرىمغا تېخىمۇ چىڭ باستىم. سېزىپ تۇرىمەن، ئۇنىڭ يۈرىكى بەكمۇ تېز سوقۇۋاتاتتى. ئۇنىڭ لەۋلىرى قىمىرلىدى. ئۇ بېشىنى ئارقىغا تاشلاپ بىلىكىمگە قويدى، ئارقىدىن بېشىنى مۈرەمگە قويۇپ يۇم - يۇم يىغلاپ كەتتى.

— قەدىرلىكىم، سىز ماڭا ئوبدان مۇئامىلە قىلىڭ، بولامدۇ؟ — دېدى ئۇ.

«ئەجەب ئوبدان بولدى» دەپ ئويلىدىم ئىچىمدە. ئۇنىڭ بېشىنى سىلىدىم، مۈرىسىنى شاپىلاقلاپ قويدۇم. ئۇ يەنىلا يىغلىماقتا ئىدى.

— سىز قوشۇلامسىز - قوشۇلمامسىز؟ — ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ ماڭا قارىدى، — بىز ئاجايىپ بىر خىل تۇرمۇشتا ياشايمىز.

بىردەمدىن كېيىن ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ داچىنىڭ ئىشكى ئالدىغىچە ئاپىرىپ قويدۇم. ئۇ كىرىپ كەتتى، مەن ياتاقتا قايتىپ كەلدىم. رېنالدى كارىۋاتتا ياتقانىكەن، ئۇ ماڭا قاراپ:

— بارىلىپ خېنىم بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىڭىزدە ئىلگىرىلەش بولدىمۇ؟ — دەپ سورىدى.

— بىز پەقەتلا دوست.

— قاراڭ ئەپتىڭىزگە، كۈرسۈك ئىتقا ئوخشاپ قاپسىز.

دەسلىپىدە «كۈرسۈك ئىت» دېگەن سۆزىنى چۈشىنەلمەي قاپتىمەن.

— ئەپتىم قانداق ئىكەن؟

ئۇ بىرھازا چۈشەندۈردى.

— سىزچۇ، — دېدىم، — سىزمۇ ئىتقا ئوخشاپ قالدىڭىز...

ـــ بولدىلا، تەرگىشىۋەرسەك ھامان بىرىمىز زىيان تارتمىز، ـــ ئۇ قاقاھلاپ كۈلۈپ كەتتى.

ـــ كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، ـــ دېدىم مەن.

ـــ كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، كۈچۈك.

مەن ياستۇقنى ئېتىپ، شامنى ئۆچۈرۈۋەتتىم، ئاندىن قاراڭغۇدا كارىۋاتقا چىقتىم، رىنالدى شامنى ئېلىپ يەنە ياقتى - دە، داۋاملىق كىتاب كۆرۈشكە كىرىشىپ كەتتى.

ئالتىنچى باب

مەن ئالدىنقى سەپتىكى قۇتقۇزۇش پونكىتىغا بېرىپ ئىككى كۈن ئالدىراش بولۇپ كەتتىم. قايتقان كۈنۈم بەك كەچ بولۇپ كەتكەنىدى، شۇڭلاشقا ئۇچىنچى كۈنى كەچتە بارىدىغان خېنىمنى ئىزدەشكە مۇۋاپىق بولالمىدىم. ئۇ ھويلىدىكى گۈللۈكتە كۆرۈنمەيتتى. مەن دوختۇرخانا ئىشخانىسىدا ئۇنى كۈتتۈم. ئىشخانا تېمىنىڭ يېنىدىكى سىرلانغان ياغاچ جازىلارغا مەرمەردىن ياسالغان نۇرغۇن ھەيكەللەر تىزىپ قويۇلغانىدى، ھەتتا ئىشخانا سىرتىدىكى كارىدورىدىمۇ رەت - رەت قويۇلغان ھەيكەللەر بار ئىدى. بۇ ھەيكەللەر مەرمەردىن مۇكەممەل، سۈپەتلىك ياسالغانىدى، قارىماققا ھەممىسى بىر قېلىپتىن چىققاندەك قىلاتتى. ھەيكەل ئويۇشنى ئويلىسام ئىچىم پۇشۇپ كېتەتتى. بىراق، مىس ھەيكەل بولسا باشقا گەپ. بۇ دوختۇرخانا ئەسلىدە گېرمانىيەلىك بىر دۆلەتمەننىڭ داچىسى ئىكەن. مېنىڭ ھەيكەلتىراشنىڭ كىملىكىنى بىلگۈم كەلدى. ئۇ بۇ ھەيكەللەردىن قانچە پۇل تاپقاندۇ؟ مەن بۇ ھەيكەللەرنى كۆرۈپ بىر جەمەتكە تەۋە ياكى ئەمەسلىكىنى بىلەلمىدىم.

مەن شەپكەمنى قولۇمغا ئېلىپ بىر ئورۇندۇققا كېلىپ ئولتۇردۇم. قائىدە بويىچە بىز گورىزىيەگە قايتقاندا پولات قالپاق كىيىشىمىز كېرەك ئىدى، ئەمما ئۇنى كىيىسەك بەكمۇ بىئارام بولاتتۇق، كىشىلەرگىمۇ سۈرلۈك كۆرۈنەتتۇق. بازاردىكى پۇقرالار چېكىنىپ چىقىپ كېتىشكە ئۇنمايۋاتاتتى. مەن ئالدىنقى سەپتىكى ھەرقايسى پونكىتلارغا بارغاندا يەنە ئەنگلىيەدە ياسالغان زەھەرلىنىشتىن مۇداپىئەلىنىش قالپىقىنىمۇ

ئېلىۋالاتتىم. بىزگە يەنە يەر ئاستى يولىدا كىيىدىغان مۇداپىئە قالپىقىمۇ بېرىلدى. قائىدە بويىچە بولغاندا، بىز يەنە تاپانچا ئېلىۋېلىشىمىز كېرەك ئىدى. ھەربىي دوختۇرلار ۋە ساقلىقنى ساقلاش خادىملىرىمۇ بۇ تەلەپلەردىن مۇستەسنا ئەمەس ئىدى. مەن ھازىر تاپانچا ئېسىۋالسام، خۇددى ئورۇندۇقنىڭ كەينىدىن بىرى قورال تەڭلەپ تۇرۇۋاتقاندەك ھېس قىلىۋاتىمەن. بىز يەنە قورالنى كۆزگە كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان يەرگە ئېسىشىمىز كېرەك، ئۇنداق بولمىغاندا قولغا ئېلىنىپ كېتىش ئېھتىماللىقىمىز بار ئىدى. رىنالدى تاپانچا قېپى ئېسىۋالغان، قاپقا تازىلىق قەغىزى سېلىۋالغانىدى. مەن راست تاپانچا ئېسىۋېلىپ، ئۆزۈمنى خۇددى مەرگەندەك ھېس قىلدىم. كېيىن سىناپ كۆرۈپ، ئۆزۈمنىڭ مەرگەن بولالمايدىغانلىقىمغا كۆزۈم يەتتى. «ئاستىرا» 7.65 كالىبىرلىق بۇ تاپانچىنىڭ ئىستوۋۇلى قىسقا بولۇپ، ئاتقاندا قاتتىق سىلكىيەتتى، ھەرقانداق نىشانغا تەككۈزۈش مۇمكىن ئەمەس ئىدى. مەن بىر مەزگىل مەشىق قىلدىم. ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە نىشانىنىڭ ئاستىغا توغرىلاپ ئاتتىم. ئاخىر تاپانچىنى يىگىرمە قەدەم يىراقلىقتا تۇرۇپ نىشاندىن بىر يارد يىراقلىقتىكى جايغا تەككۈزەلەيدىغان بولدۇم. كېيىن مەن دائىم تاپانچا ئېسىپ يۈرۈشنىڭ بىمەنە، كۇلكىلىك ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم. لېكىن، ئۇزاق ئۆتمەي ئۇنى ئۇنتۇپ كەتتىم، بېلىمگە ئېسىۋالسامۇ ھېچقانداق غەيرىيلىك ھېس قىلمايتتىم، ئىنگلىز تىلىدا سۆزلەيدىغانلارغا تاسادىپىي ئۇچراپ قالسامىلا سەل ئوڭايسىزلىنىاتتىم. مەن ھازىر ئورۇندۇقتا ئولتۇرىمەن، قارا خىزمەتكار سىياقىدىكى بىر كىشى سۇپىنىڭ ئارقا تەرىپىدە ماڭا پەرۋاسىز قاراپ ئولتۇراتتى. مەن بولسام مەرمەر پولغا، ھەيكەل قويۇلغان جازىلارغا ۋە تام رەسىملىرىگە قارىغاچ، بارىكلىپي خېنىمنى كۈتۈپ ئولتۇردۇم. تام رەسىملىرى يامان ئەمەس ئىدى، ھەرقانداق تام رەسىملىرىنى خالىغاندا سويۇۋېتىشكە بولاتتى.

مەن كاتېرىن بارىكلېينىڭ كارىدوردا كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ

ئورنۇمدىن تۇردۇم. ئۇ ماڭا قاراپ كېلىۋاتقاندا ئانچە ئېگىز كۆرۈنمىدى، بىراق ئىنتايىن سۆيۈملۈك ئىدى.

ــ كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، ھېنرى ئەپەندى، ــ دېدى ئۇ.

ــ ياخشىمۇسىز؟ ــ دېدىم مەن. ھېلىقى خىزمەتكار سۇپىنىڭ كەينىدە تۇرۇپ سۆزلىمىگە قۇلاق سېلىۋاتاتتى.

ــ مۇشۇ يەردە ئولتۇرامدۇق ياكى گۇللۇككە چىقايلىمۇ؟

ــ سىرتقا چىقىپ ئايلىنىپ كېلەيلى، سىرت كۆپ سالقىن.

ئىككىمىز ئالدى ـ كەينى مېڭىپ گۇللۇككە كىردۇق. ھېلىقى خىزمەتكار كەينىمىزدە بىزگە قاراپ تۇراتتى. بىز شېغىل ياتقۇزۇلغان ماشىنا يولىغا چىققاندا بارىكلىي خېنىم مەندىن سورىدى:

ــ سىز قەيەرلەرگە باردىڭىز؟

ــ قۇتقۇزۇش پونكىتىغا باردىم.

ــ ئەجەبا ئىككى ئىلىك خەت يېزىپ قالدۇرۇپ قويسىڭىز بولماسمىدى؟

ــ بولمايتتى، ــ دېدىم مەن، ــ بەك قولايسىز ئىدى. مەن شۇ كۈنلا قايتىپ كېلىمەن، دەپ قاپتىمەن.

ــ ئىشقىلىپ، ماڭا دەپ قويۇشىڭىز كېرەك ئىدى، قەدىرلىكىم.

بىز يولدىن ئۆتۈپ دەرەخنىڭ سايىسىدا ماڭدۇق. مەن ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇۋېلىپ، جايىمدا توختاپ، ئۇنى سۆيۈپ قويدۇم.

ــ بارغۇدەك خالىيراق جاي بارمۇ؟

ــ يوق، ــ دېدى ئۇ، ــ بىز پەقەت مۇشۇ يەردە ئايلانساق بولىدۇ. سىز كەتكىلى قانچە كۈن بولدى؟

ــ بۈگۈن ئۈچىنچى كۈنى. مانا قايتىپ كەلدىمغۇ.

ــ سىز مېنى سۆيەمسىز؟ ــ دېدى ئۇ ماڭا قاراپ تۇرۇپ.

ــ شۇنداق.

ــ سىز مېنى سۆيىمەن، دېگەنىدىڭىز ـ ھە؟

— شۇنداق، — مەن يالغان سۆزلىدىم. «سىزنى سۆيىمەن» دېگەن گەپنى مەن دېمىگەنىدىم.

— سىز يەنىلا مېنى كاتېرىن دەپ چاقىرىڭ.

— كاتېرىن، — بىز بىردەم ماڭغاندىن كېيىن بىر دەرەخنىڭ ئاستىغا كېلىپ توختىدۇق.

— «مەن كەچتە كېلىپ كاتېرىننى ئىزدەيمەن» دەڭە.

— مەن كەچتە كېلىپ كاتېرىننى ئىزدەيمەن.

— ئوبدان بولدى، قەدىرلىكىم، سىز قايتىپ كەلدىڭىزمۇ؟

— قايتىپ كەلدىم.

— مەن سىزگە شۇنچە كۆيىمەن، كۆيۈك دەردىگە ھەرگىز چىدىمايمەن، سىز مەندىن ئايرىلماڭ، بولامدۇ؟

— ئايرىلمايمەن، مەن ھامان قايتىپ كېلىمەن.

— ياخشى، مەن سىزگە شۇقەدەر ئامراق.

— قولىڭىزنى يەنە بىر قېتىم بۇ يەرگە قويۇڭ.

ئۇ ئورنىدىن يۆتكەلمىدى. مەن ئۇنى سۆيگەنده چىرايىنى ئېنىق كۆرۈپ تۇرۇش ئۈچۈن ئۆزۈمگە قارىتتىم، ئۇنىڭ كۆزىنى يۇمۇۋېلىشىنى ئويلىماپتىمەن. مەن ئۇنىڭ يۇمۇۋالغان كۆزلىرىگە سۆيۈپ قويدۇم. ئۇنىڭدا بىر تاسقان بارەڭ قىلاتتى. ئازراق نېرۋا كېسىلى بولسىمۇ مەيلى ئەمەسمۇ، دەپ قارىدىم. مەن نېمىدەپ بۇنداق ئىشلارنى تەرگەپ ئولتۇرىمەن، بۇ ھامان ھەر كۈنى پاھىشخانىغا بېرىشتىن كۆپ ياخشى ئەمەسمۇ. پاھىشخانىدىكى قىزلار باشقا ئوفىتسېرلارغا ھەمراھ بولۇپ كەينى ـ كەينىدىن ئۈستۈنكى قەۋەتكە چىقىپ كېتىشىدۇ، ھەر قېتىم قايتىپ كەلگەنده ئۈستۈڭگە ئۆزىنى ئاتىدۇ. شەپكەڭنىڭ چېكىلىكىنى كەينىگە قارىتىپ قويىدۇ، بۇ سەن بىلەن ئالاھىده مۇناسىۋىتى بارلىقىنى ئىپادىلەيدۇ. مەن كاتېرىن بارىلىنى ياخشى كۆرمەيدىغانلىقىمنى بىلمەمەن، ئۇنىڭغا كۆڭۈل بېرىش خىيالىمۇ يوق. بۇ بىر مەيدان ئويۇن، قارتا ئويناغاندەك ئىش، بىراق بىز قارتا ئويناۋاتمايمىز ـ دە، پاراڭلىشىۋاتىمىز. بۇ قارتا

ئوينىغاندا پۇل ئوتقان قىياپەتكە كىرىۋالغانغا ياكى باشقا بىر نەرسە ئوچۇن قىمار ئوينىغانغا ئوخشاش ئىش. ھېچكىم دو تىكىلگەن نەرسىنىڭ زادى نېمە ئىكەنلىكىنى ئوتتۇرىغا قويغىنى يوق. بۇ ماڭا ھېچقاچان قولايسىز ئىش ئەمەس - دە !

— بىرەر جايغا بارساق بولارمۇ؟ — دېدىم. مەن شۇ تاپتا ئەرلەرنىڭ قىزلارغا تەلەپ قويۇۋاتقان چاغدىكى ئازابلىرىنى بېشىمدىن كەچۈرۈۋاتاتتىم.

— بارغۇڭ يەر يوق، — دېدى ئۇ. ئۇ جاۋاب بېرىشتىن ئىلگىرى نېمە ئويلىغانلىقىنى بىلمەيمەن.

— بىز مۇشۇ يەردە بىردەم ئولتۇرايلى.

بىز تاش ئورۇندۇق ئۇستىدە ئولتۇردۇق. مەن كاتېرىنىڭ قولىنى تۇتتۇم. لېكىن، ئۇ مۇرىسىدىن قۇچاقلاپ ئولتۇرۇشۇمغا يول قويمىدى.

— چارچىدىڭىزمۇ؟ — سورىدى ئۇ.

— ياق.

ئۇ بېشىنى تۆۋەن قىلىپ يەردىكى ئوت - چۆپكە قارىدى.

— بىزنىڭ بۇ ئويۇنىمىز پەقەت قاملاشمىدى - ھە؟

— نېمە ئويۇن ئىكەن ئۇ؟

— بىلمەس بولۇۋالماق.

— مەن بىلمەس بولۇۋالمىدىم.

— سىز ياخشى ئادەم، — دېدى ئۇ، — ئەيتاۋۇر سىز بارلىق ئىقتىدارىڭىزنى ئىشقا سېلىپ ئويۇن ئويناۋاتسىز، بىراق بۇ ئويۇن پەقەت قاملاشمىدى.

— باشقىلارنىڭ كۆڭلىدىكىنى بىلەلەمسىز؟

— بىلەلىشىم ناتايىن، بىراق سىزنىڭ نېمىنى ئويلاۋاتقانلىقىڭىزنى ھامان بىلىمەن. سىز يالغاندىن مېنى سۆيىمەن دېگۈچى بولماق. بۇگۈن كەچتىكى ئويۇنىمىز ئاخىرلاشتى. سىزنىڭ باشقا گېپىڭىز بارمۇ؟

— مەن سىزنى چىن قەلبىمدىن ياخشى كۆرىمەن.

— زۆرۈر بولمىغان چاغدا ھەر ئىككىلىمىز يالغانچىلىقنى

ئازراق قىلساق. مەن بۇگۈن كەچتە قىسقا كومىدىيە ئوينىدىم. ماڭا يېتەرلىك بولدى، سىز بىلىسىز، مېنىڭ نېرۋا كېسىلىم يوق، ساراڭمۇ بولۇپ قالمىدىم، بەزىدە ئازراق...

مەن ئۇنىڭ قولىنى چىڭ تۇتۇۋالدىم:

— سۆيۈملۈكۈم كاتېرىن.

— كاتېرىن دەپ چاقىرسىڭىز قىزىق ئاڭلىنىدىكەن، بۇ ئىسىمنى چاقىرغاندا ئاۋازىڭىز باشقىچە چىقىدىكەن، ئەمما سىز بەك ياخشى ئىكەنسىز، سىز ياخشى يىگىت ئىكەنسىز.

— پوپمۇ شۇنداق دەيدۇ.

— شۇنداق، سىز ياخشى ئادەم، سىز مېنى كۆرگىلى يەنە كېلەمسىز؟

— ئەلۋەتتە.

— ئەمدى سىزنى ياخشى كۆرىمەن، دېمەك. بۇنداق گەپلەر ھازىرچە ئاخىرلاشسۇن، — ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ قولىنى ئۇزارتتى، — كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن.

ئۇنى سۆيمەكچى بولدۇم.

— ئۇنداق قىلماڭ، مەن چارچاپ كەتتىم، — دېدى ئۇ.

— بىراق، مېنى سۆيۈپ قويسىڭىز بولاتتى، — دېدىم مەن.

— مەن چارچاپ كەتتىم، قەدىرلىكىم.

— مېنى سۆيۈپ قويۇڭ.

— سىز راستلا بەك ئالدىراپ كەتتىڭىزمۇ؟

— ھەئە.

بىز سۆيۈشتۇق، ئۇ توساتتىن ھوشىغا كەلگەندەك بولۇپ ئۇستىبېشىنى تۈزەشتۈردى:

— ئۇنداق قىلماڭ. سىزدىن ئۆتۈنۈپ قالاي، كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، قەدىرلىكىم، — دېدى ئۇ. بىز ئىشەك ئالدىغچە بىللە باردۇق، ئۇ ئىشىكتىن كىرىپ كەتكۈچە كەينىدىن قاراپ تۇردۇم. مەن ئۇنىڭ ماڭغان چاغدىكى قىياپىتىنى كۆرۈشكە ئامراق ئىدىم. ئۇ كارىدوردا ئۇدۇل كېتىۋاتاتتى. مەن ياتقىمغا قايتىپ كەتتىم.

شۇ كۈنى كېچىسى ھاۋا ئىسسىق ئىدى. تاغ چوققىسىدىكى ھەربىي پائالىيەتلەر كۆپىيىپ كەتكەنىدى. مەن سان گابرىئېل تېغى① ئۈستىدە ئېتىلىۋاتقان توپ ـ زەمبىرەكلەرگە نەزەر تاشلىدىم.

مەن ئەتىرگۈل داچىسىنىڭ ئالدىدا قەدىمىمنى توختاتتىم. پەنجىرىلەر يېپىلغانىدى. بىراق، پاھىشىخانا ئىچى يەنىلا ناھايىتى قىزىپ كېتىپتۇ، بەزىلەر ناخشا ئېيتىۋاتاتتى. مەن ياتقىمغا قايتىپ كەلدىم، كىيىمىمنى سېلىۋاتقاندا رېنالدى كىرىپ كەلدى.

ـــ ئوھوي، ـــ دېدى ئۇ، ـــ كەيپىڭىز باشقىچە تۇرىدۇغۇ، ئوماق شەيتان.

ـــ نەگە باردىڭىز؟

ـــ ئەتىرگۈل داچىسىغا. روھىڭىز كۆتۈرۈلۈپ قالىدىكەن، ئومىقىم. كۆپچىلىك ناخشا ئېيتتى. سىزچۇ، نەگە باردىڭىز؟

ـــ ئەنگلىيەلىكنى يوقلاپ كەلدىم.

ـــ خۇداغا شۈكۈر، مەن ئەنگلىيەلىكلەرنىڭ پۈتۈمغا چېتىق بولۇشىنى خالىمايمەن.

---

① سان گابرىئېل تېغى ـــ گورىزىيەنىڭ شەرقىي جەنۇب تەرىپىدە.

يەتتىنچى باب

ئەتىسى چۈشتىن كېيىن تاغدىكى بىرىنچى قۇتقۇزۇش پونكىتىدىن قايتىپ كەلدىم. ئاپتوموبىلنى يارىدارلارنى ئالدىنقى سەپتىن چېكىندۈرۈش پونكىتىنىڭ ئىشكى ئالدىغا توختىتىپ قويدۇم. يارىدار ۋە ئاغرىقلار كېسەل تارىخىغا ئاساسەن تۈرلەرگە ئايرىلىپ ئوخشاش بولمىغان دوختۇرخانىلارغا ئاپىرىلاتتى. شۇ كۈنى ئاپتوموبىلنى مەن هەيدىدىم. شوپۇرنى يارىدارلارنىڭ كېسەل تارىخىنى ئېلىۋېلىشقا بۇيرۇدۇم، هاۋا بەك ئىسسىق، ئاسمان ئىنتايىن سۈزۈك، كۆپكۆك ئىدى. قۇم ـ توپىلىق يول قۇرۇپ ئاقىرىپ كەتكەنىدى. مەن فىئات ماركىلىق ئاپتوموبىلنىڭ ئېگىز ئورۇندۇقىدا ئولتۇردۇم. هېچنېمىنى ئويلىمىدىم، يولدا بىر پولك ئەسكەر يېنىمدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى، ئەسكەرلەر چىلىق ـ چىلىق تەرگە چۆمۈپ كېتىپتۇ، بەزىلىرى پولات قالپاق كىيىۋاپتۇ، كۆپ ساندىكىلەر پولات قالپىقىنى دۇمبىسىگە ساڭگىلىتىۋاپتۇ. پولات قالپاقلارنىڭ كۆپى چوڭ ئىدى، كىيگەنلەرنىڭ قۇلاقلىرىنىمۇ توسۇۋاپتۇ. ئوفىتسېرلارنىڭ هەممىسى پولات قالپاق كىيەتتى، قالپاقلارنىڭ چوڭ ـ كىچىكلىكى بىر قەدەر مۇۋاپىق ئىدى. بۇ ئەسكەرلەر باسىلىكاتا① بىرىگادىسىنىڭ يېرىم هەربىي كۈچى ئىدى. مەن بۇنى ئۇلارنىڭ ياقا بەلگىسىدىكى قىزىل ـ ئاق سىزىقلاردىن بىلىۋالدىم. بۇ بىر پولك ئەسكەرلەر كېتىپ خېلى ئۇزاقتىن كېيىن قوشۇنىغا يېتىشەلمىگەن يەنە بىر قىسىم تارقاق ئەسكەرلەر ئۇچرىدى. ئۇلارنىڭ ئۇستىبېشى تەر ۋە چاڭ ـ توزان

① باسىلىكاتا ـــ ئىتالىيەنىڭ جەنۇبىدىكى بىر رايونىنىڭ ئىسمى.

ئىدى، ئوزايىدىن ئېغىر ھاردۇق يەتكەنلىكى چىقىپلا تۇراتتى. قوشۇنغا يېتىشەلمىگەن ئەسكەرلەر ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن، يەنە بىر ئەسكەر ئاقساپ مېڭىپ يېتىپ كەلدى. ئۇ قەدىمىنى توختىتىپ يولنىڭ چېتىگە چىقىپ ئولتۇردى. مەن ماشىنىدىن چۈشۈپ ئۇنىڭغا يېقىنلاشتىم.

— نېمە بولدىڭىز؟

ئۇ ماڭا قاراپ قويۇپ ئورنىدىن تۇردى.

— مەن ئالدى تەرەپكە كېتىۋاتاتتىم.

— نەرىڭىز بىئارام بولۇۋاتىدۇ؟

— ... ئاناڭنى، ئۇرۇش.

— پۇتىڭىزغا نېمە بولدى؟

— پۇتۇمنىڭ ئىشى ئەمەس، چۇقۇق كېسىلىم قوزغىلىپ قالدى.

— ئۇنداقتا نېمىشقا ماشىنا تۇسىمىدىڭىز؟ نېمىشقا دوختۇرخانىغا بارمايسىز؟ — دەپ سورىدىم.

— بۇنداق قىلىشىمغا ئۇلار ئۇنىمايدۇ. لېيتېنانت مېنى چۇقۇق تاڭغۇچنى قەستەن يوقىتىپ قويدۇڭ، دەۋاتىدۇ.

— مەن كۆرۈپ باقاي.

— سىيرىلىپ چىقتى.

— قايسى تەرەپتە؟

— بۇ يەردە.

قولۇمغا تەگدى.

— يۆتىلىڭ.

— يۆتەلگەنسېرى يوغىناپ كېتىۋىدىكىن دەپ قورقىمەن. ھازىر ئەتىگەنكىدىن بىر ھەسسە يوغىناپ كەتتى.

— ئولتۇرۇڭ، — دېدىم مەن، — يارىدارلارنىڭ كېسەل تارىخىنى ئېلىۋېلىپلا يولغا چىقىمىز. مەن سىزنى سىلەرنىڭ داۋالاش خادىمىڭلارغا تاپشۇرۇپ بېرىمەن.

— ئۇ مېنى قەستەن مۇشۇنداق قىلىۋاتىسەن، دەيدۇ.

— ئۇلار سىزنى ھېچنېمە قىلالمايدۇ. بۇ يا يارا بولمىسا، بۇ دېگەن كونا كېسەل، ئىلگىرىمۇ قوزغىلىپ تۇرىدىغان بولغىيدى؟

— لېكىن، مەن چۇقۇق تاڭغۇچنى يىتتۈرۈپ قويدۇم.

— ئۇلار سىزنى دوختۇرخانىغا ئاپىرىپ قويىدۇ.

— مەن مۇشۇ يەردە تۇرسام بولامدۇ، لېيتېنانت؟

— بولمايدۇ. مەندە سىزنىڭ كېسەل تارىخىڭىز يوق.

شوپۇر ئاپتوموبىلدىكى ياردارلارنىڭ كېسەل تارىخىنى ئېلىپ كەلدى ۋە:

— تۆتەيلەن بىر يۈز بەشكە، ئىككىيلەن بىر يۈز ئوتتۇز ئىككىگە، — دېدى. بۇ ئىككى دوختۇرخانا دەرىيانىڭ ئۇ تەرىپىدە ئىدى.

— ئاپتوموبىلنى سىز ھەيدەڭ، — مەن شۇنداق دېگەچ ھېلىقى چۇقۇق كېسىلى بار ئەسكەرنى يۆلەپ ئاپتوموبىلغا چىقاردىم، ئاندىن شوپۇرنىڭ يېنىغا چىقىپ ئولتۇردۇم.

— سىز ئىنگلىزچە سۆزلىيەلەمسىز؟ — دەپ سورىدى ئۇ.

— ئەلۋەتتە.

— سىز بۇ ئۆلگۈر ئورۇشقا قانداق قارايسىز؟

— بۇ ئەسەبىيلىكتە ئۇچىغا چىققان ئورۇش.

— راستلا ئەسەبىيلىكتە ئۇچىغا چىقتى. ئاھ پەرۋەردىگار، بەكلا ئېشىپ كەتتى.

— سىز ئامېرىكىغا بارغانمۇ؟

— بارغان، پىتسبۇرگتا تۇرغان. ئامېرىكىلىق ئىكەنسىز ـ ھە؟

— ئەجەبا ئىتالىيانچىنى راۋان سۆزلىيەلمەمدىكەنمەن؟

— ئىشقىلىپ، مەن سىزنىڭ ئامېرىكىلىق ئىكەنلىكىڭىزنى بىلىۋالدىم.

— يەنە بىر ئامېرىكىلىق پەيدا بولدى، — دېدى شوپۇر ئىتالىيان تىلىدا ھېلىقى چۇقۇق بولغان ئەسكەرگە قاراپ قويۇپ.

— لېيتېنانت، مېنى بىزنىڭ پولكقا ئاپىرىپ قويمىسىڭىز

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

زادى بولمامدۇ؟ ــ سوردى هېلىقى ئەسكەر.

ــ شۇنداق قىلماي بولمايدۇ.

ــ پولكتىكى كاپىتان دەرىجىلىك دوختۇرلار مېنىڭ چۈقۇق كېسىلىم بارلىقىنى بىلمدۇ. مەن ئۇ ئۆلگۈر چۈقۇق تاشقۇچنى قەستەن كۆزدىن يوقاتقان، شۇنداق قىلسام كېسىلىم ئېغىرلاپ سەپكە بارماسلىققا باھانە چىقاتتى.

ــ شۇنداقمۇ؟

ــ سىز مېنى بارار جايىمغا يېقىنراق يەرگە ئاپىرىپ قويالارسىزمۇ؟

ــ ئەگەر ئالدىنقى سەپكە يېقىنلىشىش ئىمكانىيىتى بولسا، مەن سىزنى جىددىي قۇتقۇزۇش پونكىتىغا ئاپىرىپ قويىاتتىم. ئەمما، بۇنىڭ ئۈچۈن بىزدە سىزنىڭ كېسەل تارىخىڭىز بولۇشى كېرەك.

ــ ئەگەر مەن قايتىپ بارسام، ئۇلار مېنى ئوپېراتسىيە قىلىدۇ. كېسىلىم ياخشىلانغاندىن كېيىن مېنى يەنە داۋاملىق ئالدىنقى سەپكە ئەۋەتىدۇ.

ــ مەن ئويلىنىپ باقاي.

ــ سىزمۇ دائىم ئالدىنقى سەپتە تۇرۇشنى ئويلىمايدىغانسىز؟ ــ سوردى ئۇ.

ــ شۇنداق.

ــ پەرۋەردىگارىم، بۇ ئۆلگۈر ئۇرۇشزە...

ــ ماڭا قاراڭ، سىز ئاپتوموبىلدىن چۈشۈپ يول بويىدا ئامال قىلىپ بېشىڭىزنى ئىششىتۈۋېلىڭ، بىز قايتىشىمىزدا سىزنى دوختۇرخانىغا ئالغاچ كېتەيلى. بىز مۇشۇ يەردە توختايلى، ئالدو، ــ بىز يولنىڭ چېتىدە ئاپتوموبىلنى توختاتتۇق. مەن بىمارنى يۆلەپ ئاپتوموبىلدىن چۈشۈرۈپ قويدۇم.

ــ مۇشۇ يەردە كۈتۈپ تۇراي، لېيتېنانت، ــ دېدى ئۇ ئەسكەر.

ــ خەير ـ خوش، ــ بىز يەنە يولىمىزغا راۋان بولدۇق. بىر

ئىنگلىز چاقىرىم ماڭغاندىن كېيىن ھېلىقى بىر پولك ئەسكەرلەرگە يېتىشۋالدۇق، ئاندىن دەريادىن ئۆتتۇق. لاي دەريا سۇيى كۆۋرۈك تۇۋرۇكىگە ئۇرۇلاتتى. بىز ئاپتوموبىل بىلەن تۇزلەڭلىكتىكى يولنى بويلاپ ماڭدۇق. ياردارلارنى ھېلىقى ئىككى دوختۇرخانىغا ئورۇنلاشتۇرۇپ قويدۇق. قايتىدىغان چاغدا ئاپتوموبىلنى مەن ھەيدىدىم. قۇرۇق ئاپتوموبىل بولغاچقا، تېز ھەيدەپ ھېلىقى پىتسبۇرگقا بارغان ئەسكەرنى تاپماقچى بولدۇم. بىز ئالدى بىلەن يەنە ھېلىقى بىر پولك ئەسكەرلەرگە ئۇچراشتۇق. ئۇلار تەرگە چۆمۈلۈپ تېخىمۇ ئاستا كېتىۋاتاتتى. ئۇلارنىڭ ئارقىسىدا قوشۇندىن چۈشۈپ قالغان ھېلىقى ئەسكەرلەر ئۇچرىدى. ئۇنىڭدىن كېيىن بىز يەنە بىر قۇتقۇزۇش ئات ھارۋىسىنىڭ يولىنىڭ ياقىسىدا تۇرغانلىقىنى كۆردۇق. ئىككى ئادەم چۇقۇق بولۇپ قالغان ھېلىقى بىمارنى كۆتۈرۈپ ھارۋىغا ئېلىۋېتىپتۇ. ئەسلىدە ئۇ قاراشلىق قىسىم ئادەم ئەۋەتىپ ئۇنى ئەكەتمەكچى بوپتىكەن. ئۇ ماڭا قاراپ بېشىنى چايقىدى، ئۇنىڭ پولات قالپىقى چۈشۈپ قالغانكەن، چېكىسىدىن قان ئېقىۋاتاتتى. بۇرنى سۇرۇلۇپ كەتكەن، يارا ئېغىزى ۋە چاچلىرى توپىغا مىلىنىپ كەتكەنىدى.

— لېيتېنانت، سىز بۇ يارامنى كۆردىڭىزمۇ؟ — دەپ ۋارقىرىدى ئۇ ئەسكەر، — پايدىسى بولمىدى، ئۇلار مېنى ئەكېتىشكە كەپتۇ.

بىز داچىغا قايتىپ كەلگەندە سائەت بەش بولغانىدى. مەن ئاپتوموبىل يۇيىدىغان جايدىكى دۇشتا يۇيۇنۇۋالدىم، ئاندىن ياتاققا كىرىپ ئوچۇق دېرىزە ئالدىدا ئولتۇرۇپ دوكلات يازدىم. ھۇجۇم ئۆگۈنلۈككە باشلانماقچى. مەن بىر تۇركۈم ئاپتوموبىللارنى ئېلىپ پلاۋاغا بېرىشىم كېرەك ئىدى. مەن ئامېرىكىغا خەت يازمىغىلى ئۇزاق بوپتۇ، كۆڭلۈمدە خەت يېزىشىم كېرەكلىكىنى، ئەمما شۇنچە ئۇزاق ۋاقىت كەينىگە

سۆرىگەنلىكىمنى ئويلاپ قالدىم. ھازىر يېزىشنى ئويلىغان بولساممۇ، نەدىن باشلاشنى بىلمەيتتىم، يازغۇدەك ئىشمۇ يوق ئىدى. ئاخىر پەقەت تەن سالامەتلىكىمنىڭ ياخشىلىقىنىلا يېزىپ، ئاندىن بىرنەچچە چوڭ رايونلارنىڭ ئاتكرىتكىسىنى ئەۋەتتىم. بۇ ئاتكرىتكىلار ئېھتىمال يېقىن دوستلىرىمغىلا تارقىتىلار. بۇ ئاتكرىتكىلار ئامېرىكىلىقلارغا چوقۇم ياقمىدۇ، يېڭى، سىرلىق تۇيۇلىدۇ. بۇ جەڭ رايونلىرىمۇ يېڭى ھەم سىرلىق ئىدى. بىراق، ئىلگىرى ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى بىلەن ئېلىشقان بىرنەچچە ئۇرۇشقا سېلىشتۇرغاندا بۇ يەردىكى ئۇرۇش تېخىمۇ ئۇنۇملۇك، تېخىمۇ ۋەھشىي بولدى، خالاس. ئاۋستىرىيە ئارمىيەسىنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشى ئەسلىدە ناپولېئوننىڭ غەلىبىلىك جەڭ قىلىشىغا ئوڭايلىق يارىتىپ بېرەتتى. مەيلى قايسى ناپولېئون بولسا بولسۇن، مەن ھازىر بىزدىمۇ ئەڭ ياخشى ناپولېئوننىڭ بولۇشىنى ئۈمىد قىلاتتىم. ئەپسۇس، بىزنىڭ سېمىز ھەم ئۆسكىلەڭ چاچ ـ ساقاللىق گېنېرال كادورنا① يېمىز بار. يەنە ئۇزۇن، ئىنچىكە بويۇنلۇق، ئۆچكە ساقاللىق ۋېجىك پادىشاھىمىز ۋېتتورىئو ئېممانۇئېل بار، ئۇلارنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئولتۇرغان كىنەز ئائوستا كېلىشكەن، يېقىشلىق ئادەم، ئۇ قارىماقتا يۇقىرى دەرىجىلىك ھەربىي گېنېرالغا ئانچە ئوخشاپ كەتمەيتتى. نۇرغۇن ئىتالىيەلىكلەر ئۇنىڭ پادىشاھ بولۇشىنى ئۈمىد قىلاتتى، ئۇنىڭ تۇرقىمۇ پادىشاھقا ئوخشايتتى. ئۇ پادىشاھنىڭ تاغىسى ئىدى، ھازىر ئۇچىنچى ئارمىيەنىڭ باش قوماندانى. بىز ئىككىنچى ئارمىيەگە قارايتتۇق. ئۇچىنچى ئارمىيەدە ئەنگلىيەنىڭ قىسمەن توپ ـ زەمبىرەكچىلەر ئەترىتى بار ئىدى. مەن مىلاندا ئىككى نەپەر ئەنگلىيە توپ ـ زەمبىرەكچىلەر ئەسكىرىنى ئۇچراتقانىدىم. ئۇلار ياخشى يىگىتلەر ئىدى، بىز شۇ كۈنى كەچتە ناھايىتى

① كادورنا (1850 ـــ 1928) ـــ ئىتالىيە گېنېرالى، ئاقسۆڭەك ئائىلىسىدىن كېلىپ چىققان.

كۆڭۈللۈك ئويىنىغانىدۇق. ئۇلار ئېگىز بوي، ئۇياتچان، تارتىنچاق ئىدى، باشقىلارغا كۆيۈنەتتى. مەن ئەنگلىيە ئارمىيەسى بىلەن بىللە بولۇشنى ئارزۇ قىلاتتىم. شۇنداق بولغاندا ئىشلار ناھايىتى ئاسانلىشىپ كېتەتتى، بىراق ئۆلۈپ كېتىش خەۋپى بار ئىدى. يارىدارلارنى قۇتقۇزۇشتىن ئىبارەت بۇنداق خىزمەتنى قىلغاندا ئۆلۈمدىن يىراق تۇراتتۇق. ياق، ئۇنداق بولۇشىمۇ ناتايىن ئىدى، ئەنگلىيە قۇتقۇزۇش ئەترىتىنىڭ شوپۇرلىرىمۇ بەزىدە ئۆلۈپ كېتەتتى. ھەم، مەن ئۆزۈمنىڭ بۇ قېتىمقى ئۇرۇشتا ئۆلمەيدىغانلىقىمنى بىلەتتىم. چۈنكى، بۇ قېتىمقى ئۇرۇشنىڭ مەن بىلەن قىلچە ئالاقىسى يوق ئىدى. قارىشىمچە، بۇ قېتىمقى ئۇرۇشنىڭ ماڭا بولغان خەتىرى كىنودىكى ئۇرۇشنىڭ خەتىرىگە ئوخشايتتى. ئۇرۇشنىڭ ئاخىرلىشىشىنى خالايتتىم. ئېھتىمال بۇ يىل يازدا ئاخىرلىشىپ قالار، ئېھتىمال ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى مەغلۇپ بولار. ئۇلار ئىلگىرىكى ئۇرۇشتىمۇ كەينى - كەينىدىن مەغلۇپ بولغان ئەمەسمۇ؟ بۇ قېتىمقى ئۇرۇشتىن نېمە چىقتى؟ كىشىلەر فىرانسىيە ئارمىيەسى كارغا كەلمەس بولۇپ قالدى، دېيىشۋاتىدۇ. رىنالدى: «فىرانسىيە ئارمىيەسىدە ئۆزگىرىش بولدى، ئۇلار پارىژغا يۈرۈش قىپتۇ» دېدى. مەن: «ئۇنىڭدىن كېيىن قانداق بولدى» دەپ سورىدىم. ئۇ: «ھەي، باشقىلار ئۇلارنى توسۇۋاپتۇ» دېدى. مېنىڭ تىنچ مەزگىلدە ئاۋستىرىيەگە بىر بارغۇم بار ئىدى. مېنىڭ قارا ئورمان① غا، خارتىز تېغى② غا بارغۇم بار ئىدى. خارتىز تېغى زادى قەيەردە؟ ئۇلار ھازىر كارپا ئېدىرلىقىدا ئۇرۇش قىلىۋاتىدۇ، ئەمەلىيەتتە مېنىڭ كارپا ئېدىرلىقىغا بارغۇم يوق ئىدى. بىراق، ئۇ ياخشى جاي بولۇشى مۇمكىن، ئەگەر ئۇرۇش بولمىغان بولسا مەن ئىسپانىيەگە باراتتىم.

قۇياش تاغقا يانپاشلىدى. ھاۋا سەل سوۋۇپ قالغانىدى.

---

① قارا ئورمان — گېرمانىيەنىڭ جەنۇبىدىكى مەنزىرىلىك رايون.

② خارتىز تېغى — گېرمانىيەنىڭ ئوتتۇرا قىسمىدىكى مەشھۇر تاغ.

كەچلىك غىزادىن كېيىن كاتېرىننى ئىزدەپ باردىم. ئۇنىڭ ھازىرمۇ شۇ يەردە بولۇشىنى ئۈمىد قىلدىم. ئىككىمىز بىللە مىلاندا بولساق قانداق ياخشى بولار ئىدى. بىز كوۋا قەھۋەخانىسىغا كىرسەك، مانزونىيە كوچىسىنى ئايلانغاچ بۇ دىمىق ياز كېچىسىنى ئۆتكۈزسەك، ئاندىن كۆۋرۈكتىن ئۆتۈپ، قانالنى بويلاپ مېھمانخانىغا كىرسەك... ئۇ بۇنىڭغا ئۇنارمىدى - ھە ! ئۇ مېنى ھېلىقى ئۆلۈپ كەتكەن سۆيگىنىگە ئوخشىتىپ قالسا ئەجەب ئەمەس. شۇنىڭ بىلەن بىز بىرلىكتە مېھمانخانىنىڭ ئالدى ئىشىكىگە بارىمىز، دەرۋازىۋەن ئالدىراپ - تېنەپ شەپكىسىنى ئالىدۇ، مەن غوجايىندىن ئاچقۇچنى ئالىمەن. ئۇ لىفىت يېنىدا كۇتۇپ تۇرىدۇ، ئاندىن بىز بىللە لىفتقا چىقىمىز. لىفىت بەك ئاستا ماڭىدۇ. بىز ھېلىقى قەۋەتكە چىققاندا مۇلازىم ئىشىكنى ئېچىپ چەتتە تۇرىدۇ، كاتېرىن ئىككىمىز لىفىتتىن چىقىمىز، قولتۇقلىشىپ كاريدوردا ماڭىمىز. مەن ئىشىكنى ئاچىمەن، ئاندىن ياتاقتا كىرىمىز. تېلېفون تۇرۇپكىسىنى قولۇمغا ئېلىپ، ئۇلارغا مۇز سېلىنغان كۇموش چېلەككە قويۇلغان كاپرى ئۈزۈم ھارىقىدىن بۇيرۇيمەن. ئۇزاق ئۆتمەي كاريدوردىن مۇز پارچىلىرىنىڭ چېلەككە ئۇرۇلۇۋاتقان ئاۋازىنى ئاڭلايمىز. مۇلازىم ئىشىكنى چېكىدۇ. بىز ئاندىن تۇغما ھالەتتە بولغاچقا، مەن ئىشىك ئالدىغا قويۇپ قويۇڭ، دەيمەن، ھاۋا بەك ئىسسىق بولغاچقا، دېرىزە ئوچۇق، قارلىغاچلار ئۆيلىرىنىڭ ئايۋانلىرىدا پەرۋاز قىلىپ يۇرۇيدۇ. كېيىن كەچ كىرىدۇ. مەن دېرىزە تۇۋۈگە بارىمەن، بىرنەچچە شەپەرەڭ ئۆگزىدىن بىرنەرسە ئىزدەپ يەيدۇ، ئاندىن دەرەخ شاخلىرىنىڭ يېنىدا پەس ئۇچۇپ كېتىپ قالىدۇ. بىز كاپرى ئۈزۈم ھارىقىنى ئىچىمىز، ئىشكىنى تاقايمىز، ھاۋا ئىسسىق بولغاچقا، ئۇستىمىزگە پەقەت نېپىز ئەدىيالا يېپىۋالىمىز. پۇتۇن بىر كېچە كۆڭۈللۈك ئۆتىدۇ... ھەتتىگىنەي، ئىشلار خىيالىمدىكىدەك بولسا قانچە ياخشى بولار ئىدى - ھە ! مەن

يەنىلا تامىقمىنى چاققانراق يەپ كاتېرىن بارىلىپىنىڭ يېنىغا باراي.

ئاشخانىدا پاراڭ قىزىپ كەتكەنىدى. مەن بىرئاز ۋاقىت ئىچتىم، ئازراق ئىچمىسەم باشقىلار مېنى دوستلۇقىغا يارىمايدىكەن، دەپ قالدۇ. مەن پوپ بىلەن باش روھانىي ئىرېلاند① توغرىسىدا پاراڭلاشتىم، پوپ ماڭا ئۇنىڭ ئالىيجانابلىرى ئادەم ئىكەنلىكىنى، ئامېرىكىدا ئۇۋۇالچىلىققا قالغانلىقىنى، ئامېرىكىلىق بولۇش سۈپىتىم بىلەن مېنىڭمۇ بۇنداق ئۇۋۇالچىلىقتا مەسئۇلىيىتىم بارلىقىنى ئېيتتى. بۇنداق ئىشنى زادى ئاڭلاپ باقماپتىمەن. بىراق، مەن بۇ ئىشنى بىلدىغان قىياپەتكە كىرىۋالدىم. پوپ باش روھانىينىڭ زىيانكەشلىككە ئۇچراش سەۋەبلىرىنى چۈشەندۈرۈپ سۆزلەپلا كەتتى. ئەدەپ يۈزىسىدىن ئۇنىڭغا بۇ ئىشلارنى بىلمەيدىغانلىقىمنى ئېيتتىم. باش روھانىينىڭ ئىسىم ـ شەرىپىمۇ چىرايلىق ئىكەن، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئىسمى يېقىملىق مىننەسوتا ئىشتاتىدىن كەلگەنىكەن. مىننەسوتالىق ئىرېلاند، ۋىسكونسىنلىق ئىرېلاند، مىچىگانلىق ئىرېلاند. بۇ ئىسىم ئىنتايىن چىرايلىق ئاڭلىناتتى. ياق، ئۇنداق ئەمەس، ئىش بۇنداق ئاددىي ئەمەس، شۇنداق، پوپ ئاتا. راست، مۇقەددەس ئاتا. ئېھتىمال شۇنداقتۇر، پوپ ئاتا. سىزنىڭ بىلدىغىنىڭىز مېنىڭكىدىن كۆپ، پوپ ئاتا. پوپ ياخشى ئادەم، لېكىن ھەۋىسى يوق. ئوفىتسېرلار ياخشى ئادەملەر ئەمەس، ئۇلاردا ھەۋەس تېخىمۇ يوق، پادىشاھ ياخشى ئادەم، ئوخشاشلا ھەۋەس ـ ھېرىسى يوق. ھاراق ياخشى نەرسە ئەمەس، ئەمما ئادەمنى ھېس ـ تۇيغۇغا باشلايدۇ. ھاراق چىشىنىڭ ئۇستىدىكى ئېمالىنى چىقىرىۋېتىپ، ئۇنى ئۇستۇنكى تاڭلىيىڭغا چاپلاپ قويىدۇ، خالاس.

ـــ كېيىن ئۇلار پوپنى سولاپ قويدى، ـــ دېدى روككا، ـــ

① ئىرېلاند ـــ ئامېرىكا كاتولىك دىنىنىڭ پوپى يوھان ئىرېلاند (1838 ـــ 1918) نى كۆرسىتىدۇ. ئۇ 1888 ـ يىلى باش روھانىيلىققا كۆتۈرۈلگەن.

سەۋەبى، باشقىلار ئۇنىڭ يېنىدىن ئۆسۈمى ئۈچ لىرالىق بىر قىسىم زايوم تېپىۋاپتۇ، بۇ ئەملىيەتتە فرانسىيەدە بولغان ئىش. ناۋادا بۇ يەردە بولغان بولسا، باشقىلار ئۇنى قولغا ئېلىپ يۇرمەيتتى. ئۈچ لىرالىق زايومغا كەلسەك، ئۇ بۇنى بىلمەيمەن، دەپتۇ. بۇ ئىش باشىرئىل[1]دا يۈز بەرگەن. ئۇ چاغدا مەنمۇ شۇ يەردە ئىدىم. گېزىتتىكى خەۋەرنى كۆرۈپ، تۇرمىگە بېرىپ ئۇ پوپ بىلەن كۆرۈشىدىغانلىقىمنى ئېيتتىم. زايومنى ئۇنىڭ ئوغرىلىغىنى ئېنىق ئىدى.

— مەن گېپىڭىزگە قەتئىي ئىشەنمەيمەن، — دېدى رىنالدى.

— ئىختىيارىڭىز، — دېدى روككا، — ئىشقىلىپ، مەن بۇ گەپنى بىزنىڭ بۇ پوپقا دەپ بېرىۋاتىمەن، بۇنىڭ تەرىبىيەۋى ئەھمىيىتى بار، ئۇ گەرچە پوپ بولسىمۇ، ئۇنىڭدا جەزمەن تەسىرات قالىدۇ، دەپ ئويلىدىم.

— گېپىڭىزنى دەۋېرىڭ، قۇلىقىم سىزدە، — دېدى پوپ كۈلۈپ قويۇپ.

— بىر قىسىم زايومنىڭ نەگە كەتكەنلىكىنى بىلگىلى بولمايدىكەن. لېكىن، ئۇلار پوپنىڭ يېنىدىن ئۆسۈمى ئۈچ لىرالىق زايوم ۋە بەزى يەرلىك زايوملارنى تېپىپتۇ، زادى قايسى خىلدىكى زايوم ئىكەنلىكىنى ھازىر مەنمۇ ئۇنتۇپ قاپتىمەن. بايىاتىن مەن تۇرمىگە بارغانلىقىمنى ئېيتتىم، مانا بۇ ھېكايەمنىڭ سەرخىل يېرى. مەن ئۇ قامالغان كامېرنىڭ سىرتىدا تۇرۇپ، گويا پوپ ئاتىدىن گۇناھىمنى تىلەۋاتقاندەك: «ماڭا بەخت تىلەڭ، پوپ ئاتا، سىز گۇناھ ئۆتكۈزدىڭىز» دېدىم.

كۆپچىلىكنىڭ ھەممىسى كۈلۈشۈپ كەتتى.

— ئۇنداقتا ئۇ نېمە دېدى؟ — دەپ سورىدى پوپ. روككا پوپنىڭ سوئالىغا پىسەنت قىلماي، ماڭا ئۇ ھەقتىكى لەتىپىنى داۋاملىق سۆزلەۋەردى.

---

① باشىرئىل — فرانسىيەنىڭ جەنۇبىدىكى بىر شەھەر، ھاراق سانائىتىنىڭ مەركىزى.

ـــ چۇشەندىڭىزمۇ؟ ـــ دېدى روككا. قارىماققا ئۇ سىز راستلا چۇشەنگەن بولسىڭىز، بۇ ئىنتايىن كۆلكىلىك ھېكايە ئىدى، دېمەكچى بولغاندەك قىلاتتى. ئۇلار ماڭا بىرنەچچە رومكا ھاراق تۇتتى. شۇنىڭ بىلەن، مەن ئۇلارغا ئەنگلىيەلىك ئەسكەرنىڭ دۇشتا يۈيۇنۇشقا مەجبۇرلانغانلىقى ھەققىدىكى ھېكايىنى سۆزلەپ بەردىم. مايور چېخ سلوۋاكىيەلىك ئون بىر ئەسكەر ۋە ۋېنگىرىيەلىك مىلادشىي سىرژانت ھەققىدىكى ھېكايىنى سۆزلەپ بەردى. يەنە بىرنەچچە رومكا ھاراق ئىچكەندىن كېيىن مەن يەنە بىر چەۋەندازنىڭ مىس تاختىنى ئىزدىگەنلىكى ھەققىدىكى ھېكايىنى سۆزلەپ بەردىم. مايور ئىتالىيەدىمۇ مۇشۇنداق بىر ھېكايە بار، ئۇنىڭدا كىنەز خانىمنىڭ كېچىسى ئۇيقۇسى كەلمەيدىغانلىقى سۆزلىنىدۇ، دېدى. بۇ چاغدا پوپ چىقىپ كەتكەنىدى. مەن سەپەر ئۇستىدىكى سودىگەرنىڭ ھېكايىسىنى سۆزلەپ بەردىم. ئۇنىڭدا سودىگەرنىڭ ئەتىگەن سائەت بەشتە مارسېلغا يېتىپ بارغانلىقى، دەل شۇ چاغدا قۇرغاق سوغۇق شىمال بورىنى چىقىپ كەتكەنلىكى بايان قىلىناتتى. مايور ھاراق كۆتۈرەلەيدىغانلىقىمنى باشقىلاردىن ئاڭلىغانلىقىنى ئېيتتى. مەن ھاراق كۆتۈرەلەيدىغانلىقىمنى ئىنكار قىلدىم. ئۇ ھاراق ئىچىش پىرى باككۇسنىڭ نامىنى تىلغا ئېلىپ تۇرۇپ مېنىڭ ھاراق كۆتۈرەلەيدىغانلىقىمنى، مەن بىلەن ئىچىشىپ باقىدىغانلىقىنى ئېيتتى. باككۇسنى تىلغا ئالماڭ، باككۇسنىڭ لازىمى يوق، دېدىم. باككۇسنىڭ لازىمى بار، دېدى ئۇ. باسسى فىلىپ ۋىنسېنزا بىلەن بىر رومكا - بىر رومكىدىن سوقۇشتۇرۇپ ئىچىدىغانلىقىمنى ئېيتتىم. باسسى بۇنىڭغا قوشۇلمىدى. ئۇ مەندىن بىر ھەسسە ئارتۇق ھاراق ئىچكەنلىكىنى ئېيتىپ تۇرۇۋالدى. مەن ئۇنى يالغان ئېيتىۋاتىدۇ، بارىكۇس بولسۇن ياكى بولمىسۇن، فىلىپ ۋىنسېنزا باسسى بولسۇن ياكى باسسى فىلىپ ۋىنسېنزا بولسۇن، بۇگۇن كەچتە بىر تېممۇ ھاراق ئىچمىدى،

دېدىم. مەن يەنە ئۇنىڭدىن ئىسمىڭىز زادى نېمە، دەپ سورىدىم. ئۇ سىزنىڭ ئىسمىڭىز زادى فرېدېرىك ئېنىرېك[1] مۇ ياكى ئېنىرېك فېدېرىكمۇ، دەپ سورىدى. مەن باركۇس دېگەن بىلەن چاتىقىڭلار بولمىسۇن، ئۇتقان ھېسساب، دېدىم. شۇنىڭ بىلەن مايور چوڭ رومكىغا ھاراق قۇيدى. مۇسابىقە يېرىملاشقاندا مەن توساتتىن ئىچكىلى ئۇنىمىدىم، چۈنكى مەن شۇ تاپتا كاتېرىنىنى ئىزدەپ باردىغانلىقىمنى ئويلاپ قالغانىدىم.

— باسسى يەڭدى. ئۇ ماڭا قارىغاندا بولىدىكەن، مەن كەتتىم، — دېدىم.

— ئۇنىڭ راستلا ئىشى بار، ئۇنىڭ بىرى بىلەن كۆرۈشۈشكە دېيىشىپ قويغانلىقىنى بىلەتتىم، — دېدى رېنالدى.

— مەن ماڭدىم.

— ئەمىسە باشقا كۈنى كەيپىمىز ياخشى چاغدا يەنە بىر بەسلىشەيلى، — دېدى باسسى مۇرەمگە قېقىپ تۇرۇپ. شىرەدە بىرنەچچە تال شام يېنىقلىق تۇراتتى. ئوفىتسېرلارنىڭ ھەممىسى شادلىققا چۆمگەنىدى.

— ئەپەندىلەر، كەچلىكىڭلار خەيرلىك بولسۇن، — دېدىم مەن.

رېنالدى مەن بىلەن بىللە چىقتى. بىز ئىشىك سىرتىدىكى چىملىقتا بىر پەس تۇردۇق.

— سىز مەست بولۇپ قالدىڭىز، بارمىغىنىڭىز ياخشىمىكەن، — دېدى رېنالدى.

— مەست بولمىدىم، رېنى[2]، راستلا مەست بولمىدىم.

— ئەمىسە ئازراق قەھۋە پۈرچىقى چاينىۋېلىپ ئاندىن بېرىڭ.

— بولدى قىلىڭە.

---

① فرېدېرىك ئېنىرېك — بۇ كىتابتىكى باش پېرسوناژنىڭ فرېدېرىك ھېنرىنىڭ ئىسمىنىڭ ئىتالىيانچە تەلەپپۇز قىلىنىشى.

② رېنى — رېنالدىنىڭ قىسقارتىلغان ئىسمى.

— مەن سىزگە ئازراق ئەكىلىپ بېرەي، گەپ ئاڭلاڭ. سىز بۇ يەردە ئايلانغاچ تۇرۇڭ، — دېدى رىنالدى. ئۇ ھايالىشمايلا قۇرۇتۇلغان قەھۋە پۇرچىقى ئېلىپ كەلدى، — گەپ ئاڭلاپ، بۇنى بىر دەم چايناڭ، ئىلاھىم، پەرۋەردىگار سىزگە يار بولغاي.

— رىنالدى، — دېدىم.

— سىزنى ئاپىرىپ قويايي، — دېدى رىنالدى.

— مەندە چاتاق يوق، — دېدىم. بىز بىرلىكتە بازاردىن ئۆتتۇق، ئاغزىمدا قەھۋە پۇرچىقى. ئەنگلىيە داچىسىغا ئۇدۇل تۇتىشىدىغان يول ئېغىزىغا كەلگەندە، رىنالدى مەن بىلەن خوشلاشتى.

— كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، نېمىشقا بىللە كىرمەيسىز؟ — دېدىم مەن.

ئۇ بېشىنى چايقاپ تۇرۇپ دېدى:

— ياق، مەن ئاددىيراق كۆڭۈل خۇشلۇقىنى ياخشى كۆرىمەن.

— قەھۋە پۇرچىقى تېپىپ كەلگىنىڭىزگە رەھمەت!

— دېمەيلا قويۇڭ، ئومىقىم، دېمەك بولدى.

مەن ئاپتوموبىل يولىغا قاراپ ماڭدىم. يولنىڭ ئىككى تەرىپىدە قارىغايلار قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى. مەن ئارقامغا بۇرۇلدۇم، رىنالدى ماڭا قاراپ تۇرۇپتۇ. مەن ئۇنىڭغا قول ئىشارىتى قىلىپ قويدۇم.

مەن داچىنىڭ مېھمان كۈتۈش سارىيىدا كاتېرىن بارکلېينىڭ بىنادىن چۈشۈشىنى كۈتۈپ ئولتۇردۇم. بىرى كاردىوردا كېلىۋاتاتتى. مەن ئورنۇمدىن تۇردۇم، لېكىن ئۇ كاتېرىن ئەمەس، خېلىبىن فېرگۈسون خېنىم بولۇپ چىقتى.

— ياخشىمۇسىز؟ كاتېرىن مېنى سىزدىن ئەپۇ سوراشقا چىقاردى. ئۇ بۇگۈن سىز بىلەن كۆرۈشەلمەيدىكەن، — دېدى ئۇ.

— تولىمۇ ئەپسۇس. ئۇ ئاغرىپ قالمىغاندۇ؟

— ئۇنىڭ سەل مىجەزى يوق ئىكەن.

— ئەمىسە بوپتۇ، ئۇنىڭغا ئېيتىپ قويۇڭ، سالامەتلىكىگە

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

دەققەت قىلسۇن.

— بولىدۇ.

— سىزنىڭچە ئەتە يەنە كەلسەم بولارمۇ؟

— بولىدۇ.

— رەھمەت سىزگە، رەھمەت، كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، — دېدىم.

مەن ئىشىكتىن چىقىپلا، بىردىن ئىچىم سىقىلىپ غېرىبسىنىپ قالدىم. مەن ئەسلىدە كاتىرىنىنى قاچانلا يوقلاپ كەلسەم بولۇپرىدۇ، دەپ قارىغانىدىم. لېكىن، ئۇنى كۆرۈشكە مۇيەسسەر بولالماي ئىچىم سىقىلىپ غېرىبسىنىپ قالدىم.

سەككىزىنچى باب

بىز ئەتىسى چۈشتىن كېيىن شۇ كۈنى كەچتە دەريانىڭ يۇقىرى ئېقىنىدا ھۇجۇم باشلىنىدىغانلىقىنى ئاڭلىدۇق. بىز قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلىدىن تۆتنى بەلگىلەنگەن ئورۇنغا ئەۋەتىشىمىز كېرەك ئىدى. ھۇجۇمغا ئۆتۈش ئىشىغا كەلسەك، كۆپچىلىك ھېچنېمە بىلمەيتتى، لېكىن ھەممەيلەننىڭ ئاغزىدا شۇ گەپ، ئۇلارنىڭ گېپىنىڭ ئۇرانىدىن بۇ ئىش چوقۇم بولىدىغاندەك قىلاتتى. ئۇلار ئىستراتېگىيە بىلىملىرىنى قالايمىقان تەتبىقلىشاتتى. مەن ئەڭ ئالدىدىكى ئاپتوموبىلدا ئولتۇردۇم. بىز ئەنگلىيە دوختۇرخانىسىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدىن ئۆتكەندە شوپۇرغا ئاپتوموبىلنى توختىتىشنى ئېيتتىم. باشقا ئاپتوموبىللارمۇ توختىدى. مەن ئاپتوموبىلدىن چۈشۈپ، قالغان ئۈچ ئاپتوموبىلدىكىلەرگە دېدىم:

— سىلەر مېڭىۋېرىڭلار، ئەگەر يېتىشەلمەي قالساق، بىزنى كورمونسقا قايتىلىدىغان ئاچالدا كۈتۈپ تۇرۇڭلار.

مەن يۈگۈرۈپ ئاپتوموبىل يولىغا چىقتىم، مېھمان كۈتۈش زالىغا كىرىپ، بارىكلېي خېنىمنى ئىزدەيدىغانلىقىمنى ئېيتتىم.

— ئۇ ئىشلەۋاتىدۇ.

— ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشسەم بولارمۇ؟

ئۇلار بىر خىزمەتكارنى سوراپ بېقىشقا كىرگۈزدى. بىردەمدىن كېيىن بارىكلېي خېنىم خىزمەتكار بىلەن بىللە چىقتى.

— بۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، سىز بىلەن كۆرۈشۈپ

ئۆتەي دېۋىدىم، ئۇلار سىزنى ئىشلەۋاتىدۇ، دېگەنىدى، چاقىرىپ بەرسەڭلار دېدىم.

— مەن ھازىر بەك ياخشى تۇرۇۋاتىمەن. تۇنۇگۈن ھاۋا ئىسسىق بولغاچقا، ئىسسىق ئۆتۈپ قالغان ئوخشايدۇ، — دېدى ئۇ.

— ئەمىسە مەن ماڭاي.

— مەن سىزنى ئۇزىتىپ قويايى.

— سەللىمازا ساقايدىڭىزمۇ؟ — دەپ سورىدىم سىرتقا چىققاندا.

— ساقايدىم، قەدىرلىكىم. بۇگۈن كەچتە كېلەمسىز؟

— كېلەلمەيمەن. مەن ھازىر پىلاۋا دەرياسىنىڭ يۇقىرى ئېقىنىغا ئويۇنغا قاتناشقىلى بارىمەن.

— نېمە ئويۇن ئىكەن ئۇ.

— مېنىڭچە، ئانچە ۋاي دەپ كەتكۈچىلىكى يوق ئويۇن.

— قايتىپ كېلەرسىز؟

— ئەتە كېلەرمەن.

ئو بوينىدىن بىر نەرسىنى ئېلىپ مېنىڭ قولۇمغا تۇتقۇزۇپ قويدى:

— ساينت ئانتونى① نىڭ سۈرىتى، ئەتە كەچتە كېلىڭ.

— سىز كاتولىك مۇرىتىمۇ؟

— ئەمەس، لېكىن باشقىلار ساينت ئانتونىنىڭ سۈرىتىنى خاسىيەتلىك دېيىشىدىكەن.

— ئۇنداق بولسا مەندە تۇرسۇن. خوش ئەمىسە !

— ياق، خوش ئەمىسە، دېمەڭ.

— بولىدۇ.

— ياخشى بالا بولۇڭ، ئۆزىڭىزنى ئاسراڭ. ياق، بۇ يەردە مېنى

---

① ساينت ئانتونى — مىلادىيە 3 ـ، 4 ـ ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىدا ئۆتكەن مىسىرلىق زاھىت، ئۇ خىرىستىيان دىنىنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىدىكى تۇنجى مونا-ستىرنىڭ قۇرغۇچىسى.

سۆيسىگىز بولمايدۇ، ئۇنداق قىلماڭ.

— بولىدۇ.

كەينىمگە ئۆرۈلۈپ قارىسام، ئۇ يەنىلا پەلەمپەيدە تۇرۇپتۇ. ئۇ ماڭا قول ئىشارىتى قىلدى، مەن ئۇنىڭغا سۆيۈش ئىشارىتى يوللىۋەتتىم. ئۇ يەنە قولىنى پۇلاڭلاتتى، مەن دوختۇرخانىدىن چىقىپ قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلىغا ئولتۇردۇم. بىز مېڭىپ كەتتۇق. ساينت ئانتونىنىڭ سۇرىتى ئاق رەڭلىك تۆمۇر قاپچۇقتا سىلىنغانىدى. مەن تۆمۇر قاپچۇقنى ئېچىپ سۇرەتنى ئالىقىنىمغا چۈشۈردۇم.

— ساينت ئانتونىنىڭ سۇرىتىمۇ؟ — سورىدى شوپۇر.

— شۇنداق.

— مەندىمۇ بار، — شوپۇر قولىنى تىقىپ، كۆڭلىكىنىڭ ئىچىدىن ساينت ئانتونىنىڭ سۇرىتىنى چىقىرىپ ماڭا كۆرسەتتى.

— كۆردىڭىزمۇ؟

مەن قولۇمدىكى ساينت ئانتونىنىڭ سۇرىتىنى ئىنچىكە ئالتۇن زەنجىرى بىلەن يۆگەپ قاپچۇقنىڭ ئىچىگە سىلىپ مەيدە يانچۇقۇمغا سىلىۋالدىم.

— بوينىڭىزغا ئېسىۋالمامسىز؟

— ياق.

— يەنىلا ئېسىۋالغىنىڭىز تۈزۈك. ئۇ ئەسلىدىلا ئېسىۋالىدىغان نەرسە تۇرسا.

— بولىدۇ ئەمىسە، — مەن ئالتۇن زەنجىرنىڭ قۇلۇپىنى ئېچىپ، بوينۇمغا ئېسىپ تۇڭمەمنى ئېتىۋالدىم. ئۇ نەرسە مەيدەمگە تېگىپ تۇراتتى. بىرئازدىن كېيىن مەن ئۇنى ئۇنتۇپ كەتتىم. كېيىن مەن يارلاندىم، زەنجىرمۇ يېتىپ كەتتى. ئېھتىمال تېڭىش پونكىتىدىكى كىشىلەر ئېلىۋالدى بولغاي.

بىز كۆۋرۈكتىن ئۆتۈپ، ئاپتوموبىلنى ناھايىتى تېز ھەيدىدۇق. بىر يول ئايلانمىسىغا كەلگەندە، ھېلىقى ئوچ

ئاپتوموبىلنىڭ توپا كېچىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆردۇق. ئاپتوموبىللار بەك كىچىك كۆرۈنەتتى، چاقتىن كۆتۈرۈلگەن چاڭ - توزان دەرەخ ئارىلىرىدا پۈرقىرايتتى. بىز ئۇلارنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ، تاغقا چىقىدىغان بىر يولغا قايرىلدۇق. سەپ تۈزۈپ ماڭغاندا يول باشلىغۇچى ئاپتوموبىلنى ھەيدىسىگىز، ئانچە زېرىكىپ كەتمەيسىز. مەن خاتىرجەم ئولتۇرۇپ دالا مەنزىرىسىنى تاماشا قىلدىم. بىز دەريانىڭ يېقىن خەتەرلىك تاغلىق رايونىدا كېتىۋاتاتتۇق، يول ماڭغانسېرى تىكلەپ كېتىۋاتاتتى. بۇ يەردىن شىمال تەرەپتىكى بەزى ئېگىز تاغ چوققىلىرىنى كۆرگىلى بولىدىكەن. تاغ چوققىلىرىدا قالدۇق قارلار بار ئىكەن. كەينىمگە قارىدىم، ئۇچ ئاپتوموبىل تاغ يولىدا ئارقىمىزدىن كېلىۋاتاتتى، ھەربىر ئاپتوموبىل ئوتتۇرىسىدا ئارىلىق قالدۇرۇلغانىدى. بىز نەرسە - كېرەك ئارتىلغان ئېشەكلەردىن ئۆتۈپ كەتتۇق. ئېشەك ھەيدەپ كېتىۋاتقانلار باشلىرىغا تۇركچە تېقىر دوپپا① كىيىۋاپتۇ. ئەسلىدە ئۇلار ئىتالىيەنىڭ مەرگەنلىرى ئىكەن.

ئېشەك ھەيدەپ كېتىۋاتقانلاردىن ئۆتكەندىن كېيىن، يول يەنە چۆلدەرەپ قالدى. بىز قاتمۇقات تاغلاردىن ئۆتۈپ ئۇزۇن بىر تاغ باغرىنى بويلاپ ماڭدۇق، ئاندىن بىر سايلىققا كىردۇق. پولنىڭ ئىككى تەرىپى دەرەخلىك ئىكەن، ئوڭ تەرەپتىكى قاتار كەتكەن دەرەخلىك ئارىسىدا بىر دەريا بار ئىكەن. دەريا تېيىز، سۈيى سۈزۈك بولۇپ، قۇم - شېغىل، تاشلار كۆرۈنۈپ تۇراتتى. دەريا قىرغىقىغا يېقىنلاشقاندا ناھايىتى چوڭقۇر بىر سۇ كۆلچىكى كۆزۈمگە چېلىقتى، سۇ يۈزىدە كۆپكۆك ئاسمانىنىڭ شولىسى ئەكس ئېتىپ تۇراتتى. دەريادا ئەگمە شەكىللىك بىرنەچچە تاش كۆۋرۈك بار ئىكەن. ئۇ چوڭ يولنى چىغىر يوللارغا تۇتاشتۇرىدىغان جاي ئىكەن. بىز دېھقانىنىڭ تاش ئۆيىدىن ئۆتتۇق، بىرنەچچە تال نەشپۈت شېخى ئۆينىڭ جەنۇب تېمىغا

① تېقىر دوپپا — تۇرك ئەرلىرى كىيىدىغان، قىزىل سوكۇندىن تىكىلگەن، ياندا ساڭگىلاپ تۇرىدىغان پۈپۈكى بار دوپپا.

یامىشىپ تۇراتتى.

دالالاردا پاكار تاش تاملار كۆزگە چېلىقىپ تۇراتتى. سايلىقتىكى يول يىلان باغرى سوزۇلۇپ ياتاتتى. بىز ئايلىنىپ ئۆتۈپ يەنە تاغقا ياماشتۇق، تاغ يولى خەتەرلىك چوققىلاردىن ئۆتەتتى. بىز ئاپتوموبىلدا بىردە ئۆرلەپ، بىردە پەسكە چۈشۈپ، كاشتان دەرەخلىكىنى ئايلىنىپ تۇزلەڭلىككە كىردۇق، ئاندىن تاغ باغرىنى بويلاپ ئالغا ئىلگىرىلىدۇق. دەرەخلىكتىن ئۆتكەندىن كېيىن پەسكە قارىدىم، قۇياش نۇرى يىراق تاغ ئېتىكىدىكى ھېلىقى دەريا‌غا چۈشۈپ تۇراتتى. دەريا بىز بىلەن دۇشمەن ئارمىيەسىنى ئايرىپ تۇراتتى. بىز ئەگرى - بۇگرى كەتكەن يېڭى ھەربىيلەر يولىدا تاغ باغرىنى بويلاپ چوققىغا قاراپ كېتىۋاتىمىز. شىمال تەرەپتە ئىككى تاغ تىزمىسى كۆرۈندى. بۇ تاغ تىزمىلىرى ھەم يېشىل، ھەم قارا كۆرۈنەتتى. تاغنىڭ ئاقباش قارلىق چوققىسى ئۇپۇققا تۇتىشاتتى. بۇ قارلىق تاغلار قۇياش نۇرىدا ئاپپاق جىلۋىلىنىپ، ئاجايىپ سۆيۈملۈك كۆرۈنەتتى. ئاخىر ئەگرى - توقاي تاغ چوققىسىغا چىقتۇق. ئالدىمىزدا ئۇچىنچى تاغ تىزمىسى كۆرۈندى. ئۇ تېخىمۇ ئېگىز قارلىق تاغ بولۇپ، قۇياش نۇرىدا كۆزلەرنى قاماشتۇراتتى. مۇشۇ تاغلارنىڭ كەينىدىكى يەنە خېلى كۆپ تاغ چوققىلىرىنى كۆرگىلى بولىدىكەن، تىكلىپ قاراۋەرسە راست - يالغانلىقىغا ئىشەنگىلى بولمايدىكەن. بۇ ئېگىز چوققىلار ئاۋستىرىيە تەۋەلىكىدە ئىدى، بىزنىڭ بۇ تەرەپتە مۇنداق تاغلار يوق ئىدى. ئالدىمىزدىكى يولدا ئوڭ تەرەپكە بۇرۇلىدىغان ئايلانما بار ئىدى. ئۇ يەردىن پەسكە قارىغاندا دەرەخلىك ئارىسىدىكى ئەگرى - بۇگرى، ئۇزۇنغا سوزۇلغان يولنى كۆرگىلى بولاتتى. بۇ يولدا قىسىم بار ئىدى، قارا ئاپتوموبىللار ۋە تاغ زەمبىرەكلىرىنى سۆرەپ كېلىۋاتقان قېچىرلارنى كۆرگىلى بولاتتى. ئاپتوموبىلدا ئولتۇرۇپ تۆۋەنگە قاراپ ناھايىتى يىراقتىكى ھېلىقى دەريانى، دەريانى بويلاپ

سوزۇلغان تۆمۈر يول، قارشى قىرغاققا ئۆتىدىغان قەدىمىي تۆمۈريول كۆۋرۈكى، تاغ باغرىدىكى خارابىلىككە ئايلانغان كىچىك بازارنى كۆردۈم. ئۇ بىز تالىشىدىغان جاي ئىدى.

بىز قاش قارايغاندا تۈزلەڭلىكتىن ئۆتۈپ دەريا بويىدىكى ھېلىقى يولغا قايرىلدۇق.

توققۇزىنچى باب

يول ئىنتايىن قىستاڭچىلىق ئىدى. يولنىڭ ئىككى تەرىپى كۆممىقوناق شاخلىرى ۋە ئوت - چۆپ پېلەكلىرى بىلەن دالدىلانغان، ئۇستى پېلەكلەر بىلەن يېپىلغانىدى. بۇ يەرگە قەدەم قويسىڭىز، گويا سېرىك مەيدانىغا ياكى يېزا - قىشلاقتا كىرىپ قالغاندەك ھېسسىياتتا بولىسىز. بىز بۇ ئوت - چۆپلەر تونىلى ئىچىدە ئاپتوموبىلنى ئاستا ھەيدەپ ئوچۇقچىلىققا چىقتۇق. ئۇ يەر ئەسلىدە پويىز ئىستانسىسى ئىكەن. بۇ يەردىكى يول دەريا قىرغىقىدىنمۇ پەس ئىدى. تۆۋەنلەپ ماڭغان بۇ يولنىڭ چېتىدىكى تۇز دەريا قىرغىقىدا كولاپ قويۇلغان گەمىلەر تۇراتتى، پىيادە قىسىملار شۇ يەردە تۇرىدىكەن. قۇياش ئولتۇرۇشقا ئالدىرىماقتا. مەن بېشىمنى كۆتۈرۈپ دەريا قىرغىقىنى كۆزەتتىم، ئاۋستىرىيە ئارمىيەسىنىڭ رازۋېدكا ھاۋا شارى تاغلار ئۈستىدە لەيلەپ يۈرەتتى. قۇياش ئولتۇرۇپ تۇن پەردىسى يېيىلىشقا باشلىدى. بىز ئاپتوموبىلنى بىر خۇمداننىڭ سىرتىدا توختاتتۇق. خۇمدان ۋە چوڭقۇرراق گەمىلەرنى ئۆزگەرتىپ تېڭىش پونكىتى قىلدۇق. ئۇ يەردىكى ئۇچ دوختۇرنى تونۇيتتىم. مەن مايور دوختۇر بىلەن سۆزلەشتىم. ئۇ ماڭا ھۇجۇم باشلانغان ھامان ياردارلارنى ئېلىپ قايتىشىمنى ئۇقتۇردى. بىز يەنە بايىقى ئوت - چۆپ بىلەن دالدىلانغان يول بىلەن قايتىدىغان بولدۇق، ئاندىن تاغ قاپتىلىنى بويلاپ مېڭىپ، قۇتقۇزۇش پونكىتىغا باراتتۇق. ئۇ يەردە ياردارلارنى يۆتكەيدىغان ئاپتوموبىللار بار ئىدى. ئۇ ھېلىقى يولنىڭ قىستاڭچىلىق بولماسلىقىنى ئۈمىد قىلىدىغانلىقىنى ئېيتتى. بارلىق قاتناش

ۋاستىلىرى مۇشۇ يولدا قاتنايتتى، يول ئوت - چۆپ بىلەن يېپىلغانىدى. مۇبادا بۇ يول دالدا قىلىنمىسا، قارشى قىرغاقتىكى دۇشمەن ئارمىيەسىنىڭ ئاشكارا نىشانى بولۇپ قېلىشى ئېنىق ئىدى. بىزنىڭ بۇ خۇمدىنىمىز دەريا قىرغىقىنىڭ دالدىسىدا ئىدى، ئۇنداق بولمىسا ئوقتا تۇتۇلاتتى. دەريادا ئەسلىدە بىر كۆۋرۈك بار ئىدى، هازىر پاچاقلىنىپ كەتتى. زەمبىرەك هۇجۇمى باشلانسا ئىتالىيە ئارمىيەسى يەنە بىر كۆۋرۈك سالمدۇ. بەزى قىسىملار دەريانىڭ يۇقىرى ئېقىندىكى تېيىزراق يەردىن ئۆتەتتى. مايورنىڭ بويى پاكار، ساقال - بۇرۇتلىرى يىرىك ئىدى. ئۇ لىۋىيە[1]دە جەڭگە قاتناشقان، هەربىي فورمىسىدا يارىلانغانلىقىنىڭ بەلگىسى بولغان ئىككى دانە ئىزناك بار ئىدى. ئۇ مۇبادا جەڭ ئوڭۇشلۇق بولسا ماڭمۇ ئوردىن بىرىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

— جەڭنىڭ ئوڭۇشلۇق بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن، ماڭا ئىنتايىن ئىززەت - ئىكرامدا بولدىڭىز، — دېدىم مەن، — يېقىن ئەتراپتا چوڭراق ئاكوپ بارمۇ، بولسا شوپۇرلارنى ئورۇنلاشتۇرساق بولاتتى.

ئۇ بىر ئەسكەرنى مېنى باشلاپ بېرىشقا بۇيرۇدى. ئەسكەر مېنى ئاكوپقا باشلاپ باردى. ئورۇن ناهايىتى ياخشى ئىكەن، شوپۇرلار ئىنتايىن مەمنۇن بولدى، مەن ئۇلارنى شۇ يەرگە ئورۇنلاشتۇرۇپ قويدۇم. مايور مېنى باشقا ئىككى ئوفىتسېر بىلەن بىلەن هاراق ئىچىشكە تەكلىپ قىلدى. بىز بىللە هاراق ئىچتۇق، هەممىمىز بىر - بىرىمىزنى ناهايىتى يېقىن هېس قىلدۇق. سىرت قاراڭغۇلىشىشقا باشلىدى.

— هۇجۇم قاچان باشلىنىدۇ؟ — دەپ سورىدىم ئۇلاردىن.

— قاراڭغۇ چۈشىلا باشلىنىدۇ، — دېدى ئۇلار. مەن شوپۇرلارنى ئىزدەپ كەتتىم. ئۇلار ئاكوپتا ئولتۇرۇپ

---

① لىۋىيە — ئۆز ۋاقتىدا ئىتالىيەنىڭ مۇستەملىكىسى ئىدى.

پاراڭلىشىۋېتىپتىكەن، كىرىشىمگە پاراڭدىن توختىدى. مەن ئۇلارنىڭ ھەربىرىگە ماكېدونىيەنىڭ تاماكىسىدىن بىر قاپتىن بەردىم. تاماكا قەغەزگە بوش يۆگەلگەچكە، تاماكىنىڭ ئىككى ئۇچىنى چىڭراق بۇراپ قويۇشقا توغرا كېلەتتى. مانېرا چاقمىقىنى ياندۇرۇپ، رەت بويىچە كۆيچىلىككە ئۇزارتتى. چاقماقنىڭ شەكلى فىئات ماركىلىق ئاپتوموبىلنىڭ موتورىنىڭ سوۋۇتۇش سايمىنىغا ئوخشايتتى. مەن ئاڭلىغان خەۋەرلەرنى ئۇلارغا ئۇقتۇردۇم.

— بىز باياتىن تاغدىن چۈشكەن چاغدا قۇتقۇزۇش پونكىتىنى كۆرمىدۇقمۇ؟ — دەپ سورىدى پاسسىنى.

— بىز ئايلىنىپ ماڭغان يەرنىڭ ئۇ تەرىپىدىرەك.

— يولنى چوقۇم بۇزۇۋەتكەندۇ - ھە، — دېدى مانېرا.

— ئۆلگۈرلەر بىزنىمۇ بومباردىمان قىلىپ نىمجان قىلىپ قويمىدۇ تېخى.

— ئېھتىمال.

— قاچان تاماق يەيمىز، لېيتېنانت؟ ھۇجۇم باشلانغىلا بىزگە تاماق يېگۈدەك پۇرسەت چىقمايدۇ.

— ھازىر سوراپ كېلەي، — دېدىم.

— سىز بىزنى مۇشۇ يەردە تۇرۇپ تۇرۇڭلار دېمەكچىمۇ ياكى ئەتراپتا ئايلىنىپ تۇرۇڭلار دېمەكچىمۇ؟

— يەنىلا مۇشۇ يەردە تۇرغىنىڭلار تۇزۇك.

مەن مايورنىڭ ئاكوپىغا قايتىپ كەلدىم.

— جەڭگاھنىڭ ئاشخانىسى ھازىرلا يۆتكەپ كېلىنمىدۇ، شوپۇرلار تاماق ئالغىلى كەلسە بولمىدۇ. مۇبادا ئۇلارنىڭ تاماق قاچىسى بولمىسا، بۇ يەردىن ئارىيەت ئالسا بولمىدۇ، — دېدى مايور. مەن ئۇلارنىڭ تاماق قاچىسى بارلىقىنى ئېيتتىم. قايتىپ بېرىپ شوپۇرلارغا تاماق كەلسىلا كۆچىلىككە ئۇقتۇرمەن، دېدىم.

— زەمبىرەك ھۇجۇمى باشلىنىشتىن ئىلگىرى تاماق

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

يەۋالساق بولاتتى، ــ دېدى مانېرا. ئۇلار يەنە جىمىپ كەتتى. مەن چىقىپ كەتكەندىن كېيىن پاراڭلىشىشقا باشلىدى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى تېخنىكلار بولۇپ، ئۇرۇشقا بەك ئۆچ ئىدى.

مەن چىقىپ ئاپتوموبىل ۋە سىرتتىكى ئەھۋاللارنى كۆزەتتىم، ئاندىن ئاكوپقا قايتىپ كېلىپ، تۆت شوپۇر بىلەن بىللە ئولتۇردۇم. بىز يەردە تامغا يۆلىنىپ ئولتۇرۇپ تاماكا چەكتۇق. سىرتنى پۈتۈنلەي قاراڭغۇلۇق قاپلىغانىدى. ئاكوپنىڭ توپىسى ئىسسىق ھەم قۇرغاق ئىدى، مەن سۇنايلىنىپ يېتىپ دەم ئالدىم.

ــ قايسى قىسىم ھۇجۇمغا ئۆتىدىكەن؟ ــ سورىدى گاۋۇززى.

ــ ئىتالىيە پىستىرما ئەترىتى.

ــ ھەممىسى پىستىرما قىسىم ئەسكەرلىرىمكەن؟

ــ ئېھتىمال.

ــ ئەگەر راستلا ھۇجۇم باشلىنىپ قالسا، بۇ يەردىكى قىسىم يېتىشمەيدۇ.

ــ ئېھتىمال بۇ يەردە قۇرۇق تېرە تاراقشىتىپ قويۇپ، ھەقىقىي ھۇجۇمنى باشقا يەردە قىلىشى مۇمكىن.

ــ ئەسكەرلەر قايسى قىسىمنىڭ ھۇجۇم قىلىدىغانلىقىنى بىلەمدۇ؟

ــ بىلمەسلىكى مۇمكىن.

ــ ئۇلار ئەلۋەتتە بىلمەيدۇ. ئەگەر بىلىپ قالسا ھۇجۇمغا ئۆتكۈسى كەلمەي قالمدۇ، ــ دېدى مانېرا.

ــ ئۇلار يەنىلا ھۇجۇمغا ئۆتىدۇ، پىستىرما ئەسكەرلىرى كالۇاراق، ــ دېدى پاسسىنى.

ــ ئۇلار باتۇر، ئىنتىزامچان، ــ دېدىم مەن.

ــ ھېچكىم ئۇلارنىڭ قاۋۇللۇقىنى ئىنكار قىلالمايدۇ. بىراق، ئۇلار كالۇاراق كېلىدىكەن.

ــ گىراناتچى ئەسكەرلەرمۇ ئېگىز بوي ئىكەن، ــ دېدى مانېرا.

ئۇ چاقچاق قىلغانىدى، ھەممەيلەن كۈلۈپ كەتتى.
— لېيتېنات، ئاشۇ قېتىمقى جەڭدە سىزمۇ بارمىدىڭىز؟ ئۇلار قايتۇرما ھۇجۇمغا ئۆتمەي، ھەر ئون ئادەمنىڭ بىرى ئېتىپ ئۆلتۈرۈلۈپتىكەنغۇ؟
— يوق ئىدىم.
— بۇ راست بولغان ئىش، شۇ ئىشتىن كېيىن خەق ئۇلارنى رەتكە تۇرغۇزدى، ھەر ئون ئادەمدىن بىرىنى ژاندارمىلار مىلتىق بىلەن ئېتىپ ئۆلتۈردى.
— ژاندارمىلار، — دېدى پاسسىنى مەنسىتمىگەن ھالدا يەرگە بىرنى تۇكۇرۇپ قويۇپ، — لېكىن ئاشۇ گىرانىتچى ئەسكەرلەرنىڭ ھەربىرىنىڭ بوي ئېگىزلىكى ئالتە ئىنگلىز چىدىن يۇقىرى، ئۇلار ھۇجۇمغا ئۆتۈشنى خالىمىغان گەپ.
— ئەگەر ھەممە ئادەم ھۇجۇمغا ئۆتۈشنى خالىمىسا ئۇرۇش ئاخىرلاشقان بولاتتى، — دېدى مانېرا.
— گىرانىتچى ئەسكەرلەر ئۇرۇشقا قارشى ئەمەستەك كۆرۈنگەن بىلەن، شۇبھىسىزكى ئۆلۈمدىن قورققان گەپ. ئوفىتسېرلارغا كەلسەك، ئۇلار يۇقىرى قاتلامدىن كېلىپ چىققان.
— بەزى ئوفىتسېرلار قورشاۋدىن ئۆزى يالغۇز قېچىپ چىققانىكەن.
— بىر ھەربىي ئەمەلدار بازىغا بېرىشقا ئۇنىمىغان ئىككى ئوفىتسېرنى ئېتىۋېتىپتۇ.
— بىر قىسىم ئەسكەرلەرمۇ قورشاۋنى بۆسۈپ چىقىپتىكەن.
— ئۇلار ئىچىدىكى ھەر ئون ئادەمنىڭ بىرىنى تارتىپ چىقىرىپ ئېتىپ تاشلىمىدىغۇ؟
— مېنىڭ بىر يۇرتدىشىم بار ئىدى، ژاندارمىلار ئۇنى ئېتىپ تاشلىدى، — دېدى پاسسىنى، — گىرانىتچى ئەسكەرلەر ئىچىدە ئۇ چاقچاق نېمە ئىدى، بويى ئېگىز، بەستلىك، رېمدا تۇراتتى. دائىم دېگۈدەك چوكانلار بىلەن ئارىلىشىپ يۈرەتتى، ژاندارمىلار

بىلەن باردى ـ كەلدىسى قويۇق ئىدى، ـــ ئۇ ئاچچىق كۈلۈپ قويدى، ـــ ھازىر ئىش باشقىچە، قاراۋۇللار ئۇنىڭ ئىشىكىنى ئىشتىكلىق مىلتىق تۇتۇپ باقىدۇ، باشقىلارنىڭ ئۇنىڭ ئانىسى، دادىسى ۋە ھەدە ـ سىڭىللىرىنى يوقلىشىغا رۇخسەت قىلمايدۇ. ئۇنىڭ دادىسى گىراژدانلىق ھوقۇقىمۇ تارتىۋېلىنغان ئادەم، ھەتتا ئۇ سايلام ھوقۇقىدىنمۇ مەھرۇم قىلىنغان. ھازىر ئۇلار ھەرقانداق قانۇننىڭ قوغدىشىغا ئېرىشەلمەيدۇ. خالىغان بىرى ئۇلارنىڭ مال ـ مۈلكىنى بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلسا بولىۋېرىدۇ.

ـــ ناۋادا ئائىلىدە بىرەرى مۇشۇنداق جازاغا ئۇچرىمىسا، ئۇ ھالدا ھېچكىم ھۇجۇمغا ئۆتكىلى ئۇنمايدۇ.

ـــ يەنىلا ھۇجۇم قىلىدىغانغا ئادەم چىقىدۇ. ئالىپ تېغىدىكى قىسىملار ھۇجۇمغا ئۆتۈشنى خالايدۇ، مۇشۇ پىدائىيلارمۇ خالايدۇ.

ـــ پىستىرما ئەسكەرلىرىدىنمۇ بازىغا قاچقانلار بار. ھازىر كۆپچىلىك بۇنداق ئىش بولغانلىقىنى كۆرمىگەنگە سېلىۋاتىدۇ.

ـــ لېيتېنانت، بىز بۇنداق پاراڭلارنى قىلىشمايلى. ياشىسۇن ئارمىيە ! ـــ پاسىسنى دەر غەزەپ بولۇپ شۇنداق دېدى.

ـــ مەن سىلەرنىڭ نېمە دېيىشىۋاتقانلىقىڭلارنى بىلىۋاتىمەن، لېكىن سىلەر ئاپتوموبىل ھەيدەشنى خالىساڭلارلا ياخشى بولغىنى، ـــ دېدىم.

ـــ يەنە بار، ـــ مانىرا مېنىڭ سۆزۈمنى داۋاملاشتۇردى، ـــ گېپىڭلارنى ياندىكى ئوفىتسېرلار ئاڭلاپ قالمىسۇن !

ـــ مېنىڭچە، بىز ھامان بۇ ئۇرۇشقا خاتىمە بېرىمىز، ئەگەر پەقەت بىرلا تەرەپ ئۇرۇشنى توختاتسا، ئۇرۇش يەنە داۋاملىشىۋېرىدۇ. ناۋادا بىز ئۇرۇشقا چىقمىساق جەزمەن چاتاقنىڭ چوڭى چىقىدۇ، ـــ دېدىم.

ـــ چاتاقنىڭ چوڭى چىقماس؟ ـــ دېدى پاسىسنى سىپايە تەلەپپۇزدا.

ـــ ئۇرۇشتىنمۇ ئارتۇق پاجىئە بولمىسا كېرەك.

— ئۇرۇشتا يېڭىلىپ قېلىش تېخىمۇ چوڭ پاجىئە.
— ئىشەنمەيمەن، — دېدى پاسسىنى يەنە ھۆرمەت تەلەپپۇزىدا، — ئۇرۇشتا مەغلۇپ بولۇش دېگەن نېمە ئۇ؟ ئۆيىڭىزگە قايتسىڭىزلا بولمىدىمۇ؟
— ئۇنداق بولغاندا دۇشمەن سىزنى قولغا ئالىدۇ، ئۆيىڭىزنى ئىگىلىۋالىدۇ، ھەدە ـ سىڭىللىرىڭىزغا باسقۇنچىلىق قىلىدۇ.
— ئىشەنمەيمەن، — دېدى پاسسىنى، — ئۇلار ھەممە ئادەمنى ئۇنداق قىلمايدۇ. ھەربىر ئادەم ئۆز ئۆيىنى مەھكەم ساقلىسا، ھەربىر ئادەم ئۆزىنىڭ ھەدە ـ سىڭىللىرىنى ئۆيدىن چىقارمىسا بولمىدىمۇ؟
— ئۇلار سىزنى دارغا ئاسىدۇ. سىزنى تۇتۇۋېلىپ يەنە ئەسكەر قىلىدۇ. سىزنى قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىل ئەترىتىگە كىرگۈزمەيدۇ، پىيادە ئەسكەرلىككە تۇتۇپ بېرىدۇ.
— ئۇلار ھەممە ئادەمنى دارغا ئاسماس.
— چەت ئەللىكلەر سىزنى قانداقمۇ ئەسكەرلىككە مەجبۇرلىيالىسۇن، — دېدى مانېرا، — ئۇنداق قىلسا، ئۇرۇش باشلىنار ـ باشلانمايلا ھەممىسى قېچىپ كېتىدۇ.
— چېخلارغا ئوخشاشمۇ؟①
— سىلەر بەلكىم ئىستېلا قىلىنىش ئازابىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى ئازراقمۇ بىلمەسلىكىڭلار مۇمكىن، شۇڭا ئانچە مۇھىم ئىش ئەمەس، دەپ قارايسىلەر.
— لېيتېنانت، — دېدى پاسسىنى، — قارىغاندا سىز بىزنى سۆزلەتمەكچى ئوخشايسىز، ئۇنداق بولسا ئاڭلاپ تۇرۇڭ، دۇنيادا ئۇرۇشتىنمۇ قەبىھ ئىش يوق. بىز ئاپتوموبىل ئەترىتىدە تۇرۇپ ئۇنىڭ قەبىھلىكىنى ھېس قىلالىشىمىز مۇمكىن ئەمەس.

---

① بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشىنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىدە، چېخلارنىڭ گۇرۇپپىۋوي ئارمىيەسى ئۇرۇشقا قاتناشقىلى ئۇنمايدۇ. بۇ ئاۋستىرىيە ـ ۋېنگرىيە ئىمپېرىيە-سىنىڭ ئادەتتە ئاز سانلىق مىللەتلەرنى ئەزگەنلىكىنىڭ نەتىجىسى ئىدى. شۇ چاغدا چېخ گۇرۇپپىۋوي ئارمىيەسى كەينىدىن روس قوشۇنىغا تەسلىم بولغان.

باشقىلار ئۇرۇشنىڭ قەبىھلىكىنى بىلىپ تۇرسىمۇ، ئۇنى توختىتىشقا ئامال قىلالمايدۇ. چۈنكى، كىشىلەر ساراڭغا ئايلىنىپ قالغان. يەنە بەزىلەر ئەزەلدىن ئۇرۇشنىڭ قەبىھلىكىنى ھېس قىلالمايدۇ. بەزىلەر ئوفىتسېرلاردىن قورقىدۇ. ئۇرۇشنى مانا مۇشۇنداق ئادەملەر پەيدا قىلىدۇ.

ــ مەنمۇ ئۇرۇشنىڭ ۋەھشىيلىكىنى بىلىمەن، بىراق ھامان ئۇنىڭغا خاتىمە بەرگىلى بولىدۇ.

ــ ئۇرۇش توگىمەيدۇ، ئۇرۇشنى ئاخىرلاشتۇرغىلى بولمايدۇ.

ــ ئاخىرلاشتۇرغىلى بولىدۇ.

پاسسىنى بېشىنى چايقاپ قويدى.

ــ ئۇرۇش غەلىبىگە تايىنىپ نۇسرەت تاپقىلى بولىدىغان نەرسە ئەمەس. بىز سان گابرىئېل تېغىنى ئىشغال قىلغۇالغان تەقدىردىمۇ ھېچقانچە چوڭ ئىش ئەمەس. بىز كارسو ئېگىزلىكى، مونفالكون ۋە تىرئېبست①نى ئىشغال قىلساقمۇ ھېچقانچە ئىش ھېسابلانمايدۇ. سىز ئاشۇ يىراقتىكى تاغ چوققىلىرىنى كۆردىڭىزمۇ؟ سىز بىزنىڭ ئاشۇ تاغلارنى تارتىۋېلىشىمىزنى ئويلامسىز؟ بۇنىڭ ئۈچۈن ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى ئۇرۇش توختىتىشى كېرەك. بىر تەرەپ ئاۋۋال ئۇرۇش توختىتىشى كېرەك. بىز نېمىشقا ئاۋۋال توختاتمايمىز؟ دۇشمەن ئارمىيەسى ناۋادا ئىتالىيەگە بېسىپ كىرسە، ئۇلار بىر مەزگىل تۇرۇپ ئاندىن چېكىنىپ چىقىپ كېتىدۇ. ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ زېمىنى بار. ھازىر ئىككى تەرەپ ئۆزئارا يول قويمىغانلىقتىن ئۇرۇش پارتلىدى.

ــ سىز ناتىق ئىكەنسىزغۇ.

ــ بىز تەپەككۇر قىلالايمىز، بىز كىتاب ـ گېزىت ئوقۇيمىز. بىز دېھقان ئەمەس، بىز تېخنىكلارمىز. لېكىن، دېھقان

---

① مونفالكون ۋە تىرئېبست ــ ئاۋستىرىيە چېگرا سىدىكى مۇھىم بازار، خەلقلىرى ئىتالىيان. بۇمۇ ئىتالىيەنىڭ بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشىغا قاتنىشىشىنىڭ مۇھىم سەۋەبلىرىنىڭ بىرى.

بولغاندىمۇ ئۇرۇشقا ئىشىنىپ كېتىشىمىز ناتايىن. ھەممە ئادەم ئۇرۇشقا ئىچ - ئىچىدىن ئۆچ بولۇپ كەتتى.

— بىر دۆلەتتە ھۆكۈمران سىنىپ بولىدۇ، ئۇلار ھېچنېمىنى چۈشەنمەيدۇ، بەلكىم مەڭگۈ چۈشەنمەسلىكىمۇ مۇمكىن. ئۇرۇش مانا مۇشۇنداق ئەھۋالدا پارتلىغان.

— بەلكىم ئۇلار ئۇرۇش سەۋەبىدىن بېيىپ كېتەر.

— ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى كۆپ قىسمى بۇنداق قىلىشى ناتايىن. ئۇلار بەك دۆت ئىكەن، ئۇلار مەقسەتسىز ئۇرۇش قىلىۋاتىدۇ. بۇ دۆتلۈكتىن بولۇۋاتىدۇ، — دېدى پاسسىنى.

— ئەمدى بولدى قىلايلى، بىز لېيتېنانت ئەپەندىنىڭ ئالدىدا بەك جىق گەپ قىلىپ كەتتۇق، — دېدى مانېرا.

— ئۇ بۇنداق گەپلەرگە ئامراق، بىز ئۇنى تەسىرلەندۇرەيلى، — دېدى پاسسىنى.

— ھازىرچە بولدى قىلايلى، — دېدى مانېرا.

— تاماق ۋاقتى بولدىمۇ، لېيتېنانت؟ — دەپ سورىدى گاۋۇززى.

— مەن قاراپ باقاي، — دېدىم. گوردىنى ئورنىدىن تۇرۇپ مەن بىلەن بىللە چىقتى.

— ياردىمىم كېرەكمۇ؟ لېيتېنانت، مەن ياردەم قىلغۇدەك ئىشلار بارمۇ؟ — ئۇ تۆت ئادەم ئىچىدە ئەڭ كەم سۆز ئىدى.

— خالىسىڭىز مەن بىلەن يۇرۇڭ، بېرىپ قاراپ باقايلى، — دېدىم مەن. سىرت قاپقاراڭغۇ ئىدى، كۆزىتىش چىرىغىنىڭ نۇرى تاغ چوققىسىنى يورۇتۇپ تۇراتتى. ئۇرۇش سېپىدە چوڭ ئاپتوموبىلنىڭ ئۈستىگە چوڭ كۆزىتىش چىرىغى ئورنىتىلغانىدى، بەزىدە كېچىسى يولغا چىققاندا ئىشلىتىلەتتى. ئالدىنقى سەپكە يېقىن جايدا يول بويىغا توختىتىپ قويۇلغان ئاپتوموبىلدا بىر ئوفىتسېر چىراغنى يۆتكەشكە قوماندانلىق قىلىۋاتاتتى. ئۇنىڭ قول ئاستىدىكىلەر ناھايىتى ئالاقزادە بولۇپ كەتكەنىدى. بىز خۇمدانىنى ئايلىنىپ ئۆتۈپ تېڭىش باش

پونكتىنىڭ ئالدىدا توختىدۇق. كىرىش ئىشىكىنىڭ ئوستى شاخلار بىلەن يېپىپ قويۇلغانىدى، قۇرۇپ كەتكەن دەرەخ شاخلىرى قاراڭغۇدا بىر خىلدا شىلدىرلايتتى. پونكىت ئىچىنى چىراغ نۇرى يورۇتۇپ تۇراتتى. مايور ساندۇقنىڭ ئوستىدە ئولتۇرۇپ تېلېفون ئۇرۇۋاتاتتى. كاپىتان دەرىجىلىك بىر ھەربىي دوختۇر ھوجۇم ۋاقتى مۇددەتتىن بىر سائەت ئىلگىرى سۇرۇلگەنلىكىنى ئېيتتى. ئۇ مېنى بىر رومكا كونياك ئىچىشكە تەكلىپ قىلدى. مەن بىرنەچچە تاماق شىرەسى، چىراغ نۇرى ئاستىدا يالتىراپ تۇرغان ئوپېراتسىيە سايمانلىرى، جاۋۇر ۋە دورا بوتۇلكىلىرىغا كۆز يۈگۈرتتۇم. گوردىنى كەينىمدە تۇراتتى. مايور تېلېفوندا سۆزلىشىپ بولۇپ ئورنىدىن تۇردى.

— ھازىر باشلاندى، مۇددەتتىن ئىلگىرى ئەمەس، — دېدى ئۇ.

مەن سىرتقا قاراپ قويدۇم. سىرت قاراڭغۇ ئىدى. ئاۋستىرىيە ئارمىيەسىنىڭ كۆزىتىش چىرىغى بىزنىڭ ئارقىمىزدىكى تاغ چوققىسىنى يورۇتماقتا ئىدى. بىرپەس جىمجىتلىقتىن كېيىن كەينىمىزدە توپ ـ زەمبىرەكنىڭ گۈمبۈرلىگەن ئاۋازى ئاڭلاندى.

— ساۋويا ① قىسمى، — دېدى مايور.

— تاماقنىڭ ئىشى، مايور، — دېدىم مەن. ئۇ ئاڭلىمىدى. مەن يەنە بىر قېتىم تەكرارلىدىم.

— تېخى ئەكېلىپ بەرمىدى.

بىر زەمبىرەك ئوقى سىرتتىكى مەيداندا پارتلىدى، ئارقىدىنلا يەنە بىر خىل پارتلىغان ئاۋاز ئاڭلاندى. بۇ ھەيۋەتلىك پارتلاش ئاۋازى ئىچىدە يەنە خىش ـ كېسەك ۋە توپىلارنىڭ يامغۇرىدەك چۈشۈۋاتقان ئاۋازىمۇ ئاڭلاندى.

---

① ساۋويا — بىر كىنەزلىكنىڭ نامى. ئەسلىدە ئىتالىيەنىڭ غەربىي شىمال قىسمىنىڭ بىر بۆلىكى ئىدى. بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە ئىتالىيەنىڭ تەخت ۋارىسى مۇشۇ كىنەزلىكنىڭ ساۋويا خانىدانلىقىغا ھۆكۈمرانلىق قىلغان.

— يەيدىغان يەنە نېمە بار؟
— بىزدە ئازراق چۆپ بار، — دېدى مايور.
— نېمە بولسا شۇنى بېرىڭلار، — دېدىم مەن.
مايور بىر خىزمەتكارغا بىرنېمىلەرنى دېدى، خىزمەتكار كەينى تەرەپكە ئۆتۈپ كېتىپ بىر داس پىشۇرۇلغان چۆپ ئېلىپ كەلدى. مەن ئۇنى گوردىنىغا بەردىم.
— پىشلاق بارمۇ؟
مايور خىزمەتكارغا بىرنېمىلەرنى دېۋىدى، خىزمەتكار ئارقىدىكى بىر گەمگە كىرىپ كېتىپ، تۆتتىن بىر ئۇلۇش ئاق پىرەنىك ئېلىپ چىقتى.
— كۆپ رەھمەت.
— سىلەر ئەك ياخشىسى سىرتقا چىقماڭلار.
سىرتتا بىرلىرى ئىشىك تۈۋىگە بىرنېمە قويغاندەك قىلدى. ئۇلار نوسلكا كۆتۈرگەن ئىككى كىشى ئىكەن، بىرى ئىچكىرىگە قاراپ قويدى.
— ئەكىرىڭلار، — دېدى مايور، — نېمە تۇرىسىلەر، ئەجەبا بىز چىقىپ ئەكىرەمتۇق؟
نوسلكا كۆتۈرۈپ كەلگەن ئىككى كىشىنىڭ بىرى يارىدارنىڭ قولتۇقىدىن، بىرى پۇتىدىن كۆتۈرۈپ كىردى.
— كىيىملىرىنى سالدۇرۇڭلار، — دېدى مايور.
ئۇ قولىغا قىسقۇچ ئېلىپ، بىر پارچە بىنتىنى قىستى. كاپىتان دەرىجىلىك ئىككى نەپەر ھەربىي دوختۇرمۇ پەلتولىرىنى سېلىۋەتتى.
— سىلەر چىقىپ كېتىڭلار، — دېدى مايور نوسلكا كۆتۈرۈپ كەلگەن ئىككى كىشىگە.
— ماڭايلى، — دېدىم مەن گوردىنىغا.
— سىلەر يەنىلا بومباردىمان توختىغاندا مېڭىڭلار، — دېدى مايور ئۆرۈلۈپ ماڭا قاراپ.
— ئۇلار تاماق يەۋالسۇن، — دېدىم.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

— ئىختىيارىڭلار.

بىز سىرتقا چىققاندىن كېيىن خىش - كېسەك مەيدانىدىن يۇگۈرۈپ ئۆتۈپ كەتتۇق. بىر زەمبىرەك ئوقى دەريا قىرغىقىغا يېقىن جايدا پارتلىدى، ئارقىدىن يەنە بىرى پارتلىدى، بىراق پارتلىغان ئاۋاز ئاڭلانمىدى، بۇنى پەقەت بىردىنلا قىستاپ كەلگەن ھاۋا دولقۇنىدىن بىلدۇق. گوردىنى ئىككىمىز دەرھال يەردە يېتىۋالدۇق. ئارقىدىنلا زەمبىرەك ئوقلىرى پارتلاپ ئەتراپ يورۇپ كەتتى، ئوق - دورا ھىدلىرى بۇرنىمىزغا ئۇرۇلدى. يەنە بىر ئوق پارچىسىنىڭ ۋىزىلداپ ئۇچۇپ كەلگەن ئاۋازى ۋە خىش - كېسەك، تاشلارنىڭ ئۇچۇپ چۈشكەن ئاۋازلىرىنى ئاڭلىدۇق. گوردىنى ئورنىدىن دەس تۇرۇپ ئاكوپقا قاراپ ئۇچقاندەك يۇگۈردى، مەنمۇ ئارقىدىن يۇگۈردۇم، قولۇمدىكى پىشلاققا چاڭ - توزان قونۇپ كەتتى. ئاكوپنىڭ ئىچىدىكى ئۇچ شوپۇر تامغا يۆلىنىپ ئولتۇرۇپ تاماكا چېكىۋاتاتتى.

— بىز كەلدۇق، ۋەتەنپەرۋەرلەر، — دېدىم.

— ئاپتوموبىللار قانداقراق؟ — سورىدى مانېرا.

— چاتاق يوق.

— لېيتېنانت، چۆچۈپ كەتتىڭىزمۇ؟

— ئاناڭنى، توغرا گەپ قىلدىڭ، — دېدىم.

مەن قەلەمتىرىشىمنى سۇرتۇۋېتىپ، پىشلاقنىڭ يۇزىدىكى چاڭ - توزانلارنى قېرىۋەتتىم، گاۋۇززى چۆپنى ماڭا سۇنۇپ بەردى.

— سىز ئاۋۋال يەڭ، لېيتېنانت.

— ياق، ئوتتۇرىغا قويۇڭ، بىرلىكتە يەيلى، — دېدىم.

— ۋىلكا يوق بولۇپ قالدى - دە.

— ھېچقىسى يوق، — دېدىم ئىنگلىز تىلىدا.

مەن پىشلاقنى توغراپ چۆپنىڭ ئۈستىگە سالدىم.

— ئولتۇرۇپ يەڭلار، — دېدىم. ئۇلار ئولتۇرۇپ ماڭا قاراشتى. مەن قولۇم بىلەن چۆپنى بىر تارتىۋىدىم، پوملىشىپ

قالغان چۆپ يېشىلدى.

ــ بەكرەك تارتىڭ، لېيتېنانت.

مەن چۆپنى تارتىپ ئېلىپ ئاغزىمغا سالدىم، ئاندىن ئىشتىها بىلەن چاينىاشقا باشلىدىم. ئارقىدىن بىر پارچە پىشلاق يېدىم، بىر يۇتۇم هاراق ئىچتىم. هاراق خۇددى داتلىشىپ كەتكەن تۆمۈردەك پۇرايتتى. مەن تاماق قاچىسىنى پاسسىنىغا بەردىم.

ــ بۇزۇلۇپ قاپتۇ، ــ دېدى ئۇ، ــ مەن ئۇنى ماشىنىڭ ئىچىگە قويۇپ قويغىلى ئۇزاق بولۇپ كەتكەن.

ئۇلار ئاغزىنى داسقا يېقىن تۇتۇپ چۆپ يېيىشمەكتە. مەن يەنە بىر چىشلەم چۆپ ۋە ئازراق پىشلاق يېدىم، ئاندىن هاراق بىلەن ئاغزىمنى چايقىدىم. بىر نەرسە سىرتقا چۇشكەندەك قىلىپ، ئارقىدىنلا يەر سىلكىنىپ كەتتى.

ــ بۇ يا تۆت يۇز يىگىرمىلىك زەمبىرەك، يا مىنامىيوت، ــ دېدى گاۋۇززى.

ــ ئېگىز تاغدا تۆت يۇز يىگىرمىلىك زەمبىرەك نېمە قىلسۇن؟ ــ دېدىم. ئۇلاردا سىكودا[1] زەمبىرىكى بار. مەن ئۇنداق زەمبىرەك ئوقلىرى چۇشكەن ئورەكلەرنى كۆرگەن.

ــ ئۇ دېگەن ئۇچ يۇز بەشلىك.

بىز تامىقىمىزنى يەۋەردۇق. سىرتتا پاراۋۇزنىڭ ئوت ئالدۇرغان چاغدىكى ئاۋازىغا ئوخشايدىغان بىر خىل ئاۋاز ئاڭلىنىپ تۇراتتى. ئارقىدىن يەنە يەر ـ جاهانىنى تىترىتىۋەتكۈدەك پارتلاش ئاۋازى ئاڭلاندى.

ــ ئاكوپ ئانچە چوڭقۇر ئەمەس ئىكەن، ــ دېدى پاسسىنى.

ــ ئۇ چوڭ تىپلىق مىنامىيوت.

ــ شۇنداق، لېيتېنانت ئەپەندى.

مەن هېلىقى پىشلاقنى يەپ تۇگەتتىم. بىر روملا هاراق ئىچتىم. يېنىمىزدىلا ئاڭلانغان گۈلدۇر ـ تاراق ئاۋاز ئىچىدە

---

① سىكودا ــ چېخىسكى مەشھۇر هەربىي قورال ـ يارالغ زاۋۇتىنىڭ نامى. شۇ چاغدا چېخ ئاۋستىرىيە ـ ۋېنگىرىيە ئىمپېرىيەسىگە قارايتتى.

بىر نىمىگە يۆتەلگەن ئاۋازى، ئارقىدىن چىر - چىر قىلغان ئاۋاز ئاڭلاندى. ئاندىن گويا مەشنىمىگە ئاغزى ئۇشتۇمتۇت ئېچىلىپ كەتكەندەك، ئوت لاۋۇلداپ كەتتى. كەينى - كەينىدىن پارتلاش ئاۋازى ئاڭلىنىپ، ئاۋۇال ئاقۇچ، كېيىن قىزغۇچ ئوت يالقۇنلىرى كۆرۈندى. ئارقىدىنلا سوغۇق شامال يېتىپ كەلدى. نەپىسىم قىسىلىپ، جېنىم تېنىمدىن ئايرىلىپ كەتكەندەك، جېنىم بىر دەمدىلا تۆشۈكتىن چىقىپ كەتكەندەك بولدۇم. مەن ئۆلدۇم دەپ ئويلىدىم. بىر ئازدىن كېيىن مەن لەيلەشكە باشلىدىم. ئالدىمغا قاراپ لەيلىمەستىن، بەلكى سىيرىلىپ قايتىپ كەلمەكتە ئىدىم. مەن بىر نەپەس بىلەن سىيرىلىپ قايتىپ كەلدىم. يەر پارتلاپ يېرىلىپ كەتكەنىدى. پارتلاپ كەتكەن بىر پارچە ياغاچ ئويما مېنىڭ بېشىمدا تۇراتتى. مەن بېشىمنى مىدىرلاتتىم. بىرلىرىنىڭ يىغلاۋاتقانلىقى ئاڭلىنىپ تۇراتتى. ئورنۇمدىن تۇرماقچى بولۇپ تۇرالمىدىم. مەن قارشى قىرغاق ۋە دەريا قىرغىقى تەرەپتىن چىقىقان پىلىموت ئاۋازى ۋە مىلتىق ئاۋازىنى ئاڭلىدىم. مەن يەنە سۇنىڭ شارقىرىغان ئاۋازىنى ئاڭلىدىم. مەن بىر بۆلەك يورۇتقۇچى بومبىنىڭ كۆككە كۆتۈرۈلۈۋاتقانلىقىنى، ئاندىن پارتلىغانلىقىنى كۆردۇم. بىر پارچە ئاق نۇر ئاسماندا ئۇزۇۋاتاتتى. راكېتامۇ ئېتىلىشقا باشلىدى، زەمبىرەك ئوقلىرىنىڭ پارتلىغان ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇراتتى، مانا بۇلارنىڭ هەممىسى كۆزنى يۇمۇپ - ئاچقۇچە بولغان ئىشلار. ئارقىدىن يېقىن ئەتراپىمدىكىلەرنىڭ «ئىسىت ئانام، ئىسىت ئانامەي» دەۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدىم. مەن جېنىمنىڭ بارىچە كۈچەپ سىلكىندىم. مېڭىبىر جاپادا ئىككى پۇتۇمنى چىقىرىۋالدىم، ئاندىن سىيپاشتۇرۇپ يۇرۇپ بىرىنى تۇتتۇم. ئۇ ئەسلىدە پاسسىنى ئىكەن. مەن ئۇنى تۇتۇشۇمغا، ئۇ چىرقىراپ كەتتى. ئۇنىڭ ئىككى پۇتى ماڭا قاراپ تۇراتتى، مەن قاراڭغۇلۇقتا ئۇنىڭ ئىككى تىزىنىڭ مىجىلىپ كەتكەنلىكىنى كۆردۇم. بىر پۇتى ئۇزۇلۇپ كېتىپتۇ، يەنە بىر پۇتىنى پەي ۋە

ئىشتىنى تۇتۇپ تۇرۇپتۇ، پۇت ئوشۇقىدىن چىقىپ كەتكەندەك تۇراتتى. ئۇ بىلىكىنى چىشلەپ تۇرۇپ: «ۋايجان ئانام، ۋايجان ئانام» دەپ ئىڭرىماقتا ئىدى. ئارقىدىنلا «بۇۋى مەرىيەم، پەرۋەردىگارىم سىزنى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي، بۇۋى مەرىيەم، ئاھ پەرۋەردىگارىم، مېنى ئېتىپ تاشلىغىن، پەرۋەردىگارىم، مېنى ئېتىپ تاشلا، ۋاي ئانام، ۋايجان ئانام، ئەڭ پاك، ئەڭ سۆيۈملۈك بۇۋى مەريەم، مېنى ئېتىپ تاشلىغىن، ئاغرىقنى توختاتقىن، ئاغرىقنى توختاتقىن، ئاغرىقنى توختاتقىن. ئاھ ئىيسا، ئاھ بۇۋى مەريەم، ئاغرىقنى توختاتقىن» دەپ يەنە ئىڭرىدى. كېيىن بىردەم جىمىپ كېتىپ، ئاندىن يەنە «ئانام، ۋايجان ئانام» دەپ زارلىنىشقا باشلىدى. بىردەمدىن كېيىن يەنە جىمىپ كەتتى. ئۇ بىلىكىنى چىڭ چىشلىۋالغان، پۇتىنىڭ ئۇزۇلۇپ كەتكەن قىسمى تىترىمەكتە ئىدى.

— نوسىلكا... — مەن ئىككى قولۇمنى ئاغزىمغا ئاپىرىپ كاناي شەكلى چىقىرىپ پۇتۇن ئاۋازىمنى قويۇۋېتىپ ۋارقىرىدىم، — نوسىلكىچىلار!

مەن ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە پاسسىنغا يېقىنلاشماقچى ۋە ئۇنىڭ پۇتىنى تېڭىپ قانىنى توختاتماقچى بولدۇم. ئەمما، پەقەتلا مىدىرىيالمىدىم. مەن يەنە ئازراق مىدىرلاپ ئىككى بىلىكىم ۋە جەينىكىمگە تايىنىپ ئالدىغا سۈرۈلدۇم. پاسسىنى جىمىپ قالغانىدى. مەن ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ، فورمامنى سېلىۋېتىپ كۆڭلىكىمنىڭ ئارقا پېشىنى يىرتماقچى بولدۇم، ئەمما يىرتالمىدىم. مەن چىشىمدا چىشلەپ ئاران دېگەندە يىرتتىم. بۇ چاغدا ئۇنىڭ پۇتىغا يۆگەيدىغان پايتىمىسى ئېسىمگە كەلدى. مەن يۇڭ پايپاق كىيىۋالغانىدىم. پاسسىنى پايتىما يۆگىۋالاتتى، شوپۇرلارنىڭ ھەممىسى پايتىما يۆگەيتتى. لېكىن، ھازىر پاسسىنىڭ پەقەت بىرلا پۇتى قالغانىدى. مەن ئۇنىڭ پايتىمىسىنى يەشتىم - يۇ، قان توختىتىشنىڭ ھېچقانداق زۆرۈرىيىتى قالمىغانلىقىنى بايقىدىم، چۈنكى ئۇ ئۆلۈپ

بولغاندى. مەن ئۇنى سىلكىپ باقتىم. ئۇ راستلا ئۆلگەنىدى. يەنە ھېلىقى ئوچ شوپۇرنى ئىزدىشىم كېرەك. مەن بەدىنىمنى رۇسلاپ ئولتۇردۇم. بۇ چاغدا پۇتلىرىمنىڭ ئىسسىق ۋە نەم ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم، شۇندىلا ئۆزۈمنىڭ يارىلانغانلىقىمنى بىلىپ، لېپىكىمنى تۇتۇپ باقتىم، لېپىكىم قولۇمغا ئۇرۇلمىدى، قولۇمنى تۆۋەنگە سوزۇپ، لېپىكىمنىڭ پاچىقىمدا تۇرغانلىقىنى بىلدىم. مەن قولۇمنى كۆتۈلمىگە سۇرتتۇم. شۇ چاغدا يەنە بىر يورۇتۇش بومبىسىنىڭ نۇرى ناھايىتى ئاستا تۆۋەنگە قاراپ چۈشمەكتە ئىدى. مەن پۇتۇمنى كۆرۈپ ھەقىقەتەن قورقۇپ كەتتىم. «ئاھ پەرۋەردىگارىم، مېنى بۇ يەردىن قۇتقۇزۇپ كېتىڭ» دېدىم، بىراق مەن يەنە بۇ يەردە ئوچ شوپۇرنىڭ بارلىقىنى ئېسىمگە ئالدىم. ئەسلىدە ئۇلار تۆت ئىدى، پاسسىنى ئۆلدى، ئەمدى ئۈچى قالدى. كىمدۇر بىرى قولتۇقۇمدىن، يەنە بىرى پۇتۇمدىن كۆتۈرگەندەك قىلدى.

— يەنە ئۈچەيلەن بار، بىرى ئۆلدى، — دېدىم.

— مەن مانېرا، بىز نوسلىكا تاپالمىدۇق. قانداقراق تۇرىسىز، لېيتېنانت؟

— گوردىنى، گاۋۇزلار قەيەردە؟

— گوردىنى جىددىي قۇتقۇزۇش پونكىتىدا يارىسىنى تاڭدۇرۇۋاتىدۇ. پۇتىڭىزنى كۆتۈرۈۋاتقىنى گاۋۇززى، بوينۇمنى چىڭ تۇتۇڭ، لېيتېنانت، ئېغىر يارلاندىڭىزمۇ؟

— پۇتۇم ... گوردىنىغا نېمە بولدى؟

— ئۇ ياخشى. بۇ يەردە پارتلىغىنى چوڭ تىپتىكى مىنامىيوت ئىكەن.

— پاسسىنى ئۆلدى.

— شۇنداق، ئۇ ئۆلدى.

بىر دانە زەمبىرەك ئوقى يېقىن ئەتراپقا چۈشتى، ئۇلار مېنى تاشلۇۋېتىپ يەردە يېتىۋالدى.

— كەچۈرۈڭ، لېيتېنانت، بوينۇمدىن چىڭ تۇتۇڭ، — دېدى

مانىرا.
— مېنى يەنە تاشلىۋەتمەكچىلار، — دېدىم.
— بىز چوڭچوپ جىددىيلىشىپ كېتىپتۇق.
— سىلەر يارىلانمىدىڭلارمۇ؟
— ئازراق يارىلاندۇق.
— گوردىنى ئاپتوموبىل ھەيدىيەلەمدۇ؟
— ھەيدىيەلمەسمىكىن.
بىز جىددىي قۇتقۇزۇش پونكىتىغا بارغۇچە ئۇلار مېنى يەنە بىر قېتىم يەرگە تاشلىۋەتتى.
— ئىتنىڭ بالىلىرى، — دېدىم.
— كەچۈرۈڭ، لېيتېنانت، ئەمدى ئۇنداق قىلمايمىز، — دېدى مانىرا. بىز يارىدارلار قۇتقۇزۇش پونكىتىنىڭ سىرتىدىكى قاراڭغۇ يەردە ياتقۇزۇپ قويۇلدۇق. باشقىلار يارىدارلارنى پونكىت ئىچىگە ئەكىرىپ ـ ئاچىقىپ تۇراتتى. ھەربىر قېتىم يارىدارلارنى ئەكىرىپ ـ ئاچىققاندا تېڭىش پونكىتىنىڭ ئىشىك پەردىسى ئېچىلىپ ـ يېپىلىپ، ئىچىدىكى چىراغ نۇرىنى كۆرگىلى بولاتتى. ئۆلگەنلەرنىڭ ھەممىسىنى بىر تەرەپتە قويۇپتۇ، ھەربىي دوختۇرلار يەڭلىرىنى جەينەكلىرىگىچە تۈرۈۋاپتۇ، پۇتۇن بەدىنى قاسساپلارغا ئوخشاش قانغا مىلىنىپ كېتىپتۇ. نوسىلكىلار يېتىشمەپتۇ. ئاز سانىدىكى يارىدارلار ئېڭىرىغاندىن باشقا، كۆپ سانىدىكىلىرى جىمجىت يېتىپتۇ. تېڭىش پونكىتىنىڭ ئۇستىدىكى دالدا قىلىنغان نەرسىلەر بوراندا گۈرۈلدەپ ئاۋاز چىقارماقتا. قاراڭغۇ كېچە تېخىمۇ سوۋۇپ كېتىۋاتىدۇ. نوسىلكىچىلار نوسىلكىنى قويۇپ يارىدارلارنى يېشىۋاتىدۇ، ئارقىدىن يەنە چىقىپ كېتىۋاتىدۇ. مەن تېڭىش پونكىتىغا ئېلىپ كېلىنگەندە مانىرا بىر سېرگېئان دەربىجىلىك ھەربىي دوختۇرنى تېپىپ كەلگەنىدى. ئۇ مېنىڭ ئىككى پۇتۇمنى بىنىتتا تېڭىپ قويۇپ:
— يارا ئېغىرى لاي بولۇپ كېتىپتۇ، شۇڭا قان كۆپ چىقىپ

ئۇيغۇر كىتاب ئوپتىكىسى www.uyghurkitap.com

كەتمەيدۇ، قولىمىز بوشىغاندا داۋالايلى، ــ دېدى ـ دە، پونكىت ئىچىگە كىرىپ كەتتى.

ــ گوردىنى ئاپتوموبىل ھەيدىيەلمەيدۇ، ئۇنىڭ مۇرىسىگە ئوق تېگىپ كېتىپتۇ، بېشىمۇ يارىلىنىپتۇ، مۇرىسى تېگىپ قويۇلدى. ئۇ ھازىر يېقىن ئەتراپتىكى بىر تام تۈۋىدە ئولتۇرۇپ قالدى، ــ دېدى مانىرا. ئۇ گاۋۇززى بىلەن ئۆزلىرىنىڭ ئاپتوموبىلىنى ھەيدەپ بىر تۈركۈم يارىدارلارنى يۆتكەپ كەتتى. بەختىمىزگە يارىشا ئۇلار ئاپتوموبىل ھەيدىيەلەيدىكەن. ئەنگلىيە قۇتقۇزۇش ئەترىتى ئۇچ قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلى ئېلىپ كەپتۇ. ھەر ئاپتوموبىلغا ئىككىدىن ئادەم سەپلەپتۇ. ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى بىر شوپۇرنى گوردىنى يېنىمغا باشلاپ كەلدى. قارىسام گوردىنىنىڭ چىرايى تاتىرىپ كېتىپتۇ. ھېلىقى ئەنگلىيەلىك شوپۇر ئېڭىشىپ تۇرۇپ:

ــ يارىڭىز ئېغىرمۇ؟ ــ دەپ سورىدى. ئېگىز بويلۇق ئادەم تۆمۈر گىرۋەكلىك كۆزئەينەك تاقىۋالغانىدى.

ــ پۇتۇم يارىلاندى.

ــ يارىڭىزنىڭ ئېغىر بولماسلىقىنى ئۈمىد قىلىمەن. بىر تال تاماكا چېكىپ قويۇڭ.

ــ رەھمەت.

ــ ئۇلار ماڭا سىزنىڭ ئىككى شوپۇرىڭىزنىڭ كاردىن چىققانلىقىنى ئېيتتى.

ــ شۇنداق، بىرى ئۆلۈپ كەتتى، يەنە بىرى سىزنى باشلاپ كەلگەن ماۋۇ كىشى.

ــ راستلا كېلىشمەسلىك بوپتۇ. سىلەرنىڭ ئاپتوموبىلىڭلارنى بىز ھەيدىسەك قانداق؟

ــ مەنمۇ شۇنداق دېمەكچىدىم.

ــ بىز چوقۇم ئېھتىيات قىلىمىز، بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ ئەسلىدىكى ئاپتوموبىللارنى دالاغا ئەۋەتتۇق. ئادرېسىڭلار ئىككى يۇز ئالتىنچى نومۇرغۇ دەيمەن.

— شۇنداق.
— ئۇ يەر ياخشى ئىكەن. مەن ئىلگىرى سىزنى كۆرگەن. ئۇلار سىزنى ئامېرىكىلىق دەيدۇ.
— توغرا.
— مەن ئەنگلىيەلىك.
— راستمۇ؟
— مەن ئەنگلىيەلىك. ئەجەبا سىز مېنى ئىتالىيەلىك دەپ قالدىڭىزمۇ؟ بىزنىڭ بىر تارماق قىسمىمىزدا ئىتالىيەلىكلەر بار ئىدى.
— سىلەر بىزنىڭ ئورنىمىزدا ئاپتوموبىل ھەيدەپ بەرسەڭلار بەك ياخشى گەپ ئىكەن، — دېدىم.
— بىز جەزمەن ئېھتىيات قىلىمىز. سىلەرنىڭ بۇ شوپۇرلىرىڭلار بەك جىددىيلىشىپ كېتىۋاتىدۇ. ئۇ مېنى سىز بىلەن كۆرۈشۈپ بېقىش ئۈچۈن باشلاپ كەلدى، — دېدى ئۇ قەددىنى رۇسلاپ تۇرۇپ، ئۇ سۆزلىگەچ گوردىنىڭ مۇرىسىگە قېقىپ قويدى. گوردىنى قورۇنۇپ كۈلۈپ قويدى. بۇ ئەنگلىيەلىك توساتتىن راۋان ھەم ساپ ئىتالىيانچە سۆزلەپ كەتتى، — ھازىر ئىشلارنىڭ ھەممىسى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇلدى. مەن سىلەرنىڭ لېيتېنانتىڭلارنى كۆرگەن، سىلەرنىڭ ئىككى ئاپتوموبىلىڭلارنى بىز ئۆتكۈزۈۋالدۇق. سىلەر ئەمدى غەم يېمەڭلار، — ئۇ ماڭا بۇرۇلدى، — مەن ئامال قىلىپ سىزنى چوقۇم ئەكېتىمەن. مەن داۋالاش ئەتىتىدىكى چوڭ ھېنرىنى ئىزدەپ باقاي. بىز سىزنى يۆتكەپ كېتىمىز.
ئۇ تېڭىش پونكىتىغا قاراپ ماڭدى. ئۇ داق يەردە ياتقان يارىدارلارنى دەسسەپ سېلىشتىن ئەنسىرەپ ئاۋايلاپ ماڭاتتى. مەن ئىشىك پەردىسىنىڭ ئېچىلغانلىقىنى، چىراغ يورۇقىنى، ئۇنىڭ كىرىپ كەتكەنلىكىنى كۆردۇم.
— ئۇ سىزگە ياخشى قارايدۇ، لېيتېنانت، — دېدى گوردىنى.
— ئۆزىڭىز چۇ، ياخشىدۇرسىز، فىرانكو؟

— ماڭا ھېچ گەپ يوق، — دېدى ئۇ ۋە مېنىڭ يېنىمدا ئولتۇردى. بىردەمدىن كېيىن تېڭىش پونكىتىنىڭ ئىشكىدىكى پەردە ئېچىلىپ، ئىككى نوسلىكىچى چىقىپ كەلدى. ئۇلارنىڭ كەينىدە ھېلىقى ئېگىز بويلۇق ئەنگلىيەلىكمۇ بار ئىدى، ئۇ ئۇلارنى يېنىمغا باشلاپ كەلدى.

— مانا بۇياق ھېلىقى ئامېرىكىلىق لېيتېنانت، — دېدى ئۇ ئىتالىيان تىلىدا.

— ئەڭ ياخشىسى مەن يەنىلا كۇتۇپ تۇراي، مەندىنمۇ ئېغىرلار بار، ماڭا ھېچقىسى يوق، — دېدىم.

— بولدى، بولدى، قەھرىمان بولۇۋالمايلا، — دېدى ئۇ يەنە ئىتالىيان تىلىدا، — ئۇنى كۆتۈرگەندە پۈتىغا ئېھتىيات قىلىڭلار، ئۇنىڭ پۈتى بەك ئاغرىۋاتىدۇ. ئۇ ئامېرىكا زۇڭتۇڭى ۋېلسون[1]نىڭ نىكاھسىز تۇغۇلغان ئوغلى.

ئۇلار مېنى كۆتۈرۈپ تېڭىش پونكىتىغا ئەكىردى. ئىچىدىكى بارلىق ئۇستەللەردە يارىدارلار ئوپېراتسىيە قىلىنىۋاتاتتى. ھېلىقى ۋىجىك مايور بىزگە قاراپ قويدى. ئۇ مېنى تونۇپ قالغانىدى. ئۇ قىسقۇچنى پۇلاڭلىتىپ تۇرۇپ دېدى:

— ياخشىمۇسىز؟

— ياخشى.

— ئۇنى ئەكەلدىم، — دېدى ھېلىقى ئېگىز بوي ئەنگلىيەلىك ئىتالىيان تىلىدا، — ئۇ ئامېرىكا باش ئەلچىسىنىڭ يالغۇز ئوغلى. قولۇڭلار بوشىغاندا ئۇنى كۆرۈپ بېقىڭلار. ئۇ ساقايغاندا مەن ئۇنى بىرىنچى تۇركۇمدىكى يارىدارلار بىلەن بىللە يۆتكەپ كەتمەكچى، — ئۇ ئېڭىشىپ تۇرۇپ ماڭا دېدى، — مەن ھازىر ئۇلارنىڭ ئادىيۇتانتىنى ئىزدەپ بارىمەن، ئالدى بىلەن كېسەل تارىخىنى تولدۇرۇڭ. ۋاقتىنى ئىسراپ قىلماڭ.

ئۇ گېپىنى تۈگىتىپ، تېڭىش پونكىتىنىڭ ئىشكىدىن

---

① ۋېلسون — ئامېرىكىنىڭ شۇ چاغدىكى زۇڭتۇڭى، بۇ چاغدا ئامېرىكا رەسمىي ئۇرۇشقا قاتناشمىغان.

چىقىپ كەتتى. مايور بۇ چاغدا قىسقۇچنى ئېلىپ داسنىڭ ئىچىگە سېلىپ قويدى. مېنىڭ كۆزۈم ئۇنىڭ قولىغا ئەگىشىپ يۆتكەلمەكتە ئىدى. ئۇ ھازىر يارىدارلارنىڭ يارىسىنى تېڭىۋاتاتتى. بىردەمدىن كېيىن نوسىلكىچىلار ئۇستەل ئۇستىدىكى يارىدارلارنى يۆتكەپ كەتتى.

ــ ئامېرىكىلىق لېيتېنانتنى مەن بىر تەرەپ قىلاي، ــ دېدى كاپىتان دەرىجىلىك بىر ھەربىي دوختۇر. ئۇلار مېنى ئۇستەل ئۇستىگە ياتقۇزدى.

ئۇستەل قاتتىق ھەم سىلىق ئىدى. ھەر خىل خىمىيەلىك دورىلارنىڭ قويۇق ھىدى قان ھىدى بىلەن ئارىلىشىپ بۇرۇننى غىدىقلايتتى. ئۇلار مېنىڭ شىمىنى يېشىشتى. كاپىتان دەرىجىلىك ھەربىي دوختۇر ئىشنى قىلغاچ، سېرگېيئان دەرىجىلىك ئادىيۇتانتقا خاتىرە قالدۇرۇشنى ئېيتتى:

ــ ئوڭ ــ سول يوتا، ئوڭ ــ سول لېپەك يارىلانغان، ئوڭ لېپەك ۋە ئوڭ پۇتى ئېغىر يارىلانغان، باش تېرىسى ئوق تېگىپ زەخىملەنگەن (ئۇ تەكشۈرۈش يىڭنىسى بىلەن تەكشۈرۈپ تۇرۇپ : «ئاغرىدىمۇ» دەپ سورىدى، «ۋايجان، ئاغرىدى» دېدىم)، باش قىسمىنىڭ سۆڭىكى سۇنغان بولۇشى مۇمكىن. «ۋەزىپە ئۆتەۋاتقاندا يارىلانغان» دېگەن سۆزنى قوشۇپ قويۇڭ. ھەربىي قانۇن باشقارمىسىدىكىلەر سىزنى ئۆزى يارىلانغان، دەپ قالمىسۇن يەنە. بىر ئوتلام بىراندى ئىچسىڭىز قانداق؟ سىز قانداق قىلىپ بۇ ئىشقا ئۇچراپ قالدىڭىز؟ سىز نېمە قىلماقچىدىڭىز؟ ئۆزىڭىزنى ئۆلتۈرۈۋالماقچىمۇ؟ قاتما كېسىلىنىڭ ئالدىنى ئالمىدىغان ئوكۇلدىن بىرنى ئۇرۇپ قويۇڭلار. ئىككى پۇتىغا كىرىست بەلگىسى سىزىپ قويۇڭلار، رەھمەت، مەن ئالدى بىلەن يارا ئاغزىنى پاكىز تازىلاپ قويايي. سىزنىڭ قېنىڭىزنىڭ قېتىشىشى ياخشى ئىكەن.

كېسەل تارىخىنى خاتىرىلىگەن ئادىيۇتانت بېشىنى كۆتۈرۈپ:

ــ يارىلىنىشنىڭ سەۋەبلىرىچۇ؟ ــ دەپ سورىدى.

www.uyghurkitap.com

— سىزگە نېمە تەگدى، — دەپ سوربدى كاپىتان مەندىن.
مەن كۆزۈمنى يۇمۇپ تۇرۇپ جاۋاب بەردىم:
— مىنامىيوت ئوقى.
كاپىتان ئاغرىتىپ تۇرۇپ مۇسكۇل توقۇلمىلىرىنى كەسكەچ: «ئېنىقمۇ» دەپ سوربدى. مەن كۆچۈمنىڭ بارچە جىم يېتىپ بەردىم. ئاشقازىنىممۇ بىئارام بولۇپ كېتىۋاتاتتى.
— شۇنداقراق، — دېدىم مەن.
كاپىتان دەربجىلىك ھەربىي دوختۇر بىر نەرسىلەرنى تاپقاچقىمكىن، ئىنتايىن خۇشال ئىدى.
— مىنامىيوت ئوقىنىڭ پارچىلىرىنى تاپتۇق، سىز قوشۇلسىڭىز ھەممىنى ئېلىۋېتەي، بىراق ھازىر زۆرۈرىيىتى قالمىدى، يارا ئېغىزىغا دورا سېلىپ قويدۇم. ئەمدى مۇشۇنداق قىلساق ئاغرىمدىكەن؟ ياخشى، بۇ كېيىنكى ئاغرىشقا قارىغاندا ھېچنېمە ئەمەس، ئاغرىق تېخى باشلانمىدى. ئۇنىڭغا بىر رومكا بىراندى بېرىڭلار، ئازراق بولسىمۇ ئاغرىقنى باسىدۇ، غەم قىلماڭ، پەقەت يارا ئېغىزى يۇقۇملانمىسلا، ھازىرقى ئەھۋالدا يۇقۇملىنىشى يوق دېيەرلىك، چوڭ چاتاق يوق، بېشىڭىز قانداقراق؟
— پەرۋەردىگارىم، — دېدىم.
— ئۇنداق بولسا بىراندىنى كۆپ ئىچمەڭ، ناۋادا باش سۆڭىكىڭىز سۇنغان بولسا يالۇغلىنىشىڭ ئالدىنى ئالايلى، مۇشۇنداق قىلساق سىزنىڭچە بولارمۇ؟
پۇتۇن بەدىنىم تەرگە چۆمۈپ كەتتى.
— پەرۋەردىگارىم، — دېدىم.
— مېنىڭچە، باش سۆڭىكى راستلا سۇنۇپتۇ. مەن تېڭىپ قويايى، بولمىسا بېشىڭىزنى ئۇيان - بۇيانغا بۇرىسىڭىز بەك ئاغرىيدۇ، — ئۇ تېڭىشقا باشلىدى. ئۇنىڭ قولى ئەپچىل ئىكەن، بىنىتنى ئوبدان يۆگىدى، — مانا تۇگىدى، سىزگە بەخت تىلەيمەن، ياشىسۇن فرانسىيە.

— ئۇ ئامېرىكىلىق، — دېدى باشقا بىر كاپىتان.
— سىز ئۇنى فىرانسىيەلىك دېگەندەك قىلغانسىدىڭىز، ئۇ فىرانسۇز تىلىدا سۆزلىگەنىدى، — دېدى كاپىتان، — مەن ئۇنى خېلى بۇرۇنلا تونۇيتتىم، ئۇنى فىرانسىيەلىك دەپ قاپتىمەن، — ئۇ يېرىم ئىستاكان كونياك ئىچتى، — ئېغىر يارىدارلارنى ئېلىپ كىرىڭلار، قاتما كېسىلىنىڭ ئالدىنى ئالمىدىغان ۋاكسىنىدىن كۆپرەك ئېلىۋېلىڭلار، — كاپىتان ماڭا قول ئىشارىتى قىلدى. باشقىلار مېنى كۆتۈرۈپ ماڭدى، بىز چىقىپ كېتىۋاتقاندا ئىشىكتىكى پەردە يۇزۇمگە تېگىپ كەتتى. سىرتقا چىققاندا سېرگېيئان ئادىيۇتانت مېنىڭ يېنىمدا زوڭزىيىپ ئولتۇردى.
— ئىسىم ـ فامىلىڭىز نېمە؟ — سورىدى ئۇ بوش ئاۋازدا، — ئوتتۇرانچى ئىسمىڭىز① نېمە؟ دىنىي ئىسمىڭىزچۇ؟ ئەركىلەتمە ئىسمىڭىزچۇ؟ ھەربىي ئۇنۋانىڭىز نېمە؟ يۇرتىڭىز قەيەردىن؟ دەرىجىڭىز؟ قايسى بىرلەشمە ئارمىيەگە قارايسىز؟ مەن بېشىڭىزدىكى يارىڭىزغا ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلۈۋاتىمەن، لېيتېنانت، ياخشى بولۇپ كېتىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن. مەن ھازىر سىزنى ئەنگلىيەنىڭ قۇتقۇزۇش ئەترىتىگە تاپشۇرۇپ بېرىمەن.
— ھېچقىسى يوق، — دېدىم مەن، — كۆپتىن ـ كۆپ رەھمەت، — بايىاتىن مايور ئېيتقان ئاغرىق ئەمدى باشلاندى. مەن كۆز ئالدىمدا يۇز بېرىدىغان بارلىق ئىشلارغا پەرۋاسىز قارىدىم، ئۇلارنى ئانچە مۇھىم ئەمەس دەپ ھېس قىلدىم. بىردەمدىن كېيىن ئەنگلىيەنىڭ قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلى يېتىپ كەلدى. باشقىلار مېنى نوسىلكىغا سالدى، نوسىلكىنى كۆتۈرۈپ قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلىنىڭ ئىچىگە ئىتتىرىپ كىرگۈزدى، يېنىمغا نوسىلكىدا يەنە بىر يارىدارنى قويدى. يارىدارنىڭ پۇتۇن بەدىنى تېڭىلغان، پەقەت بۇرنىلا ئوچۇق، خۇددى مۇمىياغىلا

① ئوتتۇرانچى ئىسىم — غەربلىكلەر ئاتا ـ ئانىسى ۋە يېقىن ـ يورۇقلىرىنىڭ خاتىرىسى ئۈچۈن ئوتتۇرىغا بىر ئىسىم ئېلىشقا ئادەتلەنگەن.

ئوخشايتتى. ئۇنىڭ نەپسى ئېغىرلىشىپ كەتكەندى. مېنىڭ ئۇستۇمدىكى ئاسما كارىۋاتلارغا يەنە بىرنەچچە نوسۇلكا قويۇلغاندى، ھېلىقى ئېگىز بويلۇق ئەنگلىيەلىك شوپۇر ئايلىنىپ كېلىپ ماڭا قاراپ:

— ئاپتوموبىلنى سىلىق ھەيدەيمەن، راھەت بارىسىز، — دېدى. بىز مېڭىپ كەتتۇق. يارامنىڭ ئاغرىقىغا چىداپ قىمىرلىماي ياتتىم.

قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلى ناھايىتى ئاستا ماڭدى، بىر يەرلەردە توختاپ، بىر يەرلەردە كەينىگە يېنىپ ئايلىنىپ ماڭدى، ئاخىر ئوڭۇشلۇق ھالدا تاغقا چىقىشقا باشلىدۇق. مەن بىر نەرسىنىڭ ئېقىپ چۈشۈۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدىم. دەسلەپتە بىر خىلدا ئاستا ئاقتى، كېيىن توختىماي تامچىلاشقا باشلىدى. مەن شوپۇرنى ۋارقىراپ چاقىردىم. ئۇ ماشىنىنى توختاتتى. ئۇ كابىنكىنىڭ ئارقا كۆزنىكىدىن قاراپ:

— نېمە بولدى؟ — دېدى.

— ئۇستۇمدىكى يارىدارلاردىن قان ئېقىۋاتىدۇ.

— تاغ چوققىسىغا ئاز قالدۇق. مەن بىر ئادەم ئۇنى بىر تەرەپ قىلالمايمەن، — دېدى شوپۇر ۋە ئاپتوموبىلنى ھەيدەپ ماڭدى. قان توختىماي ئاقماقتا ئىدى، قارائاغۇدا قان بىمارنىڭ بېشىغا قويۇپ قويغان بىرېزېنتتىن ئېقىۋاتامدۇ ياكى باشقا بىر يەردىن ئېقىۋاتامدۇ، ئىلغا قىلالمىدىم. قانغا مىلىنىپ كەتمەي دەپ كۇچۇمنىڭ بارىچە ئۆزۈمنى يانغا قاچۇردۇم. ئىسسىق شىلىمشىق قان كۆڭلىكىمنىڭ ئىچىگە ئۆتۈپ بولغاندى. مەن توڭلاپ كەتتىم، پۈتۈم قاتتىق ئاغرىشقا باشلىدى. ئاغرىقىغا چىدىيالماي كۆڭلۈم ئېلىشىپ كېتىۋاتاتتى. بىردەمدىن كېيىن ئۇستۇمدىكى بىرېزېنت مىدىرلىغاندەك قىلدى. ئەسلىدە ھېلىقى يارىدار بىرئاز بولسىمۇ ئارامغا چۈشۈپ قالغانكەن.

— ئۇنىڭغا نېمە بوپتۇ؟ — دەپ سورىدى ئەنگلىيەلىك بېشىنى بۇراپ، — مانا، تاغ چوققىسىغا ئاز قالدۇق.

ـــ ئۇ ئۆلۈپ قالدى بولغاي، ـــ دېدىم.

قان گويا ئېرىگەن چوكا مۇزدىن تېمىۋاتقاندەك ئاستا چۈشۈۋاتاتتى. تاغ يولى يۇقىرىغا ئۆرلەيتتى. كېچىلىك ھاۋادا ئاپتوموبىل ئىچى مۇزلاپ كېتىۋاتاتتى. بىز تاغ چوققىسىدىكى قۇتقۇزۇش پونكىتىغا يېتىپ كەلدۇق. باشقىلار ئۇستۈمدىكى نوسىلكىنى چۈشۈرۈۋالدى، ئاندىن باشقا بىر نوسىلكىنى ئۇنىڭ ئورنىغا قويدى. شۇنىڭ بىلەن بىز يەنە يولىمىزنى داۋاملاشتۇردۇق.

ئۇيغۇرچە كىتاب ئوپۇنى www.uyghurkitap.com

ئونىنچى باب

دالا ئۇرۇشى مەيدانىدىكى دوختۇرخانىنىڭ كېسەلخانىسىدا بىرى ماڭا چۈشتىن كېيىن بىرەيلەن مېنى يوقلاپ كېلىدىغانلىقىنى ئېيتتى. شۇ كۈنى ھاۋا بەك ئىسسىق، كېسەلخانا ئىچى چۈنىگە تولۇپ كەتكەنىدى. ماڭا قارايدىغان سانىتار قەغەزنى ياغاچقا باغلاپ پالاق ياساپ، ئۇنىڭدا چۈننىلەرنى ئۇرۇشقا باشلىدى. چۈننىلەر تورۇسقا قونۇۋالغانىدى. سانىتار چۈتن قورۇشنى توختاتسىلا ئۇيقۇ باساتتى. چۈتن ئېتىلىپ چۈشۈپ قونۇۋالاتتى. مەن ئاۋۋال ئاغزىمدا ئۇنى پۈۋلەپ ئۇچۇرۇۋەتكەندىن كېيىن، ئىككى قولۇم بىلەن يۈزۈمنى ئېتىۋېلىپ ئۇخلاپ قالاتتىم. شۇ كۈنى ھاۋا بەك ئىسسىپ كەتكەنىدى، ئىسسىقتا چىدىماي ئويغىنىپ كەتتىم. پۈتۈم قىچىشىپ كەتكەچكە، سانىتارنى توۋلاپ ئويغىتىۋەتتىم. ئۇ بىنتىنىڭ ئۈستىگە ئازراق مىنېرال سۇ تۆكۈپ قويدى. مۇشۇنداق قىلغاندا كارىۋات ھەم ھۆل، ھەم سۆرۈن بولاتتى. كېسەلخانىدىكى ئويغىنىپ كەتكەن بىمارلار ئۇياقتىن - بۇياقتىن پاراڭغا چۈشۈپ كېتىشەتتى، چۈشتىن كېيىن ئارام تېپىشمايتتى. ئەتىگەنىدە دوختۇرلار كېسەللەرنى تەكشۈرەيتتى. ئۇچ ئەر سېستىرا بىلەن بىر دوختۇر تېڭىش بۆلۈمىگە بىمارلارنى بىر - بىرلەپ ئەكىرىپ دورا ئالماشتۇراتتى. سېستىرالار مۇشۇ پۈرسەتتىن پايدىلىنىپ كارىۋاتلارنى تۈزەشتۈرەتتى. ھەر كۈنى تېڭىش بۆلۈمىدە دورا ئالماشتۇرۇش ئادەمنى بىئارام قىلاتتى. كېيىن بىلدىمكى، كارىۋاتتا بىمارلار بولسىمۇ، يەنىلا كارىۋاتلار تۈزەشتۈرۈلىدىكەن. سانىتارلار كارىۋاتقا سۇ سەپكەندىن كېيىن، خېلى راھەتلىنىپ

قالغانده‌ك بولدۇم. مەن ئۇنىڭغا تاپىنمىنىڭ قىچىشۇاتقان يېرىنى قاشلاپ قويۇشىنى دەۋاتسام، بىر دوختۇر رىنالدىنى باشلاپ كىردى. ئۇ يۇگۇرۇپ كەلدى ـ دە، ئېڭىشىپ مېنى سۆيۈپ قويدى. ئۇنىڭ قولىدا پەلەي بار ئىدى.

ـــ ياخشىمۇسىز، ئومىقىم؟ قانداقراق؟ مەن سىزگە بىر شىشە كونياك ئالغاچ كەلدىم، ـــ دېدى رىنالدى. سانىتارئورۇندۇق قويۇپ بېرىۋىدى، ئۇ ئورۇندۇققا ئولتۇردى، ـــ يەنە بىر خۇش خەۋەر بار، سىز مۇكاپاتلاندىڭىز. ئۇلار سىزگە كۈمۈش ئوردېن كۆرسىتىشتى. بىراق، مىس ئوردېن بولۇپ قېلىشىمۇ مۇمكىن.

ـــ نېمە ئۈچۈن؟

ـــ چۈنكى، سىز ئېغىر يارىلاندىڭىز. ئۇلارنىڭ دېيىشىچە، سىز بىرەر قەھرىمانلىق كۆرسەتكەنلىكىڭىزنى ئىسپاتلىسىڭىزلا، كۈمۈش ئوردېن بىلەن مۇكاپاتلىنىشىڭىزدا مەسىلە يوق ئىكەن. ئۇنداق بولمىسا سىز مىس ئوردېن ئېلىپ قالىسىز. سىز بېشىڭىزدىن كەچۈرگەن ھەقىقىي ئەھۋالنى ماڭا ئېيتىپ بېرىڭ، سىز قەھرىمانلىقىغا ياتقۇدەك بىرەر ئىش قىلدىڭىزمۇ، يوق؟

ـــ ياق، بومباردىمان قىلىنغاندا بىز پىشلاق يەۋاتاتتۇق، ـــ دېدىم.

ـــ چاقچاق قىلماڭ، يارىلىنىشىڭىز ئالدى ـ كەينىدە سىز چوقۇم بىرەر قەھرىمانلىق كۆرسەتتىڭىز. سىز ئىنچىكە ئويلاپ بېقىڭ.

ـــ مەن ھېچقانداق ئىش قىلمىدىم.

ـــ سىز يارىدارلارنى يۆتكىمىدىڭىزمۇ؟ گوردىنى سىزنىڭ بىرنەچچە يارىدارنى يۆتكەنلىكىڭىزنى ئېيتتى. لېكىن، جىددىي قۇتقۇزۇش پونكىتىدىكى مايور دەرجىلىك ھەربىي دوختۇر ئۇنداق بولۇشى مۇمكىن ئەمەس، دەۋاتىدۇ، مۇكاپاتلىنىش ئىلتىماسىغا ئۇ قول قويمىسا بولمايدۇ.

— مەن ھېچكىمنى يوقاتمىدىم، مەن ئۇ چاغدا مىدىرلىيالمايدىغان تۇرسام.

— بۇنىڭ ئالاقىسى يوق، — رىنالدى قولىدىكى پەلەيىنى سىلىۋەتتى، — بىز سىزگە كۆمۈش ئوردىن ئېلىپ بېرىمىز. سىز ئالدى بىلەن داۋالىنىشنى رەت قىپتىكەنسىزغۇ؟

— ياق، ئۇنداق قىلىپ كەتمىدىم.

— ھېچقىسى يوق. سىز شۇنچە ئېغىر يارىلانغان تۇرسىڭىز، ئۇلار سىزنىڭ ئادەتتە ھەقىقەتەنمۇ قەيسەر ئىكەنلىكىڭىزنى نەزەردىن ساقىت قىلمايدۇ. دائىم ئالدىنقى سەپكە بېرىشنى تەلەپ قىلىسىز. يەنە كېلىپ، بۇ قېتىمقى ھۇجۇمىمۇ ناھايىتى ئوڭۇشلۇق بولغان تۇرسا.

— ئۇلار دەريادىن ئوڭۇشلۇق ئۆتتىمۇ؟

— بەك ئوڭۇشلۇق ئۆتتى. ئەسىرلەر مىڭدىن ئاشىدۇ. بۇ خەۋەردە ئېيتىلغان، سىز گېزىتنى كۆردىڭىزمۇ؟

— ياق.

— مەن سىزگە بىر پارچە ئەۋەتىپ بېرەي. بۇ بىر قېتىملىق ئوڭۇشلۇق تۇيۇقسىز زەربە ھېسابلىنىدۇ.

— ھەرقايسى جەھەتتىكى ئەھۋاللار قانداق؟

— بەك ياخشى. كۆپچىلىك بەك خۇشال، ھەممەيلەن سىزنى ماختاۋاتىدۇ. ھەقىقىي كەچۈرمىشىڭىزنى ئېيتىپ بېرىڭ، مەن سىزنىڭ جەزمەن كۆمۈش ئوردىن ئالالايدىغانلىقىڭىزغا ئىشىنىمەن. گەپ قىلىڭە، ھەممىنى ماڭا ئېيتىپ بېرىڭ، — ئۇ سەل ئويلىنىۋېلىپ سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، — سىز بەلكىم ئەنگلىيە ئوردىغا ئېرىشىپ قېلىشىڭىز مۇمكىن. ئۇ يەردە بىر ئەنگلىيەلىك بار، مەن بېرىپ سوراپ باقاي، سىزنى كۆرىستىشنى خالامدۇ، يوق. ئۇ بىر ئامال قىلالايدۇ. سىز كۆپ جاپا تارتقانسىز، بىر رومكىدىن ھاراق ئىچەيلى. سانىتار، رومكا ئەكېلىڭ، سىز مېنىڭ بىمارلارنىڭ ئوچ مېتىر كىچىك ئوچىينى قانداق ئېلىۋەتكەنلىكىمنى كۆرۈپ بېقىڭ. مېنىڭ

تېخنىكام ئىلگىرىكىدىن كۆپ سازلىشىپ كەتتى. «قانلىق يېڭنە»① گە ماقالە ئەۋەتمەكچىدىم، سىز ئىنگلىزچىغا تەرجىمە قىلغاندىن كېيىن سىلىۋېتىمەن. ھازىر تېخنىكام كۇندىن - كۇنگە ياخشىلىنىپ كېتىۋاتىدۇ. بىچارە ئۇمىقىم، سىز ھازىر قانداقراق ھېس قىلىۋاتىسىز؟ ئاناڭنى، رومكىنى نېمانداق ئەكەلمەيدۇ؟ سىز مۇشۇنداق باتۇر، ئېغىر - بېسىق، مەن سىزنىڭ جاپا چېكىۋاتقانلىقىڭىزنى ئۇنتۇپ كېتەي، — ئۇ پەلىيىنى كارىۋاتنىڭ يېنىغا ئۇرۇپ قويدى.

— مانا رومكا، لېيتېنانت، — دېدى سانىتار.

— بوتۇلكىنىڭ ئاغزىنى ئېچىڭ. مانا بۇنى ئىچىمىز، ئۇمىقىم، بىچارە بېشىڭىز قانداقراق؟ مەن سىزنىڭ كېسەل تارىخىڭىزنى كۆردۇم. بېشىڭىزنىڭ سۆڭىكى سۇنمىغاندۇ؟ جىددىي قۇتقۇزۇش پونكىتىدىكى ھېلىقى مايور چوشقا بوغۇزلايدىغان دوختۇر ئىكەن. مەن ئوپېراتسىيە قىلدىغان بولسام، سىزنى ھەرگىز ئاغرىق ئازابى تارتقۇزمايتتىم. مەن ئەزەلدىن ھېچكىمگە ھېچقانداق ئازاب سالمىغان. بۇنىڭ ئېپىنى بىلىۋالدىم. مەن ھەر كۇنى مەشىق قىلىمەن، قولۇم بارغانسېرى چاققانلىشىپ، تېخنىكامۇ بارغانسېرى سازلىشىپ كېتىۋاتىدۇ. بەك كۆپ گەپ قىلىپ كەتتىم، كەچۇرۇڭ، ئۇمىقىم. مەن سىزنىڭ ئېغىر يارىلانغانلىقىڭىزنى كۆرۇپ ئۆزۇمنى بېسىۋالالماي قالدىم. كېلىڭ، بۇنى ئىچەيلى، ياخشى ھاراق، ئون بەش لىرا خەجلىدىم. جەزمەن ياخشى، بەش يۇلتۇزلۇق. مەن بۇ يەردىن چىقىپ ھېلىقى ئەنگلىيەلىكنى ئىزدەيمەن. ئۇ سىزگە ئەنگلىيە ئوردېنى ئېلىپ بېرىدۇ.

— باشقىلار خالىغانچە ئوردېن بېرەلمەيدۇ.

— سىز كەمتەرلىك قىلىۋاتىسىز، مەن ئالاقچى ئەمەلدارنى ئىزدەيمەن، ئۇ ھېلىقى ئەنگلىيەلىككە تاقابىل تۇرالايدۇ.

— سىز بارلىقىي خېنىمنى كۆردىڭىزمۇ؟

---

① «قانلىق يېڭنە» — ئەنگلىيەنىڭ مەشھۇر تېببىي پەنلەر ژۇرنىلى.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

— مەن ئۇنى باشلاپ كېلىمەن. ھازىرلا باشلاپ كېلەيمۇ؟

— ئالدىرىماڭ، ئاۋۋال گورىزىيەنىڭ ئەھۋالى توغرىسىدا گەپ قىلىپ بېرىڭ، ئۇ يەردىكى قىزلار قانداقراق تۇردى؟ — دېدىم.

— يەنە قايسى قىزلار بار؟ ئىككى ھەپتىدىن بۇيان ئۇلارنى ئالماشتۇرمىدى. مەن ئەمدى بارمايمەن، ئادەمنىڭ يۈزىنى چۈشۈرىدىكەن، ئۇلار قىزلارغا ئەمەس، كونا سەپداشلارغا ئوخشاپ قالدى.

— سىز راستلا بارمامسىز؟

— بەزىدە يېڭى كەلگەنلەر بارمۇ - يوق، كۆرگىلى بارىمەن. شۇ باھانىدە پۇتۇمنىڭ قىچقىنى باسىمەن. ئۇلار سىزگە سالام ئېيتتى. ئۇلار ئۇزاق تۇرغاچقا دوستلاردەك بولۇپ كەتتۇق. بۇ ئىش ئادەمنىڭ يۈزىنى چۈشۈرىدىكەن.

— بەلكىم قىزلار ئالدىنقى سەپكە يەنە كېلىشنى خالىمايۋاتقاندۇ.

— نەدىكى گەپنى قىلىدىغانسىز، خالايدىغانلار كۆپ. مەمۇرىي باشقۇرۇش بەك ناچار شۇ. باشقىلار ئۇلارنى ئارقا سەپتە قالدۇرىدۇ. بوپتۇلا، ئاشۇ ھاۋا مۇداپىئە ئۆڭكۈرىدە ئۆزىنى دالدىغا ئالىدىغانلار كۆڭۈللۈك ئوينىۋالسۇن!

— بىچارە رىنالدى، ئۆزىڭىز يالغۇز ئۇرۇش قىلىۋېتىپسىز، يا يېڭى كەلگەن قىزلار يوق، — دېدىم. رىنالدى ئۆزىگە يەنە بىر رومكا ھاراق قۇيدى.

— مېنىڭچە، بۇنىڭ سىزگە زىيىنى يوق. ئومىقىم، ئىچىۋېتىڭ.

مەن كونياكنى ئىچىۋەتتىم. بىر پارچە چوغنى يۇتۇۋەتكەندەك بولۇپ كەتتىم. رىنالدى يەنە بىر رومكا قۇيدى. ئۇ ھازىر سەل تىنچلىنىپ قالدى. ئۇ رومكىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ:

— باتۇرلۇقىڭىز ۋە شان - شۆھرىتىڭىزگە ئېھتىرام، ئوردېن ئالىدىغانلىقىڭىزنى تەبرىكلەيمەن! ئېيتىڭە، ئومىقىم، مۇشۇنداق ھاۋادا، مۇشۇ يەردە يېتىپ زېرىكمەمدىكەنسىز؟ — دېدى.

— بەزىدە.
— بۇنداق يېتىشىڭىزنى تەسەۋۋۇر قىلالمايدىكەنمەن، ئەگەر ئورنىڭىزدا مەن بولسام ساراڭ بولۇپ قالغۇدەكمەن.
— سىز ئەسلىدىلا بىر ساراڭغۇ!
— مەن سىزنىڭ تېزرەك ساقىيىپ سېپىمىزگە قوشۇلۇشىڭىزنى تىلەيمەن. ھازىر يېرىم كېچىدە چىقىپ خەتەرلىك ۋەزىپىلەرنى ئۆتەپ كېلىدىغان ئادەم يوق، چاقچاق قىلىدىغان ئادەم چىقمايدۇ، پۇل قەرز ئالغىلى كىشى يوق، قان قېرىنداش يوق، بىللە ياتىدىغان ھەمراھى يوق، سىز زادى نېمىشقا يارىلاندىڭىز؟
— چاقچىقىڭىزنى پوپقا قىلسىڭىز بولىدۇغو.
— ئۇنىڭ بىلەن چاقچاقلىشىدىغان ئادەم مەن ئەمەس، بەلكى كاپىتان. مەن ئۇنى ياخشى كۆرىمەن. چاقچاق قىلىشقا پوپ بولمىسا بولمايدىغان ئىش بولسا، ئۇ بولسىمۇ بولىدۇ. ئۇ سىزنى يوقلاپ كەلمەكچى بولۇۋاتىدۇ.
— مەن ئۇنى ياخشى كۆرىمەن.
— شۇنداق، بىلىمەن. بەزىدە ئىككىڭلارنى گويا ئانكونا بىرىگادىسى 1 ـ پولكنىڭ كانىيى چىڭ چاپلىشىپ قالغاندەك، ھېلىقىدەكمىكىن دەپ ئويلايمەن.①
— ھەي، شەيتان ئالغۇر.
ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ پەلىينى كېيدى.
— ھە، سىزگە چېقىشقۇملا كېلىدۇ، ئومىقىم. مەيلى سىز بولۇڭ، مەيلى پوپ بولسۇن ۋە ياكى ئەنگلىيەلىك قىز بولسۇن، پەرۋايىم پەلەك، بىزنىڭ ئۇستىخىنىمىز ئوپئوخشاش ئەمەسمۇ؟
— ياق، ئوخشىمايدۇ.
— بىز ئوخشىمايمىز. سىز ئەمەلىيەتتە ئىتالىيەلىك. قورسىقىڭىزدا ئوت بىلەن ئىستىن باشقا ھېچنېمە يوق. سىز

① ئېھتىمال ئوخشاش جىنسلىق مۇھەببەتداشلار، دېمەكچى بولسا كېرەك.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يالغاندىن ئامېرىكىلىق بولۇۋالدىڭىز. ئىككىمىز قېرىنداش، بىر - بىرىمىزنى ياخشى كۆرىمىز.

— مەن يوق چاغدا ئەدەپلىكرەك بولارسىز، — دېدىم.

— مەن ئامال قىلىپ بارىكلىي خېنىمنى باشلاپ كېلەي، سىز ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغاندا، مېنىڭ بولمىغىنىم ياخشى، سىز بىرئاز ساددا ھەم گېپىڭىز تاتلىق.

— ۋاي، يوقىلىڭە.

— مەن ئۇنى باشلاپ كېلەي، ئاشۇ لاتاپەتلىك، گۈزەل مەبۇدەنى، ئەنگلىيەلىك مەبۇدەنى باشلاپ كېلەي. ئاھ، پەرۋەردىگارىم، ئەرلەر ئۇنىڭدەك ئايالغا ئۇچراپ قالسا، ئۇنىڭغا ئېگىلىپ تەزىم بەجا كەلتۈرۈشتىن باشقا، يەنە نېمىمۇ قىلالىسۇن؟ ئۇ ئەنگلىيەلىك ئايال تېخى بىرەر جايىنى تېپىپ قويدىمۇ تېخى؟

— سىز ھەقىقەتەنمۇ نادان، بىلىمسىز، ئاغزىڭىز سېسىق ئىتالىيەلىك ئىكەنسىز.

— نېمە ئىكەنمەن؟

— نادان، بىلىمسىز ئىتالىيەلىك ئالۋاستى ئىكەنسىز.

— ئالۋاستى، سىز مۇز چىراي ئالۋاستى...

— سىز نادان، بىلىمسىز، دۆت، كالۋا ئىكەنسىز.

مەن ئۇنىڭ مۇشۇنداق گەپلەر بىلەن چىشىغا تەگسە چىدىمايدىغانلىقىنى بىلەتتىم. شۇڭا، داۋاملىق دەۋەردىم.

— بىلمىڭىز، تەجرىبىڭىز يوق، دۆت، كالۋا ئىكەنسىز.

— راستمۇ؟ ئەمىسە، گەپنى سىلەرنىڭ ئاشۇ چىرايلىق ئاياللىرىڭلار، ئاشۇ مەبۇدەڭلار ئۈستىدە قىلىشايلى، سىز بىر ساھىبجامال قىز ياكى بىر چوكان بىلەن بىللە بولسىڭىز، ئالىدىغان ھۇزۇرىڭىز ئوخشىمايدۇ، — ئۇ پەلىيى بىلەن كارىۋاتنىڭ يېنىنى ئۇرۇپ قويدى، — قىزلارنىڭ راستلا ياخشى كۆرگۈچىلىكى بارمۇ - يوق، سىز ئەزەلدىن بۇنى بىلمەيسىز.

— ئاچچىقلانماڭ.

ـــ مەن ھەرگىز ئاچچىقلانمىدىم، مەن بۇ گەپلەرنى سىز ئۈچۈن، سىزنى نۇرغۇن ئاۋارىچىلىكلەردىن ساقلاپ قېلىش ئۈچۈنلا دەۋاتىمەن، ئومىقىم.

ـــ بىردىنبىر ئوخشىمايدىغان تەرىپى مۇشۇمىدى؟

ـــ ھەئە، سىزدەك نۇرغۇن دۆتلەر بىلمەيدۇ.

ـــ كۆرسەتمىلىرىڭىزگە رەھمەت...

ـــ بولدى، تۈزۈت قىلىپ كەتمەڭ، ئومىقىم، مەن سىزنى بەك ياخشى كۆرىمەن، ئەمما سىز ئۇنداق دۆتلەردىن بولۇپ قالماڭ.

ـــ بولىدۇ. مەن چوقۇم سىزنىڭ شۇملۇقلىرىڭىزنى ئۆگىنىۋالىمەن.

ـــ ئاچچىقلانماڭ ئومىقىم، كۈلۈڭ، بىر رومكا قېقىشۋالايلى. مەن راستلا كېتىمەن.

ـــ سىز مېنىڭ سىرداش، قېرىنداش دوستۇم.

ـــ مانا ئەمدى چۈشەندىڭىز، ئىككىمىزنىڭ ئۇستىخىنىمىز ئوپئوخشاش. بىز سەپداشلارمىز، بىز سۆيۈشۈپ خوشلىشايلى.

ـــ ھېسسىياتىڭىز بەك ئاجىز ئىكەن.

ـــ ياق، مېنىڭ ھېسسىياتىم سىزنىڭكىدىن قايناق جۇمۇ.

مەن ئۇنىڭ سېسىق تىنىقىنىڭ يېقىنلاپ كېلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدىم.

ـــ خەير - خوش، سىزنى كېيىن كۆرگىلى كېلىمەن، ـــ ئۇنىڭ تىنىقى يىراقلاپ كەتتى، ـــ خالىمىسىڭىز مەن سىزنى سۆيمەي، مەن ھېلىقى ئەنگلىيەلىك قىزنى تېپىپ كېلەي، خەير - خوش، ئومىقىم، كونياك كارىۋاتىنىڭ ئاستىدا، بالدۇرراق ئەسلىگە كېلىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن.

ئۇ شۇنداق دېگىنىچە كېتىپ قالدى.

ئۇيغۇر كتاب توربېتى
www.uyghurkitap.com

ئون بىرىنچى باب

قاش قارايغاندا پوپ كەلدى، دوختۇرخاندا كەچلىك تاماق بېرىلىپ بولغاندى. مەن كارىۋاتتا يېتىپ، رەتلىك كېسەل كارىۋاتلىرىغا، دېرىزە سىرتىدىكى كەچكى شامالدا يېنىك تەۋرىنىۋاتقان دەرەخ شاخلىرىغا نەزەر تاشلىدىم. دېرىزىدىن كىرگەن شامالدا كېسەلخانا ئىچى سالقىنلاپ قالغاندى، چۈنكى تورۇستا ۋە توك سىملىرىغا ئېسىلىپ تۇرغان لامپۇچكىلاردا ھاردۇقىنى چىقىرىۋاتاتتى. چىراغلارنى پەقەت كەچتە بىرەر زۆرۈر ئىش چىقىپ قالسا ئاندىن يانداۋۇشاتتى، شۇڭا كەچقۇرۇن كېسەلخانىنىڭ ئىچى قاراڭغۇلۇقتا قالاتتى.

ھالبۇكى، كېسەلخانا ئىچىنى قاراڭغۇلۇق باسقاندا، ئۆزۈمنىڭ ناھايىتى ياش ئىكەنلىكىمنى ھېس قىلاتتىم، گويا بالا ۋاقتىمدا كەچلىك تاماقنى بالدۇر يەپ بولۇپ كارىۋاتقا چىققانغا ئوخشاش بالدۇرلا يېتىۋالاتتىم. سانىتار كېسەل كارىۋاتلىرى ئارىلىقىدىن ئۆتۈپ مېنىڭ كارىۋىتىمنىڭ يېنىدا توختىدى، بىرى ئۇنىڭ بىلەن بىللە كەلگەنىدى، ئۇ ئەسلىدە پوپ ئىكەن. ئۇ كارىۋات يېنىدا تۇراتتى، ۋېجىك گەۋدىسى، سېرىق، تاتىراڭغۇ چىرايىدىن خجىللىق چىقىپ تۇراتتى.

ــ ياخشىمۇسىز؟ ــ ئۇ قولىدىكى بىرنەچچە خالتا نەرسە ـ كېرەكلەرنى كارىۋات يېنىدىكى پول ئۈستىدە قويدى.

ــ ياخشىمۇسىز، پوپ ئاتا؟

ئۇ چۈشتىن كېيىن رېنالدى ئولتۇرغان ئورۇندۇقتا ئولتۇردى. ئۇ خجىل بولغانىدەك دېرىزە سىرتىغا قاراپ ئولتۇراتتى، مەن ئۇنىڭ چىرايىغا قاراپ ناھايىتى چارچاپ

كەتكەنلىكىنى ھېس قىلدىم.

— مەن بىر دەملا تۇرالايمەن، ۋاقىت بىر يەرگە بېرىپ قالدى، — دېدى ئۇ.

— ھازىر بەك كەچ ئەمەسقۇ، ئاشخانىدىكىلەر قانداقراق؟

ئۇ كۈلۈمسىرەپ قويدى:

— مەن يەنىلا باشقىلارنىڭ كۈلكە دەستىكى بولۇپ يۈردۈم شۇ، پەرۋەردىگارغا رەھمەت، كۆپچىلىكنىڭ ھەممىسى تىنچ، ياخشى تۇرۇۋاتىدۇ، — ئۇنىڭ ئاۋازىدىن چارچىغانلىقى بىلىنىپ تۇراتتى، — ياخشى تۇرۇۋاتقانلىقىڭىزنى كۆرۈپ ناھايىتى خۇش بولدۇم، سىزنىڭ ئاغرىق ئازابى تارتماسلىقىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن.

ئۇ ناھايىتى چارچاپ كەتكەندەك قىلاتتى. مەن ئۇنىڭ بۇنداق ھارغىن ھالىتىنى ئەزەلدىن كۆرمەپتىكەنمەن.

— ھازىر كۆپ ياخشى بولۇپ كەتتى، ئاغرىقمۇ توختىدى.

— ئاشخانىدا سىز بولمىغاچقا كۈنلەر مەنىسىز ئۆتۈۋاتىدۇ.

— مەنمۇ قايتىپ كېتىشكە ئالدىراۋاتىمەن. سىز بىلەن مۇڭدىشىشقا تەشنامەن.

— مەن سىزگە ئازراق نەرسە ئالغاچ كەلدىم، — دېدى ئۇ قولىدىكى خالتىلارنى ئېلىپ، — بۇ پاشىلىق، بۇ بىر بوتۇلكا ۋېرموس، سىز ۋېرموسنى ياخشى كۆرەمسىزكىن بىلمىدىم، مانا بۇلار ئىنگلىزچە گېزىتلەر.

— ئېچىڭە، كۆرۈپ باقاي.

ئۇ خالتىلارنى ئاچتى. مەن پاشىلىقنى قولۇمغا ئالدىم. ئۇ ۋېرموسنى ماڭا كۆرسەتتى، ئاندىن كارىۋات يېنىدىكى پولغا قويۇپ قويدى. بىر باغلام ئىنگلىزچە گېزىت ئىچىدىن بىر پارچىنى ئالدىم. مەن دېرىزىدىن چۈشۈپ تۇرغان غۇۋا چىراغ نۇرىدا گېزىتتىكى چوڭ خەتلىك سەرلەۋھىلەرنى ئوچۇق كۆردۈم. ئۇ ئەسلىدە «دۇنيا ئاخبارات گېزىتى» ئىكەن.

— باشقىلىرى سۈرەتلىك گېزىت ئىكەن، — دېدى ئۇ.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

— قىزىقارلىق ئىكەن، قەيەردىن ئالدىڭىز؟

— مېستر[1]دىن ئەكەلدۇرگەن. كېيىن يەنە ئەكېلىپ بېرىمەن.

— مېنى كۆرگىلى كەلگىنىڭىزگە رەھمەت، پوپ ئاتا. ۋېرموستىن بىر رومكا ئىچەمسىز؟

— رەھمەت، ئۆزىڭىز ئىچىڭ، سىزگە ئالايىتەن ئەكەلدىم.

— سىزمۇ بىر رومكا ئىچىپ قويۇڭ.

— بولىدۇ، كېيىن يەنە ئەكېلىپ بېرىمەن.

سانتىتار رومكا ئەكېلىپ، بوتۇلكا ئاغزىنى ئاچماقچى بولۇۋېتىپ، بوتۇلكا پۇرۇپكىسىنى سۇندۇرۇۋالدى. پۇرۇپكىنىڭ قالغان قىسمىنى بوتۇلكىنىڭ ئىچىگە چۈشۈرۈۋەتتى. پوپنىڭ چىرايىدىن ئۇمىدسىزلەنگەنلىكى چىقىپ تۇراتتى.

— ھېچقىسى يوق، ھېچ گەپ يوق، — دېدى ئۇ چاندۇرماي.

— سالامەت بولۇڭ، پوپ ئاتا.

— بالدۇرراق ئەسلىتىڭىزگە كېلىشىڭىزنى تىلەيمەن.

بىز قەدەھ كۆتۈرۈشكەندىن كېيىن، ئۇ يەنە رومكىنى قولىغا ئالدى. بىز روبىرو ئولتۇراتتۇق. ئىلگىرى پاراڭلىرىمىز قىزىپ كېتەتتى، ئەمما بۈگۈن ئۇ سەل قورۇنۇپ تۇراتتى.

— سىزگە نېمە بولدى، پوپ ئاتا؟ بەك ھارغىن كۆرۈنىسىزغۇ؟

— چارچاپ قالدىم. ئەمما، مەن بۇنداق بولماسلىقىم كېرەك ئىدى.

— ھاۋا ئىسسىپ كەتكەچكە شۇنداق بولۇپ قالدىڭىزمىكىن؟

— ياق، ھازىر ئەتىياز تۇرسا، سەل روھسىزلىنىپ قېلىۋاتىمەنغۇ.

— بەلكىم ئۇرۇشتىن بىزار بولغانسىز.

— ئۇنداقمۇ ئەمەس، بىراق مەن ئەزەلدىن ئۇرۇشقا ئۆچ.

---

[1] مېستر — ئىتالىيە چوڭ قۇرۇقلۇقىنىڭ ۋېنىتسىيە ئارىلىغا تۇتىشىدىغان دېڭىز ساھىلىدىكى شەھەر.

— مەنمۇ ئۇرۇشنى ياخشى كۆرمەيمەن.
ئۇ بېشىنى چايقاپ قويۇپ سىرتقا قارىدى.
— كېسەلگە پەرۋاسىز قاراۋاتىسىز. بۇنى ئۇرۇش كەلتۈرۈپ چىقىرىۋاتقانلىقىنى بىلمەيسىز. مېنى كەچۈرۈڭ، مەن سىزنىڭ يارىلانغانلىقىڭىزنى بىلمەن.
— تاسادىپىي يارىلىنىپ قالدىم.
— سىز يارىلاندىڭىز، يەنە ئۇرۇشقا پەرۋاسىز قاراۋاتىسىز. ئۇرۇشنى مەنمۇ ئانچە چۈشىنىپ كەتمەيدىكەنمەن.
— مەن يارىلانغان چاغدا، بىزمۇ دەل مۇشۇ مەسىلە ئۈستىدە سۆزلىشىۋاتاتتۇق، پاسسىنى ئۆز قارىشىنى سۆزلەۋاتاتتى.
پوپ رومكىنى قويۇپ قويدى. ئۇ باشقا ئىشلار ئۈستىدە ئويلىنىۋاتقاندەك قىلاتتى.
— ئۇلارنى چۈشىنىمەن، چۈنكى مەنمۇ ئۇلارغا ئوخشاش، — دېدى ئۇ.
— ياق، سىز ئۇلارغا ئوخشىمايسىز.
— ئەمەلىيەتتە، مېنىڭ ئۇلاردىن ھېچقانداق پەرقىم يوق.
— ئوفىتسېرلار ئۇرۇشنىڭ نېمىلىكىنى ئازراقمۇ چۈشەنمەيدۇ.
— بەزىلىرى چۈشىنىدۇ. بەزىلىرى ئىنتايىن سەزگۈر، ئۇلار ئۇرۇشقا بىزدىن بەكرەك ئۆچ.
— كۆپ قىسمى يەنىلا چۈشەنمەيدۇ.
— بۇ تەربىيە ياكى پۇلنىڭ ئىشى ئەمەس، ئۇنىڭدىن باشقا سەۋەبلىرىمۇ بار. پاسسىنىدەك ياخشى تەربىيە كۆرگەن ئادەملەر ئوفىتسېر بولۇشنى خالىمايدۇ، مېنىڭمۇ ئوفىتسېر بولغۇم يوق.
— ئەمما، سىز ھازىر ئوفىتسېر، مەنمۇ شۇ!
— ئەمەلىيەتتە، مەن ئوفىتسېر ھېسابلانمايمەن. سىز ھەتتا ئىتتالىيەلىكمۇ بولمىسىڭىز. سىز دېگەن چەت ئەللىك، لېكىن سىزنى ئەسكەرلەر بىلەن يېقىن دېگەندىن كۆرە، ئوفىتسېرلار بىلەن يېقىن دېگەن تۇزۇك.

— ئۇنىڭ قانداق پەرقى بار؟

— بۇنىڭغا مەن ئېنىق بىرنېمە دېيەلمەيمەن. بىر خىل ئادەملەر بارکى، ئۇلار ئۇرۇش قوزغاشنىڭلا كويىدا يۇرىدۇ. بۇ دۆلەتتە مۇنداق ئادەملەر كۆپ. يەنە بىر خىل ئادەملەر ئۇرۇش قوزغاشنى خالىمايدۇ.

— لېكىن، بىرىنچى خىلدىكى ئادەملەر ئۇلارنى ئۇرۇش قىلىشقا زورلايدۇ.

— شۇنداق.

— مەن بىرىنچى خىلدىكى ئادەملەرگە يارەم قىلىۋاتىمەن.

— سىز چەت ئەللىك، ۋەتەنپەرۋەر زات.

— يەنە ھېلىقى ئۇرۇش قوزغاشنى خالىمايدىغان ئىككىنچى خىلدىكى كىشىلەرچۇ؟ ئۇلارنىڭ ئۇرۇشنى توختىتىشقا ئامالى بارمۇ؟

— بۇنى بىلمەيمەن.

ئۇ يەنە سىرتقا قارىدى. مەن ئۇنىڭ چىرايىدىن كۆزۈمنى ئۇزمەيتتىم.

— تارىختىن بۇيان ئۇلار ئۇرۇش توختىتىشقا ئامال قىلالىغانمۇ؟

— ئۇلارنىڭ تەشكىلاتى يوق، ئۇرۇش توختىتىشقا ئامالى يوق، تەشكىلاتى بار دېگەندىمۇ ئۇلارنى داھىيلىرى سېتىۋەتكەن.

— ئۇنداقتا، ئۇرۇش توختاشتىن ئۈمىد يوق ئىكەن — دە؟

— مەڭگۈ ئۈمىد يوق دېيىشكە بولمايدۇ، پەقەت شۇ بەزى چاغلاردا ئۈمىد يوقتەك ھېس قىلىمەن. مەن ھامان ئۈمىدۋارمەن، بىراق بەزىدە ئۈمىدسىزلىنىپ قالىدىكەنمەن.

— بۇ ئۇرۇشمۇ ئاخىرلىشار — ھە؟

— مەنمۇ شۇنداق ئۈمىدتىمەن.

— ئۇرۇش ئاخىرلاشسا، سىز نېمە ئىش قىلماقچى بولۇۋاتىسىز؟

— ئۇرۇش ئاخىرلىشىش مۇمكىنچىلىكى بولسا، مەن يۇرتۇم

ئابروززىغا قايتىپ كېتىمەن.

ئۇنىڭ تاتىراڭغۇ چېھرىدە توساتتىن خۇشاللىق ئالامەتلىرى پەيدا بولدى.

— سىز ئابروززىنى سۆيىسىز!

— شۇنداق، مەن ئۇنى ناھايىتى سۆيىمەن.

— ئۇنداق بولغانكەن، سىز يۇرتىڭىزغا قايتىپ كېتىڭ.

— شۇنداق بولسا ئىنتايىن بەختلىك بولغان بولاتتىم. مەن ئۇ يەردە ھايات كەچۈرۈشكە مۇۋاپىق بولالىسام، پەرۋەردىگارىمغا سىغىنغان، ئۇنىڭغا سەجدە قىلغان بولار ئىدىم.

— باشقىلارنىڭ ھۆرمىتىگە ئېرىشىسىز ـ دە، — دېدىم.

— شۇنداق، باشقىلارنىڭ ھۆرمىتىگە ئېرىشىمەن، نېمىشقا ئېرىشمىگۈدەكمەن؟

— ئەلۋەتتە ئېرىشىسىز، سىز ئەسلىدىلا باشقىلارنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەر تۇرسىڭىز.

— ئۇنداق بولمىسىمۇ ھېچقىسى يوق، ئەمما بىزنىڭ ئۇ يەردىكىلەرنىڭ ھەممىسى پەرۋەردىگارنى سۆيۈشنى بىلىدۇ. ئۇنداق بولمىسا كىشىلەرنىڭ مەسخىرىسىگە قالىدىغان گەپ.

— بۇنى چۈشىنىمەن.

ئۇ ماڭا قاراپ كۈلۈپ قويدى.

— سىز چۈشىنىسىز، ئەمما پەرۋەردىگارنى سۆيمەيسىز.

— شۇنداق، سۆيمەيمەن.

— سىز پەرۋەردىگارنى تامامەن سۆيمەمسىز؟ — سورىدى ئۇ.

— مەن بەزىدە كېچىدە ئۇنىڭدىن قورقىمەن.

— سىز ئۇنى سۆيۈشىڭىز كېرەك.

— مېنىڭ ئەسلىدىلا ئۇنىڭغا مۇھەببىتىم چوڭقۇر ئەمەس.

— ئۇنداق دېمەڭ، — دېدى ئۇ، — سىزنىڭ پەرۋەردىگارغا مۇھەببىتىڭىز بار. سىز ماڭا كېچىدىكى ئىشلىرىڭىزنى دەپ بەرگەن، ئۇ مۇھەببەت ئەمەس، ھاۋايى ـ ھەۋەس، خالاس. سىزدە مۇھەببەتلا بولىدىكەن، كىشىلەرگە بىرەر ئىش قىلىپ بېرىشنى،

ئۆزىڭىزنى قۇربان قىلىشنى، خىزمەت قىلىشنى ئويلايسىز.

ــ مەن ئۇنداق قىلالمايمەن.

ــ سىز قىلالايسىز، سىزنىڭ قىلالايدىغانلىقىڭىزغا ئىشىنىمەن. ۋاقتى كەلگەندە سىز ئىنتايىن خۇشالىقتا چۆمىسىز.

ــ مەن ئەزەلدىن خۇشال ياشاپ كېلىۋاتىمەن.

ــ ئۇ باشقا گەپ، سىزنىڭ تۇرمۇش تەجرىبىلىرىڭىز بولمىغاچقا بۇنىڭدىكى سىرنى بىلەلمەيسىز.

ــ ياخشى، ئوبدان گەپ بولدى، مەندە پەرۋەردىگارغا مۇھەببەت پەيدا بولغاندا سىزگە چوقۇم ئۇقتۇرىمەن.

ــ مەن بەك ئۇزاق ئولتۇرۇپ كەتتىم، گەپنىمۇ كۆپ قىلىپ كېتىپتىمەن، ــ ئۇمۇ مەن بىلەن ئۇزاق تۇرۇپ قالغانلىقىنى، ئۆزىنىڭ قورۇنۇپ قېلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلغانىدى.

ــ ياق كەتمەك، ئاياللارنى سۆيۈش دېگەن نېمە گەپ ئۇ؟ ئەگەر مەن بىرەر ئايالنى ھەقىقىي ياخشى كۆرۈپ قالسام ئەھۋال يەنىلا ئوخشاش بولامدۇ؟

ــ بۇنى بىلمەيدىكەنمەن، مەن ھېچقانداق ئايالنى سۆيۈپ باقمىدىم.

ــ ئانىڭىزنىچۇ؟

ــ ھە راست، مەن ئانامنى سۆيگەن.

ــ سىز ئەزەلدىن پەرۋەردىگارنى سۆيۈپ كەلگەنمۇ؟

ــ مەن كىچىكىمدىنلا پەرۋەردىگارغا سىغىناتتىم.

ــ ھە، ئوبدان ئىكەن، سىز ياخشى بالا ئىكەنسىز، ــ دېدىم نېمە دېيىشىمنى بىلەلمەي.

ــ مەن بالا، ئەمما سىز مېنى پوپ دەپ چاقىرىسىز، ــ دېدى ئۇ.

ــ ئەدەپ يۇزىسىدىن شۇنداق قىلىمەن.

ئۇ كۈلۈمسىرەپ قويدى.

ــ ئەمدى كېتەي، سىز ماڭا بىر نەرسە ئەكەلدۇرمەمسىز؟ ــ

ئۇ ئۈمىد بىلەن سورىدى.

— ھاجىتى يوق. سىز بىلەن پاراڭلاشساملا بولدى.

— مەن سىزنىڭ سالامىتىڭىزنى ئاشخانىدىكى دوستلارغا يەتكۈزىمەن.

— شۇنچە كۆپ نەرسىلەرنى ئەكەپسىز، رەھمەت.

— ئېغىزغا ئالغۇچىلىكى يوق. ماقۇل ئەمىسە، خەير – خوش، — ئۇ مېنىڭ قولۇمغا ئۇرۇپ قويدى.

— خوش ئەمىسە! — دېدىم مەن يەرلىك تىلدا.

— خوش ئەمىسە! — ئۇمۇ ماڭا ئەگىشىپ شۇنداق دېدى.

كېسەلخانا ئىچى قاراڭغۇلىشىپ كەتكەنىدى. كارىۋىتىمنىڭ ئايىغىدا ئولتۇرغان سانىتار ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇنى باشلاپ چىقىپ كەتتى. مەن پوپنى ياخشى كۆرىمەن، ئۇنىڭ كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئابروۇزىغا قايتىپ كېتىشىنى ئۈمىد قىلىمەن. ئۇنىڭ ئاشخانىدىكى تۇرمۇشى بەك جاپالىق، ئەمما ئۇ ۋايسىمايدۇ.

ئۇنىڭ يۇرتىغا قايتقاندىن كېيىنكى تۇرمۇشىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى بەكمۇ بىلگۈم كېلىدۇ. ئۇ ئىلگىرى ماڭا كاپراكوتتا بازىرىنىڭ تۆۋەن تەرىپىدىكى ئۆستەڭدە قارا بېلىق بارلىقىنى؛ كېچىسى نەي چېلىشقا رۇخسەت قىلمايدىغانلىقىنى، ياشلار كېچىسى نەغمە – ناۋا قىلسا بولىدىغانلىقىنى سۆزلەپ بەرگەنىدى. مەن ئۇنىڭدىن نېمىشقا نەي چېلىشقا بولمايدۇ، دەپ سورىسام، ئۇ ئاڭلىشىمچە، قىزلار كېچىسى نەينىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالسا ياخشى بولمايدىكەن، دېگەنىدى. ئۇ يەردىكى دېھقانلار سىزنى ھۆرمەتلەپ، شىرەم تۇغقان[1] دەيدىكەن، سىزنى كۆرسىلا شىلەپىسىنى ئېلىپ ھۆرمەت بىلدۇرىدىكەن. ئۇنىڭ دادىسى ھەر كۈنى ئوۋغا چىقىدىكەن ھەمدە دېھقانلارنىڭ ئۆيىدە دەم ئالىدىكەن، شۇ يەردە غىزالىنىدىكەن. ئۇلار ھەممىلا يەردە باشقىلارنى ھۆرمەت قىلىدىكەن. چەت ئەللىكلەر ئوۋ ئوۋلىسا ئاۋۋال باشقىلار تەرىپىدىن قولغا ئېلىنمىغانلىقى ھەققىدە

① ئىسپانىيە ۋە پورتۇگالىيەلىكلەر ئەرلەرنى ھۆرمەت قىلىپ شۇنداق ئاتايدۇ.

ئىسپات قەغەزى ئېلىشى كېرەك ئىكەن. چوڭ ساسسو تېغى[1]دا ئېيىق بار ئىكەن، ئەپسۇس، بەك يىراقتا ئىكەن. ئاكۇنلا[2] بەك ياخشى شەھەر ئىكەن، ئۇ يەردە يازدا ھاۋا سالقىن بولىدىكەن. ئابرۇززى رايونىنىڭ باھارى ئىتالىيە بويىچە ئەڭ گۈزەل ئىكەن. لېكىن، ئەڭ سۆيۈملۈك ئىش يەنىلا كۈزدە كاشتان دەرەخلىكىدە ئوۋ ئوۋلاشقا يەتمەيدىكەن. ئۇ يەردىكى ئۇچار قۇشلار بەك ئېسىل ئىكەن. ئۇلار ئادەتتە ئۈزۈم يەيدىكەن. سىرتقا چىقماندا تاماق ئېلىۋالمىسىڭىزمۇ بولىدىكەن. چۈنكى، ئۇ يەردىكى دېھقانلار باشقىلارنى مېھمان قىلىشنى شەرەپ دەپ بىلىدىكەن، بۇلارنى ئۇ سۆزلەپ بەرگەنىدى. مەن بىر ئازدىن كېيىن ئۇخلاپ قاپتىمەن.

---

① چوڭ ساسسو تېغى — ئىتالىيەنىڭ ئوتتۇرا قىسمىدا، ئاساسىي چوققىسى بولغان گىنو ئاپپىنىن تاغ تىزمىلىرىنىڭ ئەڭ ئېگىز چوققىسى ھېسابلىنىدۇ.

② ئاكۇنلا — ئابرۇززى رايونىدىكى بىر مەشھۇر شەھەر.

ئون ئىككىنچى باب

مەن ياتقان كېسەلخانا ناھايىتى ئۇزۇن، ئوك تەرىپى قاتار كەتكەن دېرىزە، كېسەلخانىنىڭ بېشىدىكى بىر ئىشىك تېڭىش بۆلۈمىگە تۇتىشاتتى. بىز ياتقان تەرەپتىكى كېسەل كارىۋاتلىرى دېرىزە تەرەپكە، دېرىزە يېنىدىكى بىر رەت كارىۋات تامغا قارىتىپ قويۇلغانىدى. ئەگەر سول تەرەپكە بۇرۇلسىڭىز، تېڭىش بۆلۈمىنىڭ ئىشىكىنى كۆرەلەيسىز. كېسەلخانىنىڭ بېشىدىكى يەنە بىر ئىشىكتىن كىشىلەر كىرىپ ـ چىقىپ تۇرىدۇ. ناۋادا بىرەر يارىدار ئۆلۈپ كېتىپ قالسا، ئۇ يارىدار ياتقان كارىۋاتنى پەردە بىلەن توسۇپ قويىدۇ، شۇنىڭ بىلەن سىز يارىدارنىڭ قانداق ئۆلگەنلىكىنى كۆرەلمەيسىز، دوختۇرلار ۋە ئەر سېستىرالارنىڭ پۈتىنىلا كۆرەلەيسىز. بەزىدە سەكراتقا چۈشۈپ قالغان بىمارلارنىڭ بوش ئىگىرىغان ئاۋازىنى ئاڭلايسىز. ئارقىدىن پوپ پەردىنىڭ كەينىدە پەيدا بولىدۇ، ئاندىن ئەر سېستىرالار جەسەتنىڭ ئۈستىگە يۇڭ ئەدىيال يېپىپ، ئىككى قاتار قويۇلغان كارىۋاتنىڭ ئارىسىدىن ئېلىپ چىقىپ كېتىدۇ. ئۇلار چىقىپ كەتكەندىن كېيىن پەردە ئېلىۋېتىلىدۇ.

شۇ كۈنى ئەتىگەندە كېسەلخانىغا مەسئۇل مايور مەندىن:

ــ ئەتىلەردىن يولغا چىقالارسىزمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.

ــ چىقالايمەن، ــ دەپ جاۋاب بەردىم.

ــ ئەمىسە سىزنى ئەتە ئەتىگەندىلا ئاپىرىپ قويسۇن، سەھەردىلا يولغا چىقىڭلار، بولمىسا ھاۋا بەك ئىسسىپ كېتىدۇ، ــ دېدى مايور.

ئۇلار سىزنى كارىۋاتتىن چۈشۈرۈپ، تېڭىش بۆلۈمىگە ئېلىپ

ماڭغاندا، دېرىزىدىن سىرتنى، گۈلزارلىقتىكى يېڭى قەبرىلەرنى كۆرەلەيسىز. بىر ئەسكەر گۈلزارلىق تەرەپكە قاراپ تۇرغان ئىشىك ئالدىدا ئولتۇرۇپ كىرىست جازىسى ياساۋاتىتۇ. ئۇ گۈلزارلىققا دەپنە قىلىنغان كىشىلەرنىڭ ئىسىم - فامىلىسى، ھەربىي ئۇنۋانى، قاراشلىق ھەربىي قىسىم قاتارلىقلارنى سىر بىلەن ئاشۇ كىرىست جازىسىغا يازىدۇ. ئۇ يەنە كېسەلخانىنى تازىلايدۇ. ئۇ بوش ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ ئاۋستىرىيە ئارمىيەسىنىڭ قارا مىلتىقىنىڭ مىشكىدە ماڭا بىر تاماكا تۇتاشتۇرغۇچ ياساپ بەرگەنىدى. دوختۇرلار ناھايىتى ئىشچان، ياخشى ئادەملەر ئىكەن. ئۇلار مېنى مىلانغا ئاپىرىپ قويۇشقا ئالدىرىشاتتى. چۈنكى، مىلاننىڭ رېئىتىگېن ئۇسكۇنىلىرى بىرقەدەر ياخشى ئىكەن، ھالبۇكى مېنى ئوپېراتسىيەدىن كېيىن قوبۇل قىلىدىكەن. ئۆزۈمنىڭمۇ مىلانغا بارغۇم بار ئىدى. ئۇلار بىزنى ئارقا سەپكە ئاپىرىۋەتمەكچى بولۇشۇپتۇ، قانچە يىراق يەرگە ئاپىرىۋەتسە شۇنچە ياخشى بولىدىكەن، چۈنكى ئومۇمىي ھۇجۇم باشلانسىلا، كېسەل كارىۋاتلىرىغا تېخىمۇ جىددىي ئېھتىياج چۈشىدىكەن.

دالا ئارمىيە دوختۇرخانىسىدىن ئايرىلىش ئالدىدا رىنالدى مايور بىلەن مېنى كۆرگىلى كەپتۇ. ئۇلار مېنى ئامېرىكىنىڭ مىلاندىكى يېڭىدىن تەسىس قىلىنغان بىر دوختۇرخانىسىغا يۆتكىمەكچى بولۇشۇپتۇ. ئامېرىكىنىڭ بىرنەچچە قېتىملىق ئاپتوموبىلىنى ئىتالىيەگە ئەۋەتىدىكەن، بۇ دوختۇرخانا ئۇلارغا ۋە ئىتالىيەدە ھەربىي مەجبۇرىيەت ئۆتەۋاتقان باشقا ئامېرىكىلىقلارغا قارايدىكەن. قىزىل كىرىست جەمئىيىتىدە نۇرغۇن ئامېرىكىلىق بار ئىكەن. ئامېرىكا شۇ چاغدا ئاۋستىرىيەگە ئەمەس، گېرمانىيەگە ئۇرۇش ئېلان قىلغانىدى.①

① ئامېرىكا 1917 - يىلى 4 - ئاينىڭ 6 - كۈنى گېرمانىيەگە ئۇرۇش ئېلان قىلغانىدى، ئاۋستىرىيە - ۋېنگىرىيە ئىمپېرىيەسىگە شۇ يىلى 12 - ئايدا ئارقىغا سۆرەپ ئاندىن ئۇرۇش ئېلان قىلدى.

ئىتالىيەلىكلەر ئامېرىكىنىڭ ئاۋسترىيەگە چوقۇم ئۇرۇش ئېلان قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى، ھەتتا قىزىل كىرېست جەمئىيىتىدىكىلەر ئىتالىيەگە كەلسە ئىنتايىن خۇشاللىق ھېس قىلىشاتتى. ئۇلار مەندىن ۋېلسون زۇڭتۇڭ ئاۋسترىيەگە ئۇرۇش ئېلان قىلارمۇ، دەپ سورىدى. مەن بۇ يەردە ۋاقىت مەسىلىسى مەۋجۇت، دەپ جاۋاب بەردىم. مەن ئامېرىكىنىڭ ئاۋسترىيەنىڭ ئالدىدا قىسىلىدىغان نېمە ئىشى بارلىقىنى بىلمەيدىكەنمەن. بىراق، ئاللىبۇرۇن گېرمانىيەگە ئۇرۇش ئېلان قىلدى، مەنتىقە بويىچىمۇ ئاۋسترىيەگىمۇ ئۇرۇش ئېلان قىلىشى كېرەك ئىدى. ئۇلار مەندىن يەنە بىز تۈركىيەگە ئۇرۇش ئېلان قىلامدۇق، يوق، دەپ سوراشتى. مەن بۇنداق بولۇشى ناتايىن، دەپ جاۋاب بەردىم. چۈنكى، كۈركە[1] ئامېرىكىنىڭ دۆلەت قۇشى، ئەمما بۇ چاقچاقنى جايىدا تەرجىمە قىلالمىغانلىقىم ئۈچۈن، ئۇلار ھەم قايمۇقۇپ قالدى، ھەم شۇبھىلەندى. شۇنىڭ بىلەن مەن بىز تۈركىيەگىمۇ ئۇرۇش ئېلان قىلىشىمىز مۇمكىن، دېدىم.

— ئۇنداقتا، بۇلغارىيەگىچۇ؟

كۆپچىلىك بىرنەچچە رومكىدىن بىراندى ئىچىشتۇق.

— پەرۋەردىگارىم، بۇلغارىيەگىمۇ، ياپونىيەگىمۇ چوقۇم ئۇرۇش ئېلان قىلىمىز، — دېدىم مەن كەيپ ھالدا.

— ياپونىيە ئەنگلىيەنىڭ ئىتتىپاقدىشى ئەمەسمۇ؟ — دېيىشتى ئۇلار.

— ئۆلگۈر ئەنگلىيەلىكلەر، كىم سىلەرنى ئۇلارغا ئىشەنسۇن دەپتۇ، ياپونىيەلىكلەر ھاۋايىنى تارتىۋالمىز دەۋاتسا، — دېدىم.

— ھاۋاي قەيەردە؟ — دەپ سورىدى ئۇلار.

— تىنچ ئوكياندا، — دېدىم مەن.

— ياپونىيەلىكلەر ئۇنى نېمىشقا ئېلىۋالمىز دەيدۇ؟ — سورىدى ئۇلار.

---

① كۈركە — كۈركە توخۇسى ئامېرىكىدا مىلاد بايرىمىدا يېيىلىدىغان قىممەتلىك ئوزۇقلۇق.

— ئەمەلىيەتتە، ياپونىيەلىكلەرنىڭ ئۇنى ئېلىش نىيىتى يوق، — دېدىم.

— بۇ پىتنە - ئىغۋا، ياپونلار ئىنتايىن سىرلىق پەتەك مىللەت، ئۇسسۇلغا، ھاراقىقا ئامراق تەرەپلىرى فىرانسىيەلىكلەرگە ئوخشىشىپ كېتىدۇ، — دېدى مايور.

— بىز فىرانسىيەلىكلەرنىڭ قولىدىن نايىس ۋە ساۋۇيانى قايتۇرۇۋېلىشىمىز لازىم. بىز كورسىكا ئارىلى ۋە پۇتكۇل ئادرىياتىك دېڭىز قىرغىقىنى قايتۇرۇۋېلىشىمىز كېرەك، — دېدى رىنالدى، — ئىتالىيە قەدىمكى رىم سەلتەنەتىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشى كېرەك، — دەپ قوشۇپ قويدى ئۇ يەنە.

— مەن رىمنى ياخشى كۆرمەيمەن. ئۇ يەر ئىسسىق، ئۇ يەردە پىت كۆپ، — دېدىم مەن.

— سىز رىمنى ياخشى كۆرمەيسىز؟

— ئۇنداق ئەمەس، مەن رىمنى سۆيىمەن، قەدىمكى رىم بارلىق دۆلەتلەرنىڭ ئانىسى، مەن رومۇلۇس[1] نىڭ تايىبىر دەرياسىنىڭ سۈيىنى ئىچكەنلىكىنى مەڭگۈ ئۇنتۇمايمەن، — دېدىم مەن.

— نېمە؟ — دېدى ئۇ تەئەججۈپلىنىپ.

— ھېچنېمە، — دېدىم.

— بىز رىمغا بارايلى، بۇگۈن كەچتىلا ماڭايلى، مەڭگۈ قايتىپ كەلمەيلى. رىم ئىنتايىن گۈزەل شەھەر، — دېدى مايور.

— رىم جىمىكى دۆلەتلەرنىڭ دادىسى ۋە ئانىسى، — دېدىم.

— رىم دېگەن بۇ سۆز مەنپىي، — دېدى رىنالدى.

— ئۇنى دادىسى دېيىشكە بولمىسا، ئۇنداقتا كىم دادا؟ ئەۋلىيا - ئەنبىيالارمۇ؟

— بىھۆرمەتلىك قىلماڭ.

— بىھۆرمەتلىك قىلمىدىم. كەڭرەك جەھەتتىن سۆزلەۋاتىمەن

---

① رومۇلۇس — رىۋايەتتىكى رىم شەھىرىنىڭ قۇرغۇچىسى، ئۇ قوشكېزەك ئىنىسى رىموس بىلەن بىللە بوۋاق ۋاقتىدا تايىبىر دەرياسىغا تاشلىۋېتىلگەن. كېيىن ئۇلارنى چىشى بۆرە ئېمىتىپ چوڭ قىلغان.

شۇ.

— سىز مەست بولۇپ قاپسىز، ئومىقىم.

— مېنى مەست قىلىپ قويغان كىم؟

— سىزنى مەست قىلىپ قويغان مەن، — دېدى مايور.

— مەن سىزنى مەست قىلىۋېتىمەن. چۈنكى، ئامېرىكا ئۇرۇشقا قاتناشقانلىقتىن مەن سىزنى ياخشى كۆرىمەن.

— ئامېرىكا بۇ ئۇرۇشقا چېتىلىپ قالدى.

— سىز ئەتە ئەتىگەندە يولغا چىقامسىز، ئومىقىم؟ — دېدى رىنالدى.

— رىمغا بارىمەن، — دېدىم.

— ياق، مىلانغا بېرىڭ، مىلانغا، — دېدى مايور، — خىرۇستال سارىيىغا بېرىڭ، كوۋاغا بېرىڭ، كامپارىغا بېرىڭ، بىففىغا بېرىڭ. چوڭ كىمېر①غا بېرىڭ.

— سىز تەلەيلىك، ئىتالىيەنىڭ چوڭ رېستورانىغا بېرىڭ. مەن ئۇ يەردە جورجى②دىن پۇل قەرز ئالالايمەن، تىياتىرخانىغا بېرىڭ، — دېدى رىنالدى.

— سىزمۇ تىياتىرخانىغا بېرىڭ.

— ھەر كۈنى كەچتە بارامدىم؟ — دېدىم مەن.

— ھەر كۈنى كەچتە بارىدىغانغا سىزنىڭ يا پۇلىڭىز بولمىسا، — دېدى مايور.

— تىياتىر بىلىتى بەك قىممەت، مەن بوۋامنىڭ ئامانەت ھېسابىغا بىر پارچە پېرېۋوت چېكى يازمەن.

— بىر پارچە نېمە؟

---

① چوڭ كىمېر — ئۇزۇن، يۇمىلاق شەكىللىك گۈمبەز، ئۇزۇنلۇقى ئۇچ يۈز يەرگىرمە يارد، كەڭلىكى ئون ئالتە فۇت، ئېگىزلىكى توقسان تۆت فۇت كېلىدۇ. ئۇنىڭ ئەينەكلىك، ئىككى تەرىپىدە دۇكان، قەھۋەخانا، ئاشخانا قاتارلىقلار بار. بۇ يەردە تىلغا ئېلىنغان بىففى، كامپارى قاتارلىقلار مەشھۇر مېھمانخانىلاردۇر. كوۋا مىلان تىياتىرخانىسى يېنىدىكى قەھۋەخانا، خىرۇستال سارايى، چوڭ كىمېر مەركىزىدىكى ئايلانما شەكىللىك ئەينەك مۇنار بولۇشى مۇمكىن.

② جورجى — مىلاندىكى بىر مېھمانخانىنىڭ چايخانىسىنىڭ باشلىقى.

— پېرىۋوت چېكى، ئۇ پۇل بەرمىسە ماڭا تۇرمىدە ياتماقتىن باشقا ئامال يوق. بانكىدىكى خىزمەتچى ئەپەندىلەر ماڭا مۇشۇ يول بىلەن پۇل چىقىم قىلىپ بېرىدۇ. مەن مۇشۇ پېرىۋوت چېكىگە تايىنىپ كۈن ئۆتكۈزگەنمەن.

— بوۋىڭىز سىزدەك بىر ۋەتەنپەرۋەر، ئىتتالىيە ئۈچۈن جېنىنى ئاتاۋاتقان نەۋرىسىنىڭ تۇرمىدە يېتىشىغا قانداقمۇ قاراپ تۇرسۇن؟ ياشىسۇن ئامېرىكا ئوغلانى گالى بودى[1]، — دېدى رىنالدى.

— ياشىسۇن پېرىۋوت چېكى! — دېدىم مەن.

— ئاۋازىمىزنى پەسرەك قىلايلى، — دېدى مايور، — ئۇلار بىزگە نەچچە قېتىم ئاستىراق گەپ قىلىڭلار، دەپ بولدى، سىز راستلا ئەتە ماڭامسىز، فرېدېرىك؟

— مەن سىزگە ئۇ ئامېرىكا دوختۇرخانىسىغا بارىدۇ، دېدىمغۇ، — دېدى رىنالدى، — ئۇ دالا ئارمىيەسى دوختۇرخانىسىدىكى ساقاللىق سېسترالارنىڭ قېشىغا ئەمەس، ئاشۇ چىرايلىق سېسترا خېنىملارنىڭ قېشىغا بارىدۇ.

— شۇنداق، شۇنداق، — دېدى مايور، — مەن ئۇنىڭ ئامېرىكا دوختۇرخانىسىغا بارىدىغانلىقىنى بىلمەن.

— ئۇلارنىڭ ساقلى بىلەن كارىم يوق، — دېدىم مەن، — كىم ساقال قويۇشنى ياخشى كۆرسە قويۇۋەرمەمدۇ، مايور، سىز نېمىشقا ساقال قويمايسىز؟

— چۈنكى، ساقال قويۇپ زەھەرلىك گازدىن مۇداپىئەلىنىش نىقابى تاقىسا بەك ئەپسىز بولىدىكەن.

— بولىدۇ، نىقابنىڭ ئىچىگە هەممىنى سىغدۇرغىلى بولىدۇ.

— مەن ئىلگىرى نىقابنىڭ ئىچىگە قۇسۇۋەتكەن. ئاۋازىڭىز يۇقىرى چىقىپ كەتتى، ئومىقىم، — دېدى رىنالدى.

— بىز سىزنىڭ ئالدىنقى سەپكە بارغانلىقىڭىزنى بىلمىز.

---

① گالى بودى (1807 — 1882) — ئىتالىيەلىك ۋەتەنپەرۋەر قەيسەر جەڭچى.

ئوبدان بالا. سىز كەتسەڭىز مەن قانداق قىلارمەن؟ بىز ماڭايلى، — دېدى مايور.

بىزنىڭ كۆڭلىمىز بۇزۇلۇشقا باشلىدى.

— ئاڭلاڭ، سىزگە دەيدىغان ئاجايىپ خەۋىرىم بار، ھېلىقى ئەنگلىيەلىك قىز توغرۇلۇق، بىلەمسىز، سىز ھەر كۈنى كەچتە ئۇلارنىڭ دوختۇرخانىسىغا بېرىپ ئىزدەيدىغان ھېلىقى ئەنگلىيەلىك قىزنى دەيمەن. ئۇمۇ مىلانغا بارىدىكەن. ئۇ يەنە بىرەيلەن بىلەن بىللە ئامېرىكا دوختۇرخانىسىغا يۆتكىلىپ بارىدىغان بوپتۇ. ئامېرىكىدىن كېلىدىغان سېستىرالار تېخى كېلىپ بولالماپتۇ. مەن بۈگۈن ئۇلارنىڭ قىسمىنىڭ مەسئۇلى بىلەن سۆزلەشكەنىدىم. ئالدىنقى سەپتە ئايالار بەك كۆپ ئىكەن، ئۇلار بىر تۇركۈمىنى يۆتكەپ قايتۇرۇپ كېتىدىغان بوپتۇ. بۇ خەۋەر قانداق ئىكەن، ئومىقىم؟

— ياخشى ئىكەن.

— قالتىس دەڭە، سىز بىر چوڭ شەھەردە تۇرىسىز، يەنە تېخى ئەنگلىيەلىك تۇمۇچۇقىڭىز كېلىپ كۆڭلىڭىزنى ئېچىپ تۇرىدۇ، مەن نېمىشقىمۇ يارىلانمايدىغانمەن؟

— سىزمۇ يارىلىنىپ قالارسىز، — دېدىم مەن.

— بىز ماڭايلى، — دېدى مايور، — بىز ھاراق ئىچىپ، ژارقىرىشىپ، فرېدېرىكقا دەخلى قىلىپ قويدۇق.

— كەتمەڭلار.

— بولدى، بىز ئەمدى ماڭايلى. خەير ـ خوش. سىزگە ئامەت تىلەيمەن ! ئىشلىرىڭىز كۆڭۈللۈك بولسۇن.

— خەير ـ خوش.

— خەير ـ خوش.

— خەير ـ خوش ! بالدۇرراق قايتىپ كېلىڭ، ئومىقىم، — رىنالدى مېنى سۆيۈپ قويدى، — سىزدىن لېيۇسالىنىڭ ھىدى كېلىۋاتىدۇ، خەير ـ خوش، ئومىقىم.

— خەير ـ خوش، ئىشلىرىڭىز كۆڭۈللۈك بولسۇن، — دېدى

مايور مۇرەمگە قېقىپ قويۇپ.
ئۇلار چىقىپ كېتىشتى. مەن ئۆزۈمنىڭ خېلى مەست بولۇپ قالغانلىقىمنى ھېس قىلدىم. شۇنىڭ بىلەن ئۇخلاپ قالدىم.

بىز ئەتىسى سەھەردە يولغا چىقىپ، قىرىق سەككىز سائەتتىن كېيىن مىلانغا يېتىپ باردۇق. يول بويى قىينالدۇق. بىز مېستىرنىڭ بۇ تەرىپىدىكى چاغدا پويىز ياندىكى رېلىستا خېلى ئۇزاق تۇرۇپ قالدى. بىرنەچچە بالا يۈگۈرۈشۈپ كېلىپ بىزگە قارىدى. مەن بىر كىچىك بالىنى كونياك بىراندىسى ئەكېلىپ بېرىشكە بۇيرۇدۇم. لېكىن، ئۇ قايتىپ كېلىپ كىراپا بىراندىسى بار ئىكەن، دېدى... مەن ئۇنىڭغا ئېلىۋېرىشنى ئېيتتىم. ھاراق كەلتۇرۇلگەندىن كېيىن مەن پۇلنى ئۇنىڭغا بەردىم. ئارقىدىن يېنىمدا ئولتۇرغان سەپەردىشىم بىلەن مەست بولغۇچە ئىچىشىپ ئۇخلاپ قاپتۇق. ۋىسىنزا شەھىرىدىن ئۆتكەندىن كېيىن ئاندىن ئۇيقۇمىز ئېچىلىپ، مەستلىكىمىز يېشىلدى. پولغا قۇسۇۋۇتتىم. بۇنىڭدىن ئانچە خىجىل بولۇپ كەتمىدىم. چۈنكى، يېنىمدىكى سەپەردىشىم پولغا بىرنەچچە قېتىم قۇسۇۋۇتكەنىدى، كېيىن مەن قاتتىق ئۇسساپ پەقەت چىدىمىدىم. ۋېرونا شەھەر سىرتىدىكى ئاپتوموبىل يۆتكەش مەيدانىغا بارغاندا ئۇيان - بۇيان مېڭىپ يۈرگەن بىر ئەسكەرگە سۇ ئەكېلىپ بېرىشنى ئېيتتىم. ئۇ ماڭا ئازراق سۇ ئەكېلىپ بەردى. مەن ھېلىقى مەست بولۇپ كەتكەن يىگىت — جورجىتنى ئويغىتىپ ئۇنىڭغا ئازراق سۇ بەردىم. ئۇ سۇنى مۇرەمگە تۆكۈپ قويۇڭ، دېدى - دە، ئۇخلاپ كەتتى. ھېلىقى ئەسكەر مەن بەرگەن بىر تېمىننى ئالغىلى ئۇنىماي، ماڭا بىر دانە يۇمشاق، سۇلۇق ئاپېلسىن ئەكېلىپ بەردى. مەن ئۇنى شوراپ يېدىم، ئۈرۈقىنى تۈكۈرۈۋەتتىم. بىردەم ھېلىقى يۇك ئاپتوموبىلىنىڭ يېنىدا ئۇياقتىن - بۇياققا مېڭىپ يۈرگەن ئەسكەرگە تىكىلىپ ئولتۇردۇم. بىردەمدىن كېيىن پويىز بىر سىلكىنىپ يۈرۈپ كەتتى.

A FAREWELL TO ARMS

ئىككىنچى بۆلۈم

ئون ئۇچىنچى باب

بىز تاڭ سەھەردە مىلانغا يېتىپ باردۇق، ئۇلار يۇك ئاپتوموبىل مەيدانىدا بىزنى ئېلىپ قالدى. بىر قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلى مېنى ئامېرىكا دوختۇرخانىسىغا ئېلىپ ماڭدى. مەن قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلىنىڭ ئىچىدىكى بىر نوسىلكىدا ياتاتتىم، ئاپتوموبىلىنىڭ شەھەر ئىچىدىكى قايسى رايونلاردىن ئۆتۈۋاتقانلىقىنى بىلەلمىدىم. لېكىن، ئۇلار نوسىلكىنى چۇشۇرۇۋاتقاندا مەن بىر بازارنى كۆرۈپ قالدىم. بىر ھاراق دۇكىنىنىڭ ئىشكى ئوچۇق تۇراتتى، دۇكاندا بىر قىز تازىلىق قىلىۋاتاتتى. بەزىلەر كوچا ـ رەستىلەرگە سۇ سەپمەكتە ئىدى، تاڭ ھاۋاسى دىماققا ئۇرۇلاتتى. ئۇلار نوسىلكىنى يەردە قويۇپ ئىچكىرىگە كىرىپ كېتىپ، دەرۋازىۋەننى باشلاپ كەلدى. كۆل رەڭ بۇرۇتلۇق دەرۋازىۋەن بېشىغا قالپاق كىيىۋالغان، ئۇچىسىغا چاپان كىيىمگەنىدى. مەن ياتقان نوسىلكا لىفتقا پاتمىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مېنى نوسىلكىدىن چۇشۇرۇپ لىفت بىلەن ئېلىپ چىقامدۇق ياكى نوسىلكىنى كۆتۈرۈپ پەلەمپەي بىلەن ئېلىپ چىقامدۇق دېيىشىپ، ئاخىر لىفتقا چىقىشىدىغان بولدى. ئۇلار مېنى نوسىلكىدىن چۇشۇرۇشتى.

ـــ ئاستىراق، ئاۋايلاڭلار، ـــ دېدىم مەن.

بىز بىر توقاي ئادەم لىفتىنىڭ ئىچىدە قىستىلىشىپ تۇرىدۇق. پۇتۇم ئېغىلىپ قالغاچقا بەك ئاغرىپ كەتتى.

ـــ پۇتۇمنى سوزۇۋالاي، ـــ دېدىم.

ـــ بولمايدۇ، لېيتېنانت، ئورۇن بولمىسا، ـــ دېدى بىرەيلەن مېنى يۆلەپ تۇرۇپ. مېنىڭ جەينىكىم ئۇنىڭ بوينىغا تىرىلىپ

قالدی. ئۇنىڭ ئاغزىدىن سامساق ۋە ۋىسكى ھىدى كېلىپ تۇراتتى.

— دىققەت قىلىڭلار، — دېدى باشقا بىرى.

— ئاناڭنى، كىم دىققەت قىلماپتۇ؟

— مەن يەنە سۆزۈمنى تەكرارلايمەن، دىققەت قىلىڭلار، — دېدى مېنىڭ پۇتۇمدىن كۆتۈرگەن ئادەم.

لىفىت ئىشىكى يېپىلدى، سىرتىدىكى تۆمۈر ئىشىكمۇ يېپىلدى، دەرۋازىۋەن تۆتىنچى قەۋەتكە چىقىدىغان كۇنۇپكىنى باستى. دەرۋازىۋەننىڭ ھەربىكتىدىن ناھايىتى ئېھتىياتچانلىقى چىقىپ تۇراتتى. لىفىت ئاستا ـ ئاستا يۇقىرىغا كۆتۈرۈلدى.

— ئېغىرمىكەنمەن؟ — مەن ھېلىقى سامساق پۇرىغان ئاداشتىن سورىدىم.

— ياقەي، — دېدى ئۇ، ئۇنىڭ يۈزىدىن چىپىلداپ تەر ئېقىپ تۇراتتى، ئاۋازى خىرقىرايتتى. لىفىت ئاخىر توختىدى، مېنىڭ پۇتۇمدىن كۆتۈرگەن كىشى ئىشىكنى ئېچىپ سىرتقا چىقتى. بىز بالكونغا چىقتۇق. بالكوننىڭ شامال ئۆتۈشۈپ تۇرىدىغان، مىس تۇتقۇچلۇق بىرنەچچە ئىشىكى بار ئىدى. پۇتۇمدىن كۆتۈرگەن كىشى قوڭغۇراقنى باستى، بىراق ھېچكىم ئىشىك ئاچقىلى كەلمىدى. دەرۋازىۋەنمۇ بالكوندا ئىدى.

— ئادەم چىقمىدىغۇ؟ — نوسلكا كۆتۈرگەن كىشى سورىدى.

— بىلمەيمەن، — دېدى دەرۋازىۋەن، — ئۇلار بىنانىڭ ئاستىنقى قەۋىتىدە ياتىدۇ.

— ئادەم تېپىپ كېلەيلى.

دەرۋازىۋەن قوڭغۇراقنى يەنە باستى، ئىشكىنى چەكتى. ئاخىر ئىشكنى ئېچىپ كىرىپ كېتىپ، كۆزئەينەك تاقىغان قېرى خوتۇننى باشلاپ چىقتى. ئۇنىڭ پاخپايغان چاچلىرى بىر يېنىغا چۈشۈپ تۇراتتى. ئۇ سېستىرالار فورمىسى كىيىۋالغانىدى.

— گېپىڭلارنى چۈشەنمىدىم، ئىتالىيان تىلىنى بىلمەيمەن، — دېدى ئۇ ئايال.

— مەن ئىنگلىزچە بىلمەن. ئۇلار بىرەر جاي تېپىپ مېنى ئورۇنلاشتۇرماقچى، — دېدىم مەن.

— ئۆيلەرنى تەييارلاپ قويماپتىكەنمىز. بۇ يەرگە تېخى كېسەل قوبۇل قىلمىغانىدۇق، — ئۇ چېچىنى تۈزەشتۈرۈپ قويۇپ، ماڭا تىكىلىپ قارىدى.

— مېنى ئورۇنلاشتۇرۇپ قويسىڭىز؟

— قولۇمدىن كەلمەيدۇ، — دېدى ئۇ ئايال، — بىز تېخى كېسەل قوبۇل قىلمىدۇق. مەن سىزنى بىرەر ئۆيگە ئورۇنلاشتۇرۇپ قويالمايمەن.

— قايسى ياتاق بولسا مەيلى ئىدى، — مەن دەرھال ئىتالىيان تىلىدا دەرۋازىۋەنگە دېدىم، — بوش ياتاق تېپىلغۇ.

— ياتاقلارنىڭ ھەممىسى بوش، — دېدى دەرۋازىۋەن، — سىز بۇ يەرگە كېلىگەن تۇنجى كېسەل، — ئۇ بېشىدىن شەپكىسىنى ئېلىپ ھېلىقى قېرى سېستراغا قارىدى.

— پەرۋەردىگارنىڭ ھەققىدە بولسىمۇ ماڭا تېزرەك بىر ياتاق بەرگەن بولسىڭىز، — پۇتۇم يىغلىپ قالغان بولغاچقا، بارغانسېرى قاتتىق ئاغرىپ كېتىۋاتاتتى. ئاغرىق يىلىكىمگە ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندەك ھېس قىلدىم. دەرۋازىۋەن ئىشىكتىن كىرىپ كېتىپ، ھېلىقى كۇل رەڭ چاچلىق سېستىرانى ئەگەشتۈرۈپ چىقىپ كەلدى.

— ئۇلار بىردەمدە يېتىپ كېلىدۇ، مەن بىلەن مېڭىڭلار، — دېدى ئۇ. ئۇلار مېنى كۆتۈرۈپ ئۇزۇن بىر كارىدوردىن ئۆتۈپ، دېرىزە پەردىسى تارتىلغان بىر ياتاققا ئەكىردى. ياتاقتا يېڭى ئۆي جاھازلىرى، بىر كارىۋات، ئەينەكلىك كىيىم ئىشكاپى بار ئىدى. ئۇلار مېنى كارىۋاتتا ياتقۇزۇپ قويدى.

— مەن يوتقان - كۆرپە سېلىپ بېرەلمەيمەن، يوتقان - كۆرپىلەر سولاقلىق ئىدى، — دېدى سېستىرا ئايال.

مەن ئۇنىڭغا گەپ قىلمىدىم.

— يانچۇقۇمدا پۇل بار، — دېدىم دەرۋازىۋەنگە، — ئېچ

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

يانچۇقۇمدا.

دەرۋازىۋەن پۇلنى چىقاردى. نوسلكا كۆتۈرگەن ھېلىقى ئىككى كىشى قوللىرىغا باش كىيىملىرىنى ئېلىپ كارىۋات يېنىدا تۇراتتى.

— ئۇلارنىڭ ھەربىرىگە بەش لىرادىن بېرىڭ. سىزمۇ بەش لىرا ئېلىڭ، يەنە بىر يانچۇقۇمدا كېسەل تارىخى دەپتىرى بار. ئۇنى سېستراغا ئېلىپ بېرىڭ.

نوسلكا كۆتۈرگەنلەر تەزىم قىلىپ رەھمەت ئېيتتى.

— خەير - خوش، رەھمەت سىلەرگە، — دېدىم. ئۇلار يەنە تەزىم قىلىپ چىقىپ كېتىشتى.

— كېسەل تارىخىدا مېنىڭ يارىلىنىش ئەھۋالىم ۋە داۋالىنىش جەريانلىرى ئوچۇق يېزىلغان، — دېدىم سېستراغا.

سېسترا كېسەل تارىخىنى قولىغا ئېلىپ، كۆزئەينەكىنى تاقاپ كۆرۈشكە باشلىدى. كېسەل تارىخىم ئۇچ ۋاراق ئىدى.

— مەن چۈشەنمەيدىكەنمەن. قانداق قىلساق بولار، مەن ئىتالىيان يېزىقىنى بىلمەيمەن. دوختۇرلارنىڭ تاپشۇرۇقى بولمىسا قانداق قىلىشنى بىلمەيمەن، — ئۇ يىغلاپ كەتتى. ئاندىن كېسەل تارىخىنى خالىتىنىڭ يانچۇقىغا سېلىپ قويدى.

— سىز ئامېرىكىلىقمۇ؟ — ئۇ يىغلاپ تۇرۇپ سورىدى.

— شۇنداق، كېسەل تارىخىنى كارىۋات يېنىدىكى ئۈستەلگە قويۇپ قويۇڭ.

ياتاق ئىچى قاراڭغۇ، سالقىن ئىدى. مەن كارىۋاتتا ياتاتتىم، ياتاقنىڭ ئۈدۈل تېمىدىكى چوڭ ئەينەككە كۆزۈم چۈشۈپ قالدى. ئەمما، ئەينەكتە ئەكس ئەتكەن نەرسىلەرنى ئوچۇق كۆرەلمىدىم. دەرۋازىۋەن كارىۋاتنىڭ يېنىدا تۇراتتى. ئۇ كېلىشكەن، مۇلايىم كىشى ئىدى.

— سىز كەتسىڭىز بولىدۇ، — دېدىم مەن ئۇنىڭغا، — سىزمۇ كەتسىڭىز بولىدۇ، — دېدىم يەنە سېستراغا، — ئىسمىڭىز نېمە؟

— ژالكېر خانىم.

— سىز كەتسىڭىز بولىدۇ، ژالكېر خانىم. مېنىڭ ئۇيقۇم كېلىۋاتىدۇ.

ياتاقتا يالغۇز قالدىم، ياتاق ئىچى ئىنتايىن سالقىن، دوختۇرخانىلاردا مۇنداق سالقىن ھېس قىلىپ باقمىغانىدىم. كارىۋات ماتراسى پۇختا، راھەت ئىدى. مەن راھەتلىنىپ ياتتىم، نەپەس ئېلىشىمۇ شۇنچە يېنىك، پۈتۈمنىڭ ئاغرىقىمۇ يەڭگىللەپ قالغانىدى. بىر دەمدىن كېيىن سۇ ئىچكۈم كېلىپ، كۇنۇپكىنى باستىم، ئەمما ھېچكىم كىرمىدى. بىر چاغدا ئۇخلاپ قاپتىمەن.

ئويغىنىپ ئەتراپىمغا قارىدىم. قۇياش نۇرى پەردە تارتىلغان دېرىزىدىن چۈشۈپ تۇراتتى. كىيىم ئىشكاپىغا، قۇرۇق تۆت تامغا ۋە ئىككى ئورۇندۇققا كۆز يۈگۈرتتۈم. ئىككى پۈتۈم كىرلىشىپ كەتكەن بىنتتا تېڭىلغان، كارىۋاتقا تۇز قويۇۋالغانىدىم. مەن ناھايىتى ئېھتىيات قىلىپ، پۈتۈمنى مىدىرلىتىشىمۇ جۇرئەت قىلالمىدىم. ئاغزىم قۇرۇپ كېتىۋاتاتتى. يەنە كۇنۇپكىنى باستىم. ئىشىك ئېچىلغاندەك قىلدى. بېشىمنى كۆتۈرۈپ قارىسام، ياش، ناھايىتى چىرايلىق بىر سېستىرا كىرىۋېتىپتۇ.

— ئەتىگەنلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، — دېدى ئۇ كارىۋات يېنىغا كېلىپ، — دوختۇرنى تاپالمىدۇق. دوختۇر كومو كۆلى[1] گە كېتىپتۇ. بۇ يەرگە كېسەل كېلىدىغانلىقىنى ھېچكىم بىلمەيتتى. سىز زادى قانداق كېسەلگە گىرىپتار بولۇپ قالدىڭىز؟

— يارىلاندىم. يوتام، پۈتۈم، يەنە بېشىمغۇ يارىلانغان.

— ئىسمىڭىز نېمە؟

— ھېنرى، فرېدېرىك ھېنرى.

— مەن سىزنى يۈيۈندۇرۇپ قويايى، يارىڭىزغا چېقىلالمايمەن،

---

① كومو كۆلى — ئىتالىيەنىڭ شىمالىي چېگرا سىغا جايلاشقان، ئۇزۇنلۇقى ئوتتۇز بەش ئىنگلىز مىلى، كەڭلىكى ئۈچ ئىنگلىز مىلى كېلىدىغان مەشھۇر مەنزىرىلىك رايون.

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

دوختۇر كېلىپ بىرنېمە قىلسۇن.

ـــ بارىكلىي خېنىم مۇشۇ يەردىمۇ؟

ـــ ياق، بۇ يەردە بۇنداق ئىسىملىك بىرى يوق.

ـــ مەن بۇ يەرگە كەلگەندە مىشىلداپ يىغلىغان ئايال كىم؟

سېستىرا كۈلۈپ كەتتى.

ـــ ئۇ ژالكېر خانىم بولىدۇ، كېچىلىك ئىسمېنىدا ئىشلەيدۇ.

ھازىر ئۇخلاپ قالدى، ئۇ كېسەل كېلىدىغانلىقىنى بىلمەيتتى.

ئۇ بىنىتتىن باشقا ھەممە كىيىملىرىنى سالدۇرۇۋەتتى. ئۇ بەدىنىمنى سۈرتۈپ قويۇۋىدى، ئىنتايىن خۇش يېقىپ كەتتى. بېشىم تېڭىقلىق بولغاچقا، يۈز ـ كۆزۈمنى پاكىز يۇيۇپ قويدى. ئۇ ئىنتايىن يېقىشلىق، مۇلايىم قىز ئىكەن.

ـــ سىز قەيەردە يارىلانغان؟

ـــ ئىسىنزو دەريا‌سى بويىدا. پلاۋا رايونىنىڭ شىمالىدا.

ـــ پلاۋا دېگىنىڭىز قەيەردە؟

ـــ گورنزىيەنىڭ شىمالىدا.

مەن ئۇنىڭ بۇ يەرلەرنى پەقەت بىلمەيدىغانلىقىنى سەزدىم.

ـــ قاتتىق ئاغرىۋاتامدۇ؟

ـــ ھېچقىسى يوق. ھازىر ئانچە ئاغرىمىدى.

ئۇ مېنىڭ ئاغزىمغا تېرمومېتىر سېلىپ قويدى.

ـــ ئىتالىيەلىكلەر قولتۇققا سالاتتى، ـــ دېدىم.

ـــ گەپ قىلماڭ.

ئۇ تېرمومېتىرنى ئاغزىمدىن ئېلىپ كۆرۈپ بېقىپ سىلكىۋەتتى.

ـــ قانچە گىرادۇس ئىكەن؟

ـــ سىز بىلمىسىڭىزمۇ بولىدۇ.

ـــ ماڭا دەپ بېرىڭ.

ـــ ئاساسەن نورمال ئىكەن.

ـــ مەن ئەزەلدىن قىزىپ باقمىغان. ئىككى پۇتۇمدا ئانا ـ مانامنىڭ ھەممىسى بار.

— بۇ نېمە دېگىنىڭىز؟
— پۇتۇمدا مىناميوتنىڭ ئوق پارچىسى، كونا ۋىنتا ۋە كارىۋاتنىڭ پۈرژىنىسى بار، دەۋاتىمەن.
ئۇ كۈلۈپ قويدى:
— پۇتىڭىزدا راستلا مۇشۇنداق نەرسىلەر بولسا چوقۇم يۇقۇملىنىدۇ، قىزىپ كېتىسىز.
— نېمىلا بولسا كېيىن كۆرمەمدۇق، — دېدىم.
ئۇ چىقىپ كېتىپ بىر دەمدىلا تاڭ سەھەردە كۆرۈشكەن هېلىقى ياشانغان سېستىرا بىلەن بىللە كىردى. ئۇلار بىرلىكتە كارىۋاتقا يوتقان ـ كۆرپە سالدى. ئۇلارنىڭ كارىۋاتنى بۇنداق سەۋرەمجانلاشتۇرۇشى ماڭا بەكمۇ يېڭىلىق تۇيۇلدى.
— بۇ يەرنى كىم باشقۇرىدۇ؟
— ۋان كامپېن خانىم.
— قانچە سېستىرا بار؟
— بىز ئىككىمىزلا.
— بىرنەچچەيلەن كېلىدۇ دەۋاتامتىڭىز؟
— يەنە بىرنەچچىسى پات ئارىدا يېتىپ كېلىدۇ.
— قاچان كېلىدۇ؟
— بىلمەيمەن. كېسەل تۇرۇپ ئەجەپ جىق گەپلەرنى سوراپ كەتتىڭىز.
— مېنىڭ كېسىلىم يوق، مەن يارىلاندىم، — دېدىم.
ئۇلار كارىۋاتنى جايلاشتۇرۇپ بولدى. مەن پاكىز، سىلىق ئەدىيالدا راھەتلىنىپ ياتتىم.
ۋالكېر خانىم چىقىپ كېتىپ كېچىلىك كىيىم ئېلىپ كىرىپ ماڭا كىيدۈرۈپ قويدى. مەن ئۆزۈمنى پاكىز هەم رەتلىك هېس قىلدىم.
— سىلەر مېنى ئوبدان كۈتۈۋاتىسىلەر، — دېدىم.
هېلىقى گايج ئىسىملىك سېستىرا ناز ـ كەرەشمە بىلەن كۈلۈپ قويدى.

— ئازراق سۇ ئىچسەم بولارمۇ؟ — دەپ سورىدىم.
— ئەلۋەتتە بولىدۇ. سىزگە ناشتىلىقنى بالدۇرراق بېرەيلى.
— قورسىقىم ئاچمىدى. دېرىزىنى ئېچىۋېتىپ پەردىنى قايرىپ قويسىڭىز؟
ياتاق قارانغۇ ئىدى، دېرىزە ئېچىۋېتىلگەندىن كېيىن قۇياش نۇرى ياتاقنى يورۇتۇۋەتتى، دېرىزىدىن بالكون، كاھىشلىق ئۆگزىلەر ۋە مورىلار كۆرۈنۈپ تۇراتتى. مەن كاھىشلىق ئۆگزىلەرنىڭ ئۈستىدىكى كۆك ئاسمانغا قارىدىم. ئاق بۇلۇت ۋە كۆپكۆك ئاسمان جىلۋىلىنىپ تۇراتتى.
— سېبىستراللارنىڭ قاچان كېلىدىغانلىقىنى راستلا بىلمەمسىز؟
— نېمانداق شۇنىلا سورايسىز؟ بىز سىزگە ئوبدان قارىيالمىدۇقمۇ؟
— ئوبدان قاراۋاتىسىلەر.
— تەرەت قاچىسى لازىممۇ؟
— قېنى سىناپ باقمايمۇ؟
ئۇلار مېنى يۆلەپ ئولتۇرغۇزۇپ قويدى، لېكىن تەرەت قىلالمىدىم، دەرھال يېتىۋېلىپ ئىشىكتىن سىرتتىكى بالكونغا قارىدىم.
— دوختۇر قاچان كېلىدۇ؟
— ئۇنىڭ قايتىپ كېلىشىنى كۈتەيلى. بىر ئامالار بىلەن تېلېفون قىلدۇق، ئۇنى كومو كۆلىدىن ئىزدەتتۇق.
— باشقا دوختۇرلار يوقمۇ؟
— ئۇ دوختۇرخانىمىزنىڭ كېسەلخانا دوختۇرى.
گايج خېنىم بىر بوتۇلكا سۇ بىلەن بىر ئىستاكان ئېلىپ كەلدى. مەن كەينى ـ كەينىدىن ئوچ ئىستاكان سۇ ئىچىۋەتتىم. ئۇلار چىقىپ كېتىشتى. مەن دېرىزىدىن بىردەم سىرتقا قاراپ يېتىپ ئۇخلاپ قاپتىمەن. چۈشتە ئازراق غىزا يېدىم، چۈشتىن كېيىن دوختۇرخانىنىڭ نازارەتچىسى ۋان كامپېن خانىم مېنى

كۆرگىلى كەلدى. ئۇ مېنى ياقتۇرمىدى، مەنمۇ ئۇنى ياقتۇرمىدىم. ئۇ پاكار، گۇمانخور كۆرۈنەتتى، دوختۇرخانىدا نازارەتچىلىك قىلىش جەريانىدا كۆپ ئازار يېگەنىكەن. ئۇ مەندىن نۇرغۇن گەپلەرنى سوردى، گېپىنىڭ ئۇرانىدىن قارىغاندا، مېنىڭ ئىتالىيە ئارمىيەسىگە قاتنىشىشىم يۈز تۆكىدىغان ئىش ئىكەن.

— تاماق ۋاقتىدا هاراق ئىچسەم بولامدۇ؟ — دەپ سوردىم.

— دوختۇر شۇنداق دېگەن بولسا.

— دوختۇرلار كېلىشتىن ئىلگىرى ئىچسەم بولمايدۇ، شۇنداقمۇ؟

— هەرگىز بولمايدۇ.

— سىز دوختۇرنى چاقىرىپ كەلمەكچى بولۇۋاتامسىز؟

— بىز كومو كۆلىگە تېلېفون ئۇرۇپ ئىزدىدۇق، — ئۇ شۇنداق دەپ چىقىپ كەتتى. ئۇ چىقىپ كەتكەندىن كېيىن گايج خېنىم ياتاقتا قايتىپ كىردى.

— سىز نېمىشقا ۋان كامپېن خانىمغا بۇنداق ئەدەپسىز مۇئامىلە قىلىسىز؟ — ئۇ ناهايىتى چاققانلىق بىلەن ماڭا نۇرغۇن ئىشلارنى قىلىپ بەردى.

— مەن ئەتەي ئۇنداق قىلمىدىم. لېكىن، ئۇ بىرەك تەكەببۇر ئىكەن.

— ئۇ سىزنى ئۆكتەم ئىكەن دەيدۇ.

— يوق گەپنى قىپتۇ، بىراق دوختۇرخانىدا دوختۇر بولمايدىغان ئىشمۇ بولامدۇ؟ بۇ قانداق ئىش؟

— ئۇ هازىرلا يېتىپ كېلىدۇ. ئۇلار ئۇنى تېلېفون ئۇرۇپ كومو كۆلى رايونىدىن ئىزدىگەن.

— ئۇ يەردە نېمە قىلىدۇ؟ سۇ ئۇزەمدۇ؟

— ياق، ئۇنىڭ ئۇ يەردە بىر شىپاخانىسى بار.

— ئۇلار نېمىشقا باشقا بىر دوختۇر تاپمايدۇ؟

— خەپشۇك، گەپ ئاڭلاڭ، ئۇ كېلىدىغانغا ئاز قالدى.

مەن ئادەم چىقارتىپ دەرۋازىۋەننى چاقىرتىپ كەلدىم. مەن دەرۋازىۋەن بىلەن ئىتالىيان تىلىدا سۆزلەشتىم. مەن ئۇنى قاۋاقخانىدىن بىر بوتۇلكا سىنزانو ماركىلىق قىزىل ھاراق ۋە گېزىت ئەكېلىپ بېرىشكە بۇيرۇدۇم. ئۇ چىقىپ كېتىپ، بىر دەمدىلا گېزىت بىلەن ھاراقنى ئوراپ كۆتۈرۈپ كىردى. مەن ئۇنى بوتۇلكا ئاغزىنى ئېچىپ، ھاراقنى كارىۋاتنىڭ ئاستىغا قويۇپ قويۇشقا بۇيرۇدۇم. ئۇ چىقىپ كەتكەندىن كېيىن كارىۋاتتا يېتىپ بىر دەم گېزىت كۆردۇم. گېزىتكە قازا قىلغان ئوفىتسېرلارنىڭ ئىسىملىكى ۋە ئۇلار ئېرىشكەن ئوردېنلار بېرىلگەنكەن. ئاندىن كارىۋات ئاستىدىن قىزىل ھاراقنى ئېلىپ قورسىقىمغا قويدۇم، بوتۇلكىنىڭ سوغۇقىدا قورسىقىم مۇزلاپ كەتتى. مەن بىر ئوتلام - بىر ئوتلامدىن ئىچتىم. بوتۇلكىنىڭ تۆۋى قورسىقىمدا يۇمىلاق ئىز قالدۇرغاندى. مەن دېرىزىدىن سىرتقا قارىدىم، تۇن پەردىسى ئاستا - ئاستا تارتىلىۋاتاتتى. قارلىغاچلار ئۆگزىلەرنىڭ ئۈستىدە ئۇچۇپ يۈرەتتى، يەنە ھاراق ئىچتىم. گايج خېنىم تۇخۇم - سۇتلۇك ھاراق قۇيۇلغان بىر رومكىنى كۆتۈرۈپ كەلدى. مەن قىزىل ھاراقنى دەرھال كارىۋاتنىڭ يېنىغا قويۇپ قويدۇم.

— ۋان كامپېن خانىم بۇنىڭغا شېررى ھارىقى ئارىلاشتۇرۇپ قويۇپتۇ، — دېدى ئۇ، — ئۇنىڭغا قوپاللىق قىلماڭ. ئۇنىڭ يېشى بىر يەرگە بېرىپ قالدى، دوختۇرخانىدىكى ۋەزىپىسىمۇ بەك ئېغىر. ۋالكېر خانىمۇ ياشىنىپ قالدى، ئۇنىڭغا ياردەم قىلالمايدۇ.

— ئۇ قالتىس ئايال ئىكەن، مەن ئۇنىڭدىن مىننەتدار، — دېدىم.

— مەن چىقىپ كەچلىك تامىقىڭىزنى ئەكىرەي.

— ئالدىرىماڭ، قورسىقىم ئاچمىدى.

ئۇ پەتنۇسنى كارىۋاتنىڭ يېنىدىكى شىرە ئۈستىگە قويۇپ قويدى. مەن ئۇنىڭغا رەھمەت ئېيتىپ، ئازراق كەچلىك غىزا

يېدىم. سىرت قاراڭغۇ بولۇپ كەتكەنىدى. كۆزىتىش چىرىغى ئاسمانىنى سىيرىپ يورۇتۇپ تۇراتتى. مەن بىردەم قاراپ يېتىپ ئۇخلاپ قاپتىمەن. بىر چاغدا تەرلەپ ئويغىنىپ كەتتىم، كېيىن يەنە ئۇخلاپ قاپتىمەن. تاڭ ئېتىشقا تېخى بار ئىدى. مەن يەنە ئويغىنىپ كەتتىم، خوراز چىللاۋاتاتتى. مەن تاڭ ئاتقۇچە ئويغاق يېتىپ، تاڭ ئاتقاندىن كېيىن يەنە ئۇخلاپ قاپتىمەن.

ئون تۆتىنچى باب

بىر چاغدا ئويغانسام، ياتاق ئىچى يورۇپ كېتىپتۇ. ئۆزۈمنى ئالدىنقى سەپتىكىدەك ھېس قىلىپ، كارىۋاتتا تازا كېرىلىپ كېتىپتىمەن. پۈتلىرىم ئاغرىپ كەتكەندىن كېيىن ئېگىلىپ قارىسام، ئىككى پۈتۈم يەنە كىرلىشىپ كەتكەن بىنىتتا تېڭىقلىق تۇرمامدۇ، شۇئان ئۆزۈمنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى بىلدىم. مەن كۈنۈپكىنى باستىم، كارىدوردا قوڭغۇراق جىرىڭلىدى. ھايال بولمايلا، رېزىنكە چەملىك ئاياغ كىيگەن بىرەيلەن يېقىنلاپ كەلدى، ئۇ گايج خېنىم ئىكەن. قۇياش نۇرىدا ئۇ تېرىسى قارىداپ قېرىپ كەتكەندەك كۆرۈندى. ئۇ ئۆزىمۇ ئانچە چىرايلىق ئەمەس ئىدى.

ــ ئەتىگەنلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، ياخشى ئۇخلىدىڭىزمۇ؟ ــ دېدى ئۇ.

ــ ھەئە، ياخشى ئۇخلاپتىمەن، سىزگە كۆپ رەھمەت، ساتىراشنى چاقىرتىپ كەلسەم بولارمۇ؟ ــ دېدىم.

ــ ئابايا قېشىڭىزغا كىرسەم، ماۋۇ نەرسىنى قۇچاقلاپ ئۇخلاۋېتىپتىكەنسىز.

ئۇ ئىشكاپنى ئېچىپ قىزىل ھاراق بوتۇلكىسىنى كۆرسەتتى، قارىغاندا ئىچىپ تۇگەتكەن ئوخشايمەن.

ــ كارىۋىتىڭىزنىڭ ئاستىدىكى بوتۇلكىنىمۇ ئىشكاپىڭىزنىڭ ئىچىگە سېلىپ قويدۇم. رومكا سورىسىڭىز بولماسمىدى؟ ــ دېدى ئۇ.

ــ ئىچكىلى قويماسمىكىن دەپتىمەن.

ــ مەن سىزگە ئىچىشىپ بېرەتتىم.

— سىز ياخشى قىز ئىكەنسىز.
— ھاراقنى ئولپەتسىز ئىچكىلى بولمايدۇ. بۇنىڭدىن كېيىن ئۇنداق قىلماڭ، — دېدى ئۇ.
— بولىدۇ.
— سىزنىڭ دوستىڭىز بارلىقىي خېنىم كەلدى.
— راستمۇ؟
— راست، مەن ئۇنى ياقتۇرمىدىم.
— ئۇنى چوقۇم ياقتۇرۇپ قالىسىز، ئۇ بەك ياخشى.
ئۇ بېشىنى چايقاپ قويدى.
— ئۇ ئەلۋەتتە ياخشى. سىز ماڭا تەرەپكە ئازراق سۈرۈلۈپ بېرەلەمسىز؟ ھە بولدى، يۇز - كۆزىڭىزنى يۇيۇپ قويايى، ناشتا قىلىۋېلىڭ، — ئۇ بىر پارچە رەخت ۋە سوپۇن ئەكېلىپ ئىلمان سۇدا يۇزۇمنى يۇيۇپ قويدى، — مۇرىڭىزنى سەل كۆتۈرۈڭ، ھە، مۇشۇنداق ياتسىڭىز بولىدۇ.
— ناشتىدىن ئىلگىرى ساتىراشنى چاقىرساق بولامدۇ؟
— دەرۋازىۋەننى ئەۋەتەي، — ئۇ چىقىپ كېتىپ يەنە قايتىپ كەلدى، — ئۇ چاقىرغىلى كەتتى، — دېدى ئۇ ھېلىقى رەختنى تەلەڭگىگە چىلاپ تۇرۇپ.
ساتىراش دەرۋازىۋەن بىلەن بىللە كەلدى. ئەللىك ياشلاردىكى ئۇ ئادەمنىڭ بۇرۇتلىرى دىڭ تۇراتتى. گايج خېنىم يۇزلىرىنى يۇيۇپ قويۇپ چىقىپ كەتتى. ساتىراش يۇزۇمگە سوپۇن ماغزىپىنى سۈرتۈپ، چاچ - ساقاللىرىنى ياساشقا باشلىدى. ئۇ ناھايىتى سۈرلۈك كۆرۈنەتتى، بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى.
— نېمە بولدى؟ بىرەر خەۋەر يوقمۇ؟ — دەپ سورىدىم مەن.
— نېمە خەۋەر؟
— قانداق خەۋەر بولسا بولىۋېرىدۇ. شەھەردە نېمە گەپلەر بار؟
— ھازىر دېگەن ئۇرۇش ۋاقتى، ھەممە يەردە دۇشمەنلىڭ قۇلىقى بار، — دېدى ئۇ.

ئۇيغۇرچە كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

مەن بېشىمنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭغا قارىدىم.

ــ بېشىڭىزنى مىدىرلاتماڭ، مەن سىزگە ھېچنېمە دەپ بېرەلمەيمەن، ــ دېدى ئۇ ساقال ـ بۇرۇتلىرىنى ياسىغاچ.

ــ سىزگە زادى نېمە بولدى؟ ــ دەپ سورىدىم.

ــ مەن ئىتالىيەلىك. مەن دۇشمىنىم بىلەن ئۇچۇر ئالماشتۇرمايمەن.

مەن ئاخىر ئۇنىڭغا بويسۇندۇم، ناۋادا ئۇ ساراڭ بولسا، ئۇنىڭ ئۇستىرىسىنىڭ يۇزۇمدىن بالدۇرراق نېرى تۇرغىنى ياخشى. مەن ئۇنىڭغا ئوبدانراق بىر قاراپ باقماقچى بولۇۋىدىم، ئۇ جىم تۇرۇڭ، ئۇستىرا بەك ئىتتىك، دېدى. ساقال ـ بۇرۇتۇمنى ياساپ بولغاندىن كېيىن، مەن ئۇنىڭغا يېرىم لىرا تەڭلىدىم. ئۇ قولۇمنى قايتۇرۇۋەتتى.

ــ ئالمايمەن، ئالدىنقى سەپكە بارمىغىنىم بىلەن، مەن يەنىلا ئىتالىيەلىك، ــ دېدى ئۇ.

ــ ئەمىسە كۆزۈمدىن يوقىلىڭ، ــ دېدىم مەن.

ــ بوپتۇ، مەن كەتتىم، ــ دېدى ئۇ ئۇستىرىنى گېزىتتە ئوراپ. ئۇ يېرىم لىرانى شىرە ئۇستىگە قويۇپ چىقىپ كەتتى. مەن قوڭغۇراقنى باستىم، گايج خېنىم كىرىپ كەلدى.

ــ گايج خېنىم، دەرۋازىۋەننى چاقىرىۋېتىڭە، ــ دېدىم ئۇنىڭغا.

ــ بولىدۇ.

دەرۋازىۋەن كىرىپ كەلدى. ئۇ كۇلكىسىنى ئاران بېسىپ تۇرغاندەك قىلاتتى.

ــ ساتىراش سارائمۇ نېمە؟

ــ ياق، ئوفىتسېر، ئۇ خاتا چۈشىنىپ قالدى، ئۇ سىزنى ئاۋستىرىيەلىك دەپ قالغان ئوخشايدۇ.

ــ ئاپلا!

دەرۋازىۋەن خىرىلداپ كۈلۈشكە باشلىدى.

ــ ئۇ قىزىق ئادەم، ئۇ ئەگەر ئۇ مىدىرلىسىلا (ئۇ بىگىز

بارمىقىنى كانىيغا سۇرۇپ تۇرۇپ) قىلىۋېتەتتىم، دەيدۇ، — دېدى دەرۋازىۋەن كۈلكىسىنى زورىغا بېسىپ تۇراتتى، — كېيىن مەن ئۇنىڭغا سىزنىڭ ئاۋستىرىيەلىك ئەمەسلىكىڭىزنى ئېيتتىم.

هى... هى... هى...

— هى... هى... هى... — مەن ئۇنىڭدىن ئاغرىنىپ تۇرۇپ ئۇنى دوردىم، — ئاۋادا ئۇ مېنى بوغۇزلىۋېتىدىغان بولسا تېخىمۇ قىزىق ئىش بولاتتى. هى... هى... هى...

— ئۇنداق بولمايتتى، ئوفىتسېر. ئۇ ئاۋستىرىيەلىكلەردىن ئىنتايىن قورقىدۇ. هى... هى... هى...

— ھېجىيىۋەرمەي چىقىپ كېتىڭ، — دېدىم ئاچچىق قىلىپ.

ئۇ چىقىپ كەتتى. كاردىوردا ئۇنىڭ كۈلگەن ئاۋازى، ئارقىدىن بىرىنىڭ بۇ تەرەپكە كېلىۋاتقان ئاياغ تىۋىشى ئاڭلاندى. مەن ئىشىككە قاردىدىم. كاتېرىن بارىكلېي كىرىپ كەلدى.

— ياخشىمۇسىز، سۆيۈملۈكۈم؟ — دېدى ئۇ كارىۋىتىمنىڭ يېنىغا كېلىپ. ئۇ تولىمۇ پاكىز، ياش، ئىنتايىن گۈزەل ئىدى، ئەزەلدىن بۇنداق چىرايلىق قىزنى كۆرمەپتىكەنمەن.

— ياخشىمۇسىز؟ — دېدىم. ئۇنى كۆرۈپلا ياخشى كۆرۈپ قالغانىدىم، يۈرىكىم دۈپۈلدەپ سېلىپ، جېنىم تېنىمگە پاتمايۋاتاتتى. ئۇ ئىشىككە قاراپ ئادەم يوقلۇقىنى كۆرگەندىن كېيىن، يېنىمغا كېلىپ كارىۋاتتا ئولتۇردى، ئېڭىشىپ مېنى سۆيۈپ قويدى. مەن ئۇنى ئۆزۈمگە تارتىپ تۇرۇپ سۆيدۈم. ئۇنىڭ يۈرىكى گۈپ ـ گۈپ قىلىپ سوقاتتى.

— سۆيۈملۈكۈم، بۇ يەرگە كەلگىنىڭىز بەك ياخشى بولدى، — دېدىم.

— كېلىشقۇ ئاسان، ئۇزاق تۇرۇشۇم ئۇنداق ئاسان بولماسمىكىن.

— مۇشۇ يەردە قالسىڭىز بولمامدۇ؟

— هەي، قىزىق ئىكەنسىز.

مەن ئۇنى تەلۈلەرچە سۆيۈپ كەتتىم، ئۇنىڭ يېنىمدا ئىكەنلىكىگە، چىڭ قۇچاقلىۋالغانلىقىمغا ئىشەنمەي قېلىۋاتاتتىم.

ــ ئۇنداق قىلماڭ، سىزنىڭ سالامەتلىكىڭىز ئەمدى ئەسلىگە كېلىۋاتىدۇ.

ــ ياق، مەن ساقايدىم، كېلىڭ.

ــ ياق، سەللىمازا ساقىيىپ كەتمىدىڭىز.

ــ نەدىكىنى، مەن ساقايدىم، راستلا ساقايدىم، سىزدىن ئۆتۈنۈپ قالاي.

ــ سىز مېنى راستلا ياخشى كۆرەمسىز؟

ــ ھەئە، راستلا ياخشى كۆرىمەن. مەن سىراڭ بولاي دەپ قالدىم، يېقىنراق كېلىڭ.

ــ يۈرىكىڭىز بەك سېلىپ كېتىۋاتىدۇ.

ــ يۈرىكىم بىلەن چاتىقىم يوق، ماڭا سىز كېرەك، ئوتىڭىزدا سىراڭ بولاي دەپ قالدىم.

ــ سىز مېنى راستلا ياخشى كۆرەمسىز؟

ــ بۇ گەپنى دەۋەرمەڭە، كېلىڭ، ئۆتۈنۈپ قالاي، سىزدىن ئۆتۈنۈپ قالاي، كېلىڭ، كاتېرىن.

ــ بولىدۇ، ئەما بىردەملىكلا.

ــ بولىدۇ، ئىشكىنى ئېتىۋېتىڭ.

ــ بۇنداق قىلماڭ، بۇنداق قىلماسلىقىڭىز كېرەك.

ــ كېلىڭ، گەپ قىلماڭ، كېلىڭ، مەرھەمەت.

كاتېرىن كارىۋات يېنىدىكى ئورۇندۇقتا ئولتۇردى. ئىشىك ئوچۇق ئىدى، بايىقى ئەسەبىيلىكلىرىم ئۆتۈپ كەتكەنىدى. قەلبىمنى ئاجايىپ بىر خىل شادلىق ئۆرتەيتتى.

ــ سىزنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىمغا ئىشەنمەمسىز؟ ــ دەپ سورىدى ئۇ.

ــ سۆيۈملۈكۈم، سىز بۇ يەردە قېلىڭ، ئۇلار سىزنى كەتكۈزۈۋېتەلمەيدۇ. ئىشقىڭىزدا سىراڭ بولاي دېدىم.

— ئېھتىيات قىلايلى، بايا بەكلا ساراڭدەك ئىش قىلىپ كەتتۇق، بۇنداق قىلماسلىقىمىز كېرەك ئىدى.
— كېچىسى كەلسىڭىز بولار.
— مەن ئىنتايىن ئېھتىياتچان، باشقىلارنىڭ ئالدىدا سىزمۇ دىققەت قىلىڭ.
— دىققەت قىلىمەن.
— سىزمۇ ئېھتىيات قىلىڭ. سىز بەك جەلپكار، سىز راستلا مېنى ياخشى كۆرىسىزغۇ؟ ئۇنداق ئەمەسمۇ يا؟
— بۇنداق گەپنى دەۋەرمەڭ. سىز مەندە شۇنچە چوڭقۇر تەسىر قالدۇردىڭىز.
— ئەمىسە بۇنىڭدىن كېيىن ئېھتىيات قىلسام بولغۇدەك، مەن ئەمدى سىزگە يېقىنلاشمايمەن، مەن كەتتىم، قەدىرلىكىم، بۇ راست.
— قايتىپ كېلىڭ.
— كەلگۈدەك بولسا كېلەرمەن.
— خەير - خوش.
— خەير - خوش، قەدىرلىكىم.
ئۇ چىقىپ كەتتى، مېنىڭ ئۇنى ياخشى كۆرۈش نىيىتىمنىڭ يوقلۇقى پەرۋەردىگارغا ئايان. باشقىلارنىمۇ ياخشى كۆرۈش نىيىتىدە ئەمەسمەن. لېكىن، پەرۋەردىگار گۇۋاھ، مەن ھازىر ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قالدىم. مىلاندىكى دوختۇرخانىدا يېتىۋاتقان چاغدىكى ھېسسىياتىم كاللامنى لەرزىگە سالماقتا. شۇ تاپتا مەن ئىنتايىن خۇشال ئىدىم. كېيىن گايج خېنىم كىرىپ كەلدى.
— دوختۇر قايتىپ كېلىدىكەن. ئۇ كومو كۆلىدىن تېلېفون قىپتۇ، — دېدى ئۇ.
— قاچان كېلىدىكەن؟
— بۈگۈن چۈشتىن كېيىن.

ئون بەشىنچى باب

چۈشكىچە ھېچقانداق ئىش بولمىدى. دوختۇر ئورۇق، ۋۇجۇك، جىمىغۇر ئادەم ئىدى. ئۇرۇش ئۇنى سارىڭ قىلىپ قويغىلى تاس قاپتۇ. ئۇ ئايىغى يېنىك، ئەدەپلىك، مۇلايىم، رەزىللىكتىن يىرگىنىدىغان ئادەمدەك قىلاتتى. ئۇ پۈتۈمدىن بىرنەچچە تال ئوق پارچىسىنى ئالدى. ئۇلار بىر خىل «ئاق»[1] دەمدۇ ياكى باشقا ئىسمى بار نېمىمۇ، ئەيتاۋۇر بىرنەرسىدە ماڭا نارکوز قىلدى. يىڭنە، ئوپېراتسىيە پىچىقى ياكى قىسقۇچ دېگەنلەر مۇسكۇللىرىمغا سانجىلغاندا ئاغرىق ئازابىدا بەكمۇ قىينالدىم. بىمارلار بەدىنىنىڭ قەيىرىنىڭ نارکوز قىلىنغانلىقىنى ناھايىتى ئېنىق بىلىپ تۇرىدۇ. بىردەمدىن كېيىن مەسۇم مىجەز دوختۇر چىدىماي قالدى.

— ئۇنى رېنتگېنغا سالايلى، يارىنى بايقىدەك تەكشۈرسەك بولمايدىغاندەك قىلىدۇ، — دېدى ئۇ.

رېنتگېن ماججىئور دوختۇرخانىسىدا تارتىلدى. رېنتگېنغا تارتىدىغان دوختۇر ئاسان ھاياجانلىنىدىغان، قولى ئەپچىل، خۇشخۇي ئادەم ئىكەن. ئۇ مېنى رېنتگېن ئېكرانىدىن ھېلىقىدەك غەلىتە نەرسىلەرنى كۆرۈۋالسۇن دەپ، ئىككى مۇرەمدىن كۆتۈرۈپ قويدى. ئۇ نېگاتىپنى يۇيۇپ ئەۋەتىپ بېرىدىغانلىقىنى ئېيتتى. دوختۇر ئۇنىڭ نەپس ئىشلەنگەن ئالاقە دەپتىرىگە ئىسمىم، ئۆزۈم تۇرۇشلۇق قىسمىنىڭ نامى ۋە تەسىراتىمنى يېزىپ قويۇشۇمنى ئېيتتى.

— ئاشۇ غەلىتە نەرسىلەر ئىپلاس، شەرمەندە ۋەھشىي

---

① كوكايىننى دېمەكچى.

نەرسىلەر، ئاۋستىرىيەلىكلەر ئەسلىدىنلا خۇنپەر خەق. سىز قانچە دۇشمەننى ئۆلتۈردىڭىز؟ — دېدى ئۇ.

مەن بىرنىمۇ ئۆلتۈرمىگەنىدىم. ئەمما، ئۇنىڭغا ياخشىچاق بولۇش ئۈچۈن نۇرغۇن ئادەم ئۆلتۈردۇم، دېدىم. ئۇ چاغدا گايج خېنىم يېنىمىزدا ئىدى. دوختۇر ئۇنىڭ بىلىكىدىن تۇتۇپ تۇرۇپ، كلېئوپاترادىن چىرايلىق ئىكەنسىز، دېدى. گايج ئۇ دەۋاتقان ئايالنىڭ كىملىكىنى بىلمەيتتى. كلېئوپاترا قەدىمكى مىسىرنىڭ ئايال پادىشاھى ئىدى، شۇنداق، ئۇ راستلا كلېئوپاترادىن گۈزەل ئىدى. بىز قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلى بىلەن ئۆز دوختۇرخانىمىزغا قايتىپ كەلدۇق. باشقىلار مېنى كۆتۈرۈپ ئەسلىدىكى ياتقىمغا ئەكىرىپ ياتقۇزۇپ قويدى. رېنتگېنىنىڭ نېگاتىپىنى شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن ئەۋەتىپتۇ، مېنىڭ يارامنى كۆرگەن ھېلىقى دوختۇر قەتئىيلىك بىلەن چوقۇم چۈشتىن كېيىنگىچە قولۇمغا تېگىشى كېرەك، دېگەنىدى. ھازىر راستلا ئۇنىڭ قولىغا تەگدى. كاتېرىن باركلېي ماڭا كۆرسەتكىلى ئەكەپتۇ. نېگاتىپ قىزىل قەغەز خالتىغا سېلىنغانىدى، ئۇ نېگاتىپنى ئېلىپ تىك تۇتتى، بىز بىللە كۆردۇق.

— بۇ سىزنىڭ ئوڭ پۇتىڭىز، ماۋۇ سول پۇتىڭىز، — دېدى ئۇ، ئاندىن رەسىمنى قىزىل خالتىغا سېلىۋالدى.

— ئەكېلىڭ، يېنىمغا كېلىڭ، — دېدىم.

— بولمايدۇ، سىزگە كۆرسىتىپ قويايي دەپ ئەكەلگەنىدىم، — ئۇ شۇنداق دەپ چىقىپ كەتتى. مەن كارىۋاتتا يالغۇز يېتىپ قالدىم. شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن ھاۋا بەك قىزىپ كەتتى. مېنىڭمۇ ئىچىم سىقىلىپ قالدى. مەن دەرۋازىنىڭگە گېزىت ئەكېلىپ بېرىشنى، ھېچبولمىغاندا ئوقۇغۇدەك بىرنەرسە ئەكېلىپ بېرىشنى ئېيتتىم.

دەرۋازىۋەن قايتىپ كەلگۈچە ئۇچ دوختۇر ياتقىمغا كىرىپ كەلدى. مەن دوختۇرلۇق سەۋىيەسى يۇقىرى بولمىغان دوختۇرلارنىڭ باشقىلارنى تەكلىپ قىلىشقا ئامراقلىقىنى بىلەتتىم.

سوقۇر ئۇچەينىمۇ ئوپېراتسىيە قىلىشنى بىلمەيدىغان بىر دوختۇرنىڭ جەزمەن باشقا بىر دوختۇرنى كۆرسىتىدىغانلىقىنى، ھالبۇكى ئۇلار كۆرسەتكەن بۇ دوختۇرنىڭ ئانگىنانىمۇ ئوپېراتسىيە قىلالمايدىغانلىقىنى بىلەتتىم. ھازىر كىرىپ كەلگەن ئۇچ دوختۇر مانا مۇشۇنداق دوختۇرلاردىن ئىدى.

ـــ بۇ ياش دوختۇر كۆرۈپ باقسۇن، ـــ دېدى ئوپېراتسىيەگە قولى چاققان دېيىلگەن ھېلىقى كېسەلخانا دوختۇرى.

ـــ ياخشىمۇسىز؟ ـــ دېدى دوختۇرلارنىڭ ئىچىدىكى ئورۇق، دارازا بوي بىرى. ئۇ ساقال ـ بۇرۇت قويۇۋالغانىدى. ئۇچىنچى دوختۇر ھېلىقى رېنتگېن نېگاتىپى سىلىنغان قىزىل خالتىنى تۇتۇۋالغانىدى، ئۇ بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى.

ـــ تېكشۈرۈپ بېشۇپتىكلار، ـــ دېدى ساقال ـ بۇرۇتلۇق دوختۇر.

ـــ بولىدۇ، تېكشۈرۈپ بېشۇپتىكى، سېستىرا خېنىم، ـــ دېدى كېسەلخانا دوختۇرى گايج خېنىمغا. گايج خېنىم بىنتىلارنى يېشىۋەتتى. مەن پۇتۇمغا قارىدىم، دالا ئارمىيە دوختۇرخانىسىدىكى چېغىمدا ئىككى پۇتۇم ھامبۇرگ كالا گۆشىگە ئوخشايتتى، ھازىر ئىككى پۇتۇمغا قان ئۈيۈپ قاپتۇ، ئوشۇقۇم ئىششىپ كۆكىرىپ كېتىپتۇ. پاقالچىقىم يالىلۇغلىنىپتۇ، بىراق يىرىڭ يوق ئىكەن.

ـــ بەك پاكىز ئىكەن، بەك پاكىز ئىكەن، ناھايىتى ياخشى ئىكەن، ـــ دېدى كېسەلخانا دوختۇرى.

ـــ توغرا، ـــ دېدى ساقاللىق دوختۇر. ئۇچىنچى دوختۇر كېسەلخانا دوختۇرىنىڭ مۇرىسىدىن بويۇنداپ تۇرۇپ پۇتۇمغا قارىدى.

ـــ ئوشۇقىڭىزنى مىدىرلىتىپ بېقىڭە، ـــ دېدى ساقاللىق دوختۇر.

ـــ مىدىرلىتالمايمەن.

ـــ ئۇگىڭىزنى مىدىرلىتىپ بېقىڭ، ـــ دېدى ئۇ يەنە. ئۇنىڭ

يېڭىدە ئۇچ يۈلتۇزلۇق بەلگىدىن باشقا يەنە بىر بالداق بار ئىدى، ئۇ ئەسلىدە كاپىتان ئىكەن.

— مىدىرلىتالايسىز، — دېدى كېسەلخانا دوختۇرى. ئىككى دوختۇر ئېھتىيات بىلەن ئوك پۈتۈمنى تۈتۈپ قايرىغىلى تۇردى.

— ئاغرىپ كەتتى، — دېدىم.

— شۇنداق، شۇنداق، يەنە سەل ئېگىلك.

— بولدى، ئەمدى ئېگىلمەيدۇ، — دېدىم.

— بەزى جايلىرى ياخشى تۈتماپتۇ، — دېدى كاپىتان ئۆزىنى رۇسلاپ.

— دوختۇر، نېگاتسپنى يەنە بىر قېتىم كۆرۈپ باقاي.

ئۇچىنچى دوختۇر نېگاتسپنى ئۇنىڭغا بەردى.

— بۇ ئەمەس، سول پۈتىنىڭكىنى بېرىڭ.

— ئابايقىسى سول پۈتىنىڭ ئىدى، دوختۇر.

— توغرا ئېيتتىڭىز، بايا تىن مەن باشقا بىر نۇقتىدىن كۆزەتكەنىدىم، — ئۇ قولىدىكى نېگاتسپنى قايتۇرۇپ بېرىپ، يەنە بىرىنى ئېلىپ بىر ھازا سەپسېلىپ قارىدى، — كۆردىڭىزمۇ، دوختۇر، — دېدى ئۇ بىر غەلىتە نەرسىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ، غەلىتە نەرسىنى نۇردا تېخىمۇ روشەنلەشتۇرۇپ كۆرسىتىۋىدى، ھېلىقى نەرسە يۇمىلاق، ئېنىق كۆرۈندى. ئۇلار رەسمىنى بىر ھازا تەتقىق قىلىشتى.

— بىر نەرسە ئېنىقكى، — دېدى ساقاللىق دوختۇر، — بۇ يەردە ۋاقىت مەسىلىسى بار، ئۇچ ئاي، بەلكىم ئالتە ئاي ۋاقىت كېتەر. شۇ چاغدا بوغۇم سىلىقلاشتۇرۇش سۈيۇقلۇقى تەبىئىي شەكىللىنىدۇ.

— ئەلۋەتتە، شۇنداق بولىدۇ، بۇ خىل لېپەك ئەتراپىدا ئوق پارچىلىرى ھۇجەيرە خالتىسى پەيدا قىلالمايدۇ. ھازىرلا ئوپېراتسىيە قىلىڭ دېسەڭلار، ۋۇجدانىمغا يۇز كېلەلمەيمەن.

— پىكرىڭىزگە قوشۇلىمەن، دوختۇر.

— نېمىشقا ئالتە ئاي كەتكۇدەك؟ — دەپ سورىدىم.

— ئالته ئاي ئىچىده ئوق پارچىلىرى يېنىدا هۇجەيرە خالتىلىشۋالىدۇ، شۇنداق بولغاندا لېپەكنى ئوپېراتسىيە قىلساق بىخەتەر بولىدۇ.

— ئىشەنمەيمەن، — دېدىم.

— يېگىت، سىزگە لېپەكنىڭ لازىمى يوقمۇ؟

— لازىمى يوق.

— نېمە؟

— كېسىۋېتىپ ئىلمەك سېلىپ قويۇڭلار.

— نېمە دېمەكچىسىز، ئىلمەك سېلىپ قويۇڭلار؟

— ئۇ چاقچاق قىلىۋاتىدۇ، ئۇنىڭغا ئەلۋەتتە لېپەك لازىم. ئۇ بەك باتۇر يېگىت، ئۇ كۆموش مېدال ئېلىشقا يوللاندى، — دېدى كېسەلخانا دوختۇرى مۇرەمگە يېنىك قېقىپ قويۇپ.

— تەبرىكلەيمەن، مۇبارەك بولسۇن! — دېدى كاپىتان قولۇمنى تۇتۇپ تۇرۇپ، — مەن بىخەتەرلىكنى نەزەردە تۇتۇپ گەپ قىلىۋاتىمەن. سىزنىڭكىدەك مۇشۇنداق لېپەكنى ئاز دېگەندە ئالته ئايدىن كېيىن ئوپېراتسىيە قىلسا بولىدۇ. ئەلۋەتتە، تېخنىكىسى بىزدىن يۇقىرى دوختۇر ئەكېلىپ قىلدۇرسىڭىز بولىدۇ.

— كۆپتىن - كۆپ رەھمەت، سىزنىڭ ئاقىلانە پىكرىڭىزگە قوشۇلىمەن، — دېدىم مەن.

— بىز چىقايلى، ئىشلىرىڭىز ئوڭۇشلۇق بولغاي، — دېدى كاپىتان سائىتىگە قاراپ قويۇپ.

— مەنمۇ ھەرقايسىڭلارنىڭ ئىشلىرىڭنىڭ ئوڭۇشلۇق بولۇشىنى تىلەيمەن، ھەرقايسىڭلارغا رەھمەت، — دېدىم مەن.

مەن ئۇچىنچى دوختۇر بىلەن قول ئېلىشتىم:

— كاپىتان ۋارىنى.

— لېيتېنانت ھېنرى.

شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇچ دوختۇر ياتاقتىن چىقىپ كەتتى.

— گايج خېنىم، — دەپ چاقىردىم، ئۇ كىردى، —

كېسەلخانا دوختۇرىنى چاقىرىپ بەرگەن بولسىڭىز.

دوختۇر كىردى، شىلەپىسىنى قولىغا ئېلىۋالغاندى. ئۇ كارىۋات يېنىغا كېلىپ:

— مېنى چاقىرغانمىدىڭىز؟ — دەپ سورىدى.

— ھەئە، مەن ئوپېراتسىيەنى ئالتە ئاي كۈتەلمەيمەن. ئاھ پەرۋەردىگار، دوختۇر، سىز كارىۋاتتا ئالتە ئاي يېتىپ باققانمۇ؟

— كارىۋاتتا ئالتە ئاي مىدىرلىماي يېتىشىڭىز ناتايىن، يارىڭىزنى ئاپتاپقا قاقلاپ بېرىلگە، كېيىن ھاسا تۈتۈۋالسىڭىز بولىدۇ. بۇ بىردىنبىر بىخەتەر چارە.

— ھېلىقى كاپىتان كىم بولىدۇ؟

— ئۇ مىلاندىكى مەشھۇر تاشقى كېسەللىكلەر دوختۇرى.

— ئۇ كاپىتان ئىكەنغۇ؟

— شۇنداق. بىراق، ئۇ مەشھۇر تاشقى كېسەللىكلەر دوختۇرى.

— مېنىڭ پۈتۈمغا كاپىتان چېقىلىپ يۈرمىسۇن، ئۇ ئەگەر راستلا شۇنداق داڭلىق دوختۇر بولغان بولسا ئاللىبۇرۇن مايور بولغان بولاتتى. دوختۇر، كاپىتاندىن ئىبارەت بۇ ھەربىي ئۇنۋاننىڭ نېمىدىن دېرەك بېرىدىغانلىقىنى مەن ئوبدان بىلىمەن.

— ئۇ مەشھۇر تاشقى كېسەللىكلەر دوختۇرى. ئۇنىڭ دىياگنوز پىكرى مەن تونۇيدىغان ھەرقانداق دوختۇرنىڭكىدىن ئۈستۈن تۇرىدۇ.

— باشقا بىر تاشقى كېسەللىكلەر دوختۇرىنى تەكلىپ قىلىپ دىياگنوز قويدۇرۇپ باقسام بولامدۇ؟

— ئەلۋەتتە بولىدۇ. بىراق، مەن شەخسەن ۋارىللا دوختۇرنىڭ پىكرىنى قوبۇل قىلىشنى خالايمەن.

— باشقا بىر تاشقى كېسەللىكلەر دوختۇرى تەكلىپ قىلىپ باققان بولسىڭىز؟

— ئەمىسە، ۋالېنتىنى دوختۇر كېلىپ كۆرۈپ باقسۇن.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

— ئۇ كىم؟

— ئۇ ماججىئور دوختۇرخانىسىنىڭ تاشقى كېسەللىكلەر دوختۇرى.

— بولىدۇ. مەن سىزدىن بەك مىننەتدارمەن. سىز بىلىسىز، دوختۇر، مەن ئالتە ئاي كارىۋاتتا ياتسام بەك قىينىلىپ كېتىمەن.

— سىز ئەتىدىن - كەچكىچە كارىۋاتتا مىدىرلىماي ياتمايسىز، سىز ئاۋۋال كۈن نۇرىدا داۋالىنىسىز، كېيىنچە يېنىكرەك گىمناستىكا ئويناysىز. ئوق پارچىلىرى بار يەردە ھۈجەيرە خالتىلاشقاندا ئوپېراتسىيە قىلساق بولىدۇ.

— لېكىن، مەن ئالتە ئاي ساقلىيالمايمەن.

دوختۇر ئىنچىكە بارماقلىرىنى ئۆزى تۇتۇۋالغان شىلەپىسىنىڭ ئۈستىگە يېيىپ كۈلۈمسىرەپ قويدى.

— سىز مۇشۇنداق ئالدىراپ ئالدىنقى سەپكە قايتماقچىمۇ؟

— قايتسام نېمىشقا بولمىغۇدەك؟

— بۇغۇ بولىدىغان گەپ، سىز ئالىيجاناب يىگىت، — دېدى ئۇ، ئاندىن ئېگىشىپ تۇرۇپ پېشانىمگە بوش سۆيۈپ قويدى، — ۋالېنتىنى دوختۇر بىلەن ئالاقىلەشكىلى ئادەم ئەۋەتەي. سىز غەم قىلماڭ، ھاياجانلانماڭ، ياخشى بالا بولۇڭ.

— بىر رومكا ھاراق ئىچىۋالامسىز؟ — دېدىم.

— ياق، رەھمەت. مەن ئەزەلدىن ھاراق ئىچىپ باقمىغان.

— ئازراق تېتىپ باقمامسىز؟

مەن كۈنۈپكىنى بېسىپ دەرۋازىۋەننى رومكا ئېلىپ كىرىشكە بۇيرۇدۇم.

— ياق، ياق، رەھمەت سىزگە، باشقىلار مېنى ساقلاۋاتىدۇ.

— خەير - خوش، — دېدىم مەن.

— خەير - خوش.

ئىككى سائەتتىن كېيىن دوختۇر ۋالېنتىنى ياتاقتا كىرىپ

كەلدى. ئۇ ئالدىراش كۆرۈنەتتى، بۇرۇتىنىڭ ئىككى ئۇچى دىڭ تۇراتتى. ئۇ مايور ئىكەن، چىرايى ئاپتاپتا قاپداپ كېتىپتۇ، ئۆزى كۈلۈپلا تۇرىدىكەن.

— سىز قانداق يارىلاندىڭىز؟ نېمىشقىمۇ بۇ نىجىس كېسەلگە مۇپتىلا بولۇپ قالغانسىز؟ — دېدى ئۇ، — نېگاتىپنى ماڭا بېرىڭلار، كۆرۈپ باقاي. راست ئىكەن، شۇنداق ئىكەن. ئاشۇ نەرسە شۇ، سىز تاغ تېكىسىدەك ساغلام ئىكەنسىز. بۇ چىرايلىق قىز كىم بولىدۇ؟ لايىقىڭىزمۇ؟ مەن شۇنداق قىياس قىلدىم. بۇ بىر ئىپلاس ئۇرۇشقۇ، سىز بۇ يەردە قانداق تۇيغۇدا بولۇۋاتىسىز؟ سىز بىر ياخشى بالا، مەن سىزنى چوقۇم ساقايتىۋېتىمەن. مۇشۇنداق ياتسىڭىز ئاغرىمدىكەن؟ ئەلۋەتتە ئاغرىيدۇ. بۇ دوختۇرلار سىزنىڭ ئازاب چېكىشىڭىزنى ياخشى كۆرىدۇ. ئۇلار زادى سىزگە نېمە ئىش قىلىپ بەردى؟ بۇ قىز ئىتالىيانچە سۆزلىيەلمەمدىكەن؟ ئۆگىنىپ قويسۇن، نەقەدەر سۆيۈملۈك قىز — هە بۇ! مەن ئۇنىڭغا ئىتالىيان تىلىنى ئۆگىتىپ قويايى، ئۇمۇ مۇشۇ كېسەلخانىدا ياتسۇن، ياق. سىلەر كەلگۈسىدە بالىلىق بولغاندا مەن هەقسىز تۇغۇت ئانىسى بولاي. ئۇ گېپىمنى چۈشەندىمۇ؟ ئۇ سىزگە ئوماق بالىدىن بىرنى تۇغۇپ بېرىدۇ. ئۇ ئۆزىگە ئوخشاش ئالتۇن چاچ، كۆك كۆز بالىدىن بىرنى تۇغۇپ بېرىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئىش پۈتىدۇ. بۇنىڭدا گەپ يوق. نېمىدېگەن سۆيۈملۈك قىز بۇ، ئۇنىڭدىن سوراپ بېقىڭ، مەن بىلەن كەچلىك غىزا يېيىشكە ئۇنامدىكىن. ياق، مەن سىزدىن تالاشمايمەن، رەھمەت سىزگە، كۆپتىن — كۆپ رەھمەت، خېنىم. گېپىم تۈگىدى. مەن بىلىشكە تېگىشلىك ئىشلار يېتەرلىك بولدى. بىنىتنى ئېلىۋەتسۇن، يەنە تېڭىشنىڭ زۆرۈرىيىتى يوق، — ئۇ مۇرەمگە ئۇرۇپ قويدى.

— بىر رومكا هاراق ئىچەمسىز، ۋالېنتىننى دوختۇر؟

— بىر رومكا، ئەلۋەتتە بولىدۇ. مەن ئۇنىڭدىن ئون رومكا ئىچەلەيمەن. قەيەردە؟

ئۇيغۇر كىتاب تورى

ـــ ئەينەكلىك ئىشكاپتا، بارلىقى خېنىم ئالسۇن.

ـــ قېنى كۆتۈرەيلى، خوش، قېنى كۆتۈرەيلى، خېنىم، نەقەدەر سۆيۈملۈك قىز بۇ. مەن سىزگە ياخشىراق كونياك بىراندىسىدىن ئەكېلىپ بېرەي، ـــ دېدى ئۇ ساقلىنى سىلاپ تۇرۇپ.

ـــ سىزنىڭچە بولغاندا قاچان ئوپېراتسىيە قىلارسىز؟

ـــ ئەتە ئەتىگەندە، ئۇنىڭدىن بالدۇر قىلساق بولمايدۇ. سىزنىڭ ئاشقازان ـ ئۈچەيلىرىڭىزنى پاكىز يۇيۇش كېرەك، سىزنى ئاۋۋال كىلىزما قىلىمىز. بارلىق رەسمىيەتلەرنى پەستىكى ياشانغان خانىمغا تاپشۇرىمەن. خەير ـ خوش، ئەتە كۆرۈشەيلى. مەن ياخشىراق كونياك بىراندىسىدىن ئالغاچ كېلەي. سىز بۇ يەردە راھەت ھېس قىلىسىز. خەير ـ خوش، ئەتە كۆرۈشەيلى، ئوبدان ئۇخلاڭ، مەن ئەتە ئەتىگەندە كېلىمەن، ـــ ئۇ ئىشىك تۈۋىدە تۇرۇپ قولىنى پۇلاڭلىتىپ قويدى. ئۇنىڭ بۇرۇتى تىك تۇراتتى، بېغىر رەڭ چىرايىغا كۈلكە يۈگۈرگەنىدى. ئۇنىڭ يەڭ بەلگىسىدە بىر يۇلتۇز بار ئىدى. چۈنكى، ئۇ مايور ئىدى.

ئون ئالتىنچى باب

شۇ كۈنى كېچىسى بىرنەچچە شەپەرەك بالكوندىكى ئوچۇق ئىشىكتىن ئۇچۇپ كىردى. بىز ئاشۇ ئىشىكتىن مىلاننىڭ كېچىلىك ئاسمىنىغا قاراپ ياتاتتۇق. ياتاق ئىچىدە چىراغ ئۆچۈرۈلگەن، ئاي - يۇلتۇزلارنىڭ يورۇقى سەل - پەل چۈشۈپ تۇراتتى، شۇڭا شەپەرەكلەر قورقماي ئوچۇپ يۈرەتتى. ئۇلار خۇددى سىرتتىكىدەك ياتاقتىن ئوزۇق تېپىپ يەيتتى. بىز مىدىرلىماي يېتىپ ئۇنىڭ ھەربىكتىنى كۆرۈۋاتىمىز، ئۇلار بىزنى كۆرمەيتتى. ئۇلار ئۇچۇپ چىقىپ كەتكەندىن كېيىن، بىر كۆزىتىش چىرىغىنىڭ نۇرى ياتاقتا چۈشتى. نۇر تۈۋرۈكى ئاسمانىنى كۆزەتكەچ تەكشى يۆتكىلىۋاتاتتى. بىردەمدىن كېيىن كۆزىتىش چىرىغىمۇ ئۆچۈرۈۋېتىلدى، شۇنىڭ بىلەن بىز يەنە قاراڭغۇلۇق ئىچىدە قالدۇق. سەلكىن شامال دېرىزىدىن كىرىۋاتاتتى، قوشنا ئۆگزىدىن زېنىت توپچىلار ئەتىرىتى ئەزالىرىنىڭ پاراڭلىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى. كېچىسى ھاۋا سوۋۇن بولاتتى، شۇڭا كىشىلەر پىلاش كىيىشىۋالاتتى. مەن كېچىسى باشقىلارنىڭ ياتاقتا ئۇسۇپ كىرىشىدىن قورقمەن. لېكىن، كاتېرىن ھەممەيلەننىڭ ئۇخلاپ قالغانلىقىنى ئېيتتى. مەن ئۇخلاپ بىر چاغدا ئويغانسام كاتېرىن يېنىمدا يوق، بىرئازدىن كېيىن ئۇنىڭ كارىدوردا كېلىۋاتقان ئاياغ تىۋىشىنى ئاڭلىدىم. ئۇ ئىشىكنى ئېچىپ يېنىمغا كەلدى. ئۇ بىنادىن چۈشۈپ باشقىلارنىڭ ئۇخلاپ قالغانلىقىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ چىققانىكەن. ئۇ ۋان كامېرىن خانىمنىڭ ياتىقىنىڭ ئىشىكىدە بىردەم تۇرۇپتۇ، ئۇ خانىم خورەك تارتىپ ئۇخلاۋېتىپتۇ.

ئۇ ئازراق پېچىنە - پىرەنىك ئەكىرىپتىكەن، بىز بىللە يېدۇق، يەنە ئازراقتىن ۋېرموس ھارىقى ئىچىشتۇق. قورسىقىمىز ئېچىپ كەتكەنىدى. كاتېرىن بارىكلېينىك ئېيتىشچە، كۆپ يېسەممۇ پايدىسى يوق ئىكەن، ئەتىسى ئەتىگەندە ئاشقازان - ئۇچەينى يۇيىدىغان گەپ ئىكەن. ئەتىسى تاڭ ئاتقاندا ئۇخلاپ قاپتىمەن. ئويغىنىپ قارىسام ئۇ يەنە يېنىمدا يوق. ئۇ ياتاقتا قايتىپ كىرگەندە پاكىز چىراي، سۆيۈملۈك كۆرۈنۈپ كەتتى. ئۇ كارىۋىتىمغا كېلىپ ئولتۇردى. مەن ئاغزىمغا تېرمومېتىرنى سالدىم، بۇ چاغدا قۇياش كۆتۈرۈلگەنىدى. ئۆگزىدىن زىنىت توپچىلار ئەتىتىدىكىلەر ئىچىۋاتقان قەھۋەنىڭ پۇرىقى كەلدى.

مېنىڭ راستلا كاتېرىن بارىكلېي بىلەن سىرتتا ئايلانغۇم كەلدى.

— بىزنىڭ چاقلىق ئورۇندۇقىمىز بولغان بولسا مەن سىزنى ئىتتىرىپ سىرتنى ئايلاندۇرۇپ كېلەتتىم، — دېدى بارىكلېي خېنىم.

— مەن نېمىدەپ ئۇنداق ئورۇندۇقتا ئولتۇرغۇدەكمەن؟

— ھامان چارە تېپىلىدۇ.

— بىز بىللە باغچىغا بېرىپ، ئوچۇقچىلىقتا ئارام ئالساق بولىدۇ، — دېدى بارىكلېي خېنىم. مەن ئىشكىتىن بالكون سىرتىدىكى مەنزىرىگە نەزەر تاشلىدىم.

— بىز ئەمەلىيەتتە شۇنداق قىلىمىز.

— بىرئاز تەييارلىق قىلىپ قويايلى، دوستىڭىز ۋالېنتىنى دوختۇرنىڭ كېلىشىنى كۈتەيلى، — دېدى ئۇ.

— ئۇ قالتىس ئادەم ئىكەن - ھە؟

— ئەمما، مەن ئۇنى ئانچە ياقتۇرۇپ كەتمىدىم، لېكىن ئۆزىغۇ بولىدىغان ئادەمدەك قىلىدۇ.

— يېنىمغا كېلىڭ، كاتېرىن، مەرھەمەت، — دېدىم

— بولمايدۇ، بىز كېچىنى شاد - خۇرام ئۆتكۈزدۇققۇ؟

— بۇگۈن كېچە سىز يەنە كەچلىك ئىسمېنىدا ئىشلىسىڭىز

بولمامدۇ؟
— بەلكىم بولار، ئەمما مېنىڭ سىزگە لازىمىم قالمىدى.
— ياق، مەن سىزگە موھتاج.
— ياق، سىزگە لازىمىم قالمىدى. سىز ئوپېراتسىيە قىلىنمىدىڭىز، سىز ئوپېراتسىيەدىن كېيىن ئادەمنىڭ قانداق بولۇپ كېتىدىغانلىقىنى بىلەمسىز؟
— ماڭا ھېچنېمە بولمايدۇ.
— سىز جەزمەن كۆڭلىڭىز ئېلىشىپ چىدىماي قالىسىز، مەن سىزگە ھېچنېمە قىلىپ بېرەلمەيمەن.
— ئەمىسە ھازىرلا كارىۋىتىمغا چىقىڭ.
— ياق، — دېدى ئۇ، — قەدىرلىكىم، مەن ھازىر تېرمومېتىر جەدۋىلىنى توشقۇزىمەن. يەنە سىزنىڭ ئوپېراتسىيەڭىزگە تەييارلىق قىلىمەن.
— سىز مېنى چىن كۆڭلىڭىزدىن ياخشى كۆرمەيدىكەنسىز، بولمىسا يېنىمغا كەلگەن بولاتتىڭىز.
— سىز نېمىدېگەن ھاماقەت، — ئۇ مېنى سۆيۈپ قويدى، — بۇ سىزنىڭ بەدەن تېمپېراتۇرىڭىزغا تەسىر يەتكۈزمەيدۇ. سىزنىڭ بەدەن تېمپېراتۇرىڭىز نورمال، سىز سۆيۈملۈك بەدەن تېمپېراتۇرىسىغا ئائىلسىز.
— سىزنىڭ ھەممە نەرسىڭىز سۆيۈملۈك.
— نەدىكىنى؟
— مەن ئىنتايىن شەرەپ ھېس قىلىمەن.
— بەلكىم بىزنىڭ بالىمىزنىڭمۇ بەدەن تېمپېراتۇرىسى مۇشۇنداق سۆيۈملۈك بولار.
— بىزنىڭ بالىمىزنىڭ بەدەن تېمپېراتۇرىسى ئىنتايىن ناچار بولۇشى مۇمكىن.
— ۋالېنتىنى دوختۇر ئوپېراتسىيەگە تەييارلىق قىلىپ قويدى.
— سىزنىڭ يەنە نېمە ئىشىڭىز بار؟

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ ئىشىم كۆپ ئەمەس، بىراق تېخىچە خۇشال ئەمەسمەن.
ـــ ئىشلارنى سىزنىڭ قىلماسلىقىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن.
ـــ بۇلار ئەسلىدە مېنىڭ ئىشىم ئەمەس، بىراق مەن سىزنى باشقىلارغا تۇتقۇزمايمەن. مەن راستلا كالۋا، ئۇلار سىزنى تۇتسا، مېنىڭ ئاچچىقىم كېلىپ قالىدۇ.
ـــ ھەتتا فېرگۇسون تۇتسىمۇ؟
ـــ بولۇپمۇ فېرگۇسون، گايج، يەنە بىرىنىڭ ئىسمى نېمە ئىدى؟
ـــ ۋالكېرمۇ؟
ـــ توغرا، شۇ. ھازىر بۇ يەردە سېستىرالار كۆپ، ئەگەر بىمارلار كۆپەيمىسە، ئۇلار بىزنى ھەيدىۋېتىدۇ. ھازىر بۇ يەردە تۆت سېستىرا بار.
ـــ بەلكىم بىمارلار كېلىپ قالار، تۆت سېستىرانى كۆپ دېگىلى بولماس. بۇ خىلىلا چوڭ دوختۇرخانا ئىكەنغۇ.
ـــ مەنمۇ كېسەللەر كەلسىكەن دەپ تۇرىمەن. ئەگەر ئۇلار مېنى كەت دېسە، مەن قانداق قىلىمەن؟ ناۋادا بىمارلار كۆپەيمىسە ئۇلار مېنى جەزمەن ھەيدىۋېتىدۇ.
ـــ ئۇنداق بولسا مەنمۇ كېتىمەن.
ـــ قالايمىقان گەپ قىلماڭ، سىز ھازىرچە كېتەلمەيسىز. ئاۋۋال سالامەتلىكىڭىز تېزدىن ئەسلىگە كەلسۇن. قەدىرلىكىم، ئىككىمىز بىرلىكتە باشقا جايلارغا كېتەيلى.
ـــ كېيىنچۇ؟
ـــ بەلكىم ئۇرۇشمۇ ئاخىرلىشىپ قالار، ھەمىشە بۇنداق ئۇرۇش بولۇۋەرمەس.
ـــ مېنىڭ سالامەتلىكىم ئەسلىگە كېلىدۇ، ۋالېنتىنى مېنى ياخشى داۋالايدۇ.
ـــ ئۇنىڭ بۇرۇتى ئەجەب يارىشىپتۇ. ئۇ كارغا كېلىدىغان دوختۇر، يەنە بىر گەپ قەدىرلىكىم، سىزنى نارکوز قىلغاندا نېمىنى ئويلىسىڭىزمۇ بولىدۇ، بىراق ھەرگىز ئىككىمىزنى

ئويلىماڭ، چۈنكى كىشى ناركوز قىلىنغاندىن كېيىن قالايمىقان جۆيلۈپ سالىدۇ.

— ئەمىسە مەن نېمە ئويلايمەن؟

— ئىختىيارىڭىز، ئىككىمىزدىن باشقا نېمىنى خىيال قىلسىڭىز بولىۋېرىدۇ، ئائىلىڭىزدىكىلەر، ھەتتا باشقا قىزلارنى خىيال قىلسىڭىزمۇ بولىۋېرىدۇ.

— بولمايدۇ.

— ئەمىسە دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىڭ، توۋا ـ ئىستىغپار ئېيتىڭ. مۇشۇنداق قىلسىڭىز ئۇلاردا ياخشى تەسىرات قالدۇرالايسىز.

— بەلكىم گەپ قىلماسمەن.

— بۇنىسى راست، بەزىلەر ئادەتتە ئانچە گەپ قىلمايدۇ.

— مەن ھەرگىز گەپ قىلمايمەن.

— يوغان گەپ قىلماڭ، قەدىرلىكىم، پۇ ئاتماڭ، سىز دەيدىغانلىنى دەپ بولدىڭىز، ئۇنداق لاپ ئۇرىۋەرمەڭ.

— بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمامدىم؟

— مانا مۇشۇنىڭ ئۆزى يوغانچىلىق، قەدىرلىكىم. سىز ئەتە بۇنى چۈشىنىپ قالىسىز. ئۇلار سىزگە كۇچلۇك نەپەس ئېلىشنى ئېيتقاندا، سىز دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىڭ ياكى شېئىر دېكلاماتسىيە قىلىڭ، ياكى بولمىسا باشقا بىر ئىش قىلىڭ. مۇشۇنداق قىلالىسىڭىز، سىز تېخىمۇ سۆيۈملۈك بولۇپ كېتىسىز، مەن شەرەپ ھېس قىلىمەن، مەن مەيلى قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر شەرەپ ھېس قىلىمەن، سىزنىڭ سۆيۈملۈك ھارارىتىڭىز بار، ئۇخلىغاندا بالىلارغا ئوخشايسىز. مېنى ياكى باشقا بىر قىزنى ۋە ياكى كۆڭلىڭىز چۈشۈپ قالغان ئىتالىيەلىك بىر قىزنى قۇچاقلىدىم دەپ ياستۇقنى قۇچاقلاپ ئۇخلايسىز.

— سىزنى دەيمەن!

— ئەلۋەتتە مېنى دەيسىز، ئاھ، مەن سىزنى سۆيىمەن. ۋالېنتىننى چوقۇم سىزنى ياخشى بىر پۇتقا ئىگە قىلىدۇ. سىزنىڭ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

پىشانىڭىز ئوچۇق، ئوپىراتسىيە ۋاقتىدا مەن بولمىسامۇ بولىۋېرىدۇ.

— سىز بۇگۈن يەنە كەچلىك ئىسمېنىدا ئىشلەمسىز؟

— ھەئە، بىراق بۇنىڭ سىزگە ھېچقانداق پايدىسى يوق.

— قاراپ تۇرۇڭ جۇمۇ.

— بولىدۇ، قەدىرلىكىم، ھازىر سىز پاك - پاكىز بولۇپ كەتتىڭىز. خۇدا ھەققى، سىز نەچچە قىزنى ياخشى كۆرگەن؟

— بىرنىمۇ ياخشى كۆرۈپ باقمىدىم.

— مېنىمۇ ياخشى كۆرمەمسىز؟

— پەقەت سىزنىلا ياخشى كۆرگەنمەن.

— راست گەپ قىلىڭ، سىز نەچچە قىزنى ياخشى كۆرگەن؟

— بىرنىمۇ ياخشى كۆرۈپ باقمىدىم، دېدىمغۇ.

— نەچچە قىز سىز بىلەن بىللە... نېمىلەرنى دېيىشتىڭلار... قانداق ئارىلاشقان؟

— ھېچكىم بىلەن ئارىلاشمىغان.

— يالغان گەپ قىلىۋاتىسىز.

— راست دەۋاتىمەن.

— ھېچقىسى يوق، سىز مۇمكىنقەدەر يالغان گەپ قىلىڭ، مۇشۇنداق قىلىشىڭىزنى ياقتۇرىمەن، ئۇلار چىرايلىقمىدى؟

— مەن ھېچقانداق قىز بىلەن ئارىلىشىپ باقمىغان.

— ئۇلار كىشىنى مەپتۇن قىلامدۇ؟

— ھېچنېمىنى بىلمەيدىكەنمەن.

— سىز ماڭا تەئەللۇق، بۇ راست. سىز ئەزەلدىن ھېچكىمگە تەئەللۇق بولمىغان. ئەمەلىيەتتە، مەن بۇلارنى كۆڭلۈمگە ئېلىپ كەتمەيمەن، مەن ئۇلاردىن قورقمايمەن. لېكىن، مېنىڭ ئالدىمدا ئۇلارنى تىلغا ئېلىپ يۈرمەڭ. بىر ئەركەك بىر قىز بىلەن ياخشى ئۆتكەن دەقىقىلەردە، قىز قانداق ۋاقىتتا باھا قويىدۇ؟

— بۇنى بىلمەيدىكەنمەن.

— سىز ئەلۋەتتە بىلمەيسىز - دە! قىزمۇ ئۇنىڭغا ئۇنى

سۆيىدىغانلىقىنى دەمدۇ؟ خۇدا ھەققى، مېنىڭ بۇنى بىلگۈم بار.

— دەيدۇ. ئەگەر يېگىت قىزدىن سوراپ قالسا.

— يېگىت سىزنى سۆيىمەن دەمدۇ؟ بۇنى ماڭا ئېيتىپ بېرىڭ، بۇ ماڭا بەك مۇھىم.

— دېگۈسى بولسا دەيدۇ.

— لېكىن، سىز ئەزەلدىن دەپ باقمىدىڭىزغۇ؟ بۇ راستمۇ؟

— دېدىم.

— راستمۇ؟ ماڭا راست گەپ قىلىڭ.

— دېدىم، — مەن ئەمەلىيەتتە يالغان گەپ قىلىۋاتاتتىم.

— سىز دېمەيسىز، — دېدى ئۇ، — مەن سىزنىڭ دېمەيدىغانلىقىڭىزنى بىلىمەن. ئاھ جېنىم، مەن سىزنى ياخشى كۆرىمەن، قەدىرلىكىم.

قۇياش نەيزە بويى ئۆرلىگەنىدى. قۇياش نۇرى مۇناسىرىنىڭ مۇنارىسىنى يورۇتۇپ تۇراتتى. مەن پاكىزلىنىپ دوختۇرنىڭ كېلىشىنى كۈتتۈم.

— ئەسلىدە مۇشۇنداق بولامدۇ؟ — دېدى كاتېرىن، — قىز پەقەت يېگىت خالىغانىنى دەمدۇ؟

— ئۇنداق بولۇشى ناتايىن.

— ئەمما، مەن چوقۇم مۇشۇنداق قىلىمەن، سىز مېنى نېمە قىل دېسىڭىز مەن شۇنى قىلىمەن. شۇنداق قىلسام، سىزنىڭ يەنە باشقا بىر قىزغا كۆڭلىڭىز چۈشۈپ قالمايدۇ، — ئۇ تولىمۇ خۇشال ھالدا ماڭا باقتى، — مەن سىز قىل دېگەننى قىلىمەن، دە دېگەننى دەيمەن. مۇشۇنداق بولغاندا بىز چوقۇم مۇڭۈپپەقىيەت قازىنىمىز. ئۇنداق ئەمەسمۇ يا!

— شۇنداق.

— ھازىر ھەممە تەييارلىقىڭىز پۈتتى. مەن يەنە سىزگە نېمە ئىش قىلىپ بېرىسەم بولار؟

— كارىۋاتقا چىقىڭ.

— بولىدۇ، ھازىرلا چىقاي.

— ئاھ، سۆيۈملۈكۈم، قەدىرلىكىم، ئامرىقىم، — دېدىم مەن.
— كۆردىڭىزمۇ، مېنى نېمە قىل دېسىڭىز شۇنى قىلدىم، — دېدى ئۇ.
— سىز نېمىدېگەن سۆيۈملۈك.
— ئۆزۈمنىڭ بۇ ئىشتا تېخى پىشمىغانلىقىمدىن قورقىمەن.
— سىز بەك سۆيۈملۈك.
— ماڭا كېرىكى سىزنىڭ ئېھتىياجىڭىز، مەن سىزنىڭ ئېھتىياجىڭىزنى دەپ ئۆزۈمنى يوقىتىپ قويدۇم.
— سىز بەك سۆيۈملۈك جۇمۇ.
— مەن يارايمەن، يارامدىكەنمەن؟ سىز باشقا قىزلارغا كۆڭۈل بېرىپ يۈرمەڭ يەنە.
— ئۇنداق بولمايدۇ.
— قاراڭ، مەن قىلالامدىكەنمەن. سىز مېنى قانداق قىل دېسىڭىز، مەن شۇنى بەجا كەلتۈرىمەن.

ئون يەتتىنچى باب

ئوپېراتسىيەدىن كېيىن هوشۇمغا كەلدىم، ئۇلار يېنىمدىن بىر مىنۇتمۇ ئايرىلماپتۇ. ئۇلار ئوپېراتسىيە جەريانىدا بىمارنى هوشسىزلاندۇرۇپ قويىدىكەن، بۇ ئۆلگەنگە ئوخشىمايدىكەن، ئۇلار پەقەت سېزىمنى يوقىتىش ئۈچۈن ناركوز قىلىدىكەن. ئوپېراتسىيە ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، هاراق ئىچىپ مەست بولغانچىلىك ئىش يوق ئىكەن، قۇسقاندىمۇ پەقەت ئۆت سۇيۇقلۇقى يېنىپ چىقىدىكەن، ئادەم ئانچە قىينىلىپمۇ كەتمەيدىكەن. كارىۋىتىمنىڭ ئايىغىدا قۇم خالتىلىرى تۇراتتى. قۇم خالتىلىرىنى گىپسىنىڭ ئاستىدىكى تومپىيىپ تۇرغان تۇرۇبىنىڭ ئۇستىگە قويۇپتۇ. بىردەمدىن كېيىن گايج خېنىمنى كۆردۇم.

— قانداقراق؟ — دېدى ئۇ.

— بىرئاز ياخشى بولغاندەك قىلىمەن.

— ۋالېنتىنى دوختۇر لېپىكىڭىزنى ئاجايىپ ئۇستىلىق بىلەن ئوپېراتسىيە قىلدى.

— قانچىلىك ۋاقىت كەتتى؟

— ئىككى يېرىم سائەت.

— جۆيلۇپ سالمىغاندىمەن؟

— ياق. گەپ قىلماڭ، تىنچ دەم ئېلىڭ.

كۆڭلۈم ئېلىشىپ، بىئارام بولۇپ تۇراتتىم. راستلا كاتېرىن ئويلىمىغاندەك ئىش يۈز بەرمەپتۇ. كەچلىك ئىسمېنىدا ئىشلەۋەرگەن بولسىمۇ ماڭا بەربىر ئىكەن.

هازىر دوختورخانىدا ئۇچ كېسەل كۆپەيدى. بىرى قىزىل

كىرىست جەمئىيىتىدىكى جورجىيە ئىشتاتى① لىق ئاۋاق يىگىت، ئۇ بەزگەك كېسىلگە گىرىپتار بولۇپ قاپتۇ. يەنە بىرىمۇ ئوروق كەلگەن، يارىملىق يىگىتتەك قىلاتتى. ئۇ نيۇيورك ئىشتاتىدىن ئىكەن، بەزگەك كېسىلگە ۋە سىرىق چۇشۇش كېسىلگە گىرىپتار بولۇپ قاپتۇ. يەنە بىرى ئوبدان يىگىت ئىكەن، ئۇ بىر تال شراپنېل ۋە كۇچلۇك پارتلىتىش دورىسىدىن ياسالغان ئارىلاشما سىناردىنىك پىستىنىنى ئېچىپ خاتىرە بۇيۇمى ياسماقچى بولغاندا يارىلىنىپتۇ. ئادەتتە پىستانىنىك ئۇستىگە بىر خىل مىس ئوق بېشى قاپلىنىدۇ، ئۇ پارتلاتقۇچ بومبا پارتلىغاندىن كېيىن پارچىلانمايدۇ، پارچىلانسا قاتتىق پارتلايدۇ.

سىستراللار كاتېرىن بارلىقىنى بەك ياخشى كۆرەتتى. چۈنكى، ئۇ ھەر كۈنى كەچلىك ئىسمېنىدا ئىشلەشنى خالايتتى. ھېلىقى بەزگەك كېسىلگە گىرىپتار بولغان ئىككى بىمار ئۇنىڭ نۇرغۇن ۋاقتىنى ئېلىپ كېتىپتۇ. پىستانىنى ئاچىمەن دەپ يارىلانغان ھېلىقى يىگىت كېيىنچە بىز بىلەن دوست بولۇپ كەتتى. ئۇ كېچىسى ناھايىتى مۇھىم ئىش بولمىسا كۈنۈپكىنى باسمايتتى. بىز كېچىسى كاتېرىن خىزمەت قىلغان ۋاقىتتىن باشقا ۋاقىتتا بىللە ئىدۇق. مەن كاتېرىننى ناھايىتى ياخشى كۆرەتتىم، ئۇمۇ مېنى ياخشى كۆرەتتى. مەن كۈندۈزى ئۇخلايتتىم، ئويغانغاندا ئۆزئارا ئۇچۇر ئالماشتۇراتتۇق. فېرگۇسوننى پوچتىكەش قىلىۋالدۇق. فېرگۇسون خېنىم ياخشى ئايال ئىدى، ئۇنىڭ ئىشلىرىنى ئانچە بىلمەيتتىم، ئۇنىڭ بىر قېرىندىشىنىڭ 12 ـ دۈنيادە ھەربىي مەجبۇرىيەت ئۆتەۋاتقانلىقىنىلا بىلەتتىم. يەنە بىر سىڭلىسى مېسوپوتامىيە②دە بولۇپ، كاتېرىن

---

① جورجىيە ئىشتاتى ــ ئامېرىكىنىڭ شەرقىي جەنۇب تەرىپىدە.

② مېسوپوتامىيە ــ ئوتتۇرا شەرقتىكى بىر قەدىمىي رايون، ئەينى چاغدا ئۇ تۈركىيەنىڭ بىر مەمۇرىي ئۆلكىسى ئىدى. بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشىدىن كېيىن ئەنگلىيە ھامىيلىقىدىكى مۇستەقىل دۆلەت ئىراقنىڭ بىر قىسمىغا ئايلانغان.

بىلەن بەك ياخشى ئۆتكەنىكەن.

— بىز توي قىلساق كېلەمسىز، فېرگ①؟ — دەپ سورىدىم بىر قېتىم ئۇنىڭدىن.

— سىلەر مەڭگۈ توي قىلالمايسىلەر.

— بىز چوقۇم توي قىلىمىز.

— ياق، سىلەر ھەرگىز توي قىلالمايسىلەر.

— نېمە ئۈچۈن؟

— توي قىلماي تۇرۇپلا ئۇرۇشىسىلەر.

— بىز ئەزەلدىن ئۇرۇشۇپ باقمىدۇق.

— كۈنلەر تېخى ئۇزاق.

— توي قىلساڭلارلا تۈگىشىسىلەر، جېدەل ـ ماجىرا قىلمىساڭلارمۇ ئوخشاشلا تۈگىشىسىلەر. ئادەملەرنىڭ ھەممىسى مۇشۇنداق. ئۇلار توي قىلمايدۇ.

مەن قولۇمنى سوزۇپ ئۇنى تۇتۇۋالدىم.

— مېنى تۇتماڭ، — دېدى ئۇ ئايال، — مەن يىغلاۋاتمايمەن. بەلكىم ئىككىڭلار ئۇرۇشماسسىلەر، ئەمما پەخەس بولۇڭ، كاتېرىنغا ئىش تېرىپ بەرمەڭ، ئەگەر ئىش تېرىپ بەرسىڭىز، مەن سىزنى ئۆلتۈرۈۋېتىمەن.

— مەن ئۇنىڭغا ھەرگىز ئىش تېرىپ بەرمەيمەن.

— شۇنداقتىمۇ ئېھتىيات قىلىڭ، مەن سىلەرنىڭ ئىناق ئۆتۈشۈڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن. سىلەر خۇشال ـ خۇرام ئۆتۈڭلار.

— بىز چوقۇم شۇنداق قىلىمىز.

— ئۇنداق بولسا جېدەللەشمەڭلار، ئۇنىڭغا ئىش تېپىپ بەرمەڭ.

— مەن ئۇنداق قىلمايمەن.

— لېكىن يەنىلا ئېھتىيات قىلغىنىڭىز تۈزۈك، مەن كاتېرىنىنى ئۇرۇش مەزگىلىدە نىكاھسىز بالا تۇغۇپ قويامدىكىن

---

① فېرگ — فېرگۈسوننىڭ ئىسمىنىڭ قىسقارتىلمىسى.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

دەپ ئەنسىرەيمەن.

— سىز ياخشى قىز، فېرگ.

— نەدىكىنى، ماختىماڭ. پۈتكۈز قانداقراق بولۇپ قالدى؟

— ناھايىتى ياخشى.

— بېشىڭىزچۇ؟ — ئۇ بارمىقى بىلەن بېشىمنى سىلاپ قويدى. بۇنىڭدىن خۇددى ئۇخلاۋاتقاندا بىرىدىن تېپىك يېگەندەك چۆچۈپ كەتتىم.

— مەن ئەزەلدىن بۇنداق ئازابلىنىپ باقمىغان.

— بېشىڭىز ئىششىپ كېتىپتۇ. بۇنداق بولسا نېرۋىڭىزنى قالايمىقانلاشتۇرۇۋېتىشى مۇمكىن، ئاغرىمىدىمۇ؟

— ياق.

— سىز راستلا تەلەيلىك ئىكەنسىز. خەتنى يېزىپ بولدىڭىزمۇ؟ مەن پەسكە چۈشمەكچىدىم.

— خەت مۇشۇ يەردە، — دېدىم.

— سىز ئۇنى ۋاقتىنچە كېچىلىك ئىسمېنىدا ئىشلەشتىن توسۇڭ، ئۇ بەك چارچاپ كېتىۋاتىدۇ.

— بولىدۇ، مەن ئۇنىڭغا دەي.

— مەن ئەسلىدە ئۇنىڭ ئورنىدا ئىشلەشنى ئويلىغان، ئەمما ئۇ ئۇنىمىدى. باشقىلار ئۇ كېچىلىك ئىسمېنىدا ئىشلىسە خۇش بولۇپ كېتىدۇ. سىز ئۇنى ئازراق دەم ئالدۇرۇڭ.

— بولىدۇ.

— ۋان كامپېن خانىم سىزنى كۈندە چۈشتە ئۇخلايدىكەن دەيدۇ.

— ئۇ شۇنداقلا دەيدۇ.

— ئەڭ ياخشىسى سىز ئۇنىڭ كېچىلىك ئىسمېنىدا ئىشلىشىنى توسۇڭ.

— مەنمۇ ئۇنى شۇنداق قىلىڭ دەۋاتىمەن.

— سىز ئۇنداق قىلمايسىز. بىراق، سىز ئۇنى گەپكە كىرگۈزەلمىسىڭىز، سىزگە قول قويىمەن.

— مەن ئۇنى گەپكە كىرگۈزەلەيمەن.
— ئىشەنمەيمەن، — ئۇ شۇنداق دەپ قويۇپ، خەتنى ئېلىپ چىقىپ كەتتى. مەن كۇنۇپكىنى باستىم، بىردەمدىن كېيىن گايج خېنىم كىرىپ كەلدى.
— نېمە ئىش؟
— سىز بىلەن پاراڭلاشماقچىدىم. قاراڭ، بارلىقى خېنىم ۋاقتىنچە كېچىلىك ئىسمېنىغا چىقىشنى توختاتسا بولارمۇ؟ ئۇ بەك چارچاپ كېتىپتۇ. ئۇ نېمىشقا دائىم كېچىلىك ئىسمېنىدا ئىشلەيدۇ؟
گايج خېنىم ماڭا تىكىلدى:
— مەن سىلەرنىڭ دوستۇڭلار، سىز ماڭا ئەمەلدارلىق تەلەپپۇزىدا سۆزلىمىسىڭىزمۇ بولىدۇ.
— سىز نېمە دېمەكچى؟
— بىلمەس بولۇۋالماڭ، سىز مېنى مۇشۇ ئىشنى دەپ چاقىردىڭىزمۇ؟
— بىر رومكا ۋېرموس ئەكېلىپ بېرەمسىز؟
— بولىدۇ. ئىچىپ بولغاندىن كېيىن مەن كېتىمەن، — ئۇ ئەينەك ئىشكاپتىن بىر رومكا ئالدى.
— سىز رومكىدا ئىچىڭ، مەن بوتۇلكىدا ئىچەي، — دېدىم.
— بۇ رومكىنى سىزگە تۇتىمەن، — دېدى گايج خېنىم.
— ۋان كامپېن خانىم مېنى نېمىدەپ چۈشتە ئۇخلاپ، كەچتە ئويغىنىدىكەن دەيدۇ.
— ئۇ شۇنداق كوت ـ كوت خوتۇن تۇرسا، ئۇ سىزنى بىزنىڭ ئالاھىدە ھوقۇقلۇق كېسىلىمىز، دەيدۇ.
— ئۇمىچىنى ئىچسۇن.
— ئۇ ئانچە ئوسال ئەمەس، — دېدى گايج خېنىم، — ئۇ قېرىپ ئالجىدى. ئۇ سىزنى پەقەت ياخشى كۆرمەيدۇ.
— شۇنداق.
— ھە، مەن سىزنى ياخشى كۆرىمەن، مەن سىزنىڭ

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

دوستىڭىز، بۇنى ھەرگىز ئۇنتۇپ قالماڭ.

ــ سىز مېنى بەك ياخشى كۆتتىڭىز.

ــ ئۇنداق ئەمەس، مەن سىزنىڭ نېمىنى ياخشى دەۋاتقانلىقىڭىزنى بىلمەن. بىراق، مەن سىزنىڭ دوستىڭىز، پۇتىڭىز قانداقراق؟

ــ خېلى ياخشى.

ــ مەن ئازراق سوغۇق مىنېرال سۇ ئەكېلىپ چېچىپ قويايى. پۇتىڭىزدىكى گىپسنىڭ ئاستى قىچىشۋاتقاندۇ؟ ھاۋا بەك ئىسسىق.

ــ سىز بەك ياخشى ئىكەنسىز.

ــ قىچىشۋاتامدۇ؟

ــ ياق، ھازىرچە ياخشى.

ــ مەن قۇم خالتىلىرىنى رەتلىك قويۇپ بېرەي. مەن سىزنىڭ ياخشى دوستىڭىز، ــ ئۇ شۇنداق دېگىنىچە ئېگىلىپ قۇم خالتىلىرىنى رەتلەشكە باشلىدى.

ــ مەن بۇنى بالدۇرلا بىلگەنىدىم.

ــ ئۇنداق ئەمەستۇ، لېكىن ھامان بىر كۈنى بىلىپ قالىسىز.

كاتېرىن بارکلېي ئۇچ كۈن كېچىدە دەم ئېلىپ، تۆتىنچى كېچىسى ئىشقا كەلدى. شۇ چاغدا بىز گويا ئۇزاق ۋاقىت ئايرىلىپ قايتا ئۇچراشقان ئاشىق ـ مەشۇقلاردەك ھېسسىياتتا بولدۇق.

ئون سەككىزىنچى باب

بىز شۇ يىلى يازنى بەختلىك، شاد ـ خۇرام ئۆتكۈزدۇق. پۈتۈم ساقىيىپ ماڭالايدىغان بولدۇم، بىز پەيتوندا ئولتۇرۇپ باغچە ئايلاندۇق. ئېسىمدە قېلىشچە، پەيتونغا قوشۇلغان ئات ئاستا ماڭاتتى، پەيتونكەش پەيتوننىڭ ئالدىدىكى ئېگىز ئورۇندۇقتا بىزگە دۇمبىسىنى قىلىپ ئولتۇراتتى، ئۇ پارقىراپ تۇرىدىغان ئېگىز شلەپە كىيىۋالغانىدى. كاتېرىن باركلېي ئىككىمىز كەينىدە ئولتۇراتتۇق، قولىمىز ياكى قولىمىزنىڭ ئۇچى تېگىپ كەتسىمۇ ھاياجانلىنىپ كېتەتتۇق. مەن كېيىن قولتۇق تايىقىغا تايىنىپ ماڭالايدىغان بولدۇم. بىز خالىغاندا بىفشى ياكى ئىتالىيە رېستورانىغا باراتتۇق، رېستورانىنىڭ سىرتىدىكى ئەگمە كارىدوردا تاماق يەيتۇق. كۇتكۇچىلەر كىرىپ ـ چىقىپ تۇراتتى، كوچا ـ رەستىلەردە ئادەملەر ئۇيان ـ بۇيان ئۆتۈپ تۇراتتى، شىرەلەردە شام يورۇپ تۇراتتى. بىز كېيىنچە دائىم ئىتالىيە رېستورانىغا بېرىشنىلا ئويلايدىغان بولدۇق. رېستوران خوجايىنى جورجى بىزگە دائىم بىر شىرە ئېلىپ قويىاتتى. ئۇ ياخشى ئادەم ئىدى، بىز دائىم ئۇنىڭغا قورۇما قورۇتاتتۇق. تاماشىغا كەلگەن كىشىلەر كەچقۇرۇندا ھەيۋەتلىك ئەگمە كارىدورغا قاراپ قويۇشاتتى ياكى ئۇندىمەي بىر ـ بىرىگە قارىشىپ ئولتۇرۇشاتتى. بىز توڭلاتقۇدىكى ئاق ئۈزۈم ھارىقىنى ئىچەتتۇق. بەزىدە يەنە ئانچە ـ مۇنچە فرېسا، باربېرا[1] ۋە تاتلىق ئاق ئۈزۈم ھارىقى دېگەندەك باشقا ھاراقلارنىمۇ ئىچىپ باقاتتۇق.

---

① باربېرا ـــ ئىتالىيەنىڭ غەربىي شىمالىدىكى پىدمون ئوبلاستىدا ئىشلەپچىقىرىلىدىغان قىزىل ئۈزۈم ھارىقى.

ئۇروش ۋاقتى بولغاچقا، رېستورانلار مەخسۇس هاراق قۇيۇپ بېرىدىغان كۇتكۇچىلەرنى يالليمايتتى. مەن فرېسا هارىقىنى ئانچە ئىچىپ كەتمەيتتىم. جورجى خىجىل بولۇپ كۇلۇپ قويياتتى.

— سىلەر ئويلاپ بېقىڭلار، بىر دۆلەت ئازراق بۆلجۇرگەن تەمى بار نەرسە بولسىلا هاراق دېگەننى ئېچىتىپ ياساۋېرىدۇ، — دېدى جورجى.

— ئەلۋەتتە بولىدۇ. بۇ هاراقنىڭ ئىسمى غەلىتە بولسىمۇ، چىرايلىق ئاتىلىنىدىكەن، — دېدى كاتېرىن.

— ئىچكۈڭىز بولسا ئىچىپ بېقىڭ، — دېدى جورجى، — مەن لېيتېنانتقا كىچىك بوتۇلكىلىق مارگائوكس ئەكېلەي.

— مەنمۇ فرېسادىن ئىچىپ باقاي، جورجى، — دېدىم مەن.

— ئەپەندى، بۇنداق هاراقنى سىزگە تەڭلىيەلمەيمەن، بۇنداق هاراقتا بۆلجۇرگەننىڭ تەمىمۇ يوق تۇرسا.

— ئۇنداق بولۇشمۇ ناتايىن. ئەگەر بۆلجۇرگەن تەمى بولسا ئەڭ ياخشى بولغان بولاتتى، — دېدى كاتېرىن.

— مەن ئەكېلەي، كاتېرىن خېنىم، ئىچىپ باققاندىن كېيىن ئەكەتسەممۇ بولىدۇ، — دېدى جورجى.

بۇ هاراق هەقىقەتەنمۇ هاراقتا ئوخشمايتتى، خۇددى جورجى ئېيتقاندەك، ئۇنىڭدا ئازراقمۇ بۆلجۇرگەننىڭ تەمى يوق ئىدى. بىز هەر قېتىم ئولتۇرغاندا ئاخىرغىچە كاپرى ئىچەتتۇق. بىر كۈنى كەچتە يېنىمدىكى پۇلۇم هاراقتا يەتمەي قالدى، جورجى ماڭا يۈز لىرا قەرز بېرىپ تۇردى:

— هېچقىسى يوق، لېيتېنانت، قول قىسقا بولسا قانداق بولىدىغانلىقىنى بىلىمەن. بەزىدە ئۇنداق ئىشلار بولۇپ قالىدۇ، ناۋادا ئەپەندى ياكى خېنىمنىڭ تېتىپ باققۇسى بولسا قولۇم كۆكسۈمدە، — دېدى جورجى.

بىز تاماقتىن كېيىن ئەگمە كاربىدوردا سەيلە قىلدۇق. باشقا قاۋاقخانىلار ۋە دېرىزىلىرى پولات چىۋىقلار بىلەن توسۇلغان

دۇكانلاردىن ئايلىنىپ ئۆتۈپ بىر قىيمىلىق بولكا يايمىسىنىڭ ئالدىدا توختىدۇق. بىز كېچىدە قورسىقىمىز ئاچقاندا يەيمىز، دەپ بىرنەچچە خىل قىيمىلىق بولكا ئېلىۋالدۇق. ئەگمە كارىدوردىن چىقىپ موناستىرنىڭ ئالدىدىن پەيتونغا چىقىپ دوختۇرخانىغا قايتىتۇق. دوختۇرخانىنىڭ ئالدىغا كەلگەندە دەرۋازىۋەن ئالدىمىزغا چىقىپ، پەيتوندىن چۈشۈشۈمگە ياردەملەشتى. مەن كىرا ھەققىنى تۆلىۋەتتىم. ئاندىن لىفىت بىلەن بىناغا چىقتۇق. كاتىرىن سىپىستىرالار تۇرىدىغان قەۋەتتە چۈشۈپ قالدى، بىز داۋاملىق يۇقىرىغا چىقتۇق. مەن ھاسىغا تاينىپ كارىدوردىن ئۆتۈپ ئۆزۈمنىڭ ياتقىغا كىردىم. مەن بىردەم كىيىملىرىمنى سېلىۋېتىپ كارىۋاتتا ياتسام، بىردەم كارىدوردىكى بالكوندا يارىلانغان پۇتۇمنى ئورۇندۇقنىڭ ئۈستىگە قويۇپ ئولتۇرۇپ كاتىرىننىڭ كېلىشىنى كۈتكەچ، قارىغاچلارنىڭ ئاسماندا پەرۋاز قىلىۋاتقانلىقىنى تاماشا قىلاتتىم. كاتىرىن يېنىمغا چىققاندا، ئۈزۈن سەپەردىن قايتىپ كەلگەندەك ھارغىن كۆرۈنەتتى. مەن كارىدوردا ھاسىمغا تاينىپ، ئۇنىڭغا ياردەملىشىپ داسلارنى ئېلىشىپ بەردىم. گاھىدا ياتاق سىرتىدا كۈتۈپ تۇراتتىم، بىمارلار ئارىسىدىكى دوستلىرىمىزنىڭ ياتاقلىرىغا بىللە كىرەتتۇق. ئۇ ئىشلىرىنى تۈگەتكەندىن كېيىن، ئاندىن ياتقىمنىڭ سىرتىدىكى بالكوندا ئولتۇرۇپ پاراڭلىشاتتۇق. بىرئازدىن كېيىن مەن ياتقىمغا كىرىپ كېتەتتىم. ئۇ بىمارلار ئۇخلاپ بولغۇچە ئولتۇرۇپ، ئۇنى چاقىرىدىغانلار قالمىغاندا قايتىپ كىرەتتى. مەن ئۇنىڭ چېچىنى يېشۈۋېتىپ ئويناشنى ياخشى كۆرەتتىم. ئۇ كارىۋاتتا مىدىرلىماي ئولتۇراتتى، بەزىدە ئېڭىشىپ مېنى سۆيۈپ قوياتتى. مەن ئۇنىڭ چاچ قىسقۇچلىرىنى بىر - بىرلەپ چىقىرىۋېلىپ، كىرلىكىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ قوياتتىم، ئۇنىڭ چاچلىرى يەلكىسىگە يېيىلىپ چۈشەتتى. مەن ئۇنىڭغا تىكىلىپ قارايتتىم، ئۇ مىدىر - مىدىر قىلماي ئولتۇراتتى. ئاخىرقى ئىككى تال چاچ قىسقۇچنى چىقىرىۋالغاندا

ئۇيغۇر كتاب توربىكتى

ئۇنىڭ بوستان چاچلىرى تېخىمۇ يېيىلدى. ئۇ بېشىنى تۆۋەن قىلغاندا بىز ئۇنىڭ ئاشۇ بوستان چاچلىرى ئارىسىدا قېلىپ، ئۆزىمىزنى گويا چىمىلدىقىنىڭ ئىچىدە ياكى شارقىراتمىنىڭ كەينىدە تۇرغاندەك ھېس قىلاتتۇق.

ئۇنىڭ چېچى ئاجايىپ گۈزەل ئىدى، مەن گاھىدا كارىۋاتتا يېتىپ ئۇنىڭ چېچىدىن ھۆزۈرلىناتتىم، دېرىزىدىن چۈشكەن نۇردا ئۇنىڭ بۇدۇر چاچلىرىغا تويماي قارايتتىم. ئۇنىڭ چاچلىرى گويا تاڭ شەپىقى ئالدىدىكى شەبنەمدەك پارقىراپ تۇراتتى. ئۇنىڭ چىرايى، بەدەن تۈزۈلۈشى بەكمۇ گۈزەل، تېرىسى پارقىراق، بەك سۆيۈملۈك كۆرۈنەتتى. بىز دائىم بىللە ياتاتتۇق، مەن بارمىقىمنىڭ ئۇچىدا ئۇنىڭ يۈزى، پېشانىسى، كۆزىنىڭ ئاستى، ئېڭىكى، بوينىنى سىلاپ تۇرۇپ، كلاۋىشتەك سىلىق ئىكەنسىز، دەيتتىم. ئۇمۇ بارماقلىرىدا ئېڭەكلىرىمنى سىلاپ تۇرۇپ، سىز قۇم قەغەزدەك سىلىق ئىكەنسىز، قۇم قەغەزنى كلاۋىشقا سۈرسە ئادەم چىدىمايۋالىدۇ جۇمۇ، دەيتتى.

— تېرەم يىرىكمىكەن؟

— ياق، قەدىرلىكىم، مەن چاقچاق قىلىپ قويدۇم شۇ.

كېچە نېمىدېگەن سۆيۈملۈك - ھەي! بىز ھەر قېتىم ئۇچراشساقلا ئۆزىمىزنى ئىنتايىن بەختلىك ھېس قىلاتتۇق، شادلىقتا چۆمگەن دەقىقىلەردە بىزنىڭ سۆيگۈ - مۇھەببەت ھەققىدىكى چاقچاقلىرىمىز تۈگىمەيتتى. بەزىدە بىر يەردە بولالمىساقمۇ، قەلبىمىزدىكى سېغىنىش ئارقىلىق كۆڭلىمىزنى خۇش قىلاتتۇق، بۇ بەلكىم بىز ئۆزئارا يەتكۈزۈشكەن سېغىنىش ھېسسىياتىمىز ئوخشاش بولغانلىقتىن بولسا كېرەك.

بەزىدە بىر - بىرىمىزگە بىز دوختۇرخانىغا كەلگەن كۈندىن باشلاپ ئەر - خوتۇن بولدۇق، بۇنىڭغىمۇ ھېسابتا بىرنەچچە ئاي بولۇپ قالدى، دېيىشەتتۇق. مېنىڭ تۇيۇ مۇراسىمى ئۆتكۈزگۈم بار ئىدى. ئەمما، كاتىبىن بىز تۇيۇ قىلىساق، ئۇلار مېنى يۆتكۈۋېتىدۇ، رەسمىيەت بېجىرىپ قويساق، ئۇلارنىڭ دىققىتى

مەندە بولىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىزنى ئايرىۋېتىدۇ، دەپ تۇرۇۋالدى.
بىز توي قىلغانىكەنمىز، چوقۇم ئىتالىيەنىڭ قانۇنىغا بويسۇنۇشىمىز كېرەك ئىدى. ئۇلارنىڭ رەسىم - قائىدىسى ئادەمنى چۆچۈتكۇدەك دەرىجىدە مۇرەككەپ ئىدى. مەن نىكاھسىز بالىلىق بولۇپ قېلىشتىن ئەنسىرەپ رەسمىي توي قىلىشنى ئويلايتتىم. ئېسىمدە قېلىشچە، بىز بىر كۈنى كېچىدە مۇشۇ ئىش ئۈستىدە پاراڭلىشىپ قالدۇق.
— بىراق، قەدىرلىكىم، ئۇلار مېنى يۆتكىۋېتىدۇ، — دېدى كاتېرىن.
— ئۇنداقمۇ قىلماس.
— شۇنداق قىلىدۇ. ئۇلار مېنى دۆلىتىمگە قايتۇرۇۋېتىدۇ. بىز ئۇرۇشتىن كېيىن ئاندىن يۈز كۆرۈشەلىشىمىز مۇمكىن.
— دەم ئېلىش مەزگىلىدە مەن سىزنى كۆرگىلى بارىمەن.
— دەم ئېلىش ۋاقتى شۇنچە قىسقا تۇرسا، سىز شوتلاندىيەگە قانداق بېرىپ كېلەلەيسىز؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە، قەدىرلىكىم مەن سىزدىن ئايرىلىشنى خالىمايمەن. ھازىر توي قىلغانلىقىڭ نېمە پايدىسى بار؟ بىز ئەمەلىيەتتە توي قىلدىققۇ؟ مېنى يەنە توي قىلىشقا قىستىيالمايسىز.
— بىزنىڭ توي قىلىشىمىز ئەمەلىيەتتە سىز ئۈچۈن.
— نەدە مەن ئۈچۈن بولسۇن، ھەر ئىككىمىز ئوخشاش، ئۆزىڭىزچە مەن - سەن دەپ ئايرىپ كەتمەڭ.
— مەن ئەسلىدە قىزلار توي قىلىشقا ئالدىرايدۇ، دەپ قارايتتىم.
— سىز ياخشى ئويلاپسىز. ئەمما، قەدىرلىكىم، مەن توي قىلدىم، مەن سىزنىڭ خوتۇنىڭىز بولۇپ بولدۇم، خوتۇنىڭىز ئەسكى ئەمەستۇ؟
— سىز سۆيۈملۈك خوتۇن.
— قەدىرلىكىم، سىز بىلىسىز، مەن بىر قېتىم توي قىلىشقا پۇتۇشكەن ئادەممەن.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ ئۇلارنى مېنىڭ ئاڭلىغۇم يوق.

ـــ سىز مېنىڭ سىزدىن ئۆزگە ھەرقانداق ئادەمنى سۆيمەيدىغانلىقىمنى بىلىسىز، مېنىڭ ئىلگىرى باشقىلارغا كۆڭۈل بەرگەنلىكىمنى ئېغىر ئېلىپ يۈرمەڭ.

ـــ بەزىدە ئويلاپ قالىمەن.

ـــ مېنىڭ بارلىقىم سىزگە تەقدىم. ئۇ ئاللىبۇرۇن ئۆلۈپ كەتكەن تۇرسا، ئۇنداق كۈنداشلىق قىلماڭ.

ـــ كۈنداشلىق قىلمىدىم، بىراق بۇلارنى ئاڭلىغۇم يوق.

ـــ بىچارە قوزام، مەنمۇ سىزنىڭ قانداق ئايالار بىلەن ئارىلىشىپ يۈرگەنلىكىڭىزنى بىلىمەن، لېكىن مەن ئۇلارنى پىسەنتىمگە ئېلىپ كەتمىدىمغۇ؟

ـــ بىر ئامال قىلىپ خۇپيانە توي رەسمىيىتىنى ئۆتىسەك بولمامدۇ؟ مۇشۇنداق بولغاندا، ئاللىمادىس بىرنېمە بولۇپ قالسام ياكى باللىمىز بولۇپ قالسا زىيىنى بولماس دەيمەن.

ـــ توي ئىشىدا چېركاۋ ياكى ھۆكۈمەتنىڭ رۇخسىتىنى ئېلىشىمىز كېرەك، بىز ئەمەلىيەتتە ئاللىبۇرۇن ئەر ـ خوتۇن بولۇپ بولدۇق. سىزنىڭچە بولغاندا، قەدىرلىكىم، ناۋادا مەن بىرەر دىنغا ئېتىقاد قىلسام توي مۇراسىمى ئۆتكۈزۈش ئەڭ مۇھىم ئىش بولۇپ قالىدۇ.

ـــ سىز ماڭا ساينت ئانتونىنىڭ سۈرىتىنى بەرگەنغۇ؟

ـــ ئۇ ئامەت ئەكېلىدىغان بۇيۇم، ئۇنى ماڭا باشقىلار سوۋغا قىلغان.

ـــ سىز ئەمىسە بىرئازمۇ ئەندىشە قىلمايدىغان ئوخشىمامسىز؟

ـــ مەن پەقەت باشقىلارنىڭ ئىككىمىزنى بىر ـ بىرىمىزدىن ئايرىۋېتىپ، مېنى يۆتكىۋېتىشىدىن ئەنسىرەيمەن، سىز مېنىڭ ئېتىقادىم، مېنىڭ مەبۇدەم، مېنىڭ بارلىقىم.

ـــ بولىدۇ، سىز قايسى كۈنى توي قىلىشنى لايىق كۆرسىڭىز شۇ كۈنى توي قىلايلى.

— قەدىرلىكىم، گېپىڭىزدىن قارىغاندا سىز مېنىڭ ئابرۇيۇمنى دەپلا مەن بىلەن رەسمىي توي قىلماقچىكەنسىز — دە. مەن ئىنتايىن نومۇسچان، شەرم — ھايالىق قىز، مەيلى قانداق ئىش بولسۇن، سىز بەختلىك، ئىپتىخارلىق ھېس قىلسىڭىز، تەڭقىسلىقتا قالمايسىز. شۇنداق بولسا سىز ئىنتايىن بەختلىك بولىسىز ئەمەسمۇ؟

— لېكىن، سىز باشقىلارنى تېپىۋېلىپ مېنى تاشلاپ ئايرىلىپ كەتسىڭىز چۇ؟

— ئۇنداق بولمايدۇ، قەدىرلىكىم، مەن سىزدىن مەڭگۇ ئايرىلمايمەن. بىز ھەر خىل خەۋپلىك ئىشلارغا ئۇچراپ قېلىشىمىز مۇمكىن. سىز ئېيتقان گەپلەرگە كەلسەك، سىز ئۇنىڭدىن ئەندىشە قىلىپ يۈرمەڭ.

— ئەندىشە قىلمايمەن. مەن سىزگە بەك ئامراق. ئەمما، سىز ئىلگىرى باشقا بىرىگە كۆڭۈل بەرگەن.

— سىز ئېيتقان ئۇ كىشى كېيىن نېمە بولدى؟

— ئۆلۈپ كەتتى.

— تۇغرا، ئۇ ھايات بولغان بولسا مەن سىزگە كۆڭۈل بەرمەيتتىم. مەن ۋاپاسىز ئەمەس، قەدىرلىكىم. مېنىڭ نۇرغۇن يېتەرسىزلىكلىرىم بار، ئەمما مەن ئىنتايىن سادىق. مېنىڭ ساداقەتمەنلىكىمدىن زېرىكىپ كېتەرسىزمىكىن، دەپ ئەنسىرەيمەن.

— مەن ئۇزاققا قالماي ئالدىنقى سەپكە قايتىمەن.

— بۇنداق گەپنى ماڭدىغان چاغدا دېسىڭىزمۇ بولىدۇ. قاراڭ، مەن شۇنچە خۇشال، قەدىرلىكىم، بىز شۇنچە بەختلىك ئۆتۈۋاتىمىز. مەن خېلى ئۇزاق بىر مەزگىلنى غەم — قايغۇ ئىچىدە ئۆتكۈزگەن، سىز بىلەن تونۇشقاندا ئەقلىمدىن ئازغىلى تاس قالغان، بەلكىم ئەقلىمدىن ئازغاندىمەن، لېكىن بىز خۇشال — خۇرام، بەختلىك ئۆتۈۋاتىمىز، بىر — بىرىمىزنى ياخشى كۆرىمىز. ئۆتۈنۈپ قالاي، بىز خۇشال ئۆتسەكلا كۇپايە، سىزمۇ

خۇشالغۇ؟ مەن سىز ياخشى كۆرمەيدىغان بىرەر ئىش قىلىپ قويمىغاندىمەن؟ مەن سىز ياخشى كۆرىدىغان نەمە ئىش قىلىپ بەرسەم بولار؟ چېچىمنى يېشىۋېتەيمۇ؟ سىز ئۇنى ئوينىڭ.

ـــ شۇنداق قىلىڭ، يېنىمغا كېلىڭ.

ـــ ماقۇل، مەن ئاۋۋال بىمارلارنى كۆرۈپ كېلەي.

ئون توققۇزىنچى باب

شۇ يىلى يازنى ئاشۇنداق ئۆتكۈزۈۋەتتۇق. شۇ كۈنلەردىكى ئىشلار ئېنىق ئېسىمدە قالماپتۇ. ئېسىمدە قالغىنى، شۇ چاغدا ھاۋا بەك ئىسسىپ كەتكەنىدى، گېزىتلەرگە نۇرغۇن جەڭ غەلىبىسىنىڭ خەۋەرلىرى بېسىلدى. سالامەتلىكىم تېزدىن ئەسلىگە كېلىپ، ئىككى پۇتۇم ساقىيىپ كەتتى. قولتۇق تايىقىنى ئۇزاق ئۆتمەي ھاسىغا ئالماشتۇردۇم. مەن كېيىن ماججىئور دوختۇرخانىسىغا بېرىپ مېخانىكىلىق داۋالانغاندىن كېيىن تىزىم ئېگىلىدىغان بولدى. دوختۇرخانىدىكى ئەينەكلىك كىچىك ياتاقتا ئۇلترا بىنەپشە نۇرغا قاقلاندىم، پۇتۇمنى ئۇۋۇلاتتىم، دۇشتا يۇيۇنۇپ بەردىم. مەن ئۇ يەرلەرگە چۈشتىن كېيىن باراتتىم، داۋالىنىش تۈگىگەندىن كېيىن قەھۋەخانىغا بېرىپ ئازراق ھاراق ئىچەتتىم، گېزىت كۆرەتتىم، شەھەردە خالىغانچە قاتراپ يۈرمەيتتىم. قەھۋەخانىغا بارسامىلا دوختۇرخانىغا قايتىپ كەلگۈم كېلەتتى، كاتېرىنىنى كۆرۈشكە ئالدىرايتتىم. قالغان ۋاقىتلىرىمنى خالىغانچە ئۆتكۈزۈۋېتەتتىم. چۈشتىن كېيىن ئاساسەن ئۇخلايتتىم، بەزى چاغلاردا بەيگە مەيدانىغا باراتتىم. ئاندىن مېخانىكىلىق داۋالىنىشقا باراتتىم. يەنە بەزى چاغلاردا ئەنگلىيە ـ ئامېرىكا كۇلۇبىغا بېرىپ بىرەم ـ بېرىمەم تۇرۇپ كېلەتتىم. دېرىزە يېنىغا قويۇلغان، ئادەم ئولتۇرسا چۆكۈپ كېتىدىغان خۇرۇم ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ گېزىت ۋاراقلايتتىم. مەن ھاسا ئىشلەتمەيدىغان بولغاندىن كېيىن، ئۇلار كاتېرىنىڭ ماڭا ھەمراھ بولۇپ سىرتقا چىقىشىغا رۇخسەت قىلمايدىغان بولدى، قارىغاندا ماڭا ئوخشاش باشقىلارنىڭ

كۆتۈشىگە موھتاج بولمايدىغان بىمارلارغا مەخسۇس سېستىرالارنى ھەمراھ قىلىش قائىدىگە ئانچە ئۇيغۇن بولمىسا كېرەك. شۇڭلاشقا، بىز چۈشتىن كېيىن كۆپ ھاللاردا بىللە بولالمايتتۇق. بىراق، بەزىدە فېرگۈسون ھەمراھ بولاتتى. بىز يەنە بىللە تاماق يەيتتۇق. ۋان كامپېن خانىم كاتېرىن ئىككىمىزنىڭ دوستلۇقىنى ئېتىراپ قىلمىدىغان بولدى. چۈنكى، كاتېرىن ناھايىتى سەمىمىيلىك بىلەن ئۇنىڭ ئىش - كۈشلىرىنى قىلىپ بەرگەنىدى. ئۇ كاتېرىننىڭ ناھايىتى ياخشى ئائىلىدىن كېلىپ چىققانلىقىنى بىلگەندىن كېيىن، ئۇنى ياقتۇرۇپ قالدى. ۋان كامپېن خانىم ئۆزىمۇ ھۆرمەتكە سازاۋەر، ياخشى ئائىلىدىن كېلىپ چىققانىدى. دوختۇرخانىنىڭ خىزمىتى ئالدىراش بولغاچقا، ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنى باشقۇرۇشقا چولىسى تەگمەيتتى.

شۇ يىلى تومۇزدا ھاۋا ئىنتايىن ئىسسىپ كەتتى. مېنىڭ مىلاندا نۇرغۇن تونۇشلىرىم بار ئىدى، ئەمما كەچ كىرىشى بىلەنلا ياتاقتا قايتىشقا ئالدىرايتتىم. ئالدىنقى سەپتە ئىتالىيە ئارمىيەسى كارسو ئېگىزلىكىدە ئالغا قاراپ ئىلگىرىلەپ، پىلاۋا دەريياسىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى كۆك رايونىنى ئىشغال قىلغانىدى، ھازىر بائىنسىززا ئېگىزلىكىگە ھۇجۇم قىلماقتا ئىدى. غەرب تەرەپتە بۇنداق ياخشى خەۋەر يوق ئىدى، ئۇرۇش ئۇزاقتا سوزۇلىدىغاندەك قىلاتتى. بىزنىڭ ئامېرىكىمۇ ئۇرۇشقا قاتناشقانىدى. ئەمما، مېنىڭچە زور بىر تۇركۇم ئادەملەرنى يۆتكەپ كېلىشكە، ئۇلارنى ئۇرۇش قىلىشقا تەربىيەلەش ئۈچۈن بىر يىل ۋاقىت سەرپ قىلىشقا توغرا كېلەتتى. كېلەر يىلى يا ساخاۋەت يىلى، يا مالامەت يىلى بولىدۇ. ئىتالىيە ئارمىيەسى ئادەمنى چۆچۈتكۈدەك دەرىجىدە خېلى زور بىر تۇركۇم ئەسكىرىنى چىقىم قىلغانىدى. مەن كۈنلەرنى قانداق ئۆتكۈزۈشىمىزنى بىلمەيتتىم. ئۇلار پۈتكۈل بائىنسىززا ئېگىزلىكى ۋە سان گابرىئېل تېغىنى ئىشغال قىلغان تەقدىردىمۇ، ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى بېسىپ ياتقان

يەنە نۇرغۇن ئېگىز تاغ چوققىلىرى بار ئىدى. مەن بۇلارنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرگەنىدىم. ئاشۇ ئېگىز تاغ چوققىلىرى يەنە تېخى ئارقا تەرەپتە ئىدى.

ئىتالىيە ئارمىيەسى كارسو ئېگىزلىكىدە كېتىۋاتاتتى. ئەمما، تۆۋەن تەرەپتىكى دېڭىز بويى پاتقاقلىق، زەيكەشلىك ئىدى. ناۋادا ناپولېئون بولغان بولسا جەزمەن تۈزلەڭلىكتە ئاۋستىرىيە ئارمىيەسىنى بىتچىت قىلغان بولاتتى، ئەمما تاغ ئارىسىدا ئۇرۇش قىلىشنى خالىمايتتى. ئۇ ئۇلارنى تاغدىن چۈشۈرۈپ، ئاندىن ۋېرونا ئەتراپىدا ئەجەللىك زەربە بەرگەن بولاتتى. لېكىن، غەربىي لىنىيەدە كىمنىڭ كىمگە ئەجەللىك زەربە بېرىۋاتقانلىقىدىن خەۋەرسىز قالغانىدۇق. بەلكىم ئۇرۇشتا يېڭىش ـ يېڭىلىش دېگەنلەر ئۇستىدە گەپ قىلىشنىڭ مەززىسى يوقتۇر، بەلكىم مەڭگۈ توختىمايدىغان ئۇرۇش قىلىشار، ئېھتىمال يۈز يىل ئۇرۇش قىلىشار. مەن گېزىتنى جازىسىغا قويۇپ كۈلۈبتىن چىقتىم، تاش پەلەمپەيدىن ئاۋايلاپ چۈشۈپ مانزونى كوچىسىنى بويلاپ مېڭىپ كەتتىم. مېھمانخانىنىڭ ئالدىغا كەلسەم، مېيېرس ئاقساقال بىلەن ئۇنىڭ خوتۇنى بىر پەيتوندىن چۈشۈۋېتىپتۇ. مېيېرس ئاقساقالنىڭ خوتۇنى كۆڭۈل ـ كۆكسى كېڭ ئايالدەك قىلاتتى، قارا تاۋار كۆڭلەك كىيىۋالغانىدى. ئاقساقال پاكار، سېمىز، ئاپپاق ساقال قويۇۋالغانىدى. ئۇ ھاسىغا تايىنىپ پۇتىنى سۆرەپ ماڭاتتى.

ـــ ياخشىمۇسىز؟ ياخشىمۇسىز؟ ـــ دېدى مېيېرس خانىم مەن بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشۈۋېتىپ.

ـ ياخشىمۇسىز؟ ـــ دېدى مېيېرس ئەپەندى.

ـــ ئات بەيگىسىدىكى سودىگەر قانداق بولدى؟

ـــ ياخشى بولدى. بەك ياخشى ئويىنىدۇق. مەن ئۇچ قېتىم ئۇتتۇم.

ـــ سىزچۇ؟ ـــ دەپ سورىدىم مېيېرس ئەپەندىدىن.

ـــ ياماں ئەمەس، مەن بىر قېتىم...

يۇيۇ كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ ئۇنىڭ ئۇتقان ـ ئۇتمىغانلىقىنى بىلمەيمەن، ئۇ ماڭا ئېيتىپ بەرمەيدۇ، ـــ دېدى مېيىرس خانىم.

ـــ مېنىڭ ئامىتىم بار، ـــ دېدى مېيىرس ئەپەندى، ـــ سىزمۇ بېرىپ ئويناپ كېلىڭ، ـــ ئۇ گەپ قىلىۋاتقاندا، ئادەمگە پەقەت قارىمايتتى ياكى مۇناسىۋەتسىز ئادەملەرگە گەپ قىلىۋاتقاندەك كۆرۈنەتتى.

ـــ مەنمۇ بارىمەن، ـــ دېدىم.

ـــ مەن دوختۇرخانىغا سىلەرنى يوقلاپ بارماقچىدىم، سىلەرگە ئازراق بىرنەرسەم بار ئىدى. سىلەر ھەممىگلار مېنىڭ بالىلىرىم، سىلەر راستلا مېنىڭ ياخشى بالىلىرىم، ـــ دېدى مېيىرس خانىم.

ـــ كۆپچىلىك سىزنى كۆرسە چوقۇم خۇشال بولۇپ كېتىدۇ.

ـــ بارلىق بالىلارغا سالام ئېيتىپ قويۇڭ، مەن ياخشى نەرسىلەرنى ئېلىپ سىلەرنى يوقلاپ بارىمەن. مارسالا① ھارىقى ۋە پېچىنە ـ پىرەنىكلەرنى تەييارلاپ قويغانىدىم.

ـــ خەير ـ خوش، كۆپچىلىك سىزنى كۆرسە چوقۇم خۇشال بولىدۇ.

ـــ خەير ـ خوش، سىز ئەگمە كارىدورغا كېلىپ ئويناپ كېتىڭ. سىز مېنىڭ قايسى شىرەدە ئولتۇرىدىغانلىقىمنى بىلمىسىز، بىز ھەر كۈنى چۈشتىن كېيىن شۇ يەردە بولىمىز، ـــ دېدى مېيىرس بوۋاي. مەن يولنى بويلاپ يۇرۇپ كەتتىم. مېنىڭ كوۋادىن كاتېرىنغا بىر نەرسە ئېلىۋالغۇم بار ئىدى.

كوۋاغا كىرىپ بىر قۇتا شاكىلات سېتىۋالدىم. ئايال دۇكاندار شاكىلاتنى ئوراپ بولغۇچە ئارىلىقتا قاۋاقخانىغا كىردىم. ئۇ يەردە ئىككى ئەنگلىيەلىك ۋە بىرنەچچە ئۇچقۇچى ئولتۇرۇپتىكەن، ئۆزۈم يالغۇز بىر رومكا مارتىن كوكتېيل ھارىقى ئىچتىم. پۇلىنى تۆلەپتىم، كوۋادىن ھېلىقى بىر قوتا

① مارسالا ـــ سىسىلىيە ئارىلىنىڭ غەربىي دېڭىز بويىدىكى شەھەر، مارسالا شۇ رايوندا چىقىدىغان ئاق ئۈزۈم ھارىقىنى كۆرسىتىدۇ.

شاكىلاتنى ئېلىپ دوختۇرخانىغا قايتتىم. تىياتىرخانا كوچىسىدىكى كىچىك قاۋاقخانا ئالدىدا بىرنەچچە تونۇشۇمنى ئۇچرىتىپ قالدىم. بىرى مۇئاۋىن كونسۇل ئىدى، ئىككىسى ناخشا ئۆگىنىشكە كەلگەنلەر ئىدى. يەنە بىرى سان فرانسىسكودىن كەلگەن ئېتتورې مورېتتى ئىسىملىك ئىتالىيەلىك بولۇپ، ئۇ ھازىر ئىتالىيە ئارمىيەسىدە ئىشلەيتتى. بىز بىر رومكىدىن ھاراق ئىچىشتۇق. ناخشىچىلارنىڭ بىرىنىڭ ئىسمى رالف سىمموس ئىدى. ناخشا ئېيتقاندا ئىسمىنى ئىتالىيانچە ئېيتىرك دېل كرېدو دەپ ئاتايتتى. مەن ئۇنىڭ ناخشىنى قانداق ئېيتىدىغانلىقىنى بىلمەيتتىم. ئەمما، ئۇ دائىم ئۇلۇغ ئىشلار پات ـ پات يۈز بېرىپ تۇرىدۇ، دەيتتى. ئۇ تولىمۇ سېمىز ئىدى، بۇرنى ۋە ئاغزىغا قارىسا ئوت ـ چۆپ قىزىتمىسى كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغانىدەك كۆرۈنەتتى[1]. ئۇ پىئاسېنزا شەھىرىدە ئويۇن قويۇپ يېگىلا قايتىپ كەپتۇ. ئۇ «توسكا» ئوپېراسىدىن ئارىيە ئورۇنلاپتۇ. ئۇ ئۆزىنىڭ ناھايىتى ياخشى ئورۇنلىغانلىقىنى ئېيتتى.

ـــ سىز مېنىڭ ناخشامنى ئاڭلاپ باقمىغانىدەك قىلىسىز، ـــ دېدى ئۇ.

ـــ سىز بۇ يەردە قاچانلاردا ئويۇن قويىسىز؟

ـــ بۇ يىل كۈزدە، ئاشۇ تىياتىرخانىدا.

ـــ باغلىشىمەنكى، خەقلەر سىزگە ئورۇندۇق ئاتىدۇ، ـــ دېدى ئېتتورې، ـــ سىلەر مودېنادا خەقلەرنىڭ ئۇنىڭغا ئورۇندۇق ئاتقانلىقىنى ئاڭلىغانمۇ؟

ـــ ئۆلگۈر، ھەممىسى يالغان گەپ.

ـــ باشقىلار ئۇنىڭغا ئورۇندۇق ئاتقاندا مەن نەق مەيداندا بار ئىدىم. مەنمۇ ئالتە ئورۇندۇق ئاتتىم، ـــ دېدى ئېتتورې.

ـــ سىزمۇ ناھايىتى شۇ سان فرانسىسكودىن كەلگەن

---

① ئوت ـ چۆپ قىزىتمىسى كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغانلار ئاسانلا شامالداپ، بۇرنىدىن پوتلا ئاقىدىغان بولۇپ قالىدۇ.

ئىتالىيەلىكقۇ.

— ئۇ ئىتالىيان تىلىنى توغرا تەلەپپۇز قىلالمايدۇ. ھەممە يەردە خەق ئۇنىڭغا ئورۇندۇق ئاتىدۇ، — دېدى ئېتتوري.

— پىئاسېنزا تىياتىرخانىسى ئىتالىيەنىڭ شىمالىدىكى ئەڭ نوچى تىياتىرخانا، — دېدى باشقا بىر يۇقىرى ئاۋازلىق ناخشچى، — راست گەپنى قىلغاندا، بۇ كىچىك تىياتىرخانىغا تەڭ كېلىش ناھايىتى قىيىن، — بۇ يۇقىرى ئاۋازلىق ناخشچىنىڭ ئىسمى ئېدگار ساندېرس ئىدى. ئۇ سەھنىدە ناخشا ئوقۇغاندا ئىسمىنى ئېدئوارد جوۋاننى دەپ ئۆزگەرتىۋالاتتى.

— باشقىلارنىڭ سىزگىمۇ ئورۇندۇق ئاتقىنىنى بەكمۇ كۆرگۈم بار ئىدى. چۈنكى، سىزمۇ ئىتالىيانچە ناخشا ئېيتالمايسىز - دە! — دېدى ئېتتوري.

— ئۇ بىر كالۋا، — دېدى ئېدگار ساندېرس، — ئۇ ئورۇندۇق ئېتىش دېگەندىن باشقىنى بىلمەيدۇ.

— ئىككىڭلار بىللە ناخشا ئېيتساڭلار، خەقلەر سىلەرگە ئورۇندۇق ئاتىدۇ شۇ! — دېدى ئېتتوري، — سىلەر ئامېرىكىغا قايتقاندىن كېيىن ئۆزۈڭلارنىڭ مىلان تىياتىرخانىلىرىدا ئاجايىپ ئالقىشلارغا ئېرىشكەنلىكىڭلارنى ئېيتىپ ماختىنىسىلەر، ئەمەلىيەتتە سىلەر سەھنىدە ناخشاڭلارنىڭ بىرىنچى مىسراسىنى ئېيتىشقىمۇ ئۈلگۈرمەيسىلەر.

— مەن مۇشۇ تىياتىرخانىدا ناخشا ئېيتتىم، — دېدى سىممونس، — ئۆكتەبىرده يەنە «توسكا»نى ئېيتىمەن.

— بىز باريمىزغۇ، ماك، — ئېتتوري مۇئاۋىن كونسۇلغا قاريدى، — ئۇلار ئۆزلىرىگە قوغدىغۇچى ئېلىۋالمىسا بولمايدۇ.

— بەلكىم ئۇلار يەنە ئامېرىكا ئارمىيەسىنى ئۆزلىرىنى قوغداشقا سالار، — دېدى مۇئاۋىن كونسۇل، — يەنە بىر رومكىدىن ئىچىشەيلى، سىممونس، سىزمۇ بىر رومكا ئىچىڭ، ساندېرس.

— بولىدۇ، — دېدى ساندېرس.

— ئاڭلىشىمىزچە، سىز كۈموش ئوردىن ئالماقچىكەنسىز، — دېدى ئېتتوري ماڭا، — سىز زادى قانداق ئوردىن ئالارسىز؟

— بىلمەيمەن. مەنمۇ ئوردىن ئالىدىغانلىقىمنى ئويلىمىغانىدىم.

— سىز چوقۇم ئالالايسىز. كوۋانىڭ قىزلىرى شۇ چاغدا سىزنى ئىككى يۈز ئاۋستىرىيە ئەسكىرىنى ئۆلتۈرگەن ياكى ئۆزى يالغۇز بىر ئاكوپنى ئىشغال قىلغان، دەپ قاراپ، چوقۇم سىزگە ھەۋەس قىلىشىدۇ. ھەي، ئوردىن ئېلىش ئۈچۈن مەنمۇ چوقۇم تىرىشىمەن جۇمۇ.

— ئېتتوري، سىز قانچە مېدال ئالدىڭىز؟ — دەپ سورىدى مۇئاۋىن كونسۇل.

— ھەر خىلدىن ئالدى، — دېدى سىمموندس، — ئۇرۇش دەل ئۇنىڭدەك ئادەملەر ئۈچۈن بولۇۋاتامدۇ.

— مەن ئىككى مىس مېدال، ئۈچ كۈموش مېدال ئېلىشىم كېرەك ئىدى، ئەمما ھۆججەتتە پەقەت بىرىنىڭلا تەستىقلانغانلىقى ئېيتىلىپتۇ، — دېدى ئېتتوري.

— قالغانلىرى قانداق بوپتۇ؟ — سورىدى سىمموندس.

— ئۇرۇش مەغلۇپ بولدى، — دېدى ئېتتوري، — ئۇرۇش مەغلۇبىيىتى سەۋەبىدىن بارلىق مېدالىلارنى باستۇرۇپ قويۇپتۇ.

— نەچچە قېتىم يارىلاندىڭىز، ئېتتوري؟

— ئۈچ قېتىم ئېغىر يارىلاندىم. مېنىڭ ئۈچ قېتىم يارىلانغانلىق ئىسپاتىم بار، كۆردۈڭلارمۇ؟ — ئۇ يەڭلىرىنى تۇرۇپ كۆپچىلىككە كۆرسەتتى. ئۇنىڭ مۇرىسىدىن سەككىز دىيۇم توۋۇەن يېڭىدىكى بىر پارچە رەختكە تېگى قارا، ئۇستىگە ئۈچ بالداق چۈشۈرۈلگەن كۈموش پۇل تىكىلگەنىدى.

— سىزنىڭكىدەمۇ بىر بالداق بار ئىدىغۇ؟ — دېدى ئېتتوري ماڭا، — بۇ ئوردىندىن كۆپ ياخشى. ماڭا ئىشىنىڭ، يىگىت، سىزنىڭمۇ ئۈچكە يەتكەندە، سەۋرچانلىقىڭىز ئىسپاتلىنىدۇ. سىز ئېغىر يارىلىنىپ دوختۇرخانىدا ئۈچ ئاي ياتسىڭىز، ئۇلار ئاندىن بۇنى بېرىشكە قوشۇلىدۇ.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

— سىزنىڭ نەزىگىز يارىلانغان، ئېتتوري، — سورىدى مۇئاۋىن كونسۇل.

ئېتتوري يېڭىنى تۇتۇپ، بىلىكىدىكى ئويمان، پارقىراق قىزىل تاتۇقنى كۆرسەتتى:

— يەنە ماۋۇ پۇتۇمدىمۇ بار، بۇنى باشقىلارغا كۆرسەتكىلى بولمايدۇ، ئۇنى تاڭدۇرۇۋالغانىدىم. يەنە بىرى ماۋۇ پۇتۇمدا، بۇ پۇتۇمدا بىر ئۆلۈك سۆڭەكمۇ بار، ھازىرغىچە يىرىڭلاۋاتىدۇ. مەن ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئۇنىڭ ئىچىدىكى پارچە - پۈرات سۆڭەكلەرنى تېرىپ ئېلىۋېتىۋاتىمەن. بىراق، توختىماي يىرىڭلاۋاتىدۇ.

— سىز قانداق يارىلانغان؟ — سورىدى سىمموندس.

— گىرانات، ھېلىقى بەزىگىدەك يۇمىلاق بومبا① بىر پۇتۇمنىڭ بىر تەرىپىنى يارىلاندۇرغانىدى. سىز بەزىگى بومبىنى بىلەمسىز؟ — سورىدى ئۇ ماڭا قاراپ.

— ئەلۋەتتە بىلىمەن.

— مەن ئۇنى ئاشۇ ھارامىلىقنىڭ ماڭا قارىتىپ ئاتقانلىقىنى كۆرۈپ تۇردۇم، — دېدى ئېتتوري، — مەن ئۇ بومبىنى ئۇنىڭ ئۆزىگە قايتۇرۇپ ئاتتىم. شۇ چاغدا ئۇنى ئۆلدى دەپتىمەن، بەزىگى بومبىنىڭ ئىچىدە ھېچنېمىنىڭ يوقلۇقىنى ئويلىماپتىمەن. ئۇ ئۆلمەپتۇ. شۇڭا، مىلتىقىمدا ئۇ ھارامىلىقنى ئېتىپ تاشلىدىم. ئۆزۈمنىڭ ئوفىتسېر ئىكەنلىكىمنى دۇشمەنگە بىلدۇرمەسلىك ئۈچۈن يېنىمدىن مىلتىق ئايرىمايمەن.

— ئۇنىڭ روھىي ھالىتى قانداق بولدى؟ — سورىدى سىمموندس.

— ئۇنىڭدا بىر تال قول بومبىسى بار ئىكەن، — دېدى ئېتتوري، — ئۇنىڭ ماڭا نېمىشقا بومبا ئاتقانلىقىنى چۈشەنمىدىم. ئۇنىڭ بەلكىم تاشلاپ باققۇسى كەلگەندۇ. ئۇ

① توققۇز دېيۇم ئۇزۇنلۇقتىكى ياغاچ ساپلىق گىراناتنى كۆرسىتىدۇ.

بەلكىم ئۇرۇشقا قاتنىشىپ باقمىغان بولۇشىمۇ مۇمكىن. مەن بىر پاي ئوق بىلەنلا بۇ ھارامىلىقنىڭ جېنىنى ئالدىم.

— سىز ئوق چىقارغاندا ئۇنىڭ كەيپىياتى قانداق ئىدى؟ — دەپ يەنە سورىدى سىممونس.

— قانداق بولغانلىقىنى مەن نەدىن بىلەي، — دېدى ئېتتورې، — بېشىغا ئاتسام تەگمەسمىكىن دەپ، ئۇنىڭ قورسىقىنى چەنلەپ ئاتتىم.

— سىز ئوفىتسېر بولغىلى قانچە ئۇزاق بولدى، ئېتتورې؟ — دەپ سورىدىم.

— ئىككى يىل بولدى، پات ئارىدا كاپىتانلىققا ئۆستۈرۈلمەن. سىز لېيتېنانت بولغىلى قانچە ئۇزاق بولدى؟

— ئۈچ يىل بولدى.

— سىز كاپىتان بولالمايسىز، چۈنكى ئىتالىيان تىلىنى پىششىق بىلمەيسىز، سۆزلىيەلىگەن بىلەن، ئوقۇش ۋە يېزىشتا پىششىق ئەمەسسىز. كاپىتان بولۇش ئۈچۈن خېلى ئوبدان تەربىيەلىنىش كېرەك. سىز نېمىشقا ئامېرىكا ئارمىيەسىگە كىرمىدىڭىز؟ — دېدى ئېتتورې.

— مەن بەلكىم ئالمىشىپ كېتەرمەن.

— پەرۋەردىگارنىڭ مېنى ئەۋەتىشىنى تىلەيمەن. ھەي، بۇرادەر، بىر كاپىتان زادى قانچىلىك مائاش ئالىدۇ، ماك؟

— ئېنىق بىلمەيدىكەنمەن. ئىككى يۈز ئەللىك دوللار ئەتراپىدىغۇ دەيمەن.

— ئاھ، پەرۋەردىگارىم، ئىككى يۈز ئەللىك دوللار، مەن بۇ پۇلنى ھۇزۇرلىنىپ خەجلەيمەن. فرېد، سىز دەرھال ئامېرىكا ئارمىيەسىگە ئالمىشىۋېلىڭ.

— بولىدۇ.

— مەن بىر روتا ئەسكەرگە ئىتالىيان تىلىدا قوماندانلىق قىلالايمەن. ئىنگلىزچە قوماندانلىق قىل دېسىمۇ ناھايىتى تېزلا ئۆگىنىۋالىمەن.

— سىز كەلگۈسىدە گېنېرال بولىسىز، — دېدى سىممونس.
— ياق، مېنىڭ بىلىمىم گېنېرال بولۇشقا لايىق ئەمەس، گېنېرال دېگەن نۇرغۇن ئىشلارنى بىلىشى كېرەك. سىلەر ئۇرۇشنى ئويۇن قاتاردا كۆرۈۋاتىسىلەر. راست گەپ قىلغاندا، سىلەرنىڭ ئەقلىڭلار سېرگېئان بولۇشقىمۇ ماس كەلمەيدۇ.
— خۇداغا شۈكۈر، مەن تېخى ئەسكەر بولمىسام بولمىغۇدەك، دەپ ئويلايتتىم، — دېدى سىممونس.
— باشقىلار سىلەردەك ئەسكەرلىكتىن قېچىپ يۈرگەنلەرنى تۇتۇۋالسا، ئەسكەر بولۇشتىن قورقىسىلەر ھەي ئاغىنىلەر، سىلەر ئىككىڭلار ئەڭ ياخشىسى بىزنىڭ ئىزۋوتقا كېلىڭلار، ماك، سىزمۇ كېلىڭ، مەن سىزنى كانۇاي قىلىۋالىمەن.
— سىزغۇ خېلى ياخشى ئادەم، ئېتتورې، ئەمما سىز مىلىتارىستقۇ دەيمەن، — دېدى ماك.
— ئۇرۇش ئاخىرلىشىشتىن ئىلگىرى مەن چوقۇم پولكوۋنىك بولىمەن، — دېدى ئېتتورې.
— خەق سىزنى ئېتىۋەتمىسىلا شۈكۈر دېسىڭىز بولىدۇ.
— خەق مېنى ئۆلتۈرۈۋېتەلمەيدۇ، — ئۇ باش بارمىقى بىلەن بىگىز بارمىقىدا ياقىسىدىكى ئىزناكنى سىلاپ قويدى، — سىز مېنىڭ مۇنۇ ھەربىكتىمنى كۆردىڭىزمۇ؟ كىمكى ئۆلتۈرۈۋېتىش دېگەن گەپنى ئاغزىغا ئالسا، بىز ئىزنىكىمىزنى مۇشۇنداق سىلاپ قويىمىز.
— بىز قايتايلى، سىممونس، — ساندېرس ئورنىدىن تۇردى.
— بولىدۇ.
— خەير - خوش، مەنمۇ قايتاي، — دېدىم مەن.
قاۋاقخانىدىكى سائەتكە قارىسام، ئالتىگە چارەك مىنۇت قاپتۇ.
— خەير - خوش، ئېتتورې.
— خەير - خوش، فرېد، سىز كۇموش مېدال ئالالايسىز. بۇ ئىنتايىن ياخشى خەۋەر بولۇپ قالغۇسى، — دېدى ئېتتورې.

— ئالالامدىم - ئالالمامدىم، ئۆزۈمنۇ بىلمەيمەن.
— سىز جەزمەن ئالالايسىز، مەن بۇنى ئاڭلىدىم.
— ياخشى، خەير - خوش، ئۆزىڭىزنى كۆپرەك ئاسراڭ، ئېتتوري، — دېدىم مەن.
— مېنىڭ غېمىمنى يېمەڭ. مەن ھاراقنۇ ئىچمەيمەن، قالايمىقانچىلىقنۇ تۇغدۇرمايمەن. مەن ھاراقكەشنۇ ئەمەس، زىناخورمۇ ئەمەس. نېمىنىڭ ماڭا پايدىلىق ئىكەنلىكىنى بىلىمەن.
— خەير - خوش، پات ئارىدا كاپىتانلىققا ئۆستۈرۈلىدىكەن-سىز، بۇنىڭدىن ئىنتايىن خۇشال بولدۇم، — دېدىم مەن.
— مەن باشقىلارنىڭ مېنى ئۆستۈرۈپ قويۇشىنى كۈتۈپ ئولتۇرمايمەن. مەن ئۆزۈمنىڭ جەڭ تۆھپىسىگە تايىنىپ كاپىتان بولىمەن. سىز بىلىسىز، ياقا بەلگىسىدىكى ئۇچ يۇلتۇزنىڭ ئۈستىدە شاھ تاجى بىلەن ئىككى دانە گىرەلەشتۈرۈلگەن خەنجەرنىڭ رەسمى بار. بۇ دېگەن مەن.
— سىزگە ئامەت تىلەيمەن.
— سىزگىنۇ ئامەت تىلەيمەن، سىز ئالدىنقى سەپكە قاچان قايتىسىز؟
— پات ئارىدا.
— شۇ كۈنى مەن سىزنى ئۈزىتىپ قويغىلى كېلىمەن.
— خەير - خوش.
— خەير - خوش، ئالدىنىپ قالماڭ.
مەن بىر ئارقا يول بىلەن ماڭدىم. بۇ دوختۇرخانىغا ئۇدۇل بارغىلى بولىدىغان ئەڭ يېقىن يول ئىدى. ئېتتوري يىگىرمە ئۇچ ياشتا، ئۇنى سان فرانسىسكودىكى بىر تاغىسى بېقىپ قاتارغا قوشقانىدى. ئۇ ئۇرۇش باشلانغاندا ئىتالىيەنىڭ پايتەختىگە يوشۇرۇنچە بېرىپ ئاتا - ئانىسىنى يوقلاپ كەلگەنىدى. ئۇنىڭ بىر سىڭلىسى بار ئىدى. سىڭلىسى ئىلگىرى ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئامېرىكىغا بېرىپ، تاغىسىنىڭ قېشىدا تۇرغانىدى. ئۇنىڭ

سىڭلىسى بۇ يىل پىداگوگىكا مەكتىپىنى پۈتكۈزگەنىدى. ئېتتورې ھەقىقەتەنمۇ قەھرىمان ئىدى، باشقىلار ئۇنى يامان كۆرەتتى. كاتېرىن ئۇنىڭغا بەك ئۆچ ئىدى.

— بىزنىڭمۇ ئۆز قەھرىمانلىرىمىز بار، — دېدى كاتېرىن، — ئەمما، قەدىرلىكىم، ئۇلار ئۇنىڭغا ئوخشىمايدۇ.

— ئۇنداق بولسا نېمە بوپتۇ؟

— ھېچنېمىغۇ بولمايدۇ. بىراق، ئۇ بەكلا مەنمەنچىلىك قىلمىسا، كىشىنى بىزار قىلمىسا بولاتتى. لېكىن، ئۇ ئادەمنى بەكلا بىزار قىلىدۇ.

— ئۇنىڭ بىلەن مېنىڭمۇ خوشۇم يوق.

— ياخشى دېدىڭىز، قەدىرلىكىم، ئەمەلىيەتتە سىز ماڭا بولۇشمىسىڭىزمۇ بولىۋېرىدۇ. سىز ئۇنىڭ ئالدىنقى سەپتىكى ئىپادىسى ۋە ئىقتىدارىنى تەسەۋۋۇر قىلالايسىز، ئەمما ئۇ مەن ياقتۇرىدىغان ئەرلەردىن ئەمەس.

— بۇنى بىلمەن.

— بۇنى بىلگىنىڭىز بەك ياخشى بولدى، ئۇنى ياقتۇرۇپ قالارمەن دەپ كۆپ تىرىشچانلىق كۆرسەتمەكچىمۇ بولدۇم، بىراق ئۇ ئادەمنىڭ بەكمۇ ئۆچلۇكىنى كەلتۈرۈۋېتىدىغان نېمە ئىكەن.

— ئۇ بۇگۈن ئەتىگەن ئۆزىنىڭ كاپىتانلىققا ئۆستۈرۈلىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

— بۇمۇ بوپتۇ. ئۇنىڭ چېچەكلىرى چاي بولسۇنا، — دېدى كاتېرىن.

— سىز مېنىڭمۇ ئۆستۈرۈلۈشۈمنى خالىمامسىز؟

— ياق قەدىرلىكىم، ھەربىي ئۇنۋانىڭىز بىلەن ياخشىراق قاۋاقخانا، رېستورانغا كىرەلمىسىڭىزلا، ماڭا شۇ كۇپايە.

— مەن ھازىرقى دەرىجەمدىمۇ ئۇ يەرلەرگە كىرەلەيمەن.

— سىزنىڭ ھەربىي ئۇنۋانىڭىز بولسىلا بولدى، ماڭا سىزنىڭ ئۆستۈرۈلۈشىڭىزنىڭ كېرىكى يوق. ئۆستۈرۈلسىڭىز ھاكاۋۇرلىشىپ كېتىشىڭىزدىن قورقىمەن. قەدىرلىكىم، مەن

سىزنىڭ مەنمەنچى ئەمەسلىكىڭىزدىن سۆيۈنمەن. ناۋادا مەنمەنچى بولسىڭىزمۇ، مەن يەنىلا سىزگە تېگمەن. بىراق، ئېرى مەنمەنچى بولمىسا، تۇرمۇش بەك خاتىرجەم بولىدۇ.

بىز بالكوندا ئاستا پاراڭلاشتۇق. شەھەر ئاسمىنىنى بىر قەۋەت بۇلۇت قاپلىۋالغاچقا، ئايمۇ كۆرۈنمەيتتى. بىردەمدىن كېيىن سىم - سىم يامغۇر يېغىشقا باشلىدى. بىز ياتاقتا قايتىپ كىردۇق، بىردەمدىلا شارقىراپ يامغۇر يېغىپ كەتتى. مەن بالكون ئىشىكىدىن يامغۇر ئېقىپ كىرەمدىكىن، دەپ ئىشىك يېنىدا بىردەم تۇردۇم. يامغۇر ئېقىپ كىرمىگەندىكىن ئىشكىنى ئوچۇق قويدۇم.

— بۇگۈن كىملەرنى ئۇچراتتىڭىز؟ — سورىدى كاتېرىن.

— مېيېرس ئەر - خوتۇنلارنى.

— ئۇلار بىر جۇپ غەلىتە مەخلۇقلار.

— مېيېرس ئەسلىدە ئامېرىكىنىڭ تۇرمىسىدە ئۆلۈسە بولاتتى. باشقىلار ئۇنى چەت ئەلدە ئۆلۈسۇن، دەپ بۇ يەرگە ئەۋەتىپتۇ.

— لېكىن، ئۇ مىلاندا بەختلىك ياشاۋاتىدۇ، مەڭگۈ شۇنداق ئۆتىدۇ تېخى.

— بەختلىك دېگىلىمۇ بولمايدۇ.

— تۇرمىگە كىرىپ چىققان ئادەم مۇشۇنداق ياشاۋاتسا، ئۇنى ئەلۋەتتە بەختلىك دېسە بولىدۇ.

— مېيېرس خانىم بىرنەرسە ئەكېلىپ بېرىمەن دېگەن.

— ئۇ ياخشى نەرسىلەردىن ئەكېلىپ بېرىدۇ. سىز ئۇنىڭ ئامراق بالىسىغۇ؟

— ئامراق بالىلىرىنىڭ بىرى.

— سىلەر ھەممىڭلار ئۇنىڭ ئامراق بالىسى، ئۇ سىلەردەك ئوماق بالىلارغا ئامراق. يامغۇر ئاۋازىنى ئاڭلىدىڭىزمۇ؟ — دېدى كاتېرىن.

— يامغۇر قاتتىق يېغىۋاتىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

— سۆزۈم تۈگىمىدى، مېنى مەڭگۈ سۆيەمسىز؟
— ئەلۋەتتە.
— يامغۇرلۇق دەقىقىلەردىمۇ سۆيەمسىز؟
— شۇنداق.
— ناھايىتى ياخشى، چۈنكى مەن يامغۇردىن قورقىمەن.
— نېمىشقا ئەمدى؟ — مەن مۈگدەپ قېلىۋاتاتتىم. سىرتتا يامغۇر شارىلداپ ياغماقتا ئىدى.
— نېمە ئۈچۈنلۈكىنى بىلمەيمەن. قەدىرلىكىم، ئەزەلدىن يامغۇردىن قورقىمەن.
— مەن يامغۇرنى ياخشى كۆرىمەن.
— مەن يامغۇردا سەيلە قىلىشنى ياخشى كۆرىمەن. لېكىن، يامغۇر مۇھەببەتكە ئىنتايىن پايدىسىز.
— مەن سىزنى مەڭگۈ سۆيىمەن.
— مەنمۇ سىزنى سۆيىمەن، مەيلى يامغۇر ياغسۇن، مەيلى قار ياغسۇن، مەيلى مۆلدۈر ياغسۇن، باشقا يەنە نېمە بار ئىدى؟
— بىلمەيدىكەنمەن. ئۇيقۇم كېلىۋاتىدۇ.
— ئەمىسە ئۇخلاڭ، قەدىرلىكىم، مەيلى نېمە بولسۇن، مەن ھامان سىزنى سۆيىمەن.
— سىز راستلا يامغۇردىن قورقامسىز؟
— سىز بىلەن بىللە بولسام ھەرگىز قورقمايمەن.
— سىز نېمىشقا يامغۇردىن قورقىسىز؟
— بىلمەيدىكەنمەن.
— ماڭا دەپ بېرىڭ.
— ياق!
— دەڭە.
— بولىدۇ. مەن يامغۇردىن قورقىمەن، چۈنكى مەن بەزىدە ئۆزۈمنىڭ يامغۇردا ئۆلۈپ كەتكەنلىكىمنى كۆرگەندەك بولىمەن.
— نەدە شۇنداق ئىش بار ئىكەن؟
— بولۇپ قالىدۇ. بەزىدە مەن سىزنىڭ يامغۇردا ئۆلۈپ

كەتكەنلىكىڭىزنى كۆرىمەن.
— بۇنداق بولۇشى ئېھتىمالغا يېقىن.
— ياق، مۇمكىن ئەمەس، قەدىرلىكسىم، چۈنكى مەن سىزنى بىخەتەر قىلالايمەن، مەن شۇنداق قىلالايدىغانلىقىمغا ئىشىنىمەن. ئەمما، ھېچكىم ئۆزىنى قۇتقۇزالمايدۇ.
— بولدى گەپ قىلماڭ. بۇگۈن كېچىنى سىزنىڭ شوتلاندىيەلىكىگە خاس غەلىتە مىجەزىڭىزنى كۆرۈش بىلەن ئۆتكۈزگۈم يوق، خۇددى تەلۈدەك. بىزنىڭ بىللە بولىدىغان چاغلىرىمىز ئۇزاق قالمىدى.
— ياق، مەن ئەسلىلا شوتلاندىيەلىك، مەن ئەسلىلا تەلۈە. ئەمما، مەن چېچىلمىسامىلا بولىدۇغۇ، ئويىنىشىپ قويدۇم.
— توغرا، ئويىنىشۇاتىسىز.
— ھەممىسى ئويناشقانلىق، مەن يامغۇردىن قورقمايمەن. ئاھ، تەڭرىم راستلا قورقمىسام دەيمەن، — كاتېرىن يىغلاپ كەتتى. مەن ئۇنىڭغا تەسەللى بەردىم. ئۇ يىغىدىن توختىدى. سىرتتىكى يامغۇرمۇ پەسلەپ قالغانىدى.

يۇقۇ كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېگىرمىنچى باب

بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن مەن فېرگۇسون، كروۋېن رودگېرسلار بىلەن ئات بەيگە مەيدانىغا باردىم. كروۋېن رودگېرس پىستاندا كۆزىنى يارىلاندۇرۇۋالغان ھېلىقى يىگىت ئىدى. چۈشلۈك تاماقتىن كېيىن قىزلار ياسىنىپ كىيىم ئالماشتۇرۇشتى، كروۋېن ئىككىمىز ئۈنىك كارىۋىتىدا ئولتۇرۇپ ئات بەيگىسى ھەققىدە خەۋەر بېسىلغان گېزىتلەرنى كۆرۈپ، ھەربىر ئاتنىڭ ئىلگىرىكى نەتىجىسى ۋە بۇگۈنكى پەرەزلىرىمىز ھەققىدە پىكىرلەشتۇق. كروۋېننىڭ بېشى تېخىچە تېڭىقلىق ئىدى، ئۇ بەيگىگە قىزىقمايدىكەن، بىكارچىلىقتا ئىچى پۇشۇپ، ئات بەيگىسى ھەققىدىكى خەۋەرلەرنى كۆرىدىغان، ھەربىر ئاتنىڭ ئىلگىرىلەش، ئۆزگىرىش ئەھۋالىغا دىققەت قىلىدىغان بولۇپ قاپتۇ.

— بۇگۈنكى ئاتلارنىڭ ھەممىسى بولماي قالدى، — دېدى ئۇ. ئەمما، بىز مۇشۇ ئاتلارغا تايىنىپ قىمار ئويناپتتۇق. مېيېرس ئاقساقال كروۋېننى ياخشى كۆرەتتى، دائىم ئۇنىڭغا بەزىبىر ئىچكى خەۋەرلەرنى يەتكۈزۈپ تۇراتتى، ئۇ ھەر قېتىمقى ئات بەيگىسىدە دو تىكىپ ئۇتىمەن، دەيتتى. ئۇ ئىچكى خەۋەرلەرنى باشقىلارغا ئېيتىپ بېرىشنى خالىمايتتى. چۈنكى، ئاشۇ ئاتلارنىڭ بىلىتىنى ئالىدىغانلارنىڭ سانى كۆپەيىپ كەتسە، دو تىكىدىغان پۇل ئازلاپ كېتەتتى. بۇ يەردىكى بەيگە ئىشلىرى ئىنتايىن چىرىكلىشىپ كەتكەنىدى، ھەرقايسى دۆلەتلەردە قائىدىگە خىلاپلىق قىلىپ بەيگە مەيدانىدىن ھەيدەپ چىقىرىلغان چەۋەندازلار ئىتالىيەدە ئوخشاشلا بەيگىگە قاتنىشىۋېرەتتى.

مېيېرسىنىڭ ئاخباراتى ئىنتايىن توغرا چىقاتتى، ئەمما مېنىڭ ئۇنىڭدىن تەلىم ئالغۇم كەلمەيتتى. چۈنكى، بەزىدە ئۇنىڭدىن سوراپ قويسام، ئۇ جاۋاب بەرگىلى ئۇنمايتتى. ئۇ بىزگە ئېيتىپ بېرىدىغان چاغدا چىرايى بەكمۇ ئوساللىشىپ كېتەتتى. ئەمما، مەلۇم سەۋەبلەردىن بىزگە بەزىلىرىنى ئېيتىپ بېرىش مەجبۇرىيىتى بارلىقىنى ھېس قىلاتتى. بولۇپمۇ كروۋېنغا بەزى خەۋەرلەرنى دەپ بەرگەندە ئۇنداق ئوساللىشىپ كەتمەيتتى. كروۋېنىڭ ئىككى كۆزى يارىلانغان، بىر كۆزىنىڭ يارىسى بەكمۇ ئېغىر ئىدى. مېيېرسىنىڭمۇ كۆزىنىڭ چاتىقى بار ئىدى. شۇڭلاشقا، ئۇ كروۋېننى ياخشى كۆرەتتى. مېيېرس قايسى ئاتقا دو تەككەنلىكىنى ئەزەلدىن خوتۇنىغا ئۇقتۇرمايتتى، ئۇنىڭ خوتۇنى بەزىدە ئۇتۇپ، بەزىدە ئۇتتۇراتتى، كۆپ ھاللاردا ئۇتتۇرۇپ قويۇپ كوتۇلداپ يۈرەتتى.

بىز تۆتىمىز بىر پەيتوندا سان سىروغا باردۇق. شۇ كۈنى ھاۋا ئىنتايىن ياخشى ئىدى. بىز پەيتونىنى ھەيدەپ باغچىدىن ئۆتتۇق، تىرالليبوس يولىنى بويلاپ شەھەردىن چىقتۇق. يوللاردىن توپا پۈرقىراپ تۇراتتى. شەھەر سىرتىدا بەزى تۆمۈر رېشاتكىلىق داچىلار، گۈل ـ گىياھلار بولۇق ئۆسكەن گۈلزارلىقلار، سۈلار شىلدىرلاپ ئېقىۋاتقان جىلغا، ئۆستەڭلەر، يېشىل كۆكاتلىقلار بار ئىدى. كۆكتات يوپۇرماقلىرىنى توپا ـ چاڭ بېسىپ كەتكەنىدى. تۇزلەڭلىككە چىققاندا، دېھقانلارنىڭ ئۆيلىرى، ياپيېشىل مۇنبەت ئېتىزلار، دېھقانچىلىق مەيدانلىرىدىكى كۆلچەكلەر، شىمال تەرەپتىكى ئېگىز تاغ چوققىلىرى كۆزگە چېلىقاتتى. بەيگە مەيدانىغا ماڭغان پەيتونلار ناھايىتى كۆپ ئىدى. بىز ھەربىيچە كىيىنگەچكە، ئىشىك باقارلار بېلىتىمىزنى تەكشۈرمەيلا كىرگۈزۈۋەتتى. بىز پەيتوندىن چۈشۈپ مۇسابىقە رەت تەرتىپ جەدۋىلىنى سېتىۋېلىپ مەيدانغا كىردۇق، تۇيۇقسىز كەتكەن بەيگە يولىدىن ئۆتۈپ، ئات توختىتىش مەيدانىغا باردۇق. كۆرۈش سۇپىسى كونىراپ كېتىپتۇ. ئۇنى

ئۇيغۇر كتاب تورى www.uyghurkitap.com

ياغاچتا ياسىغانىكەن. بېلەت سېتىش ئورنى سۇپىنىڭ ئاستىغا تەسىس قىلىنىپتۇ. ئات ئېغىللىرى رەتلىك سېلىنغانىكەن. بىر توپ ئەسكەر ئىچىدىكى مەيداننىڭ رېشاتكىسىغا يۆلىنىپ تۇراتتى. مەيداندىكى كۆرۈش سۇپىسىنىڭ كەينىدىكى دەرەخلىكنىڭ ئاستىدا ئادەملەر ئىنتايىن كۆپ ئىدى. بەزىلەر ئاتلىرىنى قىزىتىش ئۈچۈن يېتىلەپ يۈرۈشەتتى. بىز تونۇشلار بىلەن كۆرۈشتۇق، ئاتلارنى كۆزىتىش ئۈچۈن فېرگۈسون بىلەن كاتېرىنغا ئىككى ئورۇندۇق تېپىپ بەردۇق.

ئات باقارلار ئاتلارنى قاتار تىزىپ يېتىلەپ كېتىۋاتاتتى، ئاتلارنىڭ بېشى ساڭگىلاپ كەتكەنىدى. بىر چىلان تورۇق ئات بار ئىكەن، كروۋېن قەسەم ئىچىپ تۇرۇپ، ئۇنى بويايتۇ، دېدى. بىز زەن قويۇپ قاراپ، بويىغان بولۇشى مۇمكىن، دېدۇق. قوڭغۇراق جىرىڭلىغاندىن كېيىن بۇ ئاتنى يېتىلەپ چىقتى. بىز ئات باقارنىڭ بىلىكىدىكى نومۇرغا ۋە ئويۇن جەدۋىلىگە قاراپ، بۇ ئاتنىڭ جاپالاك ناملىق پىچۇېتلگەن ئات ئىكەنلىكىنى بىلدۇق. بۇ قېتىم مۇسابىقىگە قاتنىشىدىغان ئاتلار بىر چاقىرىم يېكى ئۇنىڭدىن يىراق مۇسابىقىدە يېڭىلمىگەن ئاتلار ئىكەن. كاتېرىنمۇ بۇ ئات بويالغانىكەن، دېدى. فېرگۈسون بىرنېمە دېيەلمەيدىغانلىقىنى ئېيتتى. مەن بۇ ئاتتىن سەل گۇمانلىنىپ قالدىم. بىز ھەممىمىز مۇشۇ ئاتنىڭ بېلىتىنى ئېلىشقا قوشۇلدۇق، جەمئىي يۈز لىرا يىغىش قىلدۇق. قىمار قائىدىسىگە ئاساسەن، مۇبادا بۇ ئات ئۇتۇپ چىقسا، ھەربىر لىراغا ئوتتۇز بەش لىرا قوشۇپ بېرىلەتتى. كروۋېن ئات بېلىتى سېتىۋالغىلى كەتتى. چەۋەندازلار ئاتقا مىنىپ ئەتراپىنى بىر ئايلانغاندىن كېيىن، دەرەخلىكتىن چىقىپ بەيگە يولىغا كىردى، ئاندىن باشلىنىش نۇقتىسىغا قاراپ ئاستا ماڭدى.

بىز كۆرۈش سۇپىسىغا چىقىپ ئات بەيگىسىنى كۆردۇق. سان سىرو شۇ يىلى بەيگە باشلاش ئىشىكىگە پۇرژىنىلىق رېشاتكا ئورناتماپتىكەن، بەيگە باشلاشتىن ئاۋۋال باشقۇرغۇچى ئاتلارنى

قاتار تىزدى. بەيگە يولىدىكى ئاتلار يىراقتىن ناھايىتى كىچىك كۆرۈنەتتى. رېپىر قامچىنى قارسىلدىتىپ بەيگىنى باشلاشقا بۇيرۇق بەردى. ئاتلار چېپىپ بىزنىڭ ئالدىمىزغا كەلگەندە ھېلىقى چىلان تورۇق ئات ھەممىنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ كەتتى. ئۇ باشقا ئاتلارنى ئارقىدا قالدۇرۇپ خېلىلا يىراقلاپ كەتتى. مەن دۇربۇن بىلەن قارىدىم، چەۋەندار ئاتنىڭ تىزگىنىنى كۈچەپ تارتاتتى، ئەمما ئاتنى كونترول قىلالمايۋاتاتتى. ئات دوقمۇشتىن ئۆتۈپ ئەڭ ئاخىرقى ھەل قىلغۇچ يولغا كەلگەندە باشقا ئاتلارنى خېلىلا ئارقىدا قالدۇرۇپ ئاخىرقى نۇقتىدىن ئۆتتى - دە، دوقمۇشتىن ئۆتۈپ توختىدى.

— بەك ياخشى بولدى، بىز ئۈچ مىڭ لىرا ئۇتتۇق. ئوبدان ئات ئىكەن، — دېدى كاتېرىن.

— ئۇلار پۇلنى بېرىشتىن ئىلگىرى ئاتنىڭ رەڭگى ئۆڭۈپ كەتمىسە بولاتتى، — دېدى كروۋېن.

— ھەقىقەتەنمۇ ياخشى ئات ئىكەن. مېيېرس ئەپەندى ئۇنىڭ بېلىتىنى ئالغان بولغىيمىدى؟ — دېدى كاتېرىن.

— سىز ئاشۇ ئاتنىڭ بېلىتىنى ئالغانمۇ؟ — دەپ ۋارقىراپ سورىدىم مېيېرستىن. ئۇ بېشىنى لىڭشىتتى.

— مەن ئالماپتىكەنمەن. بالىلىرىم، سىلەر قايسى ئاتقا دو تىككەن؟ — دېدى مېيېرس خانىم.

— جاپالاكقا.

— قىمار چۈشەندۈرۈشىدە بىرگە ئوتتۇز بەش ھەسسە قايتۇرۇلىدۇ، دېيىلمىپتىكەن، بۇ راستمىدۇ؟

— بىز ئاتنىڭ رەڭگىنى ياقتۇرۇپ قالدۇق.

— مەن ياقتۇرمىدىم. ئۇنىڭ رەڭگىدە مەسىلە بارەك تۇرىدۇ. باشقىلار مېنى ئۇنىڭغا دو تىكمەك دېگەنىدى.

— ئۇ قانچىلىك پۇل چىقىرىشنى بىلمەيدۇ، — دېدى مېيېرس ئەپەندى.

— تاختايغا بىرگە ئوتتۇز بەش ھەسسە بېرىلىدۇ، دەپ ئېنىق

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

يېزىلىپتىكەنغۇ، ــ دېدىم مەن.

ــ قانچىلىك پۇل چىقىرىشنى بىلمەيدۇ، بەيگە باشلىنىشتىن ئىلگىرى ئۇلار بىر باغلام پۇلنى دو تىكتىغۇ، ــ دېدى مېيېرس.

ــ كىم؟

ــ كېمپتون بىلەن ئۇنىڭ شېرىكلىرى. قاراپ تۇرۇڭلار، بۇ ئات بىرگە ئىككىنىمۇ قايتۇرۇۋالالمايدۇ.

ــ ئەمسە بىز ئۇچ مىڭ لىراغا ئېرىشەلمەيدىكەنمىز ــ دە.

ــ مەن بۇنداق چاتاق تېرىپ بېرىدىغان بەيگە ئېتىنى ياخشى كۆرمەيمەن، ــ دېدى كاتېرىن.

ــ بىز ئىككى يۈز لىراغا ئېرىشىمىز.

ــ ئۇ قانچىلىك پۇل ئىدى؟ ئۇنىڭدىن بىز قانچىلىك نەپ ئالالايمىز؟ مەن تېخى ئۇچ مىڭ لىرالىق بولۇپ قالدۇق، دەپ قاپتىمەن.

ــ ئۇلار مۇشۇنداق چىرىكلەشسە ئادەمنىڭ غەزىپىنى قوزغاپ قويمامدۇ، ــ دېدى فېرگۇسون.

ــ ئەلۋەتتە شۇنداق بولىدۇ. بىز ئاتنىڭ رەڭگىدىن گۇمانلىنىپ تۇرۇپ دو تىكتۇق ئەمەسمۇ؟ بىراق، بىز راستلا ئۇچ مىڭ لىرا ئالمىدىغاندەكلا قىلىمىز، ــ دېدى كاتېرىن.

ــ بىز تۆۋەنگە چۈشۈپ بىر رومكىدىن ھاراق ئىچكەچ تۇرايلى، قېنى ئۇلار قانچىلىك پۇل بېرىدىكىن، ــ دېدى كروۋېن. بىز ئۇلار نومۇر چاپلاپ قويغان ۋە قوڭغۇراق چېلىپ پۇلنى ئەمەلىيلەشتۈرىدىغان يەرگە باردۇق. جاپالاكنىڭ ئىسمىنىڭ كەينىگە ھەر ئون لىراغا ئون سەككىز يېرىم لىرا بېرىلىدۇ، دەپ يېزىپ قويۇپتۇ. بۇ بىرگە بىر ھەسسىچىلىكمۇ بېرىلمەيدۇ، دېگەنلىك ئىدى.

بىز كۆرۈش سۈپىسىنىڭ ئاستىدىكى قاۋاقخانىغا كىرىپ ھەربىرىمىز بىر رومكىدىن ۋىسكى سودىسى ئىچتۇق، ئۇ يەردە ئىتالىيەلىك ئىككى تونۇشىمىز ۋە مۇئاۋىن كونسۇل ماك ئادامسلار بىلەن ئۇچرىشىپ قالدۇق. ئۇلار بىز بىلەن بىللە

خانىم ـ قىزلارنى ئىزدەپ باردى. بۇ ئىتالىيەلىكلەر قائىدە ـ يوسۇنلۇق ئىدى. ماك ئادامس كاتېرىن بىلەن پاراڭلاشتى. بىز يەنە ئاتلارغا دو تىككىلى باردۇق. مېيېرس ئەپەندى بېلەت سېتىش ئورنىدا① تۇرۇپتۇ.

ــ سىز ئۇنىڭدىن قايسى ئاتقا دو تىككەنلىكىنى سوراپ بېقىڭە، ــ دېدىم مەن كروۋېنغا.

ــ سىز قايسى ئاتقا دو تىكتىڭىز، مېيېرس ئەپەندى؟ ــ دەپ سورىدى كروۋېن. مېيېرس مۇسابىقە جەدۋىلىنى قولىغا ئېلىپ قېرىنداش بىلەن بەسىنچى ئاتنى كۆرسەتتى.

ــ بىزمۇ ئاشۇ ئاتنىڭ بېلىتىنى ئالساق بولامدۇ؟ ــ سورىدى كروۋېن.

ــ ئىمكانقەدەر ئېلىڭلار، ئىمكانقەدەر ئېلىڭلار، ئەمما مېنىڭ سىلەرگە دېگەنلىكىمنى خوتۇنۇمغا ئېيتىپ قويماڭلار.

ــ بىر رومكىدىن ئىچەيلىمۇ؟ ــ سورىدىم ئۇنىڭدىن.

ــ ياق، رەھمەت، مەن ئەزەلدىن ھاراق ئىچمەيمەن.

بىز بەسىنچى نومۇرلۇق ئاتنى بىرىنچى بولىدۇ دەپ قاراپ يۈز لىرادىن دو تىكتۇق. يەنە يۈز لىرادىن چىقىرىپ ئىككىنچى نومۇرلۇق ئاتقا دو تىكتۇق. ئاندىن يەنە ھەر بىرىمىز بىر رومكىدىن ۋىسكى سوداسى ئىچتۇق. مەن ئىنتايىن خۇشال ئىدىم. يەنە ئىككى ئىتالىيەلىك بىلەن تونۇشۇپ، ئۇلار بىلەن بىر رومكىدىن ھاراق ئىچىشكەندىن كېيىن خانىملارنى ئىزدەپ باردۇق، بۇ ئىككى ئىتالىيەلىكمۇ ئالدىنقى ئىككىسىگە ئوخشاش ئىنتايىن قائىدە ـ يوسۇنلۇق ئىدى. بىردەمدىن كېيىن ھەممە ئادەم ئورۇن ئېلىشتى. مەن ئات بېلىتىنى كاتېرىنغا بەردىم.

---

① بۇ خىل بەيگىدە، ھەربىر مەيدان مۇسابىقە بېلىتى سېتىلىشتىن توختىغانغا قەدەر بەيگە مەيدانى دائىرىلىرى ھەربىر ئاتقا قويۇلغان رەنە ـ دو پۇلىدىن مەلۇم نىسبەتنى تۇتۇپ قېلىپ رەسمىيەت پۇلى قىلىدۇ، ئاندىن قالغان قىسمىنى ھېسابلاش ئۇسكۇنىسىدە ھېسابلاپ چىقىدۇ. ئۇتۇپ چىققانلارنىڭ ئىسىملىك تەرتىپى بويىچە ئارقىدىكى ھەربىر ئات بېلىتىنىڭ قانچە پۇلدىن تەقسىملەنگەنلىكى بېلەت سېتىش ئورنى تەرىپىدىن ئېلان قىلىنىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

— قايسى ئاتقا ئالدىڭىز؟
— بىلمەيمەن، مېيېرس ئەپەندى تاللاپتىكەن.
— سىز ئاتنىڭ ئىسمىنىمۇ بىلمەمسىز؟
— بىلمەيمەن، سىز ئويۇن جەدۋىلىدىن ئىزدەپ بېقىڭ. بەشىنچى نومۇرلۇق ئاتقۇ دەيمەن.
— ئىشەنچىڭىزدىن تەسىرلەندىم. بەشىنچى نومۇرلۇق ئات جەزمەن ئۇتۇپ چىقىدۇ. لېكىن، تۆلىگەن پۇلۇڭلار ئازدەك قىلىدۇ. مېيېرس ئەپەندى ناھايىتى مەرد.
— سىز ئىككى يۈز لىرا خەجلىسىڭىز ئاران يىگىرمە لىرا ئۇتىسىز. ئون لىرا خەجلەپ يىگىرمە لىرا تاپساق ئەرزىمەيدۇ، بىراق بىزنىڭ ئۆيدىكىلەر يىگىرمە لىرا ئۇتتۇرۇۋەتتى، — دېدى ئۇ.
— يۇرۇڭە، ئايلىنىپ كېلەيلى، — دېدى كاتېرىن ماڭا. ئىتالىيەلىكلەر ئورنىدىن تۇرۇشتى. بىز سۇپىدىن چۈشۈپ ئات توختىتىپ قويىدىغان رېشاتكىلىق مەيدانغا كەلدۇق.
— بۇ بەيگە ئېتىنى ياقتۇرامسىز؟ — دېدى كاتېرىن.
— ياقتۇرىمەن، ياقتۇرۇپ قالغاندەك قىلىمەن.
— مېنىڭچە، بۇمۇ بولىدىغاندەك قىلىدۇ، بىراق مېنىڭچە، قەدىرلىكىم، بەك كۆپ ئادەملەر بىلەن كۆرۈشسەم بىئارام بولىدىكەنمەن.
— بىز قانچىلىك ئادەم بىلەن كۆرۈشتۇق؟
— كۆرۈشكەنلەرغۇ كۆپ ئەمەس. بىراق، مېيېرس ئەر - خوتۇن، ھېلىقى بانكا مۇدىرى ۋە ئۇنىڭ خوتۇن - قىزلىرىچۇ...
— مېنىڭ چېكىمنى ئۇ نەق پۇلغا نەقلەشتۈرۈپ بەرگەن، — دېدىم.
— بوپتۇ، بىراق ئۇ نەقلەشتۈرمىسە باشقىلار بېرەتتىغۇ. ئاۋۇ كەينىدىكى تۆت يىگىت ئادەمنى تېخىمۇ بىزار قىلىدىكەن.
— بىز مۇسابىقىنى مۇشۇ يەردە كۆرەيلى، مۇشۇ رېشاتكىنىڭ يېنىدا تۇرۇپ.

— بەك ياخشى بولدى، يەنە بىر ئىش بار، قەدىرلىكىم، بىز يەنە ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغان، مېيىرس دو تىكمىگەن بىر ئاتقا دو تىكەيلى.

— بولىدۇ.

بىز «ماڭا ئوت تۇتاشتۇرۇپ قويۇڭ» ئىسىملىك بىر ئاتقا دو تىكتۇق. بەش ئات بەيگىگە چۈشكەنىدى. بىز دو تىككەن ئات تۆتىنچى بولۇپ چىقتى. بىز رېشاتكىغا يۆلىنىپ تۇرۇپ ئاتلارنىڭ ئۇچقاندەك چېپىپ ئۆتۈۋاتقانلىقىنى كۆردۇق، ئاتلارنىڭ تۇياق ئاۋازلىرى ئېنىق ئاڭلىنىپ تۇراتتى، يىراقتىن تاغ چوققىلىرى، ئورمان ۋە ئېتىزلارنىڭ نېرى تەرىپىدىكى مىلان كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

— مەن خېلى يېنىكلەپ قالغاندەك قىلىمەن، — دېدى كاتېرىن. ئاتلار قايتىپ كېلىپ دەرۋازا تەرەپكە يول ئېلىشتى. ئاتلار چېپىلداپ تەرلەپ كېتىشكەنىدى. چەۋەندازلار ئاتلارنىڭ سۈرئىتىنى ئاستىلىتىپ، دەرەخ سايىسى بار تەرەپكە يۈرۈپ كېتىشتى.

— هاراق ئىچكۈڭىز يوقمۇ؟ بىز مۇشۇ يەردە هاراق ئىچكەچ بەيگىنى كۆرمەمدۇق.

— مەن ئەكېلەي، — دېدىم مەن.

— خىزمەتكارلار ئەكېلىپ بېرىدۇ، — دېدى كاتېرىن. ئۇ قولىنى پۇلاڭلىتىۋىدى، ئات ئېغىلىنىڭ يان تەرىپىدىكى سوغۇق يېمەكلىكلەر بوتكىسىدىن بىر بالا يۈگۈرۈپ كەلدى، بىز بىر يۈملاق تۆمۈر شىرەنىڭ يېنىدا ئولتۇردۇق.

— سىزچە، ئىككىمىز ئايرىم ئولتۇرساق تېخىمۇ ياخشى بولامدىكەن؟

— شۇنداق.

— ئۇلار بىلەن بىللە ئولتۇرساق خۇدۇكسىرەپ، زېرىكىش هېس قىلىدىكەنمەن.

— بۇ يەر ياخشى ئىكەن، — دېدىم.

يۇقۇر كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

— شۇنداق، بۇ بەيگە مەيدانى ھەقىقەتەن كۆرگۈچىلىكى بار ئىكەن.

— يامان ئەمەس ئىكەن.

— مېنى دەپ زېرىكىپ قالماڭ، قەدىرلىكىم سىز قاچان قايتىمىز دېسىڭىز شۇ چاغدا كېتەيلى.

— ياق، بىز مۇشۇ يەردە قېلىپ ھاراق ئىچىمىز. بىردەمدىن كېيىن توسۇق يېنىغا بېرىپ ئاتلارنىڭ توسۇقتىن ئۆتكەنلىكىنى كۆرىمىز، — دېدىم.

— مېنى بەك ياخشى ئوينىتىۋاتىسىز، — دېدى كاتېرىن.

بىز بىردەم ئايرىم تۇردۇق، ئاندىن يەنە خۇشاللىق بىلەن باشقىلارنىڭ يېنىغا باردۇق.

يىگىرمە بىرىنچى باب

سېنتەبىر ئايلىرى ئىدى. كېچىسى ھاۋا سالقىن بولۇۋاتاتتى. كۈنلەر ئۆتكەنسېرى كۈندۈزدىمۇ كىشىنىڭ دولىسى قورۇلىدىغان بولدى. باغچىلاردىكى يوپۇرماقلار سارغىيىشقا باشلىدى. دېمەك، ياز پەسلى ئاخىرلاشقانىدى. قوشۇنىمىز ئالدىنقى سەپتە يېڭىلىپ قاپتۇ، سان گابرىئېل تېغىنى ئالالماپتۇ. بائىنسىززا ئېگىزلىكىدىكى جەڭ ئاخىرلىشىپتۇ. سېنتەبىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىغا بارغاندا سان گابرىئېل تېغىدىكى ئۇرۇشمۇ ئاخىرلىشىپتۇ، ئۇلار بۇ تاغ چوققىسىنى ئالالماپتۇ. ئېتتورې ئالدىنقى سەپكە قايتىپ كەتكەنىدى. ئاتلارنى رېمغا يۆتكەپ كېتىشتى، مىلاندا بەيگە ئاتلىرى قالمىدى. كروۋېنمۇ رېمغا كەتتى. ئۇ رېمدىن ئامېرىكىغا قايتماقچى بولغانىدى. مىلان شەھىرىدە ئىككى قېتىم ئۇرۇشقا قارشى توپلاڭ يۈز بەردى. تورىنىدىمۇ بىر قېتىم شىددەتلىك پاراكەندىچىلىك يۈز بەردى. بىر ئەنگلىيەلىك مايور كۈلۈبتا ماڭا ئىتالىيە قوشۇنىنىڭ بائىنسىززا ئېگىزلىكى ۋە سان گابرىئېل تېغىدا بىر يۈز ئەللىك مىڭ ئادىمىدىن ئايرىلىپ قالغانلىقىنى ئېيتىپ بەردى. ئۇ ماڭا ئۆزلىرىنىڭمۇ كارسو ئېگىزلىكىدە قىرىق مىڭ ئادەم چىقىم تارتقانلىقىنى ئېيتتى. بىز بىر رومكىدىن ئىچىشتۇق، ئۇ تېخىمۇ ئېچىلىپ كەتتى.

— بۇ يەردىكى ئۇرۇشمۇ ئاخىرلاشتى. ئىتالىيە ئارمىيەسى ئاچ كۆزلۈكىدىن بۇرۇنمۇ يېدى، ئەمدى ئۇرۇش قىلالمايدىغان بولدى، — دېدى ئۇ، — قارىغاندا، فلاندېرسنىڭ ئومۇمىي ھۇجۇمىمۇ ئاقمايدىغاندەك قىلىدۇ. ناۋادا ئىتتىپاقداش ئارمىيە

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

بۇ يىلى كۈزدىكىدەك ئەسكەرلەرنى قالايمىقان چىقىرىپ قويسا، بىر يىل ئىچىدىلا گۈمران بولىدۇ... بىزنىڭ ئەھۋالىمىز ياخشى ئەمەس، لېكىن كۆپچىلىك بۇنىڭدىن خەۋەرسىز بولسىلا ھېچقىسى يوق، ياخشىسى بۇنى بىلمىگەنگە سالساقلا بولىدى. قايسى دۆلەت ئاخىرغىچە بەرداشلىق بەرسە، بۇ نۇقتىنى ھېس قىلىدۇ، بۇ ئۇرۇشتا غەلىبىسىنى قولغا كەلتۈرىدۇ.

بىز يەنە بىر رومكىدىن ئىچتۇق، مەن بىرەرىگە قوماندانمۇ؟ ياق، ئۇنى قوماندان دېسە بولىدۇ. كۇلۇبتا ئىككىمىز خۇرۇم ساپادا ئولتۇرىدۇق. ئۇ قارا ئۆتۈكىنى مايلاپ پارقىرىتىۋەتكەنىدى. ئۇنىڭ ئۆتۈكى بەك چىرايلىق ئىدى.

— ھەممە ئىشتىن چاتاق چىقتى، يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدارلار، دۇنيە، پولكتىكىلەر ئادەم كۆچىنىلا ئويلايدۇ. كۆپچىلىكنىڭ ھەممىسى دۇنيە، پولك دەپ ئۇيرايدۇ. ئۇلارغا ئەسكەر چىقىرىپ بەرسە باشلاپ بېرىپ جان تىكىپ ئېلىشىدۇ، ئاخىردا ھەممىدىن قۇرۇق قالىدۇ. ئۇلارنىڭ ھەممىسى مەغلۇپ بولىدى. گېرمانلار ئۇرۇشتا غەلىبە قىلىدۇ، ئاھ خۇدا، گېرمانىيەلىكلەرلا ھەقىقىي ھەربىي ھېسابلىنىدۇ. بىراق، ئۇلارمۇ غۇلايدۇ، — دېدى ئۇ.

— رۇسلار قانداق؟ — دەپ سورىدىم ئۇنىڭدىن.

— ئۇلارمۇ غۇلايدۇ، مەن ئۇلارنىڭ غۇلىغانلىقىنى كۆرۈشنى خالايمەن، يەنە ئاۋستىرىيە ئارمىيەسىمۇ غۇلايدۇ، ئۇلارنىڭ ناۋادا بىرنەچچە دۇنيە گېرمان ئەسكىرى بولغان بولسا ئۇرۇشتا غەلىبە قىلاتتى، — ئۇ بۇ يىل كۈزدە ئۇلار جەزمەن كېلىپ ھۇجۇم قىلىدۇ، دەپ ئويلايدىكەن، — ئىتالىيە ئارمىيەسى غۇلاپ بولدى. ئىتالىيە ئارمىيەسىنىڭ غۇلاپ بولغانلىقىنى ھەممە ئادەم بىلىپ كەتتى. گېرمانىيەلىكلەر تېخىنىنو رايونىدىن ھۇجۇم قىلىدۇ، ۋىسېنزادا تۆمۈرىول قاتنىشىنى ئۈزۈپ تاشلايدۇ. شۇ چاغدا قېنى ئىتالىيە ئارمىيەسى نېمە قىلالايدىكەن؟

— ئۇلار 1919 - يىلى بۇنىڭ تەمىنى تېتىپ كۆرگەن، —

دېدىم.

— ئۇ چاغدا گېرمانىيە ئارمىيەسى بىرلىكتە كەلمىگەن.

— شۇنداق بولغان، — دېدىم.

— ئۇلار بەلكىم ئۇنداق قىلىپ يۈرمەس، ئۇنداق قىلسا بەك ئاددىي بولۇپ قالىدۇ. ئۇلار مۇرەككەپرەك بىر يول بىلەن چوڭ مەغلۇبىيەتنى، پەۋقۇلئاددە مەغلۇبىيەتنى كۈتۈۋالىدۇ، — دېدى ئۇ.

— مەن ماڭاي، — دېدىم ئۇنىڭغا، — دوختۇرخانىغا قايتمىسام بولمايدۇ.

— خەير - خوش، ئىشلىرىڭىز كۆڭۈللۈك بولسۇن، — دېدى ئۇ. ئۇنىڭ دۇنياغا بولغان ئۇمىدسىزلىكى بىلەن ئۆزىنى ئىنتايىن خۇشال تۇتۇشى كۈچلۈك سېلىشتۇرما بولۇپ قالغانىدى.

مەن بىر ساتىراشخانىدا بىردەم دېمىنى ئالغاچ ساقال - بۇرۇتۇمنى ياستىپ، ئاندىن دوختۇرخانىغا قايتىپ كەلدىم، پۈتۈمنى ئۇزاق مۇددەت داۋالاتتىم، مۇشۇنچىلىك بولۇپ قالغىنىمنىڭ ئۆزىمۇ چوڭ ئىش ئىدى. مەن ئۈچ كۈن ئىلگىرى يەنە بىر قېتىم تەكشۈرتۈپ، ماجىئور دوختۇرخانىسىدا مېخانىكىلىق داۋالاندىم. يەنە بىرنەچچە قېتىم بارسام داۋالىنىشىم تۈگەيدىكەن. توكۇر بولۇپ قالماسلىقىم ئۈچۈن يولدا مېڭىپ مەشىق قىلدىم. بىر بوۋاي ئەگمە كاردىوردا باشقىلارغا قىيما رەسىم چىقىرىپ بېرىدىكەن. مەن ئۇنىڭ يېنىدا توختاپ، ئۇنىڭ رەسىم قىيىشىنى كۆرۈپ تۇردۇم. ئۇنىڭ يېنىدا ئىككى قىز رەسىمنى قىيدۇرۇۋېتىپتۇ، بوۋاي رەسىمنى ناھايىتى تېز قىياتتى. ئۇ رەسىم قىيىۋېتىپ قىزلارغا سىگار يان قارىۋىدى، قىزلار كۈلۈشۈپ كەتتى. ئۇ قىيىپ بولغان رەسىمنى ئاۋۋال ماڭا بەردى، ئاندىن ئاق قەغەزگە چاپلاپ قىزلارغا سۇندى.

— ئۇلار ناھايىتى چىرايلىق قىزلار ئىكەن، سىزگىمۇ رەسىمىڭىزنى قىيىپ بېرەيمۇ، لېيتېنانت؟ — دېدى بوۋاي.

قىزلار ئۆزلىرىنىڭ قىيما رەسىملىرىنى كۆرگەچ كۈلۈشۈپ كېتىپ قالدى. ئۇ قىزلار بەك چىرايلىق ئىدى، ئۇلارنىڭ بىرى دوختۇرخانىنىڭ ئۇدۇلىدىكى ھاراق دۇكىنىنىڭ مال ساتقۇچىسى ئىدى.

— بولىدۇ، — دېدىم.

— شەپكىڭىزنى ئېلىۋېتىڭ.

— ياق، يەنىلا كىيىۋالاي.

— ئانچە چىرايلىق چىقمايدۇ. بوپتۇ، مۇشۇنداق بولسا ھەربىيلەرنىڭ سالاپىتى چىقىدۇ، — دېدى بوۋاي كۈلۈپ تۇرۇپ.

ئۇ قارا قەغەزنى بىرنەمىلەر قىلىپ قىيدى، ئاندىن ئىككى قەۋەت قېلىن قەغەزنى ئايرىپ رەسىمنى بىر قاتلىق قەغەزگە چاپلاپ ماڭا بەردى.

— قانچە پۇل؟

— بولدى بەرمەڭ، مەن سىز ئۈچۈن خىزمەت قىلىۋاتىمەن، — دېدى ئۇ قولىنى پۇلاڭلىتىپ تۇرۇپ.

— ئېلىپ قويۇڭ، — دېدىم يانچۇقۇمدىن بىرنەچچە تەڭگىنى چىقىرىپ، — چاي پۇلى قىلارسىز.

— ياق، مەن بۇ ئىشنى كۆڭۈل ئېچىش ئۈچۈن قىلىۋاتىمەن، بۇ پۇلنى قىز دوستىڭىزغا بېرىڭ.

— سىزگە كۆپ رەھمەت، خەير - خوش!

— خەير - خوش.

مەن دوختۇرخانىغا قايتىپ كەتتىم. مەندە ھۆكۈمەت ئالاقىسى ۋە باشقا خەت - چەكلەر بار ئىدى. ھۆكۈمەت ئالاقىسىدە مېنىڭ ئۈچ ھەپتە داۋالىنىشىم يېزىلغانىدى. ساقايغاندىن كېيىن ئالدىنقى سەپكە قايتىپ كېتىدىكەنمەن. مەن ئالاقىنى تەپسىلىي ئوقۇپ چىقتىم، مۇشۇنداق بېكىتىلگىنىمۇ ياخشى بوپتۇ. مېنىڭ داۋالىنىشىم 4 - ئۆكتەبىردىن ھېسابلىنىدىكەن. مېخانىكىلىق داۋالىنىشىمۇ ئۈچ ھەپتىدىن كېيىن ئاخىرلىشاتتى. شۇنداق بولغاندا، مەن 25 - ئۆكتەبىر بۇ يەردىن كېتىمەن. مەن ئۇلارغا

سىرتقا چىقىدىغانلىقىمنى دەپ قويۇپ، دوختۇرخانىنىڭ قىيىپاش ئۈدۈلىدىكى ئاشپۇزۇلغا بېرىپ تاماق يېدىم. شۇ يەردە ئولتۇرۇپ خەت ـ چەكلەرنى ۋە كەچلىك گېزىتنى كۆردۈم. بوۋامدىن كەلگەن بىر پارچە خەتتە ئائىلىدىكى بەزى ئىشلار ۋە مېنىڭ دۆلەت ئۇچۇن ساداقەتمەنلىك بىلدۇرۇشۇم ھەققىدىكى گەپلەر دېيىلىپتۇ. خەتنىڭ ئىچىدە يەنە ئىككى يۈز دوللارنىڭ پېرېۋوت چېكى ۋە گېزىتتىن قىيىۋالغان خەۋەرلەر تۇراتتى. ئۇنىڭدىن بىرنەچچە كۈن ئىلگىرى ھېلىقى ئاشخانىدىكى پوپتىنمۇ بىر پارچە كۆڭۈلسىز خەت كەلگەنىدى. فىرانسىيە ھاۋا ئارمىيەسىگە قاتناشقان بىر دوستۇمدىنمۇ بىر پارچە خەت كەپتۇ، ئۇ ھازىر بىر توپ ياۋايى دوست تۇتۇۋاپتۇ، خەتتە پۈتۈنلەي شۇلارنىڭ تېتىقسىز ئىشلىرى يېزىلغانىدى. رېنالدىمۇ بىر پارچە قىسقا خەت يېزىپتۇ. ئۇ خېتىدە مېنىڭ مىلاندا يەنە قانچە ئۇزاق مۆكۈنۈپ ياتىدىغانلىقىمنى، قانداق خەۋەرلەر بارلىقىنى سوراپتۇ، مېنىڭ بىرنەچچە پاتېفون پىلاستىنكىسى، يەنە بىر پارچە كىرلىك ئالغاچ كېلىشىمنى ئېيتىپتۇ. مەن تاماق يېگەچ بىر كىچىك بوتۇلكا كىئانتى ھارىقى ئىچتىم، تاماقتىن كېيىن بىر ئىستاكان قەھۋە، بىر رومكا كونياك بىراندىسى ئىچتىم، كەچلىك گېزىتنى ئوقۇپ بولۇپ، خەت ـ چەكلەرنى قاتلاپ يانچۇقۇمغا سالدىم. گېزىت ۋە تاماق پۇلىنى شىرەنىڭ ئۈستىگە قويۇپ چىقىپ كەتتىم. دوختۇرخانىدىكى ياتقىمغا قايتىپ بېرىپ كىيىملىرىمنى سېلىۋېتىپ كېچىلىك كىيىمىمنى ئالماشتۇردۇم. بالكونغا ئۆتىدىغان ئىشىكنىڭ پەردىسىنى چۈشۈرۈۋېتىپ كارىۋاتتا ئولتۇرۇپ بوستون گېزىتىنى كۆردۈم. بۇ گېزىتلەرنى مېيېرس خانىم دوختۇرخانىدىكى «بالىلىرى»غا بېرىپ كېتىپتىكەن. چىكاگونىڭ «ئاق قىسقا پايپاق» ئەترىتى ئامېرىكا بىرلەشمە مۇسابىقىسىدە چېمپىيونلۇققا ئېرىشىپتۇ؛ نيۇيورك «گىگانتلار ئەترىتى»نىڭ مەملىكەتلىك بىرلەشمە مۇسابىقىدىكى نەتىجىسى باشقىلاردىن كۆپ ئالدىنقى قاتاردا

تۇرۇپتۇ.① بابىروس② شۇ چاغدا بوستون ئەترىتىدە كالتەك توپ ئوينىغۇچى بولغان. گېزىتتىكى خەۋەرلەر ئادەم كۆڭلىنى غەش قىلاتتى، خەۋەرلەردە بىر تەرەپكە يان بېسىلغاندەك قىلاتتى. ھەممىسىلا كونا، ۋاقتى ئۆتكەن خەۋەرلەر ئىدى. جەڭ خەۋەرلىرىنىڭمۇ ۋاقتى ئۆتكەنىدى. ئامېرىكا خەۋەرلىرىدە مەشىق گازارمىسىنىڭ ئەھۋالى بايان قىلىنىپتۇ. ھېلىمۇ ياخشى مەشىق گازارمىسىغا كىرمەپتىكەنمەن. گېزىتتىن كالتەك توپ مۇسابىقە خەۋەرلىرىنى كۆرەتتىم. ئەمما، مەن ئۇنىڭغا قىزىقمايتتىم، گېزىت بىر دۆۋە يىغىلىپ كېتىپتۇ، گېزىتلەرنى ئۇيان ۋاراقلاپ، بۇيان ۋاراقلاپ بىر قۇر كۆرۈپ چىقتىم، مەن ئامېرىكا زادى ئۇرۇشقا قاتناشتىمۇ، يوق، مەملىكەتلىك ئىككى بىرلەشمە مۇسابىقىنى توختىتىپ قويغاندىمۇ، دېگەنلەرنى ئويلىدىم. بەلكىم توختىتىپمۇ قويماس. ئىتالىيە ئۇرۇشتا ئوسال ئەھۋالدا قالغان تۇرۇقلۇق، مىلاندا ئوخشاشلا ئات بەيگىسى ئۆتكۈزۈۋاتامدۇ؟ فىرانسىيە ئات بەيگىسىنى توختىتىپ قويدى. ھېلىقى جاپالاك ناملىق ئاتنى فىرانسىيەدىن ئەكەلگەنىدى. كاتېرىن سائەت توققۇزدا كەچلىك ئىسمېتنىغا كېلىدۇ. ئۇ دەسلەپتە ئىشقا كەلگەندە ئۇنىڭ ئاياغ تىۋىشىنى ئاڭلىغانىدىم. بىر قېتىم يەنە ئۇنىڭ كارىدوردىن ئۆتۈپ كەتكەنلىكىنى كۆردۈم، ئۇ بىرنەچچە كېسەلخانىغا كىرىپ ـ چىققاندىن كېيىن، مېنىڭ قېشىمغا كىردى.

ـــ مەن كېچىكىپ كەلدىم، قەدىرلىكىم، بايانتىن بېجىرىشكە

---

① ئامېرىكىنىڭ كالتەك توپ مۇسابىقىسى بىر خىل ئاممىۋى خاراكتېرلىك كۆڭۈل ئېچىش پائالىيىتى، پۈتۈن مەملىكەتنىڭ ھەرقايسى چوڭ شەھەرلىرىدىكى كەسپىي كالتەك توپ ئەترەتلىرى «ئامېرىكا بىرلەشمە مۇسابىقىسى» يا كى «مەملىكەتلىك بىرلەشمە مۇسابىقە»دىن ئىبارەت ئىككى چوڭ مەملىكەت خاراكتېرلىك بىرلەشمە مۇسابىقىگە قاتنىشىدۇ. مەشھۇر تەنھەرىكەتچىلىرىگە كىشىلەر چوقۇنىدۇ، ئۇلارنى قارشى ئالىدۇ، ئۇلارنى چولپانغا ئوخشىتىدۇ.

② بابىروس ـــ كېيىن مۇشتلىشىشتا داڭق چىقارغان، ئۇ ئامېرىكىنىڭ كالتەك توپ تارىخىدىكى مەشھۇر تەنھەرىكەتچى.

تېگىشلىك ئىشلار بار ئىدى. ياخشىمۇسىز؟ — دېدى ئۇ.
مەن خەت ـ چەكلەر ۋە دەم ئېلىپ داۋالىنىش ھەققىدىكى رۇخسەتنامىنى كاتىپرىنغا ئېيتىپ بەردىم.
— ياخشى بوپتۇ، سىز نەلەرگە بارماقچى بولۇۋاتىسىز؟ — دېدى ئۇ.
— ھېچنەگە بارمەيمەن، مۇشۇ يەردە تۇرىمەن.
— بەك ھاماقەت ئىكەنسىز، سىز بىر يەرگە بېرىڭ، مەن سىز بىلەن بىللە باراي.
— مەن بىلەن قانداق بىللە بارالايسىز؟
— بىلمەيمەن، ئىش قىلىپ مەن بارىمەن.
— يارايسىز.
— نەدىكىنى، سىز پايدا ـ زىيان بىلەن ھېسابلىشىپ ئولتۇرمىسىڭىزلا، ھاياتتا يەڭگىلى بولمايدىغان ئىش يوق.
— سىز نېمە دېمەكچى؟
— ھېچنېمە دېمەكچى ئەمەسمەن. ئىلگىرى بەزى قىينىچىلىقلارغا ئۇچرىغاندا ناھايىتى چوڭ ئىشلارداك بىلىنىپ كەتكەنىدى. ئەمما، ھازىر ئويلىسام، نىھايەت كىچىك توسالغۇلار ئىكەنغۇ، دېمەكچى.
— مەن ئۇنداق ئويلىمايمەن. بۇنداق توسالغۇلار ئالدىدا ئامالسىز قالىمىز.
— ھېچقانداق چوڭ قىينىچىلىقلارغا يولۇقمايمىز، قەدىرلىكىم، كەتسەملا ئىش تۈگەيدۇ. بۇنداق ھالغا چۈشۈپ قالمايمىز.
— نەگە بارىمىز؟
— نەگە بارساق بولىۋېرىدۇ، سىز نەگە بارىمەن دېسىڭىز، شۇ يەرگە بارايلى، تونۇشلار بولمىسىلا بولدى.
— نەگە بارساق مەيلىمۇ؟
— ماڭا بەربىر، نەگە بارساق بولىۋېرىدۇ.
كاتىپرىن تېرىكىپ، جىددىيلىشىپ تۇرغاندەك كۆرۈندى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ـــ سىزگە نېمە بولدى، كاتېرىن؟
ـــ ھېچ ئىش بولمىدى.
ـــ چوقۇم بىر ئىش بولدى.
ـــ ھېچنېمە بولمىدى، راست، ھېچنېمە بولمىدى.
ـــ بىر ئىش بولغانىدەك قىلىدۇ. ماڭا دەڭە، سۆيۈملۈكۈم، ماڭا جەزمەن دەپ بېرىڭ.
ـــ ھېچنېمە بولمىدى.
ـــ ماڭا دەڭە.
ـــ دېگۈم يوق، دېسەم سىزنىڭ خاپا بولۇشىڭىز ياكى غەمدە قېلىشىڭىزدىن قورقىمەن.
ـــ ئۇنداق بولمايدۇ.
ـــ سىزگە ھېچنېمە بولمامدۇ؟ ماڭىغۇ بەربىر. سىزنى غەمدە قالارمىكىن دەپ قورقىمەن.
ـــ سىز ۋايىم يېمىگەن ئىشقا مەنمۇ غەم قىلىپ يۈرمەيمەن.
ـــ دېگۈم يوق.
ـــ دەڭە.
ـــ دېمىسەم بولمامدۇ؟
ـــ چوقۇم دېيىشىڭىز كېرەك.
ـــ مېنىڭ بويۇمدا قاپتۇ قەدىرلىكىم، ھازىر ئۇچ ئاي بولاي دەپ قالدى، سىز غەم يېمەمسىز؟ غەم ـ ئەندىشىدە قالماسلىقىڭىزنى ئۆتۈنىمەن. سىز چوقۇم ئەندىشە قىلماڭ.
ـــ بولىدۇ.
ـــ راستمۇ؟
ـــ ئەلۋەتتە.
ـــ مەن بارلىق چارە ـ ئامالىلارنى قىلىپ باقتىم، ھەممە دورىنى يېدىم، ئەمما زادى ئۇنۇمى بولمىدى.
ـــ مەن غەم يەپ يۈرمەيمەن.
ـــ مەن ئويلاشقا ئامالسىز قالدىم، قەدىرلىكىم، مەنمۇ غەم ـ ئەندىشە قىلىپ يۈرمەيمەن. سىزمۇ غەم يېمەڭ. بىئارام بولماڭ.

— مەن سىزدىن ئەنسىرەيمەن.
— ئۇنداق بولسا بولمايدۇ، مەندىن ئەنسىرىمەك، ئادەم ھامان بالىلىق بولىدۇ، ئاياللارنىڭ ھەممىسى ھامىلدار بولىدۇ. بۇ دېگەن تەبىئىي ئىشقۇ.
— قالتىس ئىكەنسىز جۇمۇ.
— نەدىكىنى، ئەمما سىز ھەرگىز غەم - ئەندىشە قىلىپ يۈرمەك. قەدىرلىكىم، مەن سىزگە ئاۋارىچىلىك تېپىپ بەرمەسلىكنىڭ ئامالىنى قىلىمەن. مەن ھازىر ئۆزۈمنىڭ ئاۋارىچىلىك تېرىپ قويغانلىقىمنى بىلىمەن. ئەمما، ئىلگىرى بىر ياخشى قىز ئىدىمغۇ؟ سىز بۇنى بىلمەيمۇ قالمايدىغانسىز؟
— بىلمەيدىكەنمەن.
— بۇنىڭدىن كېيىن مۇشۇنداق بولسۇن. سىز ھەرگىز غەم قىلىپ يۈرمەك. بېشىڭىز ساڭگىلاپ كېتىۋاتىدۇ، غەم قىلماك، كارىڭىز بولمىسۇن، ھاراق ئىچكۈڭىز يوقمۇ، قەدىرلىكىم؟ مەن سىزنىڭ ھاراق ئىچىڭىز كەيپىڭىزنىڭ ياخشىلىنىپ قالىدىغانلىقىنى بىلىمەن.
— ياق، ئىچمەيمەن، مېنىڭ كەيپىم ناھايىتى ياخشى، سىز ھەقىقەتەن ياخشى ئىكەنسىز.
— نەدىكىنى، سىز بىر يەرگە بارمىز دېسىڭىزلا، مەن ئامال بار سىز بىلەن كېتىمەن، سىز بىلەن بىللە ئۆتىمەن. ئۆكتەبىردە ھاۋا كىلىماتى جەزمەن ياخشى بولىدۇ. بىز جەزمەن شاد - خۇرام، بەختلىك كۈن ئۆتكۈزەلەيمىز. قەدىرلىكىم، سىز ئالدىنقى سەپكە كەتسىڭىز، مەن كۈندە سىزگە خەت يازىمەن.
— مەن كەتسەم سىز نەگە بارىسىز؟
— ھازىر بۇنى بىلمەيمەن، بىراق ھامان بىر ياخشى جاي چىقىدۇ. بۇنىڭغا مەن بىر ئامال قىلىمەن.
مەن بىردەم سۈكۈتكە چۆمدۇم، كاتېرىن كارىۋاتنىڭ يېنىدا ئولتۇردى، مەن ئۇنىڭغا قاراپ ئولتۇردۇم. ئىككىمىز ئارىلىق تاشلاپ ئولتۇردۇق، گويا ياتقىمىزدا باشقا بىرى بارەك،

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ئۆزىمىزنى ھېچ تەمكىن ھېس قىلالمايتتۇق. ئۇ قولىنى سۇنۇپ قولۇمنى تۇتتى.

— ئاچچىقلانمامسىز، قەدىرلىكىم؟

— ياق.

— ئالدام خالتىغا چۈشۈپ قاپتىمەن، دەپ ئويلىمامسىز؟

— بەلكىم سەل ئويلىغاندىمەن. ئەمما، سىزنىڭ ئالدام خالتىڭىزغا ئەمەس.

— مەنمۇ مېنىڭ ئالدام خالتامغا چۈشتىڭىز دېمىدىمغۇ؟ ھاڭۋاقتىلىق قىلماڭە، شۇنداق ھېسسىياتتا بولۇۋاتامسىز، دېمەكچىمەن.

— بىيولوگىيە نۇقتىسىدىن قارىغاندا، سىز ھامان ئالدام خالتىغا چۈشۈپ قالدىم، دەپ ئويلايسىز.

كاتېرىنىنىڭ يۈرىكى قاتتىق سوقۇۋاتاتتى. ئەمما، بەدىنى، قولى تىترىمىدى.

— «ھامان» دېگەن سۆز ياخشى دېيىلمىدى.

— كەچۈرۈڭ.

— ھېچقىسى يوق، لېكىن بىلىپ قويۇڭكى، مەن ئەزەلدىن ھاممىلدار بولۇپ باقمىغانىدىم. ھەتتا ئەزەلدىن بىرەرى بىلەن سۆيۈشۈپمۇ باقمىغانمەن. مەن ھازىرغىچە ئامال بار سىزگە بويسۇنۇپ كەلدىم. سىز ھازىر بۇنىڭ ئەكسىچە «ھامان» دەيدىغان گەپلەرنى قىلىۋاتىسىز.

— مەن تىلىمنى كىسىۋېتەيمۇ؟

— قەدىرلىكىم، سىز بەك ئەستايىدىل بولۇپ كەتمەڭ، — دېدى ئۇ يېنىمغا كېلىپ. بىز بايا تىنچى بىنورمال ھېسسىياتنى تۇگىتىپ، ئوتلۇق مۇھەببەت قاينىمىغا غەرق بولدۇق.

— بىز ئەسلىدىنلا بىر ئادەم ئىدۇق، ئورۇنسىز ئۇقۇشماسلىق پەيدا قىلمايلى.

— بىز بۇنداق قىلمايمىز.

— ئەمما، بەزىلەر مۇشۇنداق قىلىشىدۇ. ئۆزئارا

مۇھەببەتلىشىدۇ، ئورۇنسىز ئۇقۇشماسلىق پەيدا قىلىشىدۇ، جېدەللىشىدۇ، ئاخىرىغا بېرىپ ھەر ئىككىسىنىڭ مۇھەببىتى سۇسلىشىپ كېتىدۇ.

— بىز جېدەل - ماجىرا قىلىشمايمىز.

— بىز ھەرگىز جېدەللەشمەيلى، چۈنكى ئىككىمىز بىر گەۋدە! ۋاھالەنكى، پۈتۈن دۇنيادىكى ئادەملەر بىز بىلەن قېرىشىۋاتىدۇ. ئەگەر ئوتتۇرىمىزدا ئۇقۇشماسلىق بولۇپ قالسا، بىزنىڭ تۇغەشكىنىمىز شۇ، باشقىلار بىزنى بويسۇندۇرۇۋالىدۇ، خالاس.

— باشقىلار بىزنى بويسۇندۇرالمايدۇ، چۈنكى سىز بەك باتۇر، باتۇر ئادەمگە ھېچ ئىش بولمايدۇ، — دېدىم.

— ئۆلۈم - يېتىم دېگەن ھامان بولۇپ تۇرىدۇ.

— بىراق، بىرلا قېتىم.

— بۇ گەپنى كىمنىڭ دېگەنلىكىنى بىلمەيدىكەنمەن.

— باتۇرلار ئۆلەر بىر قېتىم، ئاجىزلار ئۆلەر مىڭ قېتىم①.

— دەل مۇشۇ سۆز، بۇنى كىم ئېيتقان بولغىيدى؟

— بىلمەيدىكەنمەن.

— بۇ گەپنى دېگەن ئادەم بەلكى يارامسىز، ئاجىز ئادەمدۇر، ئۇ ئاجىزلارنى ناھايىتى پىشىق چۈشىنىدىكەن. ئەمما، باتۇرلارنى تولۇق چۈشەنمەيدىكەن، باتۇرلار ناۋادا زېرەك بولسا بەلكىم ئىككى مىڭ قېتىم ئۆلەر ئىدى. بىراق، ئۇ بۇنى دېمەپتۇ، — دېدى كاتېرىن.

— بۇنىڭغا بىرنېمە دېمەك قىيىن، باتۇرلارنىڭ قەلبىنى ئاسان بىلگىلى بولمايدۇ.

— توغرا، باتۇرلار ئىچ باغرىنى ئۇنداق ئاسان تۆكمەيدۇ.

— سىز نوپۇزلۇق ئەربابلارغا ئوخشايدىكەنسىز.

---

① شېكسپىرنىڭ مەشھۇر «ئىمپېراتور قەيسەر» ناملىق دىرامىسىنىڭ ئىككىنچى پەردە ئىككىنچى كۆرۈنۈشىدە قەيسەر مۇنداق دەيدۇ: «ئاجىزلار ئۆلۈم ئالدىدا ئۆلەر نەچچە رەت، باتۇرلار تېتىيدۇ ئۇنى بىر نۆۋەت!»

ئۇيغۇر كىتاب تورىدىكى

— توغرا ئېيتتىڭىز، قەدىرلىكىم، ئادەم نوپۇزلۇق بولۇشى كېرەك.

— سىز باتۇر ئىكەنسىز.

— ياق، بىراق مېنىڭ باتۇر بولغۇم بار، — دېدى كاتېرىن.

— مەن باتۇر ئەمەس، — دېدىم مەن، — مەن ئۆزۈمنىڭ ئورنىنى بىلىمەن، مەن سىرتتا شۇنچە ئۇزاق سۇقۇنۇپ يۈرۈپتىمەن، ئۆزۈمنىمۇ بىلىپ بولدۇم. مەن توپچىغا ئوخشايمەن، ئۆزۈمنىڭ توپ ئوينىشى نەتىجەسىنىڭ ئىككى يۈز ئوتتۇز بولىدىغانلىقىنى بىلىمەن، مەن يەنە تىرىشسامۇ بىكار.

— توپ ئوينىشى نەتىجىسى ئىككى يۈز ئوتتۇزغا يېتىدىغانلار قانداق توپچىلار؟ ئادەمگە قالتىس ئاڭلىنىدىكەن.

— نەدە ئۇنداق بولسۇن، كالتەك توپ ئوينايدىغانلارغا كەلسەك ئادەتتىكىدەك ئادەملەرغۇ؟

— بىراق ئۇلارنى كالتەك توپ ماھىرلىرى دېيىشكە بولىدۇ، — كاتېرىن مېنى كۈلدۈرۈۋەتتى.

— مېنىڭچە، ئىككىمىز قالتىس ئادەملەرمىز. بىراق، سىزلا باتۇر، — دېدىم.

— مەن باتۇر ئەمەس، بىراق باتۇر بولۇشنى ئارزۇ قىلىمەن.

— بىز ھەر ئىككىلىمىز باتۇرلار، — دېدىم مەن، — مەن بىر رومكا ھاراق ئىچىۋالسام باتۇر بولۇپ كېتىمەن.

— بىز ئىككىمىز ياخشى ئادەملەرمىز، — دېدى كاتېرىن، ئۇ ئەينەكلىك ئىشكاپتىن بىر بوتۇلكا كونياك بىراندىسى ئەكېلىپ بەردى، — ھاراق ئىچىڭ، قەدىرلىكىم، سىزنىڭ پوزىتسىيەڭىز ياخشى بولۇۋاتىدۇ.

— ئىچكۈم يوق ئىدى، — دېدىم.

— بىر رومكا ئىچىڭ.

— بولىدۇ، — دېدىم ۋە سۇ ئىچىدىغان ئەينەك رومكىغا بىر بوتۇلكا كونياك بىراندىسىنىڭ ئۈچتىن بىرىنى قۇيۇپ بىر كۆتۈرۈپلا ئىچىۋەتتىم.

— قالتىس ئىكەنسىز، — دېدى كاتېرىن، — مەن كونياك بىراندىسىنىڭ قەھرىمانلار ھارىقى ئىكەنلىكىنى بىلەتتىم.

بىراق، سىز ئۇلاردىن ئاشۇرۇۋەتمەك.
— ئۇرۇشتىن كېيىن نەگە بېرىپ تۇرىمىز؟
— بەلكىم ياشانغانلار ساناتورىيەسىدە تۇرارمىز، — دېدى كاتېرىن.
— ئۇچ يىلدىن بۇيان مەن ھامان بالىلاردەك ئۇرۇشنى مىلاد بايرىمىدا ئاياغلىشىدۇ، دەپ ئويلايتتىم، ئەمما ھازىر مەن ئوغلىمىز دېگىز ئارمىيەسى مايورى بولغاندىن كېيىن بىرنېمە بولار، دەپ ئويلاپ قېلىۋاتىمەن.
— بەلكىم ئۇ يەنە گېنېرالمۇ بولۇپ قالار.
— ناۋادا ئۇرۇش يۈز يىل داۋاملاشسا، ئۇ دېگىز ـ قۇرۇقلۇق ئارمىيەلىرىنىڭ ھەر ئىككىسىگە قاتناشىپ سىناپ بېقىشقا ئۈلگۈرۈپ قالار.
— سىزمۇ بىرەر رومكا ئىچىپ قويامسىز؟
— ياق، ھاراق سىزنى خۇشال قىلىدۇ، قەدىرلىكىم. ئەمما، مېنىڭ بېشىم قايىدىكەن.
— سىز بىراندى ئىچىپ باقمىغانمۇ؟
— ئىچمىگەن، قەدىرلىكىم، مەن مۆمىن مەزلۇملاردىن بولىمەن.
مەن يەردىن بوتۇلكىنى ئېلىپ يەنە بىر رومكا ھاراق قۇيدۇم.
— مەن بېرىپ قېرىنداشلىرىڭىزغا قاراپ باقاي، — دېدى كاتېرىن، — مەن قايتىپ كەلگۈچە گېزىت كۆرۈپ تۇرۇڭ.
— بارمىسىڭىز بولمامدۇ؟
— ھازىر بارمىسام بەرىبىر كېيىن بارىمەن ـ دە!
— بولىدۇ، ئەمىسە ھازىرلا بېرىپ كېلىڭ.
— بىرەدەمدىلا قايتىپ كېلىمەن.
— ئاڭغىچە گېزىتنى كۆرۈپ بولىمەن.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يېگىرمە ئىككىنچى باب

شۇ كۈنى كېچىدىن باشلاپ ھاۋا سوۋۇشقا باشلىدى. ئەتىسى يامغۇر ياغدى، مەن ماججىئور دوختۇرخانىسىدىن قايتىپ كەلگەن ۋاقتىمدا يامغۇر قاتتىق يېغىشقا باشلىغانىدى، ياتاققا كەلگۈچە پۈتۈن بەدىنىم ھۆل بولۇپ كەتتى. مەن ياتقان كېسەلخانىنىڭ بالكونىدىن تاراسلاپ چۈشۈۋاتقان يامغۇرنى كۆرگىلى بولاتتى. شامال ئارىلاش يامغۇر ئەينەكلىك ئىشىككە تاراسلاپ تېگەتتى. مەن كىيىملىرىمنى ئالماشتۇرۇۋېلىپ ئازراق بىراندى ئىچتىم، بىراق بىراندى ئىنتايىن تەمسىز ئىدى. شۇ كۈنى كېچىدە بىرئاز بىئارام بولدۇم، ئەتىسى ناشتىدىن كېيىن قۇسۇۋەتتىم.

ــ ئۇنىڭ كۆزىنىڭ ئېقى يوغىناپ قاپتۇ، خېنىم، ــ دېدى كېسەلخانا دوختۇرى گايج خېنىمغا.

ئۇلار قولۇمغا بىر ئەينەكنى تۇتقۇزۇپ قويدى. قارىسام، كۆزۈمنىڭ ئېقى راستلا سارغىيىپ كېتىپتۇ. ئەسلىدە سېرىق كېسەلگە گىرىپتار بولۇپ قاپتىمەن. مۇشۇ كېسەل تۇپەيلىدىن دوختۇرخانىدا ئىككى ھەپتە يېتىپ قالدىم، كاتېرىن بىلەن بىللە ئۆتكۈزىدىغان دەم ئېلىشىمۇ قولدىن كەتتى. بىز ئەسلىدە ماججىئور كۆلى بويىدىكى پاللانزاغا بارماقچىدۇق. يوپۇرماقلار سارغايغان ئالتۇن كۈز پەسلىدە ئۇ يەردە جەزمەن ئوبدان ئويىنغىلى بولاتتى. ئۇ يەر ستېرىسادىن كۆپ ياخشى، ئادەم ئاز ئىدى، ستېرىسا بىلەن مىلانىڭ قاتنىشى ئىنتايىن قولايلىق ئىدى. شۇڭا، ھەمىشە تونۇشلار ئۇچراپ قالاتتى، پاللانزا تەرەپتە بىر ياخشى كەنت بار ئىدى. بۇ يەردىن بېلىقچىلار تۇرىدىغان كىچىك ئارالغا كېمە بىلەن بارغىلى بولاتتى. بۇ ئارالنىڭ

ئىچىدىكى چوڭراق بىرىدە يەنە ئاشخانىمۇ بار ئىدى. ئەمما، ئاخىر بۇ پىلانلارنىڭ ھەممىسى كۆپۈككە ئايلاندى.

بىر كۈنى مەن كېسەل كارىۋىتىدا ياتاتتىم، ۋان كامپېن خانىم ياتاقتا كىرىپ ئەينەكلىك ئىشكاپنى ئاچتى ـ دە، ئىچىدىكى قۇرۇق ھاراق بوتۇلكىلىرىنى كۆرۈپ قالدى، مەن دەرۋازىۋەنگە بىرمۇنچە قۇرۇق بوتۇلكىلارنى ئاچىقتۇرغۇزۇۋەتكەنىدىم. كىم بىلسۇن، ئۇ ۋان كامپېن خانىمغا ئۇچراپ قاپتۇ. شۇڭا، ئۇ يۇگۈرۈپ چىقىپ ئاختۇرغانىكەن. بوتۇلكىلارنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمى ۋېرموس، ماسارا، كاپرى، چىئانتى ھاراقلىرىنىڭ بوتۇلكىسى ۋە يەنە كونياك بىراندىسىنىڭ بوتۇلكىلىرى ئىدى. دەرۋازىۋەن ۋېرموس ھارىقىنىڭ بوتۇلكىسى ۋە شال پاخلىدا ئورالغان چوڭ بوتۇلكىلارنى ئاچىقىپ كەتكەن، قالغانلىرىنى ئىككىنچى قېتىم ئاچىقماقچى بولغانىدى. ۋان كامپېن خانىم دەل ئاشۇ قېتىم قالغان بىراندى بوتۇلكىلىرى بىلەن ئىت ئېيىق شەكىللىك ھاراق بوتۇلكىلىرىنى تېپىۋالدى. بوتۇلكىلارنىڭ ئىچىگە قارا كۆز بەدىيان تاتلىق ھارىقى قاچىلانغانىدى. ئىت ئېيىق شەكىللىك بوتۇلكىلارنى كۆرۈپ ئۇنىڭ بەك ئاچچىقى كەلدى. ئۇ بوتۇلكىلارنى قولىغا ئېلىپ كۆرۈپ باقتى، بوتۇلكا زوڭزىيىپ ئولتۇرغان ئىت ئېيىقنىڭ شەكلىدە بولۇپ، ئېيىقنىڭ ئالدىنقى پۇتى يۇقىرىغا كۆتۈرۈلگەن، بېشىدا بوتۇلكا پۇرۇپكىسى بار ئىدى، بوتۇلكا تېگىگە ئەينەك مارجانلار چاپلانغانىدى. مەن قاتتىق كۈلۈپ كەتتىم.

ـــ بۇ قارا كۆز بەدىيان تاتلىق ھارىقى، ئەڭ ياخشى قارا كۆز بەدىيان تاتلىق ھارىقىنى مۇشۇنداق ئىت ئېيىق شەكىللىك بوتۇلكىلارغا قاچىلايدۇ. بۇ رۇسىيەنىڭ مەھسۇلاتى، ـــ دېدىم.

ـــ ئاۋۇلار بىراندى بوتۇلكىسىدۇ؟ ـــ دەپ سورىدى ۋان كامپېن خانىم.

ـــ مەن بىر قىسمىنىلا كۆردۈم، بەلكىم ھەممىسى شۇنداقتۇ، ـــ دېدىم.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

— سىز ئۆز بېشىمچىلىق قىلىپ ھاراق ئىچىۋاتقىلى قانچىلىك ۋاقىت بولدى؟

— بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆزۈم سېتىۋېلىپ ئەكەلگەن، ئىتالىيەلىك ئوفېتسىرلار دائىم مېنى يوقلىغىلى كېلىدۇ، ئازراق بىراندى قۇيۇپ بەرمىسەم ئۇلارنى نېمىدە كۈتىمەن؟ — دېدىم.

— ئەجەبا ئۆزىڭىز ئىچمەمسىز؟ — دېدى ئۇ.

— ئۆزۈمۇ ئىچىمەن.

— بىراندى ئىچمىسىز؟ ئون بىر قۇرۇق بىراندى بوتۇلكىسى، يەنە ئاۋۇ ئىت ئېيىق بوتۇلكىسىمۇ بار تېخى، — دېدى ئۇ.

— قارا كۆز بەدىيان تاتلىق ھارىقى.

— مەن ئادەم چاقىرتىپ ئەكېتەي، قۇرۇق بوتۇلكىلارنىڭ ھەممىسى مۇشۇ يەردىمۇ؟

— ھازىرچە مۇشۇلار بار ئىكەن.

— ئەمما، مەن سىزنىڭ سېرىق كېسىلىڭىزگە كۆڭۈل بۆلۈۋاتىمەن. بېجىرىم بەدىنىڭىزگە ئىچىم ئاغرىۋاتىدۇ.

— رەھمەت سىزگە.

— سىزنىڭ ئالدىنقى سەپكە بېرىشنى خالىماسلىقىڭىزدىن ئاغرىنمىساق بولغۇدەك، بىراق ھاراقنى چىلاشقۇدەك ئىچىپ، سېرىق كېسىلىڭىزگە قەستەن ئىمكانىيەت يارىتىپ بەرگىنىڭىزگە قارىغاندا، سىز ئانچە زېرەكلەردىن ئەمەس ئىكەنسىز.

— سىز مېنى نېمىنى قەستەن قىلدىڭىز دەۋاتىسىز؟

— قەستەن ھاراق ئىچىپ يۇرگىنىڭىزنى دەۋاتىمەن. بۇنى ئېنىق ئاڭلىدىڭىزغۇ، سىز يەنە باشقا باھانە ـ سەۋەب تاپماقچىمۇ؟ سىزنىڭ سېرىق كېسىلىڭىز ساقايسىلا، ئالدىنقى سەپكە بارىسىز. ئۆزىڭىز تېپىۋالغان بۇ سېرىق كېسىلىڭىزنىڭ سىزنى دەم ئېلىپ داۋالىنىش سالاھىيىتىگە ئىگە قىلىشىغا مەن ئىشەنمەيمەن، — دېدى ئۇ.

مەن بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدىم.

— ئىشەنمەمسىز؟

— ئىشەنمەيمەن. سىز سېرىق كېسەلگە مۇپتىلا بولۇپ باققانمۇ، ژان كامېبېن خانىم؟

— ياق، لېكىن مەن بۇنداق كېسەلگە گىرىپتار بولغانلارنى كۆپ كۆرگەن.

— سىز مۇشۇنداق كېسەلگە مۇپتىلا بولغانلارنى بۇ يەردە ياخشى كۈن ئۆتكۈزۈۋاتىدۇ، دەپ ئويلامسىز؟

— ھەر ھالدا ئالدىنقى سەپتىن ياخشىراق.

— ژان كامېبېن خانىم، — دېدىم مەن، — سىز ھەربىي مەجبۇرىيەتتىن قېچىپ ئۆزىنى ھالاكەت گىردابىغا ئىتتەرگەنلەرنى ئاڭلاپ باقمىغانمۇ؟

ژان كامېبېن خانىم مەن سورىغان بۇ ئەھلىي مەسىلىگە پىسەنت قىلمىدى، ئاڭلىمىغانغا سېلىپ ياتاقتىن چىقىپ كەتمەكچى بولدى، لېكىن چىقىپ كەتكۈسى يوق ئىدى، چۈنكى ئۇ مېنى ياخشى كۆرمەيتتى، ھازىر مۇشۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ مېنى تازا بىر ئەدەپلىۋالمىسا بولمايتتى.

— مەن نۇرغۇن ئادەملەرنى بىلىمەن، ئۇلار ئالدىنقى سەپكە بېرىشتىن قېچىپ قەستەن ئۆزىنى يارىلاندۇرۇۋالغان.

— مەسىلە بۇ يەردە ئەمەس. ئۆزىنى قەستەن يارىلاندۇرۇۋالغانلارنى مەنمۇ كۆرگەن. سىز ھەربىي مەجبۇرىيەتتىن قېچىپ ئۆزىنى ئۆزى ھالاكەتكە تۈتۈپ بەرگەن ئادەملەرنى ئاڭلىغانمۇ، دەپ سوراۋاتىمەن، چۈنكى سېرىق كېسەلمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش، مېنىڭچە ئايالالار بۇنى چۈشەنمەيدۇ، شۇڭلاشقا مەن سىزدىن سېرىق كېسەلگە گىرىپتار بولۇپ باققانمۇ، دەپ سوراۋاتىمەن، ژان كامېبېن خانىم، چۈنكى...

ژان كامېبېن خانىم گەپنىڭ ئاخىرىنى ئاڭلىماي ياتاقتىن چىقىپ كەتتى. گايج خېنىم كىرىپ كەلدى.

— سىز ژان كامېبېنغا نېمىلەرنى دېدىڭىز؟ ئۇنىڭ ئاچچىقىدا

جېنى چىقاي دەپتۇ.

ــ بىز ھەر خىل سەزگۈلەرنى سېلىشتۇرۇپ باقتۇق. مەن تېخى ئۇنىڭدىن سىزنىڭ بالا تۇغۇش تەجرىبىڭىز بارمۇ، دەپ سورىماقچىدىم.

ــ سىز بەك ئەخمەق ئىكەنسىز، ئۇ سىزنىڭ جېنىڭىزنى ئالىدۇ، ــ دېدى گايج خېنىم.

ــ ئۇ مېنىڭ جېنىمنى ئېلىپ بولدى، مېنىڭ دەم ئېلىشىمنى بىكار قىلدى. ئۇ مېنى دەرھال ھەربىي سوتقا ئەرز قىلسا بولماسمىدى؟ ئۇ بەك پەسكەش خوتۇن ئىكەن.

ــ ئۇنىڭ ئەزەلدىنلا سىز بىلەن خۇشى يوق ئىدى، سىلەر زادى نېمىنى تالىشىسىلەر؟ ــ دېدى گايج خېنىم.

ــ ئۇ مېنى قەستەن ھاراق ئىچىپ سېرىق كېسىلىنى ئېغىرلىتىۋېتىپ، ئالدىنقى سەپكە بېرىشتىن قېچىۋاتىسىز، دەيدۇ.

ــ تۇفى، ــ دېدى گايج خېنىم، ــ مەن قەسەم ئىچىپ تۇرۇپ سىزنى ئەزەلدىن ھاراق ئىچىپ باققان ئەمەس، دەيمەن. بۇ يەردىكىلەرنىڭ ھەممىسى سىزنىڭ ھاراق ئىچمىگەنلىكىڭىزنى قەسەم ئىچىپ ئىسپاتلايدۇ.

ــ ئۇ ھاراق بوتۇلكىلىرىنى كۆرۈپ بولدى.

ــ مەن سىزگە ھاراق بوتۇلكىلىرىنى بىر تەرەپ قىلىۋېتىڭ، دېمىگەنمىدىم. بوتۇلكىلار ھازىر نەدە؟

ــ ئىشكاپتا.

ــ قول سومكىڭىز بارمۇ؟

ــ يوق، بوتۇلكىلارنى بىرىزېنت سومكىغا قاچىلايلى.

گايج خېنىم بوتۇلكىلارنى سومكىغا قاچىلاپ، مەن بۇنى دەرۋازىۋەنگە بېرىۋېتەي، دېدى ـ دە، چىقىپ كەتتى.

ــ توختاپ تۇرۇڭ، ــ دېدى ۋان كامپېن خانىم، ــ بوتۇلكىلارنى ماڭا بېرىڭ.

ئۇ دەرۋازىۋەننى چاقىرىپ كەلگەنىدى.

ــ بوتۇلكىلارنى سىز ئېلىڭ، ــ دېدى ئۇ دەرۋازىۋەنگە، ــ

مەن دوكلات يازغاندا بوتۇلكىلارنى دوختۇرلارغا كۆرسىتىمەن.
ئۇ ياتاقتىن چىقىپ كەتتى، دەرۋازىنى سومكىنى يۆدۈپ ئەگىشىپ ماڭدى، ئۇ سومكا ئىچىگە نېمە قاچىلانغانلىقىنى بىلەتتى. دەم ئېلىشتىن قۇرۇق قالغاندىن باشقا، ماڭا ھېچ زىيان بولمىدى.

ئۇيغۇر كىتاب توربىتى www.uyghurkitap.com

يىگىرمە ئۈچىنچى باب

مەن ئالدىنقى سەپكە قايتىدىغان كۈنى كېچىسى دەرۋازىۋەننى پويىز ئىستانسىسىغا بېرىپ تۇرىندىن كېلىدىغان پويىزنى ساقلاپ، ماڭا بىر ئورۇن تۈتۈپ قويۇپ كېلىشكە ماڭدۇردۇم. پويىزدىكى ئورۇن تۇرىندىلا ئورۇنلاشتۇرۇلاتتى، مىلانغا كەچقۇرۇن سائەت ئون يېرىم ئەتراپىدا كېلىپ، ۋوگزالدا توختاپ يېرىم كېچىدە ماڭاتتى. ئورۇن ئىگىلەش ئۈچۈن پويىز مىلانغا يېتىپ كەلگەندىلا پويىزغا چىقىپ ئورۇن ئېلىۋېلىش كېرەك ئىدى. دەرۋازىۋەن دەم ئېلىۋاتقان بىر قورالىق ئەسكەرنىڭ ھەمراھلىقىدا ئاران دېگەندە بىر ئورۇن ئىگىلەپتۇ (بۇ قورالىق ئەسكەر ئەسلىدە بىر تىككۈچى ئىكەن)، مەن ئۇنىڭغا پويىز ئىستانسىسىغا ۋاقتىلىق كىرىپ ـ چىقىشقا بولىدىغان بېلەت ئالىدىغان پۇلنى بەردىم، نەرسە ـ كېرەكلىرىمنى ئۇلاردىن ماڭغۇزۇۋەتتىم. مەندە يوغان سومكا ۋە دالا ئۇرۇشىدا ئىشلىتىدىغان سومكىلا بار ئىدى.

چۈشتىن كېيىن سائەت بەش ئەتراپىدا مەن دوختۇرخانىدىكى خادىملار بىلەن خوشلىشىپ دوختۇرخانىدىن ئايرىلدىم، نەرسە ـ كېرەكلىرىمنى دەرۋازىۋەننىڭ ياتقىدا قويدۇم. مەن ئۇنىڭغا يېرىم كېچىدە پويىز ئىستانسىسىغا بارىدىغانلىقىمنى ئېيتتىم، ئۇنىڭ خوتۇنى مېنى «بايۋەچچە» دەيتتى. ئۇ خوشلاشقاندا يىغلاپ كەتتى. ئۇ كۆزىنى سۈرتۈۋېتىپ مەن بىلەن قول ئېلىشتى، ئارقىدىن يەنە يىغلاپ كەتتى، مەن ئۇنىڭ دۇمبىسىگە يېنىك ئۇرۇپ قويدۇم، ئۇ خېلىغىچە يىغىدىن توختىمىدى. ئۇ ئىلگىرى ماڭا لازىملىق نەرسىلەرنى تولۇقلاپ بېرەتتى. ئۆزى پاكار،

سېمىز ئايال ئىدى، كۈلۈمسىرەپلا تۇراتتى، چاچلىرى ئۇچتەك ئاقىرىپ كەتكەنىدى. ئۇ يىغلاپ تۆكۈلۈپ كەتتى. مەن دوقمۇشتىن ئۆتۈپ بىر قاۋاقخانىغا كىرىپ كاتېرىنىنى كۈتۈپ ئولتۇردۇم. سىرت قاپقاراڭغۇ، سوغۇق، تۇمانلىق ئىدى. مەن قەھۋە ۋە كىراپا ھارىقى بۇيرۇتتۇم. چىراغ يورۇقىدا كاتېرىن بارکلېينى كۆرۈپ دېرىزىنى چەكتىم. ئۇ ئۇيان - بۇيان قاراپ مېنى كۆرۈپ كۈلۈپ قويدى. مەن ئۇنىڭ ئالدىغا چىقتىم. ئۇ ئۇچىسىغا توق كۆك رەڭلىك پىلاش، بېشىغا نېپىز شىلەپە كىيىۋالغانىدى. بىز پىيادىلەر يولىدا دۇكانلارنى ئارىلاپ بازاردىن ئۆتۈپ چوڭ يولغا چىقتۇق، ئاندىن ئەگمە ئىشكىتىن ئۆتۈپ چېركاۋ مەيدانىغا كەلدۇق. ئۇ يەردە تىراللىبۇس يولى بار ئىدى، ئۇ يەردىن ئۆتسەكلا چېركاۋ ئىدى. تۇمان ئىچىدە چېركاۋ ئاق ھەم نەمخۇش كۆرۈنەتتى. بىزنىڭ سول تەرىپىمىزدە يوپيورۇق دۇكان ۋە ئەگمە كارىدورنىڭ كىرىش ئىشىكى بار ئىدى، مەيدان تۇمان ئىچىدە قالغانىدى. بىز چېركاۋنىڭ ئالدىغا كەلدۇق، چېركاۋ ئىنتايىن ھەيۋەت كۆرۈنەتتى، تاش تاملىرىدىن سۇ تامچىپ تۇراتتى.

— كىرگۈزىز بارمۇ؟ — دېدىم مەن.

— ياق، — دېدى كاتېرىن.

بىز داۋاملىق ئالدىمىزغا ماڭدۇق. ئالدىدىكى تاش تام يېنىدا بىر ئەسكەر بىلەن بىر قىز تۇرۇپتۇ. ئۇلارنى خىرە - شىرە كۆرگىلى بولاتتى. بىز بۇلارنىڭ يېنىدىن ئۆتكەندە ئۇلار تاش تامغا يۆلىنىپ تۇرۇۋېلىشتى. ئەسكەر پىلاشىدا قىزنى ئورىۋاپتۇ.

— ئۇلار بىزگە ئوخشاش ئىكەن، — دېدىم.

— بىزگە ھېچكىم ئوخشىمايدۇ، — دېدى كاتېرىن. ئۇنىڭ تەلەپپۇزىدىن خۇشاللىق بىلىنمەيتتى، — ئۇلارنىڭ باردىغان جايى بولسىكەن.

— بۇ ئىش ئۇلارغا ياخشىلىق ئېلىپ كېلەلمەسمىكىن.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

— بۇنىڭغا بىرنېمە دېمەك قىيىن، ھەرقانداق ئادەمگە تۇرىدىغان بىر جاي بولۇشى كېرەك — دە!

— ئۇلار چېركاۋغا كىرسە بولىدۇ، — دېدى كاتېرىن.

بىز چېركاۋدىن ئۆتۈپ، مەيداننىڭ ئۇ بېشىغا باردۇق، ئاندىن بۇرۇلۇپ چېركاۋغا قاريدۇق. چېركاۋ تۇمان ئىچىدە قالتىس چىرايلىق كۆرۈندى. بىز كۆن — خۇرۇم مالىرى دۇكىنىنىڭ ئالدىدا توختىدۇق، دۇكاننىڭ دېرىزىسىگە ئۆتۈك، سومكا ۋە چاڭغا ئۆتۈكى تىزىپ قويۇلۇپتۇ، قارا خۇرۇمدىن تىكىلگەن ئۆتۈكلەر پارقىراپ تۇراتتى. چىراغ نۇرىدا قارا خۇرۇمدىن تىكىلگەن مالىلار ئاجايىپ پارقىراپ تۇراتتى.

— بىز چاڭغا تېيىلغىلى قاچان بارىمىز؟

— ئىككى ئايدىن كېيىن مۇررىن[1]دا چاڭغا تېيىلغىلى بولىدۇ، — دېدى كاتېرىن.

— بىز شۇ يەرگە بارايلى.

— بولىدۇ، — دېدى كاتېرىن. بىز باشقا دۇكانلارنى ئارىلاپ بولۇپ، بىر خالتا كوچىغا بۇرۇلدۇق.

— بۇ كوچىدا مېڭىپ باقماپتىكەنمەن.

— مەن دوختۇرخانىغا بارغاندا مۇشۇ يېقىن يولدىن ماڭىمەن، — دېدىم. بۇ بىر خالتا كوچا ئىدى، بىز ئوك تەرەپ بىلەن ماڭدۇق، تۇمان ئىچىدە ئادەملەر ئۆتۈشۈپ تۇراتتى. خالتا كوچىنىڭ بويىدا دۇكانلار بار ئىدى، دۇكان دېرىزىلىرىدىن چىراغ نۇرى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. بىر دۇكاننىڭ دېرىزىسىگە پىشلاق تىزىپ قويۇپتۇ. بىز دۇكانغا بىر قۇر كۆز يۈگۈرتتۇق.

مەن بىر قورال — ياراغ دۇكىنىنىڭ ئالدىدا توختىدىم.

— كىرىپ باقايلىمۇ، مەن بىر قورال ئالماقچىدىم.

— قانداق قورال ئالمىسىز؟

---

① مۇررىن — شۇھىيتسارىيەنىڭ ئوتتۇرا قىسمىدىكى مەشھۇر سەيلىگاھ. دېڭىز يۈزىدىن بەش مىڭ تۆت يۈز ئون بەش فۇت ئېگىزلىكتە، مەنزىرىسى ئاجايىپ گۈزەل.

— تاپانچا، — دېدىم. بىز دۇكانغا كىردۇق، مەن تاسمانىنى يېشىپ، تاسمامغا ئۆتكۈزۈلگەن قۇرۇق تاپانچا قاپچۇقى بىلەن تاسمانى پەشتاختىغا قويدۇم، پەشتاختىنىڭ كەينىدە ئىككى ئايال بار ئىكەن، ئۇلار بىرنەچچە تاپانچىنى كۆرسەتتى.

— قاپچۇققا دەل كېلىدىكەن، — دېدىم.

تاپانچا قاپچۇقىنى ئاچتىم. كۇل رەڭ خۇرۇمدىن تىكىلگەن بۇ قاپچۇقنى مەن كونا ماللار دۇكىنىدىن ئالغان، شەھەرلەردە ئېسىپ يۈرسە يارىشاتتى.

— ئۇلاردا ياخشى تاپانچا بارمۇ؟ — سورىدى كاتېرىن.

— ھەممىسى خېلى يامان ئەمەس، — دېدىم ۋە دۇكاندار ئايالدىن سورىدىم، — ماۋۇ تاپانچىنى سىناپ باقسام بولامدۇ؟

— بۇ يەردە تاپانچا سىناپ باقىدىغان ئورۇن يوق، تاپانچا ناھايىتى ياخشى، چاتاق يوقلۇقىغا كېپىل بولىمەن، — دېدى دۇكاندار ئايال.

مەن تەپكىنى باستىم، ئاندىن ئوق دىسكىسىنى ئارقىغا تارتتىم. پۇرژىنا چىڭراق بولسۇن، ئەمما قولۇمغا چۈشتى. مەن قارىغا ئېلىپ تۇرۇپ تەپكىنى تارسىدە قىلىپ باستىم.

— ئىشلىتىلگەن تاپانچا، ئەسلىدە بىر ئوفىتسېرنىڭ ئىدى. ئۇ بەك مەرگەن ئىدى، — دېدى دۇكاندار ئايال.

— ئۇنىڭغا سىز سېتىپ بەرگەنمۇ؟

— شۇنداق.

— ئەمىسە قانداق قايتۇرۇۋالدىڭىز؟

— مەن ئۇنىڭ كانۇپىيىدىن ئالدىم.

— مەندىنمۇ ئېلىۋالامسىز تېخى، — دېدىم، — قانچە پۇل؟

— ئەللىك لىرا. ناھايىتى ئەرزان.

— بولىدۇ، مەن يەنە ئىككى تال ئارتۇق ئوقدان ۋە بىر قاپ ئوق ئالاي.

دۇكاندار ئايال پەشتاختا ئاستىدىن بۇ نەرسىلەرنى چىقاردى:

— خەنجەر ئالامسىز؟ مەندە باشقىلار ئىشلەتكەن بىرنەچچە

خەنجەر بار، ناھايىتى ئەرزان، — دېدى ئۇ يەنە.

— مەن ئالدىنقى سەپكە بارىمەن، — دېدىم.

— ھە، ئۇنداقتا سىزگە خەنجەرنىڭ لازىمى يوق ئىكەن، — دېدى ئۇ.

مەن پۇلنى تۆلۈۋېتىپ، ئوقنى ئوقدانغا سېلىپ مەھكەم قىستۇرۇپ قويدۇم، ئاندىن تاپانچىنى قاپچۇققا سالدىم. ئارتۇق ئوقدانغىمۇ ئوق قاچىلىدىم، ئاندىن ئۇنى تاپانچا قاپچۇقىنىڭ خالتىلىرىغا سېلىپ، تاسمىنى بېلىمگە چىڭ باغلۇۋالدىم. تاپانچا تاسمىدا ئوبدان تۇردى، بىراق ئەڭ ياخشىسى يەنىلا ھەربىي بەلگىلىمىدىكى تاپانچا بولغىنى ياخشى ئىكەن، چۈنكى شۇنداق بولغاندا ئوقنىڭ كېلىش مەنبەسىدىن مەسىلە چىقمايتتى!

— مەن ھازىر تولۇق قورالاندىم، بۇ ئىشنى ئۇنتۇپ قېلىشقا بولمايتتى. مېنىڭ يەنە بىر تاپانچامنى باشقىلار دوختۇرخانىغا كېلىدىغان چېغىمدا ئېلىپ كېتىپتىكەن، — دېدىم.

— بۇ تاپانچىڭىز ياخشى چىقار، ئىلاھىم، — دېدى كاتېرىن.

— يەنە باشقا نەرسىلىرىمۇ لازىممۇ؟ — سورىدى دۇكاندار ئايال.

— بولدىغۇ دەيمەن.

— تاپانچىنىڭ ئىزىمسى بار، — دېدى دۇكاندار.

— كۆردۇم، — دۇكاندار ئايالنىڭ باشقا نەرسىلىرىنىمۇ سېتىۋالغۇسى بار ئىدى.

— پۇشتەك لازىممۇ؟

— ياق.

بىز دۇكاندار ئايال بىلەن خوشلىشىپ، پىيادىلەر يولىغا چىقتۇق. كاتېرىن دۇكانىنىڭ دېرىزىسىگە قاراپ قويدى. دۇكاندار ئايال بىزگە قاراپ ئېگىلىپ قويدى.

— ئاۋۇ ياغاچ رامكىلارغا ئالغان ئەينەكلەرنى نېمىگە ئىشلىتىدۇ؟

— قۇشلارنى قىزىقتۇرۇش ئۈچۈن، ئۇلار مۇشۇنداق كىچىك

ئەينەكنى كۆتۈرۈپ ئېتىز ـ دالالاردا ئايلىنىدۇ. بوز تورغايلار بۇنى كۆرۈپ ئۇچۇپ چىقىشىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئىتالىيەلىكلەر ئۇلارغا قارىتىپ ئوق چىقىرىدۇ.

ــ ئۇلار ئۆزگىچە ئىش تۇتىدىغان مىللەت ئىكەن، ــ دېدى كاتېرىن، ــ قەدىرلىكىم، سىلەر ئامېرىكىدا بوز تورغاي ئاتمايدىغانسىلەر؟

ــ مەخسۇس ئاتمىدىغانلار يوق.

بىز يولنىڭ ئۇ تەرىپىگە ئۆتۈپ ماڭدۇق.

ــ ھازىر خېلى ياخشى بولۇپ قالدىم، ئاتايا چىققاندا باشقىچىلا بولۇپ قالغانىدىم، ــ دېدى كاتېرىن.

ــ بىز بىللە بولساقلا ياخشى بولۇپ قالىسىز.

ــ بىز مەڭگۈ بىللە ئۆتىمىز.

ــ شۇنداق. بىراق، مەن يېرىم كېچىدە يولغا چىقىمەن.

ــ ئۇنى ئويلىماڭ، قەدىرلىكىم.

بىز يولىمىزغا مېڭىۋەردۇق، تۇمان ئىچىدە كوچا چىراغلىرى خىرە كۆرۈنەتتى.

ــ چارچىمىدىڭىزمۇ؟ ــ سورىدى كاتېرىن.

ــ سىزچۇ؟

ــ ھېچقىسى يوق. ئايلىنىپ يۈرۈش ئادەمگە ھۇزۇر بېغىشلايدىكەن.

ــ ئەمما بەك ئۇزۇن يول يۈرسەك بولمايدۇ.

ــ شۇنداق.

بىز بۇرۇلۇپ قاراڭغۇ بىر خالتا كوچىغا كىرىپ بىردەم ماڭدۇق. مەن توختاپ كاتېرىنىنى سۆيدۇم، ئۇنىڭ قولى مۇرەمدە ئىدى، ئۇ پەلتوىۇمنىڭ ئىچىگە كىرىپ كېتىپتۇ. شۇنداق قىلىپ ئىككىلىمىز پەلتونىڭ ئىچىدە ئېگىز تامغا يۆلىنىپ تۇردۇق.

ــ بىر جاي تاپساق بوپتىكەن، ــ دېدىم.

كاتېرىن قوشۇلدى. بىز خالتا كوچىدىن قانال يېنىدىكى كەڭرەك كوچىغا ئۆتتۇق، يولنىڭ قارشى تەرىپىدە پىششىق

خىشلىق تام ۋە بەزى قۇرۇلۇشلار بار ئىدى. ئالدىمىزدىكى كۆۋرۈكتىن بىر تراللىبۇس ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى.

— بىز كۆۋرۈككە بېرىپ بىر پەيتون يالالايلى، — دېدىم.

بىز تۇمان لەيلەپ تۇرغان كۆۋرۈك ئۇستىدە پەيتون كۈتتۈق. بىرنەچچە تراللىبۇس ئۆتۈپ كەتتى. ئارقىدىن پەيتون كەلدى، بىراق ئۇنىڭدا ئادەم بار ئىكەن. تۇمان تارقاپ يامغۇر يېغىشقا باشلىدى.

— بىز تراللىبۇسقا ئولتۇرساق ياكى ماڭساق بولمامدۇ؟ — دېدى كاتېرىن.

— پەيتون بەربىر كېلىدۇ. مۇشۇ يەردىن ئۆتىدۇ، — دېدىم.

— بىرى كەلدى، — دېدى ئۇ.

پەيتونكەش ئاتنى توختاتتى. ھېسابلاش جەدۋىلى ئۇستىدىكى مېتالدا ئىشلەنگەن كىراكەشلىك ۋىۋىسكىسىنى چۈشۈردى. پەيتون يوپۇقى تارتىلغانىدى. پەيتونكەشنىڭ پەلتوسى يامغۇردا ھۆل بولۇپ كېتىپتۇ، شىلەپىسىمۇ ھۆل بولۇپ پارقىراپ كەتكەنىدى. بىز پەيتوننىڭ كەينىدە ئولتۇردۇق. پەيتون ئىچى قاراڭغۇ ئىدى.

— نەگە بارىمىز؟

— ۋوگزالغا، ۋوگزالنىڭ ئۇدۇلىدا بىر مېھمانخانا بار، شۇ يەرگە بارىمىز.

— مۇشۇنداق بارساق بولامدۇ، ھېچنېمە ئالمايۋ؟

— تاپىمىز.

پەيتون يامغۇرغا قارىماي خالتا كوچىلاردا بىرھازا ماڭدى، ۋوگزالغا ئۆتىدىغان يول ناھايىتى يىراق ئىدى.

— بىز تاماق يېمەمدۇق؟ بىردەمدىن كېيىن قورسىقىم ئېچىپ كېتىدۇ، — دېدى كاتېرىن.

— مېھمانخانىدا يەيمىز.

— مېنىڭ كېيگۈدەك كىيىمىم يوق، ھەتتا كېچىلىك كىيىمىمۇ يوق تۇرسا.

— بىر قۇر كىيىم ئالايلى، — ئاندىن پەيتونكەشكە دېدىم، — مانزونى كوچىسى بىلەن مېڭىڭ.

پەيتونكەش بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى. پەيتون دوقمۇشقا بارغاندا سول تەرەپكە قايرىلدى. چوڭ كوچىغا كىرگەندىن كېيىن كاتېرىن پۇتۇن دىققىتى بىلەن دۇكان ئىزدىگىلى تۇردى.

— بۇ يەردە بىر دۇكان بار ئىكەن، — دېدى ئۇ.

— مۇشۇ يەردە توختاڭ، — دېدىم پەيتونكەشكە. كاتېرىن پەيتوندىن چۈشۈپ پىيادىلەر يولىدىن ئۆتۈپ بىر دۇكانغا كىرىپ كەتتى. مەن پەيتونغا يۆلىنىپ تۇرۇپ ئۇنى كۈتتۈم. يامغۇر ياغماقتا، نەمخۇش توپا ھىدى ۋە ئاتنىڭ يامغۇر ھىدى ئارىلاشقان ئىسسىق پۇرىقى دىمىقىمغا ئۇرۇلدى. كاتېرىن ئورالغان بىر بوپا نەرسىنى كۆتۈرۈپ كەلدى، بىز پەيتونغا چىقتۇق، پەيتۇن يەنە مېڭىپ كەتتى.

— مەن بەك بەتخەج جۇمۇ، قەدىرلىكىم، — دېدى ئۇ، — بىراق كېچىلىك كىيىم بەك ياخشى ئىكەن.

بىز مېھمانخانىغا باردۇق. مەن كاتېرىنغا پەيتوندا كۈتۈپ تۇرۇشنى ئېيتىپ، دىرېكتورنى ئىزدەپ كەتتىم. بوش ياتاق بار ئىكەن، مەن پەيتوننىڭ ئالدىغا بېرىپ پەيتونكەشكە كىرا پۇلىنى بەردىم، ئاندىن كاتېرىن بىلەن مېھمانخانىغا كىردۇق. نۇرغۇن تۇگمىسى بار خىزمەت فورمىسى كىيىۋالغان يىگىت كاتېرىننىڭ قولىدىكى بوپىنى ئالدى. دىرېكتور بېشىنى لىڭشىتىپ تەزىم بەجا كەلتۈرۈپ، بىزنى لىفتقا باشلاپ ماڭدى. مېھمانخانىدا نۇرغۇن قىزىل رەڭلىك يۈڭلۈق پەردە ۋە مىس بېزەك بۇيۇملىرى بار ئىدى، دىرېكتور بىز بىلەن بىللە لىفتتا يۇقىرىغا چىقتى.

— ئەپەندى، خانىم، تاماقنى ياتاقتا يەمسىلەر؟

— شۇنداق قىلايلى. تاماق تىزىملىكىنى چىقىرىپ بېرىڭ، — دېدىم.

— ئىككىڭلار بىرئاز ئالاھىدىرەك تائام يەڭلار، ئازراق دالا پۇرىقى بار يېمەكلىك ياكى تۇخۇم ـ سۇتلۇك پىرەنىك دېگەندەك.

ئۇيغۇر كىتاب ئوپۇنى www.uyghurkitap.com

— دالا يېمەكلىرىدىن نېمە بار؟

— قىرغاۋۇل ۋە تاغ لايخورىكى بار.

— تاغ لايخورىكى يەيلى، — دېدىم.

كارىدوردا كېتىۋاتىمىز، كارىدورغا سېلىنغان گىلەملەر يىرتىلىپ ئەبجىقى چىقىپ كېتىپتۇ. كارىدوردا نۇرغۇن ئىشىكلەر بار ئىدى. دىرېكتور قەدىمىنى توختىتىپ، ئاچقۇچنى ئېلىپ بىر ئىشىكنى ئاچتى.

— مانا مۇشۇ ياتاق، بىر ئېغىزلىق، ئەپچىل ياتاق.

ھېلىقى يىگىت بوپىنى ياتاقنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى شىرەنىڭ ئۈستىگە قويدى.

دىرېكتور دېرىزە پەردىسىنى ئېچىپ قويدى.

— سىرت تۇمان بولۇپ كېتىپتۇ، — دېدى ئۇ. ياتاقتا قىزىل رەڭلىك يۇڭلۇق پەردە، ئەينەك، ئىككى ئورۇندۇق، بىر چوڭ كارىۋات بار ئىدى. كارىۋاتقا تاۋار ـ دۇردۇندا ئىشلەنگەن ياپقۇچ يېپىپ قويۇپتۇ، بىر ئىشىك ئارقىلىق مۇنچىغا كىرگىلى بولاتتى.

— مەن تاماق تىزىملىكىنى چىقىرىپ بېرەي، — دېدى دىرېكتور ۋە تەزىم قىلىپ چىقىپ كەتتى.

مەن دېرىزە ئالدىغا بېرىپ سىرتقا نەزەر تاشلىدىم، ئاندىن يىپىنى تارتتىم، پەردە يېپىلدى. كاتېرىن گۈل چۇشۇرۇلگەن ئەينەكتە ياسالغان، شاخ شەكلىدىكى ئاسما چىراغنى تاماشا قىلىپ ئولتۇراتتى. ئۇ شىلەپىسىنى ئېلىۋەتكەنىدى، چېچى چىراغ نۇرىدا پارقىراپ تۇراتتى. ئۇ ئەينەككە قاراپ، ئىككى قولىدا چېچىنى تۈزەشتۈردى. مەن باشقا ئۇچ ئەينەكتە ئۆزۈمنى كۆرۈپ ئولتۇردۇم. ئۇنىڭ چىرايى ئېچىلمىغاندى، ئۇ پىلاشنى سېلىۋېتىپ كارىۋاتقا تاشلاپ قويدى.

— سىزگە نېمە بولدى، سۆيۈملۈكۈم؟

— ئىلگىرى مەن ئۆزۈمنى پاھىشىلەردەك ھېس قىلىپ باقمىغانىدىم، — دېدى ئۇ. مەن دېرىزە يېنىغا بېرىپ قېلىن

پەردىنى ئېچىۋېتىپ سىرتقا قارىدىم. ئۇنىڭ بۇنداق دېيىشىنى ئويلىماپتىمەن.

— سىز پاھىشە ئەمەس.

— بۇنى بىلىمەن، قەدىرلىكىم، ئەمما ئۆزىنى پاھىشىلەردەك ھېس قىلىپ قېلىش تولىمۇ كۆڭۈلسىز ئىش، — دېدى كاتېرىن. ئۇنىڭ ئاۋازىدىن سوغۇقلۇق ۋە مەنسىزلىك چىقىپ تۇراتتى.

— بىز چۈشكەن بۇ يەر ئەڭ ياخشى مېھمانخانا ھېسابلىنىدۇ،[1] — دېدىم.

مەن دېرىزە سىرتىغا نەزەر تاشلىدىم. بۇ يەردىن مەيداننىڭ نېرىسىدىكى ۋوگزالنىڭ چىراغلىرى كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

كوچىلاردا پەيتونلار ئۆتۈشمەكتە. مەن يەنە باغچىدىكى دەل - دەرەخلەرنىمۇ كۆردۈم. مېھمانخانىدىن چۈشۈپ تۇرغان چىراغ نۇرى چىلىق - چىلىق بولۇپ كەتكەن پىيادىلەر يولىنى يورۇتماقتا. «ھىم، نېمىدېگەن غەلىتە ئىش، ئەجەبا مۇشۇنداق ۋاقىتتىمۇ دەتالاش قىلىپ ئولتۇرىمىزمۇ؟» دەپ ئويلىدىم.

— بۇ يەرگە كېلىڭ، — دېدى كاتېرىن. ئۇنىڭ كەيپىياتى ئۆڭشالغانىدى، — كېلىڭە، مەن يەنىلا ياخشى قىز.

مەن بۇرۇلۇپ كارىۋاتقا قارىدىم، ئۇ كۇلۇپ ئولتۇراتتى. مەن ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ، يېقىن ئولتۇرۇپ، ئۇنى سۆيۈپ قويدۇم.

— سىز ياخشى قىز، سىز مېنىڭ بارلىقىم.

— مەن ئەلۋەتتە سىزنىڭ، — دېدى ئۇ.

بىز كەچلىك تاماق يېدۇق، كۆڭلىمىز كۆتۈرۈلۈپ قالغانىدەك بولدى. كېيىنچە بۇ ياتاقنى ئۆز ئۆيىمىزدەك ھېس قىلىپ، كۆڭلىمىز ئېچىلىپ يايراپ كەتتۇق. دوختۇرخانىدىكى ھېلىقى كېسەلخانا بىزنىڭ ئۆيىمىز ئىدى، ھازىر بۇ ياتاق ئوخشاشلا بىزنىڭ ئۆيىمىز بولدى. بىز تاماق يېگەندە كاتېرىن مېنىڭ

---

① كاپىتالىستىك دۆلەتلەردە مېھمانخانا، رېستورانلار دەرىجىگە ئايرىلىدۇ، جەمئىيەتتىكى مەلۇم دەرىجىدىكى كىشىلەرلا كۆتۈلىدۇ.

ئۇيغۇر كتاب ئوپ بېكىتى www.uyghurkitap.com

ھەربىيچە پەلتويۇمنى يېپىنچاقلىۋالدى. قورسىقىمىز بەكمۇ ئېچىپ كەتكەنىدى. قورۇملار تەملىك قورۇلغاچقا، ئىشتىھا بىلەن تېگىش قىلدۇق. بىر بوتۇلكا كاپىرى ھارىقى بىلەن بىر بوتۇلكا سانت ئېسرېف ھارىقى ئىچتۇق، ھاراقنىڭ كۆپىنى مەن ئىچتىم، كاتېرىنمۇ ئازراق ئىچىپ قويدى. ئۇ ئىچكەندىن كېيىن ناھايىتى خۇش كەيپ بولۇپ كەتتى. بىز كەچلىك تاماققا بىر تاغ لايخورىكى، يەنە تۇخۇم ـ سۇتلۇك پىرەنىك، بەرەڭگى ۋە كاشتان، بىر چىنە سالات، ئىتالىيەچە ھاراقتا دۇملەنگەن تورت يېدۇق.

ـــ بۇ ياخشى ياتاق ئىكەن، سۆيۈملۈك ياتاق ئىكەن، بىز مىلاندىكى ۋاقتىمىزدا مۇشۇ ياتاقتا تۇرساق بوپتىكەن، ـــ دېدى كاتېرىن.

ـــ غەلىتە بېزەلگەن بولسىمۇ، يەنىلا ياخشى ياتاق ئىكەن.

ـــ ئەخلاقسىزلىق ياخشى ئىش ئەمەس، ـــ دېدى كاتېرىن.

ـــ بۇنداق ئىشلار بىلەن ئۇقەت قىلىدىغانلارنىڭ ھەۋەس ـ ھېرىسى ئانچە تۆۋەن بولمىسا كېرەك. قىزىل يۇڭلۇق پەردىلەر چىرايلىق ئىكەن، ياتاقنى مۇشۇنداق بېزىسە بولغۇدەك، يەنە تېخى ماۋۇ ئەينەكلەر ئادەمنىڭ ھەۋىسىنى كەلتۈرىدىكەن.

ـــ سىز سۆيۈملۈك قىز جۇمۇ.

ـــ ناۋادا ئەتىگەنده مەن مۇشۇنداق ياتاقتا ئويغىنىپ قالسام، ئۆزۈمنىڭ قانداق تۇيغۇدا بولىدىغانلىقىمنى بىلمەيمەن، ئەمما بۇ ياخشى ياتاق ئىكەن.

مەن يەنە بىر رومكا سانت ئېسرېف ھارىقى قۇيۇپ ئىچتىم.

ـــ مەن بىزنىڭ ھەقىقىي ئەخلاقسىز ئىشنى قىلىشىمىزنى ئۈمىد قىلمەن. بىز قىلىۋاتقان ھەربىر ئىش پاك ـ مەسۇمە ئىشلار، مەن بىزنىڭ ئەسكى ئىش قىلىۋاتقانلىقىمىزغا ئىشەنمەيمەن، ـــ دېدى كاتېرىن.

ـــ سىز قالتىس قىز.

ـــ قورسىقىم ئاچقاندەك قىلىدۇ، قورسىقىم ئېچىپ كەتتى.

ـــ سىز ياخشى، سەبىي قىز، مۇشۇ نۇقتىنى سىزدىن باشقا

هېچكىم ئەزەلدىن ھېس قىلىپ باققىنى يوق.

— بىز دەسلەپتە تونۇشقان ۋاقتىمىزدا، بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن يېرىم كۈن ئاجرىتىپ سىزنى كاۋۇر رېستورانىغا ئاپارماقچى بولغانىدىم، مۇبادا بارغان بولساق ئەھۋال قانداق بولار ئىدى؟

— سىز ھېچنېمىدىن تەپ تارتمايدىكەنسىز، بۇ يەر كاۋۇر ئەمەسقۇ؟

— ئەمەس، ئۇلار بىزنى قوبۇل قىلمايدۇ.

— ئۇلار كۈنلەرنىڭ بىرىدە بىزنى چوقۇم قوبۇل قىلىدۇ، بىراق مانا بۇلار ئىككىمىزنىڭ ئوخشىمايدىغان تەرەپلىرىمىز، قەدىرلىكىم، مەن ئەزەلدىن ھېچنېمىنى ئويلىمايمەن.

— سىز راستلا بىرئازمۇ ئويلاپ باقمىغانمۇ؟

— ئازراق، — دېدى كاتېرىن.

— سىز نېمىدېگەن ئوماق، — دېدىم مەن. مەن يەنە بىر رومكا ھاراق ئىچتىم.

— مەن ئىنتايىن سەبىي قىزمەن، — دېدى كاتېرىن.

— دەسلەپتە مەن بۇنداق ئويلىمىغان، مەن سىزنى كاللىسىدا بىر تاسقان بارمىكىن، دەپ ئويلاپتىكەنمەن.

— مەن ئىلگىرى ئازراق سارىڭ قېتىش قىز ئىدىم، بىراق مېنىڭ سارىڭلىقىم ئانچە ئېغىر ئەمەس ئىدى. مەن سىزنى ئىلەشتۈرمىگەندىمەن، شۇنداقتۇ، قەدىرلىكىم؟

— ھاراق قالتىس نەرسە، ھاراق ھەممە كۆڭۈلسىزلىكنى ئۇنتۇلدۇرىدۇ، — دېدىم.

— ھاراق بەك ياخشى نەرسە، لېكىن مۇشۇ ھاراق دادامنى كاردىن چىقارغان، — دېدى كاتېرىن.

— دادىڭىز ھازىر ھاياتمۇ؟

— ھايات، — دېدى كاتېرىن، — ئۇ يەللىك بوغۇم ياللۇغى بولۇپ قالدى، سىز ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشمىسىڭىزمۇ بولىدۇ. سىزنىڭ دادىڭىز بارمۇ؟

— ئۆز دادام يوق، ئۆگەي دادام بار، — دېدىم.
— مەن ئۇنى ياقتۇرۇپ قالارمەنمۇ؟
— ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشمەي قويۇڭ.
— بىزنىڭ تۇرمۇشىمىز ھەقىقەتەن كۆڭۈللۈك ئۆتۈۋاتىدۇ، — دېدى كاتېرىن، — مەن ھازىر باشقا ھېرقانداق نەرسىگە قىزىقمايمەن، ھازىر مەن بەختلىك ھالدا سىز بىلەن توي قىلدىم.

كۇتكۇچى كىرىپ قاچا ـ قۇچىلارنى يىغىشتۇرۇپ چىقىپ كەتتى، بىرئازدىن كېيىن بىز جىمىپ قالدۇق، سىرتتا يامغۇر يېغىۋاتاتتى. بىنا ئاستىدىكى كوچىدا ماشىنىلارنىڭ كاناي ئاۋازى ئاڭلاندى. مەن شۇئان مۇنۇ مىسرالارنى ئوقۇدۇم:

ئەمما دائىما ئاڭلاپ تۇرارمەن،
قانات چىقىرىپ ئالدىراپ
سوغۇقتىن كەلمەكتە ۋاقىت ھارۋىسى.

— مەن بۇ شېئىرنى بىلىمەن، — دېدى كاتېرىن، — ئۇنى مارۋېل① يازغان. ئەمما، شېئىردا بىر قىزنىڭ بىر ئەركەك بىلەن بىللە تۇرۇشنى خالىمىغانلىقى تەسۋىرلەنگەن.

مەن كاللامنىڭ ناھايىتى سەگەك ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم. بىز يەنىلا رەسمىي ئىشلار ئۈستىدە پاراڭلىشايلى، دېگەن ئويغا كەلدىم.

— سىز قەيەردە يەڭگىمەكچى؟
— تېخى ئويلاشمىدىم. مەن ئىمكانقەدەر بىر ياخشى جاي تاپىمەن.
— سىز قانداق ئورۇنلاشتۇرماقچى بولۇۋاتىسىز؟

---

① ئاندرېۋ مارۋېل (1621 — 1678) — ئەنگلىيەلىك شائىر. يۇقىرىدىكى مىسرالار ئۇنىڭ كىشىنى ھۇزۇرلاندۇرىدىغان سۆيگۈ شېئىرى «مېنىڭ تارتىنچاق يارىمغا»دىن نەقىل كەلتۈرۈلگەن.

— ئىمكانقەدەر ئۆزۈمنىڭ كۈچىگە تايىنىمەن. غەم قىلماڭ، قەدىرلىكىم، كىم بىلىدۇ، ئۇرۇش ئاخىرلىشىشتىن ئىلگىرى بىز بىرنەچچە بالىلىق بولۇپ كېتىمىزمۇ تېخى.

— ماڭىدىغان ۋاقتىم بولۇپ قالدى.

— بىلىمەن، ۋاقىت توشقان بولسا ماڭايلى.

— ياق.

— ئەمىسە سىز ئەندىشە قىلماڭ، قەدىرلىكىم. بۇنىڭدىن ئىلگىرى خېلى ياخشى ئىدىڭىز، ئەمدى يەنە غەم ـ ئەندىشە قىلغىلى تۇردىڭىزغۇ؟

— ئەندىشە قىلمايمەن، سىز قانچىلىك ۋاقىتتا بىر خەت يازىسىز؟

— ھەر كۈنى، ئۇلار سىزنىڭ خېتىڭىزنى تەكشۈرەمدۇ؟

— ئۇلار ئىنگلىزچىنى بىلمەيدۇ، كۆرسىمۇ كېرەك يوق، چۈشەنمەيدۇ.

— مەن خەتنى ئىنتايىن قالايمىقان يازىمەن، — دېدى كاتېرىن.

— بەك قالايمىقان يازماڭ.

— ئازراق قالايمىقان بولسا بولار؟

— بىز يولغا چىقساق بولغۇدەك.

— بولىدۇ، قەدىرلىكىم.

— مېنىڭ بۇ سۆيۈملۈك ئۆيىمىزدىن ئايرىلغۇم كەلمەيۋاتىدۇ.

— مېنىڭمۇ شۇ.

— بىراق ماڭماي بولمايدۇ.

— بولىدۇ، ئەپسۇس، بىز بۇ ئۆيدە ئۇزاق تۇرالمىدۇق.

— بىز كەلگۈسىدە ئۇزاق تۇرىمىز.

— قايتىپ كېلىدىغان ۋاقتىڭىزدا چوقۇم ئىنتايىن ياخشى بىر ئۆيدە سىزنى كۈتىمەن.

— بەلكىم قايتىپ كېلەرمەن.

— بەلكىم پۇتكۈز ئازراق يارىلىنار.
— ياكى قۇلاق يۇمشىقىم ئازراق يارىلىنار.
— ياق، مەن سىزنىڭ قۇلىقىڭىزنىڭ ساق پېتى كېلىشىنى ئۇمىد قىلىمەن.
— پۇتۇمچۇ؟
— پۇتكۈز ئاللىقاچان يارىلانغانغۇ؟
— ماڭايلى، سۆيۈملۈكۈم.
— بولىدۇ، سىز ئاۋۋال مېڭىڭ.

يىگىرمە تۆتىنچى باب

بىز لىفتقا چىقماي پەلەمپەيدىن مېڭىپ چۈشتۇق. لىفتنىڭ ئىچىگە سىلىنغان گىلەم يىرتىلىپ ئەبجىقى چىقىپ كەتكەنىدى. كەچلىك تاماقنى ئەكىلىپ بەرگەندە تاماق پۈلىنى بېرىۋەتكەنىدىم، ئەمما قورۇمىلارنى ئەكەلگەن ھېلىقى كۈتكۈچى ئىشىك يېنىدىكى ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپتۇ. ئۇ ئورنىدىن ئىرغىپ تۇرۇپ ماڭا سالام بەردى. مەن ئۇنىڭ بىلەن بىللە كىچىك بىر ئۆيگە كىرىپ ياتاق پۈلىنى تۆلەۋەتتىم. مېھمانخانىنىڭ دىرېكتورى مېنى دوستۇم دەپ ئالدىن پۇل تۆلەۋېتىشىمنى رەت قىلغانىدى، ئەمدىلىكتە بولسا بىر كۈتكۈچىنى مېنى ھېسابات قىلمايلا تىكىۋەتمىسۇن دەپ ئىشىككە قاراشقا بۈيرۇپتۇ. بۇنداق ئىشلارنى مەن كۆپ كۆرگەن، دىرېكتورنىڭ دوستلىرىمۇ ئىشەنچسىز تۇرسا نە چارە.

ئۇرۇش مەزگىلىدە دىرېكتورنىڭ دوستى ھەقىقەتەن كۆپ بولىدۇ.

مەن كۈتكۈچىنى بىر پەيتون چاقىرىشقا بۈيرۇدۇم، ئۇ مېنىڭ قولۇمدىن كاتېرىنىڭ بوغچىسى بىلەن كۇنلۇكنى ئېلىپ چىقىپ كەتتى، بىز دېرىزىدىن ئۇنىڭ يامغۇرغا قارىماي يولدىن ئۆتۈۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ تۇردۇق. مەن ھېلىقى كىچىك ئۆينىڭ دېرىزىسىدىن سىرتقا نەزەر تاشلىدىم.

— قانداقراق، كاتېرىن؟

— ئۈيقۇم كېلىۋاتىدۇ.

— بىكارچىلىقتا قورسىقىم ئېچىۋاتىدۇ.

ئۇيغۇرچە كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ يەيدىغان نەرسە بارمۇ؟

ـــ بار، دالا سومكىسىدا.

پەيتون كېلىپ توختىدى. ئات يامغۇردا بېشىنى ساڭگىلىتىۋالغانىدى. كۇتكۇچى پەيتوندىن چۈشۈپ، كۇنلۇكنى ئېچىپ مېھمانخانىغا قاراپ ماڭدى. بىز ئىشىك ئالدىدا ئۇنى ساقلىدۇق. بىز كۇنلۇكنى تۇتۇپ سۇ كېچىپ ماڭدۇق، ئاندىن يول بويىدا تۇرغان پەيتونغا چىقتۇق. يامغۇر سۇيى ئېرىق بولۇپ ئېقىۋاتاتتى.

ـــ سىلەرنىڭ بوغچاڭلار ئورۇندۇقتا، ـــ دېدى كۇتكۇچى. ئۇ كۇنلۇكنى تۇتۇپ بىزنىڭ پەيتونغا چىقىپ تاپان ھەققى بېرىشىمىزنى كۇتۇپ تۇردى.

ـــ كۆپتىن ـ كۆپ رەھمەت، ئاقيول بولسۇن، ـــ دېدى ئۇ.

پەيتونكەش ئاتنىڭ چۇلۇۋۇرنى تارتىۋىدى، ئات مېڭىپ كەتتى، كۇنلۇك تۇتۇپ تۇرغان كۇتكۇچىمۇ كەينىگە يېنىپ مېھمانخانىغا كىرىپ كەتتى. بىز پەيتون بىلەن سولغا بۇرۇلۇپ، ئاندىن ئوڭغا بۇرۇلۇپ پويىز ئىستانسىسىنىڭ ئالدىغا باردۇق، ئىككى ژاندارما يامغۇردىن دالدا يەردە تۇراتتى، چىراغ نۇرى ئۇلارنىڭ شەپكىلىرىنى يورۇتۇپ تۇراتتى. ۋوگزالدىكى چىراغ نۇرىدا سىم ـ سىم يېغىۋاتقان يامغۇرنى كۆرگىلى بولاتتى. بىر ھامماال ۋوگزالنىڭ ئەگمە كارىدورىدىن چىقىپ مۇرىسىنى قىسىپ يامغۇردا تۇردى.

ـــ رەھمەت، سىزگە ھاجىتىمىز يوق، ـــ دېدىم.

ئۇ يەنە يامغۇردىن دالدىلىنىش ئۈچۈن ئەگمە كارىدورنىڭ ئاستىغا كىرىپ كەتتى. مەن بۇرۇلۇپ كاتېرىنغا قارىدىم، ئۇنىڭ چىرايى پەيتوننىڭ ئىچىدە غۇۋا كۆرۈندى.

ـــ بىز مۇشۇ يەردە خوشلىشايلى.

ـــ مەن ۋوگزالغا كىرەلمەمدىم؟

ـــ كىرەلمەيسىز.

— خەير - خوش، كاتىرىن.
— سىز دوختۇرخانىنىڭ ئادرېسىنى پەيتونكەشكە ئېيتىپ بېرىڭ، — دېدى كاتىرىن.
— بولىدۇ.
مەن ئادرېسنى ئۇنىڭغا ئېيتىپ بەردىم. ئۇ بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى.
— خەير - خوش، ئۆزىڭىزنىڭ ۋە كىچىك كاتىرىنىڭ سالامەتلىكىنى ئاسرىڭ، — دېدىم.
— خەير - خوش، قەدىرلىكىم.
— خەير - خوش.
مەن يامغۇرغا قارىماي مېڭىپ كەتتىم. پەيتونمۇ كەتتى. كاتىرىن بېشىنى كۆتۈردى، مەن چىراغ نۇرىدا ئۇنىڭ چىرايىنى كۆردۈم. ئۇ كۈلۈمسىرەپ قولىنى پۇلاڭلىتىپ قويدى. پەيتون يولنى بويلاپ ئۇچقاندەك كېتىۋاتاتتى. كاتىرىن ئەگمە كارىدورنى قولى بىلەن ئىشارەتلىدى. مەن ئۇنىڭ ئىشارىتى بىلەن كارىدورغا قاراپ ماڭدىم. ئۇ يەردە ئىككى ژاندارما بار ئىدى.
كاتىرىن ئەسلىدە مېنىڭ كارىدورغا كىرىپ يامغۇردىن دالدىلىنىشىمنى ئېيتماقچى بولغانىدى. مەن شۇ تەرەپكە ماڭدىم، يەنە توختاپ ئارقامغا قارىدىم، پەيتون دوقمۇشتىن بۇرۇلغاندا، ئاندىن ۋوگزال ئىچىگە كىرىپ پويىزنىڭ يېنىغا كەلدىم.
دوختۇرخانىنىڭ دەرۋازىسىنى مېنى پويىز كۈتۈش سۇپىسىدا كۈتۈپ تۇرۇپتۇ. مەن ئۇنىڭ بىلەن بىللە ۋاگونغا چىقتىم. ۋاگوندا ئادەملەر مىغ - مىغ ئىدى. ئادەملەر ئارىسىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، ھېلىقى پىلىموتچىنىڭ بىر ئايرىمخانىنىڭ بىر بۇلۇڭىدا ئولتۇرغانلىقىنى كۆردۈم. بۇ ئايرىمخانىدىمۇ ئادەملەر لىق ئىدى. مېنىڭ يۇك - تاقىم ئۇ ئولتۇرغان ئورۇندۇقنىڭ ئۈستىدىكى نەرسە - كېرەك جازىسىغا ئورۇنلاشتۇرۇلۇپتۇ. ۋاگون ئۆتۈشمە يولىدا نۇرغۇن ئادەملەر قىستىلىشىپ تۇرۇۋاپتۇ،

ئايرىمخانىنىڭ ئىچىدىكى ئورۇن يېتىشمەيتتى. بىز ئايرىمخانىغا كىرگەندە ئۇ يەردىكىلەر بىزگە ھومىيىپ قاراشتى. پىلىموتچى ئورنىنى ماڭا بەردى. شۇئان بىرەيلەن مېنىڭ دولامغا ئۇرۇپ قويدى. مەن ئارقامغا بۇرۇلدۇم. ئورۇق، ئېگىز بوي، ئېڭىكىدە قىزىل تاتۇقى بار بۇ كىشى توپچىلار قىسمىنىڭ مايورى ئىدى. ئۇ دېرىزىدىن بىزنى كۆرۈپ بۇ خانىغا كىرگەنىكەن.

— نېمە گېپىڭىز بار؟ — دېگىنىمچە ئۇنىڭغا سەپسالدىم، ئۇنىڭ بويى مەندىن ئېگىز، يۈزى چېكىلىكىنىڭ سايىسىدە ناھايىتى ئورۇق كۆرۈنەتتى. ئۇ يېقىندا يارىلانغانىدەك قىلاتتى. خانىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى ماڭا قاراشتى.

— بۇنداق قىلىسىڭىز توغرا بولماس، سىز ئەسكەرگە ئۆزىڭىز ئۈچۈن ئورۇن ئىگىلەتمەسلىكىڭىز كېرەك ئىدى، — دېدى ئۇ.

— مەن بەربىر ئورۇن ئىگىلىتىپ بولدۇم.

ئۇ ئاغزىغا لىق يىغلىغان شۆلگەينى يۇتۇۋەتتى، ئۇنىڭ بۇغدىيىكى بىر كۆتۈرۈلۈپ تۆۋەنلىدى. پىلىموتچى ئۆزى ئېلىپ قويغان ئورۇننىڭ ئالدىدا تۇراتتى. ئۆتۈشمە يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلار دېرىزىدىن بىزگە قاراشتى. خانىدىكىلەر ھېچنېمە دېيىشمىدى.

— سىزنىڭ بۇنداق قىلىش ھوقۇقىڭىز يوق، مەن سىزدىن ئىككى سائەت ئىلگىرى كەلگەن.

— سىزگە نېمە كېرەك؟

— ئورۇن.

— ماڭمۇ ئورۇن لازىم.

مەن ئۇنىڭ چىرايىغا دىققەت قىلدىم. خانىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى ماڭا قارشىلىق كۆرسىتىۋاتقانىدەك كۆرۈنەتتى. ئۇلارنىڭ بۇنداق قىلىشى يوللۇق ئىدى. ئەمما، ماڭا ئورۇن كېرەك، باشقىلار ماڭا ھە دېيىشىپ بەرمىدى. ھىم، غەلىتە ئىشقۇ بۇ، دەپ ئويلىدىم.

— ئولتۇرۇڭ، مايور ئەپەندى، — دېدىم. پىلىموتچى ئورۇننى بەردى، دارازا مايور كېلىپ ئورۇندا ئولتۇردى. ئۇ ماڭا قاراپ قويدى، ئۇنىڭ چىرايى تاتىرىپ كەتكەنىدى. بىراق، ئۇ ئورۇنغا ئېرىشكەنىدى.

— مېنىڭ نەرسىلىرىمنى ئېلىۋېتىڭ، — دېدىم پىلىموتچىغا.

بىز ۋاگوننىڭ ئۆتۈشمە يولىدا تۇردۇق، پويىز ئىچى ئادەم بىلەن لىق تولغانىدى، ئەمدى ئورۇن چىقمايدىغانلىقىنى بىلەتتىم. مەن دوختۇرخانا دەرۋازىسىنى ۋە پىلىموتچىنىڭ ھەربىرىگە ئون لىرادىن پۇل بەردىم. ئۇلار ۋاگوندىن چۈشۈپ كەتتى. ئۇلار يەنىلا دېرىزىدىن ۋاگونلارنىڭ ئىچىگە قاراشتى، ئەمما ئورۇن تاپالمىدى.

— بېرىسكىيەگە بارغاندا چۈشىدىغانلار چىقىپ قالار، — دېدى دەرۋازىۋەن.

— ئۇ يەردىن چىقىدىغانلار تېخىمۇ كۆپ، — دېدى پىلىموتچى. مەن ئۇلار بىلەن قول ئېلىشىپ خوشلاشتىم. ئۇلار كېتىشتى. ئۇلار ئوڭايسىزلىنىپ قالغانىدى، ۋاگوندا كۆپچىلىكنىڭ ھەممىسى ئۆرە تۇرۇشقانىدى. پويىز قوزغالدى، مەن ۋوگزالنىڭ چىراغلىرى ۋە ماشىنا توختىتىش مەيدانىغا نەزەر سالدىم. سىرتتا تېخىچە يامغۇر يېغىۋاتاتتى. ئەينەكلىك دېرىزە بىردەمدىلا نەملىشىپ سىرتنى كۆرگىلى بولمىدى. مەن كېيىن پولنىڭ ئۈستىدە ئۇخلىدىم. ئۇخلاشتىن ئىلگىرى يېنىمدىكى پۇل - پۇچەك ۋە گۇۋاھنامە سېلىنغان ھەميانلىرىمنى كۆڭلىكىمنىڭ يانچۇقىغا ۋە گەلەپى ئىشتىنىمنىڭ ئىچىگە تىقىپ قويدۇم. مەن بىر كېچە ئۇخلاپتىمەن. بېرىسكىيە ۋە ۋېرونادا نۇرغۇن ئادەملەر پويىزغا چىقتى. مەن ئويغىنىپ كېتىپ يەنە ئۇخلاپ قالدىم. مەن بىر سومكامنى ياستۇق قىلىپ، يەنە بىر سومكامنى ئىككى قولۇمدا مەھكەم تۇتۇۋالدىم. كىشىلەر مېنى دەسسىمەي ئۈستۈمدىن ئاتلاپ

ئۆتۈشتى. بەزىلەر ئۆتۈشمە يولدىكى پولدا يېتىپ ئۇخلاپ كېتىشتى، بەزىلەر ئۆرە تۇرۇشتى. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى دېرىزىنىڭ تۆمۈر رېشاتكىلىرىنى تۇتۇۋېلىشقان، بەزىلىرى ئىشىكنى يۆلىمىپ تۇراتتى. قىسقىسى، بۇ نۆۋەتلىك پويىزدا ئادەملەر ئىنتايىن كۆپ ئىدى.

A FAREWELL TO ARMS

ئۇچىنچى قىسىم

يىگىرمە بەشىنچى باب

كۈز يېتىپ كەلدى. يوپۇرماقلار تۆكۈلۈپ، دەل - دەرەخلەر قاغجىراپ، يوللار پاتقاق بولۇپ كەتكەنىدى. مەن ئۇدىنېدىن ھەربىي يۇك ئاپتوموبىلىغا ئولتۇرۇپ گورىزىيەگە باردىم. يول بويى ھەربىي يۇك ئاپتوموبىللىرى ئۇچراپ تۇردى. مەن يېزا مەزىرىسىنى تاماشا قىلىپ ماڭدىم. ئۇجمە دەرەخلىرىنىڭ يوپۇرماقلىرى تۆكۈلۈپ كېتىپتۇ، ئېتىزلار بېغىر رەڭ تۇس ئاپتۇ، يولنىڭ ئىككى ياقىسىدىكى قاتار كەتكەن دەرەخلەر يوپۇرماقلىرى تۆكۈلۈپ قاغجىراپ قاپتۇ، يوللار ھۆل غازاڭلار بىلەن يېپىنىپتۇ، كىشىلەر يول ياساۋېتىپتۇ. ئۇلار يول بويىدىكى دەرەخلىك ئارىسىدىكى تاش دۆۋىسىدىن تاش يۆتكەپ يولنىڭ كاتاڭلىرىنى تۇزلىمەكتە ئىدى. گورىزىيە شەھىرىنى تۇمان قاپلاپ كەتكەنىدى، تاغ چوققىلىرىمۇ تۇمان ئارىسىدا قالغانىدى.

دەريادىن ئۆتكۈچە دەريا سۇيىنىڭ ئۆرلەپ كەتكەنلىكىنى بايقىدىم. بۇ ئېگىز تاغ ئارىسىدا يامغۇر ياغقانلىقتىن بولسا كېرەك. بىز شەھەرگە كىرگۈچە زاۋۇتلار، قاتار كەتكەن ئۆيلەر، داچىلاردىن ئۆتتۇق. نۇرغۇن ئۆيلەرگە زەمبىرەك ئوقلىرى تېگىپتۇ. بىز ئەنگلىيە قىزىل كىرېست جەمئىيىتىنىڭ بىر قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلى بىلەن تار كوچىدىن ئۆتتۇق. شوپۇر بېشىغا شەپكە كىيگەن، ياداڭغۇ، ئاپتاپتا قاراداپ كەتكەن ئادەم ئىكەن. مەن ئۇنى تونۇمايدىكەنمەن. مەن چوڭ مەيدانىنىڭ ئالدىدىكى بازار باشلىقىنىڭ ئۆيىنىڭ يېنىدا ماشىنىدىن چۈشۈپ قالدىم. شوپۇر سومكىنى قولۇمغا ئېلىپ بەردى. مەن يۇك -

تاقلىرىمنى ئېلىپ داچىغا قاراپ يول ئالدىم. ئەمما، ئۆز ئۆيۈمگە كەلگەندەك تۇيغۇدا بولمىدىم.

مەن ھۆل ـ پاتقاق، قۇم ـ شېغىل يولدا كېتىۋېتىپ، دەل ـ دەرەخلەر ئارىلىقىدىن ئېتىز ـ ئېرىقلارغا نەزەر تاشلىدىم. داچىنىڭ دەرۋازىسى ئوچۇق، دېرىزىلىرى ئېتىك ئىدى. مەن داچىغا كىردىم. مايور شىرەنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپتۇ. ئۆيدە ھېچ نەرسە يوق ئىدى. تامغا خەرىتە ۋە ماشىنكىدا باسقان ئېلان ئېسىقلىق تۇراتتى.

ـــ ياخشىمۇسىز؟ ـــ دېدى ئۇ. ئۇ سەل قېرىپ قالغانىدەك، ئورۇقلاپ كەتكەندەك كۆرۈنۈپ كەتتى.

ـــ مەن ناھايىتى ياخشى، بۇ يەرنىڭ ئەھۋالى قانداق؟ ـــ دېدىم.

ـــ ھېچ ئىش يوق، يۇك ـ تاقىزنى قويۇپ ئولتۇرۇۋېلىڭ، ـــ دېدى ئۇ.

مەن قول سومكام ۋە دالا ئۇرۇشىدا ئىشلىتىدىغان ئىككى سومكامنى پولنىڭ ئوستىگە قويۇپ، شەپكەمنى سومكىنىڭ ئوستىگە قويۇپ قويدۇم. تامنىڭ يېنىدىن بىر ئورۇندۇقنى تارتىپ ئەكېلىپ ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇردۇم.

ـــ بۇ يىل ياز پەسلى ياخشى كەلمىدى. سالامەتلىكىڭىز ئەسلىگە كەلدىمۇ؟ ـــ دېدى ئۇ.

ـــ شۇنداق.

ـــ ئوردېن ئالدىڭىزمۇ؟

ـــ ئالدىم، ناھايىتى ئىشەنچلىك ھالدا تاپشۇرۇۋالدىم. سىزگە كۆپ رەھمەت.

ـــ قېنى، كۆرۈپ باقايلى.

مەن يېپىنچامنى قايرىپ ئۇنىڭغا ئىككى بالدىقىمنى كۆرسەتتىم.

ـــ سىز يەنە قۇتىغا قاچىلانغان ئوردېن تاپشۇرۇۋالدىڭىزمۇ؟

ـــ ياق، پەقەت گۇۋاھنامىلا تاپشۇرۇۋالدىم.

— ئۇنىمۇ ئەۋەتىپ بېرىدۇ. ئازراق ۋاقىت كېتىشى مۇمكىن.
— ماڭا قانداق تاپشۇرۇقىڭىز بار؟
— ئاپتوموبىللار مېڭىپ كەتتى. ئالتىسى شىمالدىكى كاپورېتتودا. كاپورېتتو سىزگە تونۇشلۇققۇ دەيمەن؟
— تونۇشلۇق، — دېدىم. ئېسىمدە قېلىشچە، ئۇ تاغ جىلغىسىغا جايلاشقان، ئاق رەڭلىك، ئىنتايىن پاكىز كىچىك شەھەر، شەھەردە بىر قوڭغۇراق مۇنارى، مەيدانىدا قالتىس چىرايلىق فونتان بار ئىدى.
— ئۇلار ئۇ يەرنى بازا قىلدى. ھازىر نۇرغۇن بىمارلار بار. ئىشقىلىپ جەڭ ئاخىرلاشتى.
— قالغان ئاپتوموبىللار قەيەردە؟
— تاغ ئىچىدە ئىككىسى بار. تۆتى يەنىلا بائىنسىززا ئېگىزلىكىدە، قالغان ئىككى قۇتقۇزۇش ئەترىتى كارسو ئېگىزلىكىدە ئۇچىنچى كورپۇس بىلەن بىللە تۇرۇۋاتىدۇ.
— مەن نېمە ئىش قىلىمەن؟
— سىز خالىسىڭىز بائىنسىززاغا بېرىپ تۆت قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلىنى ئۆتكۈزۈۋېلىڭ، گېنو ئۇ يەردە ئۇزاق تۇرۇپ كەتتى. سىز ئۇ يەرگە بارمىغانغۇ دەيمەن.
— بارمىغان.
— تومۇزدا ئۇرۇش قىلىشقا بولمايدىكەن، بىز ئۇچ ئاپتوموبىل زىيان تارتتۇق.
— ئاڭلىغانىدىم.
— توغرا، رېنالدى سىزگە خەت يازغان.
— ئۇ ھازىر قەيەردە؟
— ئۇمۇ شۇ يەردىكى دوختۇرخانىدا، ئۇ ياز كىرگەندىن بېرى بەك ئالدىراش بولۇپ كەتتى.
— بۇنىڭغا ئىشىنىمەن.
— يازدا ئەھۋال ناھايىتى يامان بولدى. سىز بۇنىڭغا ئىشەنمەيسىز. مەن دائىم ئويلايمەن، سىزنىڭ تەلىيىڭىزنىڭ

ئوڭلۇقىدىن شۇ قېتىمقى ئۇرۇشتا ئوق تېگىپ يارىلىنىپسىز، — دېدى مايور.

— تەلىيىمنىڭ ئوڭلۇقىنى بىلىمەن.

— كېلەر يىلىدىكى ئەھۋال تېخىمۇ چاتاق بولىدۇ، بەلكىم ئۇلار ھازىر ھۇجۇمغا ئۆتەر. ئۇلار ھۇجۇمغا ئۆتىمىز دەيدۇ. مەن بۇنىڭغا ئىشەنمەيمەن. بۇ يىل كۈز بەك كېچىكىپ كەتتى. سىز كەلگەن چاغدا دەريا سۈيىنى كۆرگەنسىز؟ — دېدى مايور.

— كۆردۇم، سۇ ئورنى ئۆرلەپ كېتىپتۇ.

— ھازىر يامغۇر پەسلى، يامغۇر ياغسىلا ئۇلارنىڭ ھۇجۇم قىلىشىغا ئىشەنمەيمەن. بۇ يەردە يامغۇر يېغىشقا ئاز قالدى. ۋەتەنداشلىرىڭىز قانداقراق؟ سىزدىن باشقا يەنە ئامېرىكىلىقلار كېلەمدۇ؟

— ئۇلار ھازىر ئون مىليون كىشىلىك زور قوشۇننى مەشق قىلدۇرۇۋاتىدۇ.

— مەن ئۇلارنىڭ بىر قىسىم ئەسكەرلىرىنى بۇ يەرگە ئەۋەتىشىنى ئۈمىد قىلىمەن، ئەمما فىرانسىيەلىكلەر چوقۇم ئۇلارنى بۇلىۋالىدۇ، بىزگە بىرىمۇ قالمايدۇ. بولىدۇ ئەمىسە، سىز بۇگۈن كەچتە مۇشۇ يەردە يېتىپ قېلىڭ، ئەتە پىكاپ بىلەن بېرىپ گىنونى ياندۇرۇپ كېلەيلى. مەن يول بىلىدىغان بىرەيلەننى سىزگە قوشۇپ قويماي، بىللە بارسۇن. گىنو ھەممە ئىشنى سىزگە ئېيتىپ بېرىدۇ. ئۇلار يېقىندىن بۇيان بىرئاز بومبارداىمان قىلىندى. بىراق، ھازىر ئۇرۇش ئۆتۈپ كەتتى. سىز بائىنسىززاغا بارسىڭىز، ئۇ ئېگىزلىكنى چوقۇم ياقتۇرۇپ قالىسىز.

— بۇنداق پۇرسەتكە ئېرىشمەك قىيىن، مايور ئەپەندى، مەن قايتىپ كېلىپ يەنە سىز بىلەن بىللە ئىشلىسەم ناھايىتى خۇشال بولاتتىم.

ئۇ كۈلۈپ قويدى:

— نېمانچە تاتلىق ئېغىزسىز، مەن بۇ ئۇرۇشتىن بەك بىزار

بولۇپ كەتتىم، مەن بۇ يەردىن ئايرىلىپ كېتەلمىسەم، قايتىپ كېلىشنى ئويلىمايتتىم.

— ئىشلار شۇ دەرىجىگە يەتتىمۇ؟

— شۇنداق، ئىش چاتاق، ئەمەلىيەتتە ئىش تېخىمۇ چاتاق بولىدۇ. سىز يۇيۇنۇۋېلىپ دوستىڭىز رىنالدى بىلەن كۆرۈشۈپ كېلىڭ.

مەن يۇڭ ـ تاقلىرىمنى ئېلىپ بىناغا چىقتىم. رىنالدى ياتاقتا يوق ئىدى، ئەمما نەرسە ـ كېرەكلىرى بار ئىكەن. مەن كارىۋاتتا ئولتۇرۇپ پۇتۇمدىكى تېڭىقنى يەشتىم. ئوڭ پۇتۇمدىكى ئايىغىمنى سېلىۋەتتىم، ئاندىن كارىۋاتقا ئۆزۈمنى تاشلىدىم، قاتتىق چارچاپتىمەن. ئوڭ پۇتۇم يەنە ئاغرىشقا باشلىدى، بىراق بىر پۇتۇمدىكى ئاياغنى سېلىۋېتىپ كارىۋاتتا ياتسام ئۇلارنىڭ مەسخىرىسىگە قالمىدىكەنمەن. شۇنىڭ بىلەن ئولتۇرۇپ يەنە بىر ئايىغىمنىمۇ سېلىۋېتىپ ئۆزۈمنى كارىۋاتقا تاشلىدىم. دېرىزىلەر ئېتىك بولغاچقا ھاۋا ئۆتۈشمەي ياتاق ئىچى بەك دىمىق بولۇپ كېتىپتۇ. ئەمما، مەن بەك چارچاپ كەتكەچكە، دېرىزىنى ئېچىشمۇ خۇشياقمىدى. نەرسە ـ كېرەكلىرىم بىر بۇلۇڭدا دۆۋىلىنىپ تۇرۇپتۇ. سىرت ئاستا ـ ئاستا قاراڭغۇلىشىشقا باشلىدى. مەن يېتىپ كاتېرىنىنى خىيال قىلغاچ رىنالدىنىڭ قايتىپ كېلىشىنى كۈتتۈم. مەن ئەسلىدە كېچىسى ئۇخلاشتىن ئاۋۋال ئۇنى ئويلىغاندىن باشقا چاغدا ئويلىمايمەن، دەپ قارىغانىدىم. ھازىر بەك چارچاپ كەتكەن، ئۇنىڭ ئۇستىگە قىلىدىغان ئىشىم بولمىغاچقا، ئۇنى ئويلاشقا باشلىدىم. مەن ئۇنى ئويلاپ ياتسام رىنالدى كىرىپ كەلدى. ئۇ يەنىلا ئۆزگەرمەپتۇ، ئازراق ئورۇقلاپ قاپتۇ.

— ھەي ئومىقىم، — دېدى ئۇ. مەن بېشىمنى كۆتۈردۈم، ئۇ يۈگۈرۈپ كېلىپ يېنىمدا ئولتۇردى، بىر قولىدا مېنى قۇچاقلاپ، بىر قولىدا دۇمبەمگە ئۇرۇپ «ياخشى بالا» دېدى. مەن ئۇنىڭ ئىككى مۇرىسىدىن تۇتۇپ قۇچاقلاپ كۆرۈشتۇم.

— ئوماق قوزام، تىزىڭىزنى كۆرۈپ باقاي، — دېدى ئۇ.
— شىمىنى سالمىسام بولمايدۇ.
— سالسىڭىز سېلىڭ، ئومىقىم، بىزنىڭ بۇ يەردىكىلەرنىڭ ھەممىسى تونۇش ئادەملەر، ھېچقىسى يوق. ئۇلارنىڭ قانداق داۋالىنغانلىقىنى مەن بىر كۆرۈپ باقايچۇ.
مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ شىمىنى سالدىم، تېڭىقنى يەشتىم. رىنالدى پولىنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇپ تىزىمنى ئاستا - ئاستا ئېچىپ كۆرۈپ باقتى. ئۇ قولى بىلەن يارا ئورنىنى سىلاپ كۆردى، ئىككى باش بارمىقىدا لېپەك سۆڭىكىمنى بېسىپ تۇرۇپ، باشقا بارماقلىرىدا لېپىكىمنى مىدىرلىتىپ باقتى.
— سىزنىڭ بوغۇملىرىڭىز ھەر ھالدا تۇتۇشىپتۇ، ئەمما ياخشى بولۇپ كەتمەپتۇ.
— شۇنداق.
— مۇشۇنداق تۇرۇقلۇق سىزنى ئەكېلىپ قويۇپتۇ، بۇنداق قىلىش جىنايەت. ئۇلار پۈتۈنلەي ئەسلىڭىزگە كېلىشىڭىزنى ساقلىيالماپتۇ - دە.
— ھازىر بۇرۇنقىدىن كۆپ ياخشى. ئۆتكەندە تاختايەك تۇپتۇز تۇراتتى.
رىنالدى تىزىمنى يەنە ئاستىغا ئەگدى. مەن ئۇنىڭ قوللىرىنىڭ ھەرىكىتىنى كۆزەتتىم، پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا تاشقى كېسەللەر دوختۇرىغا خاس ئەپچىل قول ئاتا قىپتۇ. ئۇنىڭ بېشىغا قارىدىم، چاچلىرى ئاقىرىپ پارقىراپ كېتىپتۇ، باش تومۇرلىرىنىڭ سوقۇشى ناھايىتى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ئۇ تىزىمنى بەكرەك ئېگىۋىدى، ۋايجان، دەپ چىرقىرىۋەتتىم.
— سىز بىرنەچچە قېتىم مېخانىكىلىق داۋالىنىشىڭىز كېرەك، — دېدى رىنالدى.
— بۇرۇنقىدىن خېلى ياخشى، — دېدىم.
— بۇنى بىلدىم، ئومىقىم، مەن بۇ جەھەتتىكى ئىشلارنى سىزدىن كۆپ بىلىمەن. لېپەك ئوپېراتسىيەسى ياخشى بوپتۇ، —

دېدى ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ كارىۋات يېنىغا كېلىپ.
— لېپىكىم ياخشى بولۇپ كەتتى، — دېدىم.
— ھەممىنى ماڭا ئېيتىپ بېرىڭ.
— سىزگە ئېيتىپ بەرگۈدەك ھېچ ئىش يوق، مەن كۈنلەرنى ناھايىتى خاتىرجەم ئۆتكۈزدۈم.
— تۇرقىڭىزدىن توي قىلغاندەكلا كۆرۈنىسىز، سىزگە نېمە بولدى؟ — دېدى ئۇ.
— ھېچنېمە بولمىدى، نېمە بولغاندەك تۇرىدۇ؟ — دېدىم.
— ئۇرۇش مېنى بەك ئازابلاۋاتىدۇ، مەن بۇ ئۇرۇشتىن ئەندىشە قىلىۋاتىمەن، — دېدى رىنالدى ئىككى قولىدا تىزىنى تۇتۇپ تۇرۇپ.
— ھەا — دېدىم.
— نېمە بولدى؟ ئەجەبا مەن ھاياجانلانسامۇ بولمامدىكەن؟
— بولمايدۇ. كۈنلىرىڭىزنىڭ ناھايىتى ياخشى ئۆتۈۋاتقانلىقىنى بىلىپ قالدىم. ماڭا دەپ بېرىڭە.
— ياز كىرگەندىن تا ھازىرغىچە ئوپېراتسىيە ئۈستىدىلا بولۇۋاتىمەن. بىكار تۇرماي ئىشلەيمەن، باشقىلارنىڭ ئىشىنىمۇ قىلىمەن، ئۇلار قىيىن ئوپېراتسىيەنى ماڭا قىلدۇرىدۇ. ئىشەنسىڭىز، قوزام، مەن ھازىر باشقىلار ياخشى كۆرىدىغان تاشقى كېسەللەر دوختۇرى بولۇپ قالدىم.
— ماۋۇ گېپىڭىز بولدى.
— مەن ئۇنداق ئويلىمايمەن، پەرۋەردىگارىم، مەن بۇلارنى ئويلىمايمەن، مەن پەقەت ئوپېراتسىيە قىلىشنى بىلىمەن.
— بۇ ياخشىغۇ.
— ئەمما ھازىر ئومىقىم، خىزمەت ئاخىرلاشتى، ئوپېراتسىيەمۇ يوق، مەن بەك زېرىكىپ تىتىلداپ كېتىۋاتىمەن. بۇ ئۇرۇش بەك قورقۇنچلۇق، قوزام، ماڭا ئىشىنىڭ، راست دەۋاتىمەن، سىزنىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىڭىزنى كۆرۈپ خۇشال بولۇپ كەتتىم. پىلاستىنكا ئالغاچ كەلدىڭىزمۇ؟

ئۇيغۇر كىتاب تورىدىكى

— ئالغاچ كەلدىم.

پىلاستىنكىنى قەغەز بىلەن ئوراپ، قەغەز كوروپكىغا سىلىپ قويغانىدىم. بەك ھېرىپ كەتكەچكە، ئىلىشقا ھۇرۇنلۇق قىلدىم.

— بىئارام بولۇۋاتامسىز، ئومىقىم؟

— ئىنتايىن بىئارام بولۇۋاتىمەن.

— بۇ ئۇرۇش ئىنتايىن قورقۇنچلۇق، — دېدى رىنالدى.

— كېلىڭە، ئىككىمىز قانغۇدەك ئىچىپ روھىمىزنى ئۇرغۇتايلى. ئاندىن بىر يەرگە بېرىپ ئىچ پۇشۇقىمىزنى چىقىرايلى، ئادەمنىڭ شۇ چاغدا ھاردۇقى چىقىدۇ.

— مەن سېرىق كېسەلگە گىرىپتار بولغان، ھاراق ئىچسەم بولمايدۇ، — دېدىم.

— ھەي قوزام، مۇشۇنداق بىر ئادەمگە ئۆزگىرىپ كەلدىڭىزمۇ؟ بەكلا تەمكىن بولۇپ كېتىپسىز. يەنە تېخى جىگەر كېسىلى بولدۇم، دەيسىز. سىزگە دېسەم، ئۇرۇش دېگەن يامان نەرسە، بىز زادى نېمىدەپ ئۇرۇش قىلىمىز؟

— بوپتۇ، بىر رومكىدىن ئىچەيلى. مېنىڭ مەست بولغۇدەك ئىچكۈم يوق، بىراق بىر رومكىدىن كۆتۈرەيلى، — دېدىم مەن.

رىنالدى ياتاقنىڭ يەنە بىر تەرىپىدىكى يۈز يۇيۇش جازىسىنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئىككى ئەينەك ئىستاكان ۋە بىر بوتۇلكا كونياك بىراندىسى ئەكەلدى.

— ئاۋستىرىيە مېلى، يەتتە يۇلتۇزلۇق بىراندى. ئۇلار بۇ ھاراقلارنى سان گابرىئېل تېغىدا ئولجا ئالغانىكەن.

— سىزمۇ ئۇ يەرگە بارغانمۇ؟

— بارمىغان، مەن ھېچ يەرگە بارمىغان، مەن ئىزچىل ھالدا مۇشۇ يەردە ئوپېراتسىيە قىلىۋاتىمەن، ماڭا قارىڭە، قوزام، بۇ سىز ئىلگىرى ئىشلەتكەن ئېغىز چايقايدىغان ئىستاكانىڭىز، مەن ئۇنى ساقلاپ كېلىۋاتىمەن. بۇنى كۆرسەم سىزنى كۆرگەندەك بولىمەن.

— ئېھتىمال ئۇ سىزنىڭ چىشىڭىزنى يۇيۇپ تۇرۇشىڭىزغا

ئەسقاتقاندۇ!

— ياق، مېنىڭ ئۆزۈمنىڭ ئېغىز چايقايدىغان ئىستاكانىم بار. مېنىڭ بۇ ئىستاكاننى ساقلىشىم سىزنىڭ ئەتىگەنلىرى «ئەتىرگۈل داچىسى»نىڭ پۈرىقىنى چىش چوتكىسى بىلەن قانداق قىلىپ يۇيۇۋېتىشنى ئويلايدىغانلىقىڭىزنى، ئاسپىرىننى يۇتۇۋېتىپ، ھېلىقى پاھىشە ئايالالارنى قانداق قارغايدىغانلىقىڭىزنى ئەسلەپ تۇرۇش ئۈچۈن ئىدى، مەن ھەر قېتىم بۇ ئىستاكاننى كۆرگەندە، سىزنىڭ چىش چوتكىسىدا قانداق قىلىپ ۋىجدانىڭىزنى تازىلاۋاتقانلىقىڭىزنى ئويلايمەن، — ئۇ كارىۋات يېنىغا كەلدى، — مېنى بىرنى سۆيۈپ قويۇڭ، بۇ تەمكىنلىكىڭىزنىڭ راست ئەمەسلىكىنى ئېيتىڭ.

— مەن ئەزەلدىن سىزنى سۆيۈپ باقمىغان، سىز دېگەن ئادەم باشلىق مايمۇن.

— بىلىمەن، سىز دېگەن ھەم ياخشى، ھەم قائىدىلىك ئانجىلو ـ ساكسون يىگىتسىز. بىلىمەن، سىز پۇشايمان قىلغان يىگىتسىز. سىزنىڭ چىش چوتكىسىدا پاھىشىلەرنى قانداق تازىلىۋەتكەنلىكىڭىزنى كۆرۈشنى كۈتىمەن.

— ئىستاكانلارغا ئازراقتىن كونياك بىراندىسى قۇيۇڭ.

بىز ئىستاكانلارنى سوقۇشتۇرۇپ هاراق ئىچىشتۇق. رىنالدى قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى.

— مەن سىزگە چىلاشقۇدەك ئىچۈرۈپ، جىگىرىڭىزنى يۇلۇۋېلىپ ئىتالىيەلىكىنىڭ ياخشى جىگىرىگە ئالماشتۇرىمەن. ئاندىن سىزنى ھەقىقىي يىگىتكە ئايلاندۇرىمەن.

مەن ئىستاكاننى قولۇمغا ئېلىپ يەنە ئازراق بىراندى قۇيدۇم. مەن ئىستاكاننى قولۇمغا ئېلىپ دېرىزىنى ئاچتىم. يامغۇر توختاپتۇ، ھاۋا بىرئاز سوۋۇپتۇ، دەل ـ دەرەخلەر ئارىسىنى تۇمان قاپلاپتۇ.

— بىراندىنى سىرتقا تۆكۈۋەتمەڭ، ئىچىپ بولالمىسىڭىز ماڭا قۇيۇپ بېرىڭ، — دېدى رىنالدى.

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ ئۇمىچىكىزنى ئىچىڭ، ـــ دېدىم. رىنالدىنى قايتا كۆرگەنلىكىمگە ئىنتايىن خۇشال ئىدىم. ئۇ ئىككى يىلدىن بۇيان داۋاملىق مەن بىلەن چېقىشاتتى، مەنمۇ ھېچ ئىش بولمىغاندەك يۈرۈۋېرەتتىم. بىز بىر - بىرىمىزنى ئوبدان چۈشىنىشىمىز.

ـــ تۇڭ قىلدىڭىزمۇ؟ ـــ ئۇ كارىۋاتتا ئولتۇرۇپ سورىدى. مەن دېرىزە تەرەپتىكى تامغا يۆلىنىپ تۇراتتىم.

ـــ ياق تېخى.

ـــ مۇھەببەتلىشۋاتقانسىز؟

ـــ شۇنداق.

ـــ ھېلىقى ئەنگلىيەلىك قىز بىلەنمۇ؟

ـــ شۇنداق.

ـــ بىچارە قوزام، ئۇ سىزگە ياخشى مۇئامىلە قىلدىمۇ؟

ـــ ئەلۋەتتە.

ـــ مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىم، ئۇنىڭ ئەمەلىي ماھارىتى قانداقراق ئىكەن؟

ـــ ئاغزىڭىزنى يۇمۇڭ.

ـــ ئاغزىمنى توسۇۋالالمايسىز، بىلىسىز، مەن ئىنتايىن ئېھتىياتچان، سىپايە ئادەم، بىراق كاتېرىن...

ـــ رىنالدى، ئاغزىڭىزنى يۇمۇڭ، مېنىڭ ياخشى دوستۇم بولسىڭىز ئاغزىڭىزنى يۇمۇڭ.

ـــ مەن سىزنىڭ يېڭى دوستىڭىز ئەمەس، قوزام، بەلكى سىزنىڭ كونا دوستىڭىز.

ـــ ئۇنداق بولسا ئاغزىڭىزنى يۇمۇڭ.

ـــ بولىدۇ.

مەن كارىۋاتنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭ قېشىدا ئولتۇردۇم، ئۇ قولىدا ئىستاكان، پولغا قاراپ تۇراتتى.

ـــ بىلەمسىز، رىنالدى؟

ـــ ھەئە بىلىدىم، مەن بىر ئۆمۈر نۇرغۇن مۇقەددەس پەرھىزلىك ئىشلارغا يولۇقتۇم. بۇنداق ئىشلار سىزدە بەك ئاز

ئىدى. قارىغاندا ھازىر سىزدىمۇ بۇنداق ئىشلار بار ئوخشايدۇ، — دېدى ئۇ پولغا قاراپ.

— سىزنىڭ بىرمۇ پەرھىز قىلىدىغان ئادىمىڭىز يوقمۇ؟

— يوق.

— بىرىمۇ يوق؟

— يوق.

— مەن ئاپىڭىز ياكى ھەدە - سىڭىللىرىڭىز ھەققىدە قالايمىقان گەپ قىلسام بولامدۇ؟

— سىز ھېلىقى سېستىرايىڭىز ھەققىدە قالايمىقان گەپ قىلسىڭىز بولىدۇ، — رىنالدى سۆزۈمنى تارتىۋالدى، ئىككىمىز تەڭلا كۈلۈپ كەتتۇق.

— يەنىلا خاسىيەتلىك ئادەمدەك خىسلىتىڭىز بار - دە، سىزنىڭ! — دېدىم.

— بەلكىم مەن سىزگە ھەسەت قىلىپ قالغاندىمەن، — دېدى ئۇ.

— ياق، سىز ئۇنداق قىلمايسىز.

— مەن ئۇنداق دېمەكچى ئەمەسمەن، مەن باشقا ئىشلارنى دېمەكچى، سىزنىڭ توي قىلغان دوستىڭىز بارمۇ؟

— بار، — دېدىم مەن.

— مېنىڭ بىر - بىرىنى ياخشى كۆرمەيدىغان ئەر - خوتۇن دوستۇمدىن باشقا توي قىلغان دوستۇم يوق، — دېدى رىنالدى.

— نېمە ئۈچۈن؟

— ئۇلار مېنى ياخشى كۆرمەيدۇ.

— نېمە ئۈچۈن؟

— مەن ھېلىقى يىلان، مەن ھېلىقى ئەقىللىك يىلان.

— سىز خاتالاشتىڭىز، ئەقىللىك دېيىشكە توغرا كەلسە، ھېلىقى ئالمىنى① دېيىش كېرەك.

---

① بۇ يەردە ئادەمنىڭ بىلەن ھاۋائىنىڭ يىلان (شەيتان) نىڭ ئېزىقتۇرۇشىغا ئۇچراپ ئالما يەپ قويۇپ (ياخشىلىق ۋە يامانلىقنى ئايرىيدىغان مېۋە)، باغۇئېرىمدىن ئايرىلغانلىقى ھەققىدىكى ھېكايىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ئۇيغۇرچە كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

— ياق، يەنىلا ھېلىقى يىلان ئەقىللىك، — دېدى رىنالدى. ئۇ بىرئاز خۇشال بولغاندەك قىلاتتى.

— پىكرىڭىز تولىمۇ چوڭقۇر بولۇپ كەتسىمۇ بولمايدۇ، ئادەم ياخشىراق بولسىلا بولدى، — دېدىم.

— مەن سىزنى سۆيىمەن، قوزام، — دېدى ئۇ، — مەن ئىتالىيەنىڭ ئۇلۇغ مۇتەپەككۇرى بولغاندا، سىز ئاندىن كېلىپ مەن بىلەن ئېيتىشىڭ، ئەمما مەن نۇرغۇن نەرسىلەرنى بىلىمەن، مەن تېخى بۇلارنى دېيەلمەيمەن. مېنىڭ بىلىدىغىنىم سىزنىڭكىدىن كۆپ.

— توغرا، بىلىدىغىنىڭىز مېنىڭكىدىن كۆپ.

— ئەمما، سىز يەنىلا خېلى ياخشى كۆن ئۆتكۈزەلەيسىز، پۇشايمان قىلسىڭىزمۇ، يەنىلا ياخشى كۆن ئۆتكۈزەلەيسىز.

— ناتايىن.

— شۇنداق بولىدۇ، بۇ راست گەپ. مەن پەقەت خىزمەتتىنلا خۇشاللىق تاپىمەن، — دېدى رىنالدى. ئۇ يەنىلا پولغا تىكىلىپ تۇراتتى.

— سىز بىر مەزگىل ئۆتسە بۇنداق ئويلىمايسىز.

— ناتايىن. مەن خىزمەتتىن سىرت پەقەت ئىككى ئىشنىلا ياخشى كۆرىمەن: بىر ئىش خىزمىتىمگە توسالغۇ بولسا، يەنە بىر ئىش تۇتۇش قىلسىلا تۇگەيدۇ. يېرىم سائەتمۇ، ئون بەش مىنۇتمۇ ياكى ئۇنىڭدىن ئاز ۋاقىت كېتەمدۇ، ئىشقىلىپ بەكلا تېز تۇگەيدۇ.

— بەزىدە ئۇنچىلىكمۇ ۋاقىت كەتمەس؟

— بەلكىم مەن ئالغا باسقاندىمەن، قوزام، سىز بۇلارنى قانداق بىلىسىز؟ ئەمما، ماڭا ھازىر مۇشۇ ئىككى ئىش ۋە خىزمىتىم بولسىلا كۇپايە.

— سىزنىڭ يەنە باشقا قىزىقىشىڭىز بارمۇ؟

— يوق، بىزنىڭ ئەزەلدىن ھېچقانداق قىزىقىشىمىز بولغان ئەمەس. بىز تۇغۇلغاندا قانداق بولغان بولساق ھازىرمۇ شۇنداق،

باشقا هەرقانداق نەرسىنى ئۆگىنەلمەيمىز، بىز ئەزەلدىن هەرقانداق يېڭى نەرسىلەرنى قوبۇل قىلمايمىز. بىز تۇغۇلۇشتىنلا مانا مۇشۇنداق هالەتتە ئىدۇق. سىز لاتىن بولمىغانلىقىڭىز ئۈچۈن خۇشال بولۇشىڭىز كېرەك.

— قەيەردە لاتىنلار بار ئىكەن؟ ئۇ پەقەت «لاتىن»چە ئىدىيە. سىز كەمچىلىكىڭىزدىن بەكمۇ كۆرەڭلەپ كېتىدىكەنسىز، — دېدىم. رىنالدى بېشىنى كۆتۈرۈپ كۈلۈپ كەتتى.

— بولدى، ئاغزىمىزنى يىغايلى، قوزام، بەك كۆپ نەرسىلەرنى ئويلاپ كەتتۇق، مەن بەك چارچاپ كەتتىم، — دېدى رىنالدى. ئۇ ياتاققا كىرگەن چاغدا ناھايىتى هارغىن كۆرۈنگەنىدى.

— تاماق يەيدىغان ۋاقىت بولدى، سىز قايتىپ كېلىپ مەن بەكمۇ خۇشال بولۇپ كەتتىم. سىز مېنىڭ ئەڭ ياخشى دوستۇم ۋە سەپدىشىم.

— سەپداشلار قاچان تاماق يەيمىز؟ — دەپ سورىدىم.

— هازىرلا يەيمىز. بىز يەنە بىر رومكىدىن ئىچەيلى. جىگىرىڭىز ئۈچۈن.

— سان پاۋلو① غا ئوخشاش.

— سىز ئىلەشتۇرۇۋەتتىڭىز. ئۇ ئەسلىدە هاراق ۋە ئاشقازان هەققىدە دېيىلگەن گەپ، ئىشتىهايىڭىزنى نەزەرگە ئىلىپ سىزنى بىرئاز هاراق ئىچسە دېگەنىدىم.

— مەيلى سىزنىڭ بوتۇلكىڭىزدىكىسى سۇ ياكى هاراق بولسۇن، مەيلى سىزنىڭ هاراق ئىچىشتىكى مەقسىتىڭىز نېمە بولسۇن...

— مەشۇقىڭىز ئۈچۈن، — دېدى رىنالدى قەدەهنى كۆتۈرۈپ تۇرۇپ.

— ياخشى.

— ئۇ توغرۇلۇق ئەمدى بىر ئېغىزمۇ سەت گەپ قىلمايمەن.

---

① سان پاۋلو — دەسلەپكى خىرىستىيان دىنىنىڭ ئەڭ مۇهىم مۇرىتلىرىنىڭ بىرى، يەهۇدىي دۆلىتىدىن باشقا نۇرغۇن قوشنا دۆلەتلەردە دىن تارقاتقان.

ئۇيغۇرچە كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ ئۇنداق زورۇقماڭ.

ئۇ كونياك بىراندىسىنى ئىچىۋەتتى.

ـــ مەن پاك، ـــ دېدى ئۇ، ـــ مەنمۇ سىزگە ئوخشاش، قوزام، ئەنگلىيەلىك قىزدىن بىرنى تاپمەن. ئەمەلىيەتتە، ئۇ قىزنى مەن سىزدىن بالدۇر تونۇيتتىم، ئۇنىڭ بويى مەندىن ئېگىز ئىدى، ئېگىز بوي قىزدىن بىرنى تېپىپ سىڭىل قىلىۋالمەن، ـــ ئۇ كونا كىتابلاردىكى ھېكايە، ئىبارىلەرنى ئىشلەتكەنىدى.①

ـــ سىز پاك يۈرەك ئادەمسىز.

ـــ شۇنداق بولمايچۇ، شۇڭا ئۇلار مېنى ئەڭ، ئەڭ پاك رىنالدى دەپ چاقىرىشىدۇ.

ـــ ئەڭ، ئەڭ مەينەت رىنالدى.

ـــ ماڭايلى، قوزام، مېنىڭ ئوي ـ خىيالىم پاك چاغدا بىز بىللە تاماق يەيلى.

مەن يۇز ـ كۆزۈمنى يۇيۇپ، چېچىمنى تارىدىم، ئاندىن ئىككىمىز بىللە بىنادىن چۈشتۇق، رىنالدى سەل مەست بولۇپ قالغانىدى. بىز تاماق يەيدىغان ئاشپۇزۇلغا بارساق تاماق تېخى پىشماپتۇ. رىنالدى ھاراق ئەكىرمەكچى بولۇپ ئۈستىگە چىقىپ كەتتى. مەن شىرەدە ئولتۇرۇپ قالدىم. ئۇ بوتۇلكىنى ئەكىرىپ ھەربىرىمىزگە يېرىم رومكىدىن كونياك بىراندىسى قۇيدى.

ـــ بەك كۆپ بولۇپ كەتتى، ـــ مەن ئەينەك رومكىنى قولۇمغا ئېلىپ تاماق شىرەسى ئۈستىدىكى چىراغقا تۇتۇپ كۆرۈپ باقتىم.

ـــ ئاچ قورساقتا كۆپ ئەمەس، ھاراق دېگەن غەلىتە نەرسە،

---

① «ئىنجىل. دۇنيانى ئاپىرىدە قىلىش ھەققىدە»نىڭ 12 ـ سۈرە 10 ـ ئايىتىدىن 20 ـ ئايىتىگىچە ئىبراخام ئاچارچىلىقتا مىسىردا پاناھلانغاندا، مىسىرلىقلارنىڭ ئۇنىڭ چىرايلىق خوتۇنى ساراغا نەپسىنى تاقىلدىتىپ، ئۇزىنى ئۆلتۈرۈۋېتىشىدىن قورقۇپ، سارانى ئۇزىنىڭ سىڭلىسى دەپ يالغان ئېيتقانلىقى يېزىلغان. ئەگەر ئۇ ھەقىقەتەن مۇشۇ كونا ئىبارىلەرنى ئىشلەتكەن بولسا، «ئېگىز بوي» دېگەننى «گۈزەل، چىرايلىق» دەپ تەرجىمە قىلىش كېرەك.

ئاشقازىنىڭىزنى كۆيدۈرۈۋېتىدۇ. سىزگە بۇنىڭدىنمۇ زىيانلىق نەرسە يوق.

— توغرا ئېيتتىڭىز.

— بىر كۈن - بىر كۈندىن ئۆز - ئۆزىنى ۋەيران قىلىش، — دېدى رىنالدى، — ھاراق ئاشقازانغا زىيانلىق، قولىڭىزنى تىترەيدىغان قىلىپ قويىدۇ، بۇنىڭ تاشقى كېسەللەر دوختۇرىغا ھېچقانداق پايدىسى يوق.

— سىز رېتسېپىنى تونۇشتۇرۇڭ.

— جان - دىلىم بىلەن شۇنداق قىلىمەن، ئىچىۋېتىڭ، قوزام، كېسەل بولۇپ قالغاندا كۆرمەمدۇق.

مەن يېرىم رومكا ئىچتىم. مۇلازىمەتچى ئەسكەرنىڭ كارىدوردا «شورپا ! شورپا تەييار بولدى» دەپ ۋارقىرىغانلىقىنى ئاڭلىدىم. مايور كىرىپ، بىزگە بېشىنى لىڭشىتىپ قويۇپ ئولتۇردى، ئۇ تاماق شىرەسى يېنىدا ئىنتايىن پاكار كۆرۈنۈپ كەتتى.

— مۇشۇ بىرنەچچىمىزمۇ؟ — سورىدى ئۇ. مۇلازىمەتچى ئەسكەر شورپا ئۈسۈلغان چوڭ قاچىنى شىرەگە قويدى، مايور شورپىنى ئالدىدىكى قاچىغا ئۈستى.

— ھەممەيلەن كەلدى، — دېدى رىنالدى، — پوپتىن باشقىسى كەلدى، ئۇ فرېدېرىكنىڭ بۇ يەردىلىكىنى بىلسە جەزمەن كېلەتتى.

— ئۇ ھازىر قەيەردە؟

— 307 - بازىدا، — دېدى مايور. ئۇ ھە دەپ شورپا ئىچمەكتە ئىدى. ئۇ ئاۋۋال ئاغزىنى، ئاندىن كۆل رەڭ بۇرۇتىنى ئاۋايلاپ سۈرتتى، — ئۇ قايتىپ كېلىپ قالار، مەن تېلېفون بېرىپ سىزنىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىڭىزنى ئۇنىڭغا يەتكۈزۈپ قويۇشنى تاپىلىغانىدىم.

— ئاشخانا بۇرۇنقىدەك قىزىپ كەتمەيدىكەن - دە، — دېدىم.

— شۇنداق، ھازىر تىنچلىنىپ قالدى، — دېدى مايور.

ئۇيغۇرچە كىتاب ئويغۇرتاپ
www.uyghurkitap.com

— مەن بىر قىزنىتىۋېتەيمۇ؟ — دېدى رىنالدى.

— ئازراق ھاراق ئىچىڭ، فرېدېرىك، — دېدى مايور.

ئۇ مېنىڭ رومكامغا لىق ھاراق قۇيۇپ بەردى، ئىتالىيە چۆپى كەلتۇرۇلدى، كۆچىلىكنىڭ ھەممىسى ئالدىراپ تاماققا تۇتۇش قىلدى. كۆچىلىك تاماقنى يەپ بولاي دېگەندە پوپ كىرىپ كەلدى. ئۇنىڭ ۋىجىك گەۋدىسى، سارغۇچ بېغىر رەڭ تېرىسى بۇرۇنقىدەكلا تۇرۇپتۇ، ئۆزىمۇ ناھايىتى مەزمۇت تۇرغانىدەك قىلاتتى. مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ ئۇنىڭ بىلەن قول ئېلىشتىم. ئۇ قولىنى ئىككى مۇرەمگە قويدى.

— مەن ئاڭلاپلا بۇياقتا كەلدىم، — دېدى ئۇ.

— ئولتۇرۇڭ، سىز كېچىكىپ قالدىڭىز، — دېدى مايور.

— كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، پوپ، — دېدى رىنالدى، ئۇ «پوپ» دېگەننى ئىنگلىزچە، دېدى. ئەزەلدىن پوپ بىلەن چاقچاق قىلىشىدىغان مايور سەل - پەل ئىنگلىزچە سۆزلەشنى بىلەتتى. ئۇلار ئۇنىڭدىن ئۆگىنىۋالغانىدى.

— كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، رىنالدى، — دېدى پوپ. مۇلازىمەتچى ئەسكەر ئۇنىڭغا شورپا سۇندى، ئەمما ئۇ ئاۋۇال چۆپ يەيدىغانلىقىنى ئېيتتى.

— قانداقراق تۇرۇۋاتىسىز؟ — سورىدى ئۇ مەندىن.

— ياخشى، — دېدىم، — يېقىندىن بۇيان ئەھۋالىڭىز قانداق؟

— ئازراق ھاراق ئىچىپ قويۇڭ، پوپ، — دېدى رىنالدى، — ئاشقازىنىڭىز ئازراق ھاراق تەلەپ قىلىپ قالغاندۇ. بۇ سان پاۋلونىڭ تەلىماتى، سىز بۇنى بىلمىسىزغۇ؟

— بىلىمەن، — دېدى پوپ ئەدەپ بىلەن. رىنالدى ئۇنىڭغا بىر رومكا ھاراق سۇندى.

— سان پاۋلو دېگەن ئەبلەخ مۇشۇ ئاۋارىچىلىكلەرنى تېپىپتىكەن، — دېدى رىنالدى. پوپ ماڭا قاراپ كۈلۈپ قويدى. ئۇلار مۇشۇنداق سۆزلەر بىلەن ئۇنىڭ چىشىغا تېگەتتى، پوپ

هازىر بۇنداق ئىشلارغا پەرۋا قىلىپ كەتمەيدىكەن.

— سان پاۋلو دېگەن ئەبىلەخ، — دېدى رىنالدى يەنە، — ئۇ ئەسلىدە تەكرار جىنايەت ئۆتكۈزگەن بۇزۇق، دىنىي جەمئىيەتكە بۇزغۇنچىلىق قىلغان ئەبىلەخ. قىلغۇلۇقنىڭ ھەممىسىنى قىلىپ بولۇپ ھالىدىن كەتكەندە، بۇمۇ بولمايدۇ، ئۇمۇ بولمايدۇ،① دەپ نۇرغۇن ئەمرىمەرۇپلارنى تۇزۇپ چىقىپ، بىزدەك كۇچتۇڭگۇر ئادەملەرگە چەك قويغان. دېگەنلىرىم توغرىمۇ، فرېدېرىك؟

مايور كۇلۇپ قويدى، بىز گۆش يەۋاتاتتۇق.

— قاراڭغۇ چۈشكەندە ئادىتىم بويىچە ئەۋلىيالار ئۇستىدە پاراڭ قىلمايمەن، — دېدىم. گۆش يەۋاتقان پوپ بېشىنى كۆتۈرۈپ ماڭا كۇلۇپ قويدى.

— ئۇمۇ پوپ تەرەپكە ئۆتۈۋالدى، — دېدى رىنالدى، — ئەزەلدىن پوپ بىلەن چاقچاقلىشىدىغان ماھىرلار نەگە كەتتى؟ كاۋال كانتى، برۇندى، كېسارلار قېنى؟ ئەجەبا ماڭا يارەمچىلەر يوقمۇ؟ مەن يالغۇز بىر ئادەم ئۇنىڭ بىلەن ئويىنىشامدىمەن؟

— ئۇ ياخشى پوپ، — دېدى مايور.

— ئۇ ياخشى پوپ، — دېدى رىنالدى، — ئەمما پوپ دېگەن پوپ ـ دە، ئاشخانىمىزنىڭ ئىلگىرىكى قىزغىن كەيپىياتىنى ئەسلىگە كەلتۈرمەكچى بولۇۋاتىمەن، فرېدېرىكنى خۇشال بولسۇن دەۋاتىمەن. ئىشىنى قىلسۇنا، پوپ.

مايور ئۇنىڭ مەست بولۇپ قالغانلىقىنى سېزىپ ئۇنىڭغا تىكىلىپ قارىدى. ئۇنىڭ يادائىغۇ يۈزى تاتىرىپ كەتكەن، ئاپپاق پېشانىسىدا چېچى قاپقارا كۆرۈنەتتى.

— ھېچقىسى يوق، رىنالدى، ھېچقىسى يوق، — دېدى پوپ.

— ئىشىڭىزنى قىلىڭ، — دېدى رىنالدى، — ئۇ ئۆلگۈر ئىشلارنىڭ ھەممىسى ئىشىنى قىلسۇن.

---

① پاۋلونىڭ خىرىستىيان دىنىغا بەيئەت قىلغانلىقى توغرىسىدىكى ئىشلار «ئىنجىل. مۇرىتلار تەرجىمھالى»نىڭ 9 ـ سۈرە 9 ـ ئايىتىدە تەپسىلىي بايان قىلىنغان.

ئۇ ئورۇندۇققا يۆلىنىپ ئولتۇراتتى.

— ئۇنىڭ خىزمىتى ھەددىدىن ئارتۇق جىددىي، ئۇ بەك چارچاپ كەتتى، — دېدى مايور ماڭا. ئۇ گۆشنى يەپ بولۇپ، بىر پارچە بولكىغا گۆش قىيمىسى سىلەپ يېيىشكە باشلىدى.

— ئۆلگۈرلەر، مەن پەرۋاسىز يۈرۈپتىمەن، — دېدى رىنالدى شىرە ئەتراپىدا ئولتۇرغانلارغا، — بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى ئىشىنى قىلسۇن، — ئۇ تاماق شىرەسى يېنىدىكىلەرنىڭ ھەممىسگە زەردە بىلەن تىكىلىپ قاردى، كۆزلىرىدىن ناخۇشلۇق چىقىپ تۇراتتى، چىرايى تاتىرىپ كەتكەنىدى.

— ياخشى، بۇ ئۆلگۈر ئىشلارنىڭ ھەممىسى يوقالسۇن، — دېدىم.

— ياق، ياق، سىز بولمىدىڭىز، بولماي قالدىڭىز، — دېدى رىنالدى، — سىز بولمايدىكەنسىز، چۈنكى سىزنىڭ ئىچىڭىز پۈشۈۋاتىدۇ، مەنىسىزلىك ھېس قىلىۋاتىسىز. شۇڭا، مۇشۇنداق قىلىۋاتىسىز، باشقا غەرىزىڭىز يوق، مەن سىزگە ئېيتىپ قويماي، سىزدە باشقا غەرەز يوق، بىرئازمۇ يوق، مېنىڭ خىزمىتىم توختىسىلا، مەنمۇ مۇشۇنداق قىلىدىغانلىقىمنى بىلىمەن.

پوپ بېشىنى چايقاپ قويدى، مۇلازىمەتچى ئەسكەر گۆش ئەكىرگەن لېگەننى ئاچىقىپ كەتتى.

— سىز نېمىشقا گۆش يەيسىز؟ بۇگۈن جۈمە① لىكىنى بىلمەمسىز؟ — دېدى رىنالدى پوپقا قاراپ.

— بۇگۈن پەيشەنبە، — دېدى پوپ.

— يالغان ئېيتىۋاتىسىز. بۇگۈن جۈمە، سىز ھازىر پەرۋەردىگارنىڭ گۆشنى يەۋاتىسىز، بۇ دېگەن پەرۋەردىگارنىڭ گۆشى، بۇ دېگەن ئۇرۇشتا ئۆلگەن ئاۋستىرىيە قاراقچىلىرىنىڭ گۆشى، سىز دەل شۇنى يەۋاتىسىز.

---

① كاتولىك مۇرتىلىرى جۈمە كۈنى يېمەكلىكتىن پەرھىز تۇتىدۇ.

— ئاق گۆش[1] ئوفىتسېرلارنىڭ گۆشى، — دېدىم مەن چاقچاقنىڭ ئاخىرىنى چىقىرىش مەقسىتىدە.

رېنالدى قاقاهلاپ كۈلۈپ كەتتى. ئۇ بىر رومكا هاراق قۇيدى.

— سىلەر بەك ئەستايىدىل بولۇپ كەتمەڭلار، مەن ئازراق سارىڭ قېتىش بولۇپ قالدىم شۇ، — دېدى ئۇ.

— دەم ئېلىشىڭىز كېرەك ئىدى، — دېدى پوپ.

مايور دەرهال پوپقا قاراپ بېشىنى چايقاپ قويدى، رېنالدى پوپقا قارىدى.

— سىزنىڭچە بولغاندا دەم ئېلىشىم كېرەك ئىكەن - دە؟

مايور يەنە پوپقا قاراپ بېشىنى چايقاپ قويدى. رېنالدى پوپقا تىكىلىپ قارىدى.

— ئىختىيارىڭىز، خۇشىڭىز بولمىسا دەم ئالمىسىڭىزمۇ بولىدۇ، — دېدى پوپ.

— يوقىلىڭ، — دېدى رېنالدى، — ئۇلار مېنى هەيدىۋەتمەكچى. ئۇلار هەر كۈنى كەچتە مېنى هەيدىۋەتمەكچى بولۇشىدۇ. مەن ئۇلارغا بوي بەرمىدىم، مەن هېلىقىدەك كېسەلگە گىرىپتار بولۇپ قالدىم. ئۇنداق بولسا نېمە بوپتۇ؟ هەممە ئادەم گىرىپتار بولۇپ قالىدۇ، پۈتۈن دۇنيامۇ گىرىپتار بولىدۇغۇ، — ئۇ خۇددى ناتىقلاردەك تەلەپپۇزدا سۆزلەۋاتاتتى، — كىچىككىنە بىر يىرىڭلىق قاپارتقۇغۇ شۇ. كېيىن ئىككى مۇرەمگە تېرە تاشمىسى پەيدا بولغانلىقىغا دىققەت قىلدۇق. شۇنىڭدىن كېيىن هېچقانداق كېسەللىك ئالامەتلىرى كۆرۈلمىدى. بىز پەقەت سىمابتا داۋالاپ ساقايتىشقا ئىشىنىمىز.

— ياكى سالۋارسان[2] ئىشلىتەرمىز، — دېدى مايور خاتىرجەم هالدا ئۇنىڭ سۆزىنى تولۇقلاپ.

— بىر خىل سىماب تەڭشەپ ياسالغان نەرسە، — دېدى

---

① ئاق گۆش — توخۇ ياكى ئۆي قۇشلىرىنىڭ دۇمبىسى ۋە تۆشى قاتارلىق ئورۇنلىرىنىڭ گۆشىنى كۆرسىتىدۇ. گۆش پىشقاندىن كېيىن ئاقۇچ كۆرۈنىدۇ.

② سالۋارسان — كونىلار ئۇنى 606 دەپ ئاتايدۇ. ئۇز ۋاقتىدا سىفلىسنى داۋالاشتا ئالاهىدە ئۇنۇملۇك دورا هېسابلىناتتى.

رىنالدى كۆرەڭ قىياپەتتە، ــ مەن يەنە بىر خىل دورىنى بىلمەن، ئۇنىڭدىن ئىككى ھەسسە ياخشى، ئوبدان پوپ، سىز مەڭگۇ يوقۇملىنىپ قالمايسىز. قوزغىلىرىمىنىڭ ھەممىسى يوقۇملىنىپ قالىدۇ، بۇ كېسەل بىر خىل سانائەت ھادىسىلىرى سەۋەبىدىن پەيدا بولىدۇ، پەقەت بىر خىل سانائەت ھادىسىسىلا پەيدا قىلىدۇ.

مۇلازىمەتچى ئەسكەر تاتلىق پىرەنىك بىلەن قەھۋە كۆتۈرۈپ كىردى (تاتلىق پىرەنىك بىر خىل قارا بولكىلىق پۇددىڭ① بولۇپ، ئۇستىگە قېلىن تاتلىق قىيام سۈرتۈلىدۇ). لامپا ئىس چىقىرىپ يانماقتا، قارا ئىس لامپا شىشىسى ئىچىدىن تورۇسقا كۆتۈرۈلمەكتە ئىدى.

ــ ئىككى تال شام ئېلىپ كېلىڭلار. لامپىنى ئېلىپ كېتىڭلار، ــ دېدى مايور. مۇلازىمەتچى ئەسكەر ئىككى تال شامنى يانداۋرۇپ تەخسە ئۇستىگە قويۇپ قويدى، لامپىنى پۈۋلەپ ئۆچۈرۈۋېتىپ كۆتۈرۈپ چىقىپ كەتتى. رىنالدى ئەمدى خاتىرجەم بولغانىدى. ئۇنىڭ تۇرقىمۇ خېلى ياخشى كۆرۈندى، بىز پاراڭلاشقاچ قەھۋە ئىچكەندىن كېيىن قايتىپ كەتتۇق.

ــ سىز پوپ بىلەن پاراڭلىشىڭ، مەن شەھەرگە كىرىمەن.

ــ كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، پوپ ! ــ دېدى رىنالدى.

ــ كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، رىنالدى ! ــ دېدى پوپمۇ.

ــ كېيىن كۆرۈشەيلى، فرېدېرىك، ــ دېدى رىنالدى.

ــ كېيىن كۆرۈشەيلى، بالدۇرراق قايتىپ كېلىڭ، ــ دېدىم. ئۇ چىرايىنى پۈرۈشتۇرۇپ شەيتانلىق قىلىپ ئىشكتىن چىقىپ كەتتى. مايور بىلەن ئىككىمىز بىللە ئىدۇق.

ــ ئۇ بەك چارچاپ كەتتى. خىزمىتى ھەددىدىن ئارتۇق كۆپ بولۇپ كەتتى. ئۇ ئۆزىنى سەفلىس بولۇپ قالدىم، دەپ

---

① پۇددىڭ ــ غەربچە تاماق تۈرى.

قاراۋاتىدۇ. مەن ئۇنىڭغا ئىشەنمەيمەن. ئەمما، ئۇنداق ئەمەس، دېگىلىمۇ بولمايدۇ. ئۇ ھازىر داۋالىنىۋاتىدۇ. كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، سىز ئەتە تاڭ يورۇشتىن ئىلگىرى يولغا چىقىسىز، ھېنرى، — دېدى مايور.

— بولىدۇ.

— ئەمىسە، خەير - خوش. سىزگە ئامەت تىلەيمەن، پېدۇززى سىزنى ئويغاتقىلى كېلىدۇ، ئۇ سىز بىلەن بىللە بارىدۇ، — دېدى ئۇ.

— خەير - خوش، مايور.

— خەير - خوش، ئۇلارنىڭ ئېيتىشىچە، ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى ھۇجۇمغا ئۆتىدىكەن. مەن بۇنىڭغا ئىشەنمەيمەن، بۇنىڭ ئەمەلىيەت بولماسلىقىنى ئۈمىد قىلىمەن. مەيلى ھۇجۇم قىلسۇن - قىلمىسۇن، ئۇلار بۇ يەرگە كېلەلمەيدۇ. گىنو سىزگە ھەممىنى ئېيتىپ بېرىدۇ. تېلېفون ھازىر ئۇلاندى.

— مەن پات - پات تېلېفون بېرىپ تۇرىمەن.

— تېلېفون ئۇرۇپ تۇرۇڭ. كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، رىنالدى بىراندىنى ئۇنداق كۆپ ئىچمىسۇن.

— كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، پوپ.

— كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، مايور.

مايور ئىشخانىسىغا قايتىپ كەتتى.

يىگىرمە ئالتىنچى باب

مەن ئىشىك ئالدىغا كېلىپ سىرتقا نەزەر تاشلىدىم، يامغۇر توختىغان، ئەمما تۇمان تېخى تارقىمىغانىدى.

— كىرىپ كېتەيلى، — دېدىم پوپقا.

— مەن بىرەم تۇراي.

— يۇرۇڭ، كىرىپ كېتەيلى.

بىز بىناغا چىقىپ مېنىڭ ياتقىمىغا كىردۇق، مەن رېنالدىنىڭ كارىۋىتىدا ياتتىم، پوپ مۇلازىمەتچى ئەسكەر تەييارلاپ قويغان قاتلىما كارىۋاتتا ئولتۇردى. ياتاق قاپقاراڭغۇ ئىدى.

— يېقىندىن بۇيان ئەھۋالىڭىز زادى قانداق؟ — دېدى ئۇ.

— ياخشى، بىراق بۇگۈن كەچ ھېرىپ قالدىم.

— مەنمۇ ھېرىپ كەتتىم، ئەمما بۇنىڭ سەۋەبىنى بىلەلمىدىم.

— جەڭ ئەھۋالى قانداق بولۇۋاتىدۇ؟

— مېنىڭچە، ئاخىرلىشاي دەپ قالغاندۇ، بۇنى ئېنىق بىلمەيمەن، بىراق مۇشۇنداق تۇيغۇدا بولۇۋاتىمەن.

— قانداق تۇيغۇدا بولۇۋاتىسىز؟

— ئاۋۇ مايورۇڭلارنى كۆرمىدىڭىزمۇ؟ ئۇ مۇلايىملىشىپ كېتىپتۇ. ھازىر نۇرغۇن ئادەملەر ئۆزگىرىپ كەتتى.

— بۇنى مەنمۇ ھېس قىلدىم، — دېدىم.

— بۇ يىل ياز بەك قورقۇنچ ئىچىدە ئۆتتى، — دېدى پوپ. ئۇ ھازىر مەن كەتكەن چاغدىكىگە قارىغاندا تېخىمۇ ئۆزىگە ئىشىنىدىغان بولۇپ كەتكەندەك قىلاتتى، — سىزگە دېسەم

ئىشەنمەي قالمىسىز، ناۋادا ئۆز بېشىڭىزدىن ئۆتكۈزگەن بولسىڭىز ئاندىن بىلەتتىڭىز. بۇ يىل يازدا نۇرغۇن ئادەملەر ئۇرۇشنىڭ نېمىلىكىنى بىلدى. مەن بەزى ئوفىتسېرلارنى ئۇرۇشنىڭ نېمىلىكىنى مەڭگۈ بىلمەيدۇ، دەپ قارايتتىم. ھازىر ئۇلارمۇ ئويغاندى.

— ئالدىمىزدا نېمە ئىشلار يۈز بېرەر؟ — مەن ئەدىيالنى سىلاپ تۇرۇپ دېدىم.

— بۇنى بىلمەيمەن، ئەمما مېنىڭچە ئۇرۇش يەنە سوزۇلۇپ كەتمەس.

— يەنە نېمە ئىشلار يۈز بېرەر؟

— ئۇلار ئۇرۇشنى توختىتىدۇ.

— كىم؟

— ھەر ئىككى تەرەپ.

— مۇشۇنداق بولسا بەك ياخشى بولاتتى، — دېدىم.

— ئىشەنمەمسىز؟

— مەن ھەر ئىككى تەرەپنىڭ دەرھال ئۇرۇش توختىتىشىغا ئىشەنمەيمەن.

— ئۇنداق بولۇشى مۇمكىن ئەمەس، بەك ئۇمىدۋار بولۇپ كەتتۇق، ئەمما مەن كىشىلەرنىڭ ئۆزگىرىۋاتقانلىقىنى كۆرۈۋاتىمەن. بۇنىڭدىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، ئۇرۇش يەنە سوزۇلۇپ كەتمەيدۇ.

— بۇ يىل يازدا كىم غەلىبىلىك ئۇرۇش قىلدى؟

— ھېچكىم غەلىبىلىك ئۇرۇش قىلالمىدى.

— ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى غەلىبە قىلدى، — دېدىم، — ئۇلار سان گابرىئېل تېغىنى ساقلاپ قالدى. ئۇلار غەلىبىلىك ئۇرۇش قىلدى. ئۇلار ئۇرۇش توختاتمايدۇ.

— ئەگەر ئۇلار بىز بىلەن ئوخشاش تۈيغۇدا بولسا بەلكىم ئۇرۇش توختىتار. ئۇلار بىزگە ئوخشاش كەچۈرمىشلەرنى باشتىن

كەچۈرۈپتۇ.

— ئۇرۇشتا غەلىبە قىلغانلار ئەزەلدىن ئۇرۇشتىن توختاپ باققان ئەمەس.

— سىز مېنى تېرىكتۈرۈپ قويىدىغان بولدىڭىز.

— مەن نېمىنى ئويلىغان بولسام شۇنى دەۋاتىمەن.

— ئۇنداق بولسا ئۇرۇش سوزۇلۇپ كەتكۈدەك ـ دە! ئازراقمۇ ئۆزگىرىش بولماسمۇ؟

— بۇلارنى بىلمەيمەن، مېنىڭچە ناۋادا ئاۋسترىيە ئارمىيەسى بىر مەيدان غەلىبىلىك ئۇرۇش قىلسا، ھەرگىز بۇنىڭلىق بىلەن توختاپ قالمايدۇ. بىز ئۇرۇشتا مەغلۇپ بولغاچقا، ئىخلاسمەن خىرىستىيان مۇرتى بولۇپ كېتىۋاتىمىز.

— بوسنىيە ① لىكلەرنى ھېسابقا ئالمىغاندا، ئاۋستىرىيەلىكلەرمۇ خىرىستىيان مۇرتلىرىغۇ؟

— مېنىڭ دېمەكچى بولۇۋاتقىنىم، ئادەتتىكى دىنىي ئايرىمچىلىق ئەمەس، بەلكى بىزنىڭ پەرۋەردىگارىمىز ئىيسا شۇ قەدەر مۇلايىم، خاتىرجەم، دېمەكچىمەن.

ئۇ جىمىپ كەتتى.

— بىز ئۇرۇشتا مەغلۇپ بولغاچقا، ھازىرقى ئادەملەر بىرئاز ياۋاشلىشىپ قالدى، بىزنىڭ پەرۋەردىگارىمىز قانداق بولۇپ كەتتى؟ مۇبادا پېتىر باغچىدا ئۇنى قۇتقۇزۇپ قالالىغان بولسىچۇ؟

— ئۇ جەزمەن يەنىلا ھازىرقىدەك مۇشۇنداق بولاتتى②.

---

① بۇ يەردە ئېيتىلغان خىرىستىيان دىنى كەڭ مەنىگە ئىگە بولۇپ، كاتولىك دىنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بوسنىيە (ھازىرقى يۇگوسلاۋىيەگە قارايدۇ) ئاھالىلىرى سېربىي مىللىتىدىن، ئۇلارنىڭ كۆپ قىسمى ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلىدۇ. چۈنكى، ئىلگىرى ئۇلار تۈركىيە ئىمپېرىيەسىگە قارايتتى.

② ئىيسا ئەلايھىسسالام قولغا ئېلىنغان ئاخشىمى ئۇ مۇرتلىرى پېتىر قاتارلىقلار بىلەن كەشمەنيە باغچىسىدا دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىۋاتقانىكەن. ئىيسانى قولغا ئېلىۋاتقاندا، پېتىر خەنجەر بىلەن قارشىلىق كۆرسىتىپ ئىيسا ئۈچۈن ئۇلارنى ئەيىبلىگەن. «ئىنجىل. ماتەي بەختى» 26 ـ سۈرە.

— ئۇنداق بولۇشى ناتايىن، — دېدىم مەن.

— سىز يەنە چىشىمغا تېگىدىغان بولدىڭىز، — دېدى ئۇ، — ئۆزگىرىش بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن ھەمدە شۇنداق بولۇشىنى تىلەپ دۇئا قىلىۋاتىمەن. مەن ئەسلىدە تېزرەك ئۆزگىرىش بولار، دەپ قارايتتىم.

— بىرەر ئىش جەزمەن يۈز بېرىشى مۇمكىن، — دېدىم مەن، — ئەمما، يۈز بېرىدىغان بولسىمۇ، بىز تەرەپتە يۈز بېرىپ قېلىشى مۇمكىن. مۇبادا ئۇلارمۇ بىزگە ئوخشاش تۈيغۇدا بولسا ياخشى بولغان بولاتتى. ئەمما، ئۇلار بىزنى مەغلۇپ قىلدى، ئۇلاردا باشقا بىر خىل ئوي ـ خىيالنىڭ بولۇشى تەبىئىي.

— نۇرغۇن ئەسكەرلەر ئەزەلدىن مۇشۇنداق خىيالدا بولۇپ كېلىۋاتىدۇ. بۇ ئۇلارنىڭ ئۇرۇشتا مەغلۇپ بولغانلىقىدىن ئەمەس.

— ئەسكەرلەر ئۇرۇشقا چىقىپلا مەغلۇپ بولدى. ھۆكۈمەت دائىرىلىرى ئۇلارنى دېھقانچىلىق مەيدانىدىن تۇتۇپ كېلىپ ئەسكەر قىلغان. شۇنداق بولغاچقا، ئۇلار ئۇرۇشتا مەغلۇپ بولدى، دېھقانلار ئەقىل ـ پاراسەتلىك، بۇ يەردىكى مەسىلە ئۇلارنىڭ ئۇرۇشنىڭ بېشىدىلا مەغلۇپ بولۇپ قالغانلىقىدا. سىز دېھقانلارنى ھاكىمىيەت بېشىغا چىقىرىپ بېقىڭە، ئۇلار شۇ چاغدا ئەقىل ـ پاراسىتىنى نامايان قىلىدۇ.

ئۇ گەپ قىلماي ئويلىنىپ تۇرۇپ كەتتى.

— ھازىر مېنىڭ بەكمۇ ئىچىم سىقىلىپ كەتتى. مېنىڭ ئەزەلدىن بۇلارنى ئويلىغۇم يوق ئىدى. ئەمما، گەپكە ئارىلىشىپ قالغاندىن كېيىن، ئىچ باغرىمدىكىنى ئويلانمايلا تۆكۈۋېتىمەن، — دېدىم مەن.

— مەن ئەسلىدە بىرەر ئىش يۈز بېرىشىنى ئارزۇ قىلاتتىم.

— ئۇرۇشتا مەغلۇپ بولۇشنىمۇ؟

— ياق، ياخشىراق بىرەر ئىشنىڭ يۈز بېرىشىنى.

— ياخشىراق بىرەر ئىش يوق، غەلىبە قىلساقمۇ بەربىر، غەلىبە قىلساق تېخىمۇ چاتاق بولىدۇ.

— مېنىڭ غەلىبىنى ئارزۇ قىلىپ كېلىۋاتقىنىمغا ناھايىتى ئۇزاق بولدى.

— مەنمۇ شۇنداق ئويلىغان.

— ھازىر بىرنېمە دېمەك قىيىن.

— يا غەلىبە قىلىدىغان، يا مەغلۇپ بولىدىغان گەپ.

— مەن ھەرقانداق غەلىبە دېگەنلەرگە ئىشەنمەيمەن.

— مەنمۇ ئىشەنمەيمەن، ئەمما ئۇرۇشتا مەغلۇپ بولۇشىمىزغىمۇ ئىشەنمەيمەن. بەلكىم ئۇرۇشتا مەغلۇپ بولساق ياخشىراق بولار.

— ئۇنداق بولسا سىز نېمىگە ئىشىنىسىز؟

— ئۇخلاشقا، — دېدىم. ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى.

— كەچۈرۈڭ، مەن بۇ يەردە ئۇزاق تۇرۇپ كەتتىم، ئەمما مەن سىز بىلەن پاراڭلىشىشقا بەك ئامراق، — دېدى ئۇ.

— بىر يەرگە يىغىلىپ پاراڭلىشىش ئىنتايىن كۆڭۈللۈك ئىش. مېنىڭ ئاباياىم ئۇخلايمەن دېيىشمىدە باشقا نىيىت يوق.

بىز ئورنىمىزدىن تۇرۇپ قاراڭغۇلۇقتا قول ئېلىشىپ خېرلەشتۇق.

— مەن ھازىر 307 - نومۇرلۇق بازىدا تۇرۇۋاتىمەن، — دېدى ئۇ.

— مەن ئەتە ئەتىگەندىلا قوتقۇزۇش پونكىتىغا بارىمەن.

— سىز قايتىپ كەلگەندە كۆرۈشەرمىز.

— مەن قايتىپ كەلگەندە، بىز بىللە سىرتلارغا چىقىپ سەيلە قىلىمىز، پاراڭلىشىمىز، — مەن ئۇنى ئۇزىتىپ ئىشىك ئالدىغا چىقتىم.

— چۈشەمەك. قايتىپ كەلگىنىڭىز بەك ياخشى بولدى. گەرچە مەن سىزنى ئۇنچىۋالا ئارزۇلاپ كەتسەمۇ، — دېدى ئۇ قولىنى مۇرەمگە قويۇپ تۇرۇپ.

— قايتىپ كەلسەممۇ بەربىر. كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، — دېدىم.
— كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، خەير - خوش!
— خەير - خوش، — مېنىڭ بەكمۇ ئۇيقۇم كېلىپ كەتكەنىدى.

يۇيۇ كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

يىگىرمە يەتتىنچى باب

رىنالدى كىرگەندە ئويغاندىم، ئەمما ئۇ گەپ - سۆز قىلمىدى. شۇڭا، مەن يەنە ئۇخلاپ كېتىپتىمەن. مەن ئەتىسى تاڭ يورۇشتىن ئىلگىرى يۇرۇپ كەتتىم، مەن ماڭىدىغان چاغدا ئۇ تېخى ئويغانمىغانىدى.

مەن بائىنسىززا ئېگىزلىكىگە بارمىغانىدىم، بىز ھازىر ئۆتۈۋاتقان دەريانىڭ قارشى تەرىپى مەن ئىلگىرى يارىلانغان جاي ئىدى. ئىلگىرى ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى بېسىپ ياتقان تاغ باغرىدىن ئۆتكەندە كۆڭلۈمدە غەلىتە سەزگۈ پەيدا بولدى. ھازىر ئۇ تەرەپكە خەتەرلىك بىر تاغ يولى ياسىلىپتۇ. يەنە نۇرغۇن ھەربىي يۈك ئاپتوموبىللىرى مېڭىۋېتىپتۇ. يەنە ئازراق ماڭساق، تۈز يولغا چىقاتتۇق. مەن تۇمان ئىچىدە قالغان دەل - دەرەخلەرگە، ئېگىز تاغ چوققىلىرىغا نەزەر تاشلىدىم. بۇ دەرەخلىك ناھايىتى تېزلىكتە ئىشغال قىلىنغاچقا، چوڭ بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىماپتۇ. يەنە ئالدىمىزغا ماڭساق، يوللاردا دالدا بولغۇدەك تاغ - ئېدىرلار بولمىغاچقا، يولنىڭ ئىككى تەرىپى ۋە ئۈستىگە بورا يېپىلىپ دالدا قىلىنىپتۇ. يولنىڭ ئۇ بېشىدا ۋەيران قىلىنغان بىر كەنت بار ئىدى، كەنتتىن ئازراق ئۆتكەندىن كېيىنكى ئېگىزلىكتە ئالدىنقى سەپ بار ئىدى. ئەتراپتا نۇرغۇن توپ - زەمبىرەكلەر تۇراتتى. كەنت ئىچىدىكى ئۆيلەر ئىنتايىن ئېغىر بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىغانىدى. بىراق، تەشكىللەش خىزمىتى ناھايىتى ئوبدان ئىشلەنگەچكە، ھەممىلا يەردە يول بەلگىلىرى بار ئىدى. بىز گىنونى ئىزدەپ تاپتۇق. ئۇ بىزگە قەھۋە بەردى، ئاندىن مېنى بىرنەچچە ئادەم بىلەن

كۆرۈشتۇردى. قۇتقۇزۇش پونكتىنى كۆردۇق. گىنوناك ئېيتىشچە، ئەنگلىيەنىڭ قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلى بائىنسىززا ئېگىزلىكىدىن ئۆتكەندىن كېيىنكى راۋانىدا خىزمەت قىلىدىكەن. ئۇ ئەنگلىيەلىكلەرگە قايىل ئىكەن. ئۇ بەزى چاغدا يەنلا پارتلىتىشلار بولۇپ تۇرۇۋاتىدۇ، بىراق يارلىنىدىغانلار كۆپ ئەمەس، دېدى. ھازىر يامغۇر پەسلى كېلىپ قالغاچقا، بىمارلار كۆپ بولىدىكەن. ئاكىلاشلارغا قارىغاندا، ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى ھۇجۇم باشلىماقچىكەن، ئەمما گىنو بۇنىڭغا ئىشەنمەيدىكەن. بىزمۇ ھۇجۇم قىلىدىكەنمىز، دەپ ئاكىلىدۇق، ئەمما يېڭى ھەربىي قىسىم يۆتكەپ كېلىنمەپتۇ، شۇڭا ھۇجۇم قىلىدىكەنمىز، دېگەن گەپلەر ئىندى. بۇ يەردە تويغۇدەك غىزالانمىغاچقا، ئۇ گورنزىيەگە بېرىپ تازا بىر تويغۇدەك تاماق يېيىشنى تولىمۇ ئۇمىد قىلىدىكەن. تۇنۇگۈن كەچتە نېمە يېگەنلىكىمنى ئۇنىڭغا دەپ بەردىم، ئۇنىڭ ئىچى قىزىپ كەتتى. مېنىڭ ياخشى كۆڭلۈم ئۇنىڭدا ئەڭ ياخشى تەسىرات قالدۇردى، مەن پەقەت بۇغداي نېنىڭ بولمىسا بۇغداي سۆزۈڭ يوقمىدى، دېگەندەك ياخشى گەپلەرنى قىلدىم، تەپسىلىي چۈشەندۈرمىدىم. ئۇنىڭ نادىر ئەسەرلەرنى تەتقىق قىلىش دېگەنلىك ــ بولكا، پۇددىڭ دېمەكتۇر، دەيدىغانلىقىنى ئويلىماپتىمەن.

مەن ئۇنىڭ نەگە يۆتكىلىدىغانلىقىنى بىلەتتىم. ئەمما، مەن بىلمەيدىغانلىقىمنى ئېيتتىم. بىراق، باشقا قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلىدىكىلەرنىڭ بەزىلىرى ھازىر كاپورېتودا ئىدى. ئۇ شۇ يەرگە بېرىشنى ئۈمىد قىلاتتى. ئۇ ناھايىتى ياخشى بىر بازار ئىدى، گىنو بازارنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى بۇلۇتلار ئارىسىدا قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان ئېگىز تاغلارنى ئالاھىدە ياخشى كۆرىدىكەن. ئۇ ياخشى يىگىت ئىدى، ھەممە ئادەم ئۇنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇ سان گابرىئېل تېغىنىڭ ئۇرۇشتا ئەڭ ئېچىنىشلىق پاجىئە يۈز بەرگەن جاي ئىكەنلىكىنى ئېيتتى. يەنە لومدىكى قورشاپ ھۇجۇم

قىلىشتا ئەھۋال ئىنتايىن ناچار بوپتۇ. ئۇ ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى ئۈدۈلىمىزدىكى ھەمدە يۇقىرى تەرەپتىكى تېرنوۋا تاغ تىزمىلىرىدىكى ئورمانغا نۇرغۇن زەمبىرەكلەرنى ئورۇنلاشتۇرۇپتىكەن، كېچىسى دائىم دېگۈدەك بىزنىڭ يولىمىزنى قاتتىق بومبارداىمان قىلىۋاتىدۇ، دېدى. ئۇنىڭ نېرۋىسىغا قاتتىق تەگكىنى دۈشمەنلەرنىڭ دېگىز ئارمىيە توپچىلار قىسمى بوپتۇ. بۇ خىل زەمبىرەكنى ئۈدۈل ئېتىلغان ئوق يولىدىن بىلىۋالغىلى بولىدىكەن. ئاۋۋال پوك قىلغان ئاۋاز، كەينىدىنلا پارتلىغان ئاۋاز ئاڭلىنىدىكەن. ئۇلار كۆپ ھالىلاردا ئىككى زەمبىرەكنى يېقىن قويۇپ تەڭلا ئاتىدىكەن. بۇنىڭدا ئوق پارچىلىرى ئالاھىدە چوڭ بولىدىكەن. ئۇ بىر پارچىسىنى ماڭا كۆرسىتىپ قويدى. ئۇ ھەرە چىشى شەكىللىك، چۆرىسى بىرقەدەر تەكشى بولغان تۆمۈر پارچىسى بولۇپ، بىر فۇت ئۇزۇنلۇقتا بولىدىكەن. بىر قاراشتا بابىت① قېتىشمىسىغا ئوخشايدىكەن.

— مېنىڭچە، بۇنداق زەمبىرەك ئوقىنىڭ ئۇنۇمى ئانچە ياخشى بولمايدىكەن، ئەمما مەن بەك قورقۇپ كەتتىم، ئوقىنىڭ ئاۋازىدىن گويا بىز تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقاندەك بىلىنىدىكەن. ئاۋۋال پوك قىلغان ئاۋاز، ئاندىن ۋىزىلدىغان ئاۋاز، ئارقىدىن پارتلىغان ئاۋاز ئاڭلىنىدىكەن. بۇ ئاۋازنى ئاڭلىغان ئادەم چالا ئۆلۈك بولۇپ قالىدىكەن، لېكىن ئادەمنى يارىلاندۇرالمىسا، ئۇنىڭ نېمە كېرىكى؟ — دېدى ئۇ.

— ئۈدۈلىمىزدىكى دۈشمەن بازىسىدا ھازىر كىرودىيەلىكلەر، مازارلىقلار② بار، بىزنىڭ قىسمىمىز ھېلىھەم ھۇجۇمغا

---

① بابىت قېتىشمىسى — قەلەي، سۈرمە، مىس قاتارلىقلارنى تاۋلاپ چىقىرىدىغان بىر خىل قېتىشما، بابىت — كەشپىياتچىنىڭ ئىسمى.

② مازارلىقلار — ۋېنگىرىيەدىكى ئاساسلىق مىللەت، خورۋاتلار ئاۋستىرىيە - ۋېنگىرىيە ئىمپېرىيەسى تېررىتورىيەسى ئىچىدىكى بىر سېرىپ مىللىتى، كىرودىيە ھازىر يۇگوسلاۋىيەگە قارايدۇ.

ئۆتىدىغان بازىدا تۇرۇۋاتىدۇ. مۇبادا ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى ھۇجۇم قىلىپلا قالسا، بىزنىڭ بۇ يەردە تېلېفونمۇ، چېكىنگۈدەك جايمۇ يوق. تۆپلىكتىكى قاتار كەتكەن تاغ ئېتىكى ئەسلىدە ياخشى مۇداپىئە بازىسى ئىدى. ئەمما، بىز مۇشۇ تەبىئىي مۇھىم ئورۇندىن پايدىلىنىشنى ياخشى تەشكىللىيەلمىدۇق. مېنىڭ بائىنسىزلا ئېگىزلىكىگە زادى قانچىلىك تونۇشلۇقۇم بار؟ — دېدى ئۇ.

مەن بۇ يەرنى تۇزلەڭلىكمىكەن دەپتىمەن. ئەسلىدە ئۇ ئېگىزلىكتەك بىر يەر ئىكەن. ئۇنىڭ ئېگىز - پەس جاي ئىكەنلىكىنى ئويلىماپتىمەن.

— ئېگىزلىكتىكى تۇزلەڭلىك، — دېدى گېنېرال، — ئەمەلىيەتتە بۇ يەردە ھېچقانداق تۇزلەڭلىك يوق.

بىز ئۇ تۇرۇۋاتقان ئۆينىڭ ئورنىغا قايتىپ كەلدۇق.

— مەن بۇ يەرنى تاغ ئۈستى تۇزلەڭلىك، ئەتراپى ئېگىز تاغ تىزمىلىرى بار بىر جاي دەپ قاراپتىمەن، ئۇ يەردە مۇداپىئەلىنىش باشقا تۆپلىكلەرگە قارىغاندا ئاسان ھەم مۇقىم، تاغ ئۈستىدىن ھۇجۇم قىلىش تۇزلەڭلىكتە ھۇجۇم قىلغاندىن ئاسانراق بولىدۇ، دەپ ئويلاپتىكەنمەن، — دېدىم.

— تاغنىڭ تۇزۇلۇشىگە قاراش كېرەك. سىز سان گابرىئېل تېغىغا قاراپ بېقىڭ، — دېدى ئۇ.

— جايىدا گەپ قىلدىڭىز، لېكىن چاتاق يېرى تاغ ئۈستى تۇزلەڭلىك بولسا ئەپسىز، قىيىن بولىدۇ، ئۇلار تاغ چوققىسىغا ناھايىتى ئاسان ھۇجۇم قىلالايدۇ، — دېدىم.

— ئۇنداق ئاسان بولىدۇ دېگىلى بولماس، — دېدى ئۇ.

— شۇنداق، ئەمما سان گابرىئېل تېغىنىڭ تۇزۇلۇشى ئالاھىدىرەك، ئۇنى تاغ ئەمەس، قەلئە دېيىشكە بولىدۇ. ئاۋستىرىيە قوشۇنى ئۇ يەردە مۇداپىئە قۇرۇلۇشى ئېلىپ بېرىۋاتقانغا كۆپ يىل بولدى، — دېدىم. دېمەكچىمەنكى، تاكتىكا جەھەتتىن ئېيتقاندا، ئومۇمەن مەلۇم ھەرىكەت خاراكتېرىدىكى

ئۇرۇشتا بىر قاتار تاغ - ئېدىرلارنى جەڭ سېپى دەپ قارىسا ئۇنى ساقلاپ قالغىلى بولمايدۇ. چۈنكى، ئۇنى دۈشمەنلەر ناھايىتى ئاسانلا قورشاۋغا ئېلىپ ھۇجۇم قىلىدۇ، چوقۇم ھەربىكەتچان ئىمكانىيەت بولۇشى كېرەك. ھالبۇكى، بىر تاغنى ھەربىكەتچان دېيىشكە بولمايدۇ، بىراق تاغ ئۈستىدە تۇرۇپ تۆۋەننى ئوققا تۇتسا دەل جايىغا تەگكۈزگىلى بولىدۇ. مۇبادا ئوك - سول تەرەپتىن قورشاپ ھۇجۇم قىلسا ئەڭ ئېگىز چوققىدىكى سەرخىل قوشۇنمۇ تۇگىشىدۇ، — مەن تاغ ئۈستىدە ئۇرۇش قىلىپ بىرەر مەسلىنىڭ ھەل قىلىنىشىغا ئىشەنمەيمەن. بۇ نۇقتىنى مەن ئىلگىرى كۆپ ئويلانغان، — دېدىم. سەن بىر تاغنى تالاشساڭ، مەن بىر تاغنى تارتىۋالسام، بۇنىڭ بىلەن مەسىلە ھەل بولمايدۇ. ئەمما، ھەقىقىي ئۇرۇش قىلىمىز دېسە، ھەممەيلەن تاغدىن چۈشۈشى كېرەك.

— مۇبادا بەزى دۆلەتلەر تاغنى دۆلەت چېگرىسى قىلىۋالسا قانداق قىلىش كېرەك؟ — سورىدى ئۇ.

— بۇ ھەقتە تېخى ئويلاشمىدىم، — دېدىم، ھەر ئىككىمىز كۈلۈشۈپ كەتتۇق، — ئەمما، ئىلگىرى ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى ۋېرونا ئەتراپىدىكى تۇزلەڭلىكتە زەربىگە ئۇچرىدى. باشقىلار ئۇلارنى تاغدىن چۈشۈرۈپ ئاندىن ئەجەللىك زەربە بەردى.

— شۇنداق، — دېدى گىنو، — ئەمما ئۇلار فىرانسىيەلىك. سىز باشقىلارنىڭ دۆلىتىدە ئۇرۇش قىلسىڭىز، ھەربىي مەسىلىلەرنى پاكىز، چاققان بىر تەرەپ قىلالايسىز.

— راست، — دېدىم ئۇنىڭ پىكرىگە قوشۇلۇپ، — ئەمما، ئۆز دۆلىتىڭىزنىڭ تۈپرىقىدا ئۇرۇش قىلسىڭىز، بۇ ئىشلارنى قىلماق ئۇنداق ئوڭاي بولمايدۇ.

— رۇسىيەلىكلەر شۇنداق قىلىپ باققان، ئۇلار ناپولېئوننى ئوڭايلا تۇزاقتا چۈشۈرگەن.

— شۇنداق، ئۇلارنىڭ زېمىنى كەڭ. ئەگەر سىز ئىتالىيەدە

مۇشۇنداق ئۇسۇل بىلەن ناپولېئونغا تاقابىل تۇرىمەن دېسىڭىز، ئۇ ھالدا برىنىدىس[1]قا چېكىنمەي ئامالىڭىز يوق.

— ئۇ يەر بەك ۋەيران بولۇپ كەتتى. سىز بېرىپ باققانمۇ؟ — دېدى گىنو.

— بارغان، تۇرۇپ باقمىغان.

— مەن بىر ۋەتەنپەرۋەر، — دېدى ئۇ، — ئەمما مېنى برىنىدىس ياكى تارانتو[2]غا مۇھەببەت باغلا دېسە ئۇنداق قىلالمايمەن.

— سىز بائىنسىززا ئېگىزلىكىنى سۆيەمسىز؟ — دەپ سورىدىم.

— ئۇ مۇقەددەس زېمىن، — دېدى ئۇ، — بىراق مەن ئۇ يەردە كۆپرەك بەرەڭگى تېرىلىشىنى ئۈمىد قىلىمەن. سىز بىلمىسىز، بىز كەلگەندە بىر قىسىم ئاۋستىرىيەلىك خوجايىنلار تېرىغان بەرەڭگىلەرنى كۆرگەنىدۇق.

— بۇ يەردە يېمەكلىك راستلا كەمچىلمۇ؟

— ئىشقىلىپ، مەن تويۇپ باقمىدىم، ئاچمۇ قالمىدىم، ئەمما تامىقىم كۆپرەك. بۇ يەردە تاماق ئادەتتىكىدەك، ئالدىنقى سەپتىكىلەر ناھايىتى ياخشى يەيدۇ. ئەمما، يارەمچى خادىملار ئۇنداق كۆپ نەرسىلەرنى يېيىلمەيدۇ. ئەسلىدە يېمەكلىك يېتەرلىك ئىدى، چوقۇم بىر ئورۇندىن چاتاق چىقتى بولغاي.

— چوقۇم كالىلارنى باشقا ئورۇنغا ئاپىرىپ ئوغرىلىقچە سېتىۋېتىشتى.

— توغرا، ئۇلار ئالدىنقى سەپتىكىلەرنى ئىمكانقەدەر يېمەكلىك بىلەن تولۇق تەمىنلەيدۇ. ئەمما، ئارقا سەپتىكىلەرنىڭ يېمەكلىكى ناھايىتى كەم بولۇۋاتىدۇ. ئارقا سەپتىكى خادىملار

---

① برىنىدىس — ئىتالىيەنىڭ شەرقىي جەنۇب تەرىپىدىكى دېڭىز پورتى شەھىرى. بۇ يەردە ئىتالىيە قۇرۇقلۇقىدىن پۇتۇنلەي چېكىنىپ چىقىپ كېتىشكە توغرا كېلىدۇ، دۇنيانىڭ ئۇ چېتىدە، دېڭىز بويىدا كىچىككىنە بىر ئورۇنلا قالىدۇ، دېمەكچى.

② تارانتو — برىنىدىسنىڭ غەربىدىكى پورت.

ئىلاجسىزلىقتىن ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى تېرىغان بەرەڭگىلەر بىلەن دەرەخلىك ئارىسىدىكى كاشتانلارنى پاك - پاكىز يەپ قۇرۇقدىۋەتتى. ئۇلارغا ياخشىراق ئوزۇقلۇق بېرىش كېرەك ئىدى. بىز ھەممىمىز تامىقىمىز كۆپرەك ئادەملەر ئىدۇق، مەن ئوزۇقلۇقىمىزنىڭ ئەسلىدىلا يېتەرلىك ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمەن. ئەسكەرلەرنىڭ ئوزۇقلۇقى يېتىشمىسە بۇ ئىنتايىن يامان بولغىنى، قورساق تويمىسا كۆڭۈل توق تۇرمايدۇ. سىز بۇ نۇقتىغا دىققەت قىلدىڭىزمىكىن؟

— دىققەت قىلدىم، بۇنداق كېتىۋەرسە ئۇرۇشتا غەلىبە قىلغىلى بولمايلا قالماستىن، بەلكى مەغلۇپ بولىدىغان گەپ.

— بىز مەغلۇپ بولۇشنىڭ گېپىنى قىلىشمايلى، بۇنى چايناپ بىر يەرگە ئاپاردۇق. بۇ يىل يازدىكى ئۇرۇشنى بىكار ئاۋارىچىلىك دېگىلى بولماس.

مەن ئۇندىمىدىم. مەن ھەر قېتىم قانداقتۇر مۇقەددەس، شەرەپلىك، قۇربان بېرىش دېگەنگە ئوخشاش تۇتۇرۇقسىز ئىبارىلەرنى ئاڭلىساملا بىئارام بولاتتىم. بىز بۇنداق سۆزلەرنى خېلى بۇرۇنلا ئاڭلىغان، بەزىدە يامغۇردا تۇرۇپمۇ ئاڭلىدۇق، ئاڭلاش سېزىمى يەتمەيدىغان يەردىمۇ ئاڭلىدۇق، ۋارقىراپ - جارقىراپ ئېيتىلغان ئىبارىلەرنىمۇ ئاڭلىدۇق. يەنە كېلىپ، بۇ سۆز - ئىبارىلەرنى گېزىت خەۋەرلىرىدىن ئوقۇدۇق، كىشىلەر قاتمۇقات چاپلىۋەتكەن ئېلانلارنىڭ ئۈستىدىكى يېڭى ئېلانلاردىنمۇ ئوقۇدۇق. ئەما، ھازىرغا كەلگەندە، مەن خېلى ئۇزاق ۋاقىت كۆزەتتىم. قانداقتۇر مۇقەددەس دېيىلگەن نەرسىنى تېخى كۆرگىنىم يوق. شەرەپلىك دېيىلگەن نەرسىنىڭمۇ ھېچقانداق شەرەپلىك دېگۈچىلىكى يوق ئىكەن. قۇربان بېرىش دېگەنگە كەلسەم، ئۇ بەئەينى چىكاگو شەھىرىدىكى قۇشخانىغا ئوخشايدۇ. نىھايەت بۇ يەردە سويۇلغان گۆشلەرنى كونسېرۋاغا قاچىلىمايدىكەن، بەلكى يەرگە كۆمۈۋېتىدىكەن، خالاس. نۇرغۇن سۆز - ئىبارىلەرنى مەن ھازىر يەنە ئاڭلىيالمايمەن، ئاخىرىغا

بارغاندا، پەقەت يەر ناملىرىلا ئۆزىنىڭ غورۇرىنى ساقلاپ قالىدىكەن. يەنە بەزى سان - سېپىرلار ۋە بەزى چېسلالارمۇ تىلغا ئېلىنىپ باقتى، پەقەت يەنىلا شۇ يەر ناملىرى ئۆز مەنىسىنى ساقلاپ قالىدىكەن. شەرەپلىك، شان - شەرەپ، باتۇر ياكى مۇقەددەس دېگەندەك ئابستراكت ئاتالغۇلارنى مۇبادا كونكرېت ئىسىملار بىلەن، مەسىلەن، يېزا - كەنتلەرنىڭ نامى، يول نومۇرى، دەريا ئىسمى، قىسىملارنىڭ بەلگىسى ۋە مۇھىم چېسلا قاتارلىقلار بىلەن بىر قاتارغا قويۇپ ئېيتىسىڭىز، ئەقەللىيسى ئادەمنى يىرگەندۈرىدۇ. گېنو ۋەتەنپەرۋەر كىشى، شۇڭلاشقا ئۇنىڭ دېگەن گەپلىرى بىزنىڭ ئوتتۇرىمىزدا ئارىلىق پەيدا قىلىپ قويىدى، لېكىن ئۇ ياخشى ئادەم، مەنمۇ ئۇنىڭ ۋەتەنپەرۋەرلىكىنى بىلىمەن، ئۇ تۇغۇلۇشتىنلا ۋەتەنپەرۋەر ئىدى. ئۇ كېيىن پېدۇززى بىلەن بىللە ماشىنىغا ئولتۇرۇپ گورنزىيەگە كەتتى.

شۇ كۈنى پۈتۈن بىر كۈن قارا بوران چىقتى، بوران ئارىلاش يامغۇر ياغدى. ھەممە يەر سۇ ھەم پاتقاق، ۋەيران قىلىۋېتىلگەن ئۆي - ئىمارەتلەرنىڭ ئۆگزىسىمۇ كۈل رەڭ لاي سۇ بولۇپ كەتكەنىدى. قاش قارايغان چاغدا يامغۇر توختىدى. مەن ئىككىنچى قۇتقۇزۇش پونكتىدا تۇرۇپ چىلىق - چىلىق سۇدا ياتقان كۆز دالاسىغا قارىدىم. تاغ چوققىسىدا بۇلۇتلار لەيلەپ يۈرەتتى، يولدىكى بوردا دالدا قىلىنغان ساتمىلاردىن سۇ تاماتتى. قۇياش ئولتۇرۇشتىن ئىلگىرى ئۆزىنى يەنە بىر قېتىم كۆرسىتىپ، تاغنىڭ كەينى تەرىپىدىكى يالىڭاچلىنىپ قالغان ئورمانىنى يورۇتتى. ئۇ ئورماندا ئاۋستىرىيە ئارمىيەسىنىڭ نۇرغۇن توپ - زەمبىرەكلىرى بار ئىدى، ئەمما بىرنەچچىسىلا توپقا تۇتۇۋاتاتتى. مەن ئالدىنقى سەپكە يېقىن جايدا دېھقانلارنىڭ ۋەيران قىلىۋېتىلگەن ئۆيلىرىنىڭ ئاسمىنىدا ئۇشتۇمتۇت پەيدا بولغان چاچما سىنارەدىنىڭ توپ - توپ تۇتۇنىنى كۆردۈم. شۇ تۇتۇنلەر ئارىسىدا ئاقۇچ سېرىق نۇر چاقنىغاندىن كېيىن، زەمبىرەكنىڭ

ئاۋازى ئاڭلاندى، قويۇق توتۇن شامالدا بىردىنلا تاراپ شالاڭلاشتى. كەنت ئۆيلىرىنىڭ كاھىش دۆۋىلىرى ئىچىدە نۇرغۇن چاچما سىناردىنىڭ پارچىلىرى تۇراتتى. ئاشۇ خارابىلىكلەرنىڭ يېنىدىكى يولدىمۇ جەددىي قۇتقۇزۇش پونكىتى بار ئىدى. ئەمما، شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن دۈشمەنلەر جەددىي قۇتقۇزۇش پونكىتىنىڭ ئەتراپىغا زەمبىرەك ئاتمىدى. بىز ئىككى ئاپتوموبىلغا يارىدارلارنى قاچىلاپ، يامغۇر سۈلىرى تامچىپ تۇرغان ساتمىلىق يولدا مېڭىپ كەتتۇق. قۇياشنىڭ ئاداققى نۇرلىرى ساتمىنىڭ ئارىسىدىن چۈشمەكتە ئىدى، بىز تېخى تاغ كەينىدىكى ئوچۇق يولغا چىقىپ بولمىغاندا قۇياش ئولتۇردى. بىز ھېچقانداق دالدىسىز يولدا ئالغا قاراپ ماڭدۇق. ئاپتوموبىلىمىز دوقمۇشتىن بۇرۇلۇپ ساتمىلىق چاسا شەكىللىك يولغا كەلگەندە يامغۇر توختىدى.

كېچىدە بوران چىقتى. سەھەر سائەت ئۈچ بولغاندا يامغۇر چېلەكلەپ قۇيغاندەك يېغىشقا باشلىدى، دۈشمەن توپ - زەمبىرەكلەر بىلەن ئوققا تۇتتى. كىرودىيە قىسمى تاغ ئارىسىدىكى ئوتلاق ۋە قاتار كەتكەن ئورمانىدىن ئۆتۈپ ئالدىنقى سەپكە يېتىپ كەلدى، ئۇلار يامغۇرغا قارىماي قاراڭغۇلۇق ئىچىدە بىر مەيدان قالايمىقان ئۇرۇش قىلدى. ئىككىنچى سەپتىكى چۆچۈپ كەتكەن بىر قىسىم ئەسكەرلەر قايتۇرما ھۇجۇم قىلىپ دۈشمەنلەرنى چېكىندۈردى. توپ - زەمبىرەكلەر توختىماي ئېتىلدى، نۇرغۇن راكېتا قويۇپ بېرىلدى. پۈتۈن سەپ بويىچە پىلىموت ۋە مىلتىقلارنىڭ ئاۋازى ياڭرايتتى. ئۇلار قايتا ھۇجۇم قىلمىدى، ئالدىنقى سەپ بىرئاز جىمىقتى. ئارقا - ئارقىدىن كېلىۋاتقان بوران - يامغۇر ئىچىدە بىز شىمال تەرەپتىكى يىراق جايدا شىددەتلىك ئېتىلغان توپ - زەمبىرەك ئاۋازىنى ئاڭلىدۇق.

يارىدارلار قۇتقۇزۇش پونكىتىغا ئېلىپ كېلىندى، بەزىلىرى نوسىلكىدا ئېلىپ كېلىندى، بەزىلىرى ئۆزى مېڭىپ كەلدى،

بەزىلىرىنى باشقىلار ئېتىز ئارىلاپ يۈدۈپ ئېلىپ كەلدى. ئۇلارنىڭ ئۇستىبېشى ھۆل بولۇپ كەتكەن، قورقۇپ جېنى چىقىپ كېتەي دەپ قاپتۇ. بىز نوسىلكىدىكى ياردارلارنى جىددىي قۇتقۇزۇش پونكىتىنىڭ يەر ئاستى بۆلمىسىدىن ئىككى قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلىغا ئاچىقتۇق. مەن ئىككىنچى ئاپتوموبىلنىڭ ئىشىكىنى ياپقان ۋاقتىمدا يۈزۈمگە چۈشۈۋاتقان يامغۇر تامچىلىرىنىڭ قارىغا ئايلانغانلىقىنى بايقىدىم. يامغۇر ئارىلاش قار ئۇچقۇنلىرى شىددەت بىلەن يەرگە چۈشمەكتە ئىدى.

تاڭ ئاتقاندا قار توختاپ يەنە قارا بوران چىقىشقا باشلىدى. يەرگە چۈشكەن قارلار ئېرىپ كەتكەنىدى، ئەمما يەنە يامغۇر يېغىشقا باشلىدى. تاڭ بىلەن تەڭ دۈشمەنلەر يەنە بىر قېتىملىق ھۇجۇمنى باشلىدى، ئەمما مەقسىتىگە يېتەلمىدى. شۇ كۈنى بىز دۈشمەننىڭ ھۇجۇم قىلىشىنى تاكى قۇياش تاغقا يانپاشلىغۇچە كۈتۈپ تۇردۇق. ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى جەنۇب تەرەپتىكى ئورمان بىلەن قاپلانغان ئۇزۇن تاغ باغرىغا توپ ـ زەمبىرەكلەرنى يىغىپ يەنە بومباردىمان قىلغىلى تۇردى. بىزمۇ ئۇلارنىڭ بومباردىمان قىلىشىنى كۈتۈپ تۇرغانىدۇق. ئەمما، ئۇلارنىڭ بومباردىمانلىرى بىزگە يېتىپ كەلمىدى. ئاسمان قاراڭغۇلاشتى. كەنتنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى ئېتىزلىقتا زەمبىرەكلەر ئېتىلىشقا باشلىدى. توپ ئوقلىرىنىڭ بىز تەرەپتىن دۈشمەن تەرەپكە قاراپ ئېتىلۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ خۇشاللىق ھېس قىلىشتۇق.

بىز جەنۇب تەرەپتىن ھۇجۇم قىلغان دۈشمەننىڭ مەغلۇپ بولغانلىقىنى ئاڭلىدۇق. شۇ كۈنى كېچىسى ئۇلار قايتا ھۇجۇم قىلمىدى. ئەمما، بىز يەنە دۈشمەننىڭ شىمال تەرەپتىن بىزنىڭ بازىمىزغا بۆسۈپ كىرگەنلىكىنى ئاڭلىدۇق، كېچىدە جىددىي قۇتقۇزۇش پونكىتىدىكى ھېلىقى كاپىتان كېلىپ كۆپچىلىكنىڭ چېكىنىشكە تەييارلىق كۆرۈپ قويۇشىنى ماڭا ئۇقتۇردى. ئۇ بۇ خەۋەرنى بىرىگادا ئىشتابىدىن ئاڭلىغانىكەن. بىردەمدىن كېيىن ئۇ تېلېفون ئالدى، تېلېفوندا بايا تىن ئاڭلىغان خەۋەر كوچا

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

خەۋىرى دېيىلىپتۇ. بىرىگادا ئىشتابىدىن بائىنسىززادىن ئىبارەت بۇ سەپنى ھەرقانداق ئۆزگىرىشكە قارىماي قەتئىي ساقلاش كېرەك، دەپ بۇيرۇق كەلدى. مەن دۇشمەن بۆسۈپ كىردى دېگەن خەۋەرنى كىمدىن ئاڭلىغانلىقىنى سۇرۇشتۇردۇم.

ــ بۇ خەۋەرنى بىرىگادا ئىشتابىدىن ئاڭلىغانىدىم. ئاۋستىرىيە ئارمىيەسى 27 ـ بىرلەشمە ئارمىيە بازىسىنى بۆسۈپ ئۆتۈپ، كاپورېتتوغا قىستاپ كەپتۇ، ــ دېدى ئۇ.

شىمال تەرەپتە پۈتۈن بىر كۈن دەھشەتلىك جەڭ بوپتۇ.

ــ ناۋادا ئاشۇ تاشپاقىنىڭ بالىلىرى راستلا سەپنى بۆسۈپ ئۆتكەن بولسا، بىز ئىدىش ئىچىدىكى دەريا تاشپاقىسى بولۇپ قالىمىز، ــ دېدى ئۇ.

ــ گېرمانىيە قىسىملىرى ھۇجۇم قىلدى، ــ دېدى بىر ھەربىي دوختۇر. «گېرمانىيە» دېگەن سۆزنى ئاڭلىغان كۆپچىلىك خۇددى يولۋاسقا ئۇچرىغاندەك تاتىرىپ كېتىشتى، بىزنىڭ گېرمانىيەلىكلەر بىلەن ئۇرۇش قىلغۇمىز يوق ئىدى.

ــ گېرمانىيە ئارمىيەسى جەمئىي ئون بەش دۆنزىيە ئىكەن. ئۇلار بۆسۈپ كىرىۋىدى، بىز ئۇلارنىڭ يولىنى كېسىپ تاشلىدۇق، ــ دېدى ھەربىي دوختۇر.

ــ بىرىگادا ئىشتابىدا بۇ سەپنى جەزمەن ساقلاپ قالمىسا بولمايدىغانلىقى ئېيتىلىپتۇ. ئۇلارنىڭ ئېيتىشىچە، بۆسۈپ ئۆتكەن دۇشمەنلەر ئانچە كۆچلۈك ئەمەس ئىكەن. بىز ماججىئۇر چوققىسىدىن تاكى توغرا كەتكەن تاغلىق رايونلارغىچە بولغان يېڭى بازىنى ساقلىشىمىز كېرەك ئىكەن.

ــ ئۇلار بۇ خەۋەرنى نەدىن ئاڭلاپتۇ؟

ــ دۆنزىيە ئىشتابىدىن.

ــ بىزنى چېكىنىشكە دۆنزىيە ئىشتابى بۇيرۇق قىلدىمۇ؟

ــ بىز بىرلەشمە ئارمىيەگە بىۋاستە قارايمىز. ئەمما، بۇ يەردە مەن سىزنىڭ قوماندانلىقىڭىزغا بويسۇنمەن. تەبىئىيكى، سىز قاچان مېنى كېتىشكە بۇيرۇسىڭىز، مەن شۇ چاغدا

كېتىمەن، ئەمما بۇيرۇقتا چېكىنسۇن دېيىلىپتىمۇ، ساقلىسۇن دېيىلىپتىمۇ، بۇنى ئېنىق ئايرىش كېرەك، — دېدىم.

— بۇيرۇقتا بۇ جايىنى ساقلاڭلار دېيىلگەن. سىز ياردارلارنى بۇ يەردىن ئارقا سەپتىكى پونكىتقا يۆتكەپ كېتىڭ.

— بىز بەزىدە ياردارلارنى ئارقا سەپتىكى پونكىتتىن دالا ئارمىيە دوختۇرخانىسىغا يۆتكەيدىغان تۇرساق، — دېدىم مەن، — ئېيتىڭە، چېكىنگەنلەرنى مەن كۆرمىدىم، ئەگەر راستلا چېكىنىدىغان بولساق، بۇ ياردارلارنى قانداق چېكىندۇرىمىز؟

— ياردارلارنىڭ ھەممىسىنى يۆتكەپ كېتىشكە ئامالىمىز يوق. قانچىلىك يۆتكەپ كېتەلىسەك شۇنچىلىك يۆتكەپ كېتىمىز، قالغانلىرى مۇشۇ يەردە قالىدۇ.

— ئۇنداق بولسا ئاپتوموبىللارغا نېمە قاچىلايسىز؟

— دوختۇرخانىنىڭ ئۇسكۇنىلىرىنى.

— ياخشى.

ئەتىسى كېچىدە چېكىنىش باشلاندى. بىز گېرمانىيە ئارمىيەسى ۋە ئاۋستىرىيە ئارمىيەسىنىڭ شىمالىي بازىنى بۆسۈپ ئۆتكەنلىكىنى ئاڭلىدۇق. ئۇلار ھازىر تاغ جىلغىسىنى بويلاپ ئۇدۇل سۈندال ۋە ئۇدىنىغا بۆسۈپ كېلىۋېتىپتۇ. بىز ناھايىتى تەرتىپلىك چېكىندۇق. ئەسكەرلەر چىلىق - چىلىق ھۆل بولۇپ كەتتى، كۆڭلى تولىمۇ پەرىشان ئىدى. بىز كېچىسى ئاپتوموبىلدا قىستاڭ يولدا يامغۇرغا قارىماي ئاستا مېڭىپ، ئالدىنقى سەپتىن ئايرىلىۋاتقان قىسىم، زەمبىرەك، ئات ھارۋىسى، قېچىر ۋە ئاپتوموبىللاردىن ئۆتۈپ كەتتۇق، ئەمما ھەرىكىتىمىز ئالدىنقى سەپكە ئەسكەر يۆتكىگەن چاغدىكىدەك ئۇنداق تەرتىپسىز ئەمەس ئىدى.

شۇ كۈنى كېچىسى بىز دالا ئارمىيە دوختۇرخانىسىنىڭ چېكىنىشىگە ياردەملەشتۇق (دالا ئارمىيە دوختۇرخانىسى ئېگىزلىكتىكى بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىغان كەنتكە جايلاشقانىدى)، ياردارلارنى دەريا ساھىلىدىكى پلاۋاغا يۆتكىدۇق. ئەتىسى پۈتۈن

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

بىر كۈن ئارقا سەپ قۇتقۇزۇش پونكىتىنى پلاۋاغا چېكىندۈرۈشكە يارەملەشتۇق. شۇ كۈنى يامغۇر توختىمىدى. بائىنسىززادىكى قىسىملار ئۆكتەبىردىكى كۈز يامغۇرىغا قارىماي ئېگىزلىكتىن چېكىنىپ دەريادىن ئۆتۈپ، ئۆز ۋاقتىدا باھاردا غەلىبىلىك ئۇرۇش قىلغان جايغا كەلگەنىدى. ئەتىسى چۈشتە بىز گورىزىيەگە يېتىپ كەلدۇق، يامغۇر توختىغانىدى، شەھەر ئىچى قۇرۇقدىلىپ قاپتۇ. بىز ئاپتوموبىل بىلەن شەھەر كوچىسىغا كىرگەندە ئەسكەرلەرنى مەخسۇس كۈتىدىغان پاھىشخانىنىڭ ئايالارنى بىر ئاپتوموبىلغا چىقىرۋاتقانلىقىنى كۆردۇق. ئۇلار جەمئىي يەتتە ئىدى، ھەممىسى تۇماق، پەلتو كىيىۋاپتۇ، قوللىرىدا كىچىك سومكا تۇتۇۋاپتۇ. ئۇلارنىڭ ئىككىسى يىغلاۋاتاتتى، بىرى بىزگە قاراپ كۈلۈمسىرىدى، يەنە تېخى تىلىنى چىقىرىپ قويدى. ئۇ قېلىن كالپۇك، قارا كۆز چوكان ئىدى.

مەن ئاپتوموبىلنى توختاتتىم ـ دە، يۈگۈرۈپ بېرىپ ئۇلارنى باشقۇرىدىغان كىشى بىلەن پاراڭلاشتىم.

ـــ ئوفىتسېرلار پاھىشخانىسىدىكى پاھىشىلەر بۈگۈن ئەتىگەندىلا كەتكەن، ـــ دېدى ئۇ.

ـــ ئۇلار قەيەرگە كەتتى؟

ـــ كونىگلىئانوغا، ـــ دېدى ئۇ.

ئاپتوموبىللار قوزغالدى، ھېلىقى قېلىن كالپۇك پاھىشە يەنە بىزگە قاراپ تىلىنى چىقىرىپ قويدى، ئۇلارنى باشقۇرغۇچى ئايال بىزگە قولىنى پۇلاڭلىتىپ قويدى. ھېلىقى ئىككى پاھىشە تېخىچە يىغلاۋاتاتتى. قالغانلىرى نېرىقى تەرەپتىكى بازارغا قىزىقىپ قاراشتى. مەن ئاپتوموبىلغا چىقتىم.

ـــ بىز ئۇلار بىلەن بىللە ماڭساق بولاتتى، ـــ دېدى بونىللو، ـــ شۇنداق بولغان بولسا سەپەر كۆڭۈللۈك بولغان بولاتتى.

ـــ بىزنىڭ سەپىرىمىزمۇ كۆڭۈللۈك بولىدۇ.

ـــ بەلكىم يەتكۈچە جاپا تارتىمىز.

— مەنمۇ شۇنداق دېمەكچىدىم، — دېدىم مەن. بىز ئۇدۇل داچىنىڭ ئالدىغا باردۇق.

— ناۋادا بۇ ئايالالار يولدا بەزى نامەرد ئادەملەرگە ئۇچراپ قالسا، ئۇلار ئاپتوموبىلغا ئېسىلىپ چىقىپ بۇ ئايالالارغا مەجبۇرىي چېقىلىپ ئىش تېرىسا... ئايھاي، مېنىڭ مۇشۇنداق قىزنەچىلىقنى كۆرگۈم بار ئىدى.

— شۇنداق قىلىدىغانلارمۇ بارمىدۇ؟

— ئۇنداقلارنى يوق دېگىلى بولمايدۇ. ئىككىنچى كورپۇستىكى مەن تونۇمايدىغان بىرەيلەن مۇشۇ پاھىشخانا خوجايىنىغا چېقىلىپ قويغان.

بىز داچىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا يېتىپ كەلدۇق.

— ئۇلار پاھىشخانىنىڭ خوجايىنىنى باش راھىبە دېيىشىدۇ، — دېدى بونىللو، — پاھىشلەر يېڭىدىن كەلگەن، لېكىن پاھىشخانىنىڭ خوجايىنىنى ھەممەيلەن تونۇيدۇ. ئۇلار ئېھتىمال چېكىنىشنىڭ ئالدىدا كەلگەن بولۇشى مۇمكىن.

— ئۇلار بىر مەزگىل قانغۇچە ھۇزۇرلىنىۋالسۇن.

— مەنمۇ شۇنداق ئويلاۋاتىمەن. مەن ئۇلار بىلەن بىرەر قېتىم ھەقسىز ئوينىۋېلىشنى ئارزۇ قىلمەن. بۇ پاھىشخانىنىڭ باھاسى ناھايىتى قىممەت. ھۆكۈمەت بىزنى قاقتى ـ سوقتى قىلىۋاتىدۇ.

— ئاپتوموبىللارنى رېمونتچىلارغا تەكشۈرتۈپ بېقىڭلار. سىلىقلاش مېيىنى ئالماشتۇرۇڭلار، خوتنى تەكشۈرۈپ كۆرۈڭلار، بېنزىننى لىق قاچىلاڭلار، ئاندىن بىردەم ئۇخلىۋېلىڭلار.

— خوپ، لېيتېنانت ئەپەندى.

داچىنىڭ ئىچىدە بىرمۇ ئادەم يوق ئىدى، رېنالدى دوختۇرخانىدىكىلەر بىلەن بىللە چېكىنىپ كېتىپتۇ، مايورمۇ دوختۇرخانا خادىملىرىنى پىكاپتا باشلاپ ئەكېتىپتۇ. مايور دېرىزىدە بىر پارچە خەت قالدۇرۇپتۇ. خەتتە مېنىڭ كارىدورنىڭ ئىشىكى ئالدىدا دۆۋىلەپ قويۇلغان ماددىي ئەشيالارنى

ئاپتوموبىلغا بېسىپ پوردىنونىغا بېرىشىمنى تاپىلاپتۇ، رېمونتچىلار بۇرۇنلا كېتىپ بوپتىكەن. مەن ئاپتوموبىل ياساش ئۆيىگە باردىم. مەن ئۇ يەرگە بارغاندا قالغان ئىككى ماشىنىمۇ يېتىپ كەلدى. شوپۇر ئاپتوموبىلدىن چۈشتى. يامغۇر يەنە يېغىشقا باشلىدى.

ــ ئەجەب چارچاپ كەتتىم دېسە. مەن پلاۋادىن مۇشۇ يەرگە كەلگۈچە ئاران ئۈچ قېتىم ئۇخلاپتىمەن، بىز ھازىر قانداق قىلىمىز، لېيتېنانت؟ ــ دېدى پىئانىنى.

ــ بىز ئاۋۇال سىلىقلاش مېيىنى ئالماشتۇرۇپ، ئازراق ئاپتول قۇيۇۋېلىپ، لىق بېنزىن قاچىلايمىز، ئاندىن ئاپتوموبىلنى دەرۋازا ئالدىغا ئاپىرىپ ئاۋۇ ئەبجەق نەرسىلەرنى باسمىز.

ــ شۇنىڭدىن كېيىن يولغا چىقامدۇق؟

ــ ياق، ئاندىن ئۈچ سائەت ئۇخلايمىز.

ــ پەرۋەردىگارىم، كۆپرەك ئۇخلىۋالغان بولساق قانچە ياخشى بولار ئىدى ـ ھە! ئاپتوموبىل ھەيدىگۈدەك ماجالىم قالمىدى مېنىڭ، ــ دېدى بونىللو.

ــ ماشىنىڭىز قانداقراق ئايمو؟ ــ سورىدىم ئۇنىڭدىن.

ــ چاتاق يوق.

ــ ماڭا بىر قۇر ئىش كېيىمى بېرىڭ، مەن سىزگە ماي قاچىلاپ بېرەي.

ــ ھەرگىز بولمايدۇ، لېيتېنانت، بۇ يەردە سىز قىلغۇدەك ئىش يوق، سىز ئۆزىڭىزنىڭ نەرسىلىرىنى يىغىشتۇرۇڭ، ــ دېدى ئايمو.

ــ نەرسىلىرىمنى يىغىشتۇرۇپ بولغان. مەن ئۇلار بىزگە قالدۇرۇپ قويغان نەرسىلەرنى ئاچىققاچ تۇراي، ئاپتوموبىلغا ماي قاچىلاپ بولۇپلا شۇ يەرگە بېرىڭلار، ــ دېدىم. ئۇلار ئاپتوموبىلنى داچىنىڭ ئالدىغا ھەيدەپ كەلدى، بىز كاربىدورنىڭ ئالدىغا دۆۋىلەپ قويغان دوختۇرخانىنىڭ ئۈسكۈنىلىرىنى

ئاپتوموبىلغا باستۇق، ئاندىن ئۇچ ماشىننى يول بويىدىكى دەرەخنىڭ ئاستىدا يامغۇردىن دالدا قىلىپ قاتار توختىتىپ قويۇپ، داچىغا كىرىپ كەتتۇق.

— ئاشخانىغا ئوت يېقىڭلار، كىيىملىرىمىزنى قۇرۇتۇۋالايلى، — دېدىم.

— كىيىمىم قۇرۇمىسا ھېچقىسى يوق، ئۇخلىۋالسىلا بولدى، — دېدى پىئانىنى.

— مەن مايورنىڭ كارىۋىتىدا ئۇخلايمەن، — دېدى بونىللو، — مېنىڭ ئۇنىڭ كارىۋىتىدا يېتىپ باققۇم بار.

— مەن نەدە ئۇخلىسام بولىۋېرىدۇ، — دېدى پىئانىنى.

— بۇ يەردە ئىككى كارىۋات بار ئىدى، — دېدىم مەن ئىشكنى ئېچىپ.

— مەن ئەزەلدىن ئۇ ياتاقتا نېمە بارلىقىنى بىلمەيدىكەنمەن، — دېدى بونىللو.

— ئۇ قېرى يىراق شەرق تاشپاقىسىنىڭ ياتقى، — دېدى پىئانىنى.

— ئىككىڭلار ئاشۇ ياتاقتا ئۇخلاڭلار. مەن سىلەرنى ئويغىتىپ قويىمەن، — دېدىم.

— لېيتېنانت، ئەگەر سىز ئۇزاق ئۇخلاپ كەتسىڭىز ئاۋستىرىيەلىكلەر كېلىپ سىزنى ئويغىتىدۇ، — دېدى بونىللو.

— مەن ئۇنداق قاتتىق ئۇخلاپ كەتمەيمەن، ئايمو قەيەردە؟ — دېدىم.

— ئۇ ئاشخانىغا كىرىپ كەتكەن.

— ئۇخلاڭلار، — دېدىم.

— مەن ئۇخلايمەن، بىر كۈن ئاپتوموبىلدا ئولتۇرۇپ مۈگدەپ ماڭدىم، كۆزۈمنى ئاچالمايۋاتىمەن، — دېدى پىئانىنى.

— ئۆتۈكىڭىزنى سېلىۋېتىپ يېتىڭ، ئۇ دېگەن قېرى شەرق تاشپاقىسىنىڭ كارىۋىتى جۈمۇ، — دېدى بونىللو.

— ئۇنىڭ بىلەن نېمە چاتىقىم، — دېدى پىئانىنى. ئۇ لاي

بولۇپ كەتكەن ئۆتۈكنى سېلىۋەتمەي بىلىكنى ياستۇق قىلىپ كارىۋاتتا سوزۇلۇپ ياتتى. مەن ئاشخانىغا چىقتىم، ئايمو مەشكە ئوت يېقىپ بىر چەينەك سۇ قويۇپ قويۇپتۇ.

ــ ئەكە ياخشىسى ئازراق چۆپ ئېتىپ قويماي. ئۇلار قورسىقى ئېچىپ ئويغىنىدۇ، ــ دېدى ئۇ.

ــ ئۇيقۇڭىز كەلمىدىمۇ، ئايمو؟

ــ ئانچە كەلمىدى. چاي قايىنىسىلا چىقىپ كېتىمەن، ئوت ئۆزى ئۆچۈپ قالىدۇ.

ــ سىز يەنىلا ئۇخلاۋېرىڭ، بىز پىشلاق ۋە كالا گۆشى كونسېرۋاسى يەيمىز، ــ دېدىم.

ــ چۆپ ياخشىراق بولاتتى. ئازراق قىزىق نەرسە يېسە ئاۋۇ ئىككى باشباشتاق بالىغا پايدىسى بولاتتى. سىز بېرىپ ئۇخلاۋېرىڭ، لېيتېنانت ئەپەندى.

ــ مايورنىڭ ياتقىدا بىر كارىۋات بار ئىدى.

ــ ئەمىسە شۇ يەردە ئۇخلاڭ.

ــ ياق، مەن ئىلگىرى ئۆزۈم ياتقان ياتاقتا ياتىمەن. ھاراق ئىچكۇڭىز بارمۇ، ئايمو؟

ــ ھەممەيلەن يولغا چىققاندا ئىچەيلى، لېيتېنانت. ھازىر ئىچكەنىڭ پايدىسى يوق.

ــ ئۇچ سائەتتىن كېيىن ئەگەر ئاۋۋال ئويغانسىڭىز، مېنى ئويغىتىپ قويۇڭ بولامدۇ؟

ــ مېنىڭ سائىتىم يوق، لېيتېنانت ئەپەندى.

ــ مايورنىڭ ياتقىدا تام سائەت بار.

ــ بولىدۇ.

مەن چىقىپ كەتتىم. ئاشخانا ۋە كارىدوردىن ئۆتۈپ مەرمەر تاشلىق پەلەمپەي بىلەن ئىلگىرى رىنالدى ئىككىمىز ياتقان ياتاقتا چىقتىم. سىرتتا يامغۇر يېغىۋاتاتتى. مەن دېرىزىنىڭ يېنىغا بېرىپ سىرتقا نەزەر تاشلىدىم. تۇن پەردىسى تارتىلغانىدى. دەرەخ ئاستىدا ئۇچ ئاپتوموبىل قاتار تۇراتتى.

دەرەخ شاخلىرىدىن يامغۇر سۈلىرى تامچىلىماقتا ئىدى. ھاۋا سوغۇق بولغاچقا، دەرەخ شاخلىرىدا مۇزلار ئېسىلىپ تۇراتتى. مەن رىنالدىنىڭ كارىۋىتىدا يېتىپ ئۇخلاپ كەتتىم.

بىز يولغا چىقىشتىن ئاۋۋال ئاشخانىدا ئاز - تولا بىرنەرسە يەۋالدۇق. ئايمو بىر داس چۆپ ئېتىپ، پىياز ۋە توغرالغان كالا گۆشى كونسېرۋاسى ئارىلاشتۇردى. بىز تاماق شىرەسىنى چۆرىدەپ ئولتۇرۇپ ئۇلار گەمىدە قويۇپ كەتكەن ئىككى بوتۇلكا ئۈزۈم ھارىقى ئىچتۇق. سىرت قاراڭغۇلىشىپ، تېخىچە يامغۇر ياغماقتا ئىدى. پىئاننى شىرە يېنىدا ئولتۇرۇپ ئۇخلاۋاتاتتى.

— مېنىڭچە چېكىنىش ھوجۇم قىلىشتىن ياخشى ئىكەن، بىز چېكىنگەندە بابىرا ھارىقى ئىچكەن، — دېدى بونىللو.

— بىز ھازىر بۇنى ئىچەيلى، ئەتە بەلكىم يامغۇر سۈيى ئىچەرمىز، — دېدى ئايمو.

— بىز ئەتە ئۇدىنىغا بارىمىز. كۆپچىلىك ئۇ يەردە شامپان ئىچىدۇ، ھەربىي مەجبۇرىيەتتىن قاچقان ئەبلەخلەر شۇ يەردە. ئۇيقۇڭنى ئاچ، پىئاننى ! بىز ئەتە ئۇدىنىدا شامپان ئىچىمىز!

— مەن ئويغاق، — دېدى پىئاننى. ئۇ چۆپ ۋە گۆشنى تەخسىگە ئۇستى، — پەمىدۇر قىيامى تاپقىلى بولارمۇ، ئايمو؟

— ئازراقمۇ يوق ئىكەن، — دېدى ئايمو.

— بىز ئۇدىنىدا شامپان ئىچىمىز، — دېدى بونىللو رومكىغا سۈپسۈزۈك بابىرا ۋىسكىسىنى قۇيۇپ.

— ئۇدىنىغا بارغۇچە سۇ ئىچىشىمىز مۇمكىن، — دېدى پىئاننى.

— قورسىقىڭىز تويدىمۇ، لېيتېنانت؟ — سورىدى ئايمو.

— تويدى، بوتۇلكىنى ماڭا بېرىڭ، ئايمو.

— مەن ھەربىر ماشىنىغا بىر بوتۇلكىدىن ھاراق تەييارلاپ قويدۇم، — دېدى ئايمو.

— سىز پەقەت ئۇخلىمىدىڭىزمۇ؟

— جىق ئۇخلىمايمەن. كۆزۈمنىڭ ئاچچىقىنى

چىقىرىۋالسالا بولدى.

— بىز ئەتە پادىشاھنىڭ كارىۋىتىدا ئۇخلايمىز، — دېدى بونېللو، ئۇنىڭ گۈلقەقەلىرى ئېچىلىپ كەتكەنىدى.

— ئەتە بىزنىڭ ئۇخلايدىغان يېرىمىز بەلكىم... — دېدى پىئانىنى.

— مەن خانىش بىلەن ئۇخلايمەن، — دېدى بونېللو. ئۇ مېنىڭ قانداق ئېنكاستا بولىدىغانلىقىمنى بىلمەكچى بولغانىدەك ماڭا قاراپ قويدى.

— سىز بىلەن ئۇخلايدىغىنى... — دېدى پىئانىنى ئۈيقۇسىرىغان كۆزلىرىنى تىكىپ.

— بۇ يۇز ئۆرۈگەنلىك، لېيتېنانت ! بۇ يۇز ئۆرۈگەنلىك ئەمەسمۇ، — دېدى بونېللو.

— بولدى گەپ قىلماڭلار، سىلەر ئازراق ھاراق ئىچسەڭلار قالايمىقان جۆيلۈيدىكەنسىلەر، — دېدىم. سىرتتا يامغۇر يېغىۋاتاتتى، سائەتكە قارىدىم، سائەت توققۇز يېرىم بولغانىدى، — ماڭىدىغان ۋاقتىمىز بولۇپ قاپتۇ، — دېگىنىمچە ئورنۇمدىن تۇردۇم.

— سىز كىمنىڭ ئاپتوموبىلىدا ئولتۇرىسىز؟ — سورىدى بونېللو.

— ئايمونىڭ ئاپتوموبىلىغا چىقىمەن، ئاندىن سىزنىڭكىگە، ئۇچىنچى قېتىمدا پىئانىنىڭكىگە چىقىمەن. بىز چوڭ يول بىلەن كورمونسقا بارىمىز، — دېدىم مەن.

— ئۇخلاپ قالارمەنمىكىن دەپ ئەنسىرەۋاتىمەن، — دېدى پىئانىنى.

— بولىدۇ، مەن سىزنىڭ ئاپتوموبىلىڭىزدا ئولتۇراي، ئاندىن بونېللونىڭكىگە، ئاخىرىدا ئايمونىڭكىگە ئولتۇراي.

— بۇ ئورۇنلاشتۇرۇش ياخشى بولدى. چۈنكى، مەن بەك چارچاپ كەتكەنىدىم، — دېدى پىئانىنى.

— مەن ماشىنا ھەيدەي، سىز بىردەم ئۇخلىۋېلىڭ.

— ياق، كۆزۈم يۇمۇلۇپ قالسا، يېنىمدىكى بىرەرى مېنى هايت دەپ قويسىلا، ئاپتوموبىلنى هەيدەپ كېتىۋېرىمەن.

— مەن سىزنى ئويغىتىۋېتىمەن، چىراغنى ئۆچۈرۈۋېتىڭ، ئايمو.

— يېنىق تۇرىۋەرسۇن، بەربىر بىزگە پايدىسى يوق، — دېدى بونىللو.

— ياتقىمدا قۇلۇپلانغان بىر چامادان بار ئىدى، پىئانىنى، ئاچقىچ بەرگەن بولسىڭىز، — دېدىم.

— بولىدۇ، — دېدى پىئانىنى، — يۈرۈڭ، ئالدو، — ئۇ بونىللو بىلەن بىللە كارىدورغا كىرىپ كەتتى. مەن ئۇلارنىڭ پەلەمپەيدىن چىقىۋاتقان ئاۋازىنى ئاڭلاپ تۇردۇم.

— بۇ ياخشى جاي ئىكەن، — دېدى بارتولومېئو ئايمو. ئۇ ئىككى بوتۇلكا هاراق ۋە يېرىم پىشلاقنى سومكىغا سالدى، — بىز ئەمدى بۇنداق ياخشى يەرنى تاپالمايمىز. ئۇلار نەگە چېكىنگەندۇ، لېيتېنانت؟

— ئۇلار تاگلىئامېنتو دەريا‌سى بويىغا چېكىنمىز، دوختۇرخانا ۋە مۇداپىئە رايونىنى پوردېنونېغا تەسىس قىلمىز، دېگەنىدى.

— بۇ بازار پوردېنونېدىن ياخشى ئىكەن.

— پوردېنونېنىڭ ئەهۋالىنى مەن بىلمەيمەن، ئەمما مەن ئۇ يەردىن ئۆتۈپ باققان.

— ئۇ ئانچە قاملاشمىغان يەر، — دېدى ئايمو.

يۇقۇ كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يىگىرمە سەككىزىنچى باب

بىز بازاردىن ئايرىلغاندا، كوچىدا شۇ يەرنى ساقلاشقا ئاجرىتىلغان ھەربىي قىسىم ۋە توپ - زەمبىرەكلەرنى ھېسابقا ئالمىغاندا، يامغۇردا قالغان بازار چۆلدەرەپ قاراڭغۇلۇق قويندا تۇراتتى. كىچىك كوچىلاردىكى ئاپتوموبىل ۋە ئات ھارۋىلىرى چوڭ كوچىغا يىغىلماقتا ئىدى. بىز تېرە ئاشلاش زاۋۇتىدىن ئايلىنىپ ئۆتۈپ چوڭ كوچىغا چىقتۇق. قىسىم، ئاپتوموبىللار، ئات ھارۋىلىرى ۋە توپ - زەمبىرەكلەر بىرلىشىپ كەڭ يېيىلىپ ئاستا كېتىۋاتاتتى. بىز يامغۇردا ئاستا، تەمكىن ھالدا ئالغا قاراپ كېتىۋاتاتتۇق. ئاپتوموبىلىمىزنىڭ رادىياتور قاپقىقى ئالدىمىزدىكى بىر ئاپتوموبىلنىڭ ئارقا توسۇق تاختىسىغا تېگىپ كەتكىلى تاس قالدى. بۇ ئاپتوموبىلغا پەۋەس مال قاچىلانغان بولۇپ، ناھايىتى ئېگىز ئىدى، ئۇستىنى ئوراپ قويغان بىرېزېنت ھۆل بولۇپ كەتكەنىدى. ئاپتوموبىل توختىدى. پۇتكۇل قوشۇن توختاپ بىر دەم تۇردۇق، يەنە بىر دەم مېڭىپ، يەنە توختىدۇق. مەن نېمە ئىش بولغانلىقىنى كۆرۈپ باقماقچى بولۇپ، ئاپتوموبىلدىن سەكرەپ چۈشۈپ ئالدىغا ئۆتتۈم. ئاپتوموبىل ۋە ئات ھارۋىلىرىنىڭ ئارىسىدىن، چىلىق - چىلىق ھۆل بولۇپ كەتكەن ئاتلارنىڭ بوينىنىڭ تېگىدىن ئۆمىلەپ ئۆتتۈم. قاتناش توسۇلۇپ قالغان ئورۇن تېخى ئالدىدا ئىكەن. مەن چوڭ يولغا چىقتىم، ئۆستەڭدىن ئاتلاپ ئۆتۈپ، ئۆستەڭنىڭ ئۇ قاسىنقىدىكى ئېتىزدا ماڭدىم. مەن چوڭ يول بويىدىكى دەرەخلىك ئارىسىدىن چېكىنگەن قوشۇننى كۆردۈم. ئۇلار ئۇ يەردە يامغۇردا توختاپتۇ. مەن تەخمىنەن بىر ئىنگلىز ملى يول ماڭدىم. قوشۇن تېخى

قوزغالمىغانىدى. ئەمما، توختاپ قالغان ئاپتوموبىللارنىڭ يەنە بىر تەرىپىدىكى قىسىم قوزغالغانىدى. مەن قوتقۇزۇش ئاپتوموبىلىنى ئىزدەپ ماڭدىم. توسۇلۇپ قالغان قوشۇن سېپى ناھايىتى ئۇزۇن بولۇشى مۇمكىن، ئۇدىنېغىچە سوزۇلۇپ باردىمۇ تېخى. پىئانىنى كابىنكىدا رولغا بېشىنى قويۇپ ئۇخلاپ قاپتۇ. مەن كابىنكىغا چىقىپ ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ ئۇخلىدىم. بىرنەچچە سائەتتىن كېيىن ئالدىمىزدىكى ئاپتوموبىلنىڭ كارکىرتىپ ئوت ئالدۇرۇۋاتقان ئاۋازىدىن ئويغىنىپ كەتتىم ۋە پىئانىنىنى ئويغاتتىم. بىز يۇرۇپ كەتتۇق. ئەمما، ھېچقانچە ماڭار - ماڭمايلا يەنە توختىدۇق. بىر دەمدىن كېيىن يەنە ماڭدۇق، يامغۇر تېخىچە ياغماقتا ئىدى.

كېچە، قوشۇن يەنە توختاپ قالدى، مەن ئاپتوموبىلدىن چۈشۈپ ئايمو بىلەن بونېللونىڭ قېشىغا باردىم. بونېللونىڭ ئاپتوموبىلىدا قۇرۇلۇش ئەترىتىنىڭ ئىككى نەپەر ستارشىي سېرژانتى ئولتۇراتتى. مەن ئاپتوموبىلغا چىققاندا سېرژانتلار دەرھال تۇز ئولتۇرۇپ سالام بېرىشتى.

— ئۇلار بۇيرۇقىغا بىنائەن بىر كۆۋرۈك ياساش ئۈچۈن قالدۇرۇلۇپتىكەن. ئۇلار ئۆز قىسمىنى تاپالماپتۇ. مەن ئۇلارنى ئاپتوموبىلغا چىقىرۋالدىم، — دېدى بونېللو.

— لېيتېنانت ئەپەندىگە ئىلتىماس قىلىمىز، بىزنى ئاپتوموبىلىڭلارغا ئېلىۋالساڭلار.

— رۇخسەت، — دېدىم.

— لېيتېنانت ئامېرىكىلىق، ھەرقانداق ئادەم ئاپتوموبىل توسۇپ چىقىۋالسا بولىدۇ، — دېدى بونېللو.

ستارشىي سېرژانتلارنىڭ بىرى كۇلۇپ قويدى، يەنە بىرى بونېللودىن مېنى شىمالىي ئامېرىكا ياكى جەنۇبىي ئامېرىكىدىن كەلگەن ئىتتالىيەلىكمۇ، دەپ سورىدى.

— ئۇ ئىتتالىيەلىك ئەمەس، شىمالىي ئامېرىكىدىن كەلگەن ئىنگلىز، — دېدى بونېللو.

شتارشي سېرزانتلار ناهايىتى ئەدەپلىك ئىدى، لېكىن ئىشەنمىگەندەك كۆرۈندى. مەن ئۇلاردىن ئايرىلىپ ئايمونى ئىزدەپ باردىم، ئايمونىڭ ئاپتوموبىلىنىڭ كابىنكىسىدا ئىككى قىز ئولتۇراتتى. ئۇ بىر بۇلۇڭدا دۇمبىسىنى قىلىپ تاماكا چېكىۋېتىپتۇ.

— ئايمو، ئايمو، — دېدىم. ئۇ كۈلۈپ كەتتى.

— لېيتېنانت، سىز ئۇلار بىلەن پاراڭلىشىڭ، — دېدى ئۇ.

— ھەي، مەن ئۇلارنىڭ سۆزىنى چۈشەنمىسەم.

ئايمو بىر قولىنى قىزنىڭ يوتىسىغا قويۇپ يېقىنچىلىق قىلىپ چىمدىپ قويدى. ئۇ قىز دەرھال شارپىسىدا ئۆزىنى ئورنۇپلىپ ئۇنىڭ قولىنى ئىتتىرىۋەتتى.

— ھەي! — دېدى ئايمو، — ئىسمىڭىزنى، بۇ يەردە نېمە ئىش قىلىدىغانلىقىڭىزنى لېيتېنانتقا ئېيتىپ بېرىڭ.

قىز غەزەپ بىلەن ماڭا ھومىيىپ قارىدى، يەنە بىرى يەرگە قاراپ تۇرۇۋالغانىدى. ماڭا ئالىيىپ قارىغىنى نامەلۇم يەرلىك تىلدا بىرنېمىلەرنى دېدى، مەن بىر ئېغىزمۇ چۈشەنمىدىم. ئۇ سېمىز، تېرىسى قارا قىز ئىدى، ئون ئالتە ياشىنىڭ قارىسىنى ئالغاندەك قىلاتتى.

— سورېللا[1]؟ — دېدىم ياندىكى قىزنى كۆرسىتىپ. ئۇ بېشىنى لىڭشىتىپ كۈلۈپ قويدى.

— ياخشى، — دېدىم ئۇنىڭ تىزىغا يېنىك چېكىپ قويۇپ. مېنىڭ قولۇم ئۇنىڭغا تېگىپ كەتكەندە ئۇنىڭ تىترەۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدىم، ئۇنىڭ سىڭلىسى تېخىچە بېشىنى كۆتۈرمىدى. قارىغاندا ئۇ ھەدىسىدىن بىر ياش كىچىكتەك قىلاتتى. ئايمو قولىنى ھەدىسىنىڭ يوتىسىغا قويۇۋېدى، قىز يەنە ئۇنىڭ قولىنى ئىتتىرىۋەتتى. ئايمو قىزغا ھەجىيىپ قارىدى.

— ياخشى ئادەم، — دېدى ئۇ ئۆزىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ،

---

① سورېللا — ئىتالىيانچە ھەدە ـ سىڭىل مەنىدە.

ئاندىن مېنى كۆرسەتتى، — بۇمۇ ياخشى ئادەم، قورقماڭلار.
قىز ئايمۇغا غەزەپ بىلەن قارىدى، بۇ بىر جۈپ ھەدە - سىڭىل گويا ئىككى ياۋا قۇشقا ئوخشايتتى.
— ئۇ مېنى ياقتۇرمىغان بولسا نېمىدەپ ئاپتوموبىلنى توسىدۇ؟ — دېدى ئايمۇ، — قول ئىشارىتى قىلسامىلا ئۇلار دەرھال ئاپتوموبىلغا چىقتى، — ئۇ قىزلارغا بۇرۇلۇپ گەپ قىلغىلى تۇردى، — ئەندىشە قىلماڭلار، ئۇنداق ئىشلارنى قىلىدىغانغا جايمۇ يوق، — ئۇ قېلىن گەپ قىلغىلى تۇردى. قىز ئۇنىڭ قېلىن گەپ قىلىۋاتقانلىقىنى چۈشەنگەنىدى. ئۇ ئىنتايىن قورقۇمسىراپ ئايمۇغا قاراپ شارپىسىنى چىڭ چىگىۋالدى، — ئاپتوموبىللارنىڭ ھەممىسىگە كېسەل تەگدى. سىلەرگە چېقىلالمايمەن، — دېدى ئايمۇ، ئۇ ھەر قېتىم قېلىن گەپ قىلغاندا قىزنىڭ بەدىنى تېخىمۇ تۇگۇلۇپ كېتىۋاتاتتى. ئۇ ئاخىر تىترىگىنىچە قوزۇقتەك ئولتۇرۇپ ئايمۇغا قاراپ يىغلاشقا باشلىدى. قىزنىڭ لەۋلىرى تىترەپ، كۆز ياشلىرى تولغان مەڭزىدىن سىيرىلىپ چۈشۈۋاتاتتى، سىڭىلسى يەنىلا بېشىنى ساڭگىلاتقىنىچە ھەدىسىنىڭ قولىنى چىڭ تۇتۇپ ئولتۇراتتى. ئىككىسى چىڭ تۇگۇلۇۋېلىشتى.
— ئۇنىڭ قورقۇپ كېتىشىنى ئويلىماپتىمەن. مېنىڭ ئۇنى قورقۇتۇش نىيىتىم يوق ئىدى، — دېدى ئايمۇ. ئۇ سومكىسىدىن ئىككى پارچە پىشلاق ئېلىپ كېسىپ ئۇلارغا تەڭلىدى، — ئېلىڭلار، يىغلىماڭلار.
ھەدىسى بېشىنى چايقاپ تۇرۇپ يىغلاۋەردى، سىڭلىسى پىشلاقنى ئېلىپ يېدى. بىر دەمدىن كېيىن سىڭلىسى يەنە بىر پارچە پىشلاقنى ئېلىپ ھەدىسىگە بەردى. ئىككىلىسى يېدى، ھەدىسى تېخىچە ئېسەدەپ تۇرۇۋاتاتتى.
— ئۇ بىر دەمدىن كېيىن ئوڭلىنىپ قالىدۇ، — دېدى ئايمۇ، ئۇنىڭ كاللىسىغا توساتتىن بىر خىيال كەلدى.
— يۇزى ئېچىلمىغان قىزمۇسىز؟ — سورىدى ئۇ يېنىدىكى

قىزدىن. قىز كۇچەپ بېشىنى لىكشىتتى، ــ ئۇمۇ شۇنداقمۇ؟ ــ ئايمۇ ئۇنىڭ سىڭلىسىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ سورىدى. ھەر ئىككى قىز بېشىنى لىكشىتتى. ھەدىسى يەرلىك تىلدا يەنە بىرمۇنچە گەپلەرنى قىلدى.

ــ ئۇنداق بولسا ياخشى، ئۇنداق بولسا ياخشى، ــ دېدى ئايمۇ. ھەدە ـ سىڭىل ئىككىسى بىرئاز خۇشال بولغانىدەك قىلدى.

مەن ئۇلارنى ئايمۇ بىلەن بىللە ئولتۇرغان يېرىدىن ئايرىۋەتتىم، ئايمۇ بىر بۇلۇڭدا ئولتۇردى. مەن پىئانىنىڭ ئاپتوموبىلغا قايتىپ كەلدىم، ئات ھارۋا قوشۇنى تېخىچە ئورنىدا مىدىر قىلماي تۇراتتى. ئەمما، ھەربىي قىسىملار ئۇلارنىڭ يېنىدىن ئۆتۈۋاتاتتى.

يامغۇر يەنىلا قاتتىق ياغماقتا. مەن «ئات ھارۋا قوشۇنىنىڭ ئارقا ـ ئارقىدىن توختاپ قېلىشى بەلكىم ئاپتوموبىللارنىڭ يولنى پاتقاق قىلىۋەتكەنلىكىدىن ۋە بەلكىم يولدا ئات ۋە ئادەملەرنىڭ ئۇخلاپ قالغانلىقىدىن بولسا كېرەك» دەپ ئويلاپ قالدىم. ئەمما، بەزىدە شەھەرلەردە كۆپچىلىكنىڭ كاللىسى سەگەك چاغدىمۇ قاتناش توسۇلۇپ قالىدىغان ئىشلار بولۇپ تۇراتتى. بۇ يەردىكى چاتاق ئات ۋە موتورلۇق قاتناش ۋاستىلىرىنىڭ ئارىلىشىپ ماڭغانلىقىدىن كۆرۈلۈۋاتاتتى. ئۇلار ئۆزئارا ئازراقمۇ يول بېرىشمەيتتى، دېھقانلارنىڭ ئات ھارۋىلىرى قاتناش قىينىچىلىقىنى تېخىمۇ ئاشۇرۇۋېتەتتى. ئايمۇنىڭ ئاپتوموبىلىدا، سەپتىن چېكىنىۋاتقان ئەسكەرلەر ئارىسىدا يۈزى ئېچىلمىغان ئىككى قىز بار ئىدى، بۇ تېخىمۇ خەتەرلىك ئىدى. ئۇلار ھەقىقىي يۈزى ئېچىلمىغان قىزلار ـ دە ! تولىمۇ سەممىي ئېتىقادى بار قىزلاردۇر، بەلكىم.

ئۇرۇش بولمىغان بولسا، بىز بەلكىم كارىۋاتتا ياتقان بولاتتۇق، مېنىڭ كاللام كارىۋاتتا ئارام ئالغان بولاتتى. ھازىر كاتېرىن كارىۋاتتا ئۇخلاۋاتقاندۇ. سېغىنىش ئىلكىدە شېرىن

ئۇخلاۋاتقاندۇ. ئۇ قايسى تەرەپكە قاراپ ئۇخلاۋاتقاندۇ؟ ئۇ تېخى ئۈيقۇغا غەرق بولمىغاندۇ، ئۇ يېتىپ مېنى سېغىنىۋاتقاندۇ بەلكىم. ئاھ، بوران چىقسا، بوران چىقسا، غەرب بوررنى چىقسا، دەپ خىيال قىلىۋېدىم، ھەي، راستلا بوران چىقتى. بوران يامغۇرنى باشلاپ كەلدى، يامغۇر تاراسلاپ چۈشمەكتە. پۈتۈن بىر كېچە يامغۇر ياغدى، سىز يامغۇر ياغقاندا نېمىنىڭ چۈشىدىغانلىقىنى بىلەمسىز؟ سىز ئۇنىڭغا قاراپ باقمىڭىز بىلمىسىز. پەرۋەردىگارىم، مەشۇقۇمنىڭ يېنىمدا، باغرىمدا بولۇشىنى خالايمەن. مەن ئۇنىڭ بىلەن بىللە ياتسام ـ ھە؟ ئاھ، مېنىڭ يۈرەك پارەم كاتېرىن، مېنىڭ تاتلىقىم كاتېرىن، يامغۇر بولۇپ چۈشمىڭىز چۇ؟ ئۇنى ئۇچۇرۇپ ماڭا ئەكېلىپ بەرسەڭلارچۇ؟ ياخشى بولدى، ئۇ كەلدى، بىز بوران ئىچىدە يايراۋاتىمىز، ھەممە ئادەم بوران ئىچىگە كىرىپ قالدى، يامغۇرمۇ ئۇنى باسالمىدى. «كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، كاتېرىن، — دەپ ۋارقىراپ كەتتىم، — مەن سىزنىڭ ئوبدان ئۇخلىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن، سۆيۈملۈكۈم، ناۋادا سىز بىئارام‌لىق ھېس قىلسىڭىز يەنە بىر تەرەپكە ئۆرۈلۈپ ئۇخلاڭ، مەن سىزگە ئازراق سوغۇق سۇ قۇيۇپ بېرەي، بىردەمدىن كېيىن تاڭ يورۇيدۇ. ئۇ[1] سىزنى ئازابلاۋاتامدۇ؟ مەن بۇنىڭغا ئىنتايىن خىجىل بولۇۋاتىمەن، ئامال بار ئۇخلاپ قېلىڭ، سۆيۈملۈكۈم.»

« مەن باشتىن ـ ئاخىر تاتلىق ئۇيقۇدا» دېدى كاتېرىن.

«سىز ئۇخلاۋېتىپ گەپ قىلدىڭىز، بىئارام بولۇۋاتامسىز؟»

«سىز زادى قەيەردە؟»

«مەن ئەلۋەتتە مۇشۇ يەردە ! مەن كېتىپ قالمايمەن. بىزنىڭ ئوتتۇرىمىزدا كېتىپ قېلىشىمغا سەۋەب بولغۇدەك ئىش مەۋجۇت ئەمەس.»

«سىز بەك سۆيۈملۈك، بەك لەۋەن، سىز كېچىدە بىر يەرگە

---

① ئۇ — كاتېرىنىڭ قورسىقىدىكى بالىنى دېمەكچى.

كېتىپ قالمايسىز، توغرىمۇ؟»

«مەن ئەلۋەتتە كەتمەيمەن، مەن ھامان مۇشۇ يەردە، سىز مېنى قاچان كەل دېسىڭىز مەن شۇ ھامان بارىمەن.»

— ئۇلار يولغا چىقتى، — دېدى پىئانىنى ئۇيقۇدىن كۆزىنى ئاچماي تۇرۇپ.

— باياتىن چۈشەكىدىمۇ؟ — دېدىم. سائىتىمگە قارىسام ئەتىگەن سائەت ئۈچ بوپتۇ. مەن قولۇمنى ئۇزىتىپ كابىنكا ئورۇندۇقىنىڭ كەينىدىكى بابىرا ۋىسكىسىنى ئالدىم.

— سىز باياتىن ۋارقىراپ جۆيلۈپ كەتتىڭىز، — دېدى پىئانىنى.

— مەن چۈش كۆرۈپتىمەن، چۈشۈمدە ئىنگلىزچە سۆزلىدىم، شۇنداقمۇ؟

يامغۇر ئاستا - ئاستا پەسلەشكە باشلىدى، بىز يەنە قوزغالدۇق. بىز تاڭ يورۇشتىن ئىلگىرى يەنە بىر قېتىم توختىدۇق. تاڭ سۈزۈلگەندە بىز بىر كىچىك داۋاندا كېتىۋاتاتتى. ئالدىمدىكى چېكىنىۋاتقانلارنىڭ يولىغا قارىۋىدىم، يول بەك يىراق، تولىمۇ يىراق كۆرۈندى، جىمىكى مەنزىرە جىمجىت تۇراتتى، پەقەت پىيادە ئەسكەرلەر ئاستا - ئاستا يۆتكەلمەكتە ئىدى. بىز يەنە قوزغالدۇق، ئەمما كۈندۈزدە يورۇقتا ئاپتوموبىللارنىڭ ناھايىتى ئاستا ئىلگىرىلەۋاتقانلىقىنى كۆرۈۋالغىلى بولاتتى. ناۋادا ئۇدىنىغا بارىمىز دېسەك، چوڭ يولنىڭ مەرىدىن كېچىپ چىغىر يوللاردا مېڭىپ، يېزا - قىشلاقلارنى كېسىپ ئۆتۈشىمىزگە توغرا كېلەتتى.

كېچىسى ئەتراپتىكى يېزىلاردىن كەلگەن نۇرغۇن دېھقانلار چېكىنگەن بۇ زور قوشۇننىڭ قاتارىغا قوشۇلدى. شۇنىڭ بىلەن قوشۇن ئىچىدە ئۆي جابدۇقلىرى، پارچە - پۇرات نەرسىلەر لىق بېسىلغان ئات ھارۋىلار پەيدا بولدى. ئەينەكلەر ماتراسنىڭ ئارىلىقىدىن دېڭگىيىپ چىقىپ قاپتۇ، ھارۋىلارنىڭ ئۈستىگە توخۇ - ئۆردەكلەرنى باغلاپ قويۇپتۇ. بىزنىڭ ئالدىمىزدا

كېتىۋاتقان ئات هارۋىسىغا بىر كىيىم تىكىش ماشىنىسىنى بېسىپتۇ. قارىغاندا ئۇلار ئەڭ قىممەتلىك نەرسىلەرنى ساقلاپ قالماقچى بولسا كېرەك. بەزى ئات هارۋىلىرىدىكى ئايالىلار يامغۇردىن پاناهلىنىش ئۈچۈن بىر يەرگە غۇزمەك بولۇپ ئولتۇرۇشۇپتۇ، بەزىلىرى ئات هارۋىلىرىنىڭ يېنىدا سوڭدىشىپ كېتىۋاتاتتى. بىزنىڭ بۇ قوشۇنىمىزدا ئەمدى ئىتمۇ پەيدا بولدى. ئۇلار ئات هارۋىلىرىنىڭ ئاستىدا ماڭماقتا. يوللار لاي - تېيىلغاق، يول بويىدىكى ئېرىقلاردا سۇ ئاقماقتا، دەل - دەرەخلەرنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى ئېتىزلار چىلىق - چىلىق سۇ بولۇپ كەتكەچكە، ئاپتوموبىللار ئېتىز ئارىلاپ ماڭماپتۇ. مەن ئاپتوموبىلدىن چۈشۈپ يول بويلاپ ئالدىمغا ماڭدىم، ئالدى تەرەپنى كۆرگىلى بولمىدىغان يەرگە چىقىپ يان تەرەپتە ئارىلاپ ماڭغىلى بولمىدىغان يول بار - يوقلۇقىغا قاراپ باقتىم، مەن ئەسلىدە چېغىر يوللارنىڭ ناھايىتى كۆپ ئىكەنلىكىنى بىلەتتىم. ئەمما، هازىر نىشانغا بارغىلى بولمىدىغان بىر يول بولسىلا بولاتتى، بۇ چېغىر يوللار ئېسىمدىن كۆتۈرۈلۈپ كېتىپتۇ، چۈنكى ئىلگىرى مۇشۇ يەردىن ئاپتوموبىلدا ئۆچقاندەك ئۆتۈپ كەتكەنىدىم. مەن كۆرگەن چېغىر يوللارنىڭ هەممىسى بىر - بىرىگە ئوخشاپ كېتەتتى. مۇبادا قاپسىلىپ قالغان بۇ قوشۇندىن ئۆتۈپ كېتىمەن دېسەم، بىر چېغىر يول تاپمىسام بولمايتتى. ئاۋستىرىيە قوشۇنىنىڭ قەيەرگە كەلگەنلىكىنى، جەڭ ئەهۋالىنىڭ قانداقلىقىنى هېچكىم بىلمەيتتى. ئەمما، شۇنىسى ناھايىتى ئېنىقكى، يامغۇر توختىسىلا ئايروپىلان دەرهال يېتىپ كېلىپ بۇ قوشۇننى ئوققا تۇتىدۇ، هەممەيلەن هالاك بولىدۇ. ۋاقتى كەلگەندە بىرنەچچە شوپۇر ئاپتوموبىلنى تاشلاپ قېچىپ كېتىدۇ ياكى بىرنەچچە ئات ئوق تېگىپ ئۆلىدۇ. تاشيول قاتنىشى تامامەن توسۇلۇپ قالىدۇ. هازىر يامغۇر بايامقىدەك ئۇنداق قاتتىق ئەمەس ئىدى. ئەمدى هاۋا ئېچىلىپ كېتەر، دەپ ئويلىدىم. مەن چوڭ يولنى بويلاپ ئالدىمغا قاراپ مېڭىپ شىمال تەرەپكە تۇتىشىدىغان بىر چېغىر

يۇيۇن كتاب تور بېكىتى www.uyghurktap.com

يولنى تاپتىم. ئىككى رەت ئېتىز ئوتتۇرىسىدىكى يولنىڭ ئىككى تەرىپىگە دەرەخ تىكىپ چىتلاپ قويۇلۇپتۇ. مەن مۇشۇ يولدا ماڭغىلى بولغۇدەك، دەپ ئويلىدىم ـ دە، يۈگۈرۈپ قايتىپ كېلىپ پىئانىنىنى مۇشۇ يول بىلەن مېڭىشقا بۇيرۇدۇم. ئاندىن بونىللو ۋە ئايمولارغا ئۇقتۇردۇم.

ـــ ناۋادا بۇ يول توسۇق بولسا، قايتىپ كېلىمىز، ـــ دېدىم.

ـــ ماۋۇ ئادەملەرنى قانداق قىلىمىز؟ ـــ دەپ سوردى بونىللو. ئۇنىڭ يېنىدا ئىككى نەپەر ستارشىي سېرژانت ئولتۇراتتى. ئۇلار ساقال ـ بۇرۇتىنى ياساتمىغان بولسىمۇ، سالاپەتلىك كۆرۈنەتتى.

ـــ ئۇلار ئاپتوموبىللارنى ئىتتىرىشىپ بېرىدۇ، ـــ دېدىم. ئاندىن ئايموغا يېزا ـ دالالارنى كېسىپ ئۆتۈپ يېقىن يولدا ماڭىدىغانلىقىمىزنى ئۇقتۇرۇپ قويدۇم.

ـــ ماۋۇ قىزلارنى قانداق قىلىمىز؟ ـــ دېدى ئايمو. قىزلار قاتتىق ئۇيقۇغا غەرق بولغانىدى.

ـــ ئۇلارنىڭ بىزگە پايدىسى تەگمەيدۇ، ئاپتوموبىل ئىتتىرىشىپ بېرىدىغان بىر ـ ئىككى ئادەم تېپىڭ، ـــ دېدىم.

ـــ ئۇلار ئاپتوموبىلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى بوش ئورۇندا ئولتۇرۇۋالسۇن، ـــ دېدى ئايمو.

ـــ ئۇلارنى ئېلىپ قالمەن دېسىڭىز ئىختىيارىڭىز، ئەمما تەمبەل يىگىتتىن بىر ـ ئىككىنى تېپىڭ، ئاپتوموبىل ئىتتىرىشكە سالىمىز، ـــ دېدىم.

ـــ ئىتالىيەنىڭ يوشۇرۇن زەربە بېرىش ئەترىتىدىن تاپايمۇ؟ ئۇلار بېلى توم، كۇچۇكگۇر كېلىدۇ. سىزنىڭچە مۇشۇنداق قىلسام بولارمۇ، لېيتېنانت ئەپەندى؟

ـــ بولىدۇ، سىزنىڭچە بولامدۇ؟

ـــ بولىدۇ، ئەمما قورساق بەك ئېچىپ كەتتى.

ـــ بىز ماڭماقچى بولغان چىغىر يولدا چوقۇم تاماق يەيدىغان جاي تېپىلىدۇ. بىز شۇ يەردە توختاپ تاماق يېسەك بولىدۇ.

— پۈتكۈز قانداقراق، لېيتېنانت؟
— ياخشى، — دېدىم - ده، ئاپتوموبىلنىڭ چىقىش بالدىقىغا دەسسەپ تۇرۇپ ئالدىغا قاردىم، پىئانىنىڭ ئاپتوموبىلى ھېلىقى چىغىر يولدا كېتىۋېتىپتۇ. بىز ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماڭدۇق، ئاپتوموبىل يول ياقىسىدىكى دەرەخ شاخلىرىنىڭ ئارىسىدىن كۆرۈندى، بونىللو ئۇنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ ماڭدى. پىئانىنى چىغىر يولدا ئۇدۇل مېڭىۋەردى. بىز ئالدىمىزدىكى ئىككى قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلىغا ئەگىشىپ دەرەخ بىلەن چېتىلانغان تار كوچىدا ماڭدۇق. بۇ يول بىر دېھقانىنىڭ ئۆيىگە بارىدىكەن. پىئانىنى بىلەن بونىللو ئاپتوموبىلىنى دېھقانىنىڭ ھويلىسىغا ئەكىرىپ توختاتتى. ئۆي پاكار ھەم ئۇزۇنچاق ئىدى. ئۆينىڭ ئالدى چەللە لاپاسلىق ئىدى، ئۇزۇم شاخلىرى ئىشىكتىن ساڭگىلاپ تۇراتتى.
ھويلىدا بىر قۇدۇق بار ئىكەن، ئۇزۇن يول باسقان ئاپتوموبىلنىڭ رادىياتورى قىزىپ سۇ قاينىپ كەتكەنىدى. ئۆيدە ئادەم يوق ئىدى. بۇ ئۆي تۇزلەشتۈرۈلگەن بىر دۆڭگە سېلىنغانكەن. بىز يېزا - قىشلاقلارنى، چىغىر يوللارنى، دەرەخ چېتىلاقلارنى، ئېتىز - ئېرىقلارنى ۋە چوڭ يول بويىدىكى قاتار كەتكەن دەل - دەرەخلەرنى كۆردۇق. چېكىنىۋاتقان قوشۇن چوڭ يولدا كېتىۋېتىپتۇ، ھېلىقى ئىككى ستارشىي سېرژانت ئۆي ئىچىدە ئۇياق - بۇياققا قارايتتى. قىزلارمۇ ئويغانغانىدى. ئۇلار ھويلا - ئاران، قۇدۇق ۋە ئۆينىڭ ئالدىدا توختىتىپ قويۇلغان ئىككى ئاپتوموبىل قاتارلىقلارغا قاراشماقتا ئىدى. ئوچ شوپۇر قۇدۇق بېشىغا ئولىشىۋالغانىدى. ستارشىي سېرژانتلارنىڭ بىرى ئۆيدىن بىر دانە ئۈستەل سائىتىنى كۆتۈرۈپ چىقتى.
— جايىغا قويۇپ قويۇڭ، — دېدىم، ئۇ ماڭا قاراپ قويۇپ ئۆيگە كىرىپ كەتتى، ئۆيدىن چىققاندا قولىدا سائەت كۆرۈنمەيتتى.
— ھەمراھىڭىز قېنى؟ — سورىدىم ئۇنىڭدىن.

يۇقۇ كتاب تور بېكىتى www.uyghurktap.com

ـــ هاجەتكە كەتتى، ـــ ئۇ بىزنىڭ تاشلاپ كېتىشىمىزدىن ئەنسىرەپ، قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلىنىڭ كابىنكىسىغا چىقىپ ئولتۇرۇۋالغانىدى.

ـــ ناشتا قىلايلىمۇ، لېيتېنانت؟ ـــ سورىدى بونىللو.

ـــ ئازراق ناشتا قىلىۋالايلى، ئانچە ئۇزاق ۋاقىت كەتمەيدۇ. سىزنىڭچە مۇشۇ يول بىلەن مېڭىۋەرسەك نەگە چىقارمىز؟

ـــ ئەلۋەتتە چوڭ يولغا چىقمىز.

ـــ ياخشى، قېنى، ناشتا قىلايلى، ـــ پىئاننى بىلەن بونىللو ئۆيگە كىرىپ كەتتى.

ـــ كېلىڭلار، ـــ دېدى ئايمو قىزلارغا قاراپ. ئۇ قولىنى سوزۇپ قىزلارنى ئاپتوموبىلدىن چۈشۈرۈپ قويماقچى بولدى، لېكىن ھەدىسى بېشىنى چايقاپ ئۇنىمىدى. ئۇلار ئادەم ئولتۇرمىغان ئۆيگە خالىغانچە كىرىشنى خالىمىدى، بىزنى كىرگۈزگىلار دېگەندەك كۆز ئىشارىتى قىلدى.

ـــ ئۇلارنى گەپكە كىرگۈزمەك ئەجەب تەس ئىكەن، ـــ دېدى ئايمو. بىز بىللە ئۆيگە كىردۇق. بۇ چوڭ، قاراڭغۇ، تاشلىۋەتسىمۇ بولغۇدەك ئۆيلەر ئىدى.

ـــ يېگۈدەك بىر نەرسە يوق ئىكەن. باشقىلار ئەكېتىپتۇ، ـــ دېدى پىئاننى.

بونىللو ئاشخانىدىكى قوپال ياسالغان شىرە ئۈستىدە بىر پارچە پىشلاقنى توغراۋاتاتتى.

ـــ پىشلاقنى نەدىن ئالدىڭىز؟

ـــ گەمىدىن، پىئاننى ھاراق بىلەن ئالما تېپىپ چىقتى.

ـــ ناشتىلىقىمىز تەييار بولدى.

پىئاننى چوڭ بىر ھاراق كۈپىنىڭ پۈرۈپكىسىنى تارتىپ ئاچتى. ھاراق كۈپىنىڭ سىرتىنى تال چۈشقىنا توقۇپ ئوراپتۇ. پىئاننى ھاراق كۈپىدىن بىر مىس قاچىغا لىق ھاراق قۇيدى.

ـــ مەززىلىك پۇراپ كەتتا. بىرنەچچە چوڭ رومكا تېپىپ كېلىڭ، ئايمو، ـــ دېدى ئۇ.

هېلىقى ئىككى سېرژانت كىرىپ كەلدى.
— ئازراقتىن پىشلاق يەڭلار، ستارشىي سېرژانتلار، — دېدى بونېللو.
— بىز ئەمدى ماڭايلى، — دېدى ستارشىي سېرژانتلارنىڭ بىرى. ئۇ ئازراق پىشلاق يەپ، بىر رومكا هاراق ئىچتى.
— هامان ماڭمىز، ئەندىشە قىلماڭلار ـ هە! — دېدى بونېللو.
— يول ئۈستىدىكى ئەسكەرنىڭ قورسىقى توق بولمىسا بولمايدۇ، — دېدىم.
— نېمە؟ — سورىدى ستارشىي سېرژانت.
— تاماق هەممىدىن مۇهىم.
— شۇنداق، ئەمما ۋاقىت تېخىمۇ قىممەتلىك.
— مېنىڭچە، بۇ ئىككى تاشپاقنىڭ بالىسىنىڭ قورسىقى تويغان ئوخشايدۇ، — دېدى پىئانىنى.
ستارشىي سېرژانتلار ئۇنىڭغا قاراپ قويدى. ئۇلار بىزگە ئۆچ بولۇپ كەتكەنىدى.
— سىز يولنى بىلەمسىز؟ — سورىدى بىرى مەندىن.
— بىلمەيمەن، — دېدىم. ئۇلار بىر ـ بىرىگە قاراپ قويۇشتى.
— بىز ئەڭ ياخشىسى قوزغىلايلى، — دېدى بىر ستارشىي سېرژانت.
— ماڭمىز، — مەن يەنە بىر رومكا ۋىسكى ئىچتىم. پىشلاق ۋە ئالما يېدىم، هاراقنىڭ تەمى خېلى ياخشى ئىكەن.
ئۇلارغا پىشلاقنى ئېلىۋېلىشنى ئېيتىپ چىقىپ كەتتىم. بونېللو هېلىقى هاراق كۇپىنى ئېلىۋالدى.
— بەك يوغان ئىكەن، — دېدىم. ئۇ هاراق كۇپىگە خۇشاللىق بىلەن قاراپ قويدى.
— شۇنداق، چوڭ ئىكەن، — دېدى ئۇ، — سۇدانغا قۇيۇۋالايلى.

ئۇ هاراقنى سۇدانغا توشتۇروپ قويدى. هاراق سۇداندىن تېشىپ چىقىپ هويلىغا ياتقۇزۇلغان تاشنىڭ ئۈستىگە ئېقىپ چۈشتى. ئۇ هاراق كۈپىنى دەرۋازىنىڭ ئىچىگە قويۇپ قويدى.

ــ مۇشۇ يەردە قويسام ئاۋستىرىيەلىكلەر ئىشكنى چېقىپ كىرىپ هاراق ئىزدىمەيدۇ، ــ دېدى ئۇ.

ــ بىز ماڭايلى، پىئانىنى يول باشلىسۇن، ــ دېدىم. هېلىقى قۇرۇلۇش قىسمىنىڭ ئىككى شتارشىي سېرژانتى بونېللونىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ بوپتۇ. قىزلار پىشلاق ۋە ئالما يېگىلى تۇرۇپتۇ. ئايمو تاماكا چېكىۋېتىپتۇ. بىز هېلىقى تار يولنى بويلاپ تاشيولغا چىقتۇق. مەن بىزگە ئەگىشىپ كېلىۋاتقان ئىككى قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلىغا ۋە دېھقانىنىڭ ئۆيىگە قاراپ قويدۇم. تاشتا قوپۇرۇلغان بۇ ئۆي پاكار، ئەمما ناهايىتى مەزمۇت ئىدى، قۇدۇق يېنىدىكى تۆمۇر رېشاتكىمۇ ئىنتايىن پۇختا ئىدى. ئالدىمىزدىكى يول تار هەم پاتقاق، يولنىڭ ئىككى تەرىپى ئېگىز دەرەخلەر بىلەن چىتلانغانىدى. ئارقىمىزدىكى ئاپتوموبىللار بىزگە يېقىن ئەگىشىپ كېلىۋاتاتتى.

يىگىرمە توققۇزىنچى باب

چۈش مەزگىلى، بىزنىڭ ئاپتوموبىلىمىز بىر پاتقاق يولغا پېتىپ قالدى. پەرىزىمچە، بۇ يەردىن ئۈدىنىغىچە ئون كىلومېتىر يول بار ئىدى. چۈشتىن ئىلگىرى يامغۇر توختىغانىدى. بىز ئايروپىلانىنىڭ يېقىن ئەتراپتىن ئۇچۇپ ئۆتكەنلىكىنى ئۇچ قېتىم كۆردۇق. ئايروپىلان بېشىمىزدىن ئۇچۇپ ئۆتۈپ، سول تەرەپتىن يىراقلاپ كەتتى. بىز تاشيولدىن پارتلىغان ئاۋازنى ئاڭلىدۇق. بىز گىرەلىشىپ كەتكەن نۇرغۇن چىغىر يوللاردا خېلى ئۇزاق تىمىسقىلاپ يۈردۇق. نۇرغۇن يولنى زىيادە باستۇق. ئەمما، كۆپ قېتىم كەينىمىزگە يېنىپ ئاخىر يېڭى يول تاپتۇق. نېمە دېگەنبىلەن ئاخىر ئۈدىنىغا يېقىنلاشقانىدۇق. ئايمونىڭ ئاپتوموبىلى بىر ئۆڭكۈك يولدىن ئارقىغا يېنىۋاتقاندا، يول بويىدىكى پاتقاققا پېتىپ قالدى. ئاپتوموبىل چاقى ئورنىدا پىرقىرىغانسېرى پاتقاققا شۇنچە پېتىپ كېتىۋاتاتتى.

ئاپتوموبىلنىڭ ئالدى چاقى پاتقاققا پېتىپ، خوت ساندۇقى يەرگە تېگىپ قالدى. پاتقاقتىن قۇتۇلۇپ چىقىشنىڭ ئامالى چاقنىڭ ئالدىدىكى پاتقاقنى تازىلاپ، دەرەخ شاخلىرىنى چاقنىڭ ئاستىغا تىقىش، چاق زەنجىرىنىڭ سىيرىلىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئاندىن ئاپتوموبىلنى يولغا ئىتتىرىپ چىقىرىش ئىدى. بىز ھەممىمىز ئاپتوموبىلدىن چۈشتۇق، ھېلىقى ئىككى ستارشىي سېرژانتمۇ چاققا زەن سېلىپ قاراپ تۇرۇشتى. ئۇلار بىرەمدىن كېيىن ئۇندىمەستىن كېتىپ قالدى، مەن ئۇلارغا

يېتىشۋالدىم.

ــ قايتىڭلار، بېرىپ دەرەخ شاخلىرىدىن كېسىپ كېلىڭلار، ــ دېدىم.

ــ بىز كېتىمىز، ــ دېدى ئۇلارنىڭ بىرى.

ــ دەرھال بېرىپ شاخ كېسىپ كېلىڭلار، ــ دېدىم.

ــ بىز كېتىمىز، ــ دېدى بىرى، يەنە بىرى ئۇندىمىدى.

ئۇلار كېتىشكە ئالدىرايتتى. مېنىڭ كۆزۈمگە قاراپمۇ قويمىدى.

ــ مەن سىلەرنى شاخ كېسىپ كېلىشكە بۇيرۇۋاتىمەن، ــ دېدىم. بىر ستارشىي سېرژانت كەينىگە بۇرۇلدى:

ــ بىز كېتىمىز، سىلەر بىردەمدىن كېيىن ئارقا يولنى ئۇزۇپ قويىسىلەر. سىزنىڭ بىزگە بۇيرۇق بېرىش سالاھىيىتىڭىز يوق، سىز بىزگە باشلىق ئەمەس، ــ دېدى ئۇ.

ــ مەن سىلەرگە شاخ كېسىپ كېلىڭلار، دەپ بۇيرۇق بېرىۋاتىمەن، ــ دېدىم يەنە، ئۇلار ئارقىسىغا بۇرۇلۇپ مېڭىۋەردى.

ــ توختا! ــ دېدىم. ئۇلار ئىككى قاسىنىقى دەرەخ بىلەن چىتلانغان پاتقاق يولدا مېڭىۋەردى.

ــ مەن سىلەرگە بۇيرۇق قىلىۋاتىمەن، ــ دەپ ۋارقىرىدىم، ئۇلار ئەكسىچە قەدىمىنى تېزلىتىپ مېڭىۋەردى. مەن تاپانچا قاپچۇقىدىن تاپانچىنى ئېلىپ ھېلىقى كوتۇلداپ كەتكەن بىرىگە قارىتىپ ئوق چىقاردىم. بىرىنچى پاي ئوق تەگمىدى. ئۇلار دەرھال قاچتى. مەن ئۈچ پاي ئوق چىقاردىم، بىرىگە ئوق تېگىپ يىقىلدى، يەنە بىرى چىتلاق ئىچىگە كىرىپ كېتىپ غايىب بولدى. ئۇ ئېتىزدىن چىقىدىغان چاغدا مەن چىتلاقنى دالدا قىلىپ تۇرۇپ ئۇنىڭغا قارىتىپ يەنە ئوق ئۇزدۇم، قۇرۇق ئاۋاز چىقىشىنى ئويلىماپتىمەن، مەن دەرھال يەنە بىر ئوقدانغا ئوق قاچىلىدىم، ئەمما ئۇ يىراقلاپ كەتكەنىدى، ئوق ئۇنىڭغا

تەگمەيتتى. ئۇ ئېڭشىپ يۇگۇرۇپ، ئېتىز بويلاپ يىراقلاپ كەتكەندى، مەن قۇرۇق ئوقدانغا ئوق قاچىلاشقا باشلىدىم. ئاڭغىچە بونىللو يېتىپ كەلدى.

— مەن ئۇنى جىمىقتۇرۇپ كېلەي، — دېدى ئۇ، مەن تاپانچىنى ئۇنىڭغا بەردىم. ئۇ يولغا يىقىلغان ھېلىقى ستارشىي سېرژانتنىڭ يېنىغا باردى، ئېڭىشىپ تۇرۇپ تاپانچىنى ئۇنىڭ بېشىغا تەڭلىدى. تەپكىنى بېسىۋىدى، ئاۋاز چىقمىدى.

— تەپكىنى ئاۋۋال ئوستىگە بېسىڭ، — دېدىم، ئۇ تەپكىنى ئوستىگە بېسىپ ئارقا - ئارقىدىن ئىككى پاي ئوق ئوزدى، ئاندىن ستارشىي سېرژانتنى پۈتىدىن سۆرەپ چىتلاقنىڭ كەينىگە ئاپىرىپ قويدى. ئۇ قايتىپ كېلىپ تاپانچىنى ماڭا قايتۇرۇپ بەردى.

— تاشپاقنىڭ بالىلىرى، — دېدى ئۇ ھېلىقى ستارشىي سېرژانتقا قاراپ قويۇپ، — ئۇنى ئېتىپ ئۆلتۈرگەنلىكىمنى كۆرگەنسىز، لېيتېنانت؟

— بىز دەرھال دەرەخ شاخلىرىنى كېسىپ كېلەيلى. مەن يەنە بىرىگە تولۇق تەگكۈزەلمەپتىمەن - دە؟ — دېدىم.

— ئېھتىمال تەگكۈزەلمىگەنسىز. ئۇ بەك يىراقتا قېچىپ كېتىپتۇ. تاپانچىنىڭ ئوقى ئۇنىڭغا تەگمەيدۇ، — دېدى ئايمو.

— ئۆلگۈر گۇيلار، — دېدى پىئانىنى.

بىز ھەممىز دەرەخ شاخلىرىنى كەستۇق، ئاپتوموبىل ئىچىدىكى نەرسىلەرنى چۈشۈردۇق، بونىللو چاقنىڭ ئالدىدىكى لاينى ئالدى. بىز ھەممە تەييارلىقنى پۈتكۈزدۇق. ئايمو ئاپتوموبىلنى قوزغاتتى، چاق ئورنىدا پىرقىراپ، شاخ - شۇمبا، لايلار ئەتراپقا چېچىلىپ كەتتى. بونىللو ئىككىمىز كۈچمىزنىڭ بارچە ئاپتوموبىلنى ئىتتىرىپ، بېلىمىز ئۇزۇلۇپ كەتكىلى تاس قالدى. ئاپتوموبىل يەنىلا قوزغالمىدى.

— ئايمو، ئاپتوموبىلنى ئالدى - كەينىگە ھەيدەپ بېقىڭ، —

يۇقۇ كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

دېدىم. ئۇ ئاۋۋال ئالدىغا، ئاندىن ئارقىغا ھەيدىدى. چاق پىرقىرىغانسېرى چوڭقۇر پېتىپ كېتىۋاتاتتى. چاق يەنە كولىغان ئورەكتە پىرقىرىماقتا. مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ بېلىمنى رۇسلىۋالدىم.

ــ ئارقان ئېلىڭلار، سۆرەپ ماڭايلى، ــ دېدىم.

ــ ئۇنىڭ پايدىسى يوق، لېيتېنانت.

ــ باشقا چارىلەر دال بولمىغاندىن كېيىن سىناپ كۆرۈپ باقمايمىزمۇ؟

پىئانىنى بىلەن بونېللو ئاپتوموبىللىرىنى تار يولدا تۇپتۇز ماڭدۇردى، پېتىپ قالغان ئاپتوموبىلنى ئارقان بىلەن بۇ ئىككى ئاپتوموبىلغا سۆرەتتۇق. چاق يان تەرەپكە سەل يۆتكەلگەندەك قىلدى ـ يۇ، يەنە ئىزىدا پىرقىراشقا باشلىدى.

ــ پايدىسى بولمىدى، توختاڭلار، ــ دەپ ۋارقىرىدىم.

پىئانىنى بىلەن بونېللو ئاپتوموبىللىرىدىن چۈشۈپ يېنىمغا كەلدى. ئايمومۇ ئاپتوموبىلدىن چۈشتى. قىزلار قىرىق يارد يىراقلىقتىكى يول ياقىسىدىكى تاش تامدا ئولتۇرۇشتى.

ــ قانداق قىلىمىز، لېيتېنانت؟ ــ سورىدى بونېللو.

ــ چاقنىڭ يېنىنى يەنە كولايلى، شاخ ـ شۇمبىلارنى تىقىپ يەنە بىر سىناپ باقايلى، ــ دېدىم. مەن يولنىڭ يەنە بىر بېشىغا قارىدىم، خاتالىق مەندىن ئۆتۈپتۇ، مەن ئۇلارنى بۇ يەرگە باشلاپ كەپتىمەن. قۇياش بۇلۇتنىڭ ئارقىسىدىن چىرايىنى كۆرسىتەي دەپ قالغانىدى. ستارشىي سېرژانتنىڭ جەستى چىتلاقنىڭ يېنىدا تۇراتتى.

ــ بىز ئۇنىڭ كىيىملىرىنى چاقنىڭ ئاستىغا قويۇپ باقايلى، ــ دېدىم. بونېللو جەسەتنىڭ ئۈچىسىدىكى كىيىملەرنى سالدۇرۇپ كەلدى. مەن شاخ ـ شۇمبا چاتىدىم، ئايمو بىلەن پىئانىنى چاقنىڭ ئالدى ـ كەينىدىكى لاينى ئالدى. چاق سىيرىلىپ كەتمەسلىك ئۈچۈن، مەن پىلاشنى ئىككى پارچە

قىلىپ چاقنىڭ ئاستىغا تىقتىم، ئاندىن ئازراق شاخ - شۇمبا تىقتىم. بىز تەييارلىقىنى پۈتكۈزدۇق. ئايمو ئاپتوموبىلنى قوزغىدى. چاق پىرقىرىماقتا ئىدى. بىز يەنە ئىتتەردۇق. بىراق، بۇنىڭ ئازراقمۇ ئۈنۈمى بولمىدى.

— ئاناڭنى ! — دېدىم، — ئايمو، ئاپتوموبىلىڭىزغا ئېلىۋالغان يەنە بىرەر نەرسە بارمۇ؟

ئايمو پىشلاق، ئىككى بوتۇلكا هاراق ۋە ئۆزىنىڭ پىلاشنى ئېلىپ بونېللو بىلەن ئاپتوموبىلغا چىقتى. بونېللو كابىنكىنىڭ ئارقىسىدا ئولتۇرۇپ ستارشىي سېرژانتنىڭ كىيىملىرىنىڭ يانچۇقىنى بىرمۇبىر ئاختۇردى.

— كىيىم - كېچەكلەرنى يەنىلا تاشلىۋەتكىنىمىز تۈزۈك. ئايمو، ئاۋۇ ئىككى قىزنى قانداق قىلىمىز؟ — دېدىم.

— ئۇلار ئاپتوموبىلنىڭ كەينىدە ئولتۇرۇۋالسۇن. مېنىڭچە بىزمۇ ئانچە يىراققا ماڭالمايمىز، — دېدى پىئانىنى.

مەن قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلىنىڭ ئارقا ئىشكىنى ئېچىپ:

— كېلىڭلار، ئاپتوموبىلغا چىقىڭلار، — دېدىم. ئىككى قىز ئاپتوموبىلغا چىقىپ بىر بۇلۇڭدا ئولتۇردى. بىزنىڭ بايامقى تاپانچا ئاتقان ئىشىمىزغا ئۇلار دىققەت قىلمىغاندەك ئىدى. مەن بۇرۇلۇپ كەلگەن يولىمىزغا قاراپ باقتىم، ستارشىي سېرژانت هېلىقى يەردە ئۇزۇن يەڭلىك ئىچ كىيىمى بىلەن يېتىپتۇ. مەن پىئانىنىڭ ئاپتوموبىلىغا چىقتىم. بىز يەنە يولغا چىقتۇق. بىز چوڭ يولغا چىقىدىغان يەرگە باردۇق. مەن ئاپتوموبىلدىن چۈشۈپ ئالدىغا ماڭدىم. ئېتىزدىن ئۆتۈۋالساقلا، ئېتىزنىڭ ئۇ تەرىپىدە بىر يول بار ئىدى. ئېتىزلار پاتقاق بولغاچقا ئۆتەلمەيتتۇق، ئاپتوموبىل هەيدەش مۇمكىن ئەمەس ئىدى. ئاپتوموبىلنىڭ چاقى قاپقىغىچە پاتقاقتا چوڭقۇر پېتىپ كەتتى. بىز ئاخىر ئاپتوموبىلنى تاشلاپ قويۇپ ئۇدىنىغا پىيادە يۈرۈپ كەتتۇق.

بىز تاشيولغا تۇتىشىدىغان چىغىر يولغا قاراپ ماڭدۇق. مەن

ئىككى قىزغا يولنى كۆرسىتىپ قويدۇم.

ــ ئاۋۇ تەرەپكە بېرىڭلار. كىشىلەرگە ئۇچراپ قېلىشىڭلار مۇمكىن، ــ دېدىم. ئۇلار ماڭا قاراشتى. مەن پورتمىنىمنى چىقىرىپ ئۇلارنىڭ ھەربىرىگە ئون لىرادىن پۇل بەردىم.

ــ ئاۋۇ تەرەپكە بېرىڭلار، دوستلىرىم، تۇغقانلىرىم! ــ دېدىم يولنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ.

ئۇلار سۆزۈمنى چۈشەنمىدى، پەقەت پۇلنى چىڭ تۇتۇشتى. مەن ئۇلارنىڭ چىغىر يولنى بويلاپ كېتىۋاتقىنىغا قاراپ تۇردۇم. ئۇلار شارپىلىرىنى چىڭ چىگىۋېلىشتى. قورقۇمسىراپ بىزگە قاراپ ـ قاراپ قوياتتى. ئۇچ شوپۇر كۈلۈپ كەتتى.

ــ ئەگەر مەنمۇ شۇ تەرەپكە ماڭسام قانچە پۇل بېرىسىز، لېيتېنانت ئەپەندى؟ ــ دېدى بونېللو.

ــ ئۇلار ئەڭ ياخشىسى كىشىلەر توپىغا كىرىۋالسا ياخشى بولاتتى، ــ دېدىم.

ــ سىز ماڭا ئىككى يۈز لىرا بەرسىڭىز، مەن ئۇدۇل ئاۋستىرىيەگە ئۆتۈپ كېتىمەن، ــ دېدى بونېللو.

ــ ئۇلار پۈلىڭىزنى بۇلىۋالىدۇ، ــ دېدى پىئانىنى.

ــ بەلكىم ئۇرۇش توختىغاندۇ، ــ دېدى ئايمو.

بىز ئەڭ تېز سۈرئەتتە ماڭدۇق. قۇياش بۇلۇت ئارىسىدىن چىقىش ئالدىدا تۇراتتى. يولنىڭ ئىككى تەرىپىدە ئۇجمە دەرەخلىرى بار ئىدى. مەن ئۇجمە دەرەخلىرى ئارىسىدىن ئېتىزدا پاتقاقلا پېتىپ تۇرغان ئىككى ئاپتوموبىلىمىزنى كۆردۇم. پىئانىنىمۇ ئېڭىشىپ قاراپ باقتى.

ــ ئۇلار ئاۋۇال بىر يول ياسىسا، ئاندىن ئاپتوموبىلنى سۆرەپ چىقالايدۇ، ــ دېدى ئۇ.

ــ پەرۋەردىگارىم، ۋېلىسىپىتىمىز بولسا ـ ھە؟ ــ دېدى بونېللو.

ــ ئامېرىكىدا ۋېلىسىپىت مىنىدىغانلار بارمۇ؟ ــ دەپ

سوربدی ئایمو.

— ئىلگىرى بار ئىدى.

— ۋېلىسىپىت بۇ يەردە قالتىس نەرسە ھېسابلىنىدۇ. ئۇ ياخشى نەرسە، — دېدى ئايمو.

— پەرۋەردىگارىم، بىزنىڭ ۋېلىسىپىتىمىز بولسىچۇ، مەن ماڭالمىدىم، — دېدى بونىللو.

— مىلتىق ئاۋازىمۇ؟ — دەپ سوربدىم. مەن گويا يىراقتىن ئېتىلغان ئوق ئاۋازىنى ئاڭلىغاندەك قىلدىم.

— شۇمۇ، ئەمەسمۇ، بىرنېمە دېگىلى بولمايدۇ، — دېدى ئايمو. ئۇمۇ ئاۋازنى ئاڭلىغانىكەن.

— شۇ، مىلتىق ئاۋازى بولۇشى مۇمكىن، — دېدىم.

— ئۇلار بەلكىم ئاتلىق ئەسكەرلەر بولۇشى مۇمكىن، — دېدى پىئاننى.

— ئۇلار ئاتلىق ئەسكەرلەرنىڭ بارلىقىنى بىلمەيدىكەن.

— پەرۋەردىگارىم، سىزدىن ئۆتۈنۈپ قالاي، قانخور ئاتلىق ئەسكەرلەر ھەرگىز مېنى ئېتىپ تاشلىمىسۇن، — دېدى بونىللو.

— سىز ھېلىقى ستارشىي سېرژانتقا ئوق چىقاردىڭىز، لېيتېنانت، — دېدى پىئاننى، — بىز تېزرەك ماڭايلى.

— مەن ئۇنى ئېتىپ ئۆلتۈردۈم، — دېدى بونىللو، — مەن بۇ قېتىمقى ئۇرۇشتا ئادەم ئۆلتۈرمىگەنىدىم. مەن ئۆمرۈمدە بىرەر ستارشىي سېرژانتنى ئۆلتۈرۈپ باقسام، دەپ ئويلايتتىم.

— سىز باشقىلار مىدىرلىمای تۇرۇپ بەرگەندە ئاتېتىڭىز، سىز ئۇنى ئاتقاندا ئۇ قاچمىغانىدى، — دېدى پىئاننى.

— ھېچقىسى يوق. يۇ مەن ئۆمۈربويى ئۇنتۇمايدىغان كۆڭۈللۈك ئىش بولدى. مەن بىر ئىتنى — ستارشىي سېرژانتنى ئېتىپ تاشلىدىم.

— كەلگۈسىدە پۇشايمان قىلىپ قالارسىزمۇ؟ — دېدى ئايمو.

يۇقۇرى كتاب توربېكتى www.uyghurkitap.com

ـــ ۋاقتى كەلگەندە «پوپ، ماڭا بەخت تىلەڭ، مەن بىر ستارشىي سېرژانتنى ئۆلتۈردۈم» دەيمەن، ـــ دېدى ئۇ، ئۇلار كۈلۈشۈپ كەتتى.

ـــ ئۇ دېگەن ئانارخىست، ئۇ چېركاۋغا بارمايدۇ، ـــ دېدى پىئانىنى.

ـــ پىئاننىمۇ ئانارخىست، ـــ دېدى بونېللو.

ـــ سىلەر راستلا ئانارخىستلارمۇ؟ ـــ دەپ سورىدىم.

ـــ ياق، لېيتېنانت ئەپەندى. بىز سوتسىيالىزمچىلارمىز. بىز ئىمولا① لىقلارمىز.

ـــ سىز ئۇ يەرگە بېرىپ باققانمۇ؟

ـــ ياق.

ـــ پەرۋەردىگارىم گۇۋاھكى، ئۇ بىر ياخشى جاي. لېيتېنانت ئەپەندى، سىز ئۇرۇشتىن كېيىن كەلسىڭىز، مەن سىزگە بەزى ياخشى نەرسىلەرنى كۆرسىتىمەن.

ـــ سىلەر سوتسىيالىزمچىمۇ؟

ـــ ھەئە، ھەممىمىز شۇ.

ـــ ئۇ شەھەر ياخشىدۇ؟

ـــ بەك ياخشى. سىز ئەزەلدىن بۇنداق شەھەرنى كۆرۈپ باقمىغان.

ـــ سىلەر قانداقسىگە سوتسىيالىزمچىلاردىن بولۇپ قالدىڭلار؟

ـــ بىز سوتسىيالىزمچىلارمىز. ھەممەيلەن سوتسىيالىزمچى، بىز ئەزەلدىنلا سوتسىيالىزمچىلار.

ـــ سىز كېلىڭ، لېيتېنانت ئەپەندى، بىز سىزنىمۇ سوتسىيالىزمچى قىلىۋېتىمىز.

ئالدىمىزدىكى تاشيول سول تەرەپكە قايرىلىپتۇ. ئۇ يول تاغ

① ئىمولا ـــ ئىتالىيەنىڭ شىمالىدىكى بولوگنا ئۆلكىسىدىكى بىر قەدىمىي شەھەر.

ئېتىكىگە تۇتىشىدىكەن، تاغ ئىچىدە ئالمىزار بار ئىكەن، ئەتراپى تاش تام بىلەن قورشىلىپتۇ. يولدىن ئۇدۇل تاغقا چىققىلى بولىدىكەن. ئۇلار پاراڭلىرىنى توختىتىشتى. بىز ۋاقىتنى چىڭ تۇتۇپ، بىرلىكتە چوڭ - چوڭ چامداپ ئالدىمىزغا قاراپ ماڭدۇق.

ئوتتۇزىنچى باب

بىز كېيىن دەريانا بارىدىغان بىر يول بىلەن ماڭدۇق. يول كۆۋرۈككىچە باراتتى، يولدا ئەبجىقى چىقىپ كەتكەن بىر يۇك ئاپتوموبىلى ۋە مال توشۇيدىغان ئات هارۋىسى تۇراتتى، ئەمما بىر ئادەمنىڭمۇ قارىسى كۆرۈنمەيتتى. دەريا سۈيى ئۆرلەپ كەتكەندى، كۆۋرۈكنى قاپ بېلىدىن پارتلىتىپ ئۈزۈۋېتىپتۇ. كۆۋرۈكنىڭ تاش ئەگمىسى دەريانا چۈشۈپ كېتىپتۇ. دەريا سۈيى لاي ئىدى. بىز دەريا قىرىنى بويلاپ مېڭىپ، دەريادىن ئۆتىدىغان بىرەر جاينى ئىزدىدۇق. مەن ئالدىمىزدا تۆمۈرىيول كۆۋرۈكى بارلىقىنى بىلەتتىم. بىز شۇ يەردە دەريادىن ئۆتەلمىشىمىز مۇمكىن ئىدى. دەريا بويىدىكى چىغىر يول پاتقاق ئىدى، بىز ھېچقانداق ھەربىي قىسمىنى كۆرمىدۇق. يولدا يۈك ئاپتوموبىلى ۋە ھەربىي لازىمەتلىكلەرنى ئۇچراتتۇق. دەريا قىرغىقىدا ھۆل بولۇپ كەتكەن شاخ ـ شۇمبىلار ۋە پاتقاقتىن باشقا ھېچنېمە يوق ئىدى، بىرەر ئادەمنىڭمۇ كۆرۈنمەيتتى. بىز دەريا قىرىنى بويلاپ مېڭىپ، ئاخىر ھېلىقى تۆمۈرىيول كۆۋرۈكىنى تاپتۇق.

ـــ نېمىدېگەن چىرايلىق كۆۋرۈك ـ ھەا! ـــ دېدى ئايمو. ئۇ ئادەتتىكى پولات كۆۋرۈك بولۇپ، دەريانىڭ قۇرۇق يېرىگە توغرىسىغا سېلىنغانىدى.

ـــ باشقىلار ئۇنى پارتلىتىۋەتكۈچە تېزرەك ئۆتۈۋالايلى، ـــ دېدىم.

ـــ ئۇنى پارتلىتىدىغان ئادەم يوق، ئۇلارنىڭ ھەممىسى كېتىپ بولدى، ـــ دېدى پېئانىنى.

ـــ كۆۋرۈكتە مىنا بولۇشى مۇمكىن، سىز ئالدىدا مېڭىڭ،

لېيتېنانت، — دېدى بونېللو.
— بۇ ئانارخىستىنىڭ دېگەن گېپىنى ئاڭلىدىڭىزمۇ، ئۇ ئاۋۋال دەريادىن ئۆتسۇن، — دېدى ئايمو.
— يەنىلا مەن ئالدىدا ماڭاي، ئۇلار كۆمۈپ قويغان مىنا بىر ئادەم ئۈچۈن پارتلىمايدۇ، — دېدىم.
— قاراڭلار، — دېدى پىئانىنى، — مانا بۇنى كاللىسى بار دەيمىز. سىزنىڭ كاللىڭىز يوق، ئانارخىست ئەپەندى.
— مېنىڭ كاللام بولسا بۇ يەرگە كېلىپ نېمە قىلىمەن، — دېدى بونېللو.
— ماۋۇ گەپ جايىدا بولدى، لېيتېنانت ئەپەندى، — دېدى ئايمو.
— جايىدا بولدى، — دېدىم. بىز كۆۋرۈككە يېقىنلىشىپ قالغانىدۇق. ئاسمانىنى يەنە قارا بۇلۇت قاپلاپ يامغۇر يېغىشقا باشلىدى. كۆۋرۈك ئۇزۇن ھەم مۇستەھكەم ئىدى. بىز تۆمۈرىولنىڭ دامبىسىغا ياماشتۇق.
— ئارىلىق تاشلاپ مېڭىڭلار، — دېدىم. بىز كۆۋرۈكتىن ئۆتۈشكە باشلىدۇق. مەن شىپال ۋە رېلىسنى كۆزەتتىم، سىم تارتقان ياكى بومبا كۆمگەن ئىز بارمۇ - يوق، دەپ قاراپ باقتىم، ئەمما ئۇنداق نەرسىلەرنى سېزەلمىدىم. شىپال ئارىلىقىدىن دەريادىكى لاي - لاتقا، شىددەتلىك ئېقىۋاتقان سۇنى كۆرگىلى بولاتتى. ئالدىمىزدىكى سۇغا چىلىنىپ تۇرغان يېزا - قىشلاقتىن ئۆتسەك يامغۇردا قالغان ئۇدىنىنى كۆرگىلى بولاتتى. كۆۋرۈكتىن ئۆتكەندىن كېيىن ئارقامغا بۇرۇلۇپ قارىدىم. دەريانىڭ يۇقىرى ئېقىنىدا يەنە بىر كۆۋرۈك بار ئىكەن، مەن كۆۋرۈككە قاراپ تۇرسام، بىر سېرىق رەڭلىك پىكاپ كۆۋرۈكتىن ئۆتتى. كۆۋرۈكنىڭ ئىككى بېشى ناھايىتى ئېگىز ئىدى، پىكاپ كۆۋرۈككە چىققاندىن كېيىن كۆرۈنمىدى. ئەمما، مەن شوپۇرنىڭ ۋە شوپۇرنىڭ يېنىدا ئولتۇرغان ئادەمنىڭ بېشىنى، يەنە كەينىدىكى ئورۇندا ئولتۇرغان ئىككى ئادەمنىڭ بېشىنى كۆردۈم.

ئۇلار گېرمانىيە ئارمىيەسىنىڭ پولات قالپىقىنى كىيىۋاپتۇ. كېيىن پىكاپ كۆۋرۈكتىن چۈشتى. پىكاپ يول بويىدىكى دەل - دەرەخلەر ۋە تاشلىنىپ قالغان ئاپتوموبىللار توسۇۋالغانلىقتىن كۆرۈنمىدى. مەن كۆۋرۈكتىن ئۆتۈۋاتقان ئايمو بىلەن قالغان ئىككىسىگە قول پۇلاڭلىتىپ ئۇلارنى كېلىڭلار، دېدىم. مەن ئۆمىلەپ بېرىپ تۆمۈرىولغا چىقىدىغان دامبىنىڭ يېنىدا زوڭزىيىپ ئولتۇردۇم. ئايمو مەن بىلەن بىللە كەلدى.

— ئاۋۇ پىكاپنى كۆردىڭىزمۇ؟

— ياق، مەن پەقەت سىزنىلا كۆردۇم.

— گېرمانىيە ئوفىتسېرى ئولتۇرغان بىر پىكاپ ئاۋۇ تەرەپتىكى كۆۋرۈكتىن ئۆتتى.

— گېرمانىيە ئوفىتسېرى؟

— شۇنداق.

— ئاھ پەرۋەردىگارىم، بۇۋى مەريەم ئانا!

پىئاننى بىلەن بونىللومۇ يېتىپ كەلدى، بىز دامبىنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى پاتقاقلىقتا زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ، رېلىسىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى كۆۋرۈككە، رەت - رەت كەتكەن دەل - دەرەخلەرگە ۋە ئوستى ئوچۇق يولغا قارىدۇق.

— سىزنىڭچە يولىمىز توسۇلۇپ قالغانمىدۇ، لېيتېنانت؟

— بىلمەيمەن، ئەمما بىر گېرمانىيە ئوفىتسېرى ئولتۇرغان پىكاپنىڭ ئاۋۇ يولدا كېتىۋاتقانلىقىنى كۆردۇم.

— بىئارام بولۇۋاتامسىز، لېيتېنانت؟ كاللىڭىزدا باشقىچە ئوي بولۇۋاتامدۇ؟

— قالايمىقان چاقچاق قىلماڭ، بونىللو.

— ئازراق ھاراق ئىچىڭ، بىزنىڭ يولىمىز راستلا توسۇلۇپ قالغان بولسا... قېنى ھاراق ئىچەيلى، — دېدى پىئاننى. ئۇ سۇدانىنى ئەكېلىپ ئاغزىنى ئاچتى.

— قارا‌ڭ، قارا‌ڭ! — دېدى ئايمو يولنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ. تاش كۆۋرۈكنىڭ ئوستىدە گېرمانىيە ئەسكەرلىرىنىڭ پولات

قالپىقى غىل ـ پال كۆرۈندى. پولات قالپاقلىقلار گويا بىر سىرلىق كۈچ باشقۇرۇۋاتقاندەك پەسلەپ تۇرۇپ ئالدىغا سىلجىدى. بىز ئۇلارنى كۆۋرۈكتىن چۈشكەندىن كېيىن كۆردۇق. ئۇلار ئەسلىدە ۋېلىسىپىتلىك قىسىم ئىكەن، مەن ئالدىدىكى ئىككىيلەننى كۆردۈم، ئۇلار قىزىل يۇز، ساغلام چىراي كۆرۈنەتتى، پولات قالپاقنى چۆكۈرۈپ كىيىۋالغاچقا، پېشانىسى ۋە يۇزىنىڭ ئىككى تەرىپىنى توسۇۋالغانىدى. ئۇلار كارابىن مىلتىقىنى ۋېلىسىپىتنىڭ جازىسىغا ئېسىپ قويۇپتۇ، گىراناتلىرىنىڭ دەستىكىنى پەسكە قارىتىپ كەمەرلىرىگە ئېسىۋاپتۇ. ئۇلارنىڭ قالپاقلىرى ۋە كۇل رەڭ كىيىملىرى يامغۇردا ھۆل بولۇپ كېتىپتۇ. ئۇلار مەغرۇرانە قىياپەتتە ۋېلىسىپىتلىرىگە مىنىشىپ ئالدىغا ۋە ئىككى تەرەپكە قاراپ مېڭىشماقتا. ئالدىدىكى ئىككىسى بىر قاتار مېڭىپتۇ، ئارقىدىن تۆتى بىر قاتار، يەنە ئىككىسى بىر قاتار مېڭىپتۇ. كەينىدە ئون ئىككى ئادەم، ئۇلارنىڭ كەينىدە يەنە ئون ئىككى ئادەم، ئاخىرىدا بىر ئادەم يالغۇز مېڭىپتۇ. ئۇلار گەپ قىلىشمىدى، ئىشقىلىپ گەپ قىلسىمۇ ئاڭلىيالمايتتۇق. چۈنكى، دەريانىڭ شاۋقۇنى ئۇلارنىڭ ئاۋازىنى بېسىپ كېتەتتى. ئۇلار كۆزدىن غايىب بولدى.

ـــ ئاھ، بۇۋى مەرىيەم ئانا، ـــ دېدى ئايمو.

ـــ گېرمانىيە ئەسكەرلىرى ئىكەن، ئاۋستىرىيەلىكلەرگە ئوخشىمايدۇ، ـــ دېدى پىئاننى.

ـــ بۇ يەردە نېمىشقا ئۇلارنىڭ ئالدىنى توسىمايدۇ؟ ئۇلار نېمىشقا كۆۋرۈكنى پارتلاتمايدۇ؟ تۆمۈرىول توسمىلىرىغا نېمىشقا پىلىموت ئورۇنلاشتۇرمايدۇ؟ ـــ دېدىم.

ـــ لېيتېنانت، بۇ سوئاللارنى بىزدىن سورىماي، ئۆزىڭىز بىرنېمە دەپ بېقىڭ، ـــ دېدى بونېللو.

مەن بەك چېچىلىپ كەتتىم.

ـــ ئۆلگۈرلەر، پۈتكۈل ۋەزىيەت ئەھۋالى بىمەنە، كۈلكىلىك

بولۇۋاتىدۇ. ئۇلار تۆۋەن تەرەپتىكى كۆۋرۈكنى پارتلىتىۋېتىپتۇ، چوڭ يولدىكى كۆۋرۈكنى ساقلاپ قاپتۇ. بۇ يەردىكى ئادەملەر نەگە كېتىشكەندۇ؟ ئەجەبا، ئۇلار دۇشمەننىڭ يولىنى پۈتۈنلەي توسىمامدىغاندۇ؟

ــ بۇنىڭ سەۋەبلىرىنى يەنىلا سىز ئېيتىپ بېقىڭ، لېيتېنانت، ــ دېدى بونېللو. شۇنىڭ بىلەن مېنىڭ ئاغزىم تۇۋاقلىنىپ قالدى. بۇ مېنىڭ ئىشىم ئەمەس ئىدى، مېنىڭ ۋەزىپەم ئۇچ قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلىنى پوردىنونېغا ئاپىرىش ئىدى. ھازىر مۇشۇ ئادەملەرنى پوردىنونېغا ئاپارسىلا ئىشىم پۈتەتتى. بەلكىم ئۇدىنېغىمۇ بارالماسمىز. نېمىشقا بارالمايدىكەنمىز، ھەقىقەتەنمۇ غەلىتە ئىشقۇ بۇ! ھازىر مۇھىمى تەمكىن بولۇش، باشقىلارنىڭ ئوقىغا ئۆزىمىزنى تۇتۇپ بەرمەسلىك ۋە ئۇلارغا ئەسىرگە چۈشۈپ قالماسلىق ئىدى.

ــ سىز بىر ھاراقنىڭ ئاغزىنى ئاچقانىدىڭىزغۇ؟ ــ مەن پىئانىنىدىن سورىدىم. ئۇ سۇدانلىق ماڭا سۇنۇپ بەردى. مەن غۇرتۇلدىتىپ ھاراق ئىچتىم.

ــ بىز يەنىلا يولىمىزغا ماڭايلى، ئالدىراپ ھودۇقۇپ كەتمەيلى. بىرنەرسە يېگۈڭلار بارمۇ؟ ــ دېدىم.

ــ بۇ ئۇزاق تۇرىدىغان جاي ئەمەس، ــ دېدى بونېللو.

ــ بولىدۇ، بىز ماڭايلى.

ــ ئۇلار بىزنى كۆرۈپ قالمىسۇن، بىز بۇ تەرەپ بىلەن ماڭايلى!

ــ بىز يۇقىرى بىلەن ماڭايلى، دۇشمەنلەر مۇشۇ كۆۋرۈكتىن ئۆتۈپ كېلەمدۇ تېخى. ئۇلار ئېگىزدىن چۈشۈپ بىزنى كۆرۈپ قالمىسۇن.

بىز تۆمۈرىيولدا ماڭدۇق. ئىككى تەرىپىمىز پاتقاق تۇزلەڭلىك، تۇزلەڭلىكنىڭ ئۇ بېشىدا ئۇدىنېدىكى تاغ بار، تاغ ئۇستىدە شەھەر قەلئەسى بار، قەلئەنىڭ ئاستىدا تۇتىشىپ كەتكەن ئۆي ــ ئىمارەتلەر بار ئىدى. بىز قوڭغۇراق بىناسى ۋە

قوڭغۇراق مۇنارىنى كۆردۇق. ئېتىزلىقلار ئارىسىدا نۇرغۇن ئۇجمە دەرەخلىرى بار ئىدى. ئالدىمىزدىكى بىر يەردە رېلىس بۇزۇۋېتىلىپتۇ، شېپالىنىمۇ كولاپ ئېلىۋېتىپ، يول توسمىسىنىڭ ئاستىغا تاشلىۋېتىپتۇ.

— يېتىڭلار، يېتىڭلار، — دېدى ئايمو. بىز تۆمۈرىيول توسمىسىنىڭ يېنىدا يېتىۋالدۇق، يولدىن يەنە ۋېلىسىپىتلىك قوشۇن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى. بىز توسمىدىن ئۇلارنىڭ ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلىقىنى ئوغرىلىقچە كۆردۇق.

— ئۇلار بىزنى كۆردى. ئەمما، ئۆز يولىغا كېتىۋەردى، — دېدى ئايمو.

— ئەگەر بىز ئۇستىدىن ماڭغان بولساق، ئۇلار بىزنى ئېتىپ تاشلايتتى، لېيتېنانت، — دېدى بونېللو.

— ئۇلارغا بىزنىڭ كېرىكىمىز يوق. ئۇلارنىڭ باشقا نىشانى بار. ناۋادا ئۇلار بىزگە ئۇشتۇمتوت ئۇچراپ قالسا، بىز تېخىمۇ خەتەرلىك ئەھۋالدا قالىمىز، — دېدىم.

— باشقىلار بىزنى كۆرۈپ قالمايدىغان يولدا ماڭساق بوپتىكەن، — دېدى بونېللو.

— بولىدۇ. بىز رېلىس ئۇستىدە ماڭايلى.

— سىزنىڭچە، بىز قېچىپ كېتەلەرمىزمۇ؟ — دەپ سوردى ئايمو.

— ئەلۋەتتە، ھازىر دۇشمەن ئارمىيەسى كۆپ ئەمەس، بىز قاراڭغۇ چۈشكەندە تىكىۋېتەيلى.

— پىكاپتا ئولتۇرغان ئوفىتسېر نېمە ئىش قىلىدىغاندۇ؟

— خۇدا بىلىدۇ، — دېدىم. بىز داۋاملىق رېلىسنى بويلاپ ماڭدۇق. بونېللو تۆمۈرىيول توسمىسىنىڭ ئۈستىدە ماڭدى، كېيىن زېرىكىپ يۇقىرىغا چىقىپ بىز بىلەن ماڭدى. تۆمۈرىيول جەنۇب تەرەپكە باراتتى، تاشيولدىن يىراقلاپ كەتكەنىدى. بىز يەنە تاشيولنى كۆرەلمىدۇق. ئۇ يەردە بىر قانال بار ئىكەن، قانالنىڭ كۆۋرۈكىنىمۇ پارتلىتىۋېتىپتۇ. بىز كۆۋرۈكنىڭ تۈۋرۈكلىرىگە

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يامىشىپ ئۆتۈپ كەتتۇق. ئالدى تەرەپتىن مىلتىق ئاۋازى ئاڭلاندى.

بىز قانالدىن ئۆتۈپ يەنە رېلىس ئۈستىدە ماڭدۇق، تۆمۈرىيول ئازگال، ئېتىزلاردىن ئۆتۈپ ئۇدۇل شەھەرگە باراتتى. بىز ئالدىمىزدا يەنە بىر تۆمۈر يولنى كۆردۇق. شىمال تەرەپتە ۋېلىسىپىتلىك قوشۇن ماڭغان يول بار ئىدى، جەنۇب تەرەپتە بىر چىغىر يول بولۇپ، ئېتىز ـ ئېرىقلارنى كېسىپ ئۆتەتتى. مەن يەنىلا يېقىن يول بىلەن جەنۇبقا مېڭىشنى، شەھەردىن ئايلىنىپ ئۆتۈشنى، ئاندىن يېزا ـ قىشلاقلاردىن ئۆتۈپ، كامپوفورمىئوغا بېرىپ، ئۇ يەردىن تاگلىئامېنتو دەرياسىغا تۇتىشىدىغان تاشيولغا ئۆتۈپ كېتىشنى ئويلىدىم. بىز ئۇدىنې شەھىرىنىڭ ئارقىسىدىكى يوللاردا ماڭساق، چېكىنگەن زور قوشۇندىن ئۆزىمىزنى چەتكە ئالالايتتۇق. مەن تۈزلەڭلىكتىن ئۆتىدىغان نۇرغۇن چىغىر يوللارنى بىلەتتىم. شۇڭلاشقا، تۆمۈرىيول توسمىسىغا چىقتىم.

ـــ كېلىڭلار، ـــ دېدىم ئۇلارغا. بىز ئاشۇ تەرەپتىكى يول بىلەن ماڭساق شەھەرنىڭ جەنۇبىغا باراتتۇق. بۇ چاغدا ھەممەيلەن تۆمۈرىيول توسمىسىغا يېتىۋېلىشتى. چىغىر يول تەرەپتىن بىزگە قارىتىپ ئوق ئېتىلدى، ئوق توسما تېمىغا تەگدى، ـــ چېكىنىڭلار، ـــ دەپ ۋارقىرىدىم. مەن يول توسمىسىغا چىقىپ سىيرىلىپ كەتتىم. شوپۇرلار مېنىڭ ئالدىمدا ئىدى. مەن دەرھال يول توسمىسىغا چىقتىم. قويۇق ئورمان ئىچىدىن يەنە ئىككى پاي ئوق ئېتىلدى.

ئايمو رېلىسقا چىقىۋاتاتتى. ئۇ پۇتلىشىپ كەتكەندەك قىلىپ قالدى، ئاندىن پەسكە قاراپ موللاقلاپ چۈشۈپ كەتتى. بىز ئۇنى تۆمۈرىيولنىڭ يەنە بىر تەرىپىدىكى توسمىغا كۆتۈرۈپ بېرىپ تەكشۈردۇق.

ـــ ئۇنىڭ بېشىنى يۇقىرىغا قارىتىڭلار، ـــ دېدىم، پىئانىنى ئۇنى ئوڭدىسىغا ياتقۇزدى. ئۇ توسمىنىڭ ئۈستىدە پۇتىنى

تۆۋەنگە قارىتىپ ياتاتتى. ئۇ توختاپ ـ توختاپ قان تۈكۈردى. بىز ئۇچمىز يامغۇردا ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇردۇق. ئۇنىڭ بوينىغا ئوق تېگىپتۇ، ئوق ئوڭ كۆزىنىڭ ئاستىدىن تېشىپ چىقىپتۇ. مەن بۇ ئىككى تۆشۈكنى ئەتمەكچى بولۇۋاتقاندا، ئۇ جان ئۈزدى.

پىئانىنى ئۇنىڭ بېشىنى يەرگە قويۇپ، بىر پارچە داكا بىلەن يۈزىنى سۈرتۈپ قويدى.

ــ ئىتنىڭ بالىلىرى ! ــ دېدى ئۇ.

ــ ئۇلار گېرمانىيە ئەسكەرلىرى ئەمەس، ئۇ تەرەپتە ئۇلارنىڭ بولۇشى مۇمكىن ئەمەس، ــ دېدىم.

ــ ئىتالىيەلىكلەر، ــ دېدى پىئانىنى، ئۇ بۇ سۆزنى غەلىتە بىر خىل تەلەپپۇز قىلدى، بوينىللو ئۇندىمىدى. ئۇ ئايمونىڭ يېنىدا ئولتۇردى، بىراق ئۇنىڭغا قارىمىدى. ئايمونىڭ ھەربىي شەپكىسى توسمىنىڭ ئاستىغا دومىلاپ چۈشۈپ كەتكەنىدى. پىئانىنى شەپكىسىنى چىقىرىپ ئۇنىڭ يۈزىگە يېپىپ قويماقچى بولدى. ئۇ ئايمونىڭ سۇدىنىنى ئېلىپ كەلدى.

ــ ھاراق ئىچەمسىلەر؟ ــ پىئانىنى سۇدانىنى بوينىللوغا بەردى.

ــ ئىچمەيمەن، ــ دېدى ئۇ، ئاندىن ماڭا يۈزلەندى، ــ بىز داۋاملىق رېلىس ئۈستىدە ماڭساق، مۇشۇ ھالغا قالىمىز.

ــ ياق، ئۇلار بىزنى ئېتىزدىن ئۆتىدۇ، دەپ ئوق چىقاردى، ــ دېدىم. بوينىللو بېشىنى چايقاپ قويدى.

ــ ئايمو ئۆلدى، ئەمدى نۆۋەت قايسىمىزغا كېلەر، بىز ھازىر نەگە بارىمىز؟ ــ دېدى ئۇ.

ــ ئوق چىقارغانلار گېرمانىيەلىكلەر ئەمەس، ئىتالىيەلىكلەر، ــ دېدىم.

ــ مېنىڭچە، ئۇلار گېرمانىيەلىك بولسا ھەممىمىزنى ئۆلتۈرۈۋېتەتتى، ــ دېدى بوينىللو.

ــ ھازىر ئىتالىيە ئارمىيەسىنىڭ بىزگە بولغان خەۋپى گېرمانىيەلىكلەرنىڭكىدىن چوڭ بولۇۋاتىدۇ. ئارقىدا قالغان

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

قىسىم ھەممىدىن قورقىدۇ. گېرمانىيە قىسمىنىڭ بىر مۇددىئاسى بار. ئۇلارنىڭ بىز بىلەن كارى يوق، — دېدىم.

— توغرا ئېيتتىڭىز، لېيتېنانت، — دېدى بونېللو.

— بىز ھازىر نەگە بارىمىز؟ — سورىدى پىئانىنى.

— ئەڭ ياخشىسى بىز بىر يەرنى تېپىپ يوشۇرۇنۇۋالايلى. قاراڭغۇ چۈشكەندە بىر گەپ بولار، بىز شەھەرنىڭ جەنۇبىغا بېرىۋالساقلا ھېچ ئىش بولمايدۇ.

— ئۇلار بىرىنچى قېتىم خاتا ئېتىپ قويمىغانلىقىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن، بىز يەنە يۇقىرىغا چىقساقلا ھەممىمىزنى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ. مەن مېڭىشقا پېتىنالمايمەن، — دېدى بونېللو.

— بىز ئۇدىنېغا يېقىن بىر يەرنى تېپىپ يوشۇرۇنۇۋالايلى، قاراڭغۇ چۈشكەندە ئەھۋالغا قاراپ بىر ئىش قىلارمىز.

— ئەمىسە، يولغا چىقايلى، — دېدى بونېللو.

بىز توسمىنىڭ شىمالىي تەرىپىگە ئۆتتۇق. قارىسام ئايمو توپا ئىچىدە توسما بىلەن بىر گەۋدە بولۇپ يېتىپتۇ. ئۇ ۋېجىك كىشى بولۇپ، ئىككى قولى ئىككى يېنىغا چاپلىشىپ تۇراتتى. چىمالتا بىلەن يۆگەلگەن، لاي بولۇپ كەتكەن ئۆتۈك كىيىلگەن ئىككى پۇتى ئۇزۇن سوزۇلغاندى. يۈزىگە ھەربىي شەپكە يېپىپ قويۇلغاندى. يامغۇر يەنە يېغىشقا باشلىدى. مەن تونۇيدىغان ئادەملەر ئىچىدە ئۇنى ياخشى كۆرەتتىم، خەت يېزىپ ئۇنىڭ ئائىلىسىگە ئۇقتۇرۇپ قويۇش ئۈچۈن ئۇنىڭ سالاھىيەت گۇۋاھنامىلىرىنى يانچۇقۇمغا سېلىۋالدىم.

ئېتىزنىڭ بېشىدا دېھقانلار ئۆيى كۆرۈندى. ئۆينىڭ ئەتراپىغا دەل ـ دەرەخلەر تىكىلىپتۇ. ئۆينىڭ يېنىدا باشقا ئۆي ـ ئىمارەتلەر بار ئىكەن، ئىككىنچى قەۋەتتە بالكون بولۇپ، تۈۋرۈك بىلەن تىرەپ قويۇپتۇ.

— بىز ئارىلىق تاشلاپ ماڭايلى، مەن ئالدىدا ماڭاي، — دېدىم ۋە ئېتىز ئارىسىدىكى چىغىر يول بىلەن ئۇ ئۆي تەرەپكە قاراپ ماڭدىم.

ئېتىز ئارىلاپ كېتىۋېتىپ، دېھقان ئۆيىنىڭ ئەتراپىدىكى دەرەخ ئارىسىدىن ياكى دېھقان ئۆيىدىن بىزگە قارىتىپ ئوق ئېتىلىدىغان ـ ئېتىلمايدىغانلىقىنى بىلەلمىدىم. مەن ئۆيگە يېقىنلاشقانسېرى ناھايىتى ئېنىق كۆردۈم، ئىككىنچى قەۋەتتىكى بالكون بىلەن ئىسكىلات بىر ـ بىرىگە تۇتىشىپ تۇراتتى، تۇۋرۇكلەر ئارىلىقىدىن قۇرۇق ئوت ـ چۆپلەر چىقىپ تۇراتتى. ھويلا تېمى تاش بىلەن قوپۇرۇلغانىدى، بارلىق دەل ـ دەرەخلەردىن يامغۇر سۇيى تېمىپ تۇراتتى. ھويلىدا بىر دانە ئىككى چاقلىق قۇرۇق ھارۋا تۇراتتى. مەن ھويلىغا كىرىپ بالكونىنىڭ ئاستىدا تۇردۇم، ئۆي ئىشىكى ئوچۇق تۇراتتى. مەن ئۆي ئىچىگە كىردىم، بونىللو بىلەن پىئانىنى ماڭا ئەگىشىپ كىردى، ئۆي ئىچى قاپقاراڭغۇ ئىدى، مەن ئايلىنىپ ئۆتۈپ ئارقىدىكى ئاشخانىغا كىردىم. ئاغزى ئوچۇق مەشنىڭ ئىچىدە ئوت قالدۇقى بارەدەك قىلدى. مەشكە قۇرۇق قازان ئېسىپ قويۇپتۇ، مەن ئۇيان ئاختۇرۇپ ـ بۇيان ئاختۇرۇپ يېگۈدەك بىرنەرسە تاپالمىدىم.

ـــ بىز ئىسكىلاتقا يوشۇرۇنۇپ تۇرايلى، پىئانىنى، سىز يېگۈدەك بىرنەرسە بارمۇ ـ يوق، ئىزدەپ بېقىڭ، تاپسىڭىزلا ئېلىپ كېلىڭ، ـــ دېدىم.

ـــ مەن ئىزدەپ باقاي، ـــ دېدى پىئانىنى.

ـــ بولىدۇ، مەن ئىسكىلاتقا قاراپ باقاي، ـــ دېدىم. مەن بىرىنچى قەۋەتتىكى كالا قوتىنىنىڭ ئىچىدىن يۇقىرىغا چىقىدىغان بىر تاش پەلەمپەينى بايقىدىم. يامغۇردا كالا قوتىنىدىن بىر خىل ھىد كېلەتتى. مال ـ ۋارانلار كۆرۈنمەيتتى، بەلكىم ئىگىسى ئېلىپ كەتكەندۇ. ئىسكىلاتنىڭ يېرىمىدا قۇرۇق ئوت ـ چۆپ تۇراتتى. تورۇستا ئىككى دېرىزە بولۇپ، بىرىگە تاختاي مىخلاپ قويۇپتۇ، يەنە بىرى بالىخانا دېرىزىسى بولۇپ، شىمالغا قاراپ تۇرىدىكەن. دېرىزە ئوچۇق ئىدى. ئىسكىلاتتا بىر يانتۇ ئوقۇر بولۇپ، ئۇنىڭدىن مال ـ

يۇيۇ كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ۋارانلارغا قۇرۇق ئوت ـ چۆپلەرنى سىيرىلدۇرۇپ چۈشۈرۈپ بەرگىلى بولىدىكەن. قوتاندىن تۆۋەنگە ئۆتىشىدىغان تۆت چاسا كامارغا ياغاچنى توغرىسىغا ياتقۇزۇپ قويۇپتۇ. ھارۋىلاردا توشۇپ كېلىنگەن ئوت ـ چۆپلەرنى مۇشۇ ياغاچ ئارقىلىق ئۇستۇنكى قەۋەتكە ئېلىپ چىقىشسا كېرەك. مەن ئۆگزىگە تاراسلاپ چۈشۈۋاتقان يامغۇر ئاۋازىنى ئاڭلىدىم. قۇرۇق ئوت ـ چۆپلەرنىڭ پۇرىقى دىمىقمىغا ئۇرۇلدى. مەن ئۇستىدىن چۈشكەندىلا كالا قوتىنىدىن ئۆتكۇر تېزەك ھىدى پۇرىغانىدى. بىز جەنۇب تەرەپتىكى دېرىزىدىن بىر تاختايىنى قومۇرۇۋەتسەك قورۇدىكى ئەھۋالنى كۆزەتكىلى بولاتتى، يەنە بىر دېرىزىدىن شىمال تەرەپتىكى ئېتىز ـ ئېرىقلارنى كۆرگىلى بولاتتى. بىز ناۋادا قاچماقچى بولساق، بۇ ئىككى دېرىزە ئارقىلىق ئۆگزىگە چىققىلى بولاتتى. مۇبادا پەلەمپەي بىلەن چۈشكىلى بولمىسا، يەنە ھېلىقى يانتۇ ئوقۇردىن سىيرىلىپ چۈشۈپ كەتكىلىمۇ بولاتتى. بۇ ئىسكىلات ناھايىتى چوڭ ئىدى، بىرەر شەپە بولسىلا قۇرۇق ئوت ـ چۆپلەر دۆۋىسىگە يوشۇرۇنۇۋالغىلى بولاتتى. بۇ ھەقىقەتەن ياخشى جاي ئىكەن. باياتىن ئۇلار بىزگە قارىتىپ ئوق چىقارمىغان بولسا، بىز چوقۇم ئارامخۇدا جەنۇب تەرەپكە بارالايتتۇق، جەنۇب تەرەپتە گېرمانىيە قوشۇنلىرىنىڭ بولۇشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى. ئۇلار شىمال تەرەپتىن سۈندال تاشيولىنى بويلاپ كېلىشى مۇمكىن، ئەمما ھەرگىزمۇ جەنۇب تەرەپتىن ئايلىنىپ كېلىشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى. ئىتالىيە قوشۇنى تېخىمۇ خەتەرلىك ئىدى. ئۇلار قورقىنىدىن ئەس ـ ھوشىنى يوقاتقان بولۇپ، ھەرقانداق نەرسىنى كۆرسە قالايمىقان ئوق چىقىراتتى. بىز تۇنۇگۈن كېچىدە چېكىنگەن چاغدا باشقىلاردىن نۇرغۇن گېرمانىيە ئەسكەرلىرىنىڭ ئىتالىيە ئەسكەرلىرىنىڭ كىيىمىنى كىيىۋېلىپ چېكىنىۋاتقان قوشۇنغا سۇقۇنۇپ كىرىۋالغىنىنى ئاڭلىغانىدۇق. مەن بۇنىڭغا ئىشەنمىگەنىدىم. ئۇرۇشتا بۇنداق پىتنە ـ ئىغۋالار بولۇپ

تۇراتتى. ئۇرۇشتا دۇشمەنلەر رەقىبلىرىگە دائىم مۇشۇنداق تاقابىل تۇرىدۇ. بىزنىڭ ئادەملىرىمىزمۇ گېرمانىيە ئارمىيەسىنىڭ كىيىملىرىنى كىيۋېلىپ ئۇلارنى پاراكەندە قىلغان ئەمەسمىدى؟ بۇنداق ئىشنى قىلمىدىغانلار چىقىپ تۇرىدۇ. بىراق، بۇ ناھايىتى قىيىن ئىش. مەن گېرمانلارنىڭ بۇنداق قىلىشىغا ئىشەنمەيمەن، ئۇلار ھەرگىز بىزنىڭ چېكىنگەن قىسمىمىزغا كېلىپ پاراكەندىچىلىك سالمايدۇ. قوشۇن مۇشۇنداق زور، يول مۇشۇنداق كىچىك تۇرسا چېكىنىش مۇقەررەر ھالدا قالايمىقان بولىدۇ، بۇنى ئوڭشاشقا بۇيرۇق بېرىدىغان ئادەم چىقمايدۇ. گېرمانلارنىڭ گېپىنى قويۇپ تۇرايلى. بىراق، ئۇلار بىزنى گېرمانىيە ئارمىيەسى دەپ قاراپ ئوق چىقىرىشى مۇمكىن. ئۇلار ئايمونى ئېتىپ ئۆلتۈرۈۋەتتىغۇ! قۇرۇق ئوت ـ چۆپنىڭ ھىدى بەكمۇ خۇشبۇي ئىدى. مەن ئىسكىلاتتىكى قۇرۇق ئوت ـ چۆپ دۆۋىسىدە يېتىپ گويا ياش ۋاقتىمغا قايتقاندەك بولدۇم. بىز ياش ۋاقتىمىزدا قۇرۇق ئوت ـ چۆپ دۆۋىسىنىڭ ئۈستىدە يېتىپ مۇڭدىشاتتۇق، گاز مىلتىقىدا ئىسكىلاتنىڭ تورۇسىغا قونغان قۇشقاچلارنى ئاتاتتۇق. ئاشۇ ئىسكىلات ھازىر چېقىۋېتىلدى. ئۇلار قايسى بىر يىلى سىم توساقلىق دەل ـ دەرەخلەرنى كېسىۋەتتى. ھازىر بۇ قەدىمىي ئورماندا قۇرۇپ قاقشال بولۇپ كەتكەن شاخ ـ شۇمبىلار، تال چىۋىقلار ۋە كۆيدۈرۈۋېتىلگەن ئوت ـ چۆپلەر بار ئىدى. كەينىمىزگە چېكىنىسەك بولمايتتى. ئالدىمىزغا ماڭساق تەقدىرىمىز يەنە نېمە بولار؟

بىز مىلانغا قايتىپ كېتەلمەيتتۇق. مىلانغا قايتىپ كېتەلىگەن تەقدىردىمۇ نېمە بولماقچى؟ شىمالدىكى ئۇدىنې تەرەپتىن ئوق ئاۋازى كېلىۋاتاتتى، بۇ پىلىموت ئاۋازى ئىدى، توپ ـ زەمبىرەكلەرنىڭ ئاۋازى يوق ئىدى. بۇ ئادەمنى بىرئاز خاتىرجەم قىلاتتى. تاشيول بويىغا چوقۇم بىر قىسىم ئارمىيەنى ئورۇنلاشتۇرۇپ قويغان بولۇشى مۇمكىن. مەن مۇشۇ قۇرۇق ئوت ـ

چۆپ ئىسكىلاتىدىكى قاراڭغۇلۇقتا پەسكە قارىدىم. پىئانىنى پەستىكى ئوت - چۆپ چۈشۈرىدىغان پولنىڭ ئۈستىدە تۇرۇپتۇ. ئۇ قولىدا بىر تال ئۈزۈن چۈجۈق، بىر چەينەك بىرنەرسە، بىقىنىغا ئىككى بوتۇلكا هاراق قىستۇرۇلغانىدى.

ـــ كېلىڭ، شوتا ئاۋۇ يەردە، ـــ دېدىم. بۇ گەپنى دېگۈچە پەسكە چۈشۈپ ئۇنىڭ قولىدىكى نەرسىلەرنى ئاچىقىشىپ بەرسەم بوپتىكەن، دەپ ئويلىدىم. بايىاتىن قۇرۇق ئوت - چۆپنىڭ ئۈستىدە يېتىپ كاللام قالايمىقانلىشىپ كېتىپتۇ. ئۇخلاپ قالغىلى تاس قاپتىمەن، ـــ بونىللو قېنى؟ ـــ دەپ سورىدىم.

ـــ هازىر دەپ بېرىمەن، ـــ دېدى پىئانىنى. بىز شوتا بىلەن ئۈستىگە چىقىپ، يېمەكلىكلەرنى ئۈستىدىكى قۇرۇق ئوت - چۆپ دۆۋىسىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ قويدۇق. پىئانىنى پىچقىنى ئالدى، بوتۇلكا پۇرۇپكىسىنى ئاچىدىغان ئۈشكىسىمۇ بار ئىكەن. ئۇ ئاشۇ ئۈشكىدە بوتۇلكىلارنى ئاچتى.

ـــ بوتۇلكىنىڭ ئاغزى شام بىلەن پېچەتلىتىۋېتىلىپتۇ، چوقۇم ياخشى هاراق، ـــ دېدى ئۇ كۇلۇپ قويۇپ.

ـــ بونىللو قېنى؟

پىئانىنى ماڭا قارىدى.

ـــ لېيتېنانت، ئۇ كەتتى. ئۇ ئەسىر بولۇشنى خالايدىكەن، ـــ دېدى ئۇ. مەن ئۇندىمىدىم.

ـــ ئۇ بىزنىڭ ئېتىلىپ كېتىشىمىزدىن قورقىدىكەن.

مەن هاراق بوتۇلكىسىنى چىڭ سىقتىم، بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدىم.

ـــ قاراڭ، بىزنىڭ بۇ ئۇرۇشقا ئازراقمۇ ئىشەنچىمىز يوق ئىدى، لېيتېنانت.

ـــ ئۇنداق بولسا سىزمۇ نېمىشقا كەتمىدىڭىز؟ ـــ دېدىم.

ـــ مەن سىزدىن ئايرىلىپ كېتىشنى خالىمىدىم.

ـــ ئۇ نەگە كەتتى؟

ـــ بىلمەيمەن، لېيتېنانت، ئۇ كېتىپ قالدى.

— بوپتۇ، قېنى، چۇجۇقنى توغراڭ، — دېدىم.
پىئاننى ماڭا قاراپ قويدى.
— بىز پاراڭلىشىۋاتقاندا توغراپ قويغانىدىم، — دېدى ئۇ. بىز قۇرۇق ئوت ـ چۆپ ئۈستىدە ئولتۇرۇپ چۇجۇقنى يېدۇق، هاراق ئىچتۇق، بۇ هاراقنى ئۇلار توي قىلغاندا ئىشلىتەرمىز دەپ ساقلاپ قويغانىكەن، ئۇزاق يىل ساقلىغاچقا رەڭگىدىن كەتكەنىدى.
— سىز مۇشۇ دېرىزىدىن چىقىپ كېتىسىز، پىئاننى، مەن ئاۋۇ دېرىزىنىڭ يېنىدا تۇراي، — دېدىم.
بىز هەربىرىمىز بىر بوتۇلكىدىن هاراق ئىچتۇق. مەن بىر بوتۇلكىنى كۆتۈرۈپ كېلىپ، قۇرۇق ئوت ـ چۆپنىڭ ئۈستىدە ئوڭدامغا ياتتىم، تار دېرىزىدىن پاتقاق يېزا ـ قىشلاققا نەزەر تاشلىدىم. مەن ئۆزۈمنىڭ نېمىنى كۈتۈۋاتقانلىقىمنى بىلمەيتتىم. مەن پەقەت رەت ـ رەت ئېتىزلارنى، يالىڭاچلىنىپ قالغان ئۇجمە دەرەخلىرىنى ۋە يېغىۋاتقان يامغۇرنى كۆرۈپ ياتتىم.
هاراق ئىچكەن بولسامۇ، ئۇ مېنى خۇشال قىلالمىدى. چۈنكى، ۋاقتى ئۆتۈپ كەتكەن بولغاچقا، هاراقنىڭ سۈپىتى ئۆزگىرىپ كېتىپتۇ، تەمىمۇ، رەڭگىمۇ قالماپتۇ. كەچ كىرىپ ئاسمان قاراڭغۇلىشىشقا باشلىدى. بۇگۈن چوقۇم يامغۇرلۇق كېچە بولىدۇ. هەممە ياقنى قاراڭغۇلۇق باسقاندىن كېيىن سىرتقا قارىمىدىم. شۇنىڭ بىلەن پىئاننىڭ قېشىغا باردىم. ئۇ ئۇخلاپ كېتىپتۇ، ئۇنى ئويغاتمىدىم. ئۇنىڭ يېنىدا بىر دەم ئولتۇردۇم. ئۇ بەك چارچاپ كەتكەچكە، ئويغىنىشى تەس ئىدى. بىر دەمدىن كېيىن مەن ئۇنى ئويغاتتىم. بىز يولغا چىقتۇق.
شۇ كۈنى ئاجايىپ بىر كېچە بولغانىدى. مەن بىزنى قانداق قىسمەت كۈتۈپ تۇرغانلىقىنى بىلمەيتتىم. يا ئۆلۈم، يا كۆرۈم. ئوق ئېتىلسا قېچىپ كېتەرمىز. ئەمما، هېچقانداق ئىشنىڭ يۈز بەرمەيدىغانلىقىنى ئويلىماپتىمەن. بىز ئاۋۇال تاشيولنىڭ

يېنىدىكى ئۆستەڭنىڭ ئارقا تەرىپىگە بېرىپ، بىر باتالىيون گېرمانىيە ئەسكەرلىرىنىڭ يولدىن ئۆتۈپ كېتىشىنى كۈتتۈق، ئاندىن تاشيولىغا چىقىپ ئۈدۈل شىمالغا قاراپ ماڭدۇق. بىز ئىككى قېتىم گېرمانىيە قوشۇنىغا يېقىنلىشىپ قالدۇق، ئەمما ئۇلار بىزنى كۆرمىدى. بىز شەھەرنىڭ شىمالىنى ئايلىنىپ ئۈدىنىغا باردۇق. بىرەر ئىتالىيەلىك ئۇچرىمىدى، بىردەمدىن كېيىن چېكىنىۋاتقان زور قوشۇننىڭ سېپىگە قوشۇلۇپ كەتتۇق. بىر كېچە تاگلىئامېنتو دەرياسىغا قاراپ ماڭدۇق. مەن بۇنداق كۆلىمى زور قوشۇننىڭ چېكىنىدىغانلىقىنى ئويلىماپتىمەن. ھەربىي قىسىم چېكىنىپ قالماستىن، بەلكى پۈتكۈل دۆلەت چېكىنمەكتە ئىدى. بىز بىر كېچە يول يۈردۇق. بىز ئاپتوموبىللاردىنمۇ تېز ماڭغانىدۇق. پۈتۈم ئاغرىپ، ھالىمدىن كەتكەن بولساممۇ، يەنىلا تېز كېتىۋاتىمەن. بونېللو ئەسىر بولۇپ يامان قىلدى، ئەمەلىيەتتە ئازراقمۇ خەۋپ يوق ئىكەنىدۇق. بىز ئىككى قېتىم دۆلەت ئارمىيەسىدىن ئۆتۈپ كەتتۇق. ئويلىمىغان ئىشلار يۈز بەرمىدى. ئايمو ئوق تېگىپ ئۆلمىگەن بولسا ھېچقانداق خەۋپ ھېس قىلمىغان بولار ئىدۇق. بىز تۆمۈرىولنى بويلاپ خاتىرجەم ماڭدۇق، ھېچكىم بىزنى ئاۋارە قىلمىدى. ئايمونىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى تولىمۇ ئۇشتۇمتۇت، تولىمۇ سەۋەبسىز بولدى، بونېللونىڭ نەدە ئىكەنلىكىنى بىلگىلى بولمايتتى.

— قانداق ھېسسىياتتا بولۇۋاتىسىز، لېيتېنانت؟ — دەپ سورىدى پېئانىنى. تاشيولدا ئاپتوموبىللار ۋە قىسىم قىستاپ ماڭغانلىقتىن، بىز يولنىڭ چېتىدە ماڭدۇق.

— ھېچقانداق.

— مەن يول مېڭىپ زېرىكىپ كەتتىم.

— ھەي، بىز ھازىر مۇشۇنداق ماڭساقلا بولدى، غەم يېيىشمىزنىڭ ھاجىتى يوق.

— بونېللو بەك دۆتلۈك قىلدى.

— ئۇ راستتىن كالۋا ئىمە ئىكەن.
— ئۇنىڭ ئىشىنى قانداق بىر تەرەپ قىلماقچى بولۇۋاتىسىز، لېيتېنانت؟
— تېخى بىلمەيمەن.
— ئۇنى ئەسىرگە چۈشۈپ قالدى، دەپ دوكلات قىلسىڭىز بولارمۇ؟
— بىلمەيمەن.
— ئويلاپ بېقىڭ. ئۇرۇش داۋاملىشىۋەرسە، يۇقىرى ئۇنىڭ ئائىلە تەۋەلىرىگە ئاۋارىچىلىك كەلتۈرۈپ بېرىدۇ.
— ئۇرۇش داۋاملىشالمايدۇ، بىز ئۆيگە قايتىۋاتىمىز، ئۇرۇش ئاخىرلاشتى، — دېدى بىر ئەسكەر.
— ھەممە ئادەم ئۆيلىرىگە قايتىۋاتىدۇ.
— بىزمۇ ئۆيگە قايتىۋاتىمىز.
— تېزرەك مېڭىڭ، لېيتېنانت، — دېدى پىئانىنى. ئۇ ئاشۇ ئەسكەرنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ كەتمەكچى بولدى.
— لېيتېنانت، قايسى لېيتېنانت؟ يوقالسۇن ئوفىتسېرلار! پىئانىنى مېنىڭ بىلىكىمدىن تۇتۇۋالغانىدى.
— مەن سىزنىڭ ئىسمىڭىزنى چاقىراي، ئۇلار ئىش تېرىپ يۈرمىسۇن، ئۇلار بىر قىسىم ئوفىتسېرلارنى ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ، — دېدى ئۇ. بىز بىرئاز ماڭغاندىن كېيىن قىسىمدىن ئۆتۈپ كەتتۇق.
— مەن ھەرگىز دوكلات يېزىپ ئۇنىڭ ئائىلە تەۋەلىرىنى رىيازەت تارتقۇزمايمەن، — مەن پارتىزانلىرىنى داۋاملاشتۇردۇم.
— ئۇرۇش راستلا ئاخىرلاشسا، ھېچ ئىش بولمايدۇ. ئەمما، مەن ئۇرۇشنىڭ ئاخىرلاشقانلىقىغا ئىشەنمەيمەن. ئۇرۇش راستلا ئاخىرلاشقان بولسا كاتتا ئىش بولغان بولاتتى، — دېدى پىئانىنى.
— بىز ئۇزاققا قالمايلا بىلىمىز، — دېدىم.
— مەن ئۇرۇشنىڭ ئاخىرلاشقانلىقىغا ئىشەنمەيمەن، ئۇلار

مۇشۇنداق ئويلىشىدۇ، ئەمما مەن بۇنىڭغا ئىشەنمەيمەن.

ــ Vivala Pase① بىز ئۆيىمىزگە قايتىدىغان بولدۇق، ــ دەپ ۋارقىرىدى بىر ئەسكەر.

ــ ناۋادا بىز ھەممىمىز ئۆيگە قايتقان بولساق بەك ياخشى بولغان بولاتتى، سىزنىڭ ئۆيگە قايتقۇڭىز يوقمۇ؟ ــ دېدى پىئانىنى.

ــ قايتقۇم بار.

ــ بىز قايتىپ كېتەلمەيمىز، ئۇرۇش تېخى ئاخىرلاشمىدى.

ــ Andimo a casa②، ــ دەپ ۋارقىرىدى بىر ئەسكەر.

ــ ئۇلار مىلتىقلىرىنى تاشلۇۋېتىپتۇ. ئۇلار يولغا چىقىش ئالدىدا مىلتىقلىرىنى سۇندۇرۇۋېتىپتۇ، تاشلۇۋېتىپتۇ، ئاندىن شوئار توۋلىشىپتۇ، ــ دېدى پىئانىنى.

ــ ئۇلار مىلتىقلىرىنى تاشلۇۋەتمىسە بوپتىكەن.

ــ ئۇلار مىلتىقلارنى تاشلۇۋەتسەك، باشقىلار يەنە ئۇرۇشقا سالمايدۇ، دەپ ئويلىسا كېرەك.

بىز قاراڭغۇدا، يامغۇردا كېتىۋاتاتتۇق. نۇرغۇن ئەسكەرلەر مىلتىق ئېسىۋالغاندى، مىلتىقلار مۇرىسىدە ساڭگىلاپ تۇراتتى.

ــ سىلەر قايسى بىرىگادىدىن؟ ــ دەپ سورىدى بىر ئوفىتسېر.

ــ تىنچلىق بىرىگادىسىدىن، ــ دەپ ۋارقىرىدى بەزىلەر.

ئوفىتسېر ئۇندىمىدى.

ــ ئۇ نېمە دەيدۇ؟ ئوفىتسېر نېمە دەيدۇ؟

ــ ئوفىتسېرلارنى يوقىتايلى، ياشىسۇن تىنچلىق!

ــ تېز ماڭايلى، ــ دېدى پىئانىنى، بىز ھەربىي قىسىم تاشلاپ كەتكەن زور بىر تۇركۈم ئاپتوموبىللارنىڭ ئارىسىدا ئەنگلىيەنىڭ ئىككى قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلىنى كۆردۇق.

ــ گورنىزىيەدىن كەپتۇ. ئاپتوموبىلنى تونۇۋالدىم، ــ دېدى

---

① ئىتالىيانچە «ياشىسۇن تىنچلىق!» دېگەن سۆز.

② ئىتالىيانچە «ئۆيىمىزگە قايتىمىز!» دېگەن سۆز.

پىئاننى.
— باشقىلار بىزنى خېلى يىراققا تاشلاپ كېتىپتىكەن - دە!
— ئۇلار بىزدىن بۇرۇن ماڭغانىدى.
— شوپۇرلارنىڭ قەيەرگە كەتكەنلىكىنى بىلمىدۇق.
— ئېھتىمال ئالدىمىزدا بولسا كېرەك.
— گېرمانىيە ئارمىيەسى ئۇدىنى شەھەر سىرتىدا توختاپتۇ.
بۇلار دەريادىن ئۆتسە بولىدۇ، — دېدىم.
— راست دەيسىز، — دېدى پىئاننى، — مېنىڭ ئۇرۇش ئاخىرلاشمايدۇ، دېيىشىمدىكى سەۋەبمۇ مانا مۇشۇ يەردە ئىدى.
— گېرمانىيە ئارمىيەسى ئەسلىدە قوغلاپ كەلسە بولاتتى.
نېمە ۋەجدىن شۇنداق قىلمىغانلىقىنى بىلمىدىم، — دېدىم.
— مەنمۇ بىلمەيدىكەنمەن، مۇشۇنداق ئۇرۇشنى مەن قىلچىمۇ چۈشەنمەيمەن.
— پەرىزىمچە، ئۇلار تەمىناتنى يۆتكەۋېلىشنى كۈتۈپ تۇرغاندۇ.
— بىلمەيدىكەنمەن، — دېدى پىئاننى، ئۇ يالغۇز بولغاچقىمىكىن، خېلىلا مۇلايىملىشىپ قالغانىدى. ئادەتتە ئۇ باشقا شوپۇرلار بىلەن بىللە چاغدا ناھايىتى قوپال گەپ قىلاتتى.
— پىئاننى، توي قىلدىڭىزمۇ؟
— سىز مېنىڭ توي قىلغانلىقىمنى بىلىسىز.
— ئەسىرگە چۈشۈشنى خالىمىغانلىقىڭىز مۇشۇ ئىش ئۈچۈنمۇ؟
— بۇمۇ سەۋەبلەرنىڭ بىرى. سىزچۇ، لېيتېنانت؟
— ياق.
— بونېللومۇ توي قىلمىغان.
— سىز بىر ئادەمنىڭ توي قىلغان - قىلمىغانلىقىغا ئاساسلىنىپ ھېچقانداق بىر نەرسىنى ئىسپاتلاپ بېرەلمەيسىز. بىراق، مېنىڭچە، توي قىلغان ئادەم قايتىپ كېتىپ خوتۇنىنى تېپىشنى ئويلايدۇ، — دېدىم مەن. خوتۇنغا ئائىت ئىشلار

ئۇستىده پاراڭلىشىشنى كۆپ ئويلايتتىم.

ـــ شۇنداق.

ـــ پۈتكۈز قانداقراق؟

ـــ ئاغرىۋاتىدۇ.

تاڭ يورۇشتىن ئىلگىرى بىز تاگلىئامېنتو دەريىسى قىرغىقىغا يېتىپ باردۇق. سۇغا پەۋەس تولغان دەريانى بويلاپ مېڭىپ، بارلىق ئادەملەر، ئاتلار ئۆتىدىغان بىر كۆۋرۈككە يېقىنلاشتۇق.

ـــ بۇ دەريانى ساقلاپ قالالارمۇ؟ ـــ دېدى پىئانىنى. قاراڭغۇدا سۇ بەكلا ئۆرلەپ كەتكەندەك كۆرۈندى. دەريا سۈيى مەۋج ئۇرۇپ قاينام ھاسىل قىلغانىدى، دەريا يۈزى كەڭرى يېيىلغانىدى. بۇ ياغاچ كۆۋرۈك تەخمىنەن تۆتتىن ئۈچ ئىنگلىز مىل كېلەتتى. دەريا ئومۇمەن تېيىز ئىدى، پەقەت كۆۋرۈكتىن خېلى يىراق جايدىكى كەڭ ياپلاق تاش ئۇستىده بىر تار سۇ يولى بار ئىدى. ھازىر سۇ ئۆرلەپ كۆۋرۈك ياغىچىغا تېگەي دەپ قاپتۇ. بىز دەريانى بويلاپ ماڭدۇق، ئاندىن دەريادىن ئۆتۈۋاتقان مىڭ - مىڭ ئادەملەر قاتارىغا قوشۇلۇپ كەتتۇق. مەن ئادەملەر توپى ئىچىگە قىسىلىپ كىرىپ دەريادىن ئاستا ئۆتتۈم. ئۇستىمىزده يامغۇر يېغىۋاتاتتى، ئاستىمىزدا دەريا سۈيى ئاقماقتا ئىدى. ئوق - دورا ساندۇقى بېسىلغان توپ - زەمبىرەك ئاپتوموبىلى ئالدىمىزدا كېتىۋاتاتتى. مەن كۆۋرۈك چېتىدىن دەريا سۈيىگە قاراپ باقتىم. بىز ھازىر ئۆزىمىزنىڭ مېڭىش سۈرئىتىمىز بويىچە يول يۈرۈشكە ئامالسىز قالغانىدۇق، يەنە كېلىپ ئىنتايىن چارچاش ھېس قىلىدۇق. كۆۋرۈكتىن ئۆتۈش ئادەمنى بىرئازمۇ روھلاندۇرۇپ خۇشال قىلالمايتتى. مەن ناۋادا كۈندۈز بولسا ئايروپىلان كېلىپ بىرنەچچە پارتلاتقۇچ بومبا تاشلىسا قانداق مەنزىره پەيدا بولىدىغانلىقىنى پەرەز قىلدىم.

ـــ پىئانىنى، ـــ دەپ چاقىردىم.

ـــ مەن بۇ يەردە، لېيتېنانت.

ئۇ ئالدىمدىكى بىر توپ ئادەملەر ئىچىدە قىسىلىپ كېتىۋاتاتتى. ھېچكىمدىن زۇۋان چىقمايتتى. كۆپچىلىك دەريادىن تېزرەك ئۆتۈشتىن باشقىنى خىيال قىلمايتتى. بىز دەريادىن ئۆتۈپ بولۇشقا ئاز قالدۇق. ياغاچ كۆۋرۈكنىڭ بېشىدا ئىككى تەرەپتىن بىر قىسىم ئوفىتسېرلار ۋە ژاندارمىلار قولچىرىغى ياندۇرۇپ تۇرۇشاتتى. مەن ئۇلارنىڭ ئۇپۇق سىزىقى گەۋدىلەندۇرۇپ تۇرغان كۆلەڭگىسىنى كۆردۇم، بىز ئۇلارغا يېقىنلاشقاندا مەن بىر ئوفىتسېرنىڭ قوشۇن ئىچىدىكى بىر ئادەمنى قولى بىلەن كۆرسىتىۋاتقانلىقىنى كۆردۇم. بىر ژاندارما قوشۇن ئىچىگە كىرىپ ئوفىتسېر كۆرسەتكەن ئۇ ئادەمنىڭ بىلىكىدىن تۇتۇۋېلىپ سۆرەپ ئاچىقتى. ژاندارما ئۇنى يولدىن چىقىپ كېتىشكە مەجبۇرلىماقتا ئىدى. بىز ئوفىتسېرنىڭ ئۇدۇلىغا يېتىپ باردۇق، ئۇلار قوشۇن ئىچىدىكى ھەربىر ئادەمنى ئىنچىكە كۆزەتمەكتە ئىدى، بەزىدە گەپ قىلغاچ بىرنەچچە قەدەم ئالدىغا مېڭىپ، قولچىرىغىنى ھەربىر ئادەمنىڭ يۈزىگە ياندۇراتتى. بىز ئۇلارنىڭ ئالدىغا بارغاندا ئۇلار يەنە بىر ئادەمنى تۇتۇۋالدى. ئۇ بىر پود پولكوۋنىك ئىكەن، ئۇلار قولچىرىغىنى ئۇنىڭغا تۇتقاندا، مەن ئۇنىڭ يېڭىدە ئىككى يۇلتۇز بارلىقىنى كۆردۇم. ئۇنىڭ چېچى ئاقارغان، ئۆزى ھەم پاكار، ھەم سېمىز ئادەم ئىدى. ژاندارمىلار ئۇنى سۆرەپ چىقىپ، تەكشۈرۈلۈۋاتقان ئادەملەر قاتارىدىكى ئوفىتسېرنىڭ ئارقىسىدا تۇرغۇزۇپ قويدى. مەن قاتار تۇرغان ئوفىتسېرلارنىڭ ئالدىغا بارغاندا، ئىككى ئوفىتسېرنىڭ ماڭا تىكىلىپ قاراۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدىم. ئۇلارنىڭ بىرى مېنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ ژاندارمىلارغا بىرنېمىلەرنى دېدى. ژاندارما يۈگۈرۈپ كېلىپ قوشۇننىڭ ئارىسىدىن قىستىلىپ ئۆتۈپ مېنى ئىزدىدى. ئاندىن ياقامدىن ئالماقچى بولدى.

— سىزگە نېمە بولدى؟ — دېدىم ۋە ئۇنىڭ يۈزىگە بىر مۇشت سالدىم. ئۇنىڭ چۆكۈرۈپ كىيىۋالغان شەپكىسىنىڭ ئاستىدىكى

چىرايى، پاخپىيىپ تۇرغان بۇرۇت ـ ساقىلىغا نەزەر تاشلىدىم، ئۇنىڭ يۈزىدىن قان ئېقىشقا باشلىدى. يەنە بىر ژاندارما بىزگە ئېتىلىپ كەلدى.

ـــ سىزگە نېمە بولدى؟ ـــ دېدىم. ئۇ جاۋاب بەرمىدى. ئۇ مېنىڭ بىر يېرىمدىن تۇتۇۋېلىشقا پۇرسەت ئىزدىمەكتە ئىدى. مەن تاپانچامنىڭ قېپىنى يەشتىم.

ـــ ئەجەبا، سىز ئوفىتسېرلارغا چېقىلىشقا بولمايدىغانلىقىنى بىلمەمسىز؟

يەنە بىر ژاندارما ئارقامدىن كېلىپ مېنى تۇتۇۋالدى، قولۇمنى يۇقىرىغا قايرىدى، مەن ئۇنىڭ بىلەن بىر قەپەس ئېلىشتىم. بىرىنچى بولۇپ كەلگەن ژاندارما مېنىڭ كانىيىمنى قەھر ـ غەزەپ بىلەن بوغدى، مەن ئۇنىڭ پاقالچىقىغا تەپتىم، تىزىم بىلەن ئۇنىڭ يانپېشىغا تىزلىدىم.

«ئۇ يەنە قارشىلىق قىلسا ئوق چىقىرىڭلار» دېگەن ئاۋازنى ئاڭلىدىم.

ـــ بۇ نېمە قىلغىنىڭلار؟ ـــ دەپ ۋارقىرىماقچى بولدۇم، ئەمما ۋارقىرىيالمايتتىم. ئۇلار مېنى ھايت ـ ھۇيت دېگۈچە يولنىڭ چېتىگە سۆرەپ ئاچىقىشتى.

ـــ ئۇ يەنە قارشىلىق قىلسا ئوق چىقىرىڭلار، ئارقىغا يالاپ بېرىڭلار، ـــ دېدى بىر ئوفىتسېر.

ـــ سىلەر نېمە ئادەملەر؟

ـــ بىردەمدىن كېيىن بىلىپ قالىسىز.

ـــ سىلەر نېمە ئادەملەر؟

ـــ جەڭگاھ ژاندارمىلىرى، ـــ دېدى يەنە بىر ئوفىتسېر.

ـــ سىلەر باياتىن نېمىشقا مېنى بۇياققا چىق دەپ چاقىرماي، بۇنداق ئۇسۇلدا تۇتىسىلەر؟

ئۇلار جاۋاب بەرمىدى، پەرۋا قىلمىدى، ئۇلار جەڭگاھ ژاندارمىلىرى ـ دە!

ـــ ئۇنى ئارقىدىكى ئادەملەرنىڭ قېشىغا يالاپ بېرىڭلار،

قاراڭ، ئۇ ئىتالىيانچىنى توغرا تەلەپپۇز قىلالمايدىكەن.
ـــ سىزنىڭ تەلەپپۇزىڭىزمۇ ئوخشاشلا توغرا ئەمەس ئىكەنغۇ، ئىتنىڭ بالىسى، ـــ دېدىم.
ـــ ئۇنى ئارقىدىكى ئاۋۇ ئادەملەرنىڭ يېنىغا يالاپ بېرىڭلار، ـــ دېدى دەسلەپكى ئوفىتسېر. ئۇلار مېنى قاتار تۇرغان ئوفىتسېرلارنىڭ ئارقىسىدىن ئايلاندۇرۇپ تاشيولنىڭ تۆۋەن تەرىپىدىكى دەريانىڭ يېنىدىكى ئېتىزلىققا يالاپ ئاپاردى. ئۇ يەردە بىر توپ ئادەملەر تۇراتتى. بىز ئاشۇ بىر توپ ئادەملەرنىڭ يېنىغا بارغۇچە بىرى بىرنەچچە پاي ئوق چىقاردى، مەن مىلتىقتىن چاقنىغان نۇرنى كۆردۈم، ئاندىن «تا... تات... تا... تات» قىلغان مىلتىق ئاۋازى ئاڭلاندى. بىز ھېلىقى ئادەملەرنىڭ يېنىغا باردۇق، ئۇ يەردە تۆت ئوفىتسېر، ئۇلارنىڭ ئالدىدا بىر كىشى تۇراتتى. يەنە بىر تەرىپىنى بىر ژاندارما ساقلاپ تۇراتتى. سوراقچىنىڭ يېنىدا تۆت ژاندارما تۇراتتى. ھەممەيلەن كارابىن مىلتىقى ئېسىۋاپتۇ. بۇ ژاندارمىلارنىڭ ھەممىسى ھېلىقىدەك كەڭ چېكىلىك شەپكە كىيىۋالغان ئەبلەخلەر ئىكەن. مېنى يالاپ ئاپارغان ھېلىقى ئىككىسى مېنى سوراق قىلىنىشنى كۈتۈپ تۇرغان ئادەملەر توپىغا قوشۇپ قويدى. مەن سوراق قىلىنىۋاتقان ئادەمگە قارىدىم. ئۇ بايام چېكىنىۋاتقان قوشۇن ئىچىدىن تارتىپ چىقىرىلغان ئاق چاچلىق، پاكار، سېمىز پولكوۋنىك ئىكەن، سوراق قىلغۇچى سوغۇققان، قابىلىيەتلىك، مەغرۇر ئادەم ئىدى. باشقىلارنىڭ ھايات ـ ماماتى بىلەن ئوينىشىدىغان ھوقۇقلۇق ئىتالىيەلىكلەر بەلكىم مۇشۇنداق بولسا كېرەك. چۈنكى، ئۇلار مەخسۇس ئادەم ئۆلتۈرىدۇ. باشقىلارنىڭ ئۇلارنى ئېتىپ تاشلاش خەۋپى بولمايدۇ.
ـــ سەن قايسى بىرىگادىغا قارايسەن؟
ئۇ ئۇلارغا جاۋاب بەردى.
ـــ قايسى پولكتىن؟
ئۇ يەنە جاۋاب بەردى.

يۇقۇ كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ سەن نېمىشقا ئۆز پولكىڭدىكىلەر بىلەن بىللە ماڭمىدىڭ؟ ئۇ سەۋەبىنى ئېيتتى.

ـــ سەن ئوفىتسېرلارنىڭ جەزمەن ئۆز قىسمى بىلەن بىللە بولۇشى لازىملىقىنى بىلمەمسەن؟

ئۇ بىلەتتى. سوراق مۇشۇ يەرگە كەلگەندە، باشقا بىر ئوفىتسېر گەپ باشلىدى:

ـــ دەل سىلەردەك مۇشۇنداق ئادەملەر يېڭى ئادەملەرنى ۋەتەنپەرۋەرلىك مۇقەددەس تۇپراقىغا ئاياغ باستۇردۇڭلار.

ـــ كەچۈرۈڭ، سۆزىڭىزنى چۈشەنمىدىم، ـــ دېدى پود پولكوۋنىك.

ـــ دەل ساڭا ئوخشاش ئاسىيلار مەۋجۇت بولغاچقا، بىز غەلىبە مېۋىسىنى قولدىن كەتكۈزۈپ قويدۇق.

ـــ سىلەر چېكىنىپ باقمانمۇ؟ ـــ دەپ سورىدى پود پولكوۋنىك.

ـــ ئىتالىيە مەڭگۈ چېكىنمەيدۇ.

بىز يامغۇردا بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ تۇردۇق. بىز ئاشۇ ئوفىتسېرلارغا ئۇدۇلمۇئۇدۇل تۇردۇق، گۇناھكار ئۇلارنىڭ ئالدىدا، بىزگە يېقىنراق جايدا تۇردى.

ـــ مېنى ئاتماقچى بولساڭلار ئىختىيار ئۆزۈڭلاردا، تولا گەپ سورىماڭلار، بۇنداق سوراق تولىمۇ ئەخمەقلىق، ـــ دېدى پود پولكوۋنىك. ئۇ مەيدىسىگە كىرېست بەلگىسىنى سىزدى. ئوفىتسېرلار مەسلىھەتلەشتى. ئۇلارنىڭ بىرى دەپتەرگە بىرنېمىلەرنى يازدى.

ـــ قىسمىدىن ئايرىلىپ قالغانلىقى ئۈچۈن ئاشكارا بۇيرۇق بېرىلىپ ئېتىپ تاشلانسۇن ! ـــ دېگەنلەرنى ئوقۇدى ئۇ.

ئىككى ژاندارما پود پولكوۋنىكنى دەريا بويىغا يالاپ ئاپاردى. پود پولكوۋنىك يامغۇردا كېتىۋاتاتتى. بېشىغا ھەربىي شەپكە كىيمىگەن بۇ بوۋاينىڭ ئىككى تەرىپىدە بىردىن ژاندارما بار ئىدى. مەن ئۇلارنىڭ ئۇنى ئاتقىنىغا قارىمىدىم، ئەمما مىلتىق

ئاۋازىنى ئاڭلىدىم. ئۇلار ھازىر باشقا بىر ئادەمنى سوراق قىلماقتا، ئۇمۇ ئەسلىدىكى قىسمىدىن ئايرىلىپ قالغان ئوفىتسېر ئىدى. ئۇلار ئۇنى گەپ قىلغۇزمىدى. ئۇلار دەپتەردىن ئۇنى ئېتىپ تاشلاش بۇيرۇقىنى ئوقۇۋاتقاندا ئۇ يىغلاپ كەتتى. ئۇلار ئۇنى دەريا بويىغا ئېلىپ بارغان چاغدا، يەنە بىر ئادەم سوراق قىلىنىشقا باشلىدى. ئوفىتسېرلارنىڭ خىزمەت ئۇسۇلى مۇنداق بولدى: ئالدىدىكى سوراق قىلىنغۇچىنى مىلتىق بىلەن ئېتىپ ئۆلتۈرگۈچە، ئىككىنچى ئادەمنى كۆڭۈل قويۇپ سوراق قىلاتتى. ئۇلار مۇشۇنداق قىلىش ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ ئىنتايىن ئالدىراشلىقى، باشقا ھەرقانداق ئىشقا قارىيالمايدىغانلىقىنى ئىسپاتلىماقچىدى. مەن قانداق قىلىشىمنى بىلەلمەي قالدىم. ئۇلارنىڭ سوراق قىلىشىنى كۈتۈپ تۇرايمۇ ياكى پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ قېچىپ كېتەيمۇ؟ مەن ئۇلارنىڭ نەزىرىدە ئىتتالىيە ھەربىي كىيىمىنى كىيىۋالغان گېرمانىيەلىك ئىدىم، مەن ئۇلارنىڭ نېمىنى ئويلاۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ يەتتىم. بىراق، يەنىلا ئۇلارنىڭ كاللىسى بار ئىكەن ھەمدە ئۇلارنىڭ كاللىسى ئىشلەيدىكەن، دېگەن قاراشتا بولدۇم. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ياش يىگىتلەر ئىدى، ئۇلار ھازىر ۋەتىنىنى قوتقۇزماقتا ئىدى. ئىككىنچى كورپۇس تاگلىئامېنتو دەرياسىنىڭ ئارقا تەرىپىدە تەرتىپكە سېلىش، تولۇقلاش بىلەن بولۇۋاتىدۇ. ئۇلار ئەسلىدىكى ئارمىيە قىسمىدىن ئايرىلىپ قالغان مايور ۋە مايوردىن يۇقىرى دەرىجىلىك ئوفىتسېرلارنى ئۆلتۈرمەكتە ئىدى. ئۇنىڭدىن باشقا، ئۇلار ئىتتالىيە ھەربىي كىيىمىنى كىيىۋالغان گېرمانىيە قوتراتقۇچىلىرىنى دەرھال مىلتىق بىلەن ئېتىپ ئۆلتۈرمەكتە ئىدى. ئۇلار پولات قالپاق كىيىۋالغانىدى، بىز بۇ تەرەپتە ئىككىمىزلا پولات قالپاق كىيگەنىدۇق. بەزى ژاندارمىلارمۇ پولات قالپاق كىيىۋالغانىدى. قالغانلىرى كەڭ چېكىلىك شەپكە كىيىۋالغانىدى. بىز بۇنداق شەپكىلەرنى ئايروپىلان دەپ ئاتايتتۇق.

بىز يامغۇردا تۇردۇق. ئۇلار ھەر قېتىم بىر ئادەمنى سوراق قىلىپ، ئاندىن ئېتىپ تاشلايتتى. ئۇلار سوراق قىلغانلىكى ئادەمنى ئېتىپ تاشلاشتى. سوراق قىلغۇچىلارغا خەۋپ يوق ئىدى، شۇڭلاشقا ھايات - مامات مەسىلىسىنى بىر تەرەپ قىلغاندا پۇت - قولى چاقىقانلىقىنى چېكىدىن ئاشۇرۇۋەتتى، كەسكىن ھەربىي قانۇندا چاك تۇردى، ئۇلار ھازىر ئالدىنقى سەپتىن بىر پولك ئەسكەرنى باشلاپ كەلگەن پولكوۋنىكنى سوراق قىلىۋاتاتتى. ئۇلار يەنە چېكىنىۋاتقان قوشۇن ئىچىدىن ئۇچ ئوفىتسېرنى تۇتۇپ كېلىشتى.

— ئۇنىڭ بىر پولك ئەسكىرى قەيەردە؟

مەن ژاندارمىلارنى كۆزەتتىم. ئۇلار ھازىر يېڭى تۇتۇپ كېلىنگەنلەر بىلەن بەند بولۇپ كەتكەنىدى. باشقا ژاندارمىلار ھېلىقى پولكوۋنىكقا قاراپ تۇراتتى. مەن زوڭزايدىم، شۇنىڭ بىلەن تەڭلا ئوڭ - سول تەرەپتىكى ئىككى ئادەمدىن ئۆزۈمنى چەتكە ئېلىپ، بېشىمنى تۆۋەن قىلىپ دەريا تەرەپكە ئوقتەك يۈگۈردۈم. مەن دەريا بويىدا پۇتلىشىپ كېتىپ پالاقىدە دەريانا چۈشۈپ كەتتىم. دەريا سۈيى جاندىن ئۆتكۈدەك سوغۇق ئىدى، مەن كۈچۈمنىڭ بارىچە دەريانا چوڭقۇر چۆكۈپ كۆرۈنمىدىم. سۇدىن بېشىمنى چىقىرىپ بىر تىنىق ئېلىۋالدىم - دە، يەنە ئالدىراپ سۇ ئىچىگە مۆكۈۋالدىم. سۇ ئىچىدە يوشۇرۇنۇۋېلىش ئانچە قىيىن بولمىدى، چۈنكى مەن قېلىن كىيىنىۋالغانىدىم، پۇتۇمدا ئۆتۈكمۇ بار ئىدى، مەن ئىككىنچى قېتىم سۇ يۈزىگە چىققاندا، ئالدىمدا بىر ياغاچنىڭ لەيلەپ تۇرغانلىقىنى كۆردۈم. مەن ياغاچنى كاپپىدە تۇتۇۋالدىم - دە، بېشىمنى ياغاچنىڭ تېگىگە تىقىۋالدىم. يۈگىرىغا قاراشقا زادى پېتىنالمىدىم. قىرغاقتا قارىغۇم كەلمىدى، مەن قاچقان ۋاقتىمدا ۋە بىرىنچى قېتىم ئاستا بېشىمنى كۆتۈرگەندە، ئۇلار ماڭا قارىتىپ ئوق چىقىرىشقانىدى. مەن بېشىمنى كۆتۈرەي دېگەندە ئوق ئاۋازىنى ئاڭلىغانىدىم. ھازىر ھېچكىم ئوق چىقارمىدى. ياغاچ سۇ

يۆنىلىشى بويىچە لەيلەپ ئاقماقتا ئىدى، مەن بىر قولۇم بىلەن ئۇنى تۇتۇۋېلىپ قىرغاققا قارىدىم، دەريا قىرغىقىدىن ناھايىتى تېز يىراقلاپ كېتىۋاتقاندەك ھېس قىلدىم. دەريادا ياغاچلار ناھايىتى كۆپ ئىدى، دەريا سۈيى بەكمۇ سوغۇق ئىدى. مەن دولقۇن ئارا ئاقتىم، بىر كىچىك ئارالدا سۇ يۈزىنى سۆيۈپ تۇرغان تال چۈۋىلار ئارىسىدىن ئېقىپ ئۆتتۈم. مەن ئىككى قولۇم بىلەن ھېلىقى ياغاچنى چىڭ تۇتۇۋالدىم. ئۇ مېنى لەيلىتىپ ئېقىتىپ ماڭماقتا ئىدى. ئەمدىلىكتە دەريا قىرغىقى كۆرۈنمەيتتى.

ئوتتۇز بىرىنچى باب

مەن دەريادا زادى قانچىلىك ئاققانلىقىمنى بىلەلمىدىم. چۈنكى، دەريا سۇيى ناھايىتى تېز ئاقماقتا ئىدى. ئاققان ۋاقتىم ناھايىتى ئۇزاق ياكى قىسقا بولۇشى مۇمكىن. دەريا سۇيى ئىنتايىن سوغۇق ئىدى. سۇ دولقۇنلىغاندا سۇ يۈزىگە نۇرغۇن نەرسىلەر لەيلەپ چىقتى. بۇلار دەريا سۇيى ئۆرلىگەندە دەريا قىرغىقىدىن سۆرەپ چۈشكەن نەرسىلەر ئىدى. تەلىيىمگە بىر تال ئېغىر ياغاچنى قۇچاقلىۋالغانكەنمەن. بەدىنىم مۇزدەك سوغۇق سۇ ئىچىدە ئىدى. ئېڭىكىمنى ياغاچقا تىرىۋالدىم، ئىككى قولۇم بىلەن ئىمكانقەدەر ياغاچنى بوشراق قۇچاقلىدىم.

مەن پېيىمنىڭ تارتىشىپ قېلىشىدىن قورقتۇم، قىرغاققا چىقىۋېلىشقا زارىقتىم. مەن دەريادا ئۇزۇن ئەگرى يۆنىلىش بويىچە ئاقتىم. تاڭ يورۇشقا باشلىدى. مەن دەريا قىرغىقىدىكى چاتقاللىقنى كۆردۈم، ئالدىمدا دەل ـ دەرەخلەر توپ ـ توپ ئۆسكەن كىچىك ئارال بار ئىدى. دەريا سۇيى مېنى ئارالغا قاراپ ئېقىتىپ كېتىۋاتاتتى. مەن شۇ چاغدا ئۆتۈك ۋە كىيىملىرىمنى سېلىۋېتىپ، قىرغاققا ئۈزۈپ بارسام قانداق بولىدىغانلىقىنى بىلەلمىدىم، ئاخىر بۇنداق قىلىشتىن يالتايدىم. مەن شۇ چاغدا چوقۇم قىرغاققا چىقالايمەن، دەپ ئويلايتتىم، مەيلى قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، بىر ئامال قىلىشىم كېرەك ئىدى. ئەگەر قىرغاققا چىققان ۋاقتىمدا پۇتۇم يالىڭاچ بولسا ئۇ چاغدا چاتاق بولاتتى. مەن ئىلاج بار مېستېرىغا بېرىۋېلىشنى ئويلايتتىم.

مەن قىرغاققا يېقىنلاپ قالغانىدىم. بىراق، شۇئانلا يەنە ئېقىپ

كەتتىم. كېيىن يەنە بىر ئاز يېقىنلاشتىم، مەن ياغاچ بىلەن ئاستا ئېقىۋاتاتتىم. قىرغاقتا خېلىلا يېقىنلىشىپ قالغانىدىم. مەن قىرغاقتىكى بۇك - باراقسان مەجنۇنتاللارنى كۆردۈم. ياغاچ ئاستا - ئاستا ئاقماقتا ئىدى. دەريا قىرغىقى ئارقامدا قالغانىدى، مەن ئەمدى بىر قاينامغا كېلىپ قالغانلىقىمنى بىلدىم. مەن ئاستا ئاقماقتا ئىدىم، يەنە قىرغاقتا خېلىلا يېقىنلاپ قالغانلىقىمنى كۆرگەن ۋاقتىمدا، بىر قولۇم بىلەن ياغاچنى چىڭ تۇتۇپ، يەنە بىر قولۇمدا سۇ ئۈزدۈم، قىرغاققا يېقىنلىشىش ئۈچۈن تېخى پۇتۇمنىمۇ ئىشقا سالدىم. ئەمما، يەنىلا ئورنۇمدىن سىلجىلىيالمىغانىدىم. مەن قاينام يۆگەپ كېتەرمۇ، دەپ ئەندىشە قىلدىم. بىر قولۇمدا ياغاچنى چىڭ تۇتۇپ، ئىككى پۇتۇمدا ياغاچنىڭ يېنىنى جېنىمنىڭ بارىچە قىرغاق تامان ئىتتەرمەكتە ئىدىم. قىرغاقتىكى چاتقاللىقنى ئېنىق كۆردۈم. ئەمما، بارلىق كۈچۈم بىلەن تىركىشىپ ئۈزگەن بولسامۇ، ئېقىن يەنە مېنى سۆرەپ ئېقىتىپ كەتتى. مەن بۇ چاغدا ئۆزۈمنىڭ سۇغا غەرق بولىدىغانلىقىمنى ئويلاپ يەتتىم. چۈنكى، ئۆتۈكۈم ناھايىتى ئېغىرلىشىپ كەتكەنىدى. ئەمما، مەن يەنىلا سۇ ئۈزۈپ جان تالاشماقتا ئىدىم. بېشىمنى كۆتۈرسەم قىرغاقنىڭ يېنىغا بېرىپ قاپتىمەن، شۇنىڭ بىلەن جان تىكىپ ئۈزدۈم. ئىككى پۇتۇم بىلەن ئېغىر ئىدى، هودۇقۇپ ئەس - هوشۇمنى يوقاتقانىدىم. مەن ئاخىر تىرىشىپ - تىرمىشىپ قىرغاققا بېرىپ سۆگەت شېخىغا ئېسىلۇالدىم. ئەمما، يۇقىرىغا چىقىشقا ماجالىم قالمىغانىدى. بىراق، كۆڭلۈمگە شۇ ئىش ئايان ئىدىكى، هازىر ئۆلۈپ كېتىش خەۋپى يوق ئىدى. مەن ياغاچ بىلەن ئېقىپ يۈرگەن ۋاقتىمدا باشتىن - ئاخىر سۇغا غەرق بولۇپ كېتىشىمنى ئويلىمىغانىدىم. بايىاتىن بېرى كۆچىنىپ كەتكەنلىكىم ئۈچۈنمىكىن، مەيدەم، ئاشقازىنىم ئاغرىپ قۇسقۇم كەلمەكتە ئىدى. مەن سۆگەت شېخىنى تۇتۇۋېلىپ ئاغرىقنىڭ پەسىيىشىنى كۈتتۈم. كۆڭلۈمنىڭ ئېلىشىشى ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن

يۇقۇ كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

دەرەخلىك تەرەپكە ياماشتىم. يەنە بىر دەم دېمىنى ئېلىۋالدىم، ئىككى قولۇم بىلەن سۆگەتنى قۇچاقلاپ تۇرۇپ بىر تال سۆگەت شېخىنى چىك تۇتۇۋالدىم، ئاندىن چاتقالغا ياماشتىم، دەرەخ ئارىلىرىدىن ئۆتۈپ ئاخىر قىرغاققا چىقىۋالدىم. بۇ چاغدا تاك سۇزۇلۇشكە باشلىغانىدى. مەن بىرمۇ ئادەم كۆرمىدىم، مەن دەريا قىرغىقىدا دەريا شاۋقۇنى ۋە يامغۇر ئاۋازىنى ئاڭلاپ ياتتىم.

بىر دەمدىن كېيىن ئورنۇمدىن تۇرۇپ دەريا قىرغىقىنى بويلاپ ماڭدىم. مەن دەريانىڭ مۇشۇ تەرىپىدە كۆۋرۈكنىڭ يوقلۇقىنى، لاتىساناغا بارمىسام بولمايدىغانلىقىنى بىلەتتىم. مەن ھازىر ئۆزۈمنىڭ سان ۋېتتونىڭ قارشى تەرىپىدە ئىكەنلىكىمنى پەرەز قىلدىم، قانداق قىلىشىم كېرەكلىكى توغرىسىدا ئويلاشقا باشلىدىم. ئالدىمدا دەريا قۇيۇلىدىغان بىر ئۆستەڭ بار ئىدى. مەن ئاشۇ ئۆستەڭ تەرەپكە قاراپ ماڭدىم. مەن ھازىرغىچە ئادەم قارىسىنى كۆرمىدىم، ئۆستەڭنىڭ قىرغىقىدىكى چاتقاللىقنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ ئۆتۈكۈمنى سېلىپ ئىچىدىكى سۇنى تۆكۈۋەتتىم. مەن ھەربىيچە كىيىم ـ كېچەكلىرىمنى سېلىۋېتىپ يانچۇقۇمدىن ھەمىيىنىمنى ئالدىم، ئىچىدە گۇۋاھنامە ۋە پۇل بار ئىدى. گۇۋاھنامە ۋە پۇل ھۆل بولۇپ كېتىپتۇ. مەن كىيىملىرىمنى يېيىپ قۇرۇتتۇم، ئۆتۈكۈمنىمۇ قۇرۇتتۇم. ئاندىن كۆڭلەك، تامبىلىمنى قۇرۇتتۇم، بەدىنىمنى بىر قۇر ئۇۋۇلاپ ئۇ يەر ـ بۇ يەرلىرىمنى ئۇرۇپ، ئاندىن كىيىمىمنى كىيىۋالدىم، ئەمما شەپكەم چۈشۈپ قالغانىدى.

مەن چاپىنىمنى كىيىشتىن ئىلگىرى ئاۋۋال يەڭ بەلگىلىرىنى كېسىۋېلىپ پۇلۇم بىلەن قوشۇپ يانچۇقۇمغا سېلىپ قويدۇم، پۇلۇم ھۆل بولۇپ كەتكەن بولسىمۇ ئىشلەتكىلى بولاتتى. پۇلنى ساتاپ باقسام ئۇچ مىڭ لىرادىن كۆپرەك ئىكەن. مەن بىلىكىمنى ئۇۋۇلاپ قان ئايلىنىشىنى راۋانلاشتۇردۇم، مەن قوي يۇڭىدا توقۇلغان مايكا كىيىۋالغانىدىم، يول ماڭساملا توڭلاپ كەتمەيتتىم. تاپانچامنى ژاندارمىلار تارتىۋالغانىدى. مەن ھازىر

تاپانچا قاپچۇقىنى چاپىنىمنىڭ ئىچىگە قىستۇرۇۋالدىم، ئۇچامدا پىلاش بولمىغاچقا يامغۇردا ناھايىتى توڭلاپ كەتتىم. مەن قانال قىرغىقىنى بويلاپ ماڭدىم، بۇ چاغ كۈندۈز ئىدى، يېزا - قىشلاقلار چۆلدەرەپ قالغانىدى. ئېتىز - ئېرىقلارمۇ سازلىقلاردەكلا كۆرۈنەتتى. ئالدىمىزدىكى يىراق جايدا بىر قوڭغۇراق مۇنارى تۇزلەڭلىكتە قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى. مەن بىر تاشيولغا چىقتىم. ئالدىمدا بىر بۆلەك ھەربىي قىسىم يولدىن ئۆتۈۋاتاتتى. مەن يول بويىدا دېڭگوسلاپ ئالدىمغا قاراپ ماڭدىم، ئۇلار يېنىمدىن ئۆتۈپ كەتتى، ماڭا قاراپمۇ قويمىدى. بۇ دەريا بويىغا باردىغان پىلىموتچى تارماق ئەترەت ئىدى. مەن تاشيولدا داۋاملىق ماڭدىم. مەن شۇ كۈنى ۋېنتسىيە تۇزلەڭلىكىدىن ئۆتتۈم، بۇ تۆۋەن تۇزلەڭلىك بەلباغ ئىدى، يامغۇر ياغسىلا ئادەمنى تېخىمۇ زېرىكتۈرۈپ قويياتتى. دېڭىز بويى شورتاڭلىق، پاتقاق بولۇپ، يول يوق دېيەرلىك ئىدى. يوللارنىڭ ھەممىسى دەريانى بويلاپ دېڭىزغا تۇتىشاتتى. مەن يېزا - قىشلاقلاردىن ئۆتۈش ئۈچۈن قانال بويىدىكى ئەگرى - بۈگرى چىغىر يولدا مېڭىشىم لازىم ئىدى. مەن شىمالدىن جەنۇبقا قاراپ مېڭىپ، ئىلگىرىكى تۆمۈرىيول لىنىيەسىدىن ۋە نۇرغۇن يوللاردىن ئۆتتۈم. ئاخىر بىر چىغىر يولنىڭ بېشىغا چىقىپ، پاتقاق يەر بىلەن مېڭىپ تۆمۈرىيول لىنىيەسىگە يېتىپ باردىم. بۇ ۋېنتسىيەدىن تىرېستېغا باردىغان غول لىنىيە ئىدى. بۇ مەزمۇت، ئېگىز توسمىلىق، ئۇلى مۇستەھكەم، قوش رېلىسلىق تۆمۈرىيول ئىدى. رېلىسنىڭ ئۇ تەرىپىدىن ئانچە يىراق بولمىغان جايدا كۆتۈش پونكىتى بار ئىدى. مەن بايىاتىن شىمال تەرەپتىكى يېزا - قىشلاقلاردىن ئۆتكەن ۋاقتىمدا بىر پويىز بۇ يولدىن ئۆتۈپ كەتكەنىدى. يول تۇز، تەپتەكشى بولغانلىقتىن يىراقنى كۆرگىلى بولاتتى، مەن پورتوگرۇئارىيە تەرەپتىن پويىز كېلىپ قېلىشى مۇمكىن، دەپ ئويلىدىم. كۆزۈم مۇھاپىزەتچىلەردە ئىدى. ئۆزۈم توسمىغا ئېسىلىپ تۇراتتىم، شۇنداق بولغاندا تۆمۈرىيولنىڭ

ئىككى تەرىپىنى كۆرگىلى بولاتتى. كۆۋرۈك مۇھاپىزەتچىسى يول بويلاپ كۆۋرۈككە قاراپ مېڭىپ كەتتى. مەن ئۇ يەردە ئاچ قورساق، پويىزنىڭ كېلىشىنى كۈتۈپ تۇردۇم. مەن تۇزلەڭلىكتە كۆرگەن ھېلىقى پويىز ناھايىتى ئۇزۇن ئىدى، ئەمما ئىنتايىن ئاستا ماڭماقتا ئىدى، مۇشۇنداق سۈرئەتتە ماڭغان پويىزغا چىقىۋېلىشىم تامامەن مۇمكىن ئىدى. مەن بىر ھازا كۈتۈپ ئىچىم تىتىلداپ كەتتى. ئاخىر پويىزمۇ كەلدى. پويىز ئۇدۇل كېلىۋاتقان، يېقىنلاشقانسېرى چوڭ كۆرۈنمەكتە. مەن كۆۋرۈكتىكى مۇھاپىزەتچىگە قارىسام، ئۇ كۆۋرۈكنىڭ بۇ تەرىپىدە مېڭىۋېتىپتۇ. ئەمما، ئۇ رېلىسنىڭ ئۇ تەرىپىدە ئىدى. بۇنداق ئەھۋالدا پويىز بۇ يەرگە كەلگەندە مېنى دالدىغا ئالاتتى. مەن پاراۋۇزنىڭ يېقىنلىشىشىغا قاراپ تۇردۇم. ئۇ كۈچۈنۈپ ماڭماقتا ئىدى. ئەسلىدە ۋاگونلارنى يېپىپ قويۇشاتتى. مەن پويىزدا جەزمەن مۇھاپىزەتچىنىڭ بارلىقىنى بىلەتتىم. مەن مۇھاپىزەتچىنىڭ قەيەردىلىكىنى بىلمەكچى بولدۇم. ئەمما، ئۆزۈم يوشۇرۇنۇپ تۇرغانلىقىم ئۈچۈن كۆرەلمىدىم. پويىز مەن تۇرغان جايغا يېقىنلاپ قالدى، پويىز ئالدىمدىن ئۆتۈشكە باشلىغاندا گەرچە تۇزلەڭلىكتە كېتىۋاتقان بولسىمۇ، يەنىلا ناھايىتى كۈچەپ ھالىدىن كەتكەندەك ماڭماقتا ئىدى. پويىز پاراۋۇزى ئۆتۈپ كېتىشىگىلا ئورنۇمدىن ئىرغىپ تۇردۇم ـ دە، كەينى ـ كەينىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ۋاگونلارغا يېقىنلاشتىم. مۇھاپىزەتچى كۆرۈپ قالسىمۇ، مەن رېلىسنىڭ يېنىدا تۇرغاچقا ئانچە گۇمان قىلىپ كەتمەيتتى. پېچەتلىتىۋېتىلگەن بىرنەچچە يۈك ۋاگونلىرى ئۆتۈپ كەتتى. ئارقىدىن ئۇستى ئوچۇق بىر ۋاگون يېتىپ كەلدى. ۋاگون ناھايىتى پەس ئىدى، ئۇلار ئۇنى «ئويمانلىق كېمىسى» دەپ ئاتىشاتتى، ئۇستىگە بىرېزىنت يېپىلغانىدى، ئۇ ئۆتۈپ كېتەي دېگەندە ئېتىلىپ بېرىپ ۋاگونىنىڭ ئارقىسىدىكى تۇتقۇچنى تۇتۇۋېلىپ ئۇستىگە چىقىۋالدىم. مەن «ئويمانلىق كېمىسى» بىلەن بىر ئېگىز يۈك

ۋاگونىڭ ئارىلىقىدا تۇرۇۋالدىم. بىرەرى مېنى كۆرۈپ قالمىغاندەك قىلاتتى. مەن تۇتقۇچنى چىڭ تۇتۇپ زوڭزىيىپ ئولتۇرۇۋالدىم. ئىككى ۋاگوننى چېتىشتۇرىدىغان ئوقنىڭ ئۈستىگە دەسسەپ تۇردۇم. پويىز كۆۋرۈككە يېقىنلاشقاندا ھېلىقى مۇھاپىزەتچى ئېسىمگە كەلدى، پويىز ئۆينىڭ يېنىدىن ئۆتكەندە ئۇ ماڭا قاراپ قويدى. ئۇ بىر بالا ئىدى، ئۇنىڭ قالپىقى ناھايىتى چوڭ ئىكەن، مەن ئۇنى مەنىستىمىگەن ھالدا قاراپ قويدۇم. ئۇ شۇ زامان بېشىنى بۇرىۋالدى. ئۇ مېنى پويىز خىزمەتچىسى دەپ قالغان چېغى. بىز ئۆتۈپ كەتتۇق. ئۇ ئارقىدىكى ۋاگونغا خۇشياقمىغاندەك قاراپ قويدى. مەن بىرىزىنتىنىڭ قانداق تېگىلغانلىقىنى كۆزەتتىم. بىرىزىنتىنىڭ يېنىدا ئىزمىسى بار ئىكەن، ئىزمىغا ئارقان ئۆتكۈزۈپ باغلاپ قويۇپتۇ. مەن خەنجىرىمنى ئېلىپ ئارقانىنى كېسىۋەتتىم، ئىچىگە قولۇمنى تىقىپ سىلاپ باقتىم. بىرىزىنتىنىڭ ئىچىدە قاتتىق نەرسىلەر كۆتۈرۈلۈپ چىقىپ قاپتۇ. بىرىزىنت يامغۇردا ھۆل بولۇپ كەتكەچكە، تېگىق ناھايىتى چىگىپ كېتىپتۇ. مەن بېشىمنى كۆتۈرۈپ ئالدىمغا قارىدىم، ئالدىدىكى يۈك ۋاگوندا بىر مۇھاپىزەتچى بار ئىكەن، بەختىمگە يارىشا ئۇ ماڭا ئارقىسىنى قىلىپ تۇراتتى. مەن تۇتقۇچنى قويۇۋېتىپ بىرىزىنتىنىڭ ئىچىگە ئۆملەپ كىرىپ كەتتىم. پېشانەم بىر نەرسىگە قاتتىق تېگىپ كەتتى، تەگكەندىمۇ قاتتىق تەگدى. پېشانەمدىن قان ئېقىشقا باشلىدى، ئەمما مەن يەنىلا ئىچكىرىلەپ كىرىپ، تۇپتۇز يېتىۋالدىم، ئاندىن كەينىمگە بۇرۇلۇپ بىرىزىنتنى چىڭ چىگىپ قويدۇم.

بىرىزىنتنىڭ ئاستىدا ئەسلىدە توپ ـ زەمبىرەكلەر بار ئىكەن. توپ ـ زەمبىرەكلەرگە سىلىقلاش مېيى ۋە ياغ سۈرتۈپ قويۇلغاچقا، مەززىلىك پۇرايتتى. مەن بىرىزىنتنىڭ ئۈستىگە چۈشۈۋاتقان يامغۇر ۋە رېلىسنىڭ تاراق ـ تۇرۇق ئاۋازىنى ئاڭلاپ ياتتىم، تۆشۈكلەردىن كىرىپ تۇرغان يورۇقتا توپ ـ

زەمبىرەكلەرنى كۆردۇم. زەمبىرەككە بىرىزىنت قاپ كىيدۇرۇپ قويۇپتۇ. بۇلارنى ئۇچىنچى كورپۇس ئەۋەتكەن بولسا كېرەك.

پىشانەم ئىششىپ كەتكەنىدى. مەن يارىغا چىقىلماي يېتىۋەردىم. يارا ئېغىزىدىكى قانلار قېتىشقاندىن كېيىن بىر - بىرلەپ سويۇۋەتتىم. بۇنىڭلىق بىلەن ھېچ ئىش ھەل بولمايتتى. قولۇمدا پەلىيىم يوق ئىدى، [redacted] قەت بارماقلىرىمدا سىلاپ قويدۇم، ئاندىن بىرىزىنتتىن تېمىپ چۇشۇۋاتقان يامغۇر سۇيىدە يېڭىمنى ھۆللەپ قان داغلىرىنى تازىلىۋەتتىم، ئۆزۇمنىڭ ئاشۇ ھالىتى بىلەن باشقىلارنىڭ دەققىتىنى تارتىپ قويماي دەپ ئويلىدىم. مەن پويىز مېستىرىغا بېرىشتىن ئىلگىرى چۇشۇۋېلىشىم كېرەكلىكىنى بىلەتتىم، چۇنكى ئۇ يەرگە بارغاندا چوقۇم بۇ نەرسىلەرنى تاپشۇرۇۋالغىلى ئادەم كېلىدۇ. ھازىر ئۇلارغا زىياننى تولدۇرۇۋېلىش ئۈچۈن توپ - زەمبىرەك لازىم. ئۇلار بۇنى ئۇنتۇپ قالمايتتى. قورسىقىم بەكلا ئېچىپ كېتىۋاتاتتى.

ئوتتۇز ئىككىنچى باب

مەن ئۇستى ئوچۇق يۇك ۋاگونىدا ياتىمەن، يېنىمدا زەمبىرەك، ئۇستۇمدە بىرېزېنت. توغلاپ، قورسىقىم ئېچىپ كەتتى، مىڭ تەستە يېنىمغا ئۆرۈلۈپ بىلىكىمنى ياستۇق قىلىپ ياتتىم. تىزىم قېتىۋالغان بولسىمۇ، ھېلىھەم ياخشى ئىدى، ۋالېنتىنى ئوپېراتسىيەنى ھەققەتەن ياخشى قىپتىكەن. چېكىنىش مەزگىلىدە يولنىڭ يېرىمىنى دېگۈدەك پىيادە ماڭدىم، كېيىن تاگلىئامېنتو دەرياسىدا خېلى ئۇزاق ئۇزدۇم، لېپىكىمگە ھەققەتەن يۇز كېلەلمەيمەن. لېپىكىمنىڭ بىرى دوختۇرنىڭ، يەنە بىرى ئۆزۈمنىڭ ئىدى. ئادەمنىڭ بەدىنى ئوپېراتسىيە قىلىنغاندىن كېيىن ئۆزىگە تەۋە بولماي قالىدىكەن، كاللا مېنىڭ، قورساق ئىچىدىكى ئەزالارمۇ مېنىڭ، ھازىر ئاشۇ ماڭا تەۋە بولغان قورسىقىم بەك ئېچىپ كەتتى، ئۇچەيلىرىم چاپلىشىپ قالاي دېدى، سانجىپ ئاغرىۋاتاتتى. كاللا مېنىڭ بولغان بىلەن ئىشلىتەلمەيۋاتىمەن. ئۇنى تەپەككۇر قىلدۇرۇرالمايۋاتىمەن، ئۇ پەقەت خاتىرە قالدۇرۇۋاتىدۇ، بىراق قالدۇرغان خاتىرىلەر ئانچە كۆپ ئەمەس.

مەن كاتېرىنىنى ئەسلىشىم كېرەك ئىدى، ئەمما ئۆزۈمگىمۇ ئايان، ئۇنى ئويلىسام ساراڭ بولۇپ قالىمەن، چۈنكى مېنىڭ ئۇنى يەنە كۆرەلەيدىغانغا ئىشەنچىم يوق. شۇڭا، ئۇنى ئويلاشقا جۈرئەت قىلالمايۋاتىمەن، مۇنداقلا سېغىنىپ قويۇۋاتىمەن. پويىز تاراق - تۇرۇق ئاۋاز چىقىرىپ كېتىۋاتقاندا ئۇنى بىرئاز سېغىنىپ قېلىۋاتىمەن. بىرېزېنتنىڭ تۆشۈكىدىن ئازراق يورۇق كىرىۋاتىدۇ. مەن گويا كاتېرىن بىلەن پويىزدا تاختاي ئۇستىدە،

قاتتىق تاختاي ئۇستىدە ياتماقتىمەن. بۇ مەندىكى ئوي - پىكىر بولماستىن، بەلكى بىر خىل تۇيغۇ ئىدى. بۇ خىل تۇيغۇ ئادەمنى ئازابلايتتى. چۈنكى، بىز بەك ئۇزاق ۋاقىت ئايرىلىپ كەتكەنىدۇق. ھازىر كىيىمىم ھۆل، تاختايدىن ئازراق سىيرىلىپ كەتسەملا تېرىكىپ كېتىۋاتىمەن. قاتتىق تاختاينى خوتۇن قىلىپ قۇچاقلاپ يېتىۋاتىمەن.

سەن بەلكىم تۇز تاختايلىق ۋاگوننى ياكى بىرىزىنت قاپ كىيدۇرۇلگەن توپ - زەمبىرەكنى، ياكى ۋازىلىن سۇرتۇلگەن توپ - زەمبىرەك ھىدىنى ۋە ياكى يامغۇر سۇيى تېمىپ تۇرغان بىرىزىنتنى ياخشى كۆرمەسلىكىڭ مۇمكىن. بىراق، ئادەم بىرىزىنتنىڭ ئاستىدا تۇرسىمۇ خېلى ياماق ئەمەس تۇيغۇدا بولىدىكەن، توپ - زەمبىرەك بىلەن بىللە تۇرۇش خېلىلا كۆڭۈللۈك ئىش ئىكەن. ئەمما، سەن باشقا بىر كىشىنى ياخشى كۆرسەن. ئۇنىڭ پويىزدا يوقلۇقى ئېنىق. شۇڭا، ئۇنى يېنىمدا بار دەپ خىيال قىلاي دېسەڭمۇ قىلالمايسەن. ھازىر ساڭا ناھايىتى ئېنىقكى، سەن تولىمۇ سەگەك، تولىمۇ سوغۇققان، ناھايىتى سوغۇققان دېگەندىن كۆرە، ناھايىتى سەگەك، ناھايىتى مەنسىز دېگەن ياخشىراق. سەن ۋاگوندا يېتىپ بىر دۆلەت ئارمىيەسىنىڭ چېكىنىۋاتقانلىقى ۋە يەنە بىر دۆلەت ئارمىيەسىنىڭ ھۇجۇم قىلىۋاتقانلىقىدەك كەچۈرمىشنى ئويلاۋاتىسەن، ھازىر كۆرۈۋاتقىنىڭ پەقەتلا مەنسىزلىك. سەن بىرنەچچە قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلى ۋە قۇتقۇزۇش خادىملىرىنى يوقتىپ قويدۇڭ. سېنى بىر تۇرلۇك ماللار ماگىزىنىنىڭ مال ساتقۇچىسى دەيلى، ئۇ مال ساتقۇچى بىر قېتىملىق ئوت ئاپىتىدە ماگىزىنىدىكى ماللاردىن ئايرىلىپ قالدى. ھالبۇكى، ئۇ ماللار ئوت ئاپىتى سۇغۇرتىسىغا قاناشتۇرۇلمىغانىدى. سەن ھازىر ئۇلاردىن يىراقلاپ كەتتىڭ. سېنىڭ يەنە ئۇستۇڭگە ئالغۇدەك مەسئۇلىيىتىڭ قالمىدى. ناۋادا تۇرلۇك ماللار ماگىزىنى ئوت ئاپىتىدىن كېيىن ئۇ مال ساتقۇچىنى تەلەپپۇزى توغرا ئەمەس ئىكەن دەپ ئېتىپ

تاشلىماقچى بولسا، ئۇنداقتا تۇرلۇك مالار ماگنزىنى قايتا تجارەت باشلىغاندا ئۇ مال ساتقۇچىنىڭ قايتىپ كېلىشىدىن ئۈمىد كۈتمىسىمۇ بولىدۇ. بۇ جەزمەن شۇنداق بولىدۇ. ئۇ مال ساتقۇچى باشقا كەسىپ تېپىشى مۇمكىن. پەقەت ساقچىلار تۇتۇپ كەتمىسىلا، ئۇ چوقۇم شۇنداق قىلىدۇ.

قەھر ـ غەزىپىم دەريادا يۈيۈلۈپ كەتتى. ھەرقانداق مەجبۇرىيەت، مەسئۇلىيەت دېگەنلەر ئوخشاشلا يۇيۇلۇپ كەتتى. ئەمەلىيەتتە مېنىڭ مەجبۇرىيىتىم ژاندارمىلار قول ئۇزارتىپ ياقامدىن تۇتۇپ بوغقاندىلا ئاخىرلاشقانىدى. مەن تاشقى شەكىلگە بېرىلىپ كەتمەيتتىم. ئەمما، ھازىر ھەربىيچە كىيىم ـ كېچەكلىرىمنى سېلىۋەتتىم، يېڭىمدىكى يۇلتۇزلۇق بەلگىلەرنى سۆكۈۋەتتىم. بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىشلارنىڭ قولايلىق بولۇشىنى نەزەردە تۇتقانلىقىمدىن بولدى. بۇنىڭ شان ـ شەرەپ بىلەن ئالاقىسى يوق ئىدى. مەن ئۇلارغا قارشى تۇرمايمەن، مەن پەقەت بۇ ئىشتىن قولۇمنى يۇيۇۋەتسەملا بولدى. ئۇلارنىڭ ئىشلىرىنىڭ كۆڭۈللۈك بولۇشىنى تىلەيمەن. دۇنيادا يەنە ئاق كۆڭۈل، باتۇر، سوغۇققان ۋە ئاقىلانە ئادەملەر بار، ئۇلار شان ـ شەرەپكە نائىل بولۇشى كېرەك. ئەمما، بۇ مېنىڭ شەخسىي ئۇرۇشۇم ئەمەس، مەن پەقەت بۇ ئەبجەق پويىزنىڭ بالدۇرراق مېستىرىغا بېرىشىنى ئۈمىد قىلىمەن. بۇنداق بولغاندا تاماق يېيەلەيمەن، پىكرىمنى توختىتالايمەن. مەن پىكرىمنى توختاتمىسام بولمايدۇ.

پىئانىنى ئۇلارغا مېنىڭ ئېتىپ تاشلانغانلىقىمنى ئېيتىدۇ. ئۇلار ئېتىپ تاشلانغان ئادەملەرنىڭ يانچۇقىنى ئاختۇرۇپ گۇۋاھنامىلىرىنى ئېلىۋالىدۇ. ئەمما، ئۇلار مېنىڭ گۇۋاھنامىلىرىنى ئېلىۋالمىدى، ئۇلار مېنى دەريادا غەرق بولۇپ ئۆلدى دېيىشەر، ئامېرىكا تەرەپ قانداق خەۋەر تاپشۇرۇۋالىدۇ، بۇنى بىلگىلى بولمايدۇ. يارىلىنىش ۋە ياكى باشقا سەۋەبلەر بىلەن ئۇلۇپ كەتتى دېيىشەر. ئاھ، ئاق كۆڭۈل پەرۋەردىگارىم، مەن ھەقىقەتەن ئېچىرقاپ كەتتىم. ئىلگىرى ئاشخانىدا بىللە تاماق

يەيدىغان ھېلىقى پوپنىڭ ھازىر نېمە بولۇپ كەتكەنلىكىنى بىلمەيمەن. يەنە رىنالدىنمۇ بار، ئۇلار ناۋادا يىراق جايغا چىكىنىپ كەتمىگەن بولسا، بەلكىم پوردىنونېدا تۇرۇۋاتقاندۇ. ھەي، مەن بۇگۈن ئۇنى يەنە كۆرەلمەيدىغان بولدۇم. مەن ئۇلارنى كۆرەلمەيدىغان بولدۇم. بىزنىڭ بىللە ياشايدىغان كۈنلىرىمىز ئاخىرلاشتى. مەن ئۇنىڭ سىفلىس كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغانلىقىغا ئىشەنمەيمەن. باشقىلارنىڭ ئېيتىشىچە، ناۋادا بۇ كېسەلنى داۋالاشنى بالدۇرراق باشلىسا، كېسەلنىڭ ئەھۋالى ئېغىرلىشىپ كەتمەيدىكەن. ئۇ بۇ كېسەلگە گىرىپتار بولۇپ قالدىم، دەپ ئەندىشە قىلمۇاتىدۇ. ئەگەر مەنمۇ مۇشۇ كېسەلگە گىرىپتار بولۇپ قالغان بولسام، ئەندىشە قىلىشىم مۇمكىن، ھەرقانداق ئادەم ئەندىشە قىلغان بولاتتى. مەن تۇغۇلۇشتىنلا بەك كۆپ خىيال قىلمايتتىم، پەقەت تاماق يېيىشنىلا بىلەتتىم. ئاھ، پەرۋەردىگارىم، مەن پەقەت تاماق يېيىشنىلا بىلەتتىم. يېيىش، ئىچىش، كاتېرىن بىلەن بىللە بولۇش، ئېھتىمال بۇگۈن كېچىدە شۇنداق بولۇشى مۇمكىن، ياق، بۇ مۇمكىن ئەمەس، ئەمما ئەتە كەچتە بىر ۋاخ ياخشى غىزا، كارىۋات، ئەدىيال، تەييار بولغان بولىدۇ. بىز مەڭگۈ ئايرىلمايمىز، ماڭساق بىللە ماڭمىز. بەلكىم ناھايىتى تېز مېڭىشمىز كېرەكتۇ ! ئۇ مەن بىلەن بىللە كېتىشنى خالايدۇ. مەن ئۇنىڭ مەن بىلەن بىللە كېتىدىغانلىقىنى بىلمەن، بىز قاچان كېتىمىز؟ بۇ ئەستايىدىل مۇھاكىمە قىلىشقا تېگىشلىك ئىش. قاراڭغۇ چۈشمەكتە، مەن پويىزدا يېتىپ بارىدىغان جاينى ئويلىماقتىمەن، بارىدىغان جاي كۆپ، ئەلۋەتتە !

A FAREWELL TO ARMS

تۆتىنچى قىسىم

ئوتتۇز ئۇچىنچى باب

سۇبھى ۋاقتى، پويىز مىلان ۋوگزالىغا كىرىش ئۇچۇن ئاستىلىدى، مەن دەرھال پويىزدىن چۇشۇۋالدىم. مەن رېلىستىن ئۆتۈپ ئىمارەتلەرنى ئارىلاپ بىر يولغا كىردىم. ئۇ يەردە بىر قاۋاقخانا ئوچۇق ئىكەن، قاۋاقخانىغا كىرىپ بىر ئىستاكان قەھۋە ئىچمەكچى بولدۇم. قاۋاقخانىنى سەھەردە تازىلىغانلىقى چىقىپ تۇراتتى. قەھۋە ئىستاكانىغا قوشۇق سېلىپ قويۇپتۇ. شىرە ئۇستىدە ئىستاكان قالدۇرغان يۇمىلاق چەمبىرەك ئىزى بار ئىكەن. دۇكاندار پەشتاختىنىڭ ئارقىسىدا ئىكەن. ئىككى ئەسكەر شىرەنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپتۇ. مەن پەشتاختىنىڭ بىر چېتىدە تۇرۇپ بىر ئىستاكان قەھۋە ئىچتىم، بىر پارچە بولكا يېدىم، كالا سۇتى ئارىلاشتۇرۇلغان قەھۋە كۇل رەڭ كۆرۈنەتتى. مەن بىر پارچە بولكىنى قايماققا مىلىدىم، دۇكاندار ماڭا قاراپ تۇراتتى.

— بىر رومكا كىراپا ۋىسكىسى كەلتۇرەيمۇ؟

— ياق، رەھمەت سىزگە.

— مەن مېھمان قىلغان بولاي، — ئۇ شۇنداق دەپ بىر رومكا ۋىسكى قۇيۇپ ئالدىمغا ئىتتىرىپ قويدى، — ئالدىنقى سەپنىڭ ئەھۋالى قانداقراق؟

— مەن نەدىن بىلەي؟

— ئۇلار مەست بولۇپ قاپتۇ، — دېدى ئۇ ھېلىقى ئىككى ئەسكەرنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ. مەن بۇنىڭغا ئىشەنمىدىم، ئۇلارنىڭ تۇرقىدىن مەست بولۇپ قالغانلىقى ئېنىق بىلىنىپ تۇراتتى.

— ئالدىنقى سەپنىڭ ئەھۋالىنى ماڭا ئېيتىپ بېرىڭە، —

يۇيۇ كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

دېدى ئۇ.

— ئالدىنقى سەپنىڭ ئەھۋالىنى مەن نەدىن بىلەي؟

— مەن سىزنىڭ قېچىپ كەلگەنلىكىڭىزنى، ھازىر پويىزدىن چۈشكەنلىكىڭىزنى بىلۈۋالدىم.

— ئالدىنقى سەپ زور كۆلەمدە چېكىنىۋاتىدۇ.

— گېزىتنى كۆردۈم، زادى نېمە بولۇۋاتىدۇ؟ ئۇرۇش ئاياغلاشتىمۇ؟

— ئۇنداق دېگىلى بولماس.

ئۇ يەنە بىر رومكا كىراپا ۋىسكىسى قۇيدى.

— سىزنىڭ قىينىچىلىقىڭىز بولسا، مەن سىزنى ئېلىپ قالاي، — دېدى ئۇ.

— مېنىڭ ھېچقانداق قىينىچىلىقىم يوق.

— ناۋادا قىينىچىلىقىڭىز بولۇپ قالسا، سىز مۇشۇ يەردە تۇرۇڭ.

— قەيەردە تۇرىمەن؟

— مۇشۇ ئۆيدە تۇرىسىز. بۇ يەردە تۇرۇۋاتقانلار جىق. قىينىچىلىقى بارلىكى كىشىلەرنىڭ ھەممىسى مۇشۇ يەردە تۇرسا بولىدۇ.

— قىينىچىلىقى بارلارنىڭ ھەرقاندىقىنى تۇرغۇزامسىز؟

— قانداق ئادەملەر ئىكەنلىكىگە قارايمەن، سىز جەنۇبىي ئامېرىكىلىققۇ دەيمەن؟

— ياق.

— ئىسپانچە سۆزلىيەلەمسىز؟

— ئازراق.

ئۇ پەشتاختىنى سىلاپ قويدى.

— ھازىر چەت ئەلگە چىقىش بەك قىيىن، بىراق چىققىلى بولمايدۇ دېگىلىمۇ بولماس؟

— مېنىڭ چەت ئەلگە چىقىش نىيىتىم يوق.

— بۇ يەردە قانچىلىك ۋاقىت تۇراي دەۋاتىسىز؟ سىز بۇ يەردە

ئۇزاق تۇرسىڭىز مېنىڭ قانداق ئادەملىكىمنى بىلىسىز.
— بۈگۈن ئەتىگەندە ئىشىم بار ئىدى، مەن ئادرېسىڭىزنى خاتىرىۋالاي، كېيىن قايتا كېلەرمەن.
ئۇ بېشىنى چايقىدى:
— سۆزىڭىزگە قارىغاندا كەلمەيدىكەنسىز، مېنىڭچە سىزنىڭ قىينىچىلىق تارتىۋاتقان يېرىڭىز بار ئىكەن.
— مېنىڭ ھېچقانداق قىينىچىلىق تارتىدىغان يېرىم يوق. ئەمما، مەن دوستلارنىڭ ئادرېسىنى قەدىرلەيمەن.
مەن ئون لىرالىق قەغەز پۇلنى پەشتاختىغا قويۇپ قەھۋەنىڭ ھېسابىنى قىلماقچى بولدۇم.
— ماڭا ئۇلپەت بولۇپ بىر رومكا ئىچىڭ، — دېدىم.
— بۇنىڭ زۆرۈرىيىتى بارمۇ؟
— كېلىڭ، بىر رومكىدىن...
ئۇ ئىككى رومكا ھاراق قۇيدى.
— ئېسىڭىزدە تۇتۇڭ، — دېدى ئۇ، — مۇشۇ يەرگە قايتىپ كېلىڭ. باشقىلار سىزنى ئېلىپ قالمىسۇن، بۇ يەر بىخەتەر.
— مەن بۇنىڭغا ئىشىنىمەن.
— راستمۇ؟
— راست.
ئۇنىڭ چىرايىدىن كەسكىنلىك چىقىپ تۇراتتى.
— ئەمىسە سىزگە بىر ئىشنى ئېيتىپ قويايي، ماۋۇ ھەربىيچە كىيىملەرنى كىيىپ ئۇدۇل كەلگەن يەردە مېڭىپ يۈرمەڭ.
— نېمە ئۈچۈن؟
— يەڭ بەلگىسى بار يەرنى كېسىۋەتكەنلىكىڭىزنى ھەممە ئادەم ئېنىق كۆرەلەيدۇ. ھالبۇكى، رەڭگىمۇ ئاچ - توق ئىكەن.
مەن ئۇندىمىدىم.
— گۇۋاھنامە لازىم بولسا مەن سىزگە ئېلىپ بېرەي.

يۇقۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

— قانداق گۇۋاهنامە؟
— دەم ئېلىش گۇۋاهنامىسى.
— ماڭا گۇۋاهنامىنىڭ كېرىكى يوق، ئۆزۈمنىڭ بار.
— ياخشى، — دېدى ئۇ، — ئەگەر سىزگە لازىم بولسا، مەن ۋاكالىتەن بېجىرىپ بېرەي.
— قانچە پۇل كېتىدۇ؟
— بۇنىڭدا قانداق گۇۋاهنامە ئىكەنلىكىگە قارىلىدۇ، باھا ناھايىتى ئادىل بولىدۇ.
— ھازىر ماڭا لازىمى يوق.
ئۇ دولىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى.
— ماڭا ھېچ ئىش يوق، — دېدىم.
مەن چىقىپ كېتىدىغان چاغدا ئۇ ماڭا:
— ئۇنتۇپ قالمايسىز، مەن سىزنىڭ دوستىڭىز، — دېدى.
— ئۇنتۇپ قالمايمەن.
— خەير - خوش.
— خەير - خوش.
مەن كوچىغا چىقتىم، ۋوگزالدىن ئەتەي ئۆزۈمنى قاچۇردۇم. چۈنكى، ئۇ يەردە ژاندارمىلار بار ئىدى، مەن كىچىك باغچىنىڭ يېنىدىن بىر پەيتون تاپتىم. مەن دوختۇرخانىنىڭ ئادرېسىنى پەيتونكەشكە ئېيتىپ بەردىم. دوختۇرخانىغا بارغاندىن كېيىن ئاۋۋال دەرۋازىۋەننىڭ قېشىغا كىردىم، دەرۋازىۋەننىڭ خوتۇنى مېنى قۇچاقلاپ كۆرۈشتى. دەرۋازىۋەن مەن بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشتى.
— قايتىپ كەلدىڭىزمۇ؟ تىنچ - ئامان تۇردىڭىزمۇ؟
— شۈندىق.
— ناشتا قىلدىڭىزمۇ؟
— ھەئە.
— ياخشىمۇسىز، لېيتېنانت؟ تىنچ - ئامان تۇردىڭىزمۇ؟ — دېدى ئۇنىڭ خوتۇنى.

— ياخشى.
— بىز بىلەن بىللە ناشتا قىلىڭ، بولامدۇ؟
— ياق. رەھمەت سىزگە، بارىلىپ خېنىم قەيەردە؟ ھازىر دوختۇرخانىدىمۇ؟ بۇنى دەپ بەرگەن بولسىڭىز.
— بارىلىپ خېنىم؟
— ھېلىقى ئەنگلىيەلىك سىپىستراچۇ.
— ئۇنىڭ قىز دوستى، — دېدى ئۇنىڭ خوتۇنى مېنىڭ بىلىكىمگە نوقۇپ كۈلۈپ تۇرۇپ.
— يوق، ئۇ كەتتى، — دېدى دەرۋازىۋەن. يۈرىكىم قارتتىدە قىلىپ قالدى.
— راستمۇ؟ مەن ھېلىقى ئېگىز بوي، ئالتۇن چاچلىق ئەنگلىيەلىك خېنىمنى دەۋاتىمەن.
— مەن بىلىمەن، ئۇ ستراپساغا كەتتى.
— قاچان ماڭدى؟
— ئىككى كۈن بولدى. ئىككى ئەنگلىيەلىك خېنىم بىلەن بىللە كەتكەن.
— بوپتۇ، — دېدىم ئۈلارغا، — مەن ھازىر سىلەر بىلەن بىر ئىش ئۈستىدە مەسلىھەتلىشىۋالاي، سىلەر مېنى كۆرگەنلىكىڭلارنى ھەرقانداق ئادەمگە ئېيتماڭلار، بۇ ئىنتايىن مۇھىم!
— مەن ھېچكىمگە ئېيتمايمەن، — دېدى دەرۋازىۋەن. مەن ئۇنىڭغا ئون لىرالىق قەغەز پۇلنى تەڭلىدىم، ئۇ قولۇمنى ئىتتىرىۋەتتى.
— مەن باشقىلارغا ھەرگىز دەپ قويمايمەن، ئەمما پۇلىڭىزنى ئالمايمەن، — دېدى ئۇ.
— بىز بېجىرىپ بەرگۈدەك ئىش ـ كۈشىڭىز بارمۇ، لېيتېنانت ئەپەندى؟ — دېدى ئۇنىڭ خوتۇنى.
— پەقەت سىلەرنىڭ باشقىلارغا دەپ قويماسلىقىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن، — دېدىم.

— بىز گاچا بولۇۋالمىز، قىلىشىپ بەرگۈدەك بىرەر ئىشىمىز بولسا ماڭا تېلېفون بولىدۇ، — دېدى دەرۋازىۋەن.

— بولىدۇ، خەير - خوش، كېيىن يەنە كۆرۈشەرمىز، — دېدىم. ئۇلار دەرۋازىنىڭ ئالدىدا مېنى كۆزى قىيمىغان هالدا ئۇزىتىپ قويدى. مەن پەيتونغا سەكرەپ چىقتىم، پەيتونكەشكە سىمونسنىڭ ئادرېسىنى ئېيتتىم. سىمونس مېنىڭ ناخشا ئۆگىنىشكە كەلگەن بىر دوستۇم ئىدى. ئۇ شەهەردىن خېلى يىراق جايدا تۇراتتى، ماگېنتامىن[1]نىڭ ئۇ بېشىدا. مەن ئۇنىڭ قېشىغا بارغاندا ئۇ تېخى كارىۋاتتا ئۇخلاۋېتىپتۇ.

— ياخشىمۇسىز، هېنرى؟ — دېدى ئۇ ئويغىنىپ.

— مەن ئەتىگەنلىك پويىزدا كەلدىم.

— بۇ قېتىمقى چېكىنىش زادى قانداق بولۇپ كەتتى؟ سىز ئالدىنقى سەپتىمىتىڭىز؟ تاماكا چېكەمسىز؟ تاماكا شىرەدىكى قاپچۇقتا، — دېدى ئۇ. ئۇنىڭ هۇجرىسى چوڭ بولۇپ، بىر كارىۋات تامغا يۆلەپ قويۇلۇپتۇ. ئۆينىڭ يەنە بىر تەرىپىگە رويال ئورۇنلاشتۇرۇلۇپتۇ. ئۆيدە يەنە بىر دانە گىرىم ئۈستىلى ۋە بىر دانە تاماق شىرەسى بار ئىكەن. مەن كارىۋات يېنىدىكى ئورۇندۇقتا ئولتۇردۇم. سىمونس ياستۇققا يۆلىنىپ ئولتۇرۇپ تاماكا چېكىشكە باشلىدى.

— مەن يامان ئەهۋالدا قالدىم، سىم، — دېدىم.

— مەنمۇ هەم شۇ. مەن دائىم يامان ئەهۋالدا قېلىۋاتىمەن. بىر تال تاماكا چەكمەمسىز؟ — دېدى ئۇ.

— ياق، — دېدىم، — شۇنچىلىك ئېغىر بولمىسا بېرىش ئۈچۈن قانداق رەسمىيەت بېجىرىش كېرەك؟

— سىزگىمۇ؟ ئىتالىيەلىكلەر سىزنى هەرگىز چېگرادىن چىقارمايدۇ.

---

① ماگېنتامىن — مىلان شەهىرىنىڭ غەربىي دەرۋازىسى.

— شۇنداق، بۇنى بىلمەن. ئەمما، شۇ‌ېتسارىيەلىكلەرچۇ؟ ئۇلار قانداق قىلىدۇ؟

— ئۇلار سىزنى قولغا ئالىدۇ.

— بۇنىمۇ بىلمەن، بىراق بۇنىڭدىكى سىر زادى نەدە؟

— ھېچقانداق سىر يوق، ناھايىتى ئاددىي، سىز ئۇ يەردىن ھەممە يەرگە بارالايسىز، ئەمما ئالدى بىلەن دوكلات يېزىش كېرەك، سىز بۇلارنى سوراپ نېمە قىلىسىز؟ سىز ساقچىلاردىن ئۆزىڭىزنى قاچۇرماقچىمۇ؟

— بۇ تېخى ئېنىق ئەمەس.

— سىزنىڭ بۇلارنى ماڭا ئېيتقۇڭىز بولمىسا، بولدى ئېيتمايمەن. ئەمما، بۇ ئىش ئادەمنى قىزىقتۇرىدۇ، بۇ يەردە ھېچقانداق ئىش بولمايدۇ، مەن پىئاسىنزادا ناخشا ئېيتىپ ناھايىتى ئىچىنىشلىق مەغلۇپ بولدۇم.

— ئىنتايىن خىجىلمەن.

— شۇنداق، مەن ئىنتايىن ئېچىنىشلىق مەغلۇپ بولدۇم، ئەمما مەن ناخشىنى ياخشى ئېيتقانىدىم. مەن بۇ يەردىكى گۈزەل راۋاقتا يەنە بىر قېتىم سىناپ باقايمىكىن دەۋاتىمەن.

— مېنىڭ ئاڭلاپ باققۇم بار.

— سىز بەك تارتىنىدىكەنسىز، سىز يامان ئەھۋالدا قالدىم، دېمىگەنمىدىڭىز؟

— بۇنى چۈشەندۈرۈپ بولالمايمەن.

— ماڭا ئېيتقۇڭىز بولمىسا، بولدى ئېيتماي قويۇڭ، سىز ئاشۇ ئۆلگۈر ئالدىنقى سەپتىن قانداق ئايرىلدىڭىز؟

— مېنىڭ ئەمدى ئىشلىگۈم يوق.

— ئوبدان يىگىت، مەن ئەزەلدىن سىزنىڭ كاللىڭىزنىڭ ئىشلەيدىغانلىقىنى بىلەتتىم. مەن ياردەم بەرگۈدەك ئىشلار بارمۇ؟

— سىز ئەسلىدىنلا ئالدىراش تۇرسىڭىز.

— نەدىكىنى، قەدىرلىكىم ھېنرى، بىرئازمۇ ئالدىراش

ئەمەس. ھەرقانداق ئىش بولسا خۇشاللىق بىلەن يارەمدە بولىمەن.

ــ سىزنىڭ بويىڭىز مەندىن ئانچە پەرقلەنمەيدۇ. ئېغىر كۆرمىسىڭىز بازارغا چىقىپ ماڭا ئاددىي پۇقراچە كىيىمدىن بىر قۇر ئەكېلىپ بېرەلەرسىزمۇ؟ كىيىملىرىمنىڭ ھەممىسى رېمىدا قالغان.

ــ سىز راستلا رېمدا تۇرغانمۇ؟ ئۇ ئېپلاس يەر، سىز نېمىدەپ ئۇ يەردە تۇرغان بولغىيدىڭىز؟

ــ مېنىڭ ئەسلىدە بىناكار بولغۇم بار ئىدى.

ــ ئۇ بىناكارلىق ئۆگىنىدىغان جاي ئەمەس، سىز كىيىم ئالىمەن دەپ يۈرمەڭ، سىزگە قانداق كىيىم كېرەك بولسا ھەممىنى مەن بېرەي، سىزنى ئوبدان ياساندۇرۇپ قويايى. سىرتقا چىقسىڭىز ھېچكىم تونۇيالمايدۇ. ئاۋۇ ئۆيگە كىرىڭ، كىيىم ئىشكاپى بار، نېمە لازىم بولسا شۇنى ئېلىڭ. قەدىناس دوستۇم، پۇل خەجلەپ كىيىم ئېلىشىڭىزنىڭ ھاجىتى يوق.

ــ مېنىڭچە، يەنىلا ئالساممىكىن، سىممونس.

ــ قەدىناس دوستۇم، مەن سىزگە كىيىملەرنى بېرىمەن. بۇ سىرتقا چىقىپ كىيىم ئالغاندىن كۆپ قولايلىق. پاسپورتىڭىز بارمۇ؟ پاسپورت بولمىسا بىر قەدەمنىمۇ باسماق تەس.

ــ بار. پاسپورتۇم ھېلىمۇ يېنىمدا.

ــ ئۇنداق بولسا كىيىمىڭىزنى ئالماشتۇرۇڭ. قەدىناس دوستۇم، كىيىمىڭىزنى ئالماشتۇرۇۋېلىپلا شۇ پېتسارىيەگە يول ئېلىڭ.

ــ ئىش بۇنداق ئاددىي ئەمەس، مەن ئاۋۇال سترېساغا بارماقچىمەن.

ــ ئۇنداقتا تېخىمۇ ياخشى، قەدىناس دوستۇم، كېيىمگە چىقىپ كۆلدىن ئۆتسىڭىزلا ئۇ يەرگە بارىسىز، مەن ئەگەر ئويۇن قويمايدىغان بولسام سىز بىلەن بىللە بارغان بولاتتىم. كېيىنچە بارارمەن.

— سىز شۇبتسارىيەنىڭ تاغ ناخشىلىرىنى ئېيتىشنى ئۆگەنسىڭىز بولىدۇ.

— قەدىناس دوستۇم، مەن ھامان بىر كۈنى تاغ ناخشىسى ئېيتىشنى ئۆگىنىمەن. ئەمما، مەن ناخشىنى راستلا خېلى ياخشى ئېيتىمەن. غەلىتە دېسە غەلىتىلىك دەل مۇشۇ يەردە.

— مەن سىزنىڭ ئېيتالايدىغانلىقىڭىزغا دو تىكىمەن.

سىممونس كارىۋاتتا يېتىپ تاماكا چەكمەكتە ئىدى.

— بەك چوڭ دو تىكمەك. ئەمما، مەن راستلا ناخشا ئېيتالايمەن. دەپ كەلسەك بەك قىزىق، مەن يەنىلا ئېيتالايمەن. مەن ناخشا ئېيتىشنى ياخشى كۆرىمەن. ئاڭلاپ بېقىڭ — ھە!

ئۇ كانىيېنى قېقىپ قويۇپ «ئافرىقا قىزى»[1]نى ئېيتىشقا باشلىدى، قان تومۇرلىرى كۆپۈپ كەتتى.

— مەن ئېيتالايمەن، ئۇلار خالىسۇن — خالىمىسۇن پەرۋايىم پەلەك، — دېدى ئۇ.

— مەن چۇشۇپ پەيتونىنى ماڭدۇرۇۋېتەي، — دېدىم سىرتقا قاراپ قويۇپ.

— شۇنداق قىلىڭ. قەدىناس دوستۇم، بىز بىللە ناشتا قىلايلى، — ئۇ كارىۋاتتىن چۈشۈپ بېلىنى رۇسلىۋالدى. چوڭقۇر نەپەس ئېلىپ ئەتىگەنلىك گىمناستىكا ئويناشقا باشلىدى. مەن تۆۋەنگە چۈشۈپ پەيتونىكەشكە پۇلنى بېرىپ ماڭدۇرۇۋەتتىم.

---

① «ئافرىقا قىزى» — گېرمانىيەلىك كومپوزىتور مايېر (1791 — 1864) يازغان بەش پەردىلىك ئوپېرا. ئۇنىڭدا پورتوگالىيەلىك ئېكسپېدىتسىيەچى دابىت گامانىڭ ئىش ئىزلىرى يېزىلغان.

يۇقۇ كتاب تور بېكىتى www.uyghurktap.com

ئوتتۇز تۆتىنچى باب

ھەربىي فورمىنى ئۇزاق كىيگەچكىمكىن، پۇقراچە كىيىنىپ، ئۆزۈمنى خۇددى ياسىنىپ تانسىغا باردىغاندەك ھېس قىلدىم. ھازىر بەدەنلىرىم بوشاپ، ئۆزۈم روھسىز، پەرىشان بولۇپ قالغانىدىم. بۇرۇلكا چوڭ كېلىپ قالدى. مىلاندىن ستر‌پىساغا باردىغان پويىز بېلىتى، يەنە بىر يېڭى شەپكە سېتىۋالدىم، سىموننىڭ شەپكىسىنى كىيەلمىدىم. ئۇنىڭ كىيىم ـ كېچەكلىرى ھەر ھالدا خېلى ياخشى ئىكەن، ئەمما تاماكا پۇرايدىكەن. مەن پويىزدا ئولتۇرۇپ دېرىزىدىن سىرتقا قارىسام، دېرىزە ئەينەكىدىن كىيىۋالغان شەپكەم يېڭى، كىيىملىرىم كونا كۆرۈندى. مەن خۇددى دېرىزە سىرتىدىكى لومباردى رايونىنىڭ پاتقاق يېرىغا ـ قىشلاقلىرىغا ئوخشاش ئىنتايىن مەيۈس ئىدىم. ۋاگوندا بىرقانچە ئۇچقۇچى بار ئىكەن، ئۇلار مېنى ئانچە كۆزگە ئىلىپ كەتمىدى، كۆزىنى مەندىن قاچۇرۇپ ماڭا قاراشمىدى، مېنىڭ شۇ يېشىمدا ھېلىمۇ پۇقرا بولۇپ يۈرگەنلىكىمنى كەمسىتىشتى. ئەمما، مەن بۇنىڭدىن خورلۇق ھېس قىلمىدىم. ئەگەر ئىلگىرى مۇشۇنداق قىلىشقان بولسا، مەن ئۇلارنى تىللىغان، ئورنۇمدىن سەكرەپ تۇرۇپ ئۇلار بىلەن بىر قەپەس ئېلىشقان بولاتتىم. ئۇلار گاللاراتتادا چۈشۈپ قېلىشتى. ئۆزۈم يالغۇز قېلىپ ئارامىلىق ھېس قىلدىم. يېنىمدا گېزىت بار ئىدى، ئەمما كۆرمىدىم، چۈنكى مېنىڭ ئۇرۇش توغرىسىدا ھېچنېمە بىلگۈم يوق ئىدى. مەن ئۇرۇشنى ئۇنتۇپ كەتمەكچىدىم، مەن بىر تەرەپلىمە سۈلھى تۈزگەنىدىم. مەن ئىنتايىن زېرىكىش ھېس قىلغاچقا، پويىز ستر‌پىساغا كىرىشىگە

ئىنتايىن خۇشال بولۇپ كەتتىم.

ۋوگزالغا كەلگەندە، مەن مېھمانخانا تونۇشتۇرۇش ئوقتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغانلارنى ساقلاپ بىردەم ئولتۇردۇم، ئەمما بىرىمۇ كۆرۈنمىدى. سايياھەت مەزگىلى ئۆتۈپ كەتكەچكە، ھېچكىم پويىز ئىستانسىسىغا چىقمايدىغان بوپتۇ. مەن سومكامنى ئېلىپ پويىزدىن چۈشتۈم. بۇ سىمونسنىڭ سومكىسى ئىدى، ئىچىدە ئىككى كۆڭلەكتىن باشقا نەرسە بولمىغاچقا، ئېلىپ يۈرۈشكە ئەپچىل ئىدى. مەن ۋوگزالنىڭ لەمپىسى ئاستىدا يامغۇردىن پاناھلاندىم. پويىز يۈرۈپ كەتتى. مەن ۋوگزالدا بىر ئادەمدىن باررومېي تاقىم ئارالىرى[1] مېھمانخانىسىنىڭ تىجارەت قىلىۋاتقانلىقىنى سوراپ بىلدىم. يەنە بىرنەچچە كىچىك مېھمانخانىلارمۇ تۆت پەسىلنىڭ ھەممىسىدە تىجارەت قىلىدىكەن. مەن سومكىنى كۆتۈرۈپ يامغۇردا ئاشۇ باررومېي مېھمانخانىسىغا ماڭدىم، بىر پەيتون ئۇچراپ قالدى، شۇنىڭغا ئولتۇرۇپ بارماقچى بولدۇم، بۇنىڭدا بىرئاز نوپۇزلۇق كۆرۈنەتتىم. پەيتون مېھمانخانىنىڭ ماشىنا، پەيتون توختايدىغان ئىشكى ئالدىدا توختىدى. دەرۋازىۋەن كۇنلۇك تۆتۈپ ئالدىمىزغا چىقىپ قارشى ئالدى. ئۇ ئىنتايىن ئەدەپلىك ئىدى.

مەن چوڭ ھەم يورۇق ياتاق ئالدىم، ياتاق كۆلگە[2] قارايتتى. ھازىر كۆل ئاسمىنىنى بۇلۇت قاپلىۋاپتۇ، بىراق قۇياش كۆتۈرۈلۈش بىلەن ئۇ چوقۇم تېخىمۇ گۈزەللىشىپ كېتىدۇ. مەن مېھمانخانىدىكىلەرگە خوتۇنۇمنى كۈتىمەن، دېدىم. ياتاقتا قوش كىشىلىك چوڭ كارىۋات قويۇلغانىدى. مېھمانخانا ئىنتايىن ھەشەمەتلىك ئىدى. مەن كاردور ۋە ئازادە پەلەمپەي بىلەن مېڭىپ، بىرنەچچە ياتاقتىن ئۆتۈپ قاۋاقخانىغا كىردىم.

---

① باررومېي تاقىم ئارالىرى — ماجىئور كۆلى بويىدىكى مەشھۇر مەنزىرىلىك جاي.

② شۋېيتسارىيە بىلەن ئىتالىيە چېگرا سىدىكى ماجىئور كۆلىنى دېمەكچى. ستېرسا كۆلىنىڭ غەربىدە.

مەيپۇرۇشنى ئىلگىرىلا تونۇيتتىم، مەن بىر ئېگىز ئورۇندۇقتا ئولتۇردۇم. ئاچچىق ئۆرۈك مېغىزى، مايدا پىشۇرۇلغان بەرەڭگى بۇيرۇدۇم. مارتېن كوكتېيل هارىقى ھەم سوغۇق، ھەم سۇزۇك ئىدى.

— سىز پۇقراچە كىيىنىپ بۇ يەردە نېمە قىلىسىز؟ — دەپ سورىدى مەيپۇرۇش ماڭا ئىككىنچى رومكا هاراقنى قۇيۇپ بەرگەندىن كېيىن.

— دەم ئالىمەن، داۋالىنىۋاتىمەن.

— بۇ يەردە بىرمۇ ئادەم يوق، مەن مېهمانخانىنىڭ يېنە نېمىدەپ تىجارەت قىلىۋاتقانلىقىنى بىلەلمىدىم.

— يېقىندىن بۇيان بېلىق تۇتۇۋاتامسىز؟

— ناھايىتى ياخشى بېلىقلارنى تۇتتۇم. ھەر يىلى مۇشۇ پەسلىدە ناھايىتى ياخشى بېلىقلارنى تۇتقىلى بولىدۇ.

— مەن ئەۋەتكەن تاماكىنى تاپشۇرۇۋالدىڭىزمۇ؟

— تاپشۇرۇۋالدىم. سىز مەن ئەۋەتكەن ئاتكرىتكىلارنى تاپشۇرۇۋالغانسىز؟

مەن كۇلۇپ كەتتىم. ئەمەلىيەتتە، تاماكىنىڭ پەقەتلا ئېپىنى قىلالمىغانىدىم. ئۇ ئامېرىكىنىڭ تاختىلانغان كۆك تاماكىسىنى ياقتۇراتتى. ئەمما، تۇغقانلىرىم ئەۋەتمەيۋاتامدۇ ياكى ئەۋەتسىمۇ قايسىبىر يەردە تۇتۇپ قېلىۋاتامدۇ، ئىشقىلىپ، ماڭا تاماكا كەلمەيۋاتاتتى، شۇڭا، ئۇنىڭغا ئەۋەتىپ بېرىشكە ئامالسىز ئىدىم. مەن ئۇنىڭغا باشقا يەردىن ئازراق تېپىپ بېرىدىغانلىقىمنى ئېيتتىم.

— سىز شەھەردىن كەلگەن ئەنگلىيەلىك ئىككى قىزنى كۆردىڭىزمۇ؟ ئۇلار ئالدىنقى كۈنى كەلگەن، — دېدىم.

— ئۇلار بۇ مېهمانخانىغا كەلمىدى.

— ئۇلارنىڭ ھەر ئىككىلىسى سېسترا.

— ئىككى سېسترانى كۆرگەندەك قىلىمەن. بىردەم كۈتۈپ تۇرۇڭ، سۇرۇشتۇرۇپ باقاي.

— ئۇنىڭ بىرى مېنىڭ خوتۇنۇم ئىدى، مەن ئالايىتەن ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشكىلى كەلگەن.
— يەنە بىرى مېنىڭ خوتۇنۇم.
— مەن چاقچاق قىلمىدىم.
— تەنتەكلىكىمنى كەچۈرگەيسىز. سۆزىڭىزنى خاتا ئاڭلاپ قاپتىمەن، — دېدى ئۇ. ئۇ كېتىپ بىردەم ھايالشىدى. مەن زەيتۇن، ئاچچىق ئۆرۈك مېغىزى ۋە ياغدا پىشۇرۇلغان بەرەڭگىلەرنى يېگەچ ئولتۇردۇم. قاۋاقخانىنىڭ تېمىدىكى ئەينەكتىن پۇقراچە كىيىنگەن ئۆزۈمنى كۆردۈم. ئۇ بىرھازادىن كېيىن قايتىپ كېلىپ:
— ئۇلار ۋوگزالغا يېقىن جايدىكى بىر مېھمانخانىغا چۈشۈپتۇ، — دېدى.
— ئازراق ساندۋچ كەلتۈرگەن بولسىڭىز؟
— مەن ئۇلارغا دەپ ئەكەلدۈرۈپ بېرەي. سىزمۇ بىلىسىز، بۇ يەردە مېھمانلار بولمىغاندىن كېيىن ھېچقانداق نەرسە يوق.
— راستلا بىرمۇ ئادەم يوقمۇ؟
— بار، بىرنەچچىسىلا بار.
ساندۋچنى ئەكەلدى، مەن ئۈچ پارچە يېدىم، يەنە ئىككى رومكا مارتېن ھارىقى ئىچتىم. مەن ئەزەلدىن بۇنداق سوغۇق، ساپ ھاراقنى ئىچىپ باقمىغانىكەنمەن. ئىچكەندىن كېيىن ئۆزۈمنى مەدەنىيلىشىپ قالغاندەك ھېس قىلدىم. مەن ئىلگىرى ۋىسكى، سۇپىتى ئۆزگىرىپ كەتكەن قەھۋە، كىراپا ھارىقى ئىچكەن. بولكا، پىشلاق دېگەنلەرنى كۆپ يېگەنىدىم. مەن ئېگىز ئورۇندۇقتا كۆزنى قاماشتۇرىدىغان شاپتۇل چېچەكلىك سېرىق مىس بىلەن بېزەلگەن پەشتاختا ۋە ئەينەكلەرگە قاراپ ئولتۇردۇم، كۆڭلۈمدە ھېچقانداق ئىشنى ئويلىمىدىم. مەيپۇرۇش مەندىن بىرنەچچە ئىشنى سورىدى.
— ئۇرۇش توغرىسىدا پاراڭلاشمايلى، — دېدىم. مەن ئۇرۇشتىن بەكلا يىراقلاپ كەتتىم. ئۇرۇش بەلكىم زادى يوق

نەرسىدۇ، بۇ يەردە ئۇرۇش يوقتۇ. كېيىن ھېس قىلدىمكى، ماڭا نىسبەتەن ئېيتقاندا، ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندى. ئەمما، يەنە تۇرۇپلا ئۇرۇش ھەقىقىي ئاخىرلاشمىغاندەك ھېس قىلاتتىم. مېنىڭ ھېسسىياتىم گويا ئوقۇشتىن قاچقان ئوقۇغۇچىنىڭ ھېسسىياتىغا ئوخشايتتى. ئىلگىرى مەكتەپتە قانداق پائالىيەتلەر بىلەن شۇغۇللىنىدىغانلىقىمنى ئويلىماقتا ئىدىم.

مەن كىچىك مېھمانخانىغا بارسام، كاتېرىن بىلەن خېلىن فېرگۈسون كەچلىك تاماق يەۋېتىپتۇ. مەن كاردور ئىشىكىدە تۇرۇپلا ئۇلارنى كۆردۈم. كاتېرىن ماڭا دۈمبىسىنى قىلىپ ئولتۇراتتى. مەن ئۇنىڭ چېچىنى، سۆيۈملۈك بوينىنى ۋە مۇرىسىنى كۆردۈم. فېرگۈسون گەپ قىلمۇۋاتقىنىدەك، ئۇ مېنىڭ كىرگەنلىكىمنى كۆرۈپلا سۆزىنى توختاتتى.

— ئاھ پەرۋەردىگارىم، — دېدى ئۇ.

— ياخشىمۇسىز؟ — دېدىم،

— ئەسلىدە سىز ئىكەنسىز - دە ! — دېدى كاتېرىن. ئۇنىڭ چىرايىدىن نۇر يېغىپ كەتتى، خۇشاللىقىدىن مېنىڭ كەلگەنلىكىمگە ئىشەنگۈسى كەلمەيۋاتاتتى. مەن ئۇنى سۆيۈپ قويدۇم. ئۇنىڭ يۈزى قىزىرىپ كەتتى. مەن ئۇلارنىڭ يېنىغا بېرىپ ئولتۇردۇم.

— قارىڭ، بۇ ئەپتىگزگە، بۇ يەرگە نېمە قىلغىلى كەلدىگىز؟ تاماق يېدىگىزمۇ؟ — دېدى فېرگۈسون.

— ياق.

تاماق تەييارلاشقا مەسئۇل قىز كىرىپ كەلدى، مەن ئۇنىڭغا:

— بىر كىشىلىك تاماقنى ئارتۇق ئەكىرىڭ، — دېدىم.

كاتېرىن ماڭا كۆزىنى ئۇزمەي قارايتتى، ئىنتايىن خۇشال ئىدى.

— نېمىشقا پۇقراچە كىيىنمۇالدىگىز؟ — سورىدى فېرگۈسون.

— مەن هازىر ئىچكى كابىنېتقا كىردىم.
— سىز چوقۇم ئىش چىقىرىپ قويۇپسىز.
— خۇشال - خۇرام ئولتۇرۇڭە، فېرگۇسون. ئازراق بولسىمۇ خۇش بولۇڭ.
— مەن سىزنى كۆرسەم خۇشاللىق ھېس قىلمايمەن. مەن سىزنىڭ بۇ قىزغا تېپىپ بەرگەن ئاۋارىچىلىكىڭىزنى بىلمەن. مەن سىزنى كۆرسەملا ئۆزۈمنى ئازادە تۇتالمايمەن.
— ھېچكىم ماڭا ئاۋارىچىلىك تېپىپ بەرمىدى، فېرگۇسون. مەن ئۆزۈم تاپتىم، — كاتېرىن ماڭا قاراپ كۈلۈپ قويۇپ، شىرەنىڭ ئاستىدىن پۇتۇمغا تېپىپ قويدى.
— ئۇنى كۆرسەملا ئاچچىقىم كېلىدۇ. ئۇنىڭ سىزگە ھېچقانداق پايدىسى تەگمەيدۇ. ئۇ ئوغرى مۇشۇكتەك ئىتالىيەلىكلەرنىڭ نەيرەڭ ئۇزلىقىنى ئىشلىتىپ سىزنى نابۇت قىلدى. ئامېرىكىلىقلار ئىتالىيەلىكلەردىنمۇ ئەسكى، — دېدى فېرگۇسون.
— پەقەت شوتلاندىيەلىكلەرلا ئەخلاققا ئەھمىيەت بېرەمدۇ؟ — دېدى كاتېرىن.
— بۇنداق دېمەكچى ئەمەسمەن، مەن ئۇنىڭ ئىتالىيەچە ئوغرى مۇشۇكلۇكىنى دەۋاتىمەن.
— مەن ئوغرى مۇشۇكتەكمىكەنمەن، فېرگۇسون؟
— سىز ئوغرى مۇشۇكتەك تىمسىقلاپ يۈرىسىز. سىز ئوغرى مۇشۇكتىنمۇ ئەسكى. سىز يىلانغا، ئىتالىيە ھەربىي كىيىمىنى كىيىۋالغان يىلانغا ئوخشايسىز، مۇرىسىگە يېپىنچا يېپىۋالغان يىلانغا.
— مەن ھازىر ئىتالىيەنىڭ ھەربىي فورمىسىنى كىيمىگەن تۇرسام.
— بۇ سىزنىڭ ئوغرى مۇشۇكلۇكىڭىزنىڭ يەنە بىر دەلىلى. سىز بىر ياز مۇھەببەتلەشتىم دەپ، بۇ قىزنىڭ بويىدا قالدى. سىز ھازىر بەلكىم تىكىۋېتىشنى ئويلاۋاتقانسىز؟

يۇقۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

كاتېرىن ئىككىمىز بىر - بىرىمىزگە قاراپ كۈلۈپ قويدۇق.

— بىز بىللە تىكشۈپتىمىز، — دېدى كاتېرىن.

— سىلەر ئىككىڭلار ئەسلىدە بىر جاڭگالنىڭ بۆرىسى ئىكەنسىلەر. كاتېرىن بارلىپى، مېنىڭ يۈزۈم چىمىلداپ كېتىۋاتىدۇ. سىز ئىزا تارتمامسىز؟ سىزنىڭ نام - ئابرۇيىڭىز بىلەن چاتقىڭىز بولمايۋاتىدۇ. سىزمۇ ئۇنىڭغا ئوخشاش ئوغرى مۇشۇككە ئوخشاپ قېلىۋاتىسىز.

— بۇنداق دېمەڭ، فېرگۈسون، — دېدى كاتېرىن ئۇنىڭ قولىغا يېنىك ئۇرۇپ قويۇپ، — مېنى ئەيىبلەۋەرمەڭ. سىزگە ئايان، ئىككىمىز ياخشى دوستلاردىن.

— قولىڭىزنى تارتىڭ، — دېدى فېرگۈسون. ئۇنىڭ چىرايى قىزىرىپ كەتكەنىدى، — ئەگەر سىز ئىزا تارتىشنى بىلگەن بولسىڭىز گەپ قىلىپ ئولتۇرمايتتىڭىز. قورسىقىڭىزدىكى بالىنىڭ نەچچە ئايلىق بولغانلىقىنى پەرۋەردىگار بىلىدۇ، سىز تېخى ئويۇن ئويناۋاتىسىز، كۈلۈپ يۈرۈۋاتىسىز، چۈنكى سىزنى ئازدۇرغان يىگىت قايتىپ كەلدى. سىز نومۇسنى بىلمەيدىكەنسىز، سىزدە ھېسسىيات دېگەن نەرسىمۇ يوق ئىكەن، — ئۇ يىغلاشقا باشلىدى. كاتېرىن ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنى قۇچاقلىدى. ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ فېرگۈسونغا تەسەللى بېرىۋاتقاندا، مەن ئۇنىڭ بەدىنىدە بىرەر ئۆزگىرىش بولغانلىقىنى بايقىيالمىدىم.

— كارىم نېمە؟ — دېدى فېرگۈسون ئۆكسۈپ تۇرۇپ، — مەن بۇنى بەك قورقۇنچلۇق دەپ ئويلايمەن.

— بولدى، بولدى، فېرگۈسون، — دېدى كاتېرىن ئۇنىڭغا تەسەللى بېرىپ، — مەن نومۇسنى بىلسەم بولدىمۇ؟ يىغلىماڭ، فېرگۈسون. يىغلىماڭ، ئوبدان فېرگۈسون.

— ئەمدى يىغلىمايمەن، — دېدى فېرگۈسون ئېسىدەپ تۇرۇپ، — پەقەت سىزنى دەپ چىقتى مۇشۇ قورقۇنچلۇق قالايمىقانچىلىق، — دېدى ئۇ ماڭا قاراپ، — مەن سىزگە ئۆچ،

كاتېرىنمۇ سىزگە بولغان ئۆچلۈكۈمگە ئامال قىلالمايدۇ. سىز دېگەن پەسكەش ئامېرىكىلىق ! — ئۇ يىغلاپ كۆزى ۋە بۇرنى قىزىرىپ كەتتى.

كاتېرىن ماڭا قاراپ كۈلۈپ قويدى.

— مېنى قۇچاقلاپ تۇرۇپ، ئۇنىڭغا قاراپ كۈلۈشىڭىزگە يول قويمايمەن، — دېدى فېرگۈسون.

— سىز بەك يولسىزلىق قىلىۋاتىسىز، فېرگۈسون.

— بۇنى بىلمەن، — دېدى فېرگۈسون يەنە ئۆكسۈپ يىغلاپ، — سىلەر ئىككىڭلار مېنى مەنسىتمىسەڭلار مەيلى، مېنى بەك زېرىكتۇردۇڭلار. يولسىزلىق قىلىۋاتقىنىمنى بىلمەن. سىلەر ئىككىڭلار خۇشال - خۇرام، بەختلىك بولۇڭلار، بولدىمۇ!

— بىز ھازىر خۇشال - خۇرامغۇ، — دېدى كاتېرىن، — تاتلىقىم، سۆيۈملۈكۈم فېرگۈسون !

فېرگۈسون يەنە يىغلاشقا باشلىدى.

— مەن دەۋاتقان خۇشاللىق بۇنداق خۇشاللىق ئەمەس، سىلەر نېمىشقا توي قىلمايسىلەر؟ ئەجەبا سىزنىڭ باشقا خوتۇنىڭىز بارمۇ؟

— يوق، — دېدىم. كاتېرىن تېلىقىپ كۈلۈپ كەتتى.

— بۇ كۈلكىدىغان ئىش ئەمەس، نۇرغۇن ئەرلەرنىڭ نەچچە خوتۇنى بار، — دېدى فېرگۈسون.

— ئەمىسە توي قىلايلى، سىز خۇش بولسىڭىزلا، — دېدى كاتېرىن.

— مېنى خۇش قىلىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۆزۈڭلاردا توي قىلىش تەلىپى بولۇشى كېرەك.

— بىز بەك ئالدىراش.

— شۇنداق، بۇنى بىلمەن، سىلەر بالىلىق بولمىز دەپ ئالدىراش، — مەن ئۇنى يەنە يىغلاپ كېتىدۇ، دەپ ئويلاپتىمەن، ئەمما ئۇ ئاچچىق قىلىپ سۆزلەپ كەتتى، — مېنىڭچە، سىز بۇگۈن كەچتە ئۇنىڭ بىلەن كېتىسىزغۇ دەيمەن؟

يۇقۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ شۇنداق، ـــ دېدى كاتىبرىن، ـــ ناۋادا، ئۇ مېنى ئەكېتمەن دېسە.

ـــ مەن قانداق قىلىمەن؟

ـــ سىز بۇ يەردە يالغۇز يېتىشتىن قورقامسىز؟

ـــ شۇنداق، مەن قورقىمەن.

ـــ ئۇنداق بولسا مەن سىزگە ھەمراھ بولاي.

ـــ ياق، سىز ئۇنىڭ بىلەن بىللە بېرىڭ، دەرھال ئۇنىڭ بىلەن بىللە كېتىڭ. مەن ھەر ئىككىڭلارغا ئۆچ بولۇپ كەتتىم.

ـــ ئاۋۋال تاماقنى يەپ بولايلى.

ـــ ياق، ھازىرلا كېتىڭلار.

ـــ فېرگۇسون، گەپنى چۈشەنسىڭىزچۇ.

ـــ دەرھال كېتىڭلار دەۋاتىمەن، ھەر ئىككىڭلار كېتىڭلار.

ـــ ئۇنداق بولسا كېتەيلى، ـــ دېدىم. فېرگۇسون مېنى بىزار قىلغانىدى.

ـــ سىلەر راستلا كېتەمسىلەر، سىلەر مېنى تاشلاپ قويۇپ كېتەمسىلەر، مەن يالغۇز تاماق يەمدىمەن؟ مەن دائىم ئىتالىيەنىڭ كۆلىنى كۆرۈپ باقسام دەيتتىم. ھازىر مۇشۇ ھالغا چۈشۈپ قالدىم. ئاھ داد ! ـــ فېرگۇسون ئۆكسۈپ ـ ئۆكسۈپ يىغلاشقا باشلىدى. ئاندىن كاتىبرىنغا قاراپ قويۇپ يەنە يىغلاپ كەتتى.

ـــ تاماقتىن كېيىن دېيىشەيلى، ـــ دېدى كاتىبرىن، ـــ ناۋادا مېنى ھەمراھ بولۇڭ دېسىڭىز، مەن كەتمەيمەن، سىزنى يالغۇز تاشلاپ قويمايمەن، فېرگۇسون !

ـــ ياق، ياق، سىز بېرىڭ، سىز بېرىڭ ! ـــ ئۇ كۆزىنى سۈرتۈپ قويدى، ـــ مەن بەك يولسىزلىق قىلىپ كەتتىم، كۆڭلۈڭلارغا ئالماڭلار.

تاماق تەييارلاشقا مەسئۇل قىز بايا تىنىقى يىغا ـ زارىمىزنى كۆرۈپ بىئارام بولغانىدى، ئۇ ھازىر قالغان قورۇمىلارنى كۆتۈرۈپ كىردى. ئەھۋالنىڭ ياخشىلانغانلىقىنى كۆرۈپ كۆڭلى

ئەمىن تاپقان بولسا كېرەك.

شۇ كۈنى كېچىسى مېھمانخانىدا بولدۇق، ياتاقنىڭ سىرتىدا ئۇزۇن ھەم بوش قالغان كاردور بار ئىدى، ئاياغلىرىمىزنى ئىشىك سىرتىدا قويدۇق.

ياتاق ئىچىگە قېلىن گىلەم سېلىنىپتۇ. سىرتتا يامغۇر ياغماقتا. ياتاق ئىچى چىراغ نۇرىدا يورۇپ كەتكەنىدى. بىز شاد - خۇراملىققا چۆمدۇق، كېيىن چىراغنى ئۆچۈرۈۋەتتۇق. كارىۋات كىرلىكى، يوتقان - كۆرپىلەر پاكىز ھەم يۇمشاق ئىدى. راستلا ھاياجانلىنىپ كەتتۇق. شۇ چاغدىكى ھېسسىياتىمىزدا بىز گويا ئۆيىمىزگە قايتقاندۇق، يالغۇزلۇق، زېرىكىش ھېس قىلمىشمىدۇق. كېچىدە ئويغىنىپ قارىسام مەشۇقۇم يېنىمدا يېتىپتۇ، بۇ چۈش ئەمەس ئىدى. شۇ تاپتا كۆز ئالدىمدىكى ئىشلاردىن باشقا ئىشلارنىڭ ھېچقايسىسىغا ئىشەنمەيتتىم. بىز چارچىغان ۋاقتىمىزدا ئۇخلىدۇق، تەڭ ئويغاندۇق. شۇڭلاشقا يالغۇزلۇق، زېرىكىش ھېس قىلمىدۇق. بىر ئەر ياكى بىر ئايال بولسۇن، مۇھەببەتلىشىۋاتقان چېغىدا دائىم بىرەم يالغۇز قېلىشنى، تىنچ بولۇشنى ئويلايدۇ. ھالبۇكى، بىر - بىرىدىن ئايرىلىپ كەتكەندە بولسا، مۇقەررەر ھالدا قارشى تەرەپنى كۈنلەيدۇ. ئەمما، مەن راستىنى دېسەم، بىزدە ئەزەلدىن بۇنداق خىيال بولۇپ باققان ئەمەس، بەزىدە باشقىلار بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىمىزدىمۇ يالغۇزلۇق ھېس قىلىپ قالمىز. ئەمما، ئۇ ھېچنېمىگە تەڭ قىلغىلى بولمايدىغان يالغۇزلۇق ئىدى، بۇنداق ئىش ھاياتىمدا بىر قېتىم يۈز بەرگەن. مەن باشقا بىرنەچچە ئايال بىلەن بولغاندا غېرىبلىق، زېرىكىش ھېس قىلاتتىم. ئادەمنىڭ ئەڭ زېرىكىش ھېس قىلىدىغان ۋاقتى مانا مۇشۇنداق ۋاقىت بولسا كېرەك. ئەمما، كاتېرىن بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىمدا ئەزەلدىن زېرىكىش ھېس قىلمىدىم، ئەزەلدىن قورقۇپ باقمىدىم. مەن كېچە بىلەن كۈندۈزنىڭ ئوخشاش

يۇقۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

بولمايدىغانلىقىنى بىلىمەن، بارلىق شەيئىلەر بىر - بىرىگە ئوخشىمايدۇ. كىچىدە يۇز بەرگەن ئىشنى كۈندۈزدە چۈشەندۈرۈشكە ئامالسىز قالىسەن، چۈنكى ئۇنداق ئىشلار كۈندۈزدە ھەرگىز مەۋجۇت بولمايدۇ. ۋاھالەنكى، زېرىكىش ھېس قىلغان ئادەمگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ئۇلارنىڭ زېرىكىشى باشلانسا قاراڭغۇ كېچىلەر ئىنتايىن قورقۇنچلۇق بىلىنمەيدۇ. ئەمما، كاتېرىن ئىككىمىزنىڭ تۇرمۇشىدا كېچە بىلەن كۈندۈزنىڭ ھېچقانداق پەرقى بولمايدۇ، كېچىسى تېخىمۇ گۈزەل بولىدۇ، خالاس.

ئەتىسى ئەتىگەندە ئويغانغان چاغدىكى ئەھۋال ئېسىمدە تۇرۇپتۇ. كاتېرىن تېخى ئۇخلاۋاتاتتى، قۇياش دېرىزە كۆزنەكلىرىدىن ياتاقنا كىرىپ ئۇلگۈرگەنىدى. يامغۇر توختىغانىدى. مەن كارىۋاتتىن چۈشۈپ دېرىزە تۈۋىگە باردىم. سىرتتا بىر گۈلزارلىق بار ئىدى. ھازىر گەرچە گۈل - گىياھلار توڭلاپ توزۇپ كەتكەن بولسىمۇ، يەنىلا رەتلىك، گۈزەل كۆرۈنۈپ تۇراتتى. تاشلىق يوللار، دەل - دەرەخلەر، كۆل بويىدىكى تاش تاملار ۋە قۇياش نۇرى ئاستىدا جىمىرلاپ تۇرغان كۆل، كۆلنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى بىر - بىرىگە تۇتىشىپ كەتكەن تاغلار كۆزگە تاشلىنىپ تۇراتتى. مەن دېرىزە تۈۋىدە بىردەم قاراپ تۇردۇم. كەينىمگە ئۆرۈلۈپ قارىسام، كاتېرىن ئويغىنىپ ماڭا قاراپ تۇرۇپتۇ.

— ياخشىمۇسىز، قەدىرلىكىم، ھاۋا بەكمۇ سوۋۇملۇق - مىكەن؟ — دېدى كاتېرىن.

— قانداقراق قوپۇپسىز؟

— ناھايىتى ياخشى، بىز ئىنتايىن شېرىن بىر كېچىنى بىللە ئۆتكۈزدۇق.

— ناشتا قىلامدۇق؟

كاتېرىنىڭمۇ، مېنىڭمۇ ناشتا قىلغۇم كەلگەنىدى، بىز

كارىۋاتتا ناشتا قىلدۇق. يانۇارنىڭ قۇياشى دېرىزىدىن كىرىپ تۇراتتى، ناشتىلىق قويۇلغان پەتنۇسنى تىزىمغا قويۇۋالغانىدىم.

— گېزىت كۆرەمسىز؟ سىز دوختۇرخانىدىكى چاغدا دائىم گېزىت كۆرىمەن دەپ تۇرۇۋالاتتىڭىز.

— ياق، ھازىر كۆرمەيدىغان بولدۇم، — دېدىم.

— جەڭ ئەھۋالى سىزنى مۇشۇ ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويدىمۇ؟

— مېنىڭ گېزىتتىكى خەۋەرلەرنى كۆرگۈم يوق.

— مەن شۇ چاغدا سىلەر بىللە ئاز - تولا خەۋەرلەرنى بىلىپ تۇرۇشنى ئۈمىد قىلاتتىم.

— كاللام بەزى ئىشلارنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋالغاندىن كېيىن سىزگە ئېيتىپ بېرەي.

— باشقىلار ھەربىي فورما كىيمىگەنلىكىڭىزنى بىلىپ قالسا سىزنى قولغا ئالمامدۇ؟

— مېنى ئېتىپ تاشلىشى مۇمكىن.

— ئۇنداق بولسا بۇ يەردە تۇرمايلى، چەت ئەلگە چىقىپ كېتەيلى.

— بۇنى مەنمۇ كۆپ ئويلانغانىدىم.

— بىز يەنىلا چەت ئەلگە چىقىپ كېتەيلى، قەدىرلىكىم، سىز خەتەرگە تەۋەككۇل قىلماڭ، سىز قانداقسىگە مېستىرىدىن مىلانغا كېلىپ قالدىڭىز؟

— پويىزدا ئولتۇرۇپ كەلدىم، ئۇ چاغدا مەن ھەربىيچە كىيىنگەنىدىم.

— ئۇ چاغدا سىزگە خەۋپ يوقمىدى؟

— چوڭ خەۋپ يوق ئىدى. مېنىڭ ئەسلىدە بىر كونا يۆتكىلىش گۇۋاھنامەم بار ئىدى، مەن مېستىرىدا چېسلاسنى ئۆزگەرتكەنىدىم.

— قەدىرلىكىم، سىزنىڭ بۇ يەردە ھەر ۋاقىت قولغا ئېلىنىپ كېتىش خەۋپىڭىز بار، مەن سىزنى بۇ ئەھۋالغا قويمايمەن، بۇنداق كۈننى كۆرسەك بەك دۆتلۈك قىلغان بولىمىز. مۇبادا

ئۇلار سىزنى تۇتۇپ كەتسە قانداق قىلىمىز؟
ــ بۇ ئىشنى ئويلىمايلى، مەن تولا ئويلاپ زېرىكتىم.
ــ ئۇلار سىزنى قولغا ئالسا قانداق قىلىسىز؟
ــ ئوق چىقىرىمەن.
ــ سىز نېمىدېگەن ئەخمەق، بىز راستلا كەتمەكچى بولساق، مەن سىزنى بۇ مېھمانخانىدىن بىر قەدەممۇ نېرى ماڭغۇزمايمەن!
ــ ئۇنداق بولسا نەگە بارىمىز؟
ــ بۇنداق دېمەك، قەدىرلىكىم، سىز نەگە بارىمىز دېسىڭىز، شۇ يەرگە بارايلى، سىز دەرھال باردىغان بىر جايىنى تېپىڭ.
ــ كۆلنىڭ شىمالىي تەرىپى شۇڭېتسارىيە، بىز شۇ يەرگە كېتەيلى.
ــ ئۇنداق بولسا بەك ياخشى.
سىرت بىردىنلا تۇمان بولۇپ كەتتى، كۆل يۈزى قاراڭغۇلاشتى.
ــ مەن بىزنىڭ قاچقۇنلاردەك ياشىشىمىزنى خالىمايمەن، ــ دېدىم.
ــ قەدىرلىكىم، بۇنداق بولمايدۇ. سىزنىڭ قاچقۇنلاردەك ياشاۋاتقىنىڭىزغا ئانچە ئۇزاق بولمىدى، ئەمما بىز مەڭگۇ قاچقۇنلاردەك ياشىمايمىز، بىز شاد ـ خۇرام كۈنلەرنى ئۆتكۈزىمىز.
ــ مەن ئۆزۈمنى قاچقۇن ھېسابلايمەن. مەن ئارمىيەدىن قېچىپ چىققان.
ــ قەدىرلىكىم، قالايمىقان گەپ قىلماڭ. سىزنى قاچقۇن ئەسكەر دېمەيدۇ. سىز ئىتالىيە ئارمىيەسىدىن كەتكەن تۇرسىڭىز.
مەن كۈلۈپ كەتتىم.
ــ سىز دېگەن ياخشى قىز، بىز كارىۋاتقا قايتىپ كېلەيلى، بىز كارىۋاتتا ياخشى كۈن ئۆتكۈزىمىز.
بىردەمدىن كېيىن كاتېرىن يەنە سۆز ئالدى:

— ئۆزىڭىزنى قاچقۇندەك ھېس قىلمايۋاتقانسىز؟
— شۇنداق، — دېدىم، — سىز بىلەن بىللە بولسام ئۇنداق ھېس قىلمايدىكەنمەن.
— سىز راستلا ئەخمەق بالا ئىكەنسىز. ئەمما، سىزنى ياخشى كۆتىمەن، قەدىرلىكىم. مېنىڭ بۇگۈن ئەتىگەن كۆڭلۈم ئېلىشمىدى، بۇ ياخشى خەۋەر ئەمەسمىكەن؟
— بەك ياخشى بولدى.
— سىز تېخى خوتۇنىڭىزنىڭ قانداق ياخشىلىقىنى بىلمەيسىز. بۇ ماڭا بەربىر. مەن سىزگە بىر جاي تېپىپ بېرەي. ئۇلار سىزنى قولغا ئېلىشقا ئامالسىز قالىدۇ، بىز ئۇ يەردە خۇشال - خۇرام، بەختلىك تۇرمۇش ئۆتكۈزەلەيمىز.
— بىز دەرھال بارايلى.
— بىز چوقۇم بارىمىز، قەدىرلىكىم. خالىغان يەرگە، خالىغان چاغدا سىز بارىمىز دېسىڭىز، مەن شۇ ھامان ماڭىمەن.
— بىز ھازىر ھېچقانداق ئىشنى ئويلىمايلى، بولامدۇ؟
— بولىدۇ.

ئۇيغۇرچە كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ئوتتۇز بەشىنچى باب

كاتېرىن كۆلنى بويلاپ مېڭىپ فېرگۈسوننى ئىزدىمەكچى بولدى، مەن قاۋاقخانىدا مەيپۇرۇش كەلگۈچە يۇمشاق خۇرۇم ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ گېزىت كۆردۈم. ئەسلىدە ئىتالىيە ئارمىيەسى تاگلىئامېنتو دەريياسىنىمۇ ساقلىيالمىغانىكەن، هازىر ئۇلار پىئاۋېر دەريياسى تەرەپكە چېكىنىۋېتىپتۇ. پىئاۋېر دەريياسى ئېسىمدە تۇرۇپتۇ. ئالدىنقى سەپكە باردىغان چاغدا پويىز بىلەن سان دونا ئەتراپىدا مۇشۇ دەريادىن ئۆتكەنىدۇق. دەريا سۇيى چوڭقۇر، ئاستا ئاقاتتى، دەريا ئىنتايىن تار ئىدى. دەريانىڭ تۆۋەن تەرىپى پاشا قاپلىغان سازلىق ۋە قانال ئىدى. ئۇ يەردە ئېسىل داچىلار بار ئىدى. ئۇرۇشتىن ئىلگىرى مەن بىر قېتىم كورتىنا دامپېززو[1]غا بارغان. دەريانىڭ ئۇدۇلىدىكى تاغ ئارىسىدا بىرنەچچە سائەت ماڭغانىدىم، تاغدىن پەسكە قارىغاندا دەريا تروت بېلىقى ئېقىپ چىقىدىغان ئۇلۇغ ئېقىنغا ئوخشايتتى. دەريا سۇيى ناھايىتى تېز ئاقاتتى، پارچە ـ پۇرات تېىنز ساھىللىرى بار ئىدى. قىيانىڭ تەسكەي تەرىپىدە كۆل بار ئىدى. تاشيول كادورېغا بارغاندا دەريا يولى بىلەن ئايرىلىپ كېتەتتى. تاغ چوققىسىدىكى قىسمىنىڭ چېكىنگەنده تاغدىن قانداق چۈشكەنلىكىنى بىلگىلى بولمايتتى. مەيپۇرۇش قايتىپ كەلدى.

— گىراف گرېففى سىزنى ئىزدىگەن، — دېدى ئۇ.

— كىم؟

---

① كورتىنا دامپېززو — ئىتالىيەنىڭ شىمالىي ئالپ تېغىدىكى قىشلىق تەنهە-رىكەت پائالىيىتى ئۆتكۈزىدىغان مەشھۇر جاي.

ـــ گىراف گرېففى، ئۆتكەندە بۇ يەرگە كەلگىنىڭىزدە ئۇچرىشىپ قالغان ھېلىقى ئاقساقالچۇ؟

ـــ ئۇ مۇشۇ يەردىمۇ؟

ـــ شۇنداق، ئۇ بۇ يەرگە جىيەن قىزى بىلەن بىللە كەلگەن. مەن ئۇنىڭغا سىزنىڭ كەلگەنلىكىڭىزنى ئېيتتىم. ئۇ سىز بىلەن بىلىيارت ئويىنىماقچىكەن.

ـــ ئۇ قەيەردە؟

ـــ سەيلە قىلىۋاتىدۇ.

ـــ ئۇنىڭ تەن سالامەتلىكى قانداقراق؟

ـــ ئىلگىرىكىدىن ياشىرىپ كەتتى. تۇنۇگۈن كەچلىك تاماقتىن ئىلگىرى ئۇچ رومكا مارتىن كوكتېيل ھاربقى ئىچتى.

ـــ ئۇنىڭ بىلىيارت ئويناش ماھارىتى قانداقراق؟

ـــ بەك ياخشى، ئۇ مېنى يېڭىۋالدى، مەن سىزنى كەلدى دېسەم ئۇ بەك خۇشال بولۇپ كەتتى، بۇ يەردە ئۇنىڭ بىلەن بىلىيارت ئويناپدىغان ئادەم يوق.

گىراف توقسان تۆت ياشقا كىرگەندى، ئۇ مېتتېرنى[1] دەۋرىدىكى ئادەم، چاچلىرى سۇتتەك ئاقارغان، ھەربكىتى چەبدەس ئىدى. ئۇ ئاۋستىرىيە، ئىتالىيە ئىككى دۆلەتتە دىپلوماتىيە ئەمەلدارى بولغان، ئۇنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى خاتىرلەش زىياپىتى مىلاندىكى ئىجتىمائىي ئالاقە ساھەسىدىكى چوڭ ئىش ئىدى. ئۇ يۈز يىل ئۆمۈر كۆرۈشنى ئۇمىد قىلاتتى. ئۇ ئەپچىل، چاققان بىلىيارت ماھىرى ئىدى. بۇ ئۇنىڭ توقسان تۆت ياشلىق ئاجىز بىلىيارت ماھىرى ئىدى. بۇ ئۇنىڭ توقسان تۆت ياشلىق ئاجىز بەدىنىگە نىسبەتەن ئېيتقاندا، ياخشى بىر سېلىشتۇرما ئىدى. مەن ئىلگىرى مۇشۇ يەردە ئۇنى ئۇچراتقانىدىم. بۇ سايامەت مەزگىلىدىن كېيىنكى ئىش بولۇپ، بىز بىلىيارت ئويىنىغاچ

---

① مېتتېرنى (1773 ـــ 1859) ـــ ئاۋستىرىيە ئىمپېرىيەسىنىڭ دىپلوماتىيە ۋەزىرى ناپولېئون مەغلۇپ بولغاندىن كېيىن «مۇقەددەس ئىتتىپاق»نى تەشكىللەپ ياۋروپانىڭ فېئودال مۇستەبىتلىك ھۆكۈمرانلىقىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە كۈچ چىقارغان، ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ ئازادلىق ھەربكىتى ۋە ئىلغار كۈچلەرنى يوقاتقان.

شامپان ئىچكەندۇق. ئۇنىڭ بىلىيارت ئويناش، شامپان ئىچىشتەك ياخشى ئادەتتى بار ئىكەن، شۇ ۋاقىتتا ئۇ ماڭا ھەر يۇز نومۇردىن ئاران ئون بەش نومۇرنىلا بېرەتتى، مېنى يېڭۈالاتتى.

— ئۇنىڭ بۇ يەردىلىكىنى نېمىشقا بالدۇرراق دېمەيسىز؟

— ئۇنتۇپ قاپتىمەن.

— يەنە كىم بار؟

— سىز تونۇيدىغان ئادەم يوق، مېھمانخانىدا ئاران ئالتە ئادەم بار.

— ھازىر ئىشىڭىز بارمۇ؟

— يوق.

— ئەمىسە بىلىق تۇتقىلى بارايلىمۇ؟

— مەن مېھمانخانىدىن پەقەت بىر سائەتلا ئايرىلالايمەن.

— ئەمىسە، بىلىق تۇتىدىغان قارمىقىڭىزنى ئېلىپ كېلىڭ.

مەيپۇرۇش بىر چاپانىنى يېپىنچاقلىۋالغانىدى. بىز بىللە چىقىپ كەتتۇق. كۆل بويىغا بېرىپ بىر قولۇاققا چىقتۇق، مەن قولۇاق ھەيدىدىم، مەيپۇرۇش قولۇاقنىڭ قۇيرۇقىدا ئولتۇرۇپ كۆلگە قارماق تاشلاپ تۇرۇت بىلىقى تۇتتى. يېپىنىڭ بىر بېشىغا تولغىما ئاچقۇچ شەكلىدىكى ئىلمەك ۋە كونۇس شەكىللىك قوغۇشۇن بېكىتىلگەنىدى. مەن كۆل قىرغىقىنى بويلاپ قولۇاق ھەيدىدىم. مەيپۇرۇش بىردەم - بىردەم يېپىنى پەسلىتەتتى. كۆلدىن قارىغاندا ستىرىسا چۆلدەرەپ قالغاندەك كۆرۈنەتتى، ئۇ يەردە يوپۇرمىقى تۆكۈلۈپ كەتكەن رەت - رەت دەل - دەرەخلەر، چوڭ مېھمانخانىلار ۋە تاقۇبتىلگەن داچىلار بار ئىدى. مەن قولۇاقنى ھەيدەپ كۆل يۈزىنى توغرىسىغا كېسىپ ئۆتۈپ ساھىبجامال ئارىلى① غا باردىم. ئارالغا تاش تاملار يۆلەپ

---

① ساھىبجامال ئارىلى — كۆلدىكى بەزى چوڭراق قىيا تاشلارنى كۆرسىتىدۇ، كېيىن 17 - ئەسىرگە كەلگەندە بارومىن ئاقساقال زىننەتلەپ ياساتقان، شۇنىڭ بىلەن مەشھۇر ئاسارەتتىقە بولۇپ قالغان.

قوپۇرۇلغانىدى، شۇ يەردە كۆل سۈيى توساتتىن چوڭقۇرلىشىپ كەتتى. قىيلار خىرۇستالدەك سۈزۈك كۆل ئىچىگە غەرق بولۇپ كېتىۋاتقاندەك بىلىنەتتى. بىز كېيىن قولۇاقنى بېلىقچى ئارىلىغا ھەيدەپ باردۇق. قۇياشنى بىر توپ بۇلۇت توسۇۋالغانىدى. كۆل يۈزى بۇلۇتلۇق ھاۋادا تەكشى پارقىراپ كۆرۈنەتتى. سوغۇق ھاۋا ئادەمگە نەشتىرىنى سانجىيتتى. مەيىن دولقۇن كۆتۈرۈلگەندە بېلىقلارنىڭ سۇ يۈزىگە چىققانلىقىنى كۆرگەن بولساقمۇ، ئەمما باشتىن ـ ئاخىر بىرمۇ بېلىق قارماققا ئىلىنمىدى. مەن كېمىنى بېلىقچى ئارىلىنىڭ ئۇدۇلىغا ھەيدەپ باردىم. ئۇ يەردە بىرنەچچە كېمە تۇراتتى. بەزىلەر بېلىق تورىنى ياماۋاتاتتى.

ـــ بىز بىر رومكىدىن ھاراق ئىچەيلىمۇ؟

ـــ بولىدۇ.

مەن كېمىنى تاش پىرىستانغا ھەيدەپ باردىم، مەيپۇرۇش قارماقنى يىغىشتۇرۇپ قولۇاق تانىسىغا ئېسىپ قويدى. مەن قىرغاققا چىقىپ، قولۇاقنى باغلاپ قويدۇم. بىز بىر كىچىك قەھۋەخانىغا كىرىپ رەخت بىلەن ئوراپ قويغان ياغاچ شىرەنىڭ يېنىدا ئولتۇردۇق. ئىككى رومكا ۋېرموس بۇيرۇتتۇق.

ـــ قولۇاق ھەيدەپ ھارغانسىز؟

ـــ ھارمىدىم.

ـــ كەتكۈچە مەن ھەيدەي، ـــ دېدى ئۇ.

ـــ مەن قولۇاق ھەيدەشكە ئامراق.

ـــ قارماقنى ئەمدى سىز تۇتۇپ بېقىڭ، بەلكىم ئامىتىمىز كېلىپ قالار.

ـــ بولىدۇ.

ـــ ئۇرۇش نېمە بولۇپ كەتتى؟

ـــ چاتاقنىڭ چوڭى چىقتى.

ـــ مەن ئەمدى ئۇرۇشقا بارمايمەن، گىراف گېرېففىغا ئوخشاش يېشىم چوڭىيىپ قالدى.

— سىز يەنە بېرىپ قالارسىزمىكىن؟

— كېلەر يىلى مەن دېمەتلىكلەرنى ئەسكەرلىككە قوبۇل قىلىدۇ، ئەمما مەن بارمايمەن.

— سىز قانداق قىلماقچى؟

— چەت ئەلگە چىقىپ كېتىمەن، مەن ئۇرۇشقا بارمايمەن، مەن ئىلگىرى ئابىسسىنىيە[1]دە بىر قېتىم ئۇرۇشقا قاتناشقانىدىم. پۈتۈنلەي ئەھمىيەتسىز ئۇرۇش ئىدى، سىز نېمىشقا ئۇرۇشقا قاتنىشىپ قالدىڭىز؟

— بىلمەيمەن، مەن بەك دوّت ئىكەنمەن.

— يەنە بىر رومكىدىن كەلتۈرسۈنمۇ؟

— بولىدۇ.

مەيپۇرۇش قولۇاقنى قايتۇرۇپ ھەيدەپ ماڭدى. بىز ستربسانىك ئارقا تەرىپىدىكى كۆلگە بېلىق تۇتقىلى باردۇق. كېيىن يەنە قىرغاققا ئانچە يىراق بولمىغان جايغا بېرىپ سنىاپ باقتۇق. مەن چىك تارتىلغان قارماقنى مەھكەم تۇتتۇم. يەمچۈك ئايلىنىش جەريانىدا يېنىك مىدىرلىغاندەك قىلدى، مەن نويابىرنىڭ رەڭسىز كۆل سۈيى ۋە چۆلدەرەپ كەتكەن كۆل بويىغا نەزەر تاشلىدىم. مەيپۇرۇش ئۇزۇن قارماق تاشلىدى، قولۇاق ھەر قېتىم ئالدىغا دەۋرىگەندە قارماق يىپى مىدىرلاپ كېتەتتى. بىر قېتىم ئۇزۇن بىر بېلىق قارماقنى چىشلىدى. قارماق يىپى توساتتىنلا چىڭىپ كەتتى، مەن كۈچۈمنىڭ بارىچە ئۇستىگە تارتتىم، تروت بېلىقى ئىلىندى، دەپ ئويلىدىم، قارماق يىپى رىتىملىق سىلكىنمەكتە ئىدى، بېلىق ئىلىنماي كېتىپ قالدى.

— چوڭ بېلىق ئىدى.

— ناھايىتى چوڭ بېلىق ئىكەن.

— مەن بىر قېتىم يالغۇز بېلىق تۇتقىلى چىققان، چىشمىدا قارماق يىپىنى چىشلەپ تۇراتتىم، بىر بېلىق شىددەت بىلەن

---

① ئابىسسىنىيە — ھازىرقى ئىسمى ئېفىيوپىيە، ئافرىقىنىڭ شىمالىدا، 1896 – يىلى ئىتالىيە ئارمىيەسى تاجاۋۇز قىلىپ مەغلۇپ بولغان.

ئېتىلىپ كېلىپ قارماقنى چىشلەپ سىلكىنىپ ئاغزىمنى يىرتىۋەتكىلى تاس قالغانىدى، — دېدى مەيپۇرۇش.

— ئەك ياخشى ئامالى قارماق يىپىنى پۇتقا باغلىۋېلىش، شۇنداق بولغاندا، قارماقنا بېلىق ئىلىنغان - ئىلىنمىغانلىقىنى بىلگىلى بولىدۇ ھەم چىشىكىزدىن ئايرىلىپ قالمايسىز، — دېدىم مەن. قولۇمنى سۇغا سېلىپ باقتىم، كۆل سۇيى ئىنتايىن سوغۇق ئىدى. بىز مېھمانخانىمىك ئۇدۇلىغا بېرىپ قاپتۇق.

— مەن كىرىپ كەتتىم، سائەت ئون بىرده ئىشلەيمەن، دەل مارتېن كوكتېيل ھارىقى ئىچىدىغان ۋاقىت، — دېدى مەيپۇرۇش.

— بولىدۇ.

مەن قارماق يىپىنى تارتىۋېلىپ بىر ياغاچقا ئىلىپ قويدۇم. ياغاچنىڭ ئىككى ئۇچىدا ئويمىنى بار ئىدى. مەيپۇرۇش قولۇاقنى تاش تامنىڭ ئارىلىقىدىكى سۇغا توختىتىپ قويۇپ زەنجىر بىلەن قولۇپلاپ قويدى.

— سىز قاچان ئىشلەتسىڭىز، مەن شۇ چاغدا ئاچقۇچىنى بېرىمەن، — دېدى ئۇ.

— رەھمەت.

بىز كۆلنى بويلاپ مېڭىپ مېھمانخانىغا قايتىپ كېلىپ، قاۋاقخانىغا كىردۇق، ئۇ چاغدا تېخى ئەتىگەن ئىدى. مېنىڭ ھاراق ئىچكۈم كەلمىدى، شۇڭا ياتقىمغا كىرىپ كەتتىم. كۆتكۈچى قىز ياتقىمنى يېغىشتۇرۇپ پاكىز تازىلاپ قويۇپتۇ. كاتېرىن تېخى قايتىپ كەلمەپتۇ. مەن كارىۋاتقا ئۆزۈمنى تاشلىدىم، ھېچنېمىنى ئويلىمىدىم.

كاتېرىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، بىز يەنە خۇشاللىقىمىزدا تېرىمىزگە پاتماي قالدۇق.

— فېرگۈسون بىنانىڭ ئاستىدا ئىدى، — دېدى ئۇ.

كاتېرىن ئۇنى چۈشلۈك تاماقتا تەكلىپ قىپتۇ.

— مەن سىزنىڭ بۇ ئىشنى كۆڭلىڭىزگە ئېلىپ

كەتمەيدىغانلىقىڭىزنى بىلمەن، ــ دېدى كاتىرىن.

ــ ھېچقىسى يوق.

ــ سىزگە نېمە بولدى، قەدىرلىكىم؟

ــ ھېچنېمە.

ــ بۇنى مەن بىلمەن، سىز زېرىكىپ كەتتىڭىز، مەن سىزنىڭ بارلىقىڭىز. ھالبۇكى، مەن سىرتقا چىقىپ كەتتىم.

ــ جايىدا گەپ قىلدىڭىز.

ــ كەچۈرۈڭ، قەدىرلىكىم، بىر ئادەم تۇساتتىن ئۆزىنىڭ بارلىقىنى يوقىتىپ قويسا، ئۇنىڭ قاتتىق ئازابلىنىدىغانلىقىنى بىلمەن.

ــ تۇرمۇشۇمدا ئەسلىدە توقۇزۇم تەل ئىدى. ھازىر سىز يېنىمدا بولمىسىڭىزلا مېنىڭ بۇ دۇنيادا ھېچنېمەم يوقتەك بولۇپ قالىدىكەن.

ــ ئەمما، مەن ھامان يېنىڭىزدا، مەن پەقەت ئىككى سائەتلا چىقىپ كەتكەن تۇرسام، سىزنىڭ راستلا بەند بولۇپ تۇرغۇدەك ئىش ـ كۇشىڭىز يوقمىدى؟

ــ مەن مەيپۇرۇش بىلەن بېلىق تۇتقىلى باردىم.

ــ كۆڭۈللۈك ئويناپسىلارمۇ؟

ــ كۆڭۈللۈك ئويناپسۇق.

ــ مەن يوق چاغدا مېنى ئويلىماڭ.

ــ مەن ئالدىنقى سەپتىكى چاغدا مۇشۇنداق قىلغان، ئەمما ئۇ چاغدا قىلغۇدەك ئىش بار ئىدى.

ــ سىز ئىشسىز قالغان ئوتىللو[1]غا ئوخشاپ قالدىڭىز، ــ ئۇ مېنى زاڭلىق قىلدى.

ــ ئوتىللو دېگىنىڭىز نېگىر ـ دە ! ئەمما، مەن سىزنى

---

① ئوتىللو ــ شېكسپىرنىڭ شۇ ناملىق تىراگېدىيەسىدىكى باش قەھرىمان. قارا تەنلىك ۋېنىتسىيەلىك، ئۇ ئېگونىڭ پىتنىسىگە ئىشىنىپ كېتىپ خوتۇنى دېسدېمۇنانى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ. ئوتىللو كەسپىي ھەربىي ئىدى.

كۇنلىمەيمەن. مەن سىزنى ئىنتايىن ياخشى كۆرىمەن. باشقا ھەرقانداق نەرسىگە قىزىقمايمەن، — دېدىم.

— سىز ئەدەپلىك بالا بولۇپ فېرگۇسوننىي ئوبدان كۇتۇك بولامدۇ؟

— مەن ئۇنىڭغا ئەزەلدىن ياخشى مۇئامىلىدە بولۇپ كېلىۋاتىمەن، ئۇ مېنى تىللىمىسلا بولدى.

— ئۇنىڭغا ئوبدان مۇئامىلە قىلىڭ، بىزنىڭ تۇرمۇشىمىزنىڭ شۇنچە موللۇقىنى ئويلاپ بېقىڭ، ئۇنىڭ بۇ يەردە ھېچنېمىسى بولمىسا.

— بىزدە بار نەرسە ئۇنىڭدىمۇ بارغۇ.

— سىز ئەقىللىك، سۆيۈملۈكۇم، ئەمما ئانچە ئىش ئۇقمايدىكەنسىز.

— مەن ئۇنى ئوبدان كۇتسەملا بولامدۇ؟

— مەن سىزنىڭ شۇنداق قىلىدىغانلىقىڭىزغا ئىشىنىمەن، سىز بەك سۆيۈملۈك جۇمۇ!

— تاماقتىن كېيىن ئۇ بۇ يەردە قالمايدىغاندۇ؟

— ياق، جېنىم، مەن ئامال قىلىپ ئۇنى يولغا سېلىپ قويىمەن.

— بىز تاماقتىن كېيىن ياتاقتا قايتىپ كېلەيلى.

— ئەلۋەتتە بولىدۇ، مېنى بۇلارنى ئويلىمايدۇ دەمسىز؟

بىز بىنادىن چۇشۇپ فېرگۇسون بىلەن بىللە تاماق يېدۇق. ئۇ بۇ مېھمانخانا ۋە ئاشخانىنىڭ ھەشەمەتلىكىگە چوڭقۇر تەسىراتتا ئىدى. بىز ئوبدان بىر ۋاخ چۇشلۇك تاماق يېدۇق. يەنە ئىككى بوتۇلكا كاپرى ئاق ئۈزۈم ھارىقى ئىچتۇق. گىراف گرېفىن ئاشخانىغا كىرگەندە بىزگە باش لەڭشىتىپ قويدى. جىيەنى ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ كەلگەنىدى. ئۇنىڭ تەقى - تۇرقى مېنىڭ مومامغا ئوخشاپ كېتەتتى. مەن كاتېرىن بىلەن فېرگۇسونغا گىرافنىڭ تارىخىنى ئېيتىپ بەردىم. سۆزلىرىم

يۇيۇ كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

فېرگۈسوندا چوڭقۇر تەسىرات قالدۇردى. مېھمانخانا ئازادە، بىكار ئىدى، قورۇملىرىمۇ تېتىملىق ئىدى. ھەممەيلەن ھاراقنى ئىچكەندىن كېيىن خۇشال بولۇپ كېتىشتى. كاتېرىنىنىڭ باشقا تەلىپى يوق ئىدى، ئۇ بەكمۇ خۇشال ئىدى. فېرگۈسونمۇ ناھايىتى خۇشال ئىدى. مەنمۇ ئۆزۈمنى خۇشال ھېس قىلماقتا ئىدىم. فېرگۈسون تاماقتىن كېيىن بىردەم ئارام ئالاي دەپ ياتقىغا قايتىپ كەتتى. شۇ كۈنى كەچتە بىرى كېلىپ ئىشىكنى قاقتى.

— كىم؟

— گىراف گرېففى سىزنى بىلىيارت ئويناميدىكەن سوراپ باق، دېگەنىدى.

مەن سائىتىمگە قارىدىم. ئۇخلاشتىن ئىلگىرى سائىتىمنى ياستۇقۇمنىڭ ئاستىغا قويۇپ قويغانىدىم.

— بارمىسىڭىز بولمامدۇ، قەدىرلىكىم، — پەس ئاۋازدا سورىدى كاتېرىن.

— ئەڭ ياخشىسى باراي، — سائەت تۆتتىن ئون بەش مىنۇت ئۆتكەنىدى. مەن يۇقىرى ئاۋازدا دېدىم، — گىرافقا ئېيتىپ قويۇڭ، سائەت بەشتە بىلىيارتخانىغا بارىمەن.

تۆتتىن قىرىق بەش مىنۇت ئۆتكەندە كاتېرىن بىلەن سۆيۈشۈپ خوشلاشتىم. تازىلىق ئۆيگە كىرىپ كىيىملىرىمنى ئالماشتۇردۇم. مەن ئەينەككە قاراپ گالىستۇكۇمنى تاقاۋېتىپ، پۇقراچە كىيىنسەم غەلىتە تۇرىدىغانلىقىنى ھېس قىلدىم. مەن بىرنەچچە كۆڭلەك ۋە پايپاق ئالماقچى بولدۇم.

— خېلى ئۇزاقتا كېلەمسىز؟ — سورىدى كاتېرىن. ئۇ كارىۋاتتا شۇنچە سۆيۈملۈك كۆرۈنۈپ كەتتى، — تارغىقمىنى ئېلىۋېتىڭ.

مەن ئۇنىڭ چاچ تاراشلىرىغا قارىدىم، ئۇ بېشىنى سىكار يان قىلىۋالغان، چېچى بىر تەرەپكە چۈشۈپ تۇراتتى. سىرت قارانغۇلىشىپ كەتكەنىدى. كارىۋات چىرىغى ئۇنىڭ بېشى، بوينى

ۋە يەلكىسىنى يورۇتۇپ تۇراتتى. مەن ئۇنىڭغا ئىنتايىن ئامراق ئىدىم. ئازراق بېشىم قايغاندەك بولدى.

— بارغۇم كەلمەيۋاتىدۇ.

— مېنىڭمۇ سىزنى بارغۇزغۇم يوق ئىدى.

— ئۇنداق بولغاندىن كېيىن بارمايلا قويايلى.

— ياق، بېرىڭ، بىردەملىككە بېرىپ كېلىڭ ئەمەسمۇ.

— بىز مۇشۇ يەردە كەچلىك تاماق يەيلى.

— تېز بېرىپ تېز قايتىپ كېلىڭ.

گىراف بىلىيارتخانىدا ئىكەن. ئۇ بىلىيارت ئويناشنى مەشىق قىلۋېتىپتۇ. بىلىيارت ئۈستىلىنىڭ ئۈستىدىكى چىراغ يورۇتۇلدى. ئۇنىڭ تېنى ئىنتايىن ئاجىز كۆرۈنەتتى، چىراغتىن نېرىراق يەردە بىر قاتار ئۈستەل بار ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە مۇز چېلىكى قويۇلۇپتۇ. مۇز پارچىلىرى ئىچىدە ئىككى شامپان بوتۇلكىسى كۆرۈندى.

مەن بىلىيارت ئۈستىلىگە قاراپ ماڭدىم. گىراف ئورنىدىن تۇرۇپ ماڭا قاراپ كەلدى.

— سىز بۇ يەردە بولسىڭىز ئادەمنى خۇشال قىلۋېتىسىز، سىز مەن بىلەن بىلىيارت ئوينايسىز، بۇ بەكمۇ ياخشى ئىش بولدى.

— تەكلىپ قىلغىنىڭىزغا رەھمەت.

— سىز سەللىمازا ساقايدىڭىزمۇ؟ باشقىلاردىن ئاڭلىسام، سىز ئىسونزو دەرياسىدا يارىلىنىپسىز، مەن سىزنىڭ پۇتۇنلەي ياخشى بولۇپ كېتىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن.

— مەن ناھايىتى ياخشى تۇردۇم، ئۆزىڭىزچۇ؟

— ھە، سالامەتلىكىم ئەزەلدىن ياخشى، ئەمما بارغانسېرى قېرىپ كېتىۋاتىمەن. مەن قېرىپ كەتكەنلىكىمنى ھېس قىلىۋاتىمەن.

— ئىشەنمەيمەن.

— قېرىپ كەتتىم، سىزگە بىر مىسال كەلتۈرۈپ بېرەيمۇ؟

مەن ئىتالىيەچە سۆزلىسەم زورۇقۇش ھېس قىلمايتتىم. كېيىن ئۆزۈمگە چەك قويۇپ ئىتالىيانچە سۆزلىمەيدىغان بولدۇم، ئەمما ھېرىپ كەتكەندە ئىتالىيانچە سۆزلەشسەم ئۆزۈمنى يەڭگىلرەك ھېس قىلمىدىكەنمەن. بۇنىڭدىن ئۆزۈمنىڭ قېرىپ كەتكەنلىكىمنى بىلىۋالمەن.

ــ بىز ئىتالىيانچە سۆزلىشەيلى، مەنمۇ ئازراق چارچىغاندەك تۇرىمەن.

ــ ھە، سىز چارچاپ كەتكەن بولسىڭىز، ئىنگلىزچە سۆزلىسىڭىز ھارغىنلىق ھېس قىلمايسىز.

ــ ئامېرىكىچە سۆزلەي.

ــ شۇنداق، ئامېرىكىچە سۆزلەڭ، ئۇ ياخشى تىل.

ــ مەن ھازىر ئامېرىكىلىقنى ئىنتايىن ئاز كۆرۈۋاتىمەن.

ــ ئۇنداقتا چوقۇم كۆڭلىڭىز يېرىم ئىكەن ــ دە. ئادەم قېرىنداشلىرىنى كۆرەلمىسە بىئارام بولىدىغان گەپ، بولۇپمۇ قىز دوستلىرىنى. مەن مۇشۇنداق تەسىراتتا بولغان، قېنى بىلىيارت ئوينايلى، چارچاپ قالغاندەك تۇرامسىز، قانداق؟

ــ مەن چارچىمىدىم، پەقەت چاقچاق قىلىپ قويدۇم، سىز ماڭا نەچچە نومۇر ئۆتۈنسىز؟

ــ سىز يېقىندىن بۇيان بىلىيارت ئويناپ تۇردىڭىزمۇ؟

ــ بىر قېتىممۇ ئوينىمىدىم.

ــ سىزنىڭ تېخنىكىڭىز ئەسلىدىلا ياخشى ئىدى، يۈز نومۇردىن ئون نومۇرنى ئۆتۈنەي.

ــ سىز مېنى بەكلا ماختىۋەتتىڭىز.

ــ ئون بەش نومۇر.

ــ ئۇنىڭدا بەك ياخشى بولغان بولىدۇ. ئەمما، سىز مېنى مەغلۇپ قىلىسىز.

ــ بىز ئازراقتىن پۇل تىكىشەيلى، سىز بىلىيارت ئوينىغاندا دو تىكىشنى ياخشى كۆرەتتىڭىزغۇ.

ــ مېنىڭچىمۇ شۇنداق قىلايلى.

— بولىدۇ، مەن سىزگە ئون سەككىز نومۇر ئۆتۈنۈپ بېرەي. بىر نومۇر بىر فىرانك بولسۇن.

ئۇ ھەقىقەتەنمۇ مەرگەن ئىكەن. ئۇ ماڭا ئون سەككىز نومۇر ئۆتۈنگەن بولسىمۇ، ئەللىك نومۇرغا يەتكەندە مەن ئاران ئۇنىڭ تۆت نومۇرىنى ئۇتالىدىم. ئۇ تامدىكى قوڭغۇراقنى بېسىپ مەيپۇرۇشنى چاقىردى.

— بوتۇلكىنى ئېچىڭ، — دېدى ئۇ مەيپۇرۇشقا، ئاندىن ماڭا يۈزلەندى، — ئازراقتىن ئىچىپ قىزىۋالايلى.

ھاراق مۇزدەك سوغۇق، تاتلىق تەم ئارىلاشتۇرۇلمىغان، سۈپىتى بەك ياخشى ئىدى.

— بىز ئىتالىيانچە سۆزلىشەيلىمۇ؟ كۆڭلىڭىزگە ئالمايدىغانسىز؟ ھازىر بۇ مېنىڭ ئەڭ چوڭ ھەۋىسىم بولۇپ قالدى.

بىز داۋاملىق بىلىيارت ئويناپ، قولىمىز تالغاندا شامپان ئىچتۇق. ئىتالىيانچە سۆزلەشتۇق، ئەمما ئاز پاراڭلاشتۇق. پۇتۇن دىققىتىمىز بىلىيارت ئويناشتا بولدى. گىراف يۈز نومۇر ئالغاندا، مەن ئاران توقسان تۆت نومۇر ئالالىدىم. ئۇ كۈلۈپ مۇرەمگە ئۇرۇپ قويدى.

— ئەمدى ئىككىنچى بوتۇلكىدىكىنى ئىچەيلى، سىز ماڭا جەڭ ئەھۋالىنى سۆزلەپ بېرىڭ، — ئۇ مېنى ئولتۇرۇشقا تەكلىپ قىلدى.

— باشقا ئىشلارنى دېيىشەيلى، — دېدىم.

— ئۇرۇش توغرىسىدا پاراڭلىشىشنى خالىمىسىڭىز بوپتۇ. يېقىندىن بۇيان سىز قانداق كىتابلارنى كۆرۈۋاتىسىز؟

— ھېچقانداق كىتاب كۆرمىدىم، مەن بەك دۆت بولسام كېرەك.

— ئۇنداق دېمەڭ، ئەمما سىز كىتاب كۆرۈشىڭىز كېرەك.

— ئۇرۇش مەزگىلىدە نەدە ياخشى كىتاب بولسۇن؟

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ــ فىرانسىيەلىك باربۇسسې «ئوت سېپى»[1] ناملىق كىتابنى يازغان، يەنە «برېتلىك ئەپەندى تونۇپ يەتتى»[2] ناملىق كىتابمۇ بار.

ــ ئەمما ئۇ تونۇپ يەتمەپتۇ؟

ــ نېمە؟

ــ ئۇ ھەقىقىي تونۇپ يەتمەپتۇ، بۇ كىتابلار دوختۇرخانىدا بار.

ــ گېپىڭىزدىن قارىغاندا يېقىندىن بېرى كىتاب كۆرۈپ تۇرۇپسىز ــ دە!

ــ ئاز ــ تولا كۆرگەن، ئەمما ھېچقانداق ياخشى كىتابلار يوق.

ــ مېنىڭچە «برېتلىك ئەپەندى تونۇپ يەتتى» ناملىق كىتابتا ئوتتۇرا بۇرژۇئازىيەنىڭ روھىي دۇنياسى ناھايىتى ياخشى تەھلىل قىلىنغان.

ــ روھىي دۇنيا دېگەنلەرنى بىلمەيمەن.

ــ بېچارە بالام، بىز ھەممىمىز روھىي دۇنيانىڭ نېمىلىكىنى بىلمەيمىز. سىز دىنغا ئىشىنەمسىز؟

ــ پەقەت كېچىدىلا.

گىراف كۈلۈپ قويدى. ئۇ رومكىسىنى پىرقىرىتىپ قويۇپ دېدى:

ــ مەن ئەسلىدە يېشىم چوڭايغانسېرى چوقۇم زور قىزغىنلىقىم بىلەن دىنغا ئىشىنىمەن، دەپ ئويلاپتىكەنمەن، ئەمما مەندە بۇنداق ئۆزگىرىش بولمىدى. بۇ بەك ئەپسۇسلىنارلىق ئىش بولدى.

---

① ھېنرى باربۇسسې (1873 ــ 1935) ــ بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشىغا قاتناشقاندا ئاكوپتا بۇ كىتابنى يېزىپ چىقىپ ئۇرۇشنىڭ جىنايىتىنى پاش قىلغان. كىتاب 1916 ــ يىلى نەشر قىلىنغان.

② بۇ ئەنگلىيەلىك يازغۇچى ۋېرىسنىڭ 1916 ــ يىلى ئېلان قىلغان ئۇرۇشقا قارشى مۇنەۋۋەر ئەسىرى.

— سىز ئۆلگەندىن كېيىن يەنە ياشايمەن، دەپ ئويلامسىز؟ — دەپ سورىدىم. گەپنى ئاغزىمدىن چىقىرىپ بولۇپ ئۆزۈمنىڭ ئۆلۈش دېگەن سۆزنى دەپ تولىمۇ بىمەنە ئىش قىلىپ قويغانلىقىمنى ھېس قىلىپ قالدىم. ئەمما، ئۇ ئانچە پىسەنت قىلىپ كەتمىدى.

— ئۇنىڭدا سىزنىڭ ھازىرقى تۇرمۇشىڭىزنىڭ قانداقلىقىغا قاراشقا توغرا كېلىدۇ. مېنىڭ پۈتۈن ئۆمرۈم خۇشال - خۇراملىق ئىچىدە ئۆتتى. مەن مەڭگۈ ياشىسام دەيمەن. مېنى ئۇزاق ئۆمۈر كۆردى دېيىشكە بولىدۇ، — دېدى ئۇ كۈلۈپ قويۇپ.

بىز يۇمشاق خۇرۇم ئورۇندۇقتا ئولتۇردۇق. شامپاننى مۇزلۇق تۇڭغا سېلىپ قويدۇم، رومكىمىزنى ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى تومپۇچكىدا قويدۇق.

— سىز ئەگەر مېنىڭ يېشىمغىچە ياشىسىڭىز نۇرغۇن ئىشلارنىڭ غەلىتىلىكىنى ھېس قىلىسىز.

— سىزنى قېرىپ كەتتى دېگىلى بولمايدۇ.

— ئاجىزلاپ كەتتىم، بەزى چاغلاردا قورقىمەن. بارمىقىم بورغا ئوخشاش ئوشتۇلۇپ كېتەرمىكىن، دەپ قورقىمەن. روھىمنى ئېلىپ ئېيتسام، قېرىغاچقىمىكىن دۆتلىشىپ كەتتىم.

— سىز زېرەك، ئەقىللىك ئادەم.

— ياق، بۇ پەقەت بىر چوڭ سەپسەتە، ياشانغانلار ئەقىل - پاراسەتكە باي، دېيىشىدىكەن. كىشى قېرىسا ئەقىل - پاراسىتى ئاشىمايدىكەن. ئەكسىچە، بارغانسېرى قورقۇنچاق بولۇپ كېتىدىكەن.

— بۇنىڭ ئۆزى بەلكىم ئەقىل - پاراسەتتۇر.

— بۇ ئادەمنىڭ ئۆچلۇكىنى كەلتۈرىدىغان بىر خىل ئەقىل - پاراسەت. سىز نېمىنى ئەڭ قەدىرلەيسىز؟

— سۆيگەن ئادىمىمنى.

— مەنمۇ شۇنداق. بۇ ئەقىل - پاراسەت ئەمەس، سىز ھاياتنى

قەدىرلەمسىز؟

— قەدىرلەيمەن.

— مەنمۇ ھەم شۇ، چۈنكى مېنىڭ بارلىقىم پەقەت مۇشۇلا، شۇڭلاشقا تۇغۇلغان كۈنۈمنى خاتىرلەپ زىياپەت ئۆتكۈزدۇم، — ئۇ قاقاھلاپ كۈلۈپ كەتتى، — سىز بەلكىم مەندىن ئەقىللىكسىز. سىز تۇغۇلغان كۈنىڭىزنى خاتىرلىمەمسىز؟

ئىككىمىز بىر ئوتلامدىن ھاراق ئىچتۇق.

— سىزنىڭ ئۇرۇشقا بولغان قارىشىڭىز زادى قانداق؟ — سورىدىم مەن.

— مېنىڭچە ئۇرۇش ئەخمەقلىق.

— قايسى تەرەپ يېڭىپ چىقار؟

— ئىتالىيە يېڭىدۇ.

— نېمىشقا؟

— ئۇ بىرقەدەر ياش دۆلەت.

— ياش دۆلەت ئۇرۇشتا مۇقەررەر يېڭەمدۇ؟

— مۇڭاپىق مەزگىلدە شۇنداق بولىدۇ.

— شۇ دەۋر ئۆتكەندە يەنە قانداق بولىدۇ؟

— ئۇ ياشانغانراق دۆلەتكە ئايلىنىدۇ.

— سىز ئۆزىڭىزنى ئەقىل - پاراسىتىم خورىدى، دەمسىز؟

— بالام، بۇ ئەقىل - پاراسەت ئەمەس، بۇ ئۈياتسىزلىق.

— گەپلىرىڭىز ئەقىل - پاراسەتكە تولغانىكەن.

— ئۇنچىلىكمۇ ئەمەس، مەن يەنە سەلبىي جەھەتتىكى مىساللارنى كەلتۈرەلەيمەن. بىراق، بۇنىمۇ يامان ئىش دېگىلى بولمايدۇ. شامپانىنى ئىچىپ بولدىڭىزمۇ؟

— ئاز قالدى.

— يەنە ئازراق ئىچەمسىز؟ مەن بىرئازدىن كېيىن كىنىم ئالماشتۇرغىلى بارىمەن.

— بولدى، ئىچمەي.

— راستلا ئىچكۇڭىز يوقمۇ؟

— راست، — ئۇ ئورنىدىن تۇردى.

— مەن سىزنىڭ ئىنتايىن ئامەتلىك بولۇشىڭىزنى، ئىنتايىن خۇشال ـ خۇرام ئۆتۈشىڭىزنى، تېنىڭىزنىڭ ئىنتايىن، ئىنتايىن ساغلام بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن.

— رەھمەت سىزگە، مەن سىزنىڭ مەڭگۇ قېرىماسلىقىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن.

— رەھمەت، مەن ھازىر شۇ دەرىجىگە بېرىپ قالدىم. يەنە بىر گەپ بار، سىز كېيىنچە ناۋادا تەقۋادار بولۇپ قالسىڭىز، مەن ئۆلگەندىن كېيىن ماڭا دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىپ قويۇڭ، مەن بۇ ئىشنى نۇرغۇن دوستلىرىمغا ھاۋالە قىلدىم. مەن ئەسلىدە بىر تەقۋادار ئادەم بولارمەن، دەپ ئويلايتتىم، ئەمما بولالمىدىم، — ئۇ ئازابلىنىپ كۇلىمەكچى بولدى ـ يۇ، كۇلەلمىدى. بۇنداق دېيىشكىمۇ بولماس، ئۇ راستلا بەك قېرىپ كەتكەنىدى. يۈز ـ كۆزىنىڭ ھەممە يېرىنى قورۇق بېسىپ كېتىپتۇ، كۇلسە يۈزىدىكى قورۇقلارنىڭ ھەممىسى تىترەپ كېتەتتى. تىلىم ـ تىلىم قورۇقلارنىڭ سانىنى بىلگىلى بولمايتتى.

— مەن ئېھتىمال تەقۋادار بولۇپ قالارمەن. مەيلى قانداقلا بولسۇن، مەن سىزگە دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىمەن، — دېدىم.

— مەن كېيىنكى كۇنلەردە تەقۋادار بولۇپ كېتىمەن دەپ ئويلايمەن. چۈنكى، بىزنىڭ ئائىلىدىكىلەر جان ئۈزىدىغان ۋاقىتىدا تولىمۇ تەقۋادار بولۇپ كېتىدۇ. ئەمما، مەن ھازىرغىچە بۇنىڭغا قىزىقمىدىم.

— ھازىر ۋاقىت بالدۇرلۇق قىلىدۇ، — دېدىم مەن.

— بەلكىم كېچىككەندىمەن. مېنىڭ دىنغا ئىشىنىدىغان قىزغىن مەزگىلىم ئۆتۈپ كەتكەندۇ بەلكىم.

— مېنىڭ دىنىي ئېتىقادىم پەقەت كېچىدىلا كۇچىيىپ كېتىدۇ.

— سىز شۇ چاغدا مۇھەببەت قاينىمىدا بولىسىز - دە! مۇھەببەتنىڭمۇ بىر خىل ئېتىقاد ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇپ قالماڭ.
— سىز راستلا مۇشۇنداق قارامسىز؟
— ئەلۋەتتە، — ئۇ شىرەنىڭ ئالدىغا بىر قەدەم ماڭدى.
— سىز بىلىيارت ئويناشقا كېلىپ بەك ياخشى قىلدىڭىز.
— مەنمۇ ناھايىتى خۇش بولدۇم.
— بىز بىللە چىقىپ كېتەيلى.

ئوتتۇز ئالتىنچى باب

شۇ كۈنى كېچىسى بوران چىقىپ، يامغۇر ياغدى، مەن يامغۇرنىڭ دېرىزىگە قاتتىق ئۇرۇلغان ئاۋازىدىن ئويغىنىپ كەتتىم. يامغۇر دېرىزىنىڭ ئوچۇق كۆزىدىن كىرىۋاتاتتى. بىرى ئىشىكنى قاقتى. مەن كاتېرىنىنى چۆچۈتۈۋەتمەي دەپ ئاستا ئىشىك يېنىغا بېرىپ ئىشىكنى ئاچتىم. مەيپۇرۇش سىرتتا تۇرۇپتۇ. ئۇ پەلتوسىنى يېپىنچاقلىۋاپتۇ، ھۆل بولۇپ كەتكەن شەپكىسىنى قولىدا تۇتۇۋاپتۇ.

— سىزگە دەيدىغان گېپىم بار ئىدى، لېيتېنانت.

— نېمە گەپ؟

— بەك جىددي ئىش ئىدى.

مەن ئەتراپقا بىر قۇر قارىۋەتتىم. ياتاق ئىچى بەك قاراڭغۇ ئىدى. مېنىڭ دېرىزە تەكچىسىدە يېغىلىپ قالغان يامغۇر سۇيىگە كۆزۈم چۈشتى.

— كىرىڭ، — مەن ئۇنى قولىدىن تۇتۇپ تازىلىق ئۆيىگە باشلىدىم. ئىشىكنى ئېتىۋېتىپ چىراغنى يانداۋۇرۇپ، ۋاننىنىڭ قىرىدا ئولتۇردۇم.

— نېمە ئىش ئىدى، ئېمېلىئو؟ بىرەر چاتاق چىقتىمۇ؟

— چاتاق بولدى، لېيتېنانت.

— نېمە ئىش؟

— ئۇلار ئەتە سەھەردە كېلىپ سىزنى قولغا ئالماقچى بولۇۋاتىدۇ.

— راستىمۇ؟

— مەن سىزگە دەپ قويای دەپ كەلدىم، مەن شەھەرگە

كىرگەنىدىم، بىر قەھۋەخانىدا ئۇلارنىڭ شۇنداق دەۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ قالدىم.

ــ شۇنداقمۇ؟

ئۇ ئۆرە تۇراتتى، پەلتوسى چىلىق ـ چىلىق ھۆل بولۇپ كېتىپتۇ، قولىدا ھۆل شەپكىسى بار ئىدى. ئۇ بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى.

ــ ئۇلار نېمىشقا مېنى قولغا ئالمىدىكەن؟

ــ ئۇرۇشتىكى بەزى ئىشلار ۋەجىدىن دەمدۇ؟

ــ نېمە ئىش ئىكەنلىكىنى بىلمەكچىمۇ؟

ــ بىلمىدىم، مەن پەقەت ئۇلارنىڭ سىزنى ئالدىنقى سەپتىن كەلگەن ئوفىتسېر بۇ يەردە ھەربىي فورما كىيمەي يۈرۈپتۇ، دەۋاتقانلىقىنىلا ئاڭلىدىم. بۇ قېتىم چېكىنگەندىن كېيىن، ئۇلار ھەرقانداق ئادەمنى قولغا ئېلىۋاتىدۇ.

مەن بىردەم ئويلىنىۋالدىم.

ــ ئۇلار مېنى قاچان قولغا ئالمىدىكەن؟

ــ سەھەردە، سائەت قانچىلەردە ئىكەنلىكىنى بىلمەيمەن.

ــ سىزنىكىچە مەن قانداق قىلسام بولار؟

ئۇ يامغۇر سۈيى ئېقىۋاتقان شەپكىسىنى يۇز يۇيۇش دېسىنىڭ ئىچىگە قويدى.

ــ ئەگەر سىزدە راستلا ھېچقانداق ئىش بولمىسا قولغا ئېلىنىشتىن قورقۇشىڭىزنىڭ ھاجىتى يوق. ئەمما، قولغا ئېلىنىش يامان ئىش، بولۇپمۇ ھازىرقى كۈندە.

ــ قولغا ئېلىنىشنى خالىمايمەن.

ــ ئۇنداق بولسا شۆبىتسارىيەگە كېتىڭ.

ــ قانداق كېتىمەن؟

ــ مېنىڭ قولۇمدىن بىلەن.

ــ سىرتتا قارا بوران چىقىپ، يامغۇر يېغىۋاتسا؟ ــ دېدىم.

ــ بوران ـ چاپقۇن ئۆتۈپ كەتتى. شامال چىقىۋاتىدۇ، بىراق كېتىشىڭلارغا توسالغۇ بولمايدۇ.

— بىز قاچان ماڭىمىز؟
— ھازىرلا. ئۇلار قاق سەھەردە تۇتقىلى كېلىشى مۇمكىن.
— يوق ـ تاقلىرىمىزنى قانداق قىلىمىز؟
— يىغىشتۇرۇپ ئەكېتىمىز، خانىمىڭىز كىيىمىنى كىيىۋالسۇن، يوق ـ تاققا مەن بار.
— سىز قەيەردە ساقلايسىز؟
— مۇشۇ يەردە. كارىدوردا تۇرسام باشقىلارنىڭ كۆرۈپ قېلىشىدىن ئەنسىرەيمەن.
مەن ئىشكنى ئېتىپ قويۇپ ياتاق ئۆيگە كىردىم، كاتېرىن ئويغاق ئىكەن.
— نېمە ئىش بولدى، قەدىرلىكىم؟
— ھېچ ئىش يوق، كاتېرىن، سىز دەرھال كىيىنىڭ. بىز دەرھال شۇ ۋېتسارىيەگە كەتمىسەك بولمايدىغان بولۇپ قالدى.
— راستلا كېتىشنى خالامسىز؟
— خالىمايمەن، پەقەت كارىۋاتقا قايتىپ كېلىشنى خالايمەن، — دېدىم.
— زادى نېمە ئىش بولدى؟
— مەيپۇرۇش ئۇلارنىڭ سەھەردە مېنى قولغا ئالىدىغانلىقىنى ئېيتتى.
— ئۇ ئېلىشىپ قالمىغاندۇ؟
— ياق.
— ئۇنداقتا سىزمۇ دەرھال كىيىنىڭىزنى كىيىڭ، قەدىرلىكىم. تېزرەك يولغا چىقايلى، — ئۇ كارىۋاتتا تىكلىنىپ ئولتۇردى، ئۇيقۇسى تېخى تولۇق ئېچىلمىغاندەك قىلاتتى، — مەيپۇرۇش تازىلىق ئۆيىدىمۇ؟
— ھەئە.
— ئەمىسە مەن يۇيۇنماي. سىز ماڭا قارىماي تۇرۇڭ، قەدىرلىكىم، مەن بىردەمدىلا كىيىمىنى كىيىپ بولىمەن.
ئۇ كېچىلىك كىيىمىنى سېلىۋاتقاندا، ئۇنىڭ سۆتتەك ئاق

يۇيغۇرچە كتاب تور بېكىتى www.uyghurbook.com

دۇمبىسىنى كۆرۈپ قېلىپ تەتۇر قارىۋالدىم، چۈنكى ئۇ مېنىڭ كۆرۈپ قېلىشىمنى خالىمايتتى. ئۇنىڭ بويىدا بولۇپ، قورسىقى تومپىيىپ چىقىپ قالغانىدى. مەن كېيىمىنى كىيدىم، يامغۇرنىڭ شارىلداپ يېغىۋاتقان ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇراتتى. سومكامغا سېلىۋالغۇدەك كۆپ نەرسەم يوق ئىدى.

ــ مېنىڭ چامادانىم بوش، كاتېرىن، ئەگەر لازىم بولسا...

ــ مەن يېغىشتۇرۇپ بولدۇم، قەدىرلىكىم. مەن بىر دۆت، ئەمما مەيپۇرۇشنىڭ نېمە ئۇچۇن تازىلىق ئۆيىگە كىرىۋالغانلىقىنى چۈشەنمىدىم، ــ دېدى كاتېرىن.

ــ ھە، ئۇ بىزنىڭ يۇك ـ تاقلىرىمىزنى كۆتۈرۈشۈپ بەرگىلى ساقلاۋاتىدۇ.

ــ ئۇ بەك ياخشى ئادەم ئىكەن.

ــ ئۇ مېنىڭ قەدىناس دوستۇم. مەن بىر قېتىم ئۇنىڭغا ئازراق تاختىلانغان كۆڭ تاماكا ئەۋەتىپ بەرمەكچى بولغانىدىم.

مەن دېرىزىدىن قاراڭغۇلۇق قاپلىغان سىرتقا قارىدىم، كۆڭلى كۆرگىلى بولمايتتى. بوران توختايدىغاندەك قىلاتتى.

ــ تەييارلىقىم پۈتتى، قەدىرلىكىم، ــ دېدى كاتېرىن.

ــ ئوبدان بوپتۇ.

مەن تازىلىق ئۆيىنىڭ ئىشىكى ئالدىغا كېلىپ:

ــ يۇك ـ تاقلار مۇشۇ يەردە، ئېمىلىئو، ــ دېدىم. مەيپۇرۇش ئىككى سومكىنى قولىغا ئالدى.

ــ ياردەملەشكەنلىكىڭىزگە رەھمەت، ــ دېدى كاتېرىن.

ــ ھېچقىسى يوق، خانىم، مەن سىلەرگە ياردەم بېرىشنى بەكمۇ خالايمەن، پەقەت ئۆزۈم ئىش چىقىرىپ قويمىساملا بولدى، ــ دېدى مەيپۇرۇش، ئاندىن ماڭا يۈزلەندى، ــ مەن بۇ نەرسىلەرنى ئېلىپ خىزمەتچىلەر ماڭىدىغان پەلەمپەي بىلەن چۈشۈپ كېمىنىڭ يېنىغا باراي، سىلەر ئالدى تەرەپتىن خۇددى سەيلىگە ماڭغاندەك چىقىپ كېتىڭلار.

ــ سەيلە قىلىدىغان ئىش بولسا، بۇ تولىمۇ سۆيۈملۈك كېچە

بولغان بولاتتى، — دېدى كاتېرىن.
— راستلا خوداى ئۇرغان كېچە بولىدىغان بولدى.
— ھېلىمۇ ياخشى مەندە يەنە بىر كۇنلۇك بار ئىكەن، — دېدى كاتېرىن. بىز كارىدورنىڭ يەنە بىر بېشىغا بېرىپ قېلىن گىلەم سېلىنغان پەلەمپەيلىك ئارقىلىق بىنادىن چۇشتۇق. دەرۋازىدىن پەلەمپەينىڭ ئاستىدا، ئىشىك يېنىدىكى شىرەنىڭ ئارقىسىدا ئولتۇرۇپتۇ. ئۇ بىزگە ھەيرانلىق بىلەن قاراپ قالدى.
— سىلەر سىرتقا چىقمايمىز دېگەنىدىكىلارغۇ، ئەپەندى، — دېدى ئۇ.
— ئايلىنىپ كېلىمىز، كۆل بويىغا بېرىپ بوران - يامغۇرنىڭ پەيزىنى سۈرۈپ كەلمەكچى بولۇۋاتىمىز، — دېدىم.
— كۇنلۇكىڭىز يوقمۇ، ئەپەندى؟
— يوق، پەلتوىۇم يامغۇرغا دالدا بولىدۇ.
ئۇ گۇمانلانغاندەك پەلتوىۇمغا قاراپ قويدى.
— مەن سىزگە كۇنلۇك ئەكېلىپ بېرەي، ئەپەندى، — دېدى ئۇ ۋە بىر چوڭ كۇنلۇكنى ئېلىپ كەلدى.
مەن ئۇنىڭغا ئون لىرا بەردىم.
— ۋاي، سىز بەك ياخشى ئىكەنسىز، ئەپەندى، كۆپتىن - كۆپ رەھمەت، — ئۇ ئىشىكنى ئاچتى. بىز يامغۇر ئىچىدە مېڭىپ كەتتۇق. ئۇ كاتېرىنغا قاراپ كۇلۇپ قويدى، كاتېرىنمۇ ئۇنىڭغا قاراپ كۇلۇمسىرىدى.
— بوران - يامغۇردا ئۇزاق تۇرماڭلار، ھۆل بولۇپ كېتىسىلەر، ئەپەندى، خانىم، — دېدى ئۇ.
ئۇ دەرۋازىنىڭ يارىدەمچىسى ئىدى. ئۇ چالا ئىنگلىزچە تەلەپپۇزدا سۆزلىدى.
— بىز بىردەمدىلا قايتىپ كېلىمىز، — دېدىم. بىز كۇنلۇكنى تۇتۇپ، يامغۇردا ھۆل بولۇپ كەتكەن گۇللۇكتىن، يەنە بىر يولدىن ئۆتۇپ، كۆل بويىغا ياسىغان باراڭلىق كىچىك يولغا كىردۇق. شامال ھازىر قىرغاقتىن كۆل تەرەپكە قاراپ ئۇرماقتا

ئىدى. نويابىرنىڭ سوغۇق، يامغۇر ئارىلاش بورىنى چىقىۋاتاتتى. مەن تاغدا جەزمەن قار ياغدى، دەپ ئويلىدىم. بىز پىرىستانىنى بويلاپ زەنجىر بىلەن باغلاپ قويغان نۇرغۇن قولۇاقلارنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ مەيپۇرۇشنىڭ قولۇنقىنىڭ يېنىغا باردۇق. تاش پىرىستان ئىنتايىن سوغۇق، كۆل يۈزى قاپقاراڭغۇ ئىدى.

مەيپۇرۇش دەرەخ ئاستىدىن چىقىپ كەلدى.

ـــ يۈك ـ تاقلار كېمىدە، ـــ دېدى ئۇ.

ـــ قولۇاقنىڭ كىراسىنى بېرىۋېتەي، ـــ دېدىم.

ـــ يېنىڭىزدا قانچىلىك پۇل بار؟

ـــ ئانچە كۆپ ئەمەس.

ـــ ئەمىسە كېيىن ئەۋەتىپ بېرىڭ، ھېچقىسى يوق.

ـــ قانچە پۇل؟

ـــ ئىختىيارىڭىز.

ـــ قانچە ئالمىسىز، دەڭە.

ـــ سىز ئامان ـ ئېسەن ئاۋۇ تەرەپكە بېرىۋالغاندىن كېيىن ماڭا بەش يۈز فىرانك ئەۋەتىپ بەرسىڭىز بولىدۇ. تىنچ ـ ئامان ئۇ تەرەپكە بېرىۋالسىڭىزلا، قولۇاق كىراسىنىڭ قىممەت ئەمەسلىكىنى ھېس قىلمىسىز.

ـــ بولىدۇ.

ـــ بۇنى ئېلىۋېلىڭ، ـــ ئۇ ماڭا بىر بولاق ساندۇچ بەردى.

ـــ قاۋاقخانىدىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىدىن ئېلىپ كەلدىم، ھەممىسى بۇ يەردە. مانا بۇ بىراندى، مانا بۇ ۋىسكى.

مەن بۇ نەرسىلەرنى سومكامغا سېلىۋېلىپ سورىدىم:

ـــ قانچە پۇل بەرسەم بولار؟

ـــ بولدى، ئەللىك لىرا بېرىڭ.

مەن پۇلنى ئۇنىڭغا بەردىم.

ـــ بىراندى ياخشى ھاراق، بۇنى ھۆرمەتلىك خانىم ئىچسۇن. ئۇ قولۇاققا چىقىۋالسۇن، ـــ دېدى. قولۇاق بىر كۆتۈرۈلۈپ، بىر پەسىيىپ تاش قىرغاققا ئۇرۇلماقتا ئىدى. ئۇ قولۇاقنى تارتىپ

تۇردى. مەن كاتېرىننى قولۇاققا چىقاردىم. كاتېرىن پەلتوسىغا مەھكەم يۆگىنىپ قولۇاقنىڭ قۇيرۇقىدا ئولتۇردى.

— باردىغان جاينى بىلەمسىز؟ — سورىدى مەيپۇرۇش.

— كۆلنىڭ شىمالىغا بارىمىز.

— قانچىلىك يىراقتا ئىكەنلىكىنى بىلەمسىز؟

— لوينو① دىن ئۆتىمىز.

— لوينو، كاننېرو، كانىنوبىئو، ترانزانولاردىن ئۆتىسىز. بىرىساگوغا بارغاندا ئاندىن شۇېيتسارىيە چېگراسىغا كىرگەن بولىسىز. تامارا تېغىدىنمۇ ئۆتىسىز.

— ھازىر سائەت نەچچە بولدى؟ — سورىدى كاتېرىن.

— ئەمدى ئون بىر بولدى، — دېدىم.

— ناۋادا توختىماي ماڭساڭىز ئەتىگەن سائەت يەتتىلەردە ئۇ تەرەپكە بارالايسىز.

— شۇنداق يىراقمۇ؟

— ئوتتۇز بەش كىلومېتىر كېلىدۇ.

— قانداقمۇ ماڭارمىز؟ يامغۇر مۇشۇنداق يېغىۋاتقان تۇرسا، بىزدە كومپاس بولمىسا بولمايدۇ.

— زۆرۇرىيىتى يوق. سىز ئاۋۋال قولۇاقنى ساھىبجامال ئارىلىغا ھەيدەپ بېرىڭ، ئاندىن بۇۋى مەرىيەم ئارىلىنىڭ يەنە بىر تەرىپىگە ئۆتىسىز، ئاندىن بوران يۆنىلىشى بىلەن ماڭساڭىز بولىدۇ. بوران پاللانزا②غا ئاپىرىدۇ. ئۇ يەردىن قىرغاقتىكى چىراغ نۇرىنى كۆرگىلى بولىدۇ. ئاندىن قىرغاقنى بويلاپ كۆلنىڭ شىمالىغا ماڭىسىز.

— بوران يۆنىلىشىنى ئۆزگەرتەرمىكىن؟

— ئۇنداق بولمايدۇ، — دېدى ئۇ، — بۇ بوران ئۇچ كۈندىن

---

① لوينو — ماجىئور كۆلى بويىدىكى سانائەت شەھىرى.

② پاللانزا — ماجىئور كۆلىدىكى بارومى ئارىلىنىڭ ئۈدۈلىدا، باھار ۋە كۈز پەسىللىرىدە سایاھەتچىلەر ئويناىدىغان جاي.

بېرى چىقىۋاتىدۇ، ماتتاروني چوققىسى[1]دىن كېلىۋاتىدۇ. قولۇاقتا سۇ ئالغىلى بولمىدىغان بىر كۈپ بار.

ــ مەن كىرا ھەققىنىڭ ئازراقىنى بولسىمۇ بېرىپ تۇراي.

ــ ياق، مەن يەنىلا خەتەرگە تەۋەككۈل قىلاي، سىز ناۋادا تىنچ ـ ئامان ئۇ تەرەپكە بېرىۋالسىڭىز، ئۆزىڭىز قاراپ پۇل بەرسىڭىز بولمىدۇ.

ــ بولمىدۇ.

ــ مېنىڭچە، سىلەر سۇغا غەرق بولۇپ كەتمەيسىلەر.

ــ بىزگە تەسەللى بېرىۋاتمىسىزغۇ.

ــ شامال يۆنىلىشى بويىچە شىمالغا ھەيدەڭ.

ــ بولمىدۇ، ــ مەن قولۇاقتا چىقتىم.

ــ مېھمانخانىنىڭ پۇلىنى قالدۇرۇپ قويدىڭىزمۇ؟

ــ ھەئە، ياتاق ئىچىدە بىر كونۇبرتقا سېلىپ قويدۇم.

ــ ياخشى، سىزگە ئامەت تىلەيمەن، لېيتېنانت.

ــ سىزگە ئامەت تىلەيمەن. سىزگە كۆپتىن ـ كۆپ رەھمەت.

ــ ناۋادا سۇغا غەرق بولۇپ ئۆلۇپ كەتسەڭلار، ماڭا رەھمەت ئېيتماي قويۇڭلار.

ــ ئۇ نېمە دەيدۇ؟ ــ دېدى كاتېرىن.

ــ ئۇ ئامەت تىلەيمەن، دەۋاتىدۇ.

ــ ئامەتلىك بولايلى، سىزگە كۆپ رەھمەت، ــ دېدى كاتېرىن.

ــ تەييارلىقىڭلار پۈتتىمۇ؟

ــ پۈتتى.

ئۇ ئېڭىشىپ تۇرۇپ قولۇاقنى قىرغاقتىن ئىتتەردى.

مەن قوش پالاقنى سۇغا سېلىپ قولۇاقنى ھەيدىدىم، ئاندىن بىر قولۇمنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭغا قاراپ پۇلاڭلاتتىم. ئۇ قولىنى

---

① ماتتاروني چوققىسى ــ شېتىرا ئەتراپىدىكى ئېگىز چوققا، فۇنىكۇلیور ئارقىلىق تاغ ئۈستىگە چىققىلى بولىدۇ. ئۇ يەردىن يەتتە كۈل ۋە مىلان ئەتراپىدىكى شەھەر ـ بازارلارنى كۆرگىلى بولىدۇ.

چايقاپ قوشۇلمىغانلىقىنى ئىپادىلىدى.

مەن مېھمانخانىنىڭ چىراغلىرىغا قاراپ قويۇپ قولۇاقنى ئۇدۇل ھەيدەپ مېڭىپ كەتتىم. كۆل دولقۇن ياساپ ئۆركەشلىمەكتە ئىدى. بىز شامال يۆنىلىشى بويىچە مېڭىپ كەتتۇق.

ئوتتۇز يەتتىنچى باب

مەن قاراڭغۇ كېچىدە قولۇاق ھەيدەپ ماڭدىم. نىشاندىن ئادىشىپ قالماسلىق ئۈچۈن شامال يۆنىلىشى بويىچە ھەيدىدىم. شامال يۇزۇمگە ئۇرۇلۇپ تۇراتتى. بىرە - بىرە شارقىراپ ياغقانىنى ھېسابقا ئالمىغاندا، يامغۇر توختاپ قالغانىدى. ئاسمان قاپقاراڭغۇ، سوغۇق شامال ئۇرۇلاتتى. قولۇاقنىڭ قۇيرۇقىدا ئولتۇرغان كاتېرنىنى كۆرگىلى بولاتتى، ئەمما پالاقنىڭ سۇغا چۆكۈپ تۇرغان قىسمىنى كۆرگىلى بولمايىتتى. پالاق ناھايىتى ئۇزۇن ئىدى، تۇتقۇچىغا قاپچۇق كىيدۈرمىگەنلىكتىن قولۇم سىيرىلىپ كېتىۋاتاتتى. مەن پالاقنى ئارقىغا بىر ئۇرۇپ، كۆتۈرۈپ، ئاندىن ئالدىغا يۆتكىسەم پالاق سۇ يۈزىگە تېگەتتى. شۇنداق قىلىپ پالاقنى ئالدى - كەينىگە يۆتكەپ قولۇاقنى ئاستا ھەيدەپ ماڭدىم. مەن بىر خىل شامال يۆنىلىشى بويىچە ماڭغاچقا، پالاقنىڭ يۈزىنى سۇغا تەكشى تەگكۈزمىدىم[1]. قولۇمنىڭ قاپىرىپ كېتىشىنى بىلەتتىم، ئەمما مۇمكىنقەدەر كېيىنرەك قاپىرىشىنى ئۈمىد قىلاتتىم. قولۇاق يېنىك بولۇپ، ھەيدەشكە ئانچە كۈچ كەتمەيتتى. قاراڭغۇ كېچىدە قولۇاق ھەيدەپ كېتىۋېتىپ ھېچنېمىنى كۆرەلمىدىم. بالدۇرراق پاللانزانىڭ ئۇدۇلىغا بېرىۋېلىشنى ئارزۇ قىلاتتىم.

بىز پاللانزانى پەقەت كۆرەلمىدۇق. شامال سۇ يۈزىگە ئۇرۇلۇپ تۇرۇۋاتاتتى. بىز قاراڭغۇدا پاللانزاغا ماڭمىغان يەردىكى كىچىك تۇمشۇقنى كۆرەلمىگەچكە، يولدىن ئېزىپ قېلىپ، پاللانزانىڭ

---

① پالاقنى سۇ يۈزىگە چىقارغاندا پالاقنىڭ يۈزىنى سۇغا تۇز تەگكۈزۈشكە توغرا كېلىدۇ، بۇنىڭ بىلەن ھاۋانىڭ قارشىلىقىدىن ساقلانغىلى بولىدۇ.

چىراغلىرىنى زادى كۆرەلمىدۇق. بىز كۆلده شىمالغا قاراپ مېڭىپ ئاخىر قىرغاققا يېقىن جايدا چىراغ نۇرىنى كۆردۇق، ئەمما بىزنىڭ كۆرگىنىمىز ئىنتىرا ئىكەن. ئىنتىراغا بارغۇچە قاراڭغۇدا كۆپ ئاۋارىچىلىك تارتتۇق. يا چىراغ نۇرىنى، يا قىرغاقنى كۆرەلمىدۇق. قاراڭغۇدا شامال يۆنىلىشى بويىچە تىنماي قولۇاق ھەيدەپ دولقۇن يېرىپ ماڭدۇق. بەزىدە دولقۇنلار قولۇاقنى كۆتۈرۈۋەتكەچكە، ئۇرغان پالىقىم سۇغا تەگمەيتتى. كۆلده دولقۇن بەك زور ئىدى. دولقۇن ئەۋجگە كۆتۈرۈلۈپ يەنە پەسلەيتتى. مەن ھودۇققانسېرى ئوڭ تەرەپتىكى پالاقنى يۆتكەپ، سول تەرەپتىكى پالاقنى تەتۇرىگە ئۇراتتىم. نەتىجىده پالاق سۇ يۈزىگە قايتىپ چىقاتتى. تۇمشۇقنى كۆرگىلى بولمىغانلىقتىن شىمالغا قاراپ مېڭىۋەردىم.

— بىز كۆلدىن ئۆتۈپ كېتىپتۇق، — دېدىم كاتېرىنغا.

— ئاۋۋال پاللانزا كۆرۈنىدۇ دېگەنىدىغۇ؟

— بىز خاتا مېڭىپتۇق.

— قانداقراق، قەدىرلىكسىم؟

— ياخشى.

— مەن بىرەم ھەيدەيمۇ؟

— ياق، ئۆزۈم ھەيدەۋېرەي.

— بىچارە فېرگۈسون، بۇگۈن ئەتىگەنده مېھمانخانىغا كېلىپ بىزنى تاپالمايدىغان بولدى، — دېدى كاتېرىن.

— ئۇنىڭ غېمىنى يېمەيمەن، — دېدىم، — تاڭ ئېتىشتىن ئىلگىرى شۇ ۋېتىسارىيە دۆلەت چېگرىسى تەۋەسىدىكى كۆلگە بارغاندا باج ساقچىلىرىغا ئۇچراپ قېلىشتىن قورقۇۋاتىمەن.

— تېخى يىراقمۇ؟

— بۇ يەرگە ئوتتۇز نەچچە كىلومېتىر كېلىدۇ.

مەن بىر كېچە قولۇاق ھەيدىدىم. كېيىن قولۇم بەك ئاغرىپ كېتىپ، پالاق دەستىسىنى تۇتالمىدىم. بىرنەچچە قېتىم

قولۇاقنى قىرغاققا سوقۇۋەتكىلى تاس قالدىم.

مەن سۇدا نىشاننى يوقىتىپ قويۇشتىن، ۋاقتىنى ئېلىپ قويۇشتىن ئەنسىرەپ، قولۇاقنى قىرغاققا خېلى يېقىن ھەيدىدىم. بىز بەزىدە قىرغاققا يېقىنلىشىپ، قاتار كەتكەن دەرەخلەرنى، كۆل بويىدىكى تاشيولنى ۋە تاشيول كەينىدىكى ئېگىز تاغلارنى كۆردۇق. يامغۇر توختىدى، بۇران بۇلۇتلارنى سۈرۈپ ئاي جامالى كۆرۈنۈشكە باشلىدى. مەن بۇرۇلۇپ قاراپ قاپقاراڭغۇ ئېگىز تاغ ئارىسىدىن كاستاگنورا، ئۆركەشلەپ تۇرغان كۇموش دولقۇنلار ۋە كۆلنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى تاغ چوققىسىدا ماراپ تۇرغان ئاينى كۆردۇم. بىر دەمدىن كېيىن بۇلۇت يەنە ئاينى توسۇۋالدى، تاغ چوققىسى ۋە كۆل قايتا كۆرۈنمىدى. ئەمما، ھازىر تاڭ يورۇشقا باشلىغانىدى. مەن قىرغاقنى كۆرەلمىدىم، قىرغاقتىكى مەنزىرىلەر ناھايىتى ئوچۇق كۆرۈندى. پاللانزا تاشيولىدىكى باج ساقچىلىرىنىڭ كۆرۈپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، ئالدىراپ ـ تېنەپ پالاقنى يەنە سىرتقا قارىتىپ ئۇردۇم. ئاي چېھرىنى قايتا كۆرسەتكەندە، بىز كۆل ياقىسىدىكى تاغ باغرىغا سېلىنغان ئاقۇچ رەڭلىك داچىلارنى ۋە قاتار ـ قاتار دەرەخ ئارىسىدىن كۆرۈنۈپ تۇرغان كۇموش رەڭلىك تاشيولنى كۆردۇق. مەن قولۇاقنى تىنماي ھەيدىدىم.

كۆل يۈزى بارغانسېرى كېڭەيمەكتە ئىدى. كۆل بويىدىكى تاغ ئېتىكىدە چىراغلار ۋالىلداپ تۇراتتى. ئۇ يەر لوينو بولۇشى مۇمكىن، دەپ ئويلىدىم.

مەن كۆلنىڭ قارشى قىرغىقىدىكى تاغ ئارىسىدا مىخ شەكىللىك تۇمشۇقنى كۆردۇم. مەن ئۇ يەرنىڭ لوينو ئىكەنلىكىدىن گۇمانسىراپ تۇراتتىم. مۇبادا شۇ يەر بولسا، بىزنىڭ قولۇقىمىز تېز ماڭغان بولىدۇ. مەن پالاقنى يىغىشتۇرۇپ قويۇپ، ئورۇندۇققا يۆلىنىپ ئولتۇردۇم. مەن قولۇاق ھەيدەپ زىيادە چارچاپ كەتكەنىدىم. بىلىكىم، مۇرەم، دۇمبەم ئېچىشىپ، قولۇممۇ قاتتىق ئاغرىماقتا ئىدى.

— كۇنلۇكنى ئاچايمۇ؟ ئۇنى يەلكەن ئورنىدا ئىشلىتەيلى، — دېدى كاتېرىن.

— رول تۇتالامسىز؟

— تۇتالايمەن.

— سىز بۇ پالاقنى بىقىنىڭىزغا تىرەپ، قولۇاقنىڭ قىرىدا ئولتۇرۇپ رولنى تۇتۇپ يۆنىلىشنى توغرىلايسىز. مەن كۇنلۇكنى تۇتىمەن.

مەن قولۇاقنىڭ قۇيرۇقىغا بېرىپ كاتېرىنغا پالاقنى قانداق تۇتۇشنى ئۆگەتتىم. ئاندىن دەرۋازىنى مانا بەرگەن ھېلىقى چوڭ كۇنلۇكنى ئېچىپ ئالدىغا قاراپ ئولتۇردۇم. كۇنلۇكنىڭ تۇتقۇچىنى ئورۇندۇققا ئىلىپ قويدۇم، ئىككى قولۇمدا كۇنلۇكنىڭ ئىككى يېنىنى چىڭ تۇتۇپ، دەستىكىنى يانتۇ قىلدىم. بۇران كۇنلۇككە ئۇرۇلدى، قولۇاق ئۇچقاندەك ئالغا ئىلگىرىلىدى. مەن جېنىمنىڭ بارىچە كۇنلۇكنىڭ ئىككى تەرىپىنى چىڭ تۇتۇپ ئولتۇردۇم. بۇران كۇنلۇكنى ئىتتىرىپ تانابتەك قىلۇەتتى. قولۇاق تېز ئىلگىرىلىمەكتە ئىدى.

— بىز بەك ياخشى ھەيدىدۇق، — دېدى كاتېرىن. بۇران كۇنلۇكنى ئالدىغا كۇچلۇك ئىلگىرىلەتمەكتە ئىدى. بىز كۇنلۇككە ئەگىشىپ ئىلگىرىلەۋاتقاندەك ھېس قىلدىم. مەن ئىككى پۇتۇمدا كۇنلۇك دەستىسىنى چىڭ قىسۋالدىم. كۇنلۇكنىڭ بىر شادىسى سۇنۇپ كېتىپ پېشانەمگە ئۇرۇلدى. مەن بۇران قىيپاش قىلىپ قويغان كۇنلۇكنىڭ ئۇچىدىن تۇتۇۋىدىم، كۇنلۇك بىر سىلكىنىپ چۆرگىلەپ كەتتى. بىز ئەسلىدە يەلكەنگە تايىنىپ مېڭىۋاتاتتۇق. ئەمدى بولسا ماكچىيىپ كەتكەن كۇنلۇك دەستىكىگە مىنىپ قالدىم، مەن ئورۇندۇققا ئىلىپ قويغان كۇنلۇك تۇتقۇچىنى يېشۇۋېتىپ قولۇاق ئۇستىگە تاشلاپ قويدۇم. قولۇاقنىڭ قۇيرۇقىغا كەلسەم، كاتېرىن پالاقنى تۇتۇۋاپتۇ. ئۇ قولۇمنى تۇتۇپ توختىماي قاقاھلاپ كۇلۇشكە باشلىدى.

يۇيۇ كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ـــ نېمە ئىش بولدى؟ ـــ مەن پالاقنى ئۇنىڭ قولىدىن ئالدىم.

ـــ ئابايىقى ھەربكتىڭىز بەك قىزىق كۆرۈنۈپ كەتتى.

ـــ بەلكىم.

ـــ ئاچچىقلانماڭ، قەدىرلىكىم، راست بەك قىزىق بولدى، سىز يىگىرمە فۇت كەڭلىكتە كېرىلىپ كۇنلۇكىڭ دەستىسىنىڭ ئىككى تەرىپىنى تولىمۇ چىڭ قۇچاقلىۋالدىڭىز... ـــ كاتېرىن تولا كۇلۇپ تېلىفىپ قالغانىدى.

ـــ مەن ھەيدەي.

ـــ ئازراق دېمىڭىزنى ئېلىۋېلىڭ. بىر يۇتۇم ھاراق ئىچىۋېلىڭ. بۇ ئەجەب كۆڭۈللۈك كىچە بولدى، بىز خېلى ئۇزۇن يول ماڭدۇق.

ـــ مەن قولۇاقنى دولقۇن قاينىملىرىغا كىرىپ كەتمىسۇن دەپ شۇنداق قىلغانىدىم.

ـــ مەن سىزگە بىر رومكا ھاراق قۇيۇپ بېرەي، ئازراق دەم ئېلىۋېلىڭ، قەدىرلىكىم.

مەن ئىككى پالاقنى تەڭلا چىقىرىپ قولۇاقنى ھەيدەپ ماڭدىم. كاتېرىن سومكىنى ئېچىپ بىراندى بوتۇلكىسىنى ماڭا سۇنۇپ بەردى. مەن بەكىدە بوتۇلكا پۇرۇپكىسىنى ئېچىپ، ئاغزىمنى تولدۇرۇپ ئىچتىم. ھاراق مەززىلىك پۇرايىتى، ئاغزىمنى كۆيدۇرۇۋەتكۇدەك ئاچچىق ئىدى، ھاراق پۇتۇن بەدىنىمنى قىزىتتى. مەن ئۆزۈمنى ئىللىق، خۇشال ھېس قىلدىم.

ـــ بۇ ياخشى ھاراق ئىكەن، ـــ دېدىم. ئاي يەنە بۇلۇتلار كەينىگە يوشۇرۇندى. لېكىن، بۇ چاغدا كۆل قىرغىقىنى كۆرگىلى بولاتتى. ئالدىمىزدا كىچىك بىر تۇمشۇق بارەك قىلاتتى.

ـــ توڭلىمىغانسىز؟

ـــ ياق، پەقەت پۇتۇم بىرئاز ئۇيۇشۇپ تۇرۇۋاتىدۇ.

— قولۇاقتىكى سۇنى تازىلىۋېتىڭ، شۇنداق بولغاندا پۈتكۈزنى سوزۇپ ئولتۇرالايسىز.

بىرئاز دەم ئېلىۋالغاندىن كېيىن مەن يەنە قولۇاقنى ھەيدىدىم. پالاق جازىسىنىڭ ئاۋازى، پالاقنىڭ سۇغا تەگكەن ئاۋازى، قولۇاقنىڭ قۇيرۇقىغا قويۇپ قويغان تۇنكە كومزەككە يېغىلىپ قالغان يامغۇر سۇيىنىڭ چايقالغان ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇراتتى.

— كومزەك بەك مەينەت بولۇپ كېتىپتۇ.

— ھېچقىسى يوق، مەن يۇيۇۋېتەي.

مەن كاتېرىنىڭ قولۇاق لېۋىدە كومزەكنى يۇيۇۋاتقان ئاۋازىنى ئاڭلىدىم. ئاندىن ئۇ كومزەككە لىق سۇ تولدۇرۇپ ماڭا سۇنۇپ بەردى، مەن بىراندىنى ئىچكەندىن كېيىن ئاغزىم ناھايىتى قۇرۇپ كەتكەندى، كۆلنىڭ سۇيى مۇزدەك ئىدى. چىشلىرىم مۇزلاپ، ئاغرىق كىرىپ كەتتى. مەن قىرغاقتا قارىدىم. بىز ھېلىقى ئۇزۇن تۇمشۇققا يېقىنلىشىپ قاپتۇق. ئالدىمىزدىكى كۆلنىڭ قولتۇقىدا چىراغ بار ئىكەن.

— رەھمەت، — دېدىم كومزەكنى كاتېرىنغا قايتۇرۇپ بېرىپ.

— نېمىشقا تۇزۇت قىلمىدىڭىز، سىز بۇ يەرگە ئوشۇق كەلگەندەك، — دېدى كاتېرىن.

— بىرنەرسە يېگۈڭىز بارمۇ؟

— ياق، قورسىقىم ئاچمىدى، ئاچقاندا بىللە يەيلى.

— بولىدۇ.

ئالدىمىزدا تۇمشۇقتەك كۆرۈنگەن ھېلىقى يەر ئەسلىدە ئۇزۇن، ئېگىز تۇمشۇق ئىكەن. مەن قولۇاقنى كۆلنىڭ ئوتتۇرىسى تەرەپكە ھەيدەپ، ئۇنىڭدىن ئايلىنىپ ئۆتۈپ كەتتىم. ھازىر كۆل يۈزى تارىيىشقا باشلىدى.

ئاي جامالىنى يەنە كۆرسەتتى. مۇبادا كۆلنىڭ باج ساقچىلىرى راستلا كۆزىتىۋاتقان بولسا، ئۇلار بىزنىڭ قاراڭغۇدا تىمسىقلاپ

يۇرگەن قولۇنقمىزنى جەزمەن كۆرۈپ قالغان بولاتتى.

ــ ياخشى تۇرۇۋاتقانسىز، كاتېرىن؟

ــ ناھايىتى ياخشى، بىز نەگە بارىمىز؟

ــ مېنىڭچە، بىز ئەڭ كۆپ بولغاندا سەككىز ئىنگلىز مىلى يول يۇرسەك يېتىپ بارارمىز.

ــ ماڭغان يولىمىز ئاز ئەمەس، بىچارە قوزام، سىز چارچاپ ھالىڭىزدىن كېتەي دەپ قالدىڭىز.

ــ ياق، مەن چارچىمىدىم، قولۇم ئاغرىۋاتىدۇ شۇ.

بىز كۆلدە داۋاملىق شىمالغا قاراپ ماڭدۇق، ئوڭ قىرغاقتىكى تاغ ئارىسىدا بىر يوچۇق بولۇپ، تۆۋەنگە چۈشۈپ كېتىدىغان قىرغاقتىكى يولدەك قىلاتتى. ئاشۇ يەر كانىنوبىئو بولۇشى مۇمكىن، دەپ ئويلىدىم.

مەن قولۇاقنى قىرغاقتىن خېلى يىراقتا ھەيدەپ كەتتىم. چۈنكى، ھازىردىن باشلاپ باج ساقچىلىرىغا ئۇچراپ قېلىش خەۋپىمىز زور ئىدى. ئالدىمىزدىكى قارشى قىرغاقتا تاغ چوققىسى كۆرۈندى، مەن بەكمۇ چارچاپ كەتكەنىدىم. قولۇاقنى ھەيدىسەمغۇ ئانچە يىراق ئەمەس ئىدى، ئەمما چارچاپ كەتكەنلىكىمدىن يىراق كۆرۈندى.

مەن ئاشۇ ئېگىز تاغدىن ئۆتۈپ كەتمىسەم بولمايدىغانلىقىنى بىلەتتىم. يەنە بەش ئىنگلىز مىلى ماڭساق، شۇ ۋاقىتقىچە سۇ تەۋەلىكىگە كىرەتتۇق. ھازىر تاڭ يورۇي دەپ قالغانىدى. ئەمما، تاڭ يورۇشتىن ئىلگىرى، قارا بۇلۇتلار يەنە ئاسمانىنى توسۇۋېلىپ، ھەممە يەر قازانىنى دۇم كۆمتۇرۈپ قويغاندەك قاراڭغۇ بولۇپ كەتتى. مەن قولۇاقنى قىرغاقتىن يىراقلاپ ھەيدىدىم. بىردەم ھەيدەپ، بىردەم تىنىۋالدىم، ئىككى پالاقنى كۆتۈرگەنىدىم، شامال قولۇاقنى ئېلىپ ماڭدى.

ــ مەن بىردەم ھەيدەي، ــ دېدى كاتېرىن.

ــ سىز ھەيدىسىڭىز بولمايدۇ.

ــ يوق گەپنى قىلماڭ، بۇنىڭ ماڭا پايدىسى بار. قولۇاقنى

ھەيدىسەم بەدىنىم ئۈيۈشمايدۇ.

— سىز ھەيدىمەك، كاتىرىن.

— ھېچقىسى يوق، مۇڭاپىق ھالدا قولۇاق ھەيدەپ بەرسە ھامىلدار ئايالغا ئىنتايىن پايدىلىق.

— بولىدۇ، ئەمىسە، بىردەم ھەيدەك. مەن قولۇاقنىڭ قۇيرۇقىغا ئوتە، سىز ئاندىن كېلىڭ، ماڭغاندا ئىككى قولىڭىزدا قولۇاقنىڭ ئارقىنىنى مەھكەم تۇتۇۋېلىڭ.

مەن قولۇاقنىڭ قۇيرۇقىدا ئولتۇرۇپ، پەلتونى يېپىنچاقلاپ، ياقامنى كۆتۈرۈۋالدىم. كاتىرىنىڭ قولۇاق ھەيدىشىنى كۆرۈپ ئولتۇردۇم. ئۇ بەك ياخشى ھەيدىدى، پەقەت قوش پالاق سەل ئۇزۇن كېلىپ قولىغا دېگەندەك ياخشى چۈشمىگەنىدى. مەن سومكامدىن ئوچ پارچە ساندۇچ ئېلىپ يېدىم، بىر ئوتلام بىراندى ئىچتىم. بۇنىڭ بىلەن بىرئاز تېتىكلىشىپ قالدىم. مەن يەنە بىر ئوتلام بىراندى ئىچتىم.

— چارچىسىڭىز ئارام ئېلىڭ، — دېدىم. بىرەمدىن كېيىن يەنە، — پالاقتا دەققەت قىلىڭ، قورسىقىڭىزغا ئۇرۇۋالماڭ، — دېدىم.

— ناۋادا ئۇرۇلۇپ كەتسە، — دېدى كاتىرىن، — ھايات تولىمۇ ئاددىي بولغان بولىدۇ.

مەن يەنە بىر ئوتلام بىراندى ئىچتىم.

— چارچىدىڭىزمۇ؟

— ياق.

— چارچىسىڭىز ماڭا دەڭ.

— بولىدۇ.

مەن يەنە بىر ئوتلام بىراندى ئىچتىم، ئاندىن قولۇاقنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى ئارقاننى تۇتۇپ ئالدىغا ئۆتتۈم.

— ياق، مەن ھازىر ياخشى ھەيدەۋاتسام.

— جايىڭىزغا بېرىڭ، مەن ئوبدان دەم ئېلىۋالدىم.

مەن بىراندىنىڭ كۇچى بىلەن قولۇاقنى يېنىك، تەڭپۇڭ

يۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

هەيدىدىم. بىردەمدىن كېيىن قولۇاق ھەيدەش قائىدىسىگە خىلاپلىق قىلىپ (بىردەم پالاقنى سۇ ئىچىگە چوڭقۇر چۆكتۈرۈۋېتىپ، بىردەم سۇ ئۈستىگە كۆتۈرۈۋېتىپ دېگەندەك) بىر مەھەل قالايمىقان پالاق ئۇردۇم. نەتىجىدە ئاغزىمدىن سۇس سارغۇچ ئاچچىق سۇ ياندى. بۇ بىراندىنى كۆپ ئىچىپ قويۇپ كۈچەپ قولۇاق ھەيدىگەنلىكتىن بولغاندى.

ـــ ئازراق سۇ بېرىڭ، ـــ دېدىم.

ـــ خوپ، ـــ دېدى كاتېرىن.

تاڭ يورۇشتىن ئىلگىرى سىم ـ سىم يامغۇر باشلاندى. بوران توختىغانلىقىنى بىلەلمىدىم. بىز ئەگرى ـ بۈگرى كۆل قىرغىقىدا ماڭغاچقا، ئېگىز تاغ بورانىنى توسۇۋالغان بولۇشى مۇمكىن. تاڭ يورۇشقا ئاز قالغانلىقىنى پەملىدىم، شۇڭا قولۇاقنى ئەستايىدىل ھەيدىدىم. مەن قەيەرگە كەلگەنلىكىمىزنى بىلەلمىدىم. شۇ ۋېتسارىيە سۇ تەۋەسىگە كىرىۋېلىشنىلا ئويلايتتىم. تاڭ يورۇشقا باشلىغاندا، بىز قىرغاقتا خېلىلا يېقىنلىشىپ قالغانىدۇق. مەن قىيا تاشلىق كۆل قىرغىقى ۋە دەل ـ دەرەخلەرگە نەزەر تاشلىدىم.

ـــ نېمە ئاۋاز؟ ـــ دېدى كاتېرىن، مەن پالاقنى توختىتىپ قۇلاق سالدىم، موتورلۇق قېيىقنىڭ ئاۋازى ئىكەن، مەن دەرھال قولۇاقنى قىرغاقتا يېقىن ھەيدەپ بېرىپ ئۇ يەرگە يوشۇرۇنۇۋالدىم.

غوڭۇلدىغان ئاۋاز يېقىنلاشتى. بىز يامغۇردا كېلىۋاتقان موتورلۇق قېيىقنى كۆردۇق، موتورلۇق قېيىقنىڭ كەينىدە تۆت باج ساقچىسى بار ئىكەن. ئۇلار ئالپ تېغىلىقلار پاسونىدىكى شەپكىسىنى ئېڭىكىدىن چىڭ باغلىۋاپتۇ، پەلتولىرىنىڭ ياقىسىنى كۆتۈرۈۋاپتۇ، دۇمبىلىرىگە كارابىن مىلتىقىنى سىڭار يان ئېسىۋاپتۇ. ئۇلار بۇ تاڭ سەھەردە مۇگدەپ ئۇيقۇسىراپ كېتىپتۇ، ئۇلارنىڭ شەپكىسى ۋە ياقىسىدىكى بەلگىسى سېرىق ئىدى. موتورلۇق قېيىق غوڭۇلداپ ئۆتۈپ كېتىپ يامغۇردا

قارىسى يىتتى.

مەن قولۇاقنى كۆلىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ھەيدىدىم، ئەگەر چېگرا‌غا بەك يېقىنلىشىپ قالغان بولساق، كۆل بويىدىكى تاشيول قاراۋۇللىرىنىڭ تۇتۇۋېلىشىدىن ئەنسىرىگەنىدىم. مەن قولۇاقنى بايا‌تىن قىرغاق كۆرۈنگەن يەرگە ئاپاردىم. يامغۇردا قىرىق بەش مىنۇت ھەيدىدىم. بىز يەنە موتورلۇق قېيىقنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىدۇق. مەن تاكى موتورلۇق قېيىقنىڭ ئاۋازى يوقالغۇچە قولۇاقنى يوشۇرۇپ تۇردۇم.

— بىز بەلكىم شۇ‌ېيتسارىيەگە كىرىپ بولغاندىمىز، — دېدى كاتېرىن.

— راستمۇ؟

— شۇ‌ېيتسارىيە قۇرۇقلۇق قىسمىنى كۆرمىگۈچە بىرنېمە دېمەك تەس.

— دېڭىز ئارمىيەسى بولسىمۇ بولىدۇ.

— شۇ‌ېيتسارىيە دېڭىز ئارمىيەسىمۇ بىزدىن ئانچە يىراقتا ئەمەستۇ. ئاخىرقى قېتىم ئاڭلىغان موتورلۇق قېيىقنىڭ ئاۋازى شۇ‌ېيتسارىيە دېڭىز ئارمىيەسى قېيىقىنىڭ ئاۋازىمۇ تېخى.

— بىز راستلا شۇ‌ېيتسارىيەگە كەلگەن بولساق، ئوبدان بىر ناشتا قىلۇالايلى. شۇ‌ېيتسارىيەنىڭ بولكىسى، سېرىق مېيى ۋە مېۋە مۇرابباسى بەك ياخشى.

ھازىر تاڭ يورۇغان بىلەن، يەنىلا سىم - سىم يامغۇر يېغۇاتاتتى، كۆلنىڭ شىمالىدا ھېلىھەم بوران چىقۇاتاتتى. ئۆركەشلەۋاتقان كۈمۈش دولقۇن بىز تەرەپكە ئۆرۈلۈپ شىمال سايان كېلۇاتاتتى. مەن ھازىر راستلا شۇ‌ېيتسارىيەگە كېلىپ بولغانلىقىمىزغا ئىشەنچ تۇرغۇزدۇم. كۆل بويىدىكى دەرەخزارلىقنىڭ ئارقىسىدا نۇرغۇن ئۆي - ئىمارەتلەر بار ئىكەن.

قىرغاقتىن ئانچە يىراق بولمىغان جايدا بىر كەنت بار ئىكەن. كەنتتە تاش تاملىق ئۆي - ئىمارەتلەر، تاغدا داچىلار،

يەنە بىر چېركاۋمۇ تۇراتتى. مەن كۆل بويىدىكى تاشيولغا زەن سېلىپ قاراپ، قاراۋۇل بار - يوقلۇقىنى كۆزەتتىم. قاراۋۇل كۆرۈنمەيتتى. تاشيول كۆلگە يېقىن ئىدى. مەن بىر ئەسكەرنىڭ يول تەرەپتىكى بىر قەھۋەخانىدىن چىقىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. ئۇ كۆل رەڭ ھەربىي فورما كىيىۋاپتۇ، قالپىقى گېرمانىيە ئەسكەرلىرىنىڭكىگە ئوخشايدىكەن. ئۇ تىمەن كۆرۈنەتتى. چىش چوتكىسىدەك بۇرۇت قويۇۋاپتۇ. ئۇ بىزگە قاراپ قويدى.

— ئۇنىڭغا قول ئىشارىتى قىلىپ قويۇڭ، — دېدىم كاتېرىنغا. ئۇ قول ئىشارىتى قىلىپ قويدى. ئەسكەر خىجىل بولغاندەك كۈلۈپ قويۇپ قول ئىشارىتى قىلىپ قويدى. مەن قولۇاقنى ئاستىلاتتىم. بىز كەنت ئالدىدىكى كۆل بويىدا كېتىۋاتاتتۇق.

— بىز شۇۋېيتسارىيەنىڭ چېگرا ئىسغا كىرىپ بوپتۇق، — دېدىم.

— بىزدە يۈزدەيۈز ئىشەنچ بولۇشى كېرەك، قەدىرلىكىم، ئۇلار بىزنى چېگرادىن يالاپ قايتۇرۇپ كەتمەسۇن يەنە.

— چېگرادىن ئۆتۈپ كەتتۇق. بۇ بەلكىم تاموژنا تەسىس قىلىنمىغان بازار بولۇشى مۇمكىن. بۇ يەرنىڭ بىرىسىاگو ئىكەنلىكىگە ئىشەنچىم كامىل.

— بۇ يەردە ئىتالىيە ھەربىي - ساقچىلىرى يوقتۇ - ھە، تاموژنا بار شەھەر - بازارلاردا كۆپىنچە ئىككى دۆلەتنىڭ ھەربىي ساقچىلىرى تۇرىدىغان.

— ئۇرۇش دەۋرىدە ئوخشىمايدۇ. مېنىڭچە، ئۇلار ئىتالىيەلىكلەرنى چېگرادىن ئۆتكۈزمەيدۇ.

بىرىسىاگو ناھايىتى گۈزەل كىچىك شەھەر ئىكەن. نۇرغۇن بېلىق كېمىلىرى پىرىستاننى بويلاپ تۇرۇپ كېتىپتۇ.

بېلىق تورلىرى جازىلارغا يېيىپ قويۇلۇپتۇ. گەرچە نويابىرنىڭ سىم - سىم يامغۇرى يېغىپ تۇرسىمۇ، كىچىك شەھەر ناھايىتى ئازادە، پاكىز كۆرۈنەتتى.

ـــ بىز قىرغاققا چىقىپ ناشتا قىلىۋالايلى.
ـــ بولىدۇ.
مەن بار كۈچۈم بىلەن سول پالاقنى ئۇرغىلى تۇردۇم. كۆل قىرغىقىغا يېقىنلىشىپ قالغانىدۇق. قولۇاقنى قىرغاق يېنىغا ھەيدەپ بېرىپ توغرىسىغا توختىتىپ قويدۇم. مەن پالاقنى يىغىشتۇرۇپ، پىرىستاننىڭ تۆمۈر رېشاتكىسىنى تۇتۇپ، چىلىق ـ چىلىق ھۆل بولۇپ كەتكەن تاش پىرىستانغا ئاياغ باستىم. بۇ شۇ ۋېتسارىيە دۆلەت چېگرا سىغا قەدەم قويغانلىق بولاتتى.
مەن قولۇاقنى باغلاپ قويۇپ، كاتېرىننى تارتىپ چىقاردىم.
ـــ كېلىڭ، كاتېرىن، بەك ياخشى بولدى.
ـــ يۈك ـ تاقلارچۇ؟
ـــ قولۇاقتا تۇرىۋەرسۇن.
كاتېرىن قىرغاقىقا چىقتى. ئىككىمىز شۇ ۋېتسارىيەدە تۇرۇۋاتاتتۇق.
ـــ نېمىدېگەن ياخشى دۆلەت بۇ، ـــ دېدى كاتېرىن.
ـــ ئېسىل دۆلەت دەڭە!
ـــ يۇرۇڭ، ئازراق ناشتا قىلىۋالايلى!
ـــ بۇ نەقەدەر ياخشى دۆلەت ـ ھە! مېنىڭ ئايىغىم ئاستىدىكى تۇپراق ماڭا خۇشاللىق سېزىمى بېرىۋاتىدۇ.
ـــ مەن بەك توڭلاپ كەتتىم. پۇتۇم ئېغرىلىشىپ كەتكەندەك قىلىدۇ، ئەمما بۇ تولىمۇ ئېسىل دۆلەت ئىكەن، قەدىرلىكىم، بۇ يەرگە كېلىپ ھېلىقى ئۆلگۈر جايدىن ئاللىقاچان ئايرىلىپ كەتكەنلىكىمىزنى ھېس قىلىۋاتقانسىز؟
ـــ مەن بۇنى ھېس قىلدىم، مەن راستلا ھېس قىلدىم. مەندە ئەزەلدىن بۇنداق ھېس ـ تۇيغۇ بولۇپ باقمىغان.
ـــ ئاۋۇ ئۆيۈ ـ ئىمارەتلەرگە قاراڭ، بۇ نېمىدېگەن كەڭرى مەيدان ـ ھە! بىز ئاۋۇ ياققا بېرىپ ناشتا قىلىۋالايلى.
ـــ بۇ يامغۇرنىڭ سۈيۇملۇكلۇكىنى ھېس قىلدىڭىزمۇ؟

ئىتالىيەدە ئەزەلدىن بۇنداق يامغۇر يېغىپ باقمان ئەمەس. بۇ ئادەمنى خۇشال قىلمىدىغان يامغۇر.

— بىز بۇ يەرگە يېتىپ كەلدۇق، قەدىرلىكىم! سىز بىزنىڭ بۇ يەرگە يېتىپ كەلگەنلىكىمىزنى ھېس قىلمىدىڭىزمۇ؟

بىز قەھۋەخانىغا كىرىپ پاكىز بىر ياغاچ شىرەگە كېلىپ ئولتۇردۇق، بىز خۇشاللىقىمىزدىن مەستخۇش بولۇپ كەتكەنىدۇق. روھلۇق، پاكىز، رەتلىك كىيىنگەن، شارپا ئارتىۋالغان بىر ئايال ئالدىمىزغا كېلىپ بىزدىن نېمە لازىملىقىنى سورىدى.

— قىيىملىق بولكا، مېۋە مۇرابباسى، قەھۋە، — دېدى كاتىرىن.

— كەچۈرۈڭ، ئۇرۇش ۋاقتى بولغاچقا، قىيىملىق بولكا قىلالمىغانىدۇق.

— ئەمىسە بولكا بارمۇ؟

— مەن سىلەرگە بولكا پىشۇرۇپ بېرەي.

— بولىدۇ.

— ماڭا يەنە مايدا پىشۇرۇلغان تۇخۇم كەلتۈرۈڭ.

— ئەپەندى، قانچىسى لازىم؟

— ئۈچ.

— تۆت، قەدىرلىكىم.

— تۆت بولسۇن.

ئايال چىقىپ كەتتى. مەن كاتىرىننى سۆيۈپ قويدۇم. ئۇنىڭ قولىنى چىڭ تۇتقىنىمچە چىرايىغا قارىدىم. ئۇ ماڭا قارىدى، بىز قەھۋەخانىغا كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتۇق.

— قەدىرلىكىم، قەدىرلىكىم، بۇ يەر ئەجەب گۈزەل ئىكەن — ھە!

— بەك گۈزەل ئىكەن، — دېدىم.

— قىيىملىق بولكا بولمىسىمۇ يېگەندەك بولدۇم، — دېدى كاتىرىن.

ـــ مەن كېچىچە قىيىنلىق بولكا يەيمەن، دەپ ئويلىغانىدىم، ئەمما بولمىسىمۇ يېگەندەك بولدۇم، راستلا يېگەندەك بولدۇم.

ـــ ئۇلار بەلكىم بىزنى قولغا ئالغىلى كېلەر.

ـــ ھېچقىسى يوق، سۆيۈملۈكۈم، بىز ئاۋۋال ناشتا قىلىۋالايلى. ناشتا قىلىۋالغاندىن كېيىن نېمە بولسا بولمامدۇ. ئۇلار بىزنى تۇتۇپ نېمە قىلار، بىز ئەنگلىيە، ئامېرىكىنىڭ ياخشى پۇقرالىرى تۇرساق.

ـــ سىزنىڭ پاسپورتىڭىز بارغۇ؟

ـــ ئەلۋەتتە بار، بولدى، بۇ ئىشلارنى دېيىشمەيلى، بىز خۇشال بولساقلا بولىدۇ.

ـــ بۇنىڭدىنمۇ خۇشاللىق بولماس، ـــ دېدىم. سېمىز بىر كۇل رەڭ مۇشۇك يۇمران تۇكلۇك قۇيرۇقىنى دىڭگايتىپ بىز ئولتۇرغان شىرەنىڭ ئاستىغا كېلىپ مېنىڭ پۇتۇمغا يۆلىنىپ ياتتى. ھەر قېتىم تېپىپ قويسام، مىياڭشىپ قوياتتى، مەن ئۇنى سىلاپ قويدۇم. كاتېرىن خۇشاللىقىدىن ماڭا قاراپ كۈلۈپ كەتتى.

ـــ قەھۋە كەلدى، ـــ دېدى ئۇ.

ناشتىدىن كېيىن ئۇلار بىزنى قولغا ئالدى. بىز ئاۋۋال كەنتنى بىر قۇر ئايلىنىپ چىقتۇق، ئاندىن پىرىستانغا يۈك ـ تاقلارنى ئالغىلى باردۇق. بىر ئەسكەر بىزنىڭ قولۇنقىمىزنى ساقلاپ تۇرغانكەن.

ـــ بۇ سىلەرنىڭ قولۇنقىڭلارمۇ؟

ـــ شۇنداق.

ـــ سىلەر قەيەردىن كەلدىڭلار؟

ـــ كۆلدىن كەلدۇق.

ـــ ئۇنداق بولسا مەن بىللە مېڭىڭلار.

ـــ يۈك ـ تاقلارنى قانداق قىلىمىز؟

ـــ سومكىلارنى ئېلىۋالساڭلار بولىدۇ.

مەن سومكىنى كۆتۈرۈۋالدىم، كاتىرىن يېنىمدا ماڭدى. ئەسكەر بىزنى يالاپ بىر قەدىمي تاموژنىغا ئاپاردى. تاموژنىدا تۆۋەن دەرىجىلىك بىر ئوفىتسېر بار ئىكەن، ئۇ ئورۇق كەلگەن، ھەربىيلەرگە خاس سالاپەتلىك ئادەم ئىكەن. ئۇ بىزنى سوراق قىلدى.

— سىلەر قايسى دۆلەتتىن؟

— ئامېرىكا ۋە ئەنگلىيەدىن.

— پاسپورتلىرىڭلارنى كۆرسىتىڭلار.

مەن پاسپورتىمنى ئۇنىڭغا بەردىم، كاتىرىنمۇ سومكىدىن چىقىرىپ ئۇنىڭغا بەردى.

ئۇ خېلى ئۇزاق تەكشۈردى.

— سىلەر نېمىشقا قولۇاق ھەيدەپ شۇنچىلىك سارىيەگە كەلدىڭلار؟

— بىز تەنھەرىكەتچى، — دېدىم، — قولۇاق ھەيدەش مېنىڭ ئۇزۇن مۇددەتلىك پائالىيىتىم، پۈرسەت بولسىلا قولۇاق ھەيدەيمەن.

— سىز نېمىشقا بۇ يەرگە كەلدىڭىز؟

— قىشلىق تەنھەرىكەت پائالىيىتىگە قاتنىشىش ئۈچۈن، بىز ساياھەتچى، بىز قىشلىق تەنھەرىكەت پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىشقا ئامراق.

— بۇ يەردە قىشلىق تەنھەرىكەت پائالىيىتى ئۆتكۈزىدىغان ئورۇن يوق.

— بۇنى بىلمىز. بىز قىشلىق تەنھەرىكەت پائالىيىتى ئۆتكۈزىدىغان يەرگە بارماقچى.

— سىلەر ئىتالىيەدە نېمە ئىش قىلاتتىڭلار؟

— مەن بىناكارلىق ئۆگىنەتتىم. بىر نەچچە سىنىپنى گۈزەل سەنئەت تەتقىق قىلاتتى.

— سىلەر نېمىشقا ئۇ يەردىن كېتىپ قالدىڭلار؟

— بۇ يەردە قىشلىق تەنھەرىكەت بىلەن شۇغۇللىنىاي دەپ، ھازىر ئۇ يەردە ئۇرۇش بولۇۋاتىدۇ، بىناكارلىق ئۆگىنىشكە ئامالسىز قالدىم.

— سىلەر بۇ يەردە كۆتۈپ تۇرۇڭلار، — دېدى تۆۋەن دەرىجىلىك ئوفىتسېر. ئۇ بىزنىڭ پاسپورتىمىزنى ئېلىپ ئىچىگە كىرىپ كەتتى.

— يارايسىز، قەدىرلىكىم، — دېدى كاتېرىن، — مۇشۇنداق دەۋېرىڭ. سىز ئىلاج بار قىشلىق تەنھەرىكەت پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللانغۇچىز بارلىقىنى دەڭ.

— گۇزەل سەنئەتكە دائىر ئىشلاردىن ئازراق بىلىسىزغۇ دەيمەن، — دېدىم.

— رۇبىنىس[1]، — دېدى كاتېرىن.

— سېمىز، يوغان ئادەملەرنى سىزىدۇ، — دېدىم.

— تىتسيان[2]، — دېدى كاتېرىن.

— تىتسيان ئاچ قىزىل چاچ سىزىشقا ئامراق، — دېدىم مەن، — مانتېگنا[3] قانداقراق؟

— قىيىنلىرىنى سوراۋەرمەي، — دېدى كاتېرىن، — بۇ رەسسامنى مەن بىلىمەن، ئۇ ناھايىتى رىيازەت چەككەن.

— تولىمۇ رىيازەت چەككەن، بەدىنىدە نۇرغۇن مىخنىڭ ئىزى بار[4]، — دېدىم.

— قارىغە، مەن سىزگە ياخشى خوتۇن بولالىغۇدەكمەن. مەن سىزنىڭ مېھمانلىرىڭىز بىلەن گۇزەل سەنئەت توغرۇلۇق

---

① رۇبىنىس (1577 — 1640) — پولاندىستلىق مەشھۇر رەسسام.

② تىتسيان (1431 — 1506) — ئىتالىيە ئەدەبىيات - سەنئەت گۇللىنىش مەزگىلىدىكى ۋېنىس ئېقىمىدىكى ئەڭ مەشھۇر رەسسام.

③ مانتېگنا (1431 — 1506) — ئىتالىيەلىك رەسسام، ئۇنىڭ مەشھۇر رەسىملىرىدىن «ئىيسانىڭ ماتەم» قاتارلىقلار بار.

④ ئۇ ئىيسا كىرىستقا مىخلانغان مىخنىڭ ئىزىنى روشەن سىزىپ چىققان، رەسىم ئادەمنى ئىنتايىن تەسىرلەندۈرەتتى.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

هەمسۆھبەت بولالمىغۇدەكمەن، ــ دېدى كاتېرىن.

ــ ئۇ كەلدى، ــ دېدىم. ھېلىقى تۆۋەن دەرىجىلىك ئوفىتسېر بىزنىڭ پاسپورتىمىزنى ئېلىپ تاموژنا زالىنىڭ ئۇ تەرىپىدىن كېلىۋاتاتتى.

ــ مەن سىلەرنى لوكارنوغا ئەۋەتمەن، سىلەر پەيتون تېپىڭلار، بىر ئەسكەر سىلەر بىلەن بىللە بارىدۇ، ــ دېدى.

ــ بولىدۇ، ــ دېدىم، ــ قولۇمغىمىزچۇ؟

ــ قولۇاقنى مۇسادىرە قىلدۇق. سومكاڭلاردا نېمە بار؟

ئۇ ئىككى سومكىنى بىر ـ بىرلەپ تەكشۈردى، ئاندىن ئالاھىدە قاچىلانغان بىراندىنى قولىغا ئالدى.

ــ تېتىپ باقامسىز؟ ــ دېدىم.

ــ ياق، رەھمەت، ــ ئۇ قەددىنى رۇسلىدى.

ــ يېنىڭىزدا قانچە پۇل بار؟

ــ ئىككى مىڭ بەش يۈز لىرا بار.

جاۋابىم ئۇنىڭغا خۇشياقماندى.

ــ نەۋرە سىڭلىڭىزدىچۇ؟

ــ كاتېرىندا بىر مىڭ ئىككى يۈزدىن كۆپرەك لىرا بار، ــ دېدىم. ئۇ ناھايىتى خۇش بولۇپ كەتتى. ئۇنىڭ بىزگە تۇتقان پوزىتسىيەسى بايامقىدەك ھاكاۋۇر ئەمەس ئىدى.

ــ سىزنىڭ قىشلىق تەنھەرىكەت پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللانغۇڭىز بولسا، ــ دېدى ئۇ، ــ ۋېنگېن ياخشى جاي، شۇ يەرگە بېرىڭ. دادام ئۇ يەردە ياخشى بىر مېھمانخانا ئاچىدۇ. تۆت پەسلىنىڭ ھەممىسىدە تىجارەت قىلىدۇ.

ــ بەك ياخشى بولدى، مېھمانخانىنىڭ ئىسمىنى ماڭا ئېيتىپ بېرەرسىزمۇ؟ ــ دېدىم.

ــ مېھمانخانا ئىسمىنى بىر كارتىغا يېزىپ بېرەي، ــ دېدى ئۇ، ئاندىن ئەدەپ بىلەن كارتىنى ماڭا بەردى.

ــ ئەسكەر سىلەرنى لوگارنوغا ئاپىرىپ قويىدۇ. سىلەرنىڭ

پاسپورتۇڭلارنى ئۇ ئېلىپ ماڭدۇ. بۇ ئىشتا مەن سىلەردىن كەچۈرۈم سورايمەن. ئەمما، رەسمىيەت مۇشۇنداق بولىدۇ. لوگارنوغا بارغاندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ سىلەرگە بىر پارچە ئىسپاتنامە ياكى ساقچى تەرەپنىڭ ئىجازەتنامىسىنى بېرىدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن.

ئۇ ئىككى پارچە پاسپورتنى ئەسكەرگە بەردى، بىز سومكىمىزنى كۆتۈرۈپ كەنتكە بېرىپ پەيتون ئىزدىمەكچى بولدۇق.

— ھەي، — تۆۋەن دەرىجىلىك ئوفىتسېر ئەسكەرنى چاقىردى. ئۇ نېمىسچە يەرلىك شېۋىدا ئەسكەرگە بىرنېمىلەرنى دېدى. ئەسكەر ملتىق ئېسىۋالغانىدى. ئۇ يېنىمىزغا كېلىپ يۇك ـ تاقلىرىمىزنى قولىغا ئالدى.

— بۇ بىر ئۇلۇغ دۆلەت، — دېدىم كاتېرىنغا.

— ئىنتايىن ئەمەلىيەتچىل.

— ئىنتايىن مىننەتدارمەن، — دېدىم تۆۋەن دەرىجىلىك ئوفىتسېرغا، ئۇ قول پۇلاڭلىتىپ قويدى.

— ھۆرمەت ! — دېدى ئۇ.

بىز ئەسكەر بىلەن كەنتكە قاراپ ماڭدۇق.

بىز پەيتون بىلەن لوگارنوغا باردۇق. ئەسكەر بىلەن پەيتونكەش پەيتونىنىڭ ئالدىدىكى ئورۇندۇقتا ئولتۇردى. بىز لوگارنوغا بارغاندىن كېيىن ئۇلار بىزگە ياخشى مۇئامىلە قىلدى. ئۇلار بىزنى سوراق قىلدى، ئەمما ئەدەپ بىلەن مۇئامىلە قىلدى، چۈنكى بىزنىڭ پاسپورتىمىز ۋە پۇلىمىز بار ئىدى. بىزنىڭ جاۋابىمىزغا ئۇلار پۈتۈنلەي ئىشىنىپ كەتمىدى. چاتاق يېرى بىز سوتقا چىققاندەك بولدۇق. «مۇڭاپىق بولدى، مۇڭاپىق بولمىدى» دېگەنلەرنى زادى دېيىشمىدۇق، سوراق بەزى قانۇنىي ئاساسلار ئۈستىدە بولدى. شۇڭا، گېپىمىزدە چىڭ تۇرۇڭالدۇق، ئۇلارغا چۈشەندۈرۈپ ئولتۇرمىدۇق. ئەمما، بىزنىڭ پاسپورتىمىز بار ئىدى، يەنە كېلىپ پۇل خەجلەشكىمۇ رازى ئىدۇق. شۇنىڭ بىلەن

ئۇلار بىزگە ۋاقىتلىق گۇۋاھنامە بەردى. بۇنداق گۇۋاھنامىنى دائىم يېنىمىزدا ئېلىپ يۈرۈشىمىز، قەيەرگە بارساق ساقچىلارغا تىزىمغا ئالدۇرۇشىمىز كېرەك ئىدى.

بىز نەگە بارساق بولىۋېرەمدىغاندۇ؟ شۇنداق، بىز زادى نەگە بارىمىز؟

— سىزنىڭ بىر يەرگە بارغۇڭىز بارمۇ، كاتېرىن؟

— مونتېرىئۇكس[1] قا بارغۇم بار.

— ئۇ بەك ياخشى جاي، سىلەر ئۇ يەرنى چوقۇم ياخشى كۆرۈپ قالىسىلەر، — دېدى ئەمەلدار.

— بۇ لوگارنومۇ ناھايىتى ياخشى جاي، — دېدى يەنە بىر ئەمەلدار، — سىلەرنىڭ لوگارنونى ياقتۇرۇپ قالىدىغانلىقىڭلارغا ئىشىنىمەن. لوگارنو جەلپكار مەشھۇر جاي.

— بىزنىڭ قىشلىق تەنھەرىكەت پائالىيىتى ئېلىپ بېرىلىدىغان بىرەر جايغا بارغۇمىز بار ئىدى.

— مونتېرىئۇكستا ئۇنداق پائالىيەت ئۆتكۈزۈلمەيدۇ.

— كەچۈرۈڭ، — دېدى يەنە بىر ئەمەلدار، — مەن مونتېرىئۇكسلۇق، مونتېرىئۇكس - بېرنوئېس تۇزلەڭلىكى تۆمۈرىول بويىدا قىشلىق تەنھەرىكەت پائالىيىتى ئۆتكۈزۈلىدۇ، سىز بۇنى ئىنكار قىلسىڭىز بولمايدۇ.

— مەن ئىنكار قىلمىدىم. مەن پەقەت مونتېرىئۇكستا ئۆتكۈزۈلمەيدۇ، دېمەكچى.

— مەن سىزنىڭ سۆزىڭىزگە قوشۇلمايمەن، — دېدى يەنە بىر ئەمەلدار.

— مەن ئۆزۈمنىڭ سۆزىدە چىڭ تۇرىمەن.

— سۆزىڭىزگە قوشۇلمايمەن، مەن كىچىك چانا[2] بىلەن

---

① مونتېرىئۇكس — شۋېيتسارىيەنىڭ جەنۇبىدىكى بىر ئارام شەھىرى، جەنۇبىي كۆلنىڭ شەرقىدە.

② شۋېيتسارىيەدە مۇسابىقىلەردە ئىشلىتىدىغان ئوخشىمىغان يالغۇز كىشىلىك بىر خىل چانا.

مونترېئۇكسىنىڭ كوچىلىرىغا بارغان، بىر قېتىم ئەمەس، بىرنەچچە قېتىم بارغانمەن. چانا تېيىلىشىنىڭ ئۆزى بىر خىل قىشلىق تەنھەرىكەت ئەمەسمۇ؟ — يەنە بىر ئەمەلدار ماڭا قارىدى.

— ئەپەندىدىن سوراپ باقاي، سىزنىڭ قىشلىق تەنھەرىكەت تۈرىڭىز چانىغا ئولتۇرۇشمۇ؟ سىزگە دېسەم لوگارنو ئىنتايىن راھەت جاي، ھاۋاسى سالامەتلىككە پايدىلىق، مۇھىتى گۈزەل، سىز جەزمەن ياقتۇرۇپ قالىسىز.

— بۇ ئەپەندىنىڭ مونترېئۇكسقا بارغۇسى بار ئىكەن.

— كىچىك چاندا مېڭىش دېگەن نېمە گەپ ئۆزى؟ — دەپ سورىدىم.

— قاراڭ، خەق چاندا ئولتۇرۇش دېگەننىمۇ ئاڭلىمىغانىكەن، — ئىككىنچى ئەمەلدار مېنىڭ سوئالىمنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئۆزىگە پايدىلىق ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىپ ئىنتايىن خۇش بولۇپ كەتتى.

— كىچىك چانا دېگىنىمىز، — دېدى بىرىنچى ئەمەلدار، — تەكشى تەگلىك چانا[1] شۇ.

— كەچۇرۇڭ، — دېدى يەنە بىر ئەمەلدار بېشىنى چايقاپ تۇرۇپ.

— مەن يەنە ئوخشاش بولمىغان پىكرىمنى ئوتتۇرىغا قويماقچىمەن، تەكشى تەگلىك چانا بىلەن كىچىك چانا دېگىنىمىز بىر - بىرىگە زادى ئوخشىمايدۇ. تەكشى تەگلىك چانىنى كانادالىقلار تاختايدا ياسايدۇ. كىچىك چانا ئادەتتىكى قاردا تېيىلىپ ئويناىدىغان چانىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنىڭغا سىلىق تاختاي بېكىتسىلا بولدى. توغرا گەپ قىلغانىنىڭ يامىنى يوق.

— بىز تەكشى تەگلىك چاندا ئولتۇرساق بولامدۇ؟ — دەپ سورىدىم.

---

① بىر خىل تەكشى يۈزلۈك ئۈزۈن چانا.

— ئەلۋەتتە بولىدۇ، — دېدى بىرىنچى ئەمەلدار.
— سىلەر تەكشى تەگلىك چانىدا ئولتۇرساڭلار بولىدۇ. مونترېئۇكستا كانادانىڭ ئەڭ ياخشى تەكشى تەگلىك چانىلىرى بار. ئۇلارنىڭ تەكشى تەگلىك چانىسى ئالاھىدە ئىمپورت قىلىنغان.
ئىككىنچى ئەمەلدار بېشىنى بۇرىۋالدى.
— تەكشى تەگلىك چانا، — دېدى ئۇ، — ئالاھىدە لايىھەلەنگەن چانا بولۇپ، قارلىق يولدا ئەسقاتمىدۇ، ئەمما سىز ئۇنىڭ بىلەن مونترېئۇكسنىڭ شەھەر كوچىلىرىغا كىرەلمەيسىز. سىلەر ھازىر قەيەردە تۇرۇۋاتقانلىقىڭلارنى بىلەمسىلەر؟
— بىلمەيدىكەنمىز. بىز باياملا بېرىسساگودىن پەيتوندا كەلگەنىدۇق. پەيتونىمىز سىرتتا، — دېدىم.
— سىلەر مونترېئۇكسقا بېرىڭلار. خاتالاشمايسىلەر، — دېدى بىرىنچى ئەمەلدار، — ئۇ يەرنىڭ ھاۋاسى ياخشى، مەنزىرىسى گۈزەل، قىشلىق تەنھەرىكەت پائالىيىتى ئۆتكۈزۈلىدىغان جايغا يېقىن.
— سىلەر راستلا قىشلىق تەنھەرىكەت پائالىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ئوخشايسىلەر، — دېدى ئىككىنچى ئەمەلدار.
— سىلەر ئېنگادىن ياكى مۇررۇنگە بېرىڭلار. باشقىلار سىلەرنى مونترېئۇكسقا قىشلىق تەنھەرىكەت پائالىيىتىگە قاتناشقىلى بېرىڭلار دېسە، مەن نارازىلىق بىلدۇرىمەن.
— مونترېئۇكسنىڭ شىمالىدىكى لىپس چوققىسىدا ھەر خىل قىشلىق تەنھەرىكەت بىلەن شۇغۇللانغىلى بولىدۇ، — دېدى مونترېئۇكسقا بېرىشنى ياقلىغۇچى ئەمەلدار ئىشىدىشىغا كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ تۇرۇپ.
— باشلىق، — دېدىم، — بىز ماڭايلى، نەۋرە سىڭلىم بەك

چارچاپ كەتتى. بىز ۋاقتىنچە مونترېئۇكسقا بارايلى.

— تەبرىكلەيمەن، — دېدى بىرىنچى ئەمەلدار مېنىڭ قولۇمنى تۇتۇپ تۇرۇپ.

— سىلەر لوگارنودىن كەتكىنىڭلارغا پۇشايمان قىلمىسىلەر، — دېدى ئىككىنچى ئەمەلدار، — مەيلى قانداق بولسۇن، سىلەر مونترېئۇكسقا بارغاندىن كېيىن ئۆزۈڭلارنى ساقچى ئىدارىسىگە مەلۇم قىلىشنى ئۇنتۇماڭلار.

— ساقچى ئىدارىسى سىلەرنى ئاۋارە قىلمايدۇ، — دېدى بىرىنچى ئەمەلدار ماڭا تەسەللى بېرىپ، — ئۇ يەردىكى ئاھالىلەر ناھايىتى ئەدەپلىك، دوستانە.

— ئىككىڭلارغا ئالاھىدە رەھمەت ئېيتىمەن. ئىككىڭلارنىڭ يول كۆرسەتكىنىڭلاردىن ئىنتايىن تەسىرلەندىم.

ئۇلار بىزگە تەزىم قىلىپ ئىشىك ئالدىغىچە ئۇزىتىپ چىقتى. ھېلىقى لوگارنوغا بېرىشىمىزنى ئېيتقىنى سوغۇقراق تۇردى. بىز پەلەمپەيدىن چۈشۈپ پەيتونغا چىقتۇق.

— ئاھ پەرۋەردىگارىم، قەدىرلىكىم، — دېدى كاتېرىن، — ئەجەبا بىز بۇ يەردىن بالدۇرراق كېتىشكە ئامال قىلالمامدۇق؟

مەن شۇڭا ئېيتسارىيەلىك ئەمەلدار تونۇشتۇرغان مېھمانخانىنىڭ ئىسمىنى پەيتونكەشكە ئېيتتىم. ئۇ ئاتنىڭ چۈلۈۋۇرىنى تۇتۇپ مېڭىشقا تەمشەلدى.

— سىز قۇرۇقلۇق ئارمىيە ئەسكىرىنى ئۇنتۇپ قالدىڭىز؟ — دېدى كاتېرىن.

ھېلىقى ئەسكەر پەيتوننىڭ يېنىدا تۇراتتى. مەن ئۇنىڭغا ئون لىرا ئۇزارتقاچ دېدىم:

— پۇلنى تېخى شۇڭا ئېيتسارىيە پۇلىغا ئالماشتۇرالمىغانىدىم.

ئۇ ماڭا رەھمەت ئېيتتى، ئاندىن سالام بېرىپ كېتىپ قالدى. پەيتون مېھمانخانىغا يول ئالدى.

يۇيۇ كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

— سىز قانداقسىگە مونتىرىئوكسنى تاللاپ قالدىڭىز؟ — دەپ سورىدىم كاتىرىنىدىن، — سىزنىڭ راستلا ئۇ يەرگە بارغۇڭىز بارمىدى؟

— مەن شۇ چاغدا مۇشۇ جاينىڭ ئىسمىنى بىرىنچى بولۇپ ئويلىغانىدىم، ئۇ ياخشى جاي، بىز ئۇ يەردە ئېگىز تاغقا جايلاشقان بىرەر جاي تاپىمىز، — دېدى ئۇ.

— چارچىدىڭىزمۇ؟

— ئۇيقۇم كېلىۋاتىدۇ.

— بىز قانغۇدەك بىر ئۇخلىۋالايلى، بىچارە كاتىرىن، سىز ئۇزاق، جاپالىق بىر كېچىنى ئۆتكۈزدىڭىز.

— بەك قىزىق تۇيۇلدى، — دېدى كاتىرىن، — بولۇپمۇ سىز يامغۇرلۇقنى يەلكەن قىلغان چاغدا.

— سىز بىزنىڭ شۇھبىتسارىيەدە ئىكەنلىكىمىزنى ھېس قىلىۋاتامسىز؟

— ياق، مەن ئويغىنىپ كەتسەك، بۇنىڭ چۈش بولۇپ قېلىشىدىن قورقۇۋاتىمەن.

— مەنمۇ ھەم شۇ.

— بۇ راست ئەمەسمۇ يا؟ قەدىرلىكىم، مەن مىلاندا پەيتون توسۇپ سىزنى ۋوگزالغا ئۇزىتىپ قويمايۋاتقاندىمەن؟

— ئۇنداق بولماسلىقىنى ئۈمىد قىلىمەن.

— بۇنداق دېمەڭ، بۇلارنى دېسىڭىز، مەن ئەنسىرەپ قالىدىكەنمەن. بىز باردىغان جايدا ئۇنداق ئىشلار يۈز بەرمەس، ئىلاھىم.

— مېنىڭ ھازىر بېشىم قېيىپ كېتىۋاتىدۇ. ھېچنېمىنى بىلگۈم يوق، — دېدىم.

— قولىڭىزنى كۆرۈپ باقاي.

مەن ئالىقىنىمنى كۆرسەتتىم. ئالىقانلىرىمغا قاپارتقۇ چىقىپ كەتكەنىدى.

— مېنىڭ بىقىنىمدا مىخ ئىزى يوق - دە[1] ! — دېدىم.

— بىھۆرمەتلىك قىلماڭ.

مەن ئىنتايىن چارچاپ كەتتىم. بېشىم قاتتىق ئاغرىۋاتاتتى. بۇ يەرگە كەلگەن چاغدىكى كەيپىم يوق. پەيتون يول بويلاپ ماڭماقتا ئىدى.

— بىچارە قولىڭىز، — دېدى كاتېرىن.

— تۇتماڭ، بىزنىڭ زادى قەيەردە ئىكەنلىكىمىزنى، نەگە بارىدىغانلىقىمىزنى تەڭرى بىلىدۇ. شۇنداقمۇ، پەيتونكەش؟ — دېدىم مەن. پەيتونكەش ئاتنى توختاتتى.

— چوڭ شەھەر رايونى مېھمانخانىسىغا بارىمىز. سىزنىڭ بارغۇڭىز يوقمۇ؟

— بارىمىز، — دېدىم مەن، — ھېچ ئىش بولمايدۇ، كاتېرىن.

— ھېچ ئىش بولمايدۇ. قەدىرلىكىم، غەم قىلماڭ. بىز قانغۇدەك ئۇخلىۋالايلى. ئەتىلەتىن بېشىڭىزنىڭ ئاغرىقى توختايدۇ.

— مەن بەك گالۋاڭلىشىپ كېتىۋاتىمەن. بۈگۈن بىز قىزىقچىلىق ئويۇنىغا قاتناشقاندەك بولدۇق. بۇ قورسىقىمنىڭ بەك ئېچىپ كەتكەنلىكىدىن بولسا كېرەك، — دېدىم.

— سىز چارچاپ كەتتىڭىز، قەدىرلىكىم، ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن ياخشى بولۇپ كېتىسىز.

پەيتون مېھمانخانىنىڭ ئالدىدا توختىدى. يۇك - تاقىمىزنى ئالغىلى ئادەم چىقتى.

— مېنىڭچە ھېچ ئىش يوق، — دېدىم.

---

① ئىيسا ئەلايھىسسالام كىرىستقا مىخلانغاندىن كېيىن تىرىلىپ مۇرتلىرىنىڭ ئارىسىغا كەلگەن. دۇما ئىسىملىك بىر مۇرىت بۇنىڭغا ئىشەنمىگەن، ئۇ مەن ئۇنىڭ قولىدىكى مىخنىڭ ئىزىنى كۆرمىسەم بولمايدۇ، بارمىقىم بىلەن مىخ ئىزىنى تەكشۈ - رۈپ باقمەن، قولۇم بىلەن بىقىنىنى تۇتۇپ باقمەن، دېگەن. كېيىن ئىيسا ئەلايھىسسالام توساتتىن دۇمانىڭ يېنىدا پەيدا بولغان. «ئىنجىل. يوجوننىڭ بەختى» 20 - سۈرە.

www.uyghurkitap.com

ئوتتۇز سەككىزىنچى باب

شۇ يىلى قار بەك كېچىكىپ ياغدى، بىز تاغ باغرىدىكى قارىغايلار ئوراپ تۇرغان بېغىر رەڭ ياغاچ ئۆيدە تۇردۇق. كېچىسى قىروۋ چۈشتى. پەردا تەكچىسىگە قويۇپ قويغان ئىككى كوزىدىكى سۇ ئەتىگەندە نېپىز بىر قەۋەت مۇز تۇتىدىغان بولدى. گۇتتىنگېن خانىم ئەتىگەندىلا ئۆيىمىزگە كىردى. پەنجىرىنى ئېتىپ قويۇپ فارفۇر ئوچاققا ئوت ياقتى. قارىغاي ئوتۇنى پاس - پۇس ئېتىلىپ ئۇچقۇنلاپ كۆيۈشكە باشلىدى. ئۇزاق ئۆيمەيلا ئوت تېخىمۇ ئۇلۇغ كۆيۈشكە باشلىدى. گۇتتىنگېن خانىم ئىككىنچى قېتىم ياتاقتا كىرگەندە بىر كوزا ئىسسىق سۇ ۋە مەشكە قالىغۇدەك ئوتۇن ئەكىرگەندى. ئۆي ئىسسىغاندا ناشتىلىقنى ئەكىردى. بىز كارىۋات يېنىدا ئولتۇرۇپ ناشتا قىلغاچ كۆل[1] ۋە كۆل ئۈدۈلىدىكى فىرانسىيە دۆلەت چېگرا سىي ئىچىدىكى تاغ چوققىلىرىنى، تاغ چوققىلىرىدىكى قارلارنى كۆردۇق، كۆل سۇس تۆمۇر رەڭ كۆرۈنەتتى.

بىزنىڭ مۇشۇ ئاددىي داچىمىزنىڭ ئالدىدا تاغقا ئېلىپ بارىدىغان بىر يول بار ئىدى. ھارۋا ئىزى ۋە كاتاڭنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى كۆتۈرۈلۈپ تۇرغان يەر قاتتىق توڭلاپ كەتكەنىدى. تاغ يولى بارغانسېرى يۇقىرى ئۆرلەيتتى. ئورماندىن ئۆتكەندىن كېيىن ئېگىز تاغقا چىققىلى، تاغ ئارىسىدا ئايلىنىپ يۇرۇپ ئوتلاققا بارغىلى بولاتتى. ئوتلاق ئەتراپىدىكى دەرەخلىك ئارىسىدا

---

① مونترېئۇكس جەنۇبە كۆلىنىڭ شەرقىدە. مۇشۇ بابتىن كېيىن دېيىلگەن كۆل جەنۇبە كۆلىنى كۆرسىتىدۇ.

ئىسكىلات ۋە ياغاچ ئۆيلەر بار بولۇپ، تاغ جىلغىلىرىغا قاراپ تۇراتتى. تاغ جىلغىلىرى بەك چوڭقۇر ئىدى، جىلغىدىكى ئۆستەڭ سۇيى كۆلگە قۇيۇلاتتى. بەزىدە تاغ جىلغىسى تەرەپتىن شامال ئۇرۇپ تۇراتتى. قىيا ئارىسىدىكى دەريالارنىڭ شاۋقۇنى ئاڭلىنىپ تۇراتتى. بىز بەزىدە تاغ يولىدا ماڭماي، قارىغايلىق ئارىسىدىكى چىغىر يوللاردا ماڭدۇق. ئورمان ئىچىدىكى چىغىر يول يۇمشاق بولۇپ، سوغۇق بۇ چىغىر يوللارنى تاغ يولىدەك مۇزلىتىۋېتىشكە تېخى ئۈلگۈرمىگەنىدى. ئەمما، بىز تاغ يولىنىڭ مۇزلاپ كەتكىنىنى پەرۋايىمىزغا ئېلىپ كەتمىدۇق. چۈنكى، ئۆتۈكىمىزنىڭ پاشنىسى ۋە ئۇچىدا نال بار ئىدى. نال مۇزلاپ كەتكەن يەرگە غاچ ـ غۇچ سانجىلاتتى. شۇڭلاشقا، نالليق ئۆتۈك بىلەن تاغ يولىدا مېڭىش كۆڭۈللۈك بولۇپلا قالماستىن، بەلكى روھىمىزنى ئۇرغۇتاتتى. ۋاھالەنكى، ئورمان ئارىسىدا مېڭىشمۇ بىر خىل ھۇزۇر ئىدى.

ئۆيىمىزنىڭ ئالدىدا ئېگىز تاغ چوققىلىرى كۆل بويىدىكى تۇزلەڭلىككە باش ئېگىپ تۇراتتى. بىز كارىدوردا تاغ باغرىنى بويلاپ پەسكە سوزۇلغان تاغ يولىغا قاراپ ھۇزۇرلىنىپ ئولتۇراتتۇق. پەس تەرەپتىكى تاغ باغرىدىكى پەلەمپەي ئېتىزلاردا ئۇزۇم تەكلىرى بار ئىدى. ھازىر قىش پەسلى كىرىپ قالغاچقا، ئۇزۇم يوپۇرماقلىرى تۆكۈلۈپ كەتكەنىدى.

ئۇزۇمزار تاش تام بىلەن قورشالغانىدى. ۋاھالەنكى، ئۇزۇمزارنىڭ ئاستىدا مونتېرئۇكسلىقلارنىڭ ئۆي ـ ماكانلىرى بار ئىدى. بۇ ئۆي ـ ئىمارەتلەر بىر تار تۇزلەڭلىككە سېلىنغان بولۇپ، كۆلنى بويلاپ ئۇزىراپ باراتتى. كۆل ئوتتۇرىسىدا بىر كىچىك ئارال بار ئىدى. ئارالدىكى ئىككى تۇپ دەرەخ يىراقتىن نەزەر سالغاندا بېلىقچىلىق كېمىسىدىكى قوش يەلكەنگە ئوخشايتتى. كۆلنىڭ ئۇدۇلىدا تاغ چوققىسى ۋە تىك يارلىق قەد

كۆتۈرۈپ تۇراتتى. كۆلىنىڭ بېشى بولسا رونا دەريا[1] ۋادىسى ئىدى. ئۇ ئىككى تاغ تىزمىسىنىڭ ئوتتۇرىسى تۈزلەڭلىك ئىدى. دەريا ۋادىسىنىڭ جەنۇب تەرەپتىكى تاغ چوققىلىرى ئايرىۋەتكەن جاي دانتومىت[2] بولۇپ، ئۇ ھەيۋەتلىك قارلىق ئېگىز تاغ ئىدى. ئۇ يەردىن پۈتكۈل دەريا ۋادىسىنى كۆرگىلى بولاتتى. بىراق، ئارىلىق يىراق بولغاچقا، دەريا يۇزىدىن تاغنىڭ سىيماسىنى كۆرگىلى بولمايتتى.

قۇياش ئىللىغاندا بىز چۈشلۈك تاماقنى كاردىوردا يەيتتۇق. بولمىسا ئىككىنچى قەۋەتتىكى بىر كىچىك ئۆيدە يېيىشكە توغرا كېلەتتى. ئۆينىڭ تۆت تېمىغا تەبىئىي رەڭلىك تاختاي مىخلانغانىدى، بۇلۇڭدا چوڭ بىر مەش بار ئىدى. بىز شەھەردىن گېزىت ـ ژۇرنال ۋە «خويلىنىڭ قارتا ئويۇنى قامۇسى» قاتارلىق كىتابلارنى سېتىۋالدۇق. ئىككى ئادەم ئويناپدىغان نۇرغۇن قارتا ئويۇنلىرىنى ئۆگىنىۋالدۇق. مەش ئورنىتىلغان كىچىك ئۆي بىزنىڭ دالان ئۆيىمىز ئىدى. ئۆي ئىچىدە ئىككى دانە راھەت ئورۇندۇق ۋە گېزىت ـ ژۇرنال قويىدىغان شىرە بار ئىدى. تاماق شىرەسى تازىلانغاندىن كېيىن قارتا ئوينايتتۇق، گۇتتىنگېن ئەر ـ خوتۇنلار بىنانىڭ ئاستىدا تۇراتتى. بىز بەزى كەچقۇرۇنلىرى ئۇلارنىڭ پاراڭلىشىۋاتقان ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالاتتۇق. ئۇلار ناھايىتى خۇشال، بەختلىك تۇرمۇشنىڭ پەيزىنى سۈرمەكتە ئىدى. ئېرى ئىلگىرى مېھمانخانىدا چايپۇرۇشلارنىڭ باشلىقى، خوتۇنى شۇ مېھمانخانىنىڭ كۇتكۇچىسى بولغانىكەن. ئۇلار پۈل يىغىپ مۇشۇ يەرنى سېتىۋالغانىكەن، ئۇلارنىڭ ئوغلى يىغىپ سيورىختىكى بىر مېھمانخانىدا چايپۇرۇشلۇقنى ئۆگىنىۋېتىپتۇ.

---

① رونا دەرياسى ـــ جەنۇب كۆلىنىڭ شەرقىي جەنۇب تەرىپىدىن بۇ كۆلگە ئېقىپ كىرىدۇ. يەنە غەربىي جەنۇب تەرەپتىن فىرانسىيەگە ئېقىپ كىرىدۇ. جەنۇبتىن مار-سېلنىڭ غەربىدىكى شىر قولتۇقىغا قۇيۇلىدۇ.

② شۋېيتساريە ئېگىزلىكى، مونترېئۇكسنىڭ جەنۇبىدا، ئېگىزلىكى 10.690 فۇتقا يېتىدۇ.

ئالدىنقى قەۋەتتە يەنە بىر كۇتۇش ئۆيى بار ئىدى، ئەر - خوتۇن ئىككىسى ئۆيىدە ئۇزۇم ھارىقى ۋە پۇڭا ساتىدىكەن. بەزى كېچىلىرى سىرتتىكى يولدا ماشىنىلارنىڭ توختىغانلىقىنى، بەزىلەرنىڭ مېھمانخانىغا كىرىپ ھاراق ئىچىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ تۇرىمىز.

مەشتىكى ئوتنىڭ ئۆچۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن، دالان ئۆيىمىزنىڭ سىرتىدىكى كارىدوردا بىر ساندۇق ئوتۇن قويۇپ قويدۇق. بىز بۇ قاراڭغۇ ئۆيدە بالدۇرلا يېتىۋالاتتۇق. مەن كىيىمىنى سېلىۋېتىپ دېرىزىنى ئېچىپ قويۇپ كېچىلىك مەنزىرىنى، ئاسماندىكى يۇلتۇزلار ۋە دېرىزە ئالدىدىكى قارىغايلارنى تاماشا قىلاتتىم، ئاندىن كارىۋاتقا ئۆزۈمنى ئاتاتتىم. ھاۋا شۇنچە سوغۇق ۋە ساپ ئىدى. سىرتتىكى كېچىلىك مەنزىرە ئادەمنى مەستخۇش قىلاتتى. كارىۋاتتا يېتىش ھەقىقەتەن ھۇزۇر ئىدى، بىز بەك ياخشى ئۇخلايتتۇق. كېچىسى تاسادىپىي ئويغىنىپ كەتسەكمۇ، بۇنىڭ بىر سەۋەبى بولغان بولاتتى. مەن ئادەتتە ماۇق يوتقانىنى ئېچىۋېتىپ، پۇت - قولۇمنى ئەركىن سوزۇپ ياتاتتىم، كاتېرىنىنىڭ ئويغىنىپ كېتىشىدىن ئېھتىيات قىلاتتىم. شۇنىڭ بىلەن يەنە ئۇخلاپ كېتەتتىم، يېپىنچام يېنىك بولغاچقا، تېخىمۇ راھەت ھېس قىلاتتىم. ئۇرۇش گويا بىزدىن ناھايىتى يىراقلاپ كەتكەندەك، باشقىلارنىڭ ئالىي مەكتەپلىرىدە ئۆتكۈزۈلگەن پۇتبول مۇسابىقىسىگە قاتنىشىۋاتقاندەك ھېس قىلاتتىم. لېكىن، گېزىتتىن كۆرۈشۈمچە، قار تېخى ياغمىغاچقا، ئۇلار يەنە تاغ ئارىسىدا جەڭ قىلىۋېتىپتۇ.

بىز بەزىدە تاغدىن چۈشۈپ مونتېرئۇكسقا باراتتۇق، ئەسلىدە تاغدىن چۈشىدىغان بىر چىغىر يول بار ئىدى، ئەمما ناھايىتى تىك ئىدى. شۇڭلاشقا، بىز دائىم تاغ ئارىسىدىكى يالغۇز ئاياغ يولدا ماڭاتتۇق. يالغۇز ئاياغ يول ئارقىلىق ئېتىز - ئېرىق ئارىسىدىكى توك، كەڭ يولغا كىرەتتۇق، ئاندىن يەنە تۆۋەنگە

چۇشۇپ، ئۇزۇمزارنىڭ تاش تاملىرىنى يانداپ ماڭاتتۇق. ئاخىرىدا كەنتلەردىكى ئۆي - ئىمارەتلەرنىڭ ئارىسىدا ماڭاتتۇق، ئۇ يەردە ئۇچ كەنت بار ئىدى، شېرنېكس، فانتانۇېنت، يەنە بىرنىڭ ئىسمىنى ئۇنتۇپ قاپتىمەن. بىز يەنە ئالدىمىزغا مېڭىپ، چاسا تاشتىن قوپۇرۇلغان بىر قەدىمىي سېپىلدىن ئۆتەتتۇق. سېپىل بىر تىك قىيا ئۈستىدە ئىدى. تاغ ئېتىكىدە ئۇزۇمزار بار ئىدى، ئۆرۈلۈپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، ھەربىر تۈپ ئۇزۇم تېلى بىر تال ياغاچقا چىگىپ قويۇلغانىدى. ئۇزۇم تاللىرى قۇرۇپ بېغىر رەڭ تۈس ئالغانىدى. توپىلىق يەرلەر قارنىڭ يېغىشىنى كۈتۈپ تۇرماقتا ئىدى. كۆل يۈزى تەپتەكشى بولۇپ، كۈمۈشتەك يالتىراپ تۇراتتى. تاغدىن چۈشىدىغان يول سېپىلنىڭ ئاستىغا بارغاندا ناھايىتى كەڭرى، ئېدىرلىق يول ھاسىل قىلغانىدى. يول ئوڭ تەرەپكە بۇرۇلاتتى. يولغا شېغىل ياتقۇزۇلغانىدى، مونتر-ئۈكسقا تىك يار ئارقىلىق بارغىلى بولاتتى.

بىز مونتر-ئۈكستا بىرمۇ ئادەمنى تونۇمايتتۇق. بىز كۆل بويىدا ئويناپ يۈرگەن غازلار، يەنە نۇرغۇن قۇرغۇي ۋە قارلىغاچسىمان چايكىلار بولۇپ، ئۇلار ئادەملەر يېقىنلاشقاندا پۇرراپ ئۇچۇپ كېتەتتى - دە، سۇغا ئېگىزدىن نەزەر تاشلاپ، چۇرقىراشىپ سايراشىپ كېتەتتى. كۆلنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر توپ يېكەن توخۇسى بار ئىدى. ئۇلار ھەم كىچىك، ھەم قارا ئىدى، سۇ ئۈزگەنده ئارقىسىدا روشەن ئىز قالدۇراتتى. بىز شەھەر كوچىلىرىدا ئايلىنىپ يۈرەتتۇق، ئىمارەت دېرىزىلىرىگە قارايتتۇق. شەھەر ئىچىدە نۇرغۇن كاتتا مېھمانخانىلار بار ئىدى. ھازىر ھەممىسى تاقىلىپ قاپتۇ، بىراق كۆپ ساندىكى دۇكانلار ئوچۇق ئىدى. ئۇ يەردىكى كىشىلەرمۇ بىز بىلەن كۆرۈشۈشكە ئامراق ئىدى. ئۇ يەردە بىر ساتىراشخانا بار ئىدى، كاتېرىن شۇ يەردە چېچىنى ياستاتتى. ساتىراشخانىنى بىر ئايال ئاچقانىدى. ئۇ خۇش پېئىل ئايال بولۇپ، بىز بۇ يەردە مۇشۇ بىر ئايالنىلا تونۇيتتۇق. كاتېرىن چاچ ياستۇاتقان چاغدا، مەن يېقىن

ئەتراپتىكى بىر قەھۋەخانىغا مىيونخېننىڭ قارا پۇنسىنى ئىچكىلى، گېزىت كۆرگىلى باردىم.

مەن ئىتالىيەنىڭ «كەچلىك پوچتا گېزىتى» ۋە پارىژ ئارقىلىق كەلگەن ئەنگلىيە، ئامېرىكا گېزىتلىرىنى كۆردۈم. گېزىتتىكى بارلىق ئېلانلارنى قارا سىياھتا ئۆچۈرۈۋېتىپتۇ. ئېيىتىشلارغا قارىغاندا، بۇ جاسۇسلارنىڭ ۋە دۈشمەن ئارمىيەسىنىڭ خەۋەرلەردىن پايدىلىنىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ئىكەن. گېزىتتىكى خەۋەرلەر ئادەمنى بىئارام قىلاتتى، نۇرغۇن جايلارنىڭ ئەھۋالى چاتاق ئىدى. مەن بىر بۇلۇڭدا قارا پۇتا ئىچىپ پارقىراق قەغەزگە يۆگەلگەن تۇزلۇق قاتلىما يېگەچ گېزىت كۆرەتتىم. مەن ئەسلىدە كاتېرىنىنى كەينىمدىن بۇ يەرگە كېلەرمىكىن، دەپ ئويلىغانىدىم، ئەمما ئۇ كەلمىدى. مەن گېزىتلەرنى جازىغا قويۇپ قويۇپ پۇنىڭ پۇلىنى تۆلۈەتتىم، كوچىغا چىقىپ كاتېرىنىنى ئىزدىدىم. شۇ كۈنى ھاۋا سوغۇق ھەم بۇلۇتلۇق ئىدى، ھەممە يەر قىشنىڭ سوغۇق مەنزىرىسىگە پۈركەنگەنىدى، ھەتتا ئۆي ـ ئىمارەتلەرنىڭ تاملىرىمۇ مۇزدەك سوغۇق كۆرۈنەتتى. كاتېرىن تېخىچە ساتىراشخانىدا ئىكەن. ھېلىقى ئايال ئۇنىڭ چېچىنى بۇدۇر قىلىۋېتىپتۇ. مەن ساتىراشخانىنىڭ بىر بۇلۇڭىدا چاچ ياسىغانىنى كۆرۈپ ئولتۇردۇم. كاتېرىن ماڭا قاراپ كۈلۈپ قويدى، پات ـ پات ماڭا گەپ قىلىپ قويياتتى. مەن روھلىنىپ كەتكەنلىكىمدىن بولسا كېرەك، گەپ قىلغاندا كېكەچلەپ قالدىم. چاچ يۆگەيدىغان تۆمۈر قىسقۇچ گارت ـ گارت ئاۋاز چىقىراتتى. مەن ئەينەكتىن كاتېرىنىنى كۆرۈپ ئولتۇردۇم. ساتىراشخانا ئىسسىق، راھەت ئىدى. ساتىراش كاتېرىنىڭ چېچىنى تاراپ ئىشنى پۈتكۈزدى. كاتېرىن ئەينەككە قاراپ ئۆزىنى تۈزەشتۈردى. چېچىنىڭ بەزى يەرلىرىگە چازا تېقىپ قويدى، ئاندىن ئورنىدىن تۇردى.

ـــ كەچۈرۈڭ، سىزنى ئۇزاق ساقلىتىپ قويدۇم.

— ئەپەندى بۇنىڭغا خېلى قىزىپ قالدى، ئۇنداق ئەمەسمۇ يا، ئەپەندى، — دېدى ئايال كۈلۈپ تۇرۇپ.

— شۇنداق، — دەپ جاۋاب بەردىم.

بىز ساتىراشخانىدىن چىقتۇق. تالا قاتتىق سوغۇق، شامال چىقىۋاتاتتى.

— سۆيۈملۈكۈم، مەن سىزنى بەك ياخشى كۆرىمەن، — دېدىم.

— شۇڭا بىز خۇشال - خۇرام ياشاۋاتىمىزغۇ؟ — دېدى كاتېرىن، — ھەي قەدىرلىكىم، بىز بىر جاينى تېپىپ پىشۋا ئىچەيلى، بۇنىڭ كىچىك كاتېرىنىغىمۇ پايدىسى بار، ئۇنى زىلۋا قىلىدۇ.

— كىچىك كاتېرىن، شوخ قوزام، — دېدىم.

— ئۇ بەك ياۋاش، — دېدى كاتېرىن، — ئۇ سىزگە ھېچقانداق ئاۋارىچىلىكىمۇ تېپىپ بەرمىدى. دوختۇرلارنىڭ ئېيتىشىچە، پىشۋا ماڭا پايدا قىلىدىكەن، بالىغىمۇ پايدىسى بار ئىكەن.

— سىز ئۇنى زىلۋا بولسۇن دېسىڭىز قانداق بولىدۇ؟ ئۇ ناۋادا ئوغۇل بولۇپ قالسا، بەلكىم چەۋەندار بولۇپ قالار.

— بىز راستلا بالىلىق بولىمىز دېسەك، ئۇ ھالدا توي قىلىشىمىز كېرەك، — دېدى كاتېرىن. بىز پىشۋا دۇكىنىنىڭ بىر بۇلۇڭىدىكى شىرەنىڭ يېنىدا ئولتۇردۇق. سىرت قاراڭغۇلاشقا نىدى. ئەمەلىيەتتە ۋاقىت تېخى بالدۇر، ئاسمان پەردىسىنى بالدۇر چۈشۈرۈۋېلىپ جاھاننى قاراڭغۇلاشتۇرۇۋەتكەنىدى.

— بىز ھازىرلا توي قىلغىلى بارايلى، — دېدىم.

— ھازىر بەك ئوڭايسىزلىنىپ قالىمەن، ھازىرقى تۇرقۇمدىن ناھايىتى روشەن كۆرۈنۈپ تۇرۇۋاتسا. مەن مۇشۇ تۇرقۇم بىلەن خەقنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ توي قىلالمايمەن. بەك سەت بولىدۇ.

— بىز ئاللىبۇرۇن ئەر - خوتۇن بولۇپ بولدۇق ئەمەسمۇ؟

— توي قىلساق بەلكىم ياخشىراق بولىدىغاندۇ. لېكىن، بىز

ئۇيغۇرچە كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

زادى قاچان توي قىلىمىز، قەدىرلىكىم؟

— بىلمەيمەن.

— مەن بىر ئىشنىلا بىلىمەن. بوۋەك خېنىملاردەك قورسىقىم تومپىيىپ كەتكەن چېغىمدا توي قىلمايمەن.

— سىز نەدە بوۋەك خېنىملارغا ئوخشايسىز؟

— ھەي، مەن بەكلا ئوخشاپ قالدىم. قەدىرلىكىم، ساتىراش مەندىن بۇ تۇنجى بالىڭىزمۇ، دەپ سورىدى. مەن يالغاندىن، ياق، بىزنىڭ يەنە ئىككى ئوغلىمىز ۋە بىر قىزىمىز بار، دېدىم.

— بىز قاچان توي قىلىمىز؟

— ئورۇقلىغان ۋاقتىمدا، خالىغان چاغدا قىلساق بولۇۋېرىدۇ. بىز ئوبدان بىر توي مۇراسىمى ئۆتكۈزەيلى. كىشىلەر بىزنى نېمىدېگەن ياش ئەر ـ خوتۇنلار بۇ، دەپ ماختاپ كەتسۇن.

— سىز ئەندىشە قىلمامسىز؟

— قەدىرلىكىم، مەن نېمىشقا ئەندىشە قىلىمەن؟ مەن بىر قېتىم مىلاندا خىجىللىقتا قالغانىدىم، ئۆزۈمنى پاھىشە ئايال دەپ قالغان، ئاشۇ قېتىمقى كۆڭۈلسىزلىك يەتتە ـ سەككىز مىنۇت داۋام قىلغانىدى. ئۇ پەقەت مېھمانخانا ياتقىدىكى كونا سەرەمجانلار بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىدى. ئەجەبا، مەن سىزنىڭ ياخشى خوتۇنىڭىز ئەمەسمۇ؟

— سىز ياخشى خوتۇنۇم.

— ئۇنداق بولسا رەسمىيەتلەرگە بەك ئېسىلمۇۋالمايلى، قەدىرلىكىم، مەن ئورۇقلىساملا سىز بىلەن توي قىلىمەن.

— بولىدۇ.

— سىز مېنىڭ يەنە بىر رومكا پىۋا ئىچىشىمنى خالامسىز؟ دوختۇر مېنىڭ داس سۆڭىكىمنى بەك تار ئىكەن، دەيدۇ. شۇڭلاشقا ئەگەر ياخشىسى بىزنىڭ كىچىك كاتېرىنىمىز نازۇك بەدەن يېتىلسۇن.

— ئۇ يەنە نېمە دېدى؟ — مەن ئەنسىرەشكە باشلىدىم.

ـــ هېچنېمه دېمىدى. قان بېسىمىم بەك غەلىتە ئىكەن، قەدىرلىكىم، ئۇ مېنىڭ قان بېسىمىمنى ياخشى ئىكەن، دەپ ماختىدى.

ـــ داس سۆڭىكىڭىزنىڭ تارلىقى ھەققىدە ئۇ يەنە نېمىلەرنى دېدى؟

ـــ هېچنېمه دېمىدى. ئۇ مېنى چاڭغا تېيىلماڭ، دېدى.

ـــ ناھايىتى توغرا دەپتۇ.

ـــ ئۇ مېنى چاڭغا تېيىلىشنى ئۆگەنمىگەن بولسىڭىز، ھازىر بەك كېچىكىپسىز دېدى. ئۇ يەنە چاڭغا تېيىلسىڭىز بولىدۇ، ئەمما يىقىلىپ كەتمەڭ، دەيدۇ.

ـــ ئۇ چاقچاقچى ئىكەن.

ـــ ئۇ ياخشى ئادەم ئىكەن، بىز كېيىن ئۇنى تۇغۇت ئانىلىقىغا تەكلىپ قىلايلى.

ـــ سىز ئۇنىڭغا بىز توي قىلساق بولامدۇ، دەپ باقتىڭىزمۇ؟

ـــ ياق، مەن ئۇنىڭغا بىز توي قىلغىلى تۇرۇپ يىل بولدى، دېدىم. قارىڭە قەدىرلىكىم، سىزگە تەگسەم، ئامېرىكىلىق بولىمەن، شۇڭلاشقا بىز خالىغان ۋاقىتتا ئامېرىكىنىڭ قانۇنى بويىچە توي قىلىشىمىز كېرەك. بالا شۇ چاغدا قانۇنلۇق بولغان بولىدۇ.

ـــ سىز بۇلارنى نەدىن ئاڭلىۋالدىڭىز؟

ـــ كۇتۇپخانىدىكى نېۋ يوركتا چىقىدىغان بىر «دۇنيا يىلنامىسى»دا كۆردۈم.

ـــ سىز ھەقىقەتەن يارايدىكەنسىز.

ـــ مەن ئامېرىكىلىق بولۇشنى بەك ئارزۇ قىلىمەن، بىز كېيىن ئامېرىكىغا بارايلى، بولامدۇ، قەدىرلىكىم؟ مەن نىئاگارا شارقىراتمىسى① نى كۆرگىلى بارىمەن.

ـــ سىز ياخشى قىز.

---

① نىئاگارا شارقىراتمىسى ـــ نيۇيورك ئىشتاتىنىڭ غەربىي شىمال قىسمى ۋە كانادا بىلەن تۇتىشىدىغان نىئاگارا دەرياسىدا، ئامېرىكىلىق ئەر ـ خوتۇنلارنىڭ شەرىن ئاي ئۆتكۈزىدىغان مەشھۇر جايى.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

ـــ يەنە بىر نەرسىنى كۆرگۈم بار ئىدى. ئەمما، مەن بىردەمدە ئېسىمگە ئالالمايۋاتىمەن.

ـــ قۇشخانا[1]؟

ـــ ياق، ئېسىمگە ئالالمايۋاتىمەن.

ـــ ۋولۇوس مېھمانخانىسى[2]؟

ـــ ياق.

ـــ چوڭ جىلغا[3]؟

ـــ ياق، بىراق ئۇ يەرنىمۇ كۆرگۈم بار.

ـــ ئەمىسە قايسى يەر؟

ـــ گولدېن گات[4]. ئۇ يەرنى كۆرگۈم بار. ئۇ يەر قەيەردە؟

ـــ سان فرانسىسكودا.

ـــ ئەمىسە بىز شۇ يەرگە بارايلى. مەن ئەسلىدە سان فرانسىسكونى ئېكسكۇرسىيە قىلماقچىدىم.

ـــ بولىدۇ. بىز شۇ يەرگە بارايلى.

ـــ بىز ھازىر تاغقا قايتىپ كېتەيلى، بولامدۇ؟ تاغقا چىقىدىغان فۇنىكۇلیورغا ئولگۈرەلەيمىزمۇ؟

ـــ سائەت بەشتىن ئون بەش مىنۇت ئۆتكەندە فۇنىكۇلیور بار.

ـــ بولىدۇ، مەن بىر رومكا پىۋا ئىچىۋالاي.

بىز قەھۋەخانىدىن چىقىپ، فۇنىكۇلیور بېكىتىگە بارىدىغان پەلەمپەيگە چىقتۇق. ھاۋا ئىنتايىن سوغۇق ئىدى، رونا دەريا‌سى

---

① قۇشخانا ـــ چىكاگو شەھىرىدىكى قۇشخانا، ئامېرىكىلىق يازغۇچى ئېپتون سىنگېر شۇ جايىنىڭ ئىچكى ئەھۋالىغا ئاساسەن «قۇشخانا» ناملىق رومانىنى يېزىپ چىققان. 1906 ـ يىلى نەشر قىلىنىپ بىر مەزگىل زىلزىلە پەيدا قىلغان.

② ۋولۇوس مېھمانخانىسى ـــ نيۇيورك شەھىرىدىكى بىر تۇرلۇك ماللار شىركىتى. شۇ چاغدا دۇنيا بويىچە ئەڭ ئېگىز بىناكارلىق قۇرۇلۇشى ئىدى.

③ چوڭ جىلغا ـــ ئامېرىكىنىڭ ئارىزونا ئىشتاتىنىڭ شىمالىي قىسمىدا، كارورا دەريا‌سى يار ئېلىپ كېتىپ پەيدا بولغان جىلغا، كىلىماتى ئېسىل.

④ گولدېن گات ـــ سان فرانسىسكو قولتۇقىدىكى تىنچ ئوكيانغا ئۆتىدىغان دېڭىز بوغۇزى، مەنزىرىسى ئىنايىن گۈزەل. ئۈز ۋاقتىدا كۆۋرۈك سېلىنمىغانىدى.

جىلغىسىدىن سوغۇق شامال ئۇرماقتا ئىدى. يول بويىدىكى دۇكانلارنىڭ چىراغلىرى يېقىلغانىدى. بىز تېك تاش پەلەمپەي بىلەن ئۈستى تەرەپتىكى بىر يولغا چىقتۇق، ئاندىن يەنە تاش پەلەمپەي ئارقىلىق فۇنىكۇلىيور بېكىتىگە يېتىپ باردۇق. فۇنىكۇلىيور ئادەم كۆتۈپ تۇرغانىكەن، چىرىغى يېنىقلىق تۇراتتى. ئۇ يەردە تام سائىتى ئېسىلغانىدى، سائەتتىن فۇنىكۇلىيورنىڭ يولغا چىقىش ۋاقتىنى كۆرگىلى بولاتتى. سائەت بەشتىن ئون مىنۇت ئۆتكەنلىكىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپتۇ. مەن يەنە بېكەتنىڭ ئىچىدىكى سائەتكە قاراپ باقتىم. سائەت بەشتىن بەش مىنۇت ئۆتۈپتۇ. بىز فۇنىكۇلىيورغا چىققاندا شوپۇر ۋە بىلەت ساتقۇچىلار بېكەتنىڭ مەيخانىسىدىن چىقىشتى. بىز فۇنىكۇلىيورنىڭ دېرىزىسىنى ئېچىۋەتتۇق، فۇنىكۇلىيور توك ئارقىلىق ئىسسىتىلىدىكەن. ئىچى ئىنتايىن دىمىق ئىكەن، بىراق دېرىزىنى ئېچىۋەتكەندىن كېيىن سوغۇق، ساپ ھاۋا كىرىپ ئولگۇردى.

— چارچىدىڭىزمۇ، كاتېرىن؟ — دەپ سورىدىم.

— ياق، ئۆزۈمنى ناھايىتى يېنىك ھېس قىلىۋاتىمەن.

— مۇساپە ئۇزۇن ئەمەس.

— مەن فۇنىكۇلىيورغا چىقىشقا ئامراق، مەندىن غەم قىلماڭ، مەن ناھايىتى ياخشى تۇرۇۋاتىمەن، — دېدى كاتېرىن.

قار مىلاد بايرىمىغا ئۇچ كۈن قالغاندا ياغدى. بىر كۈنى ئەتىگەندە ئويغىنىپ قار يېغىۋاتقانلىقىنى كۆردۇق. ئۆيدىكى مەشىنىڭ ئوتى ئۇلۇغ كۆيمەكتە ئىدى. بىز كارىۋاتتا ئولتۇرۇپ لەپىلدەپ يېغىۋاتقان قارنى تاماشا قىلدۇق. گۈتتىنگېن خانىم پەتنۇستا ناشتىلىق ئەكىرگەچ، مەشكە ئوتۇن سېلىپ قويۇپ چىقىپ كەتتى. قار قاتتىق ياغماقتا ئىدى. كاتېرىن قارنىڭ يېرىم كېچىدىن باشلاپ ياغقانلىقىنى ئېيتتى. مەن دېرىزە تۈۋىگە بېرىپ سىرتقا قاردىم، يوللارنى پەرق ئەتكىلى بولمايتتى،

غۇيۇلداپ شامال چىقىۋاتاتتى، قار ئۇچقۇنلىرى قالايمىقان لەپىلدىمەكتە ئىدى. مەن كارىۋاتقا يېنىپ كەلدىم، بىز كارىۋاتتا يېتىپ پاراڭلاشتۇق.

— چاڭغا تېيىلىپ باقسام دەيمەن، — دېدى كاتېرىن، — چاڭغا تېيىلالمىغىنىمدىن بەكلا ئەپسۇسلىنىمەن.

— بىز بىر چانا تېپىپ تېيىلساقمۇ بولىدۇ. ئۇ ئادەتتىكى ماشىنىغا ئوخشاش، خەتىرى يوق.

— قاتتىق سىلكىمدۇ؟

— قاراپ باقمامدۇق.

— قاتتىق سىلكىنمەس، ئىلاھىم.

— بىردەمدىن كېيىن قارلىق دالاغا بېرىپ ئويناپ كېلىمىز.

— چۈشلۈك تاماقتىن ئىلگىرى بارايلى. جىق مېڭىپ بەرسەك قورسىقىمىز ئاچىدۇ.

— مېنىڭ قورسىقىم دائىم ئېچىپ تۇرىدۇ.

— مېنىڭمۇ.

بىز سىرتقا چىقىپ قاردا ماڭدۇق. شامال يەردىكى قارلارنى ئۇچۇرماقتا ئىدى. بىز ئانچە ئۇزۇنغا بارالمىدۇق. مەن ئالدىدا مېڭىپ قاردا يول ئاچتىم. بىز تاكى بىكەتكىچە باردۇق، ئاندىن ماڭالماي قالدۇق. قار لەپىلدەپ چۈشمەكتە. بىز شۇبرغاندا ئالدىمىزدىكى نەرسىلەرنى ئىلغا قىلالماي، بىكەتنىڭ يېنىدىكى بىر كىچىك مەيخانىغا كىرىۋالدۇق. سۈپۈرگە بىلەن ئۇستىبېشىمىزدىكى قارلارنى قېقىشىپ، ئاندىن بىر ئۇزۇن ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ ژۇرناللارنى ئېچىتۇق.

— قار قاتتىق ياغىدىغان ئوخشايدۇ، — دېدى ئايال كۈتكۈچى.

— شۇنداق.

— بۇ يىل قار بەك كېچىكىپ ياغدى.

— شۇنداق.

— شاكىلات يېسەم بولامدۇ؟ چۈشلۈك تاماق ۋاقتى بولۇپ

قالغاچقىمكىن قورسقىم ئاچقاندەك قىلىۋاتىدۇ، — دېدى كاتېرىن.

— بىر پارچە يەڭ، — دېدىم مەن.

— ساپىقى بارنى يەي، — دېدى كاتېرىن.

— بۇ بەك يېيىشلىك. مەنمۇ مۇشۇنى يېيىشكە ئامراق، — دېدى ئايال كۈتكۈچى.

— مەن يەنە بىر رومكا ۋېرموس ئىچەي، — دېدىم.

بىز مەيخانىدىن چىقىپ قايتىپ كەتتۇق. بايات بىز قار كېچىپ ئاچقان يولنى قار يەنە كۆمۈۋېتىپتۇ، پەقەت ئۈيەر - بۈيەردە ئايىغىمىزنىڭ ئىزى قاپتۇ. قار يۇزىمىزگە ساۋغىلى تۇردى. بىز ھېچنېمىنى كۆرەلمىدۇق. بىز ئۇچمىزدىكى قارنى قېقىۋېتىپ ئۆيگە كىردۇق. گۈتتىنگېن ئەپەندى چۈشلۈك تاماقنى ئېلىپ كىردى.

— ئەتە چاڭغا تېيىلغىلى بولىدۇ، — دېدى ئۇ، — ھېنرى ئەپەندى، سىز چاڭغا تېيىلامسىز؟

— ياق، ئەمما ئۆگىنىپ قويايى دەيمەن.

— ئۆگىنىش بەك ئاسان، مېنىڭ ئوغلۇم قايتىپ كېلىپ مىلاد بايرىمىنى ئۆتكۈزمەكچى، ئۇ ئۆگىتىپ قويسۇن.

— بەك ياخشى بولدى، ئۇ قاچان قايتىپ كېلىدۇ؟

— ئەتە كەچتە.

تاماقتىن كېيىن بىز ياتاق ئۆيىمىزدىكى مەشىنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ دېرىزىدىن سىرتتا يېغىۋاتقان قارلارنى تاماشا قىلدۇق.

— قەدىرلىكىم، سىز سىرتقا چىقىپ باشقا ئەرلەر بىلەن چاڭغا تېيىلىپ كەلسىڭىز بولمامدۇ؟ — دېدى كاتېرىن.

— ياق، ئۇنداق قىلغۇم يوق.

— مېنىڭچە، سىز بەزى چاغلاردا باشقىلار بىلەن ئۇچرىشىشىڭىز كېرەك.

— سىزنىڭ باشقىلار بىلەن كۆرۈشكۈڭىز بارمۇ؟

— يوق.
— مېنىڭمۇ كۆرۈشكۈم يوق.
— مەن بىلىمەن. سىز باشقىلارغا ئوخشىمايسىز. مېنىڭ بويۇمدا بولغاچقا، باشقا ئىش قىلىشقا كۆڭلىڭىز تارتمايدۇ. مەن ھازىر ئۆزۈمنىڭ ئىنتايىن كەم ئەقىل ئىكەنلىكىنى بىلىمەن، گەپلىرىمۇ پەلىپەتتىش چىقىدۇ. سىز سىرتلارغا چىقىپ ئويۇن - تاماشا قىلىپ كەلسىڭىز مەندىن زېرىكمەيتتىڭىز.
— مېنى كەت دېمەكچىمۇسىز؟
— ياق، سىزنى كەتكۈزمەيمەن.
— مېنىڭ ئەزەلدىن كەتكۈم يوق.
— يېنىمغا كېلىڭ، — دېدى ئۇ، — مەن بېشىڭىزدىكى مۇنەكنى تۈتۈپ باقاي، بۇ دېگەن چوڭ مۇنەك، — ئۇ بېشىمنى سىلاپ قويدى، — قەدىرلىكىم، سىز ساقال قويۇشنى ياخشى كۆرەمسىز؟
— سىز ساقال قويۇشۇمنى ياقتۇرامسىز؟
— بەلكىم قىزىقارلىق تۇرار. مېنىڭ ساقال قويغان سىياقىڭىزنى كۆرۈپ باققۇم بار.
— بولىدۇ، ئەمىسە قويماي، ھازىردىن باشلاي، بۇ ياخشى ئەقىل بولدى، ماڭا قىلغۇدەك ئىش چىقتى.
— قىلغۇدەك ئىش يوق زېرىكىپ قالدىڭىزمۇ؟
— ياق، مەن مۇشۇنداق تۇرمۇشنى ياخشى كۆرىمەن. بۇ ئەڭ ياخشى تۇرمۇش ھېسابلىنىدۇ، سىزچىچۇ؟
— مېنىڭچە، تۇرمۇشىمىز ناھايىتى كۆڭۈللۈك ئۆتۈۋاتىدۇ. مەن قورسىقىم يوغىنىغانسېرى سىزنىڭ مەندىن بىزار بولۇپ قېلىشىڭىزدىن قورقىمەن.
— ھەي كاتېرىن، سىز مېنىڭ سىزگە سەۋدايىلەرچە كۆيۈپ يۇرگەنلىكىمنى بىلەمسىز؟
— مېنى مۇشۇ ھالىتىمدىمۇ ياخشى كۆرەمسىز؟
— مەن مۇشۇنداق ھالەتتىكى سىزنى سۆيىمەن. مەن ياخشى

تۇرمۇش ئۆتكۈزۈۋاتىمەن. بىز ھازىر ئەڭ ياخشى تۇرمۇش ئۆتكۈزۈۋاتامدۇق.

— مەن ياخشى ئۆتۈۋاتىمەن، بىراق سىز بەزىدە مېنى ئويلاندۇرۇپ قويۇۋاتىسىز.

— ياق، مېنىڭ بەزىدە ئالدىنقى سەپ ۋە دوستلارنىڭ خەۋەرلىرىنى بىلگۈم كېلىدۇ، ئەمما مەن بۇنىڭدىن ئەنسىرەپ كەتمەيمەن. مەن ھازىر ھېچنېمىنى ئويلىماسلىققا تىرىشىۋاتىمەن.

— سىز كىملەر ھەققىدىكى خەۋەرلەرنى بىلمەكچى؟

— رېنالدى، پوپ ۋە يەنە مەن تونۇيدىغان نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ئەھۋالىنى بىلگۈم بار. ئەمما، ئۇلارنى ئويلىماسلىققا تىرىشىۋاتىمەن. مېنىڭ ئۇرۇشنى ئويلىغۇم يوق، ئۇرۇشنىڭ مەن بىلەن ئالاقىسى ئۇزۇلگەن.

— سىز ھازىر نېمە ئويلاۋاتىسىز؟

— ھېچنېمىنى.

— ئۇنداق ئەمەس، ماڭا دەڭ.

— مەن رېنالدى راستلا سەپلىس بولۇپ قالغاندىمۇ، دەپ ئويلاۋاتىمەن.

— پەقەت مۇشۇلىمۇ؟

— شۇنداق.

— ئۇ سەپلىس بولۇپ قالغانمىدى؟

— بىلمەيمەن.

— بەختىمىزگە يارىشا سىزدە مۇنداق كېسەل يوق. سىز مۇشۇنداق كېسەلگە گىرىپتار بولۇپ باققانمۇ؟

— مەن ئىلگىرى سۆزنەك كېسىلىگە گىرىپتار بولغان.

— ئاڭلىغۇم يوق، بەك ئاغرىمدۇ، قەدىرلىكىم؟

— بەك ئاغرىيدۇ.

— مېنىڭمۇ شۇ خىل كېسەل بولۇپ باققۇم بار.

— ياق، جۆيلۇمەڭ.

— مەن راست گەپ قىلىۋاتىمەن. مەنمۇ سىزگە ئوخشاش بولۇپ قېلىشنى، سىز ئويىنىغان ئاياللار بىلەن ئويناپ بېقىشنى، بۇ ئىشلارنى يۇزىڭىزگە سېلىپ سىزگە چاقچاق قىلىشنى ئويلايمەن.

— بۇلار بىر كۆرگۈدەك كارتىنىلار ئىدى.

— سىزنىڭ سۆزنەك بولۇپ قېلىشىڭىز كۆڑۈشكە ئەرزىگۈدەك كارتىنا ئەمەس.

— بىلىمەن، قارا، ھازىر قار يېغۋېتىپتۇ.

— مەن سىزگىلا قاراشنى خالايمەن، قەدىرلىكىم، سىز نېمىشقا چېچىڭىزنى ئۆستۈرمەيسىز؟

— قانداق ئۆستۈرىمەن؟

— ئۇزۇنراق قىلىپ.

— ھازىرقىسىمۇ يېتەر؟

— ياق، يەنە ئازراق ئۆستۈرۈڭ، شۇنداق بولغاندا، مەن ئۆزۈمنىڭكىنى ئازراق كېسىۋەتسەم چېچىمىز ئوخشاش بولىدۇ. بىر سېرىق چاچ، بىر قارا چاچ تازا ماس كېلىدۇ.

— چېچىڭىزنى كېسىۋېتىشىڭىزگە قوشۇلمايمەن.

— شۇنداق قىلغۇم بار ئىدى. مەن ئۇزۇن چاچتىن زېرىكىپ كەتتىم. كېچىدە كارىۋاتتا پۇتلىشىپ ئىچىمنى سىقىۋەتتى.

— مەن سىزنىڭ سۈمبۈل چېچىڭىزنى ياخشى كۆرىمەن.

— قىسقا بولسا ياخشى كۆرمەمسىز؟

— بەلكىم ياخشى كۆرۈپ قالارمەن. سىزنىڭ ھازىرقى چېچىڭىز بەك چىرايلىق.

— قىسقارتىۋەتسەم بەك چىرايلىق بولۇپ كېتىمەن. شۇ چاغدا ئىككىمىز ئوپمۇئوخشاش بولىمىز، ھەي قەدىرلىكىم، مەن سىزگە موھتاج، سىزنىڭمۇ شۇنداق بولۇشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن.

— سىز دېگەن مەن، بىز بىر ئادەممىز.

— بۇنى بىلىمەن. كېچىسى بىز بىر ئادەم.

— كېچە ھەقىقەتەن ياخشى.
— مەن بىزنىڭ ھەممە نېمىمىز بىر گەۋدىگە ئايلىنىپ كەتسەكەن دەيمەن. مەن سىزنى ھېچ يەرگە بارغۇزمايمەن. مەن بۇلارنى مۇنداقلا دەپ قويدۇم. بارغۇڭىز بولسا بېرىۋېرىڭ، ئەمما ناھايىتى تېز قايتىپ كېلىڭ، ھەي قەدىرلىكىم، مەن سىز بىلەن بىللە بولمىسام ياشىغانلىقىم نېمە ئەھمىيىتى بولسۇن؟
— مەن مەڭگۈ كەتمەيمەن، سىز يېنىمدا بولمىسىڭىز مەن ھەرگىز چىدىيالمايمەن. ماڭا بۇنىڭدىن باشقا ھېچقانداق تۇرمۇشنىڭ لازىمى يوق.
— مەن سىزنى ياخشى تۇرمۇش كەچۈرسەكەن، تېخىمۇ گۈزەل تۇرمۇش ئۆتكۈزسەكەن، دەيمەن. ئەمما، بىز بۇنداق تۇرمۇشنى بىللە ئۆتكۈزۈۋاتمايمىزمۇ؟
— ھازىر مېنى ساقال قويۇڭ دەمسىز ياكى قويماڭ دەمسىز؟
— قويۇڭ، جەزمەن يارىشىدۇ، بەلكىم يېڭى يىلغىچە خېلى ئۆسۈپ قالار.
— شاھمات ئوينىغۇڭىز بارمۇ؟
— مېنىڭ سىزنى ئوينىغۇم بار.
— ياق، بىز يەنىلا شاھمات ئوينايلى.
— شاھمات ئويناپ بولغاندىن كېيىن، ئاندىن سىز بىلەن ئويناشامدىم؟
— بولىدۇ.
— ئەمدى ياخشى بولدى.
مەن شاھمات تاختىسىنى ئەكېلىپ شاھمات ئۇرۇقلىرىنى تىزدىم. سىرتتا قار ياغماقتا ئىدى.

بىر كۈنى كېچىسى مەن ئويغىنىپ كەتتىم. كاتېرىنىنىڭمۇ ئويغىنىپ كەتكەنلىكىنى بىلدىم. ئاي دېرىزىنى يورۇتۇپ تۇراتتى. دېرىزە رامكىسىنىڭ قارا كۆلەڭگىسى كارىۋاتقا چۈشۈپ تۇراتتى.

— ئويغاندىڭىزمۇ، قەدىرلىكىم؟
— شۇنداق، سىز ئۇخلىيالمىدىڭىزمۇ؟
— مەن ئەمدى ئويغاندىم. مەن سىزنى تۇنجى كۆرگەندە ساراڭ بولاي دەپ قالغانلىقىمنى ئەسلەپ قالدىم، ئېسىڭىزدىمۇ؟
— دەسلەپتە ئازراق ساراڭدەك كۆرۈنگەنسىدىڭىز.
— مېنىڭ ھازىر ئۇنداق بولغۇم يوق، مەن ھازىر بەك ياخشى ئۆتۈۋاتىمەن، سىزنىڭ بەك ياخشى ئۆتۈۋاتىمىز دېگىنىڭىز قۇلاققا ياقىدۇ. بەك ياخشى ئۆتۈۋاتىمىز، دەڭە!
— بەك ياخشى ئۆتۈۋاتىمىز.
— ھە، سىز بەك ياخشى. ئەمما، مەن ھازىر مەجنۇن ئەمەس. مەن ئىنتايىن، ئىنتايىن، ئىنتايىن خۇشال - خۇرام، بەختىيار تۇرمۇش ئۆتكۈزۈۋاتىمەن.
— ئۇخلاڭ، — دېدىم.
— بولىدۇ، بىز تەڭ، بىرلا ۋاقىتتا ئۇخلايلى.
— بولىدۇ.
ئەمما، بىز تەڭ، بىرلا ۋاقىتتا ئۇخلىيالمىدۇق، مەن يەنە ئۇزاققىچە ئويغاق ياتتىم، ئۇيان ئويلاپ، بۇيان ئويلاپ يېتىپ، كاتېرىنغا قارىدىم، ئاي نۇرى ئۇنىڭ يۈزىگە چۈشۈپ تۇراتتى. كېيىن مەنمۇ ئۇخلاپ قالدىم.

ئوتتۇز توققۇزىنچى باب

1 ـ ئاينىڭ ئوتتۇرىسىغا كەلگەندە مەن ساقال قويدۇم. بۇ چاغدا قىشلىق ھاۋا مۇقىملاشقانىدى. كۈندۈزى ھاۋا ئوچۇق، ئەتراپ ئاپپاقچىلىق بولغىنى بىلەن، بەكمۇ سوغۇق ئىدى. كېچىسى بولسا قەھرىتان سوغۇق جاندىن ئۆتەتتى. بىز يەنە تاغدىكى يالغۇز ئاياغ يولدا ماڭدۇق. بۇ يولدىكى قارلار ئوت ـ چۆپ چانىسى، ئوتۇن ھارۋىسى ۋە تاغدىن سۆرەپ دوملىتىپ چۈشۈرگەن ئوتۇن ـ ياغاچلاردا چىڭدىلىپ پارقىراپ كەتكەنىدى. ئەتراپتىكى تاغ ـ دالالار، ھەتتاكى پۈتۈن مونتېرىئوكس ئاپپاق قارغا پۈركەنگەنىدى. كۆلنىڭ ئۈدۈلىدىكى ئېگىز تاغلار ئاپپاق كۆرۈنەتتى. رونا دەريا جىلغىسى تۈزلەڭلىكى ئاپپاق قارلار ئاستىدا ياتاتتى. بىز تاغنىڭ يەنە بىر تەرىپىدىكى ئاللىئاز ئارىشىغىچە بېرىپ خېلى ئۇزاق ئايلىنىپ كەلدۇق. كاتېرىن ناللىق ئۆتۈك كىيگەن، يەڭسىز كالتە يېپىنچا يېپىنچاقلىۋالغانىدى، ئۇچىغا ئۇچلۇق پولات قاپلىما بېكىتىلگەن ھاسا تۈتۈۋالغانىدى. يەڭسىز كالتە يېپىنچىسىدا قورسىقى ئانچە چوڭ كۆرۈنمەيتتى. بىز ئانچە تېز ماڭمىدۇق. ئۇ چارچاپ كەتسە يول ياقىسىدىكى ئوتۇن دۆۋىلىرىدە ئولتۇرۇپ بىرئاز دەم ئېلىۋالدۇق.

ئاللىئاز ئارىشىغى ئەتراپىدىكى ئورمان ئارىسىدا بىر كىچىك مەيخانا بار ئىدى، ئۇ يەردە ئوتۇنچىلار ئۇسسۇزلۇق ئىچىپ ھاردۇق ئالاتتى. بىزمۇ ئۇ يەرگە كىرىپ ئىسسىنغاچ قىزىتىلغان ۋىسكى ئىچتۇق. ھاراقتا تېتىتقۇ ۋە لىمون سالىدىكەن، ئۇلار بۇنداق ھاراقنى گۇللۇخۋايىن دەپ ئاتايدىكەن، ئۇلار مۇشۇ

هاراقنى ئىچىپ ئىسسىنىدىكەن ۋە بىر - بىرىنى تەبرىكلىشىپ كۆڭۈل ئېچىشىدىكەن. مەيخانىنى قاراڭغۇ ئىس - تۈتەك قاپلاپ كېتىپتۇ. كېيىن بىز سىرتقا چىقتۇق، قاتتىق سوغۇق ئادەمگە نەشتەردەك سانجىلدى. بۇرنىمىزنىڭ ئۇچى توڭلاپ قېتىپ كەتتى. بىز كەينىمىزگە قارىدۇق، مەيخانىنىڭ دېرىزىسىدىن سىرتقا چۈشۈپ تۇرغان چىراغ نۇرى ۋە ئوتۇنچىلارنىڭ ئاتلىرى كۆزىمىزگە چېلىقتى. ئاتلار سىرتتا تۇياقلىرىنى يەرگە ئۇرۇپ، بېشىنى ساڭگىلىتىپ قەھرىتان سوغۇقتىن مۇداپىئەلەنمەكتە ئىدى. ئاتلارنىڭ ئېغىز - بۇرۇنلىرىنى قىروۋ باغلاپ كەتكەنىدى، ئۇلارنىڭ ئېغىز - بۇرنىدىن چىققان ئاپپاق هور هاۋادا لەرزان ئۇزەتتى. ئۆيگە قايتىدىغان يالغۇز ئاياغ يول تۇز، تېيىلغاق ئىدى. قار - مۇزلار ئات تۇياقلىرىدا يانجىلىپ قىزغۇچ سېرىق رەڭگە كىرگەنىدى. مۇشۇ يول بىلەن ئوتۇن - ياغاچ توشۇيدىغان يول ۋە تاغ يولىنىڭ ئاچىلىغا چىققىلى بولاتتى. بىز شۇ يوللارنى بېسىپ پاك - پاكىز، ئاپپاق قارلار قاپلاپ تۇرغان تاغ يولىغا باردۇق، ئورماندىن ئۆتتۇق. كەچقۇرۇنلۇقى ئۆيگە قايتىش سەپىرىدە بىز ئىككى قېتىم تۈلكە ئۇچراتتۇق. تاغ مەنزىرىسى ئىنتايىن گۈزەل ئىدى، بىز هەر قېتىم تاغقا چىققىنىمىزدا چەكسىز شادلىق ئىلكىده قايتىپ كېلەتتۇق.

— سىزگە ساقال بەك يارىشىپتۇ، — دېدى كاتېرىن، — سىز ئوتۇنچىلارغا ئوخشاپ قاپسىز، سىز هېلىقى ئالتۇن هالقا سېلىۋالغان كىچىك ئوغۇل بالىنى كۆرىدىكىزمۇ؟

— ئۇ كىچىك بۆكەنلەرنى ئۇۋلايدىغان ئوۋچى، — دېدىم، — ئېيتىشلارغا قارىغاندا، ئالتۇن هالقا سېلىۋالسا ئاۋازنى ئوچۇق ئاڭلىغىلى بولارمىش.

— راستمۇ؟ ئىشەنمەيمەن. مېنىڭچە، ئۇلارنىڭ هالقا سېلىۋېلىشىدىكى سەۋەب باشقىلارغا ئۆزلىرىنىڭ بۆكەن ئۇۋلايدىغان ئوۋچىلار ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن بولسا كېرەك. ئەتراپىمىزدا كىچىك بۆكەن بارمىدۇ؟

— بار، دېنت دجامان تېغىنىڭ ئارقا تەرىپىدە بار.
— تۇلكە كۆرۈش بەك قىزىق بولىدىكەن.
— تۇلكە ئۇخلىغاندا، قۇيرۇقى بىلەن بەدىنىنى يۆگەپ ئۆزىنى ئىسسىتىدىكەن.
— بۇ ئۇنىڭغا جەزمەن گۇزەل تۇيغۇ بېرىشى مۇمكىن.
— مەنمۇ بىزنىڭ مۇشۇنداق قۇيرۇقىمىز بولسا، دەپ ئويلايمەن. ئەگەر بىزدىمۇ شۇنداق قۇيرۇق بولغان بولسا بەك قىزىق ئىش بولغان بولاتتى - ھە!
— كىيىم كىيمەك بەك قىيىنغا چۇشۇۋاتىدۇ.
— بىز ئالاھىدە كىيىم بۇيرۇتۇپ كىيەيلى ياكى چەكلىمە قويمايدىغان بىرەر دۆلەتكە بېرىپ ئولتۇراقلىشايلى.
— بىز ھازىر بۇ يەردە باشقىلارنىڭ ھېچقانداق چەكلىمىسىگە ئۇچرىمىدۇقۇ، بىز بۇ يەردە ھەرقانداق ئادەم بىلەن كۆرۈشمىسەك بۇمۇ ياخشى بولىدۇغۇ؟ سىزنىڭ باشقىلار بىلەن كۆرۈشكۈڭىز يوق، شۇنداقمۇ، قەدىرلىكىم؟
— شۇنداق.
— بىز مۇشۇ يەردە ئولتۇرۇپ بىرئاز دەم ئېلىۋالايلىمۇ؟ مەن ئازراق ھارغاندەك قىلىمەن.
بىز ياغاچنىڭ ئۇستىدە بىر - بىرىمىزگە يۆلىنىپ ئولتۇردۇق. تاغدىكى يالغۇز ئاياغ يول ئورماندىن ئۆتۈپ پەسكە سوزۇلاتتى.
— قورسىقىمدىكى كەپسىز شەيتان بىزنى ئۇرۇشقاق قىلىپ قويماس؟
— ئۇنداق قىلمايدۇ.
— پۇلىمىز يېتەمدۇ؟
— يېتىدۇ. ئۇلار پۇل ئالماشتۇرۇش چېكىمگە پۇل نەقلەشتۇرۇپ بېرىشتى.
— سىز ھازىر شۇھېتسارىيەدە، ئائىلىڭىزدىكىلەر بىلسە، سىزنى ئىزدەرمۇ؟

ئۇيغۇر كىتاب نۇر بېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ بەلكىم ئىزدەر، مەن ئۇلارغا خەت يازىمەن.
ـــ سىز تېخى يازمىدىڭىزمۇ؟
ـــ ياق، مەن پەقەت بىر پۈل ئالماشتۇرۇش چېكى يازدىم.
ـــ پەرۋەردىگارغا رەھمەت. مەن ھېلىمۇ ياخشى سىزنىڭ ئائىلىڭىزنىڭ ئادىمى بولۇپ قاپتىمەن.
ـــ مەن ئۇلارغا تېلېگراممۇ ئەۋەتىمەن.
ـــ سىلەرنىڭ ئوتتۇراڭلاردا ھېچقانداق مېھىر يوقمۇ؟
ـــ ئىلگىرى ياخشى ئىدۇق، تولا جېدەل ـ ماجىرا قىلىپ مېھرىمىز سۇسلىشىپ كەتتى.
ـــ مەن ئۇلارنى ياخشى كۆرۈپ قالىمەن، دەپ ئويلايمەن، بەلكىم ئىنتايىن ياخشى كۆرۈپ قالارمەن.
ـــ ئۇلارنى تىلغا ئالماڭە، ئۇلارنى تىلغا ئالسىڭىز كۆڭلۈم بۇزۇلىدىكەن، ھاردۇقىڭىز چىقىپ بولغان بولسا ماڭامدۇق؟ ـــ دېدىم بىرئازدىن كېيىن.
ـــ ھاردۇقۇم چىقىپ بولدى، ماڭايلى.
بىز يەنە يالغۇز ئاياغ يول بىلەن ماڭدۇق، قاراڭغۇ چۈشكەنىدى. ئايىغىمىز ئاستىدىكى قارلار غاچ ـ غۇچ ئاۋاز چىقىراتتى. ھاۋا قۇرغاق، سوغۇق ھەم ئىنتايىن ئوچۇق ئىدى.
ـــ مەن سىزنىڭ ساقال ـ بۇرۇتىڭىزغا كۆيىمەن. بۇ بىر زور نەتىجە بولدى. قارىماقىا يىرىك، قاتتىق كۆرۈنىدىكەن، ئەمەلىيەتتە بەك يۇمشاق، ئىنتايىن چىرايلىق.
ـــ ساقال سۇمباتلىق مېنى ياخشى كۆرىدىغانسىز؟
ـــ بەلكىم، سىزگە ئايان، قەدىرلىكىم، مەن كىچىك كاتىپىنىنى تۇغۇپ بولغاندىن كېيىن چېچىمنى كەستۇرىمەن. ھازىر قورسىقىم يوغىناپ كەتتى، بودەك خانىملارغىلا ئوخشاپ قالدىم. بالا تۇغۇلغاندىن كېيىن، مەن ئورۇقلايمەن. شۇ چاغدا چېچىمنى كەستۇرەي، شۇ چاغدا سىزنىڭ يېپىيېڭى، ھېچكىمگە ئوخشىمايدىغان، جازىبىدار خوتۇنىڭىز بولىمەن. چېچىمنى كەستۇرىدىغان چاغدا بىز بىللە بارايلى. ياق، يەنىلا يالغۇز باراي،

قايتىپ كېلىپ سىزنى ھەيران قالدۇراي.

مەن بىرنېمە دېمىدىم.

— سىز مېنى چاچ كەسمە دېمەسسىز؟

— دېمەيمەن، چوقۇم مېنى خۇشال قىلىۋېتىسىز.

— ھە، سىز بىرەك ئوماق جۇمۇ، شۇ چاغدا مەن بەلكىم گۇزەللىشىپ كېتەرمەن، ئامرىقىم. مەن زىبالىشىپ كېتىپ سىزنى مەھلىيا قىلىۋالارمەن. سىز ماڭا يېڭىباشتىن ئاشىق - بىقارار بولۇپ قالارسىز.

— شەيتان، — دېدىم، — مەن سىزگە پۈتۈن كۆڭلۈمنى بېرىپ بولدۇم، سىز مېنى يەنە نېمە قىلاي دەيسىز، مېنى كۆيدۇرۇپ كۈل قىلىۋېتەمسىز؟

— شۇنداق، كۆيدۇرۇپ كۈل قىلىۋېتىمەن.

— بولىدۇ، ماڭا لازىمىمۇ دەل شۇ.

قىرىقىنچى باب

بىز 1 ـ، 2 ـ ئايلارنى بەختلىك ئۆتكۈزدۇق. شۇ يىلى قىشتا ھاۋا ئىنتايىن ياخشى بولدى، بىز ئىنتايىن كۆڭۈللۈك ياشىدۇق، توساتتىن كەلگەن ئىسسىق شامال قىسقا ۋاقىت ئىچىدە قار ـ مۇزلارنى ئېرىتىۋەتتى. ھاۋادا ئەتىيازنىڭ پۇرىقى بار ئىدى. ئەمما، ئوچۇق ھاۋادىن قانائەت ھاسىل قىلغان قەھرىتان سوغۇق يەنە ھۇجۇم قىلىپ كېلىپ قىش پەسلىنى قايتۇرۇپ كەلدى. 3 ـ ئايغا بارغاندا قىش پەسلى ئاخىرلاشتى، شۇ كۈنى كېچىسى ياغقان يامغۇر ئەتىسى چۈشكىچە توختىمىدى. يامغۇر قارلارنى ئەگىزگە ئايلاندۇرۇپ، تاغ ئېتەكلىرىنىڭ گۈزەل مەنزىرىسىنى خىرەلەشتۈرۈۋەتتى.

كۆل يۈزى ۋە دەريا جىلغىسىنى بۇلۇتلار قاپلاپ كەتتى. ئېگىز تاغلاردا يامغۇر ياغماقتا. كاتېرىن ئېغىر كالاچ كىيىۋالدى. مەن گۈتتىنگېن ئەپەندىنىڭ يامغۇرلۇق ئۆتۈكىنى كىيىۋالدىم. ئىككىمىز كۈنلۈك تۇتۇپ قار ـ مۇز قالدۇقلىرىنى پاكىز سۈپۈرۈپ ماڭغان قار ـ يامغۇر سۈلىرىنى كېچىپ بېكەتكە قاراپ ماڭدۇق. بىر مەيخانا تېپىپ دېمىمىزنى ئېلىۋالغاچ تاماقتىن ئىلگىرى بىر رومكىدىن ۋېرموس ئىچتۇق. مەيخانا سىرتىدىن يامغۇر ئاۋازى كېلەتتى.

ـــ سىزنىڭچە، شەھەرگە كۆچۈپ كىرەيلىمۇ؟

ـــ قانداق قىلساق بولار؟ ـــ دېدى كاتېرىن.

ـــ قىش ئۆتۈپ كەتسە يامغۇر پەسلى باشلىنىدۇ. تاغ تۇرمۇشىدىن زېرىكمىز، كىچىك كاتېرىن قاچان تۇغۇلار؟

ـــ يەنە بىر ئايدىن كېيىن، بەلكىم ئۇنىڭدىن كېچىكىپ

تۇغۇلار.

— تاغدىن چۈشۈپ مونترېئۇكسقا جايلاشساقمىكىن؟

— نېمىدەپ لائۇسان[1]غا بارمايمىز؟ شۇ يەردە دوختۇرخانا بار تۇرسا.

— بولىدۇ، بىراق لائۇسان چوڭراق شەھەرمىكىن دەپ ئويلايمەن.

— بىز چوڭ شەھەردە يەنىلا مۇستەقىل، ئۆزگىچە تۇرمۇش كەچۈرەلەيمىز. لائۇسان ياخشى جاي بولۇشى مۇمكىن.

— بىز قاچان بارىمىز؟

— ماڭا بەربىر، سىز قايسى كۈنى ماڭايلى دېسىڭىز بولىۋېرىدۇ. ناۋادا سىزنىڭ بۇ يەردىن كەتكۈڭىز بولمىسا، مەنمۇ كەتمەيمەن.

— بىز ھاۋا رايىغا قاراپ بىرنېمە دېيىشەيلى.

ئۇدا ئۈچ كۈن يامغۇر ياغدى، بىكەتنىڭ تۆۋەن تەرىپىدىكى تاغ ئېتىكىدىكى قار ئېرىپ كەتكەندى. يالغۇز ئاياغ يول پاتقاق ئىدى. سىرت چىلىق ـ چىلىق، ئەۋرەز ھەممە يەرگە يامراپ كەتكەن، سىرتقا چىقماق قىيىن ئىدى. يامغۇر ياغقان ئۈچىنچى كۈنى بىز تاغدىن شەھەرگە يۆتكىلىش قارارىغا كەلدۇق.

— ھېچقىسى يوق، ھېنرى ئەپەندى، — دېدى گۇتتىنگېن ئەپەندى، — سىز ماڭا ئالدىن دەپ قويمىسىڭىزمۇ بولىدۇ، ھازىر ھاۋا رايى ناچارلىششقا باشلىدى، مەن بالدۇرلا ئويلاپ قويغان، سىلەر ھامان بۇ يەردىن كېتەتتىڭلار.

— خوتۇنۇمنىڭ تۇغۇت ئىشى بىلەن بىز دوختۇرخانىغا يېقىن جايغا بېرىپ تۇرمىساق بولمايدۇ، — دېدىم.

— بۇنى بىلىمەن، بالا تۇغۇلغاندىن كېيىن قايتىپ كېلىپ

---

① لائۇسان — شۇ‌ېيتسارىيەنىڭ مۇھىم چوڭ شەھىرى، مونترېئۇكسنىڭ غەربىي شىمالىدا، جەنۇبىي كۆلنىڭ شىمالىي قىرغىقىدا، تارىخى ئۇزاق، 15 ـ ئەسىردە ئىنستىتۇت قۇرۇلغان، 19 ـ ئەسىرنىڭ ئاخىرىدا ئۇنۇېرسىتېت قىلىپ ئۆزگەرتىلگەن، دوختۇرخانا بار.

تۇرۇڭلار، ــ دېدى ئۇ.

ــ بولىدۇ، سىلەرنىڭ بوش ئۆيۈڭلار چىقسىلا بىز قايتىپ كېلىمىز.

ــ ئەتىيازدا ھاۋا ياخشى بولىدۇ. سىلەر قايتىپ كېلىپ تۇرۇڭلار، بۇ يەرنىڭ باھار مەنزىرىسىدىن ھۇزۇرلىنىڭلار. بالا بىلەن بالا باقىۋاچىنى ھازىرقى تاقاقلىق چوڭ ئۆيگە ئورۇنلاشتۇرىمىز، ئەپەندى بىلەن خانىم يەنە كۆل مەنزىرىسىنى كۆرگىلى بولىدىغان ئاشۇ ئۆيدە تۇرىسىلەر.

ــ مەن كېلىشتىن ئىلگىرى خەت يازىمەن، ــ دېدىم. بىز يۇڭ ـ تاقلىرىمىزنى يىغىشتۇرۇپ بولۇپ چۈشتىن كېيىنكى ماشىنا بىلەن شەھەرگە كىرمەكچى بولدۇق.

گۈتتىنگېن ئەر ـ خوتۇنلار بىزنى بىكەتكە بېرىپ ئۇزىتىپ قويدى. گۈتتىنگېن ئەپەندى سۇ كېچىپ ئۆزىنىڭ چانىسىدا يۇڭ ـ تاقلىرىمىزنى ئاپىرىپ بەردى، ئۇلار بىكەتنىڭ يېنىدا تۇرۇپ يامغۇردا بىزگە قول پۇلاڭشىتىپ خوشلاشتى.

ــ ئۇلار بەك مۇلايىم، ــ دېدى كاتېرىن.

ــ ئۇلار بىزنى ياخشى كۆتتى.

بىز مونتېرېئۇكستىن پويىزغا ئولتۇرۇپ لائۇسقا يول ئالدۇق. پويىز دېرىزىسىدىن بىز تۇرغان يەرگە قاردۇق، ئەمما تاغ توسۇۋالغاچقا كۆرەلمىدۇق. پويىز ۋېۋېيدا بىرئاز توختاپ، ئاندىن يەنە قوزغالدى. بىر تەرەپتە كۆل، يەنە بىر تەرەپتە چىلىق ـ چىلىق بىغىر رەڭ ئېتىز ـ دالا، شاخلىرى قۇرۇپ كەتكەن ئورمان ۋە ھۆل بولۇپ كەتكەن ئۆي ـ ئىمارەتلەر تۇراتتى. بىز لائۇسقا يېتىپ كېلىپ بىر ئوتتۇراھال مېھمانخانىغا چۈشتۇق. پەيتوندا كېتىۋاتقان چېغىمىزدا يامغۇر تېخى توختىمىغانىدى. پەيتون مېھمانخانىنىڭ پەيتون توختاش ئورنىغا كېلىپ توختىدى. دەرۋازىۋەن بىر توپ مىس ئاچقۇچ ئېسىۋالغانىدى. بىنادا لىفت بار ئىدى، كارىدور پوللىرىغا گىلەم سېلىنغانىدى. يەنە ئاق رەڭلىك يۇز يۇيۇش دېسىغا پارقىراپ تۇرىدىغان جۈمەك

ئورنىتىلغان، مىس كارىۋاتلىرى بار، ھۇزۇر ـ ھالاۋەت پەيزىنى بەخش ئېتىدىغان چوڭ ياتاق ئۆيلەر تاغدىكى ئاددىي تۇرالغۇمىزغا سېلىشتۇرغاندا كارامەت ھەشەمەتلىك ئىدى. ياتاقنىڭ دېرىزىسى نەمخۇش گۈلباغقا قاراپ تۇراتتى. گۈلباغ تام بىلەن قورشالغانىدى. كوچىلار خېلىلا ئېگىز ـ پەس ئىدى. كوچىنىڭ ئۇدۇلىدا يەنە بىر مېھمانخانا بولۇپ، ئوخشاشلا قورۇق تام ۋە گۈلزارلىقى بار ئىدى.

مەن يامغۇر چۈشۈۋاتقان گۈلباغدىكى فونتانغا نەزەر تاشلىدىم. كاتېرىن بارلىق چىراغلارنى يانداۋردى. يۈك ـ تاقلارنى يەشتى. مەن بىر رومكا ۋىسكى سوداسى بۇيرۇدۇم. كارىۋاتتا يېتىپ ۋوگزالدىن سېتىۋالغان گېزىتلەرنى كۆردۈم. بۇ 1918 ـ يىلى 3 ـ ئاي ئىدى. گېرمانىيە ئارمىيەسى فرانسىيە ئارمىيەسىگە ئومۇمىي ھۇجۇم① باشلىغانىدى. مەن ۋىسكى سوداسى ئىچكەچ گېزىت كۆردۈم. كاتېرىن يۈك ـ تاقلارنى يىغىشتۇرۇپ بولۇپ، ياتاق ئىچىدە ئۆيلاق ـ بۇياقلا مېڭىپ يۈرەتتى.

ـــ سىز بىلىسىز، مەن بەزى نەرسىلەرنى تەييارلىۋالمىسام بولمايدۇ، قەدىرلىكىم، ـــ دېدى ئۇ.

ـــ نېمىنى؟

ـــ بۇۋاقنىڭ كىيىملىرى، مۇشۇ ۋاقىتقىچە ئۇنداق نەرسىلەرنى تەييارلىۋالمايدىغان ئانا بولمىسا كېرەك.

ـــ سېتىۋالايلى.

ـــ بۇنى بىلمەن. ئەتىلا سېتىۋالاي، نېمىلەرنى تەييارلاپ قويۇشۇم كېرەكلىكىنى ئۇقۇشۇپ باقاي.

ـــ سىز بىلىسىز، سىز سېستىرا تۇرسىڭىز.

---

① بۇ گېرمانىيە ئارمىيەسىنىڭ 3 ـ ئاينىڭ 21 ـ كۈنى قوزغىغان ئومۇمىي ھۇجۇمىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇلارنىڭ مەقسىتى ئەنگلىيە ـ فرانسىيە بىرلەشمە ئارمىيەسىنى بۆلۈپ تاشلاپ ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا بېتچىت قىلىش ئىدى. نەتىجىدە ئەنگلىيە قوشۇنى يىگىرمە بەش مىل كەينىگە چېكىنگەنىدى.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ ئەمما، بىزنىڭ دوختۇرخانىمىزدا ئەسكەرلەر بالا تۇغۇپ باقمىغان!

ـــ مەن تۇغمەن.

كاتېرىن ياستۇقىنى ماڭا ئېتىۋىدى، قولۇمدىكى ۋىسكى چېقىلىپ كەتتى.

ـــ سىزگە يەنە بىر رومكا ئەكەلدۈرۈپ بېرەي، رومكىنى چېقىۋەتتىم، كەچۈرۈڭ، ـــ دېدى ئۇ.

ـــ ئىچىپ بولغانىدىم. كارىۋاتقا كېلىڭ.

ـــ ياق، مەن ئۆيىنى چىرايلىق سەرەمجانلاشتۇراي.

ـــ قانداق قىلىپ؟

ـــ بىزنىڭ ئۆيىمىزگە ئوخشاش قىلىپ.

ـــ ئانتانتا[1]نىڭ بايرىقىنى ئېسىپ قويامدۇق؟

ـــ ھەي، ئاغزىڭىزنى يۇمۇڭ.

ـــ يەنە دەيمەن.

ـــ ئاغزىڭىزنى يۇمۇڭ.

ـــ نېمانچە ئېھتىيات قىلىسىز، گويا جىنايەتچىدەك.

ـــ مېنىڭ باشقىلارنىڭ چىشىغا تېگىپ قويغۇم يوق.

ـــ ئەمىسە قېشىمغا كېلىڭ.

ـــ بولىدۇ، ـــ ئۇ يېنىمغا كېلىپ كارىۋاتتا ئولتۇردى.

ـــ مېنىڭ ھازىر پەيزىم قالمىدى، قەدىرلىكىم، مەن ھازىر ساندۇققىلا ئوخشاپ قالدىم.

ـــ ياق، ئۇنداق ئەمەس، سىز ئوماق پەرى، جازىبىدار، شېرىن - شېكەر.

ـــ مەن نەھايەت سىز تىلەپ تاپقان سېرىق چىراي خوتۇن.

ـــ ياق، سىز ئۇنداق ئەمەس، سىز بارغانسېرى گۈزەللىشىپ كېتىۋاتىسىز.

---

① ئانتانتا ـــ بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشى پارتلىغان چاغدا، گېرمانىيە، ئاۋستىرىيە، تۈركىيە، بۇلغارىيە تۆت دۆلەت قارشى تۇرغان ئەنگلىيە، فىرانسىيە ۋە رۇسىيەنى كۆرسىتىدۇ، كېيىن ئىتالىيە، ئامېرىكىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالغاندى.

— بىراق، مەن يەنە زىلۋالىشىمەن، قەدىرلىكىم.
— سىز ھازىرمۇ زىلۋا.
— سىز مەست بولۇپ قاپسىز.
— پەقەت بىر رومكا ۋىسكى سوداسى ئىچتىم.
— يەنە بىر رومكىنى ھازىرلا ئەكېلىپ بېرىدۇ. بىز ئاندىن تاماق بۇيرۇتايلى، — دېدى كاتېرىن.
— بولىدۇ.
— بىز سىرتقا چىقمايلى، بولامدۇ؟ بۇگۈن كەچتە مۇشۇ يەردە بولايلى.
— يەنە ئويناپمىز، — دېدىم.
— مەن بىرئاز ھاراق ئىچەي، — دېدى كاتېرىن، — بۇ ماڭا زىيان قىلمايدۇ، ئۆزىمىز ئىچىپ ئادەتلەنگەن كاپىرى ئاق ئۈزۈم ھارىقى بۇيرۇتساق بولىدىغاندۇ؟
— ئۇنى تاپقىلى بولىدۇ. مۇشۇنداق چوڭ مېھمانخانىدا ئىتالىيە ھارىقى بولۇشى مۇمكىن، — دېدىم.
چاپېۇرۇش ئىشىكنى قاقتى. ئۇ بىر پەتنۇسنى كۆتۈرۈپ كىردى. ئۇستىدە مۇز سېلىنغان ۋىسكى، يەنە بىر بوتۇلكا سودا سۇيى بار ئىدى.
— رەھمەت سىزگە، ئاۋۇ يەرگە قويۇڭ، ئىككى كىشىلىك تاماق ئەكېلىپ بېرىڭ، يەنە تاتلىق ئارىلاشتۇرۇلمىغان ئىككى بوتۇلكا كاپىرى ئاق ئۈزۈم ھارىقى ئەكېلىپ بېرىڭ، سوغۇق بولسۇن.
— ئالدىدا شورپا كەلتۈرەيمۇ؟
— شورپا ئىچەمسىز، كاتېرىن؟
— ئىچەي.
— بىر كىشىلىك شورپا ئەكېلىڭ.
— رەھمەت، ئەپەندى، — ئۇ ئىشىكنى يېپىپ قويۇپ چىقىپ كەتتى. مەن قولۇمغا گېزىتنى ئېلىپ جەڭ خەۋەرلىرىنى كۆردۈم. سودا سۇيىنى مۇزدىن ئېلىپ ۋىسكىغا قۇيدۇم. مەن

ئەسلىدە ئۇلارغا ھاراقنى مۇز سالماسلىقنى تاپىلىماقچىدىم. مۇزنى كېيىن قوشاتتىم. شۇنداق بولغاندا ۋىسكىنىڭ مىقدارىنى بىلگىلى، سودا سۆيىنى بەك كۆپ ئارىلاشتۇرۇۋېتىشتىن ساقلانغىلى بولاتتى. ئەمما، مەن ۋىسكىغا سودا سۆيىنى ئارىلاشتۇرۇۋېتىپ تېتىقسىز قىلىپ قويغانلىقىنى بىلىپ قالدىم. مەن ئۇلارغا بىر بوتۇلكا ۋىسكى ئەكىلىشنى، مۇز ۋە سودا سۆيىنى ئايرىم ئەكىلىشنى بۇيرۇدۇم، بۇ ئۇسۇل ئەڭ مۇۋاپىق ئىدى. ياخشى ۋىسكى ئىچىش ئادەمنى ھۇزۇرلاندۇراتتى، بۇ ھاياتتا لەززەتلىنىدىغان ئىش ئىدى.

— سىز نېمە ئويلاۋاتىسىز، قەدىرلىكىم؟

— ۋىسكى.

— ۋىسكىغا نېمە بوپتۇ؟

— ئۇنى ئويلاش نەقەدەر ياخشى.

كاتېرىن چىرايىنى پۇرۇشتۇرۇپ شەيتانلىق قىلدى.

— بولىدۇ، — دېدى ئۇ.

بىز بۇ مېھمانخانىدا ئۇچ ھەپتە تۇردۇق، كۈنلەرنى تولىمۇ كۆڭۈللۈك ئۆتكۈزدۇق. رېستورانىدا ئادەتتە ئادەم يوق ئىدى. بىز كەچلىك تاماقنى ياتاقتا يېدۇق. شەھەر ئىچىدە تاماشا قىلدۇق، چىشلىق ماشىنىدا ئولتۇرۇپ ئوزىتىس[1] قا باردۇق. كۆل بويىدا ئويىنىدۇق. ھاۋا باھار كۈنلىرىدىكىدەك ئىنتايىن ئىللىق ئىدى، بىز تاغدا تۇرىۋەرمىگىنىمىزگە پۇشايمان يېدۇق، لېكىن ئەتىيازنىڭ ھاۋاسى نەچچە كۈنگىچە داۋاملاشتى. ئايازنىڭ قالدۇق جاپاسى توساتتىن يەنە يېتىپ كەلدى.

كاتېرىن بالىغا لازىملىق نەرسىلەرنى سېتىۋالدى. مەن ئەگمە كارىدورلۇق سودا سارىيى بىناسىدىكى بىر تەنتەربىيە سارىيىدا

---

① ئوزىتىس — لائوسان شەھىرىنىڭ جەنۇبىدىكى بىر كەنتنىڭ نامى، جەنۇبىي كۆلىنىڭ بويىدا، چىشلىق ماشىنا ئىمكانىيىتىگە پولات ئارقان بىلەن ئېگىزلەپ — پەسلەيدىغان فۇنىكۇلىيور.

بوكسچىلىقنى ئۆگەندىم، مەن ئادەتتە ئەتىگەندە باراتتىم، ئۇ چاغدا كاتېرىن كارىۋاتتا ئۇخلاپ قالاتتى. ئۇ ئورنىدىن ۋاقچە تۇراتتى. باش ئەتىيازنىڭ دەسلەپكى بىرنەچچە كۈنى ياخشى ئۆتتى. مەشقتىن كېيىن دۇشتا يۇيۇنۇۋالاتتىم. كوچىلاردا باھار ھىدى دىماققا ئۇرۇلاتتى. قەھۋەخانىغا بېرىپ قەھۋە ئىچىپ ھاردۇقۇمنى ئالاتتىم، كىشىلەر بىلەن ئۇچرىشاتتىم، گېزىت كۆرەتتىم، بىر رومكا ۋېرموس ئىچەتتىم، ئاندىن مېھمانخانىغا قايتىپ كېتىپ كاتېرىن بىلەن بىللە چۈشلۈك تاماق يەيتتىم. تەنتەربىيە سارىيىدىكى بوكسچى تېرىنېر كىچىك بۇرۇت قويۇۋالغانىدى. ئۇنىڭ بوكسچىلىقتا بولغان تەلىپى قاتتىق، ھەربىكتى چاققان ئىدى. ئەمما، راستلا ئۇنىڭغا بىرنەچچە مۇشت يانداۋرسام، ئۇنىڭ غۇلاپ چۈشۈشىدە گەپ يوق ئىدى. ئۇ يەر كۆڭۈللۈك ئىدى. ئۆي ئىچى ھاۋاسى ساپ، ئازادە، يورۇق ئىدى. مەن خېلىلا جاپالىق مەشىق قىلدىم. ئارغامچا تاقىلدىم، قۇم خالتىغا مۇشت ئېتىپ مەشىق قىلدىم. پول ئۇستىدە يېتىپ، دېرىزىدىن كىرگەن قۇياش نۇرى ئاستىدا قورساق قاتلاش ھەربىكتى ئىشلىدىم. تېرىنېر بىلەن مەشىق قىلغاندا ئۇنى ئۇشتۇمتۇت قورقۇتۇپ قويدۇم. دەسلىپىدە ئۇزۇن تار ئەينەككە قاراپ مەشىق قىلدىم، ئۇنىڭغا كۆنەلمىدىم. چۈنكى، بىر ساقاللىق ئادەم بىلەن مۇشتلىشىش ئانچە مۇۋاپىق ئەمەس ئىدى. كېيىن بۇ بىر ئويۇنغۇ، دەپ قارىدىم. مەن بوكس مەشىق قىلىشقا باشلىغاندا، ئەسلىدە ساقال - بۇرۇتۇمنى قىرىۋەتمەكچى بولغانىدىم. ئەمما، كاتېرىن قوشۇلماي تۇرۇۋالدى.

بەزىدە كاتېرىن ئىككىمىز پەيتونغا ئولتۇرۇپ شەھەر سىرتىغا چىقىپ شامالداپ كېلەتتۇق. ھاۋا ئوچۇق كۈنلىرى پەيتوندا ئولتۇرۇپ شەھەر سىرتىدا سايا‌ھەت قىلىش ئىنتايىن كۆڭۈللۈك بولاتتى. بىز تېخى تاماق يەيدىغان ئىككى ياخشى جايىنى تاپقانىدۇق. ھازىر كاتېرىن ئۇزۇن يول ماڭالمايدىغان

بولۇپ قالغاندى. مەنمۇ ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ يېزا يوللىرىدا پەيتوندا چېپىپ يۈرۈشكە ئامراق بولۇپ قالدىم. ھاۋا ياخشى كۈنلىرى بىز خۇشال قايتىپ كېلەتتۇق، ئەزەلدىن زېرىكىش ھېس قىلمايتتۇق. بىز بالىنىڭ پات ئارىدا دۇنياغا كېلىدىغانلىقىنى بىلەتتۇق. ھەر ئىككىمىز قانداقتۇر بىر ئىشنىڭ بىزنى خۇشال قىلىشقا ئالدىرىتىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىشاتتۇق. بىز بىللە ئۆتكۈزۈۋاتقان ھەرقانداق ۋاقىتنى ئىسراپ قىلىۋېتىشنى خالىمايتتۇق.

قىرىق بىرىنچى باب

بىر كۈنى تاڭ سەھەر سائەت ئۈچ ئەتراپىدا ئويغىنىپ كېتىپ، كاتېرىنىنىڭ كارىۋاتتا ئۇيان - بۇيان ئۆرۈلۈۋاتقانلىقىنى سېزىپ قالدىم.

— نېمە بولدى، كاتېرىن؟

— قورسىقىم ئازراق ئاغرىۋاتىدۇ، قەدىرلىكىم.

— رېتىملىق ئاغرىۋاتامدۇ؟

— ياق، ئانچە رېتىملىق ئەمەس.

— ئەگەر رېتىملىق ئاغرىسا، دوختۇرخانىغا بارايلى.

مەن شۇ كۈنى بەك چارچاپ كەتكەنلىكىمدىن يەنە ئۇخلاپ كېتىپتىمەن. بىردەمدىن كېيىن يەنە ئويغىنىپ كەتتىم.

— سىز ئەڭ ياخشىسى دوختۇرغا تېلېفون بېرىڭ، بۇ قېتىمقىسى راست تولغاقتەك قىلىدۇ، — دېدى كاتېرىن.

مەن تېلېفون بېرىپ دوختۇرنى تاپتىم.

— ھەر قېتىملىق تولغاق تۇتقان ۋاقىتنىڭ ئارىلىقى قانچىلىك؟ — دەپ سورىدى دوختۇر.

— قانچىلىك ۋاقىتتا ئاغرىق تۇتۇۋاتىدۇ، كاتېرىن؟

— ھەر ئون بەش مىنۇتتا بىر قېتىم.

— ئۇنداق بولسا دەرھال دوختۇرخانىغا بېرىڭلار، — دېدى دوختۇر.

— دەرھال بارىمىز.

مەن تېلېفونىنى قويۇۋېتىپ، تېلېفون قىلىپ بىر تاكسى چاقىرتماقچى بولدۇم. خېلى ئۇزاققىچە تېلېفون ئالىدىغان ئادەم چىقمىدى، كېيىن بىرى تېلېفون ئېلىپ، دەرھال تاكسى ئېلىپ

كېلىدىغانلىقىنى ئېيتتى. كاتېرىن كىيىم كىيىۋاتاتتى، بوغچىسىنى يىغىشتۇرۇپ بولغانىدى. بوغچىدا دوختۇرخانىدا ئىشلىتىدىغان كېرەكلىك بۇيۇملار ۋە بوۋاقنىڭ نەرسىلىرى بار ئىدى. مەن كارىدورغا چىقىپ قوڭغۇراقنى بېسىپ لىفىت باشقۇرغۇچىنى چاقىردىم، جاۋاب بولمىدى. مەن بىنادىن چۈشتۈم، ئالدى ئىشىكتە بىرمۇ ئادەم يوق ئىدى، پەقەت كېچىلىك قاراۋۇل بار ئىكەن. لىفتنى ئۆزۈمنىڭ ئېچىشىغا توغرا كەلدى، قاراۋۇل ئىشىكنى ئېچىپ بەردى. بىز چىقىپ ئىشىك ئالدىدىكى پەلەمپەيدە ئولتۇرۇپ تاكسى كۈتتۈق. كېچە ئاسمىنىدا بۇلۇت كۆرۈنمەيتتى، ئاسماندا يۇلتۇزلار جىمىرلايتتى. كاتېرىن ناھايىتى خۇش بولۇپ كەتتى.

— مەن راستلا خۇشال بولۇۋاتىمەن، بۇ بىر باشلىنىش، بىر دەۋىن كېيىن ئىشلارنىڭ ھەممىسى ئۆتۈپ كېتىدۇ، — دېدى ئۇ.

— سىز قەيسەر، ياخشى قىز.

— مەن قورقمايمەن، بىراق تاكسى بالدۇرراق كەلسە بولاتتى.

بىز تاكسىنىڭ كېلىۋاتقانلىقىنى، ماشىنىنىڭ چىراغ نۇرىنى كۆردۇق. تاكسى يېنىمىزدا توختىدى، مەن كاتېرىننى يۆلەپ تاكسىغا چىقاردىم. شوپۇر بوغچىنى ئالدىدىكى ئورۇندۇققا قويۇپ قويدى.

— دوختۇرخانىغا ھەيدەڭ، — دېدىم مەن.

بىز ماشىنا يولىدىن چىقىپ تاغقا ياماشتۇق.

دوختۇرخانىغا يېتىپ كەلدۇق. مەن بوغچىنى كۆتۈردۈم. بىر ئايال شىرە يېنىدا ئولتۇرۇپتىكەن. ئۇ بىر دەپتەرگە كاتېرىننىڭ ئىسمى، يېشى، ئادرېسى، ئۇرۇق - تۇغقانلىرى ۋە دىنىي ئېتىقادى قاتارلىقلارنى يازدى. كاتېرىن دىنىي ئېتىقادىم يوق، دېدى. ھېلىقى ئايال قەغەزنىڭ ئارقىسىدىكى بوش ئورۇنغا بىر سىزىق سىزىپ قويدى. ئۇ ئىسمىنى كاتېرىن ھېنرى دەپ مەلۇم قىلدى.

— مەن سىزنى ياتقىزغا ئاچقىپ قويايى، — دېدى ئۇ

ئايال. بىز لىفىت بىلەن ئۇستىگە چىقتۇق. ھېلىقى ئايال لىفتنى توختاتتى، بىزنى باشلاپ بىر كارىدور بىلەن ماڭدى. كاتېرىن مېنىڭ بىلىكىمنى چىڭ قاماللىۋالغانىدى.

ــ مۇشۇ ياتاق، ــ دېدى ئۇ ئايال، ــ كىيىمىڭىزنى سېلىپ كارىۋاتقا چىقىڭ. بۇ يەردە كېچىلىك كىيىم بار، ئالماشتۇرۇۋېلىڭ.

ــ كېچىلىك كىيىمىم بار، ــ دېدى كاتېرىن.

ــ سىز يەنىلا مۇشۇنى كىيىڭ، ــ دېدى ئۇ ئايال. مەن چىقىپ كېتىپ كارىدوردىكى بىر ئورۇندۇقتا ئولتۇردۇم.

ــ كىرسىڭىز بولىدۇ، ــ دېدى ئۇ ئايال ئىشىك تۇۋىدە تۇرۇپ. كاتېرىن تار كارىۋاتتا ئۆرە ياقلىق ئاددىي كېچىلىك كىيىمنى كىيىپ ياتاتتى. قارىغاندا ماتا كىرلىكنى ئۆزگەرتىپ كېچىلىك كىيىم قىلىپ قويغاندەك قىلاتتى. كاتېرىن ماڭا قاراپ كۈلۈپ قويدى.

ــ قورسىقىم بەك ئاغرىپ كېتىۋاتىدۇ، ــ دېدى كاتېرىن. ئۇ ئايال ئۇنىڭ تومۇرىنى تۇتۇپ سائىتىگە قاراپ تولغاق تۇتقان ۋاقىتنى ھېسابلىماقتا ئىدى.

ــ بەك قاتتىق ئاغرىپ كېتىۋاتىدۇ، ــ دېدى كاتېرىن. ئۇنىڭ چىرايىدىن قاتتىق تولغاق ئازابى تارتىۋاتقانلىقىنى بىلىۋالغىلى بولاتتى.

ــ دوختۇر قېنى؟ ــ دەپ سورىدىم ئۇ ئايالدىن.

ــ ئۇ ئۇخلاۋاتىدۇ. ۋاقتى كەلگەندە كېلىدۇ.

ــ خانىمىڭىز بىلەن قىلىدىغان ئىش بار، سىز چىقىپ تۇرۇڭ، ــ دېدى سېستىرا.

مەن كارىدورغا چىقىپ كەتتىم. كارىدوردا ئىككى دېرىزىدىن باشقا ھېچنېمە كۆرۈنمەيتتى، ئىشىكلەرنىڭ ھەممىسى ئېتىۋېتىلگەنىدى. بۇ يەردە دېزىنفېكسىيە دورىسىنىڭ پۇرىقى پۇراپ تۇراتتى. مەن ئورۇندۇقتا كېلىپ ئولتۇرۇپ، كاتېرىن ئۇچۇن دۇئا ـ تىلاۋەت قىلدىم.

— كىرسىڭىز بولىدۇ، — دېدى سېستىرا، مەن ياتاققا كىردىم.

— ياخشىمۇسىز، قەدىرلىكىم؟ — دېدى كاتېرىن.

— قانداقراق؟

— تولغاق بەك تۇتۇپ كېتىۋاتىدۇ، — كاتېرىننىڭ چىرايى پۈرلىشىپ كەتكەنىدى. بىردەمدىن كېيىن ئۇ كۈلۈمسىرەپ قويدى، — بەك ئاغرىپ كېتىۋاتىدۇ، سېستىرا، دۇمبەمنى يەنە تۇتۇپ قويسىڭىز بولامدۇ؟

— سىزگە ياردىمىم تەگسىلا ئەلۋەتتە بولىدۇ، — دېدى سېستىرا.

— سىز چىقىپ بىر نەرسە يەپ كىرىڭ، قەدىرلىكىم. سېستىرا مېنى تېخى ۋاقتىڭىز بار، دەيدۇ.

— تۇنجى تۇغۇتتا ئادەتتە تولغاق ئۇزاققا سوزۇلىدۇ، — دېدى سېستىرا.

— تاماق يەپ كىرىڭ. مەن راستلا ناھايىتى ياخشى، — دېدى كاتېرىن.

— مەن بىردەم تۇراي.

تولغاق پات ـ پات تۇتۇپ پەسلەپ قالاتتى. كاتېرىن ناھايىتى ھاياجانلىنىپ تۇراتتى. تولغاق قاتتىق تۇتقاندا ئاغرىسا ياخشى دەيتتى. ئاغرىق پەسەيگەندە سەل ئۇمىدسىزلىنىپ خىجىل بولۇپ قالاتتى.

— بېرىڭ، قەدىرلىكىم، بۇ يەردە بولسىڭىز، قورۇنۇپ قالىدىكەنمەن، — ئۇنىڭ چىرايى تارتىشىپ كېتىۋاتاتتى، — تولغاق يەنە كەلدى، بۇ قېتىم ياخشىراق. مەن بىر ياخشى خوتۇن بولۇشنى ئارزۇ قىلمەن. مۇشۇ بالىنى سالامەت تۇغۇۋالسام بولاتتى. سىز چىقىپ تاماق يەپ كىرىڭ، قەدىرلىكىم، سىز بولمىسىڭىزمۇ بولىدۇ. بۇ سېستىرا ماڭا ياخشى قاراۋاتىدۇ.

— سىز تاماق يەپ كەلسىڭىزمۇ ئۇلگۈرىسىز، — دېدى سېستىرا.

ـــ ئەمسە مەن چىقىپ كىرەي. خەير - خوش، سۆيۈملۈكۈم.
ـــ خەير - خوش، مەن ئۇچۇن ياخشىراق ناشتا قىلىپ كىرىڭ، ـــ دېدى كاتېرىن.
ـــ بۇ يەردە تاماق يېگۈدەك بىر يەر بارمۇ؟ ـــ دەپ سورىدىم سېسترادىن.
ـــ يولنى بويلاپ ئۈدۈل مېڭىڭ. مەيداننىڭ يېنىدا قەھۋەخانا بار، ھازىر ئاچقاندۇ، ـــ دېدى ئۇ.
سىرت تېخى قاراڭغۇ ئىدى. مەن قەھۋەخانىغا قاراپ ماڭدىم. قەھۋەخانىنىڭ چىرىغى يورۇق ئىدى. مەن كىرىپ تۆمۈر پەشتاختىنىڭ يېنىدا تۇردۇم. بىر بوۋاي ماڭا بىر رومكا ئاق ئۇزۇم ھارىقى ۋە قايماق، تۇخۇم قاتلىمىسى ئەكېلىپ بەردى. قاتلىما تۇنۇگۈن ئېشىپ قالغاندەك ئىدى. مەن ئۇنى ھاراققا چىلاپ يېدىم، ئاندىن بىر ئىستاكان قەھۋە ئىچتىم.
ـــ ئەتىگەندە نېمە ئىش قىلىسىز؟ ـــ سورىدى بوۋاي.
ـــ خوتۇنۇم دوختۇرخانىدا يەڭگىش ئالدىدا.
ـــ ياخشىغۇ، سىزگە ئامەت تىلەيمەن.
ـــ ماڭا يەنە بىر رومكا ھاراق قۇيۇپ بېرىڭ.
ئۇ بوتۇلكىنى ئېلىپ ھاراق قۇيدى. ھاراق پەشتاختىغا تۆكۈلۈپ كەتتى. مەن رومكىدىكى ھاراقنى ئىچىپ بولۇپ، پۇلنى تۆلەپتىپ چىقىپ كەتتىم. كوچىدىكى ھەربىر ئۆينىڭ ئىشىك تۇۋىدە ئەخلەت تۆكۈلىرى قويۇپ قويۇلغانىدى. بىر ئىت بىر ئەخلەت تۆكۈنىڭ ئىچىگە كىرىۋالغانىدى.
ـــ نېمە ئىزدەۋاتىسەن؟ ـــ مەن ئەخلەت تۆكۈنىڭ ئىچىدە يېدىغان بىر نەرسىلەر بولسا ئۇنىڭغا ئېلىپ بەرمەكچى بولدۇم. تۆكۈنىڭ ئىچىدە قەھۋە سۇزۇندىسى، ئەخلەت ۋە توزۇپ كەتكەن گۈللەر تۇراتتى.
ـــ ھېچ نەرسە يوق ئىكەن، ـــ دېدىم. ئىت كوچىغا كىرىپ كەتتى. مەن دوختۇرخانىغا بېرىپ لىفت بىلەن كاتېرىن ياتقان قەۋەتكە چىقتىم. ئۇ ياتقان ياتاقنىڭ ئىشىكىنى قاقتىم، ياتاقتىن

سادا چىقمىدى. مەن ئىشكنى ئىتتىرىپ ئاچتىم. ياتاقتا بىرمۇ ئادەم يوق ئىدى. كاتىرىنناڭ بوغچىسى ئورۇندۇق ئۈستىدە، كېچىلىك كىيىمى تامدا ئېسىقلىق تۇراتتى. مەن ياتاقتىن چىقىپ كاردىوردىن بىر سېستىرانى تاپتىم.

— ھېنرى خانىم قەيەردە؟

— بىر ئايالنى تۇغۇت بۆلمىگە ئەكىرىپ كەتكەندەك قىلدى.

— تۇغۇت بۆلۈمى قەيەردە؟

— مەن سىزگە كۆرسىتىپ قويايي.

ئۇ مېنى كاردىورنىڭ ئۇ بېشىغا ئاپىرىپ قويدى. ئۇ يەردىكى ياتاقنىڭ ئىشكى قىيپاش ئوچۇق تۇراتتى. كاتىرىن كارىۋاتتا يېتىپتۇ، ئۈستىگە بىر ئەدىيال يېپىپ قويۇپتۇ. سېستىرا تەكچىنىڭ بىر تەرىپىدە، يەنە بىر تەرىپىدە دوختۇر تۇرۇپتۇ. دوختۇرنىڭ يېنىدا يۇمىلاق كانايچىلار تۇراتتى. دوختۇرنىڭ قولىدا بىر ئۇچى تۇرۇبىغا تۇتىشىدىغان رېزىنكە نىقاب بار ئىدى.

— مەن سىزگە بىر خالات بېرەي، ئۇنى كىيىپ كىرسىڭىز بولىدۇ، بۇياققا كېلىڭ، — دېدى سېستىرا.

ئۇ ماڭا بىر ئاق خالات كىيدۇرۇپ، ئارقىسىنى قىسقۇچ بىلەن قىسىپ قويدى.

— كىرسىڭىز بولىدۇ، — دېدى ئۇ. مەن كىردىم.

— ياخشىمۇسىز، قەدىرلىكىم، مەندە ئىلگىرىلەش بولمايۋاتىدۇ، — كاتىرىننىڭ ئاۋازى تەستە چىقىۋاتاتتى.

— سىز ھېنرى ئەپەندىمۇ؟ — سورىدى دوختۇر.

— شۇنداق، ئەھۋال قانداق، دوختۇر؟

— ئەھۋال ياخشى، خوتۇنىڭىزنى بۇ يەرگە ئەكىرىشىم نارکوز دورىسى ئىشلىتىپ تولغاق ئاۋابىنى ئازايتىش ئۈچۈن، بۇنىڭدا تۇغۇت بىرئاز ئاسان بولىدۇ، — دېدى دوختۇر.

— ئەمدى باشلىسىڭىز بولىدۇ، — دېدى كاتىرىن. دوختۇر رېزىنكە نىقابنى ئۇنىڭ يۈزىگە يېپىپ قويۇپ ئىشكالىلىق

تەخسىدىكى كۆرسەتكۈچنى ئايلاندۇردى. كاتىرىن تېز نەپەس ئېلىشقا باشلىدى. ئۇ پات ـ پات نىقابنى ئىتتىرىۋەتتى. دوختۇر جۈمەكنى ئېتىۋەتتى.

ـــ بۇ قېتىم ئانچە قاتتىق ئاغرىمىدى، ئابايا بىر قېتىم بەك ئاغرىپ كەتكەنىدى، دوختۇر ئاغرىقنى پەسەيتتى، شۇنداققۇ، دوختۇر؟ ـــ دېدى كاتىرىن. ئۇنىڭ ئاۋازى غەلىتە چىقىۋاتاتتى. «دوختۇر» دېگەن سۆزنى ئېيتقاندا ئىنتوناتسىيەسى يۇقىرى بولدى. دوختۇر كۈلۈپ قويدى، ـــ يەنە بىر قېتىم كېلەيلى، ـــ دېدى ئۇ يەنە. ئۇ رېزىنكە نىقابنى يۇزىگە چىڭ بېسىۋالدى. نەپىسى جىددىيلەشمەكتە ئىدى. ئۇنىڭ بوش ئىگىراۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدىم. ئۇ نىقابنى ئېلىۋېتىپ كۈلۈپ قويدى، ـــ بۇ قېتىم قاتتىق ئاغرىپ كەتتى. بۇ قېتىم راستلا بەك ئاغرىپ كەتتى. سىز غەم قىلماڭ، قەدىرلىكىم، سىز چىقىپ يەنە بىر قېتىم تاماق يەپ كېلىڭ.

ـــ ياق، مۇشۇ يەردە تۇرىمەن، ـــ دېدىم مەن.

بىز دوختۇرخانىغا سەھەر سائەت ئۈچ ئەتراپىدا كەلگەنىدۇق. چۈش بولغاندىمۇ كاتىرىن يەنە تۇغۇت بۆلۈمىدە ئىدى. تولغاق يەنە پەسىيىپ كەتكەنىدى. ئۇ ئىنتايىن چارچاپ كەتكەنىدى، ئەمما كەيپىياتى ياخشى ئىدى.

ـــ مەن بىرئازمۇ كېرەككە كەلمىدىم، قەدىرلىكىم، ـــ دېدى ئۇ، ـــ كەچۈرۈڭ. مەن ئەسلىدە ئۇخلۇشلۇق بولار دەپتىكەنمەن، ھازىر... يەنە... كېلىۋاتىدۇ... ـــ ئۇ نىقابنى يۇزىگە قويۇۋالدى. دوختۇر كۆرسەتكۈچنى ئايلاندۇرۇپ ئۇنى كۆزەتمەكتە ئىدى. بىردەمدىن كېيىن تولغاق يەنە ئۆتۈپ كەتتى.

ـــ بۇ قېتىم ياخشى، ـــ كاتىرىن كۈلۈمسىرەپ قويدى، ـــ مەن نارکوز دورىسىغا خۇمار بولۇپ قالدىم. ئۇ راستلا قالتىس ياخشى ئىكەن.

ـــ كېيىن ئۆيىمىزگە بىرنى بېكىتىۋالايلى، ـــ دېدىم.

— يەنە تۇتتى، — دېدى كاتېرىن ناھايىتى جىددىيلىشىپ، دوختۇر كۆرسەتكۈچنى ئايلاندۇرۇپ تۇرۇپ سائەتكە قاراپ قويدى.

— ھازىر تولغاقنىڭ تۇتۇش ئارىلىقى قانچە؟

— بىر مىنۇت ئەتراپىدا بولۇۋاتىدۇ.

— چۇشلۇك تاماق يەۋالامسىز؟

— بىردەمدىن كېيىن يەي، — دېدى دوختۇر.

— سىز بىرنەرسە يەۋېلىڭ، دوختۇر، — دېدى كاتېرىن، — كەچۇرۇڭ، مەن بەك كەينىگە سوزۇۋەتتىم. نارکوز دورىسىنى ئېرىم ماڭا ئىشلىتىپ قويسا بولامدۇ؟

— ئەگەر سىز خالىسىڭىز، — دېدى دوختۇر.

— سىز كۆرسەتكۈچنى «2» دېگەن رەقەمگە ئەكەلسىڭىز بولىدۇ.

— چۇشەندىم، — دېدىم.

— ئېچىڭ، — دېدى كاتېرىن. ئۇ نىقابىنى يۇزىگە چىڭ تۇتۇۋالدى. مەن كۆرسەتكۈچنى «2» گە توغرىلىدىم، كاتېرىن نىقابىنى ئېلىۋەتكۈچە كۈتۈپ تۇرۇپ، ئاندىن جۇمەكنى ئېتىۋەتتىم. دوختۇر ماڭا ئازراق ئىش قىلدۇرۇپ ياخشى قىلدى.

— نارکوز دورىسىنى سىز قويۇپ بەرمىڭىزمۇ، قەدىرلىكىم؟ — دەپ سورىدى كاتېرىن بىلىكىمنى سىلاپ تۇرۇپ.

— ئەلۋەتتە.

— سىز نېمىدېگەن ياخشى، — ئۇ نارکوز دورىسىنى سۇمۇرۇپ ئازراق تىنچلانغاندەك بولدى.

— مەن ياندىكى ياتاقتا تاماق يەۋالاي، ئىش بولسا مېنى چاقىرىڭ، — دېدى دوختۇر.

ۋاقىت شۇ تەرزدە ئۆتمەكتە ئىدى. دوختۇر تاماق يەۋاتاتتى. بىردەمدىن كېيىن ئۇ يېتىپ تاماكا چەكتى. كاتېرىن ئىنتايىن چارچاپ كەتكەنىدى.

— بۇ بالا تۇغۇلارمۇ؟ — دېدى كاتېرىن.

— ئەلۋەتتە تۇغۇلىدۇ.

ـــ مەن تازا كۆچەۋاتىمەن. بالىنى پەسكە ھە دەپ قىستىسامۇ، ئۇ كەينىگە كېتىۋاتىدۇ... يەنە كەلدى.

مەن چۈشتىن كېيىن سائەت ئىككىدە تاماق يېگىلى چىقىپ كەتتىم. قەھۋەخانىدا بىرنەچچە ئادەم قەھۋە ئىچىۋېتىپتىكەن، شىرەدە گىلاس بىراندىسى، ئالما بىراندىسى دېگەنلەرنى ئىستاكانلارغا قۇيۇپ قويۇپتۇ. مەن بىر شىرەنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ كۈتكۈچىدىن يېگۈدەك بىرنەرسە بارمىدۇ، دەپ سورىدىم.

ـــ چۈشلۈك تاماق ۋاقتى ئۆتۈپ كەتتى.

ـــ تەييارلاپ قويغان تامىقىڭلار يوقمۇ؟

ـــ ئاچاسەي بار.

ـــ ئاچاسەي بىلەن پىۋا ئەكېلىڭ.

ـــ كىچىك رومكىدىمۇ ياكى چوڭ رومكىدىمۇ؟

ـــ كىچىك رومكىدا.

كۈتكۈچى بىر تەخسىدە ئاچاسەي ئېلىپ كىردى. ئۈستىدە بىر پارچە سۈرلەنگەن گۆش بار ئىكەن، يەنە بىر پارچە چۈجۈقنى قىزىتىلغان ھاراقتا چىلانغان كاللەكەبەسەينىڭ ئىچىگە يۆگەپ قويۇپتۇ. مەن سەي يېگەچ پىۋا ئىچتىم. قورسىقىم بەك ئېچىپ كەتكەنىدى. مەن قەھۋەخانىدىكى ئادەملەرگە قاراپ باقتىم. بىر شىرەنىڭ يېنىدا بىرنەچچە ئادەم قارتا ئويناۋېتىپتۇ. يېنىمدىكى شىرەدە ئىككى ئادەم تاماكا چەككەچ پاراڭلىشىۋاتاتتى. قەھۋەخانىنىڭ ئىچى تاماكا ئىسىغا تولۇپ كەتكەنىدى. مەن ناشتا قىلىپ چىقىپ كەتكەن ھېلىقى پەشتاختىنىڭ يېنىدا ئۇچ ئادەم تۇرۇپتۇ. ھېلىقى بوۋاي بىلەن قارا كىيىم كىيگەن بىر سېمىز ئايال پەشتاختىنىڭ كەينىدە ئولتۇرۇپ مېھمانلارنىڭ ھاراق، سەي، پېچىنە ـ پىرەنىكلىرىنىڭ ھېسابىاتىنى قىلىۋېتىپتۇ. يېنىدا شارپا يۆگۈلگان بىر بالا بار ئىدى. مەن ئۇ ئايالنىڭ نەچچە بالا تۇغقانلىقىنى بىلەلمىدىم. ئۇ تۇغقان چاغدا قانداق بولغىيدى؟

تامىقىمنى يەپ بولۇپ دوختۇرخانىغا قايتتىم. ھازىر كوچا ـ رەستىلەر پاكىز تازىلىنىپتۇ. ئىشىك ئالدىغا قويۇپ قويغان ئەخلەت ساندۇقلىرىنى ئېلىپ كېتىپتۇ. قۇياش قارا بۇلۇتلار ئارىسىدىن بۆسۈپ چىققانىدى، مەن لىفىت بىلەن بىناغا چىقتىم. كارىدور ئارقىلىق كاتىرىن ياتقان ياتاققا باردىم. ئالدىدا كىيگەن ئاق خالاتنى شۇ يەرگە سېلىپ قويغانىدىم. مەن خالاتنى كىيىپ ئارقامدىن ئىزمىلىۋالدىم. ئەينەككە قاراپ دوختۇر قىياپىتىگە كىرىۋالغان ساقاللىق بىر ئادەمنى كۆردۈم. مەن كارىدور بىلەن تۇغۇت بۆلۈمىگە باردىم. تۇغۇت بۆلۈمىنىڭ ئىشىكى ئېتىلگەنىدى. ئىشىكنى قېقىپ باقتىم، جاۋاب چىقمىدى. ئىشىكنى ئېچىپ ئىچىگە كىردىم. دوختۇر كاتىرىننىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپتۇ. سېستىرا ياتاقنىڭ ئۇ بېشىدا بىرنېمىلەرنى قىلىۋېتىپتۇ.

ـــ ئەپەندى، قايتىپ كەلدىڭىزمۇ؟ ـــ دېدى دوختۇر.

ـــ قەدىرلىكىم، مېنىڭ ئاجايىپ بىر دوختۇرۇم بار، ـــ دېدى كاتىرىن ئىنتايىن غەلىتە بىر ئاھاڭدا، ـــ ئۇ ماڭا ئاجايىپ ھېكايىلەرنى سۆزلەپ بەردى، تولغىقىم قاتتىق تۇتۇپ كەتكەنىدە ئاغرىق ئازابىدىن قۇتۇلدۇردى. ئۇ بەك ياخشى ئىكەن، سىز بەك ياخشى ئىكەنسىز، دوختۇر.

ـــ مەست بولۇپ قاپسىز، ـــ دېدىم.

ـــ بىلىمەن، ـــ دېدى كاتىرىن، ـــ ئەمما سىز بۇنداق دېمەڭ.

بىرەمدىن كېيىن ئۇ يەنە «تۇتتى» دېدى ـ دە، نىقابىنى يۇزىگە تۇتۇپ ئىتتىك ـ ئىتتىك نەپەس ئالدى. نەپەس بىرەم ئۇزۇلۇپ، بىرەم ئېغىرلاشماقتا ئىدى. نىقابىتىن خىرىلدىغان ئاۋاز چىقتى. ئاندىن ئۇ ئۇلۇغ ـ كىچىك تىنىپ قويدى، دوختۇر سول قولىدا نىقابىنى ئېلىۋەتتى.

ـــ بۇ قېتىم قاتتىق ئاغرىپ كەتتى، ـــ دېدى كاتىرىن. ئۇنىڭ ئاۋازى ئىنتايىن غەلىتە ئىدى، ـــ مەن ئۆلمەيمەن.

قەدىرلىكسىم، مەن ئۆلىدىغان ئۆتكەلدىن ئۆتۈپ كەتتىم، سىز خۇشال بولمامسىز؟

— ئۇنداق ياماڭ خىياللاردا بولماڭ.

— ئۇنداق قىلمايمەن، ئەمما مەن ئۆلۈمدىن قورقمايدىغان بولدۇم، مەن ئۆلمەيمەن، قەدىرلىكسىم.

— سىز ئەلۋەتتە بۇنداق ئەخمىقانە ئىشنى قىلمايسىز. سىز ئەپەندىگىزنى تاشلاپ قويۇپ كەتمەيسىز، — دېدى دوختۇر.

— ھە، توغرا بولدى، مېنىڭ ئۆلگۈم يوق، مەن ئۆلمەيمەن. ئۆلۈش ئەخمەقلىق، ۋاي، يەنە تۇتتى، تېز، ماڭا بېرىڭ.

بىرەمدىن كېيىن دوختۇر:

— ھېنرى ئەپەندى، سىز چىقىپ تۇرۇڭ، مەن تەكشۈرۈپ باقاي، — دېدى.

— ئۇ كۆرۈپ باقسۇن، مەن زادى نېمە بولۇۋاتىمەنكىن. سىز بىرەمدىن كېيىن كىرىڭ، قەدىرلىكسىم، شۇنداق قىلسا بولامدۇ، دوختۇر، — دېدى كاتېرىن.

— بولىدۇ، — دېدى دوختۇر، — ئۇ كىرىدىغان چاغدا چاقىرتىمەن.

مەن چىقىپ كەتتىم. كارىدور بىلەن مېڭىپ كاتېرىن تۇغۇپ بولغاندىن كېيىن ياتىدىغان ياتاققا قايتىپ كەتتىم. ياتاققا كۆز يۈگۈرتتۇم، يانچۇقۇمدا چۈشلۈك تاماقتا چىقىقاندا سېتىۋالغان بىر پارچە گېزىت بار ئىدى. مەن ئۇنى كۆرۈپ باقتىم. سىرت قاراڭغۇلىشىشقا باشلىغانىدى. مەن چىراغنى يانداۋرۇپ بىردەم گېزىت كۆردۈم، ئاندىن چىراغنى ئۆچۈرۈۋېتىپ قاراڭغۇلۇققا نەزەر تاشلىدىم. دوختۇر نېمىشقا تېخىچە مېنى چاقىرتمايدىغاندۇ، بەلكىم مەن تۇغۇت ئۈستىدە بولمىسام ياخشى بولىدىغاندۇ. ئۇ بەلكىم مېنى بىردەم چىقىپ تۇرسۇن دېگەندۇ. مەن سائىتىمگە قارىدىم، ئون مىنۇتقىچە چاقىرمىسا ئۆزۈم بارماقچى بولدۇم.

پەرۋەردىگارغا رەھمەت. ھېلىمۇ ياخشى نارکوز دورىسى بار

ئىكەن. ناركوز دورىسى بېرىلىشتىن ئىلگىرى ئۇنىڭ قانداق ئازابلانغانلىقىنى بىلەلمىدىم. تولغاق تۇتسا ئاياللار بەكمۇ قىينىلىپ كېتىدىكەن. كاتېرىن ھامىلىدار بولغان مەزگىلدە ئىشلار ئوڭۇشلۇق ئىدى، ئاغرىق ئازابى تارتقاندەك قىلمىغانىدى. ئەقەللىيسى ناھايىتى ئاز قەي قىلاتتى. ئۇ ئاخىرقى مەزگىلگە كەلگەندە ئاندىن بىئارام‌لىق ھېس قىلغانىدى. بۇگۈنكى كۈنگە كەلگەندە ئۇ ئاغرىق ئازابىدىن قېچىپ قۇتۇلالمىدى. دۇنيادا تەلەي سىنايدىغان ئىش بولۇپ باققان ئەمەس، مۇتلەق بولغان ئەمەس! بىز ئەللىك قېتىم تۇي قىلىساقمۇ، نەتىجىدە يەنە ئوخشاش بولىدۇ، ناۋادا ئۇ ئۆلۈپ كەتسە قانداق قىلغۇلۇق؟ ئۇ ئۆلمەيدۇ، ھازىر ئاياللار تۇغۇتتا ئۆلمەيدۇ. جىمىكى ئەرلەر مۇشۇنداق ئويلايدۇ. شۇنداق، ئەمما ئۆلۈپ كەتسىچۇ؟ ھەرگىز ئۆلمەيدۇ، ئۇ بىر مەھەل ئاغرىق ئازابى تارتىدۇ شۇ! بىرىنچى تۇغۇت دائىم مۇشۇنداق بولىدۇ. تۇغۇت ئارقىغا سۈرۈلىدۇ. ئۇ نىھايەت بىر مەھەل ئازابلىنىدۇ، خالاس. بۇ ئىشلار ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن بىز ئەينى چاغدا ئۇنىڭ قانچىلىك جاپا تارتقانلىقى توغرىسىدا پاراڭلىشىمىز، كاتېرىن بولسا ئۇنچىمۇ جاپالىق ئەمەس، دەيدۇ. ناۋادا ئۆلۈپ كەتسە قانداق قىلغۇلۇق؟ ئۇ ئۆلمەيدۇ، راست ئۆلمەيدۇ. بىراق، مۇبادا ئۇ ئۆلۈپ كەتسىچۇ؟ ياق، ئۇ ئۆلمەيدۇ. بۇنداق ئەخمىقانە خىيال قىلماي! تۇنجى تۇغۇتى بولغاچقا، مۇشۇنداق ئۇزاقتا تۇغسا كېرەك. شۇنداق، ناۋادا ئۇ ئۆلۈپ كەتسىچۇ؟ ئۇ ئۆلۈپ كەتمەيدۇ. ئۇ نېمىشقا ئۆلۈپ كېتىدىكەن! ئۇ نېمە ۋەجدىن ئۆلۈپ كېتىدىكەن؟ بىر بالىنى تۇغمەن دەپمۇ؟ بۇ مىلاندا كېچە - كېچىلەپ ئويىنىغانلىقنىڭ قوشۇمچە مەھسۇلاتى. بالا ئاۋارىچىلىك تېرىپ قويىدى. بالا تۇغۇلسا سەن ئۇنى بېقىپ چوڭ قىلىسەن. ئېھتىمال ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قېلىشىڭمۇ مۇمكىن. ناۋادا كاتېرىن ئۆلۈپ كەتسىچۇ؟ ئۇ ئۆلمەيدۇ، ئەمما ئۇ ئۆلۈپ كەتسە قانداق قىلغۇلۇق؟ ئۇ ئۆلمەيدۇ، ئۇنىڭغا ھېچنېمە بولمايدۇ! ئەمما، ئۇ ئۆلۈپ كەتسە قانداق

قىلغۇلۇق؟ ئۇ ئۆلۈپ كەتمەيدۇ. ناۋادا ئۇ ئۆلۈپ كەتسىچۇ؟ ئاھ پەرۋەردىگارىم ! ئۇ چاغدا قانداق قىلغۇلۇق، ناۋادا ئۇ ئۆلۈپ كەتسە...

دوختۇر ياتاققا كىردى.

— بىرەر ئىلگىرىلەش بارمۇ، دوختۇر؟

— ئىلگىرىلەش يوق، — دېدى ئۇ.

— سىز نېمە دېمەكچى؟

— ھېچنېمە دېمەكچى ئەمەسمەن. مەن ئۇنى تەكشۈرۈپ كۆردۈم... — ئۇ تەكشۈرۈش نەتىجىسىنى ماڭا تەپسىلىي ئېيتىپ بەردى، — مەن كۈتۈشتىن باشقىنى قىلالمىدىم. ئەمما، ئىلگىرىلەش بولمايۋاتىدۇ.

— سىزنىڭچە قانداق قىلىش كېرەك؟

— ئىككى ئۇسۇل بار، بىرى، بالىنى قىسقۇچتا تارتىش. ئەمما، بۇنىڭدا بالىنىڭ بەدىنى زەخمىلىنىدۇ، ناھايىتى خەتەرلىك، بالىغا پايدىسىز. يەنە بىرى، ئوپېراتسىيە قىلىپ بالىنى ئېلىش.

— ئوپېراتسىيەنىڭ خەتىرى بارمۇ؟ ناۋادا ئۇ ئۆلۈپ كەتسىچۇ؟

— خەتىرى ئادەتتىكى تۇغۇتلاردىن چوڭراق بولىدۇ.

— سىز ئۆزىڭىز ئوپېراتسىيە قىلامسىز؟

— شۇنداق، ئېھتىمال بىرەر سائەت تەييارلىق قىلىۋالارمەن. بىرەر سائەتمۇ كەتمەس. بىرنەچچە ئادەمنى ياردەمگە تەكلىپ قىلىمەن.

— سىزنىڭچە بۇنداق قىلساق بولارمۇ؟

— مەن ئوپېراتسىيە قىلىشنى تەشەببۇس قىلىمەن، ئەگەر ئۆزۈمنىڭ خوتۇنى بولسىمۇ مۇشۇنداق قىلغان بولاتتىم.

— ئوپېراتسىيەدىن كېيىن كېسەل ئاسارىتى قالامدۇ؟

— ياق، پەقەت پىچاق يارىسى قالىدۇ.

— يۇقۇملىنامدۇ؟

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ خەتىرى قىسقۇچ بىلەن تارتىلغاندىن ئاز بولىدۇ.
ـــ ئەگەر ئوپېراتسىيە قىلمىسچۇ؟
ـــ ئاقىۋىتىگە بىرنېمە دېيەلمەيمەن. ھېنرى خانىم ئوبدانلا ھالىدىن كەتتى. ھازىر قانچە بالدۇر ئوپېراتسىيە قىلساق شۇنچە ياخشى.
ـــ ئەمىسە، دەرھال ئوپېراتسىيە قىلىڭ.
ـــ مەن تەييارلىق قىلىشقا بۇيرۇق قىلاي.
مەن تۇغۇت ئۆيىگە كىردىم. سېستىرا كاتېرىنغا ھەمراھ بولۇۋېتىپتۇ. كاتېرىن تۇغۇت كارىۋىتىدا يېتىپتۇ. قورسىقى تومپىيىپ تۇرۇپتۇ. چىرايى تاتىرىپ ھالىدىن كېتىپتۇ.
ـــ سىز ئوپېراتسىيە قىلىشقا قوشۇلغانسىز؟
ـــ ھەئە.
ـــ ياخشى بولدى. بىر سائەتتىلا ھەممە ئىش ھەل بولىدۇ. مەن تۇغىشىدىغان بولدۇم. قەدىرلىكىم، مەن بولالمىدىم. ماڭا ھېلىقىنى بېرىڭلار. پايدىسى بولمىدى. ئىسىت، پايدىسى بولمىدى.
ـــ چوڭقۇر نەپەس ئېلىڭ.
ـــ مەن چوڭقۇر نەپەس ئېلىۋاتىمەن. راست، يەنە پايدىسى بولمىدى.
ـــ ناركوز دورىسىدىن يەنە ئەكېلىڭلار، ـــ مەن سېستراغا شۇنداق دېدىم.
ـــ مۇشۇ يېڭىسى.
ـــ مەن راستلا ئەخمەق ئىكەنمەن، قەدىرلىكىم، ـــ دېدى كاتېرىن. ئەمما، ئاۋۇ نەرسە يەنە كارغا كەلمىدى. ئۇ يىغلاپ كەتتى، ـــ ھەي، بۇ بالىنى تۇغۇشقا نەقەدەر تەشنا ئىدىم، ئاۋارىچىلىك تېپىپ بەرگۈم يوق. مەن ھازىر تۇگەشتىم، پۈتۈنلەي تۇگەشتىم. دورىنىڭ پايدىسى بولمىدى، ھەي قەدىرلىكىم، دورىنىڭ تامامەن ئۇنۇمى بولمىدى. ئاغرىق توختاتسا ئۆلسەممۇ مەيلى ئىدى. ھەي قەدىرلىكىم، مېنىڭ ئاغرىقىمنى

توختىتىۋېلىڭ. يەنە تۇتتى. ۋايجان ! ۋايجان ! ــ ئۇ نىقابنىڭ ئىچىدە خارقىراپ نەپەس ئالماقتا ئىدى، ــ دورىنىڭ ئۇنۇمى بولمىدى، ئۇنۇمى بولمىدى، پەقەت پايدىسى بولمىدى. سىز بۇ ئىشنى ئىچىڭىزگە سىلىپ كەتمەڭ. قەدىرلىكىم، كۆزىڭىزنى ياشلىماڭ. كۆڭلىڭىزگە ئېلىپ كەتمەڭ. مەن تاماممەن تۇگەشتىم. بىچارە قوزام، يالغۇز قالىدىغان بولدىڭىز، مەن سىزنى نەقەدەر سۆيەتتىم ـ هە ! مەن تىرىشمەن. بۇ قېتىم مەن بىر كۇچەپ باقاي، ئۇلار ماڭا يەنە بىرنەرسە بەرمەمدىكەن؟ ئۇلار ماڭا يەنە بىر نەرسە ئىشلەتسە بولاتتى.

ــ مەن بۇنىڭ ئۇنۇمىنى چوقۇم كۆرسىتىمەن. ئۇنى تولۇق ئىچىۋېتەي.

ــ تېز بولۇڭ.

مەن ئىشكالىلىق تەخسىدىكى كۆرسەتكۈچنى ئاخىرغىچە ئايلاندۇردۇم. كاتېرىن جېنىنىڭ بارىچە چوڭقۇر نەپەس ئالدى. ئۇنىڭ قولى بوشىشىپ نىقابنى قويۇۋەتتى. مەن نارىكوز دورىسىنى ئېتىۋېتىپ، نىقابنى ئېلىۋەتتىم. ئۇ گويا يىراق جايلاردىن ئايلىنىپ كەلگەندەك ئاستا ـ ئاستا هوشىغا كەلدى.

ــ بۇ بەك ياخشى بولدى، قەدىرلىكىم، هەي، سىز ماڭا ياخشى قارىدىڭىز، ــ دېدى ئۇ.

ــ قەيسەرىرەك بولۇڭ، دورىنى ئىشلىتىۋەرسەك بولمايدۇ. بۇنداق قىلىۋەرسەك جېنىڭىزغا زامىن بولىدۇ.

ــ مەن ئەمدى قەيسەر بولالمايمەن، قەدىرلىكىم. مەن تۇگەشتىم. خەق مېنى تۇگەشتۇردى. بۇنى مەن هازىر بىلىۋاتىمەن.

ــ هەممە ئادەمگە شۇنى ئىشلىتىدىغان تۇرسا.

ــ ئەمما بۇ بەك قورقۇنچلۇق ئىكەن، تاكى ئۆلگۈچە ئاغرىقنى توختىتالمايدىغاندەك قىلىدۇ.

ــ بىر سائەت ئىچىدە هەممە ئىش هەل بولىدۇ.

ــ بۇ ياخشى بولمىدىغۇ، قەدىرلىكىم، مەن ئۆلۈپ

كېتەرمەنمۇ؟
— ياق، سىز ئۆلمەيسىز، مەن ۋەدە بېرەي.
— سىزنى تاشلاپ كەتكۈم يوق، بەكلا چارچاپ كەتتىم، ئەمما مەن يەنە ئۆلۈپ كېتىدىغاندەكمۇ تۇرىمەن.
— ئاغزىڭىزنى ئۇشۇتمەڭ. ھامىلدارلارنىڭ ھەممىسىدە مۇشۇنداق تۇيغۇ بولىدۇ.
— ئۆلۈپ كېتىدىغاندەكلا قىلىمەن.
— سىز ئۆلمەيسىز، ئۆلسىڭىز بولمايدۇ.
— ناۋادا مەن ئۆلۈپ كەتسەمچۇ؟
— مەن سىزنى ئۆلگىلى قويمايمەن.
— ماڭا تېز بېرىڭلار، تېز!
بىردەمدىن كېيىن ئۇ يەنە:
— مەن ئۆلمەيمەن، مېنىڭ ئۆلگۈم يوق، — دېدى.
— سىز ئەلۋەتتە ئۆلمەيسىز.
— سىز ماڭا ھەمراھ بولۇڭ.
— ئوپېراتسىيەنى كۆرگۈم يوق.
— مەن سىزنى كېتىپ قالماڭ، دېمەكچى.
— ئەلۋەتتە، مەن ھەر ۋاقىت يېنىڭىزدا.
— سىز ماڭا بەك ياخشى قارىدىڭىز، ۋاي يەنە تۇتتى، ماڭا بېرىڭلار. ماڭا كۆپرەك بېرىڭلار، ئۇنىڭ ئۇنۇمى بولمىدى!
مەن كۆرسەتكۈچ يىڭنىنى ئۇچكە، ئاندىن تۆتكە توغرىلىدىم. مەن دوختۇرنىڭ بالدۇرراق قايتىپ كېلىشىنى ئۈمىد قىلدىم. كۆرسەتكۈچ يىڭنە «2» دىن ئۆتكەندىن كېيىن، سارايسىمگە چۈشۈشكە باشلىدىم.
ئاخىر باشقا بىر دوختۇر ئىككى سېستراني باشلاپ كىرىپ، كاتېرىنىنى چاقلىق نوسلىكىغا سېلىپ ئىتتىرىپ ماڭدى. نوسلىكىنى ئۇچقاندەك ئىتتىرىپ بىر لىفتقا سالدۇق. لىفتتا يۇقىرىغا چىقتۇق. بىز رېزىنكە چاقلىق نوسلىكىنى كارىدورنى بويلاپ ئىتتىرىپ ئۇدۇل ئوپېراتسىيە بۆلۈمىگە ئېلىپ كىردۇق.

دوختۇر بېشىغا ئاق بوّك، ئاغزىغا ماسكا تاقىۋاپتىكەن. تونۇمىغىلى تاس قاپتىمەن. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە بىر دوختۇر ۋە بىرنەچچە سېستىرا تەخ بولۇپ تۇرۇشقانىكەن.

ــ ئۇلار ماڭا ئازراق بىر نەرسە بەرسۇن، ئۇلار ماڭا ئازراق بىر نەرسە بەرسۇن. ھەي دوختۇر، سىزدىن ئۆتۈنۈپ قالاي، ماڭا كۆپرەك بېرىڭ، دورىڭىز ئۇنۇم بەرسۇن !

يەنە بىر دوختۇر نىقابىنى ئېلىپ ئۇنىڭ يۈزىگە قويدى. مەن دېرىزىدىن كۆرۈپ تۇردۇم. ئوپېراتسىيە بۆلۈمىدە ئوپېراتسىيەنى كۆرگىلى بولمىغان سۇپا بار ئىكەن، چىراغلار يوپيورۇق يېنىپ تۇراتتى.

ــ سىز ئاۋۇ تەرەپتىكى ئىشىكتىن كىرىپ ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ كۆرۈڭ، ــ دېدى بىر سېستىرا ماڭا. ئوپېراتسىيە بۆلۈمىنىڭ ئوستىدە بىرنەچچە ئۇزۇن ئورۇندۇق بولۇپ، رېشاتكا بىلەن توسۇپ قويۇپتۇ، ئۇ يەردىن ئاپپاق ئوپېراتسىيە سۇپىسى ۋە چىراغلارنى كۆرگىلى بولمىدىكەن. مەن كاتېرىنغا قاردىم. ئۇنىڭ يۈزىگە نىقاب قويۇپ قويۇپتۇ. ئۇ ھازىر ناھايىتى تىنچ ئىدى. ئۇلار نوسۇلكىنى ئالدىغا ئىتتەردى. مەن كارىدورغا چىقتىم، ئىككى سېستىرا ئوپېراتسىيە ئۆيىگە ئالدىراپ كەلمەكتە ئىدى.

ــ قورساق يېرىش ئوپېراتسىيەسى ئىكەن، ــ دېدى بىرى، ــ ئۇلار قورساق يېرىش ئوپېراتسىيەسى قىلمىدىكەن.

يەنە بىرى كۈلۈپ كەتتى:

ــ ھېلىمۇ ياخشى ئۇلگۈرۈپ كەپتۇق. تەلىيىمىز بار ئىكەن، ــ ئۇلار ئوپېراتسىيە كۆرۈش ئۆيىگە كىرىپ كەتتى. يەنە بىر سېستىرا ئالدىراپ ـ تېنەپ يېتىپ كەلدى.

ــ سىز كىرىۋېرىڭ، ــ دېدى ئۇ ماڭا.

ــ مەن سىرتتا تۇرايمىكىن.

ئۇ كىرىپ كەتتى، مەن كارىدوردا ئۇيان ـ بۇيان مېڭىپ باقتىم، كىرىشتىن قورقتۇم. سىرتقا قارىسام كەچ كىرىپ

كېتىپتۇ. ئەمما، ئۆيدىن چۈشكەن چىراغ نۇرىدا يامغۇر يېغىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. مەن كارىدورنىڭ بېشىدىكى بىر ياتاققا كىردىم. ئەينەكلىك ئىشكاپنىڭ ئىچىدىكى ئىمزالىق خەتلەرنى كۆردۈم. ئارقىدىن يەنە كارىدورغا چىقىپ ئوپېراتسىيە بۆلۈمىنىڭ ئىشىكىدىن قارىدىم.

بىر دوختۇر بىر سېستىرانى ئەگەشتۈرۈپ چىقتى. دوختۇر قولىدا بىر نەرسىنى كۆتۈرۈۋالغانىدى. ئۇ ئەمدىلا تېرىسىنى شىلىۋالغان توشقانغا ئوخشايتتى. ئۇلار كارىدوردىن ئۆتۈپ باشقا بىر ياتاققا كىرىپ كەتتى. مەن ئۇلار كىرىپ كەتكەن ياتاقنىڭ ئىشىكىگە كېلىپ، ئۇلارنىڭ يېڭى تۇغۇلغان بىر بوۋاقنى بىرنېمىلەر قىلىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. دوختۇر بالىنى كۆتۈرۈپ ئالدىمغا كېلىپ، بىر قولىدا بالىنىڭ پۇتىنى كۆتۈرۈپ تۇرۇپ، يەنە بىر قولىدا بالىنىڭ تاپىنىغا پاسسىدە بىرنى ئۇرۇپ قويدى.

ــ ئۇنىڭغا بىر ئىش بولمىغاندۇ؟

ــ ئۇ بەك ياخشى، بەش كىلوگىرام تۇغۇلدى.

مېنىڭ ئۇنىڭغا مېھرىم چۈشمىدى، ئۇنىڭ بىلەن ھېچقانداق ئالاقەم يوقتەك بىلىنىدى. مەندە دادا بولۇش تۇيغۇسى يوق ئىدى.

ــ ئوغلىڭىزدىن پەخىرلەنمەمسىز؟ ــ دېدى سېستىرا. ئۇلار ئۇنى يۇدى، ئۇنى بىرنېمىلەردە يۆگىدى. ئۇنىڭ كىچىك قارىلاق يۈزى ۋە كىچىك قارا قولىغا كۆزۈم چۈشتى. ئەمما، ئۇنىڭ مىدىرلىغىنى ياكى يىغلىغىنىنى كۆرمىدىم. دوختۇر بالىنى يەنە بىرنېمىلەر قىلدى. قارىغاندا، دوختۇر خاتىرجەم ئەمەستەك قىلاتتى.

ــ ياق، ــ دېدىم، ــ ئۇ ئانىسىنىڭ جېنىنى ئالغىلى تاس قالدى.

ــ بۇ، بۇ ئوماق بالىنىڭ سەۋەنلىكى ئەمەس، سىزگە ئوغۇل كېرەكتىغۇ؟

ــ لازىمى يوق، ــ دېدىم. دوختۇر ئالدىراپ ـ تېنەپ ئۇنى بىرنېمە قىلماقتا ئىدى. ئۇ بالىنىڭ پۇتىنى كۆتۈرۈپ

شاپىلاقلىدى. ئىشەنسىڭىز، يەنە قاراپ تۇرۇشقا رايىم بارمىدى. مەن كاربىدورغا چىقىپ كەتتىم. مەن ھازىر كاتىرىنىنى كۆرۈپ بېقىشىم كېرەك ئىدى. مەن ئوپېراتسىيەنى كۆرۈش ئۈيىگە كىردىم. سېستىرالار پەستەكى رېشاتكىسىنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇشۇپتىكەن، ئۇلار مېنى پەسكە چۈشۈشكە شەرەت قىلدى. مەن بېشىمنى چايقاپ قويدۇم. مەن تۇرغان يەردىنمۇ ناھايىتى ئوچۇق كۆرگىلى بولاتتى. مەن كاتىرىنىنى ئۆلدى، دەپ قاراپتىمەن. ئۇنىڭ تۇرقى ئۆلۈكىنىڭكىگە ئوخشايتتى، چىرايى كۆكىرىپ كەتكەنىدى. دوختۇرلار چوڭ ھەم ئۇزۇن قىسقۇچ بىلەن يارا ئاغزىنى تىكىۋاتاتتى. يەنە بىر دوختۇر يۈزىگە ماسكا تارتىپ ناركوز دورىسىنى بېرىۋاتاتتى. يۈزىگە ماسكا تارتىۋالغان بىر سېستىرا ئوپېراتسىيە جابدۇقلىرىنى يەتكۈزۈپ بېرىۋاتاتتى. ناركوز دورا تۆۋىنى «دىنىي سوت»① ناملىق رەسىمگە ئوخشايتتى. مەن شۇ چاغدىلا بايىاتىن بارلىق ئوپېراتسىيە جەريانىنى كۆرگىنىمدىن كۆرمىگىنىم ياخشى بولغانلىقىنى بىلدىم. ئۇلارنىڭ قورساقنى قانداق يارغانلىقىنى كۆرۈپ تۇرۇشۇم مۇمكىن ئەمەس ئىكەن. ئەمما، مەن ھازىر ئۇلارنىڭ كېسىلگەن ئېغىزنى تىكىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتىمەن. ئۇلارنىڭ قولى چاققان بولۇپ، موزدۇز ئاياغ تىككەندەك ئەپچىللىك بىلەن تىكەتتى، بۇنى كۆرۈپ خۇشال بولدۇم. كېسىلگەن ئېغىزنى تىكىپ بولغاندىن كېيىن مەن يەنە كاربىدورغا چىقىپ ئايلىنىپ يۈردۇم. بىر دەمدىن كېيىن دوختۇر چىقتى.

— ئۇ قانداقراق؟

— ئۇ ھېچنېمە بولمىدى، كۆردىڭىزمۇ؟ ئۇنىڭ روھىي كەيپىياتى ياخشى.

— مەن سىزنىڭ كېسىلگەن جايىنى تىكىۋاتقانلىقىڭىزنى

---

① دىنىي سوت — ياۋروپانىڭ ئوتتۇرا ئەسىردىكى بىر خىل ئەشەددىي سوتىنى كۆرسىتىدۇ، سوتچىلار ئادەم قېلىپىدىن چىققان ئەشەددىي ئۇسۇللار بىلەن جىنايەتچىنى قاتتىق قىينىپ، مەجبۇرىي ئىقرار قىلدۇرىدۇ.

كۆردۇم. پىچاق تەگكەن ئېغىز خېلى ئۇزۇن تۇرىدۇ.

ــ شۇنداقمۇ؟

ــ ھەئە، تېز ساقىيىپ كېتەر؟

ــ ھەئە، شۇنداق بولىدۇ.

بىردەمدىن كېيىن ئۇلار چاقلىق نوسىلكىنى تېز ئىتتىرىپ چىقىپ لىفتكە كىردى، مەنمۇ ئەگەشتىم. كاتېرىن ئىگىرىماقتا ئىدى. پەسكە چۈشكەندە ئۇلار كاتېرىنىنى ئۆزىنىڭ كارىۋىتىدا ياتقۇزۇپ قويدى. مەن كارىۋاتنىڭ ئايىغىدىكى بىر ئورۇندۇقتا ئولتۇردۇم. ياتاقتا بىر سېسترا بار ئىدى. مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ كارىۋات يېنىغا باردىم. ياتاق بەك قاراڭغۇ ئىدى. كاتېرىن قولىنى سوزدى.

ــ ھەي، قەدىرلىكىم، ــ دېدى ئىنچىكە ھەم ھارغىن ئاۋازدا.

ــ قانداقراق، سۆيۈملۈكۈم؟

ــ بوۋاق ئوغۇلمۇ، قىزمۇ؟

ــ خەپشۇك... گەپ قىلماڭ، ــ دېدى سېسترا.

ــ ئوغۇل، ئۇزۇن، سېمىز، قارىلاق بالا.

ــ ئۇ ساق ـ سالامەتتۇ؟

ــ ساق ـ سالامەت، بەك ياخشى، ــ دېدىم.

مەن سېسترانىڭ باشقىچە قاراۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدىم.

ــ مەن بەك چارچاپ كەتتىم. بايىاتىن قاتتىق ئاغرىپ كەتتى. ئۆزىڭىز ياخشىسىز، قەدىرلىكىم؟

ــ مەن ئىنتايىن ياخشى، گەپ قىلماڭ.

ــ سىز ماڭا ياخشى قارىدىڭىز، ھە قەدىرلىكىم. مەن بايىاتىن قاتتىق ئاغرىپ كەتتىم. بالا قانداق ئىكەن؟

ــ تېرىسى سوپۇۋېتىلگەن تۇشقانغا، يۇزى قورۇق چۈشۈپ پۈرلىشىپ كەتكەن بوۋاينىڭ يۈزىگە ئوخشايدىكەن.

ــ سىز چىقىپ تۇرۇڭ، ھېنرى خانىم گەپ قىلمىسۇن، ــ دېدى سېسترا.

— مەن سىرتتا كۈتۈپ تۇراي، — دېدىم.
— سىرتقا چىقىپ ئازراق بىر نەرسە يەپ كىرىڭ.
— ياق، مەن سىرتتا كۈتىمەن، — مەن كاتىرىنىنى سۆيۈپ قويدۇم. ئۇنىڭ چىرايى كۆكىرىپ، سارغىيىپ، ئاجىزلاپ هالىدىن كەتكەندى.
— سىز بىلەن پاراڭلاشسام بولارمۇ؟ — دېدىم سېستراغا. ئۇ مەن بىلەن كارىدورغا چىقتى. كارىدورنىڭ ئۇ تەرىپىگە بىرنەچچە قەدەم ماڭدۇق.
— بالىغا بىرنېمە بولدىمۇ؟
— ئەجەبا سىز بىلمىدىڭىزمۇ؟
— بىلمىدىم.
— ئۇنىڭغا ئامال بولمىدى.
— ئۇ ئۆلدىمۇ؟
— ئۇلار ئۇنى نەپەسلەندۈرۈشكە ئامال قىلالمىدى. كىندىك بېغى گېلىدىن بوغۇپ قويغانمۇ، بۇنى تېخى بىلەلمىدۇق.
— ئۇ ئۆلۈپتۇ - دە!
— شۇنداق، تولىمۇ ئەپسۇس... شۇنداق چوڭ تۇغۇلغان بىر بالىنى قۇتۇلدۇرالمىدۇق. مەن سىزنى بىلدىمىكىن دەپتىمەن.
— ياق، — دېدىم.
— تېز كىرىپ خانىمىڭىزغا هەمراه بولۇڭ.
مەن بىر ئورۇندۇق تېپىپ ئولتۇردۇم. ئورۇندۇقنىڭ ئالدىدا بىر شىره بار ئىكەن. سېسترالار دوكلاتلىرىنى قىستۇچتا قىسىپ شىرەدە قويىدىكەن، مەن سىرتقا قاراپ هېچنېمە كۆرەلمىدىم. هەممە يەر قاپقاراڭغۇ. دېرىزىدىن سىرتقا چۈشۈپ تۇرغان چىراغ نۇرىدا يامغۇر يېغىۋاتقانلىقىنى كۆرگىلى بولاتتى. ئەسلىدە مۇشۇنداق بىر كۈن كۈتۈپ تۇرۇپتىكەن ئەمەسمۇ، بالا ئۆلدى. دوختۇرلار ئىنتايىن هارغىن كۆرۈنەتتى. هېلىقى ياتاقتا دوختۇر بىلەن سېسترالار بوۋاقنى قۇتقۇزىمىز دەپ قانچىلىك هەپىلەشكەن بولغىيدى؟ ئۇلار بەلكىم بالا هوشىغا كېلىپ قالار،

نەپەس ئېلىپ قالار، دەپ قارىغان بولسا كېرەك. مېنىڭ دىنىي ئېتىقادىم يوق، ئەمما بالىغا چوقۇندۇرۇش مۇراسىمى ئۆتكۈزۈش كېرەك. ئۇ ناۋادا زادى نەپەس ئالمىغان بولسىچۇ؟ ئۇ نەپەس ئالمىدى. تۇغۇلۇپ ئازراقمۇ ياشىمىدى. پەقەت كاتېرىنىڭ قورسىقىدا ياشىدى. مەن دائىم ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ قورسىقىدا تېپىچەكلەۋاتقانلىقىنى سېزەتتىم. يېقىنقى بىر ھەپتىدىن بۇيان ئۇنىڭ مىدىرلىغانلىقىنى سەزمىگەنىدىم. بىچارە بالا، بالدۇرلا تۇنجۇقۇپ ئۆلگەن بولۇشى مۇمكىن. مەن ئۆزۈمنىڭمۇ بالدۇرراق تۇنجۇقۇپ ئۆلۈپ كېتىشىمنى ئۈمىد قىلىپ قالدىم. ياق، مەن بۇنداق ئويلىسام بولمايدۇ. بىراق، بالدۇرراق تۇنجۇقۇپ ئۆلگەن بولسام خوپ بولار ئىكەن، ھازىرقى ئۇزۇن مۇددەتلىك ئۆلۈم ئاۋابىنى باشتىن كەچۈرمەيدىكەنمەن. ھازىر كاتېرىن سەكراتتا تۇرۇۋاتىدۇ. بۇنىمۇ مەن كەلتۈرۈپ چىقاردىم. مەن ئۆلگەن بولسام بۇ ئىشلار يۈز بەرمىگەن بولاتتى. ئۇلار سېنى ئۆگىنىش پۈرسىتى بەرمەيلا كالتەك توپ مۇسابىقە مەيدانىغا ئىتتىرىپ كىرگۈزۈپ قويدى. بەزى قائىدە ـ نىزاملارنى دەپ بەردى. ئۇلار سەن قول سالغۇچە سېنى تۇتۇۋېلىپ ھېچقانداق سەۋەبسىزلا ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ.① خۇددى ئايمونىڭ ئۆلۈمىگە ئوخشاشلا ياكى سەن رىنالدىغا ئوخشاش سىفلىس كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالدىڭ. ئەمما، ۋاقتى كەلگەندە ئۇلار ھامان سېنى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ. بۇ نۇقتا مۇتلەق ئىشەنچلىك. سەن كۈتۈپ تۇر، ئۇلار مەيلى بالدۇر ياكى كېيىن بولسۇن، سېنى ھامان ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ.

بىر قېتىم مەن لاگېردا بىر پارچە ئوتۇننى كۆيۈۋاتقان ئوتقا تاشلىغانىدىم. نۇرغۇنلىغان چۈمۈلە ئوتۇننىڭ ئۈستىگە ئۆمىلەپ چىقتى. ئوتۇن كۆيۈشكە باشلىدى. چۈمۈلىلەر توپلىشىپ

① ئاپتور كالتەك توپ ئويۇنىنى ھاياتتىكى ۋەھشىيلىككە، يەنى كاپىتالىزم جەمئىيىتىدىكى ۋەھشىيلىككە سىمۋول قىلغان. كالتەك توپ ئويۇنىدىكى بىر ئاسا-سىي ھەرىكەت بىر قورغان ئوغرىلاش، ئەگەر ئوغرىلىيالمىسا پاسسىپ ئەھۋالدا قالىدىغان گەپ.

ئوتتۇرىدىكى ئوت كۆيۈۋاتقان يەرگە قاراپ ئۆمىلىدى، ئاندىن دەرھال كەينىگە بۇرۇلۇپ ئوتۇننىڭ ئۇچىغا قاراپ قېچىشتى. ئوتۇننىڭ ئۇچىغىمۇ نۇرغۇن چۈمۈلىلەر توپلىشىۋالغاچقا قاچىدىغان ئورۇن چىقماي ئوتقا چۈشۈپ كۆيۈپ كەتتى. بىرنەچچە چۈمۈلە قېچىپ قۇتۇلدى، ئەمما بەزىلىرى كۆيۈپ قورۇلۇپ قالدى. ئۇلارنىڭ يەنە نەگە بارىدىغانلىقىنى بىلەلمىدىم. ئەمما، مۇتلەق كۆپ ساندىكىلىرى ئوت ئىچىگە يۇگۇرمەكتە ئىدى. ئارقىدىن ئۇلار يەنە ئوتۇننىڭ تېخى كۆيۈپ ئۇلگۈرمىگەن ئۇچىغا يىغىلىشتى. ئاخىرىدا ھەممىسى ئوت ئىچىگە چۈشۈپ كېتىشتى. شۇ چاغدا مەن مانا بۇ مەھشەر كۈنى، ناۋادا بىر كۈنلىرى پۈرسەت كېلىپ مەن قۇتقۇزغۇچى خۇدا بولۇپ قالسام، ئوتۇننى ئوت ئىچىدىن تارتىۋېلىپ، چۈمۈلىلەر ئۆمىلەپ چىقىۋالىدىغان يەرگە تاشلىۋەتكەن بولاتتىم، دەپ ئويلىدىم. ئەمما، مەن ھېچنېمە قىلمايلا، رومكىدىكى سۇنى ئوتۇنغا چېچىۋەتكەنىدىم. چۈنكى، مەن شۇ چاغدا رومكىغا ۋىسكى قۇيۇپ ئىچمەكچى بولغانىدىم. ئارقىدىن رومكىغا يەنە سۇ ئالدىم. رومكىدىكى سۇنى پاراسلاپ كۆيۈۋاتقان ئوتۇنغا چاچسام، بەلكىم چۈمۈلىلەرنى ھوردا پىشۇرغاندەك ئىش بولار.

مەن مانا شۇ خىياللار بىلەن كارىدوردا ئولتۇرۇپ كاتېرىنىڭ خەۋىرىنى كۈتۈۋاتىمەن. سېستىرالار تېخى چىقمىدى. ئاخىر بىر چاغدا ئىشىك يېنىغا بېرىپ ئىشكىنى ئېچىپ بېشىمنى تىقتىم. دەسلەپتە ھېچنېمىنى كۆرەلمىدىم. چۈنكى، كارىدوردا چىراغ يېنىپ تۇرغان بىلەن، ياتاق ئىچى قاپقاراڭغۇ ئىدى. كېيىن سېستىرانىڭ كارىۋاتىنىڭ يېنىدا ئولتۇرغانلىقىنى كۆردۈم. كاتېرىنىڭ بېشىغا ياستۇق يۆلەپ قويۇشقانىدى. ئۇ ئەدىيال ئىچىدە تۇپتۇز ياتاتتى. سېستىرا بارمىقىنى لېۋىگە تەگكۈزۈپ جىم دېدى، ئاندىن ئورنىدىن تۇرۇپ ئىشىك يېنىغا كەلدى.

— ئۇ قانداقراق؟

— ھېچقانداق ئەمەس، سىز كەچلىك تاماق يەۋېلىپ كېلىڭ، —

دېدى سېستىرا.

مەن كاردىن ئۆتۈپ پەلەمپەي ئارقىلىق بىنادىن چۈشتۈم. دوختۇرخانىدىن چىقىپ يامغۇرغا قارىماي قاراڭغۇدا ھېلىقى قەھۋەخانىغا كېتىۋاتىمەن. قەھۋەخانىنىڭ چىراغلىرى يوپيورۇق ئىدى. شىرەنىڭ چۆرىسىدە نۇرغۇن مېھمانلار ئولتۇرۇشاتتى. ئولتۇرغۇدەك جاي تاپالمىدىم. بىر كۈتكۈچى ئالدىمغا كېلىپ چىلىق - چىلىق ھۆل بولۇپ كەتكەن پەلتوينۇم بىلەن شەپكەمنى ئالدى. ماڭا بىر بوۋاينىڭ يېنىدىن بىر ئورۇن تېپىپ بەردى. بوۋاي پىۋا ئىچكەچ گېزىت كۆرۈۋاتقانىكەن. مەن ئولتۇرۇپ نېمە تاماق تەييارلىغانلىقىنى سوردىم.

— قورداق تەييارلىغان، تۈگەپ كەتتى.

— نېمە بولسا مەيلى.

— سۈرلەنگەن گۆش، تۇخۇم پوشكىلى، ئاچاسەي بار.

— مەن چۈشتە ئاچاسەي يېگەنىدىم.

— توغرا، — دېدى كۈتكۈچى، — توغرا، سىز چۈشتە ئاچاسەي يېگەنىدىڭىز.

كۈتكۈچى ئوتتۇرا ياشلاردىكى تاقىر باش ئادەم ئىدى، ئۈيەر - بۈيەردە قالغان چاچلىرى بىلەن تاقىر يېرىنى يېپىۋالغانىدى. ئۇ تولىمۇ مۇلايىم كۆرۈنەتتى.

— نېمە يەيسىز؟ سۈرلەنگەن گۆشمۇ ياكى تۇخۇم پوشكىلى؟

— سۈرلەنگەن گۆش بىلەن پىۋا بولسۇن، — دېدىم.

— بىر رومكا كۈچسىز پىۋا ئىچىسىز؟

— ھەئە.

— ئېسىمدە قېلىشچە، سىز چۈشتىمۇ كۈچسىز پىۋا ئىچكەن.

مەن سۈرلەنگەن گۆش يېدىم، پىۋا ئىچتىم. تەخسىگە سۈرلەنگەن گۆشنىڭ ئۈستىگە تۇخۇم قويۇپ ئەكەلگەنىدى. قورۇمىلار بەك ئىسسىق ئىكەن، ئاغزىمنى كۆيدۈرۈۋالغىلى تاس قېلىپ، دەرھال پىۋا ئىچتىم. قورسىقىم بەك ئېچىپ

كەتكەنىدى. كۇتكۇچىگە يەنە بىر كىشىلىك تاماق بۇيرۇتتۇم. مەن بىرنەچچە رومكا پىۋا ئىچتىم. ھېچنېمىنى ئويلىمىدىم. ئۇدۇلۇمدا ئولتۇرغان بوۋاينىڭ گېزىتىنى كۆردۈم. گېزىتتە «ئەنگلىيە ئارمىيەسىنىڭ بازىسى بۆلۈپ تاشلاندى» دېيىلگەنىكەن. بوۋاي مېنىڭ گېزىتىنىڭ كەينى تەرىپىنى كۆرۈۋاتقانلىقىمنى كۆرۈپ قېلىپ دەرھال قاتلىۋالدى. مەن ئەسلىدە كۇتكۇچىگە گېزىت ئەكەلدۈرمەكچىدىم، ئەمما كاللام قېيىپ قالغان ئوخشايدۇ. قەھۋەخانىنىڭ ئىچى بەك ئىسسىق بولغاچقا ھاۋاسى بۇلغىنىپ كېتىپتۇ. بۇ يەردىكى كىشىلەرنىڭ كۆپ قىسمى بىر - بىرى بىلەن تونۇشىدىكەن. بىرنەچچەيلەن قارتا ئويناشتى. كۇتكۇچى ئالدىراپ ھاراق پەشتاختىسىدىن مېھمانلارغا ھاراق - شاراب ئەكېلىپ بەرمەكتە ئىدى. ئىككى مېھمان كىرىپ ئولتۇرىدىغان ئورۇن تاپالمىدى. ئۇلار مەن ئولتۇرغان شىرەنىڭ يېنىغا كېلىپ تۇرۇشتى. مەن يەنە بىر رومكا پىۋا بۇيرۇتتۇم. كەتكۇم كەلمىدى، دوختۇرخانىغا قايتسام بالدۇر ئىدى. مەن ھېچنېمە ئويلىماسلىققا تىرىشىپ باقتىم، ئۆزۈمنى ناھايىتى تەمكىن تۇتتۇم. ھېلىقى ئىككى ئادەم چىقىپ كېتىدىغانلارنىڭ يوقلۇقىنى بايقاپ چىقىپ كېتىشتى. مەن يەنە بىر رومكا پىۋا ئىچتىم. ئالدىمغا نۇرغۇن تەخسىلەر دۆۋىلىنىپ كەتكەنىدى. ئۇدۇلۇمدا ئولتۇرغان كىشى كۆزئەينەكىنى ئېلىپ قېپىغا سېلىپ قويدى، ئاندىن گېزىتنى قاتلاپ يانچۇقىغا سېلىۋالدى - دە، ئىككى قولىدا رومكىنى چىڭ سىقىملاپ قەھۋەخانىدىكى ئادەملەرگە قاريدى. توساتتىن قايتمىسام بولمايدىغانلىقىم ئېسىمگە كەلدى. مەن كۇتكۇچىنى چاقىرىپ تاماق پۇلىنى تۆلىدىم. پەلتوپۇمنى، شەپكەمنى كىيدىم، سىرتقا چىقىپ دوختۇرخانىغا يول ئالدىم.

كېسەلخانا كارىدورىدا سېستىراغا ئۇچراپ قالدىم.

— مەن تېلېفون بېرىپ مېھمانخانىدىن سىزنى ئىزدىدىم، — دېدى ئۇ. كۆڭلۈم بىر نەرسىنى تۇيغاندەك بىئارام بولۇپ كەتتىم.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

— بىر ئىش بولدىمۇ؟
— ھېنرى خېنىمدىن بايام قان چىقىپ كەتتى.
— كىرسەم بولامدۇ؟
— ياق، ھازىر بولمايدۇ. ئىچىدە دوختۇر بار.
— خەتەرلىكمۇ؟
— ناھايىتى خەتەرلىك، — سىپسترا ياتاقتا كىرىپ كېتىپ، ئىشىكنى تاقىۋالدى. مەن كارىدوردا قالدىم. يۈرىكىم پارە - پارە بولۇپ كېتىۋاتاتتى. كاللام قۇيۇقۇرۇق. مەن ئۇنىڭ پات ئارىدا ئۆلۈپ كېتىدىغانلىقىنى بىلىمەن، ئۇنىڭ ئۆلۈپ كەتمەسلىكىنى تىلەپ دۇئا - تىلاۋەت قىلدىم: ئۇ ئۆلۈپ كەتسە بولمايدۇ! ئاھ، پەرۋەردىگار، سەندىن ئۆتۈنۈپ قالاي، ئۇ ئۆلۈپ كەتمىسۇن، ئۇنى سەندىن تىلىۋالاي، خۇش بولۇپ كېتەي، سەندىن ئۆتۈنەي، پەرۋەردىگارىم، ئۇنىڭ جېنىنى ئالما، خۇش بولۇپ كېتەي، پەرۋەردىگارىم، ئۇ ئۆلمىسۇن، ئۇنىڭ جېنىنى ئالما. بالامنى ئەكەتتىڭ، ئەمدى كاتېرىنىڭ جېنىنى ئالمىغىن. بالىغۇ مەيلى، ئەمما ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ جېنىنى ئالما، خۇش بولۇپ كېتەي، پەرۋەردىگارىم، ئۇنىڭ جېنىنى ئالما!

سىپسترا ئىشىكنى ئېچىپ مېنى كىرىشكە شەرەتلىدى.

مەن ئۇنىڭ كەينىدىن ياتاقتا كىردىم. مەن كىرگەندە كاتېرىنىڭ كۆزى يۇمۇلغانىدى، مەن ئۇنىڭ يېنىغا باردىم. دوختۇر كارىۋاتنىڭ يەنە بىر تەرىپىدە تۇراتتى. كاتېرىن كۆزىنى ئېچىپ، ماڭا قاراپ كۈلۈمسىرىدى، مەن ئۇنىڭغا قاراپ يىغلاپ كەتتىم.

— بىچارە قوزام، — دېدى كاتېرىن ئاستاغىنا. ئۇنىڭ چىرايى تاتىرىپ كەتكەنىدى.

— سىزگە بىرنېمە بولمىغاندۇ؟ كاتېرىن، سىز ياخشى بولۇپ كېتىسىز، — دېدىم.

— مەن ھازىرلا كۆز يۇممەن، — دېدى ئۇ. بىردەمدىن كېيىن يەنە، — مەن ھەسرەت - نادامەت ئىچىدە كېتىدىغان

بولدۇم، — دېدى. مەن ئۇنىڭ قولىنى تۇتتۇم.
— تۇتماڭ، — دېدى ئۇ. مەن ئۇنىڭ قولىنى قويۇۋەتتىم. ئۇ كۈلۈپ تۇرۇپ دېدى، — بىچارە قوزام، تۇتقۇنىڭ بولسا تۇتۇۋېرىڭ.
— سىزگە ھېچ ئىش بولمايدۇ، كاتېرىن، ھېچ ئىش بولمايدۇ.
— مەن ئەسلىدە ھەر ئېھتىمالغا قارشى بىر پارچە ۋەسىيەتنامە يازماقچىدىم، ئەمما يازالمىدىم.
— پوپ ياكى بىرەر كىشى سىزنى كۆرۈپ باقسۇنمۇ؟
— سىز بولسىڭىزلا بولدى، — دېدى ئۇ. بىردەمدىن كېيىن ئۇ يەنە شۇبرلىغاندەك دېدى، — مەن قورقمايمەن، مەن پەقەت ھەسرەت ـ نادامەت ئىچىدە ئۆلۈپ كېتىدىغان بولدۇم.
— سىز ھايات تۇرۇپ ئاغزىڭىزنى ئۇشۇتمەك، — دېدى دوختۇر.
— بولىدۇ، — دېدى كاتېرىن.
— مەن سىزگە قىلىپ بەرگۈدەك ئىشىڭىز بارمۇ، كاتېرىن، سىزگە بىرەر نەرسە ئەكىرىپ بېرەيمۇ؟
كاتېرىن كۈلۈپ تۇرۇپ:
— ياق، — دېدى، بىردەمدىن كېيىن ئۇ يەنە، — سىز يەنە باشقا ئاياللار بىلەن ئارىلىشارسىزمۇ؟ ماڭا دېگەنلىرىڭىزنى ئۇلارغا تەكرارلاپ يۈرەرسىزمۇ؟ — دېدى.
— مەڭگۈ ئۇنداق قىلمايمەن.
— ئەمما، سىز يەنىلا ئاياللار بىلەن بىللە ئۆتۈڭ.
— ماڭا ئۇلارنىڭ كېرىكى يوق.
— سىز بەك كۆپ گەپ قىلىپ كەتتىڭىز، ھېنرى ئەپەندى چىقىپ تۇرسۇن. سىز ياشايسىز، ئۆلمەيسىز، ئەخمىقانە سۆزلەرنى قىلماڭ، — دېدى دوختۇر.
— بولىدۇ، — دېدى كاتېرىن، — مەن سىزگە كىچىك ـ كۈندۈز ھەمراھ بولىمەن، — ئۇ بۇ گەپلەرنى ناھايىتى تەستە ئېيتتى.

— چىقىپ تۇرۇڭ، — دېدى دوختۇر، — سىز گەپ قىلسىڭىز بولمايدۇ.

كاتېرىن ماڭا كۆزىنى قىسىپ قويدى، ئۇنىڭ چىرايى تاتىرىپ كەتكەنىدى.

— مەن ئىشىك ئالدىدىلا، — دېدىم.

— ئەنسىرىمەڭ، قەدىرلىكىم، مەن بىرئازمۇ قورقمايمەن، هايات بىر مەيدان پەسكەش ئالدامچىلىق ئىكەن، — دېدى كاتېرىن.

— سۆيۈملۈكۈم، سىز قەيسەر هەم تولىمۇ ئوماقسىز.

مەن كارىدوردا ئۇزاق كۈتتۈم، بىر چاغدا سېستىرا ياتاقتىن چىقىپ ئالدىمغا كەلدى.

— هېنرى خانىم بەك ئاجىزلاپ كېتىۋاتىدۇ، مەن بەك ئەنسىرەپ كېتىۋاتىمەن، — دېدى ئۇ.

— ئۇ ئۆلۈپ كەتتىمۇ؟

— ياق، ئەمما ئېسىنى يوقاتتى.

قارىغاندا ئۇنىڭدىن توختىماي قان كېلىۋېتىپتۇ. ئۇلار قانىنى توختىتىشقا ئامال قىلالماپتۇ. مەن ياتاقتا كىردىم. كاتېرىن تىنىقىدىن قالغۇچە ئۇنىڭغا هەمراه بولدۇم. ئۇ باشتىن - ئاخىر هوشسىز ياتتى. ئاندىن ئۇزاققا قالماي جان ئۈزدى.

كارىدوردا مەن دوختۇردىن سورىدىم:

— بۇگۈن مەن قىلىدىغان ئىش بارمۇ؟

— هېچ ئىش يوق، مەن سىزنى مېهمانخانىغا ئاپىرىپ قويايمۇ؟ — دېدى دوختۇر.

— ياق، رەهمەت سىزگە، مېنىڭ مۇشۇ يەردە بىرەدەم تۇرغۇم بار.

— سىزگە نېمە دېيىشىمنى بىلەلمەيۋاتىمەن.

— دېمەيلا قويۇڭ، دېگۈدەك هېچنېمە يوق، — دېدىم.

— كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، — دېدى ئۇ.

— سىزنى ياتقىڭىزغا ئاپىرىپ قويىمسامۇ بولامدۇ؟

— ياق، رەھمەت سىزگە.

— ئوپېراتسىيە قىلىش بىردىنبىر چارە ئىدى، — دېدى ئۇ، — ئوپېراتسىيە ئىسپاتلىدىكى...

— بۇ توغرۇلۇق سۆزلەشكۈم يوق، — دېدىم.

— مېنىڭ سىزنى مېھمانخانىغا ئاپىرىپ قويغۇم بار ئىدى.

ئۇ كارىدورنى بويلاپ يۈرۈپ كەتتى. مەن ياتاقنىڭ ئىشىكى ئالدىغا كەلدىم.

— ھازىر كىرسىڭىز بولمايدۇ، — دېدى بىر سېستىرا.

— ياق، مەن كىرىمەن، — دېدىم.

— ھازىرچە كىرسىڭىز بولمايتتى.

— سىز چىقىپ كېتىڭ، ئۈياقمۇ چىقىپ كەتسۇن، — دېدىم مەن.

مەن ئۇلارنى ياتاقتىن چىقىرىۋەتتىم، ئىشىكنى يېپىپ، چىراغنى ئۆچۈرۈۋەتتىم. بۇنىڭمۇ ھېچقانداق پايدىسى بولمىدى. مەن ئۇنىڭ بىلەن گويا ھەيكەل بىلەن خوشلاشقاندەك خوشلاشتىم. بىرەمدىن كېيىن مەن دوختۇرخانىدىن چىقىپ، يامغۇردا مېھمانخانىغا قاراپ يول ئالدىم.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

بۇ كىتاب شاڭخەي يېۋېن نەشرىياتىنىڭ 1997 ـ يىلى 9 ـ ئاي 1 ـ نەشرى، 1997 ـ يىلى 9 ـ ئاي 1 ـ باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

本书根据上海译文出版社1997年9月第1版，1997年9月第1次印刷本翻译出版。

ئەلۋىدا، قورال

ئاپتورى: ھېمىڭۋاي (ئامېرىكا)
تەرجىمە قىلغۇچى: نەسرۇللا ئابلەت
مەسئۇل مۇھەررىرى: ئىلدانە ئابدۇرېھىم
مەسئۇل كوررېكتورى: رەناگۈل ئابلىمىت
مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى: مۇقەددەس دىلشات
نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى: شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
تېلېفون: 0991-2827472
ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 ـ نومۇر
پوچتا نومۇرى: 830001
باسقۇچى: بېيجىڭ شېڭتوڭ مەتبەئەچىلىك پاي چەكلىك شىركىتى
ساتقۇچى: شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شىنخۇا كىتابخانىسى
فورماتى: 880×1230 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى: 15
نەشرى: 2011 ـ يىلى 9 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
باسمىسى: 2012 ـ يىلى 2 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىراژى: 1 - 3000
كىتاب نومۇرى: ISBN 978 - 7 - 228 - 14548 - 5
باھاسى: 42.00 يۈەن

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى
www.uyghurkitap.com

مۇقاۋىنى لايىھەلىگۈچى: مۇقەددەس دىلشات

دۇنياۋى مەشھۇر گەسەر

ئەلۋىدا، قورال

ISBN 978-7-228-14548-5
9 787228 145485 >
定价：42.00 元